Statist. O.
997/59
4

O.997/59/4.

STATISZTIKAI KÖZLEMÉNYEK

SZERKESZTI: Dr ILLYEFALVI I. LAJOS

A BUDAPESTI GYÁRAK ÜZEMI ÉS TERMELÉSI STATISZTIKÁJA

ÍRTA

Dr FARKASFALVI SÁNDOR

59. KÖTET 1930 4. SZÁM

KIADJA: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS STATISZTIKAI HIVATALA

Ára 5 pengő

STATISZTIKAI KÖZLEMÉNYEK
SZERKESZTI: Dr ILLYEFALVI I. LAJOS

A BUDAPESTI GYÁRAK ÜZEMI ÉS TERMELÉSI STATISZTIKÁJA

ÍRTA
Dr FARKASFALVI SÁNDOR

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA
1929 — 11166

M. T. AKAD. KÖNYVTÁRA
Növedéknapló
1931. év 827 sz.

TARTALOMJEGYZÉK.

A) Szöveges rész.

I. Általános rész.

a) *Fejezetcímek:*

		Oldal
1.	A magyar gyáripar helyzete 1927-ben	9
2.	Budapest gyárai 1927-ben	14
3.	A budapesti gyáralapítások története	16
4.	A budapesti gyárak megoszlása iparágak szerint	21
5.	Nagy, közép és kis gyárak Budapesten	26
6.	A budapesti gyártulajdonosok	30
7.	A budapesti gyárak tisztviselői és művezetői	35
8.	A budapesti gyárak munkáslétszáma 1927-ben	44
9.	A budapesti gyári munkások munkabérviszonyai 1927-ben	55
10.	Az üzemi és munkaidő a budapesti gyárakban 1927-ben	74
11.	A budapesti gyárak gépi berendezése 1927-ben	81
12.	A budapesti gyárak fűtőanyag- és világítóanyagfogyasztása 1927-ben	86
13.	A budapesti gyárak főbb termelési és üzemi költségei 1927-ben	92
14.	A budapesti gyárak termelése 1927-ben	101
15.	A budapesti gyárak 1927. évi termelésének értékesítése	110

b) *Szövegtáblák.*

1.	A gyári jellegű ipartelepek száma Budapesten 1921—1927-ben	15
2.	A gyárak megoszlása ipari főcsoportonkint Magyarországon és Budapesten 1926-ban és 1927-ben	22
3.	Budapest gyártelepeinek megoszlása nagyságkategóriák szerint 1927-ben	28
4.	A budapesti gyárak 1927. évi munkáslétszáma és termelési értéke a gyárak nagyságkategóriái szerint	29
5.	A gyári tisztviselők és művezetők átlagos évi jövedelme 1927-ben	42
6.	A budapesti gyárak 1926. és 1927. évi átlagos munkáslétszáma	45
7.	A budapesti gyárak maximális és átlagos munkáslétszáma 1927-ben	46
8.	A budapesti gyárak októberi munkáslétszáma 1926-ban és 1927-ben	48
9.	A budapesti gyárak októberi munkáslétszáma ipari főcsoportok szerint 1927-ben	50
10.	A budapesti gyárak munkáslétszámának negyedévenkinti hullámzása 1927-ben	51
11.	A budapesti gyári munkások megoszlása a munkabérek fizetési módja szerint 1926-ban és 1927-ben	57

AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Oldal

12. Átlagos napibérek Budapesten az 1926. és 1927. évek októberében 58
13. A budapesti gyári munkások átlagos évi keresménye 1926-ban és 1927-ben.... 59
14. A budapesti gyári munkások névleges munkabére 1926-ban és 1927-ben..... 61
15. A budapesti gyári munkások reálmunkabére 1926-ban és 1927-ben..... 62
16. Az 1927. évi reálmunkabérek az 1913. évi munkabérekhez viszonyítva..... 62
17. A munkások megélhetési költségei a reálmunkabérek alakulása szerint 1913-ban és 1926—1927-ben..... 63
18. A budapesti gyárak előmunkásainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben... 65
19. A budapesti gyárak szakmunkásainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben 66
20. A budapesti gyárak napszámosainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben 68
21. A budapesti gyárak fiatalkorú és gyermekmunkásainak száma és átlagos napibére 1927-ben 69
22. A budapesti gyárak tanoncainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben..... 70
23. A budapesti gyárakban fizetett átlagos napibérek hullámzása 1926-ban és 1927-ben. Nominál munkabérek 71
24. A budapesti gyárakban fizetett átlagos napibérek hullámzása 1926-ban és 1927-ben. Reálmunkabérek 72
25. A budapesti gyárimunkások átlagos órabére a teljesített munkaórák alapján 1927-ben 73
26. Az üzemben volt és a szünetelő gyárak s az üzemnapok megoszlása 1926-ban és 1927-ben..... 75
27. A budapesti gyárak munkásainak 1926. és 1927. évi munkanapteljesítménye... 77
28. A budapesti gyári munkások napi munkaideje 1926-ban és 1927-ben..... 79
29. A budapesti gyári munkások munkaórateljesítménye 1927-ben..... 80
30. A budapesti gyárak gőzfejlesztő berendezése 1927-ben..... 82
31. Villamos áramot termelő és használó budapesti ipartelepek 1926-ban és 1927-ben 85
32. A budapesti gyárak szénfogyasztása 1926-ban és 1927-ben..... 88
33. A budapesti gyárak kalórikus gépeinek üzemanyagfogyasztása 1926-ban és 1927-ben 91
34. A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségei 1926-ban és 1927-ben... 95
35. A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségei a termelési érték százalékában 1926-ban és 1927-ben..... 97
36. A főbb üzemi és termelési költségek a gyárak nagyságkategóriái szerint 1927-ben 99
37. A főbb üzemi és termelési költségek alakulása 1921—1927-ben..... 100
38. A budapesti gyárak termelésének értéke 1926-ban és 1927-ben..... 103
39. A budapesti gyárak termelése munkáslétszámkategóriák szerint 1926-ban és 1927-ben 104
40. A budapesti gyárak termelésének értéke a fenntartó cégek jellege szerint 1926-ban és 1927-ben..... 107
41. A budapesti gyáripari termelés értéke 1913-ban és 1921—1927-ben..... 108
42. A gyáripari termelés értéke 1913-ban és 1921—1927-ben békebeli vásárlóerejű pénzértékben, a nagykereskedelmi index alapján átszámítva..... 109
43. A budapesti gyárak termelésének értékesítése 1927-ben..... 112
44. A budapesti gyáripari termelés értékesítése a belföldön 1927-ben..... 114
45. A budapesti gyáripari termelés értékesítése az elszakított magyar területeken 1927-ben 115
46. A budapesti gyáripari termelés értékesítése a külföldön 1926-ban és 1927-ben 117
47. A budapesti gyárak raktári készletei az 1926. és 1927. év végén..... 119

Oldal

c) *Grafikonok.*

1. számú grafikon. A gyáripar fejlődése a termelési érték szerint 1921—1927-ben Magyarországon 13
2. « « Gyáralapítások, tulajdonosváltozások Budapesten, 1850—1927-ben 16
3. « « A gyárak számának megoszlása iparágak szerint 1927-ben Budapesten 22
4. « « A gyáripar megoszlása Budapesten 1927-ben, közigazgatási kerületek szerint 28
5. « « A budapesti gyárak személyzetének megoszlása 1927-ben... 34
6. « « A munkások átlagos évi bérkeresménye 1913., 1926. és 1927-ben Budapesten 59
7. « « A napibérek hullámzása 1921—1927-ben Budapesten 66
8. « « Átlagos üzemnapteljesítmény iparágak szerint 1927-ben Budapesten 75
9. « « A budapesti gyáripar szénfogyasztása 1921—1927-ben 87
10. « « A termelési érték és az üzemi költségek a budapesti gyáriparban 1926-ban és 1927-ben 92
11. « « A budapesti gyárak termelése 1921—1927-ben 101
12. « « A budapesti gyáripar termelésének értékesítése 1927-ben.... 110

II. Budapest gyáripara iparcsoportok szerint.

a) *Fejezetcímek:*

16. A gyárak beosztása nagyságkategóriákba 120
17. A vas- és fémipari gyárak..... 124
18. A budapesti gépgyárak 141
19. A budapesti közhasznú villamos áramfejlesztő telepek..... 152
20. A kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó budapesti gyárak..... 156
21. A budapesti fa- és csontipari gyárak..... 163
22. A bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipar..... 170
23. A budapesti fonó- és szövőipari gyárak és a ruházati ipari telepek..... 175
24. A budapesti papíripari gyárak, sokszorosító- és műipari telepek..... 194
25. Az élelmezési és élvezeti cikkeket termelő budapesti gyárak..... 200
26. A budapesti vegyészeti gyárak..... 210

b) *Szövegtáblák.*

48. A budapesti vas- és fémipari gyárak száma és munkáslétszáma 1921—1927-ben 125
49. Az erőgépek munkabírása lóerőben a budapesti vas- és fémiparban 1921—1927-ben 126
50. A budapesti vas- és fémipari gyárak üzemnapjai 1923—1927-ben..... 126
51. A budapesti vas- és acélgyárak s a vasfeldolgozó ipartelepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben 132
52. A budapesti fémipari gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben 134
53. A termelési érték pengőben a budapesti vas- és fémiparban 1921—1927-ben.... 135

Oldal

54. A budapesti vas- és fémipar termelési összértéke békebeli vásárlóerejű értékben 1921—1927-ben ... 135
55. A budapesti vas- és fémipari munkabérek 1926-ban és 1927-ben ... 137
56. A budapesti gépgyárak száma és a teljesített üzemnapok 1921—1927-ben ... 141
57. A budapesti gépgyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 144
58. A budapesti elektrotechnikai gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 146
59. A budapesti mérleg-, hangszer-, óra- és műszergyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 147
60. A budapesti gépipari munkások munkabére 1921—1927-ben ... 148
61. A budapesti gépgyárak szénfogyasztása 1921—1927-ben ... 149
62. A fővárosi gépgyárak erőgépeinek munkabirása és a szénfogyasztás 1921—1927-ben 150
63. A kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó budapesti ipartelepek üzemnap-teljesítménye 1921—1927-ben ... 157
64. A budapesti téglagyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben 158
65. A budapesti kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari munkások átlagos évi bérkeresménye 1921—1927-ben ... 161
66. A budapesti kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari gyárak termelési értéke békebeli vásárlóerejű pengőben 1921—1927-ben ... 162
67. A budapesti asztalosárugyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben 165
68. A budapesti fa- és csontipar főbb üzemi és termelési adatai az asztalosipar nélkül 1926-ban és 1927-ben ... 166
69. A budapesti fa- és csontipari gyárak termelése a gyári eladási árindex alapján, békebeli vásárlóerejű pengőben 1921—1927-ben ... 167
70. A budapesti bőrgyárak és bőrdíszműárugyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 172
71. A budapesti sörte-, szőr-, és tollipari telepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 173
72. A bőripar körébe tartozó budapesti gyárak termelési értéke 1921—1927-ben ... 173
73. A textilipar főbb ágainak fejlődése 1921—1927-ben ... 178
74. A budapesti pamutipari gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 179
75. A budapesti gyapjúipari gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 181
76. A budapesti kötött- és kötszövöttárut készítő ipartelepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 183
77. A budapesti textilkikészítő ipartelepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 184
78. A budapesti textiliparban használt fonóorsók és szövőgépek száma 1926-ban és 1927-ben ... 185
79. A budapesti len-, kender-, juta-, szalag-, paszomány-, hímzés- és csipkegyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 186
80. A ruházati ipar termelése az 1913. évben és az 1921—1927. években pengőben és a drágulási index alapján számítva ... 190
81. A budapesti szabóipari gyári üzemek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 191
82. A budapesti bőrcipőgyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben 193
83. A budapesti papír-, papirosáru- és könyvkötőipari telepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 196

Oldal

84. A budapesti sokszorosító- és műipari telepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 199
85. A terméseredmények és a budapesti malmok termelése 1921—1927-ben ... 202
86. A budapesti malomipar főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 203
87. A budapesti húsfeldolgozó gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 204
88. A budapesti sör- és malátagyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 205
89. A budapesti cukorkagyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben 206
90. A budapesti gyertya-, szappan- és illatszergyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 214
91. A vegyészeti szereket előállító budapesti gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben ... 215

c) *Grafikonok.*

13. számú grafikon A nagy, közép és kis gyárak Budapesten 1927-ben ... 120
14. « « Vas- és fémipari gyárak és termelésük Budapesten 1926-ban és 1927-ben ... 133
15. « « A vas- és fémipari termelés értéke Budapesten 1921—1927-ben 138
16. « « Gépipari termelés Budapesten és annak értékesítése 1921—1927-ben ... 144
17. « « Villamos energiatermelés és felhasználás Budapesten 1921—1927-ben ... 151
18. « « Bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipari termelés Budapesten 1921—1927-ben ... 173
19. « « Fonó- és szövőipari termelés; a fonóorsók és szövőszékek száma Budapesten 1921—1927-ben ... 187
20. « « Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása Budapesten 1921—1927-ben ... 209
21. « « Vegyészeti ipari termelés Budapesten 1921—1927-ben ... 213

III. Táblás rész.

1. Az iparvállalatok megoszlása cégek szerint ... 220
2. Gyártulajdonosok, bérlők, gyárvezető tisztviselők ... 223
3. A tisztviselői létszám ... 226
4. A művezetők létszáma ... 232
5. Munkáslétszám ... 235
6. Munkabérek, alkalmaztatási minőség ... 238
7. A munkabérfizetés módja; munkanapok, munkaórák ... 244
8. A gyárak összes személyzete ... 250
9. A személyzeti kiadások ... 253
10. Üzemnapok, üzemórák; üzemszünetelés és annak okai ... 256
11. A napi munkaidő tartama ... 259
12. Munkaközi szünetek; éjjeli üzem ... 262
13. Gőzfejlesztő berendezés; kalórikus gépek ... 265
14. Kalórikus gépek (folytatás) ... 268

Oldal

15. Villamos motorok 271
16. Tüzelő- és világítóanyagok 274
17. Főbb üzemi és termelési költségek 280
18. A gyáripari termelés értéke; értékesítés belföldön 283
19. Értékesítés külföldön; raktári készletek 286
20. A gyárak száma alapítási év szerint 292
21. Az ipartelepek néhány fontosabb adata alapítási év szerint 293
22. Az ipartelepek néhány fontosabb adata a tulajdonosváltozások szerint 298
23. A gyárak megoszlása a tisztviselők és művezetők szerint 303
24. A gyárak megoszlása a munkások neme szerint 305
25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint 307
26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint 313
27. Az erőgépet nem használó és a szünetelő üzemek 323
28. Az ipartelepek megoszlása a termelési érték szerint 324
29. *a)* Kis gyári üzemek a termelési érték szerint 329
b) Közép gyári üzemek a termelési érték szerint 330
c) Nagy gyári üzemek a termelési érték szerint 331
30. Az ipartelepek főbb adatai a cég jellege szerint 332
31. A gyárak termelőképességének kihasználása és a termelt iparcikkek értékesítési módja 336

I. Általános rész.

1. A magyar gyáripar helyzete 1927-ben.

A budapesti gyárak 1927. évi üzemi és termelési viszonyainak az ismertetése csak az 1927. évi gazdasági viszonyok s az egész magyar gyáripar helyzetére rávilágító adatok megismerése után nyujthat áttekintő képet a fővárosban letelepült gyáraknak a magyar gazdasági és ipari életben elfoglalt igen fontos szerepéről. Budapestnek több mint 1200 gyári jellegű ipartelepe 41·6%-át tömöríti a gyári munkásságnak a fővárosi gyári üzemekben, amelyek a magyar gyáripari termelés értékének 1913-ban még 31·4%-át, 1927-ben pedig már 42·0%-át állították elő. A budapesti gyári jellegű ipartelepek a magyar gyáripar minden ágát képviselik a fővárosban s közöttük találjuk az ország legnagyobb, legfejlettebb gyárainak jelentékeny részét. Budapest gyáripara erősebb mértékben fejlődik, mint a magyar gyáripar általában s így a magyar gazdasági életben elfoglalt jelentősége egyre fokozódik.

A budapesti gyárak 1927. évi üzemi és termelési viszonyait ismertető adatok a magyar gyáripar 1927. évi helyzetét tükrözik vissza s mindazokat a hatásokat, amelyek a gazdasági életben az 1927. évben végbement jelentősebb eseményeket követték.

A gazdasági helyzet 1927-ben, különösen az év első háromnegyed részében kedvezően alakult. A javulás az év első hónapjaiban továbbfejlődése volt az 1926. évben megindult gazdasági fellendülésnek, mely az 1927. évi kedvező kilátások folytán egyre szélesedő mederben folytatódott egészen az őszi hónapokig, amikor határozott visszaesés következett be.

Az 1927. évi kedvező gazdasági helyzet kialakulása két legfőbb tényezőre vezethető vissza, az államháztartás rendezettségére és a jó terméskilátások kedvező kihatására. Már az 1926/27. költségvetési év tényleges bevétele több, mint 100 millió pengővel meghaladta az előirányzatot, az 1927/28. költségvetési év első hat hónapjában pedig közel 70 millió pengős többletbevétel mutatkozott. Az államháztartás bevételi feleslegei lehetővé tették az adóterhek könnyítését, majd az illetékek leszállítására került a sor. Az állami beruházások, elsősorban a középítések nagyobb lendületet nyertek

s az állami hitelektől jobban támogatott magángazdaságot is növekedő mértékben juttatták munkaalkalomhoz.

A lakóházépítkezésekről rendelkezésre álló adatok szerint az építőipar s így az azzal kapcsolatos iparok 1927-ben kettőzött erővel dolgoztak. A fővárosban az 1927. év folyamán 680 új lakóház épült, míg 1926-ban csak 350 lakóház készült el. Az 1927. évi építkezések 35%-a, tehát több mint egyharmada emeletes ház volt, míg az 1926. évben épült emeletes házak egyötödét sem tették az új lakóházépítkezéseknek. Hasonló mértékben folytak az építkezések az egész országban, úgyhogy a fővárosban, a törvényhatósági és rendezett tanácsú városokban, valamint a tízezer léleknél népesebb községekben 1927-ben több, mint 11 ezer új lakóház épült fel, közel 16·7 ezer lakással, melyhez a lakóházátalakítások folytán még 2·4 ezer lakásszaporulat járult.

Az építkezések fellendülésével számos iparág jobb foglalkoztatáshoz jutott s ezáltal csökkent a munkanélküliség. A munkanéküliek száma 1927-ben október hó közepéig állandóan és rohamosan csökkent. Az utóbbi három év adataihoz viszonyítva a munkanélküliek számának alakulása 1927-ben a gazdasági viszonyok lényeges javulására mutat. Az 1925. évben ugyanis közel 40 ezer, 1926-ban pedig több mint 30 ezer volt a munkanélküliek maximális száma s a minimum mind a két évben a 20 ezer fölött állott. Az 1927. évben ellenben a munkanélküliek száma csaknem féléven át a 15 ezret sem érte el, sőt a mélyponton 1927. októberében alig haladta meg a 11 ezret.

A gazdasági helyzet fellendülésére nem kevésbbé kedvező hatással voltak az 1927. évi terméskilátások is, amelyek az átlagon jóval felüli terméshozamot ígértek, s különösen a pénzpiacon hatottak előnyösen. Hosszúlejáratú külföldi kölcsönök felvétele vált lehetővé az addiginál jóval előnyösebb feltételek mellett s erős lendületet vett a tőkegyüjtés. A takarékbetétállomány az 1927. év végén közel $^3/_4$ milliárd pengőt tett s így csaknem 50%-kal meghaladta az előző évvégi álladékot. Az 1927. évben felvett külföldi kölcsönök összege pedig, amelynek a gazdasági életben való elhelyezésénél a legfőbb szempont betartására: a csak gyümölcsöző beruházási célokra való felhasználásra törekedtek, a 270 millió pengőt is meghaladta. A külföldi tőkék ép úgy, mint az állami bevételek feleslegei, valamint a takarékbetétek milliói a gazdasági élet vérkeringésébe jutva nagy szerepet töltöttek be annak felpezsdítésében.

Sajnos a mezőgazdasági termés betakarítása után a reményeken aluli terméseredmények miatt, valamint az európaszerte mutatkozó depresszió hatásaként az őszi hónapokban ismét rosszabbra fordult a gazdasági helyzet. Az 1927. évi mezőgazdasági terméseredmények ugyan nem mondhatók kedvezőtlennek, különösen minőségileg nem, a gazdasági életre azonban

már a nyári esőhiány miatt fokozatosan romló terméskilátások is nyomasztólag hatottak, még inkább lehangoló volt a csalódás, melyet a várakozáson aluli termés okozott. Az őszi hónapokban a gazdasági helyzet kialakulására talán nem is annyira a terméseredmények gyakoroltak nyomasztó hatást, mint inkább azok a nehézségek, amelyek a gabonatermékek külföldi értékesítésénél mutatkoztak. Az amerikai gabonaverseny a cseh és osztrák piacokon csaknem teljesen háttérbe szorította a kiváló minőségű magyar gabonát s oly erősen lenyomta az árakat, hogy azáltal egész mezőgazdaságunk válságos helyzetbe jutott. Külkereskedelmi mérlegünk passzivitása a gabonakiviteli nehézségek következtében 1927-ben tovább emelkedett, a behozatali többlet az év végén már 374·7 millió pengőt tett, tehát mintegy négyszeresét az 1926. év végén megállapított 64·3 millió pengő értékű behozatali többletnek.

A külkereskedelmi mérlegünk passzivitásának emelkedését enyhíti ugyan az a körülmény, hogy a behozatali többletnek az év utolsó hónapjaiban történt fokozódása jelentékeny részben az építkezési célra szolgáló faanyagbehozatal növekedéséből származik, de ez még nem mond ellent a gazdasági élet leromlásáról szóló tünetnek. A lakóházépítkezésekről negyedévenkint rendelkezésre álló adatok szerint ugyanis az 1927. évi új lakóház építkezéseknek több, mint kétharmada az év második felére esett s ezért emelkedett az 1927. év második felében az építkezési célra szolgáló faanyagbehozatal. A gazdasági helyzetben az 1927. év utolsó hónapjaiban beállott depresszió azonban már nem érintette az év első felében nagyobb lendülettel megkezdett építkezéseket, amelyeket a tél beállta előtt lehetőleg be kellett fejezni.

Az ipar és kereskedelem azonban már erősen megérezte a depressziót. A fizetésképtelenségek száma ismét növekedő irányt vett, sőt az év utolsó hónapjában érte el az 1927. év legmagasabb arányszámát. Az ipari munkanélküliek tábora az év november és december hónapjaiban erősen megsokasodott, bár az 1927. év első tíz hónapjában bekövetkezett nagyarányú csökkenés után még így is 35·2%-kal alatta maradt az 1926. évvégi arányszámnak.

Az 1927. évben a mezőgazdasági helyzet általában véve jónak mondható, s ennek megfelelően alakult az ipar helyzete is. Az új ipari vállalkozások terén épúgy fellendülés volt tapasztalható, mint ahogy erősebb volt az üzemmenet a régi iparvállalatok legnagyobb részében. Az év folyamán 46 új gyár alakult 619 munkással és 1552 lóerő munkabírású erőgépekkel. A gyárak létszámából csak 3·8% volt 1927-ben üzemen kívül, míg az előző év végén 5·3%-uk szünetelt. A régi, már az 1926. évben is fennállott gyárak 1927. évi termelése pedig közel félmilliárd pengővel meghaladta az előző évi termelésük értékét. A gyárak jobb foglalkoztatottsága lehetővé tette,

hogy közel 20%-kal növekedett a gyári alkalmazottak száma, aminek kétségkívül nagy gazdasági jelentőségét csak fokozzák azok a szempontok, amelyek a munkanélküliség terjedésével fenyegető szociális válság megoldását a produktiv életpályákon való elhelyezkedés felé irányítják.

A gyáripar 1927. évi állapotát jellemző főbb adatok 3544 gyárról számolnak be, amelyek közül 3408 volt üzemben és 136 szünetelt. A gyárakban a 4516 gyártulajdonoson, bérlőn vagy a gyárat vezető részvénytársasági és szövetkezeti igazgatókon, esetleg más önálló felelősségű gyárvezetőn kívül még 271.303 alkalmazott dolgozott, akiknek 6·8%-a tisztviselő, 91·1%-a művezető és munkás s 2·1%-a egyéb alkalmazott volt. A munkáskezek mellett 809·4 ezer lóerő teljesítőképességű kalórikus erőgépek, 383·3 ezer lóerő effektusú villamos mótorok s 6·7 ezer lóerő munkabírású egyéb erőgépek állottak még a gyáripar szolgálatában. A munkások munkateljesítménye 586·3 millió munkaórának felelt meg, az erőgépek pedig a villamos mótorok nélkül 5·8 millió órán át voltak üzemben. A gyáripar teljesítményét 1927-ben 2·7 milliárd pengő értékű iparcikk előállítása mutatja, ami egy-egy gyárra számítva 790 ezer pengő átlagos termelési értéket jelent.

Az előző évi állapottal összehasonlítva a gyárak számában 257 iparteleppel többet állapithatunk meg 1927-ben, mint amennyiről 1926-ban adat állott rendelkezésre. Minthogy az 1927. év folyamán csak 46 új gyári jellegű ipartelep létesült s az 1926-ban fennállott gyárak közül 211 megszűnt, illetve elvesztette gyári jellegét, az 1927. évben számbavett gyárak között több, mint 200 olyan ipartelepet találunk, amely az előző évi létszámmal szemben szaporulat ugyan, bár nem új gyári üzem, hanem csak a gyáripari statisztikai adatok sikeresebb begyüjtésének eredményeként szerepel a gyárak létszámában.

A gyáripar kedvezőbb helyzetére vonatkozólag tehát a gyárak számának növekedésénél megállapítható arányból túlzott következtetéseket vonnánk le, ha a gyáripari statisztika keretébe újonnan felvett ipartelepeket is a gyáralakulások közé sorolnók. Viszont ha ezeknek az ipartelepeknek a munkáslétszámát, az ipattelepeken használt erőgépek lóerejét s az ott előállított iparcikkek értékét feltüntető adatokat is vizsgálat alá vesszük, megállapithatjuk, hogy az adatgyüjtés sikeresebb végrehajtásával a gyárak közé bejutott ipartelepek általában véve mind kisebb jelentőségű üzemek, amelyek besorozása a gyáripari statisztikába a gyárak számát jelentősen módosította ugyan, a gyáripari statisztika többi adatainál azonban már alig számottevő eltolódást okozott. A gyárak több, mint 66 főből álló átlagos munkáslétszámával szemben ugyanis ezeken az ipartelepeken átlag még 20 munkás sem dolgozott, s az ott használt erőgépek lóereje egyharmadát sem érte el a gyárakban installált erőgépek átlagos lóerejének, a termelési értéke pedig egy negyedét tette az összes gyárak átlagos termelési értékének.

A GYÁRIPAR FEJLŐDÉSE TERMELÉSI ÉRTÉK SZERINT MAGYARORSZÁGON.

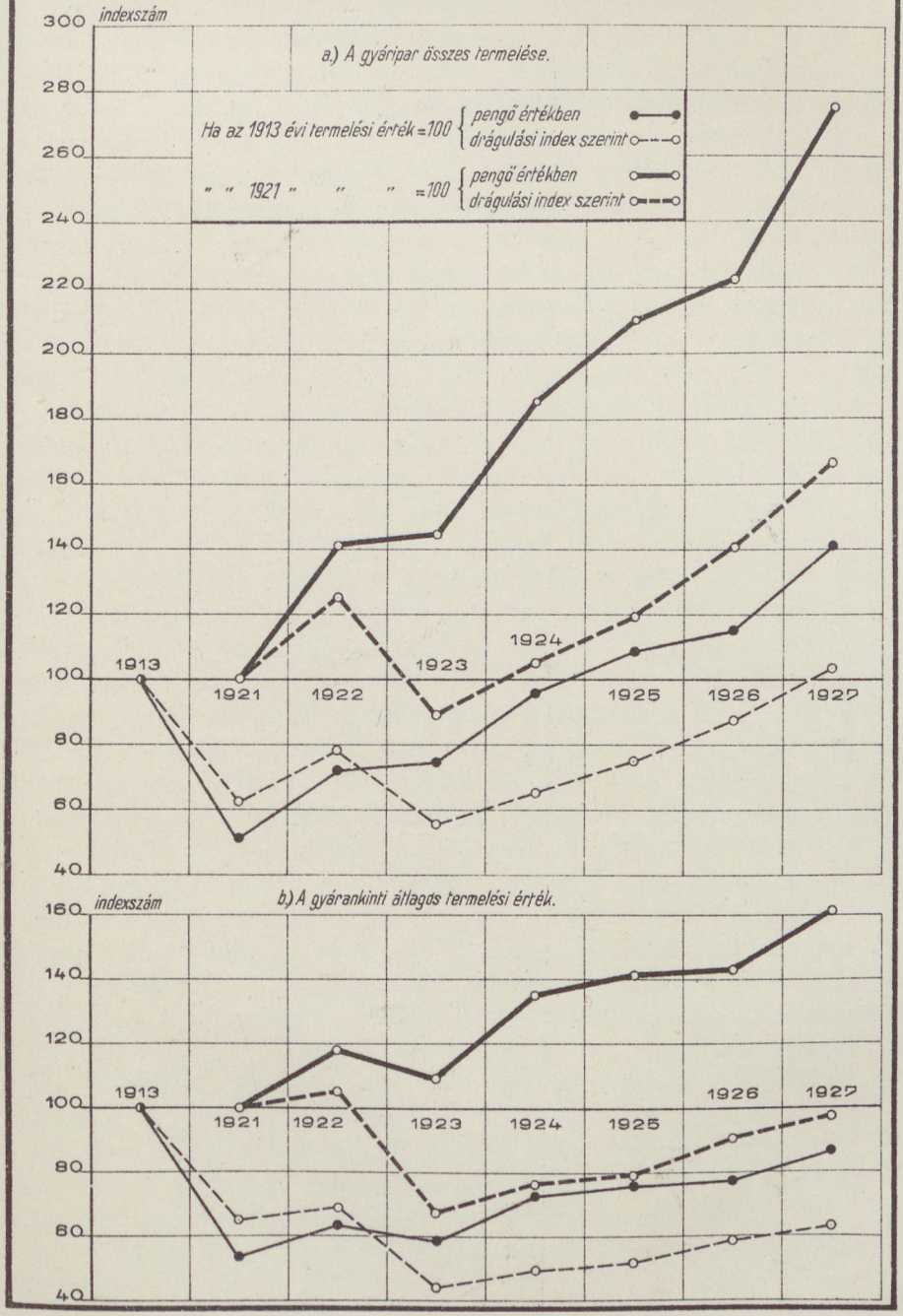

Ezért a gyáripari statisztika 1927. évi eredményeinek az 1926. évi adatokkal való összehasonlításánál a gyárak számának az adatgyüjtés sikeressége folytán mutatkozó ingadozása kevés jelentőséggel bír s az 1927. évi kedvezőbb konjunktúra megállapítását aligha módosítja, ha az újonnan felvett gyári jellegű ipartelepek adatainak mérlegelése nélkül vesszük vizsgálat alá a gyáripari statisztika 1927. évi adatait. Így kétségtelenül megállapítható, hogy 1927-ben lényegesen jobban volt foglalkoztatva s nagyobb teljesítményt mutatott fel, mint 1926-ban. Az összes gyári személyzet ugyanis 36.547 fővel nagyobb volt 1927-ben, mint az előző évben, tehát a gyári alkalmazottak létszáma 15·6%-os szaporulatot mutatott. A gépierő teljesítőképessége közel 100 ezer lóerővel emelkedett 1927-ben, tehát csaknem 9%-os növekedést ért el, s lényegesen jobban ki is volt használva, úgyhogy 1927-ben 5·8 millió üzemóra teljesítményével a gyárak erőgépállománya — ismét a villamos motorok figyelmen kívül hagyásával — csaknem 0·5 millió lóerőóra többletmunkát végzett el. Természetes ezek után, hogy a gyáripari termelés 1927-ben 22·8%-kal felülmúlta az 1926. évi termelést. Az 1927-ben előállított iparcikkek értéke ugyanis 2·7 milliárd pengőt tett, tehát több, mint $^1/_2$ milliárd pengővel túlszárnyalta az előző évi termelés értékösszegét.

A magyar gyáripar 1927. évi teljesítménye ezek szerint jóval meghaladta az 1926. évi teljesítményt, a gyári jellegű ipartelepek száma s a gyárakban dolgozó munkások létszáma 1927-ben szélesebb körét tette az ipari vállalatoknak s az iparral foglalkozó népességnek, mint az előző évben. A Budapesten letelepült gyárak száma s a fővárosban dolgozó gyári munkások száma 1927-ben szintén jelentősen szaporodott, sőt az új gyári jellegű ipartelepek közül a budapestiek jelentőségben jóval felülmúlták a többieket. Az 1927. évben alakult 46 új gyártelepből 19 létesült a fővárosban, amelyek átlagos munkáslétszáma 23·1%-kal, termelésének értéke pedig 14·9%-kal volt nagyobb, mint a többi újonnan alakult gyáripari telepé. A budapesti új gyárak közé is felvétetett 1927-ben több olyan ipartelep, amely már az előző évben is fennállott, csak nem szolgáltatott adatot. S bár ezek a fővárosi ipartelepek, miként az új budapesti gyáralakulások szintén jelentősebbek, mint az 1927. évi gyáripari statisztikában szereplő többi új, vagy újonnan felvett gyár, azok átlagos évi munkáslétszáma mégis alig több, mint egyharmada a gyáripari telepek átlagos évi munkáslétszámának, átlagos termelésük pedig még egy harmadát sem érte el az országos eredmények szerint egy ipartelepre esett átlagos termelési értéknek. Ezért a budapesti gyárak 1927. évi üzemi és termelési adatainak, az előző évi adatokkal való összehasonlításánál az adatgyüjtés sikeresebb végrehajtásának eredményeként mutatkozó többlet számottevő eltolódásokat alig okozhat. Az 1927. évi fejlődés megállapításánál mégis lehetőleg a pótlólag felvett gyártelepek adatai nélkül fognak az 1927. évi eredmények az előző évi adatokkal összehasonlíttatni.

2. Budapest gyárai 1927-ben.

A főváros területén az 1927. év végén 1226 gyári jellegű ipartelepet találunk, a gyárak számából tehát 34·6% Budapesten települt le. Az a számtalan gazdasági előny, melyet a főváros nyujthat a gyáriparnak, természetszerűvé teszi az ipari vállalatok tömörülését. A fővárosban, ahol szakképzett s elegendő munkáskéz áll a gyáripar rendelkezésére, a központosított közlekedés segítségével a saját nyersanyagforrások könnyen felhasználhatók, vagy a főváros fejlett kereskedelme gondoskodik a szükséges nyersanyagokról, tűzelő- és más üzemi anyagokról. A budapesti villamos áramfejlesztő telepek olcsó elektromos árammal látják el az ipartelepet és az előállított iparcikkek elhelyezésében vagy a gyári üzemek által végzett szerelési és javítási munkákban a főváros legjelentősebb fogyasztó terület. De még felsorolhatnánk számos előnyt, amelyet a fővárosi letelepülés az iparosodás előmozdítására nyujt a fejlett hiteléletével, az állami és más közmunkákban való részvétel megkönnyítésével, a nagy nyugateurópai iparos államokhoz való közvetlen kapcsolata révén, tudományos és szakintézményeinek támogató segítsége s az iparfejlesztést előmozdító akcióknak, mint pl. az árúmintavásárok, kiállítások stb. megrendezése folytán. A fővárosban letelepült gyárak száma évről-évre növekedik, részben új gyári vállalatok alapításával, részben kisebb ipari üzemek megerősödése és gyári jellegű iparteleppé történt átalakulása folytán. Az 1921. évtől kezdve, amikor még csak 755 gyár volt Budapesten, évről-évre fokozatosan növekedett a gyárak száma a fővárosban s az 1927. év végén a gyáripar már 471 iparteleppel többet számlált, mint a hat év előtt. A fővárosi gyárak számában a hat év alatti szaporulat 62·4%-ot tett, megközelítőleg olyan nagy volt tehát, mint az ország többi részében, ahol ugyanakkor 69·3%-kal emelkedett a gyári jellegű ipartelepek száma. Pedig a főváros közvetlen környékének az iparosodása az utóbbi évek alatt már igen erős mérvet öltött. Az utolsó négy évben például a főváros környékén letelepült gyárak száma 55·4%-kal szaporodott, míg a főváros területén ezalatt az idő alatt csak 37·9%-ot tett a gyárak számának növekedése. Ha ezeket az arányszámokat összehasonlítjuk a gyárak megoszlását az említett években feltüntető adatokkal, melyek szerint az országban működő gyáraknak 1927-ben már közel a fele, 42·3%-a, azaz 1498 ipartelep Budapesten és környékén települt le, megállapíthatjuk, hogy bár még mindig elég erős ütemben történtek gyáralakulások Budapesten, az iparosodási folyamat a legutolsó négy évben mind jobban áttolódott a főváros környékére. Sőt a nagyobb vidéki városokban is egyre fokozódnak a gyáralapítások, bár még távolról sem olyan arányban, mint Budapesten és környékén, ahol 1927-ben az ország gyárainak már 42·2%-át találjuk, sőt a gyári munkások számaránya szerint 57·4%, az előállított iparcikkek értékének arányában pedig 54·0% esett a fővárosban és környékén kifejlődött gyáriparra.

A budapesti gyári jellegű ipartelepek számának ipari főcsoportok szerinti alakulását s az 1921 óta évenkint megállapítható fokozatos növekedés arányszámait az alábbi táblázat tünteti fel:

1. A gyári jellegű ipartelepek száma Budapesten 1921—1927-ben.

Ipari főcsoport	A gyárak száma Budapesten						
	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
I. Vas- és fémipar	148	149	169	178	186	191	224
II/a) Gépgyártás stb.	93	97	105	121	137	139	135
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	6	6	6	6	6	5	5
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	38	46	44	46	51	51	54
IV. Fa- és csontipar	78	84	95	98	107	115	135
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	22	22	21	21	25	26	28
VI. Fonó- és szövőipar	27	34	51	54	76	80	109
VII. Ruházati ipar	55	69	79	67	75	81	114
VIII. Papirosipar	40	42	38	41	45	50	56
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	108	119	126	123	134	152	167
X. Vegyészeti ipar	71	81	87	87	96	110	123
XII. Sokszorosító- és műipar	69	70	68	68	70	71	76
Összesen	**755**	**819**	**889**	**910**	**1.008**	**1.071**	**1.226**
Emelkedés indexszámokban:	100	108	118	121	134	141	162

A gyárak számában évről-évre mutatkozó többlet, — mint azt már az első fejezetben az országos eredmények ismertetésénél említettük — az új gyáralakulások mellett részben a statisztikai adatgyüjtések eredményesebb végrehajtásának is a következménye. Különösen kidomborodik ez a körülmény az 1927. évi eredmények megfigyelésénél, mert az 1921 óta évenkint folytatott gyáripari statisztika az 1927. évi adatgyüjtés során jutott első ízben abba a helyzetbe, hogy az előző évi eredmények lezárása után csupán csak az 1927. évi adatok begyüjtésére szorítkozott s így meg volt a mód arra, hogy a hanyag adatszolgáltatóktól is beszereztessenek az adatok, míg az előző években számos kisebb gyári üzem adatai nélkül kellett az adatgyüjtést lezárni. Az 1927. évi szaporulat a gyárak számában túlnyomólag azoknak a kisebb, de a gyári jelleget megütő méretű ipartelepeknek az adatgyüjtés kereteibe való felvétele folytán keletkezett, amelyek az előző években is fennállottak ugyan, de adatokat nem szolgáltattak, s mivel nem voltak amúgysem olyan jelentősek, hogy kimaradásuk a gyáripari termeléstől várt statisztikai eredményeknél számottevő eltolódást okozna, az adatgyüjtés nélkülük záratott le.

Ha az 1927. évi gyáripari statisztikai eredményekben az új gyárakat vizsgáljuk, mindössze 19 olyan gyárat találunk, amely 1927-ben alakult és helyeztetett üzembe, míg a többiek részben üzemkibővítés útján, részben az adatgyüjtés javulása folytán kerültek a gyárak közé. Az új gyáralaku-

lásokkal szemben 30 gyári üzem megszűnt, illetve elvesztette gyári jellegét, úgyhogy 1927-ben a budapesti gyárak számában lényeges változásokról nem beszélhetünk. A főváros gyáriparának 1927. évi fejlődésére nem is következtethetünk a gyárak számának alakulásából, hanem, mint később látni fogjuk, az üzemi és termelési adatokból vonhatunk le megfelelő következtetéseket.

3. A budapesti gyáralapítások története.

Az 1927. évben, mint említettük, 19 új gyár kezdte meg az üzemet a fővárosban. Ezek közül 8 textilipari telep, 5 élelmezési ipari, 2 ruházati, 2 gépgyár, 1 faipari s ugyancsak 1 papiripari telep. Az 1927. évi új gyárak mind kisebb gyári műhelyek, alig egy-kettőnek van közöttük több, mint 20 munkása. A 19 telepnek ugyanis az 1927. évi átlagos munkáslétszáma csak 309 főből állott, egy-egy gyárra tehát mindössze 16 munkás számítható átlagban. Az 1927. évben üzembe helyezett új gyárak teljesítőképessége a használt erőgépek munkabírását tekintve, átlag alig haladta meg a 35 lóerőt s így érthető, hogy az évi termelésük értéke átlag még a 100 ezer pengőt sem érte el.

Budapest gyáripara tehát új gyártelepek alapítása révén az 1927. évben alig erősödött, sőt az új gyári alapítások száma évről-évre csökken, a szaporulat a gyárak számában az utóbbi években inkább régebbi alapítású középipari üzemek kibővülése folytán következett be. Az 1927-ben üzembehelyezett 19 gyári jellegű ipartelep közül is 4 még 1926-ban alapíttatott s csak 15 gyár alapítása esett az 1927. esztendőre.

A budapesti gyárak alapítási évének megfigyelése érdekes képét festi elénk a fővárosi gyáripar történeti fejlődésének. A XVIII. század végén már 5 gyár állott fenn a ma is üzemben levő gyárak közül. Ezek egyike lakatosárugyár, kettő közülük textilipari kikészítőtelep, egy kocsigyár s az ötödik nyomdavállalat. Az 1800. év előtt már fennállott gyárak közül a két kikészítőtelep a legnagyobb. Ezek 1927-ben átlag több, mint 300 munkást foglalkoztattak s több, mint 2300 lóerővel dolgoztak. A nyomdavállalat munkáslétszáma is meghaladta a 100 munkást, míg a lakatosipari telep s a kocsigyár átlag 50—50 munkást alkalmazott.

Az iparosodási folyamat Budapesten a kilencvenes években erősebben indult meg s a háborút megelőző években kulminált. Az 1800—1850. évek között eltelt félszázad alatt mindössze 35 gyári vállalat létesült a fővárosban. A következő 50 évre azonban már közel 500 gyáralapítás esett, de ennek csak alig valamivel több, mint egyharmada létesült az első három évtizedben, míg a XIX. század második felében történt alapítások 22·2%-a az utolsó előtti, 42·9%-a pedig az utolsó évtizedre esett. A századforduló előtti tíz évben,

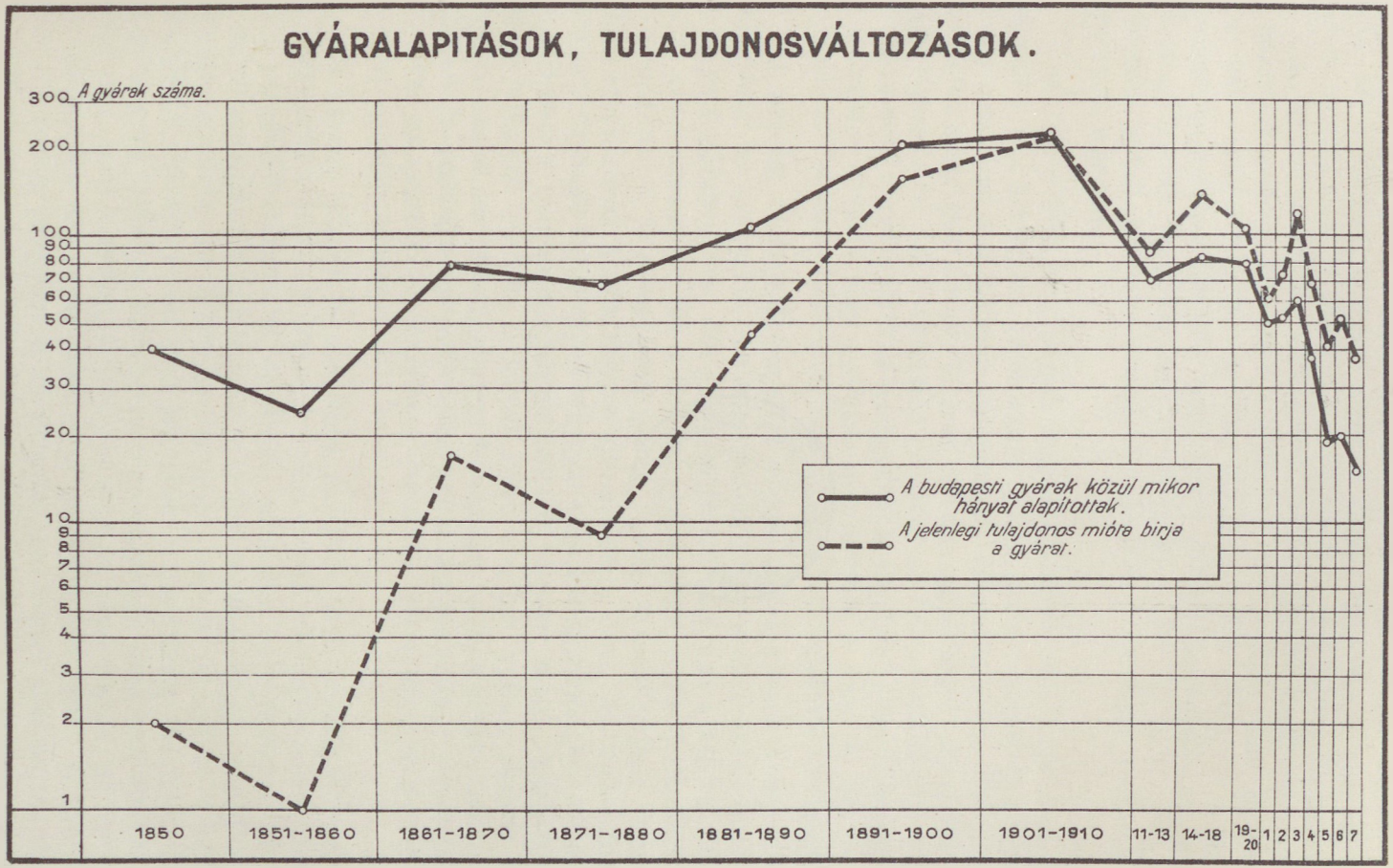
GYÁRALAPITÁSOK, TULAJDONOSVÁLTOZÁSOK.
A gyárak száma.
300
200
100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
A budapesti gyárak közül mikor hányat alapitottak.
A jelenlegi tulajdonos mióta birja a gyárat.
1850
1851-1860
1861-1870
1871-1880
1881-1890
1891-1900
1901-1910
11-13
14-18
19-20
1
2
3
4
5
6
7

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST

azaz 1891—1900-ban tehát már csaknem mégegyszer annyi új gyár alapíttatott, mint az előző évtizedben. A gyáralapítások ezek szerint Budapesten a XIX. század utolsó két évtizedében vettek nagyobb lendületet, majd a következő években fokozódott a gyáripari vállalkozások iránti törekvés s az 1901—1910. évek alatt még több, 222 gyáralapítás történt. A magyar gyáripar megerősödésének évei kezdődnek a kilencvenes években, a nagy gazdasági fejlődés korszaka, melyben a magyar ipar az egész világon elismerést tudott kivívni, s a további fejlődésre messzemenő kilátásokat biztosított magának.

Az 1891—1900. évek között létesült Budapest több nagy vas- és gépipari gyára, bútorgyára, az élelmezési iparba tartozó számos, igen jelentékeny ipartelepe s a nagyobb nyomdaipari vállalatok zöme. Ebben az évtizedben alapíttatott a 3 nagy fővárosi villamos áramfejlesztő telep s néhány nagy téglagyár is. Míg a következő évtizedre, az 1901—1910. évekre esik a háború előtti nagyobb fővárosi textilgyárak és vegyészeti gyárak alapítása, s ugyanakkor további nagy gyáralakulások erősítik a vas- és gépipart, valamint az élelmezési és élvezeti cikkek gyártásával foglalkozó iparágakat.

A háborút közvetlenül megelőző években egyre erősebb arányokban folytatódott az iparosodás. A fővárosban az 1911—1913. években történt 70 új gyáralapítással már 810 gyári jellegű ipartelep volt a háború előtti utolsó évben üzemben a ma is fennálló gyárak közül. A 70 új alapításból 23 a nehéziparba, 13 a vegyészeti iparba, 9 a fa- és csontiparba s ugyanannyi az élelmezési iparba tartozó gyáralakulásra esett. Az 1911—1913. évek gyáralapításai között egy dohánygyár s egy kábelgyár a legjelentősebb, de a többiek is túlnyomórészben nagyobbméretű gyári jellegű ipartelepek üzembehelyezését jelentik. E három évben alapított gyárak ugyanis az 1927. évi adatok szerint átlag mintegy 60 munkást foglalkoztattak s csaknem 800 lóerő munkabirású saját erőforrással hajtott átlagos gépierőt használtak, az ezeken az ipartelepeken előállított iparcikkek értéke pedig meghaladta átlag az egymillió pengőt.

A háború kitörése és a háborús esztendők ipari szükségletei nagy hatással voltak a fővárosi gyárakra is. Voltak virágzó iparágak is, amelyekben teljes pangás következett be, de voltak, amelyekre nagy feladatok megoldása háramlott, s ott erősen felpezsdült az ipari tevékenység. Az 1914—1918. években ugyan inkább üzemkibővítés útján nyertek kielégítést a hadi szükségletek ellátását érintő ipari feladatok, de jelentékeny számban alakultak új gyári üzemek is. Természetesen ezek egyrésze, amely csak átmeneti jellegű volt, azóta megszűnt, azonban az 1927. év végén még 84 gyár állott fenn Budapesten a háborús évek alatti gyáralapítások közül. E gyárak között 25 vas- és gépgyárat és 16 élelmiszeripari telepet találunk, de van közöttük 11 a fa- és csontiparba, 10 a ruházati iparba tartozó és 8 vegyé-

szeti gyár is. A háború alatti gyáralapítások között a hét legnagyobb telep vas- és acélgyártással, illetőleg vas- és acélöntéssel foglalkozott.

Az összeomlás után a forradalmak alatt természetesen gyáralapításról szó sem lehetett. De a román megszállás után alig pár hétre már, tehát még 1919-ben megindult az ipari szervezkedés is, az 1920. évben pedig erősebb lendületet nyert Budapesten a megváltozott gazdasági viszonyoknak megfelelő gyáripar megszervezése, amely 80 új ipari vállalat létesítését eredményezte. Ezek az alapítások kisebb gyári üzemek felállítására irányultak, az 1920-ban létesült gyárak még 1927-ben is átlag csak 35 munkással s mintegy 200 lóerővel dolgoztak, az évi termelésük értéke pedig nem sokkal haladta meg átlagban a 300 ezer pengőt.

Az 1921. évvel indult meg tulajdonképen a mai Magyarország gazdasági újjáépítése s vette kezdetét a változott viszonyoknak megfelelő gyáripar kiépítése. Az 1921. évben 49, 1922-ben 51 s 1923-ban 59 új gyáralapítás történt Budapesten, melyek mindegyike közel 1 millió pengő értékű termelést ért el átlagban. Az 1921. évben alakult gyárak átlagos munkáslétszáma meghaladta az 50 munkást, az 1922. és 1923. évben alakultaké pedig már a 90 körül mozgott. Az inflációs évek alatt a gyáralapításhoz szükséges tőke biztosítását előmozdította az a törekvés, mely a gyorsiramban romló korona helyett áruban, nyersanyagban igyekezett átmenteni a kiegyensúlyozatlan gazdasági helyzetben felgyülemlett értékeket. Az 1924. évben azonban, főleg az úgynevezett szanálás megindulásától kezdve megváltozott a helyzet. A pénz értékének állandósulása s a minden téren megkezdődött takarékosság elvonta a tőkéket az ipartól, az állami pénzügyek megszilárdulása céljából a gazdasági élet minden ágára kirótt súlyos közterhek viselése pedig erősen lecsökkentette a vállalkozási kedvet. Az 1924. évtől kezdve egyre csökken a gyáralapítások száma, az ezekben az években létesült gyárak már kisebb kapacitású, kevesebb munkást foglalkoztató ipartelepek, mint az előző évek alapításai. Az 1924. évben még 37 gyáralapítás történt, az 1925. évben már csak 19, 1926-ban 20, s 1927-ben mindössze 15. Az 1924. évi alapítások még átlag 50 munkással s 300 lóerő munkabirású erőgépekkel dolgozó ipartelepek, amelyek évi termelése 400 ezer pengőt tett. Az 1925-ben alapított gyárak termelése ugyan hasonlóképen elérte a 400 ezer pengőt, mégis azok lényegesen kisebb kapacitású üzemek, mert csupán 26 munkással s 16 lóerővel dolgoztak átlagban. Az 1926. és 1927. évi gyáralapítások az átlagos munkáslétszámot s a használt lóerőt feltüntető adatok szerint még kisebb gyári üzemek és pedig az 1926. éviek átlag 22 munkással és 23 lóerővel, mintegy 190 ezer pengő értékű iparcikket, s az 1927. éviek pedig átlag 18 munkással és 36 lóerővel alig 100 ezer pengő értékű iparcikket állítottak elő.

De nézzük a főváros legnevezetesebb gyáripari telepeit, a gépgyárakat, amelyek világviszonylatban is elsőrangúak s a magyar gépiparnak csak

a gyárak számát tekintve is 62·5%-át képviselik. A kilenc legnagyobb budapesti gépgyár közül 5 már az 1800—1850. közötti években létesült, 4-nek az alapítása az 1861—1870. évtizedre esik, más 10 nagy fővárosi gépgyár pedig az 1881—1890. évek óta fennáll. Vagy nézzük a hatalmas fővárosi malmokat, amelyek a háború előtti Magyarország büszkeségei voltak. A ma üzemben álló tíz budapesti nagy gőzmalom közül egy már a XIX. század első felében alapíttatott, 6 malom az 1861—1870. években létesült, majd a következő három évtized mindegyikére esett egy-egy nagy malomalapítás. A villamos áramfejlesztő telepek alapítása, amelyek a főváros világítását látják el s azonfelül, hogy a budapesti ipartelepek villamosmótorait üzemben tartják, a villamos közlekedés céljaira szükséges áramot is termelik, sőt részben a főváros környékének villamos áramszükségletéről is gondoskodnak, a háborút megelőző negyedszázadra esik. Az 5 nagy centrálé közül 3 az 1891—1900. években alapíttatott, egy 1908-ban, s egy 1912-ben létesült.

A budapesti téglagyárak két jelentős telepe már a XIX. század első felében fennállott, négy ugyancsak nagy téglagyár pedig a hatvanas években alapíttatott. De nem kevésbbé jelentős téglagyárak alapítását hozta meg az 1890. évet követő két évtized, a főváros fejlődésében különösen nagyjelentőségű századforduló, amikor öt nagy téglagyár alakult Budapesten. Erre a két évtizedre esik a fővárosban működő nagyobb vasipari telepek, bútorgyárak, vegyészeti gyárak alapítása. A fonó- és szövőiparban azonban, bár a legnagyobb budapesti textilgyár már a nyolcvanas években alapíttatott, s az 1901—1910. években 17 elég jelentős textilipari telep létesült Budapesten, a gyáralapítások zöme a háború utáni évekre, főleg 1923-ra esik, amikor a magyarországi fonó- és szövőipar fellendítésében a fővárosi gyáralapításoknak vezető szerep jutott.

Külön meg kell emlékeznünk a nagy budapesti nyomdaipari vállalatokról is, amelyek a fővárosnak, mint az ország nagy szellemi központjának ily irányú szükségletét magas színvonalon látják el. Budapesten 76 gyári jellegű nyomdavállalat volt 1927-ben, melyek között több igen nagy üzem már régi alapítás. A több mint 100 munkást foglalkoztató nagy fővárosi nyomdák közül egy már a XVIII. század végén fennállott s három ilyen nyomda alapítása a XIX. század első felére esik. A nagy nyomdák alapítása a legsűrűbben az 1861—1880. évek közötti két évtizedben történt, amikor 17 nyomda létesült, amelyek jelenleg átlag 150 munkással dolgoznak s több mint egymillió pengő értékű nyomdaterméket állítanak elő. Az 1891—1900. években a nyomdaalapítások száma ugyancsak 17 volt, tehát ezalatt a tíz év alatt ugyanannyi nyomdavállalat alakult, mint az előbb említett két évtizedben, e nyomdavállalatoknak átlagos munkáslétszáma azonban csak 84 főből állott s az évi termelésük nem érte el a 600 ezer pengőt sem. Az ország területi megcsonkítása után tehát 1921 óta Budapesten

csak 1922-ben, az ipari konjunktúra évében történt nagyobb nyomdaalapítás, a többi években csak szórványosan találkozunk s az átlagos munkáslétszámot tekintve csak kisebb méretű nyomdavállalatok alapításával.

Megemlékezve még egy régi, a nyolcvanas években létesült nagy budapesti gyárról is, amely ruggyantaáru előállításával foglalkozik s ezidőszerint csaknem ezer munkással és több mint 3000 lóerő munkabírású erőgépekkel dolgozik, 1927-ben pedig 10 millió pengőt meghaladó értékű termelést ért el, tekintsük át a főváros közel egymillió népességének élelmezésével foglalkozó gyári jellegű ipartelepek alapításának történetét. Budapesten az 1927. évben 167 élelmezési és élvezeti cikket gyártó ipartelepet találunk, tehát az ország élelmezési iparának egyötödét képviselik a fővárosi gyárak, amelyek együtt több mint 13 ezer munkást foglalkoztatnak, 55 ezer lóerő munkabirású gépierővel dolgoznak s 367·5 millió pengő értékű termelést mutatnak ki. Az élelmezési iparba tartozó malomipar hatalmas budapesti telepeinek alapításáról már szólottunk. A sütőiparba tartozó s tésztagyártással, burgonyazúzással foglalkozó 24 gyári jellegű üzem közül öt még a hetvenes években alapíttatott, 10 létesült a háború előtti negyedszázadban, egy a háborús évek alatt s a többi azóta. A budapesti cukor-, cukorka- és csokoládégyárak között hat olyan vállalat van, amely már a hatvanas években fennállott, sőt ezek közül 2 már az 1851—1860. évek alatt létesült. A budapesti cukorka- és csokoládégyárak több mint a felének, azaz 18 üzemnek az alapítása az 1901—1921. évekre esett, s azóta is elég szép számmal alakult hasonló gyári üzem a fővárosban, úgyhogy az 1927. év végén fennálló 34 fővárosi cukor-, cukorka- és csokoládégyár egyötöde a legutolsó hat évben alapíttatott. A húsárukat, szalámit és húskonzerveket előállító 32 budapesti iparvállalat alapítása hasonlóképen oszlik meg, azzal az eltéréssel mégis, hogy a háborús évek alatt 6 ilyen gyári üzem létesült a fővárosban.

Budapest tejellátását főleg 4 nagy üzem végzi, amelyek közül a legnagyobb telep közel 400 munkással és a 20 millió pengőt meghaladó értékű termeléssel a legrégibb, már a nyolcvanas években alapított vállalat. Mintegy húsz év mulva létesült a másik, ezidőszerint a legkisebb méretű tejtermékipari vállalat, majd a háború alatt 1914-ben alapíttatott a harmadik, amely 77 munkást foglalkoztatott s termelésével 2·8 millió pengő értéket ért el. Végül 1922-ben állíttatott fel a negyedik, nagyságra a második helyen álló tejipari vállalat közel 200 munkással s csaknem 4 millió pengő értékű termeléssel.

Meg kell még emlékeznünk a hatalmas, több, mint 100 ezer hektoliter termelőképességű fővárosi sörfőzdékről, melyek közül 1927-ben már csak 4 volt üzemben. A legnagyobb budapesti sörgyár a hatvanas években alapított, közel ezer munkást foglalkoztató s több, mint 20 millió pengő értékű termelést feltüntető sörfőzde. A következő a kilencvenes években létesített sörgyár csaknem ugyanannyi munkást alkalmazott, bár jóval

kisebb termelésű volt. Az 1912. évben alakult telep a sörgyárak között a legkisebb volt, mindössze 205 munkással dolgozott és 5·4 millió termelési értéket ért el. A negyedik ipartelep, amely ebbe az iparágba soroztatott, egy mindössze 56 munkást foglalkoztató kisebb gyár csak malátagyártásra volt berendezve.

Az élelmezési és rokoniparokban a legnagyobb gyárak Budapesten mind a munkások számát tekintve, mind pedig az elért termelési érték szempontjából a dohánygyárak. A 3 budapesti dohánygyár ugyanis 1927-ben több mint két és félezer munkásnak nyujtott megélhetést s mintegy 67 millió pengő értékű dohányárut termelt. E dohánygyárak közül a legnagyobb, amely csaknem 1300 munkással dolgozik, a háborút közvetlen megelőző években épült, míg a másik két, átlag hat és félszáz munkással dolgozó dohánygyár egyike a kilencvenes években, másika 1921-ben alapíttatott.

Végül meg kell emlékeznünk a főváros gazdag gyógyforrásainak kiaknázására alakult vállalatokról is. Budapesti gyógyerejű ásványvízforrások kitermelését 15 vállalat végzi, melyek közül 9 az 1891—1900. években alapíttatott, kettő pedig a régebbi, a hatvanas-hetvenes évek alapítása. A 15 vállalat mindössze 400 és egynehány munkást alkalmazott, a forgalomba hozott gyógy- és ásványvíz értéke azonban közel 4 és fél millió pengőt tett.

4. A budapesti gyárak megoszlása iparágak szerint.

Budapestnek az 1927. év végén — amint láttuk — 1226 gyára volt s így az 1926. év végén kimutatott 1071 gyárral szemben az 1927. évben 155 gyári jellegű iparteleppel gazdagodott a főváros gyáriparát ismertető iparstatisztikai adatgyüjtés. Az 1927. év folyamán üzembehelyezett új gyárak száma ugyan csak 19 s ezzel szemben 30 gyáriüzem megszűnését, illetve kisipari üzemmé történt alakulását is fel kellett jegyeznünk, így a gyárak számában mutatkozó többlet csak annyiban jelenti a gyáripar megerősödését, hogy az 1927. évben felvett gyárak között olyan ipartelepek is találhatók, amelyek már régebbi alapítások, de csak ez évben nyert megállapítást róluk, hogy gyári jellegük van. Valóban a gyárak túlnyomórészben csak az 1927. évben érték el a gyári üzemek határát, tehát 1927-ben új gyáraknak tekinthetők, azonban a megfelelő adatok híjján pontosan nem állapítható meg, hogy az 1927. évben felvett 166 olyan ipartelep közül, amely már az előző években is működött, hánynak volt meg már előbb is a gyári jellege, s hány alakult csak 1927-ben gyári jellegű iparteleppé. Ezért kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a 166 ipartelepből álló 1927. évi gyártöbblet az iparstatisztika teljesebbé válásának eredménye. De ezzel szemben megállapíthatjuk azt is, hogy az 1927. évi iparstatisztikai adatgyüjtés eredményesebb végrehajtása után a budapesti gyáripari ter-

melési és üzemi statisztika 1927. évi eredményei immár felölelik Budapest összes olyan ipartelepeit, amelyeknek az iparstatisztika tárgyában kiadott miniszteri rendelet értelmében gyári jellegük van, s így a jövőben a gyári jellegű ipartelepek számából a megszűnt gyárak számának levonása után megállapítható lesz, hogy hány új gyár alakult s milyen mértékben erősödött a gyáripar Budapesten.

Megemlítettük ugyan már azt is, hogy az adatgyüjtés teljessé tétele csak a gyárak számában mutat lényegesebb eltolódást, a gyárak üzemi és termelési adatait azonban már sokkal kisebb mértékben módosítja s így az 1927. évi adatoknak az előző évi adatgyüjtési eredményekkel való összehasonlításánál számottevő akadályt nem jelent. Mert a gyárak, amelyek ily módon az 1927. évi gyáripari statisztikába bejutottak, az átlagos gyári jellegű ipartelepeknél jóval kisebb gyári üzemek, munkáslétszám, berendezés, üzemi teljesítmény és termelés szempontjából épen csak hogy elérik a gyári jelleget, sőt nem egy közülök nem is egész éven át, hanem csak az év egy szakában volt rövidebb-hosszabb ideig, mint gyár üzemben. Viszont az évenként megújuló gyáripari termelési és üzemi statisztikai adatgyüjtés lényegesen javult azáltal, hogy a jövőben az új gyáralapítások vagy gyárrá alakulások statisztikai adatainak az ismeretéből mindenkor megállapítható lesz a gyáriparnak a megszűnt gyárak üzembeszüntetése folytán bekövetkezett gyengülése is.

Az 1927. év végén számbavett 1226 gyár tehát magában foglalja a főváros összes gyári jellegű ipartelepeit. Tekintsük át e gyárakat iparcsoportonkint, hogy lássuk, mely ipar van a fővárosban a legerősebben képviselve.

2. A gyárak megoszlása ipari főcsoportonkint Magyarországon és Budapesten 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	A gyárak száma					
	Magyarországon			Budapesten		
	1926-ban	1927-ben	növekedés (+) v. csökkenés (—) %-ban	1926-ban	1927-ben	növekedés (+) v. csökkenés (—) %-ban
I. Vas- és fémipar	279	324	+16·1	191	224	+17·3
II/a) Gépgyártás stb.	198	184	— 7·1	139	135	— 2·9
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	219	251	+14·6	5	5	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	568	602	+ 6·0	51	54	+ 5·9
IV. Fa- és csontipar	372	391	+ 5·1	115	135	+17·4
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	89	87	+ 0·2	26	28	+ 7·7
VI. Fonó- és szövőipar	242	291	+20·2	80	109	+36·3
VII. Ruházati ipar	108	150	+38·9	81	114	+40·7
VIII. Papirosipar	63	68	+ 7·9	50	56	+12·0
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	820	845	+ 3·0	152	167	+ 9·9
X. Vegyészeti ipar	226	239	+ 5·8	110	123	+11·8
XII. Sokszorosító- és műipar	103	112	+ 8·7	71	76	+ 7·0
Összesen	**3.287**	**3.544**	+ 7·8	**1.071**	**1.226**	+14·5

A GYÁRAK SZÁMÁNAK MEGOSZLÁSA.

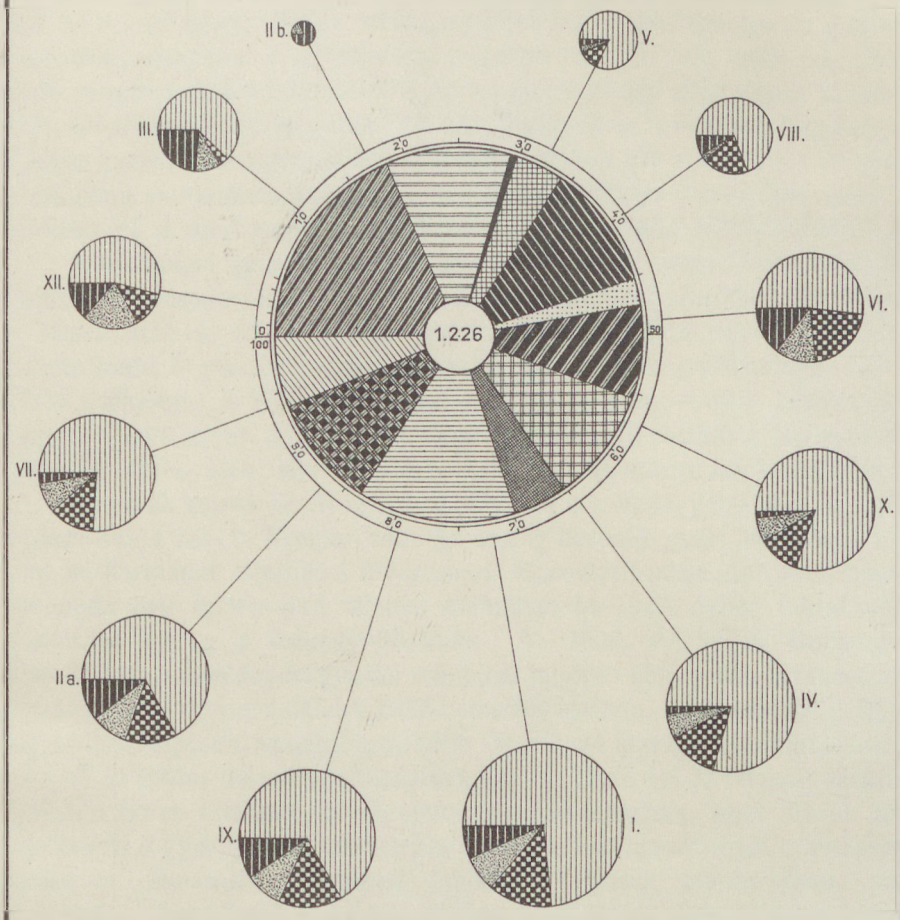

A fővárosban letelepült gyáripar tehát, amely a gyári jellegű ipartelepek számaránya szerint az ország gyáriparának 1926-ban még nem egészen egyharmadát, 32·6%-át tette, az 1927. évben csaknem mégegyszer olyan erős növekedés után, mint amilyen az egész magyar gyáriparban megállapítható, már 34·6%-át képviselte az ország gyáriparának. Budapesten a gyáripar teljesítőképességének a növekedése nagyobb arányú volt, mint az ország többi részében. Indexszámban kifejezve a gyári jellegű ipartelepek száma az 1926. évi állapothoz viszonyítva 1927-ben Budapesten 114-et tett, míg az egész magyar gyáriparban ugyanakkor az indexszám csak 108-at mutatott. Munkáslétszámban és lóerőben azonban a budapesti gyáripar 3—4%-kal nagyobb fejlődést ért el, mint amilyent az országos eredményeknél állapíthatunk meg.

A budapesti gyártelepek iparcsoportok szerinti megoszlását feltüntető adatok két főcsoportot kivéve, minden iparcsoportban emelkedésről szólnak. A közhasználatú villamos áramfejlesztő telepek száma ugyanis 1927-ben változatlanul 5 maradt, a gépiparba tartozó telepek száma pedig 139-ről 135-re csökkent. A gépgyárak számának csökkenése — mint később látni fogjuk — nem jelenti a fővárosi gépipar gyengülését, hanem a racionálisabb termelési törekvések következményeként üzemkoncentrációk eredménye.

A gyárak számarányát tekintve 1927-ben is a legnagyobb ipari főcsoport Budapesten a vas- és fémipar volt. Az ország hasonló gyári üzemeinek több mint kétharmadát találjuk a fővárosban. Ezenkívül megállapítható, hogy a budapesti vas- és fémipari telepek számában az 1927. évben mutatkozott szaporulat egyike a legnagyobbaknak. Az 1926. év végén Budapesten fennállott vas- és fémipari gyárak számánál ugyanis ebben az ipari főcsoportban 33 gyárral többet találunk 1927-ben a fővárosban. A többlet az építőipar fellendülése kapcsán, az azzal leginkább összefüggő iparágakban mutatkozott, mint pl. az épület- és műlakatosságban, ahol az 1926. évi 37 teleppel szemben 1927-ben 50-et találunk, a bádogos- és szerelőiparban, ahol 30-ról 35-re növekedett a gyári jellegű ipartelepek száma s a kovácsolt áruk, szerszámok, szegek és csavarok gyártásával foglalkozó gyárak csoportjában, mely 1927-ben 31 ipartelepet sorol fel, míg az előző évben csak 26 gyári üzemet foglalt magában. Igen jelentős szaporulatot találunk még a fémáruk gyártásával foglalkozó ipartelepek csoportjában is, ahol 1926-ban 21 s 1927-ben 35 volt a gyárak száma, melyek részben szintén az építkezések céljaira készült, részben azonban a rohamosan fejlődő elektrotechnikai ipar részére gyártott fémáruk előállításával foglalkoznak. A vas- és fémiparba tartozó többi iparágat Budapesten csaknem ugyanannyi gyártelep képviselte 1927-ben, mint az előző évben, s 1927-ben csak egy vagy két olyan újabb telepet találunk egyik-másik iparágban, amely 1926-ban még nem szerepelt a fővárosi gyárak sorában.

A legjelentősebb gyárai Budapestnek 1927-ben is az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipartelepek voltak, mert azok termelése szolgáltatja

csaknem egyharmad részét a fővárosi gyáripar összes termelési értékének. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártásával 1927-ben 167 gyár foglalkozott Budapesten, 15-tel több, mint 1926-ban. Budapesten ugyan élelmezési ipartelepeink számának csak egyötödét (19·8%) találjuk, e telepek azonban túlnyomólag nagyobbak az átlagosnál, úgyhogy azok termelése az ország élelmiszer ipari termelésének több, mint egyharmadát (34·6%) teszi. Az élelmezési és élvezeti cikkek gyártásával foglalkozó legnagyobb gyártelepek Budapesten a 12 malom, a 3 dohánygyár, a 4 sörgyár, a fővárosi vízművek, de egy-két nagyobb telepet találunk a 24 tészta- és sütőipari, s a 34 cukor, cukorka- és csokoládégyár, valamint a 32 szalámi-, húsáru-, hús- és halkonzervgyár között is. A főváros élelmezése szempontjából nem kevésbbé jelentős a 4 tejtermékgyár, a 15 pótkávé- és növényi konzervgyár s a 7 jéggyár is, míg a többi élelmezési és rokoni iparba tartozó fővárosi gyártelepet 16 szesz-, konyak-, likőr-, rum- és pálinkagyár s 15 ásványvízkiaknázó telep képviseli. A legtöbb iparágban a telepek száma 1927-ben meghaladja az előző évi számarányt, így a sütő- és tésztaiparban 4, a cukorka- és csokoládégyártásnál, valamint a pótkávégyártásnál 3—3, a húsiparban 5, a tejfeldolgozóiparban 2, s a jéggyárak sorában 2 új gyárat, illetve gyári szaporulatot állapíthatunk meg.

A legtöbb munkással és az elektromos áramfejlesztő telepek után a legnagyobb gépierővel dolgozó ipar, a gépgyártás, 1927-ben 135 iparteleppel szerepel Budapest gyáriparában. A gyárak száma szerint tehát a fővárosban találjuk a gépipar 73·4%-át. A gépipar két legfontosabb ága: a tulajdonképeni gépgyártás, tehát a kazán-, gép- és hajógyártás, fegyver-, vagón- stb. gyártás 1927-ben 65 gyárral szerepel a gépipari telepek között, az elektrotechnikai cikkek gyártása pedig 34 gyárat számlál a budapesti gépgyárak sorában. A tulajdonképeni gépgyártással foglalkozó ipartelepek száma ugyan 1927-ben 6 gyárral kevesebb, mint 1926-ban volt, de a gépipari telepek számának 8·5%-os csökkenésével szemben, a munkáslétszám 6·8%-kal s a termelés 32·7%-kal növekedett, tehát kétségkívül nem üzembeszüntetés, hanem üzemkoncentráció okozta a gépgyárak számának csökkenését, amellyel inkább erősödött, mint sem gyengült Budapest gépipara. Az elektrotechnikai iparban is eggyel kevesebb telepet találunk 1927-ben, mint ahány 1926-ban volt. Minthogy azonban itt is hasonló tünetek szólnak ennek az iparágnak az előző évi állapottal szemben mutatkozó kedvezőbb helyzetéről, miként a gépgyártásnál az elektrotechnikai iparban is javulást állapíthatunk meg 1927-ben. Az óra-, műszer- és tanszeriparban ez évben 2-vel emelkedett a gyári jellegű ipartelepek száma s így 1927-ben 24 gyár volt üzemben, a hangszeriparban szintén 5-ről 6-ra szaporodott a gyárak száma, míg mérleggyártással 1927-ben is változatlanul 6 ipartelep foglalkozott.

A háború után oly nagy jelentőségre emelkedett fonó- és szövőipart, melyet a termelési érték nagysága szempontjából csak az élelmezési ipar és a

gépgyártás előznek meg, az 1927. évben 109 ipartelep képviselte a fővárosban, tehát 29 textilipari gyárral többet sorolnak fel az 1927. évi adatok, mint ahányról az 1926. évben beszámolhattunk. A pamutipari telepek száma 21-ről 25-re, a kötő- és kötszövőgyárak száma pedig 18-ról 32-re szaporodott az 1927. év folyamán. Ezenkívül a kikészítőiparban s a himzéssel és csipkegyártással foglalkozó iparban szintén 3—3 teleppel találunk többet 1927-ben, mint ahány az előző évben szerepelt. A fonó- és szövőiparban több elég jelentős új gyár alakulása is mutatja a főváros textiliparának az 1927. évben tovább folytatódó fejlődését.

A fővárosi gyárakat ipari főcsoportok szerint felsorakoztató adatok között, az ország gyáripari termelési eredményeivel való összehasonlításnál a vegyészeti iparba tartozó 123 ipartelep tűnik szemünkbe. A magyarországi vegyészeti gyáraknak több mint a fele, 51·5%-a van Budapesten, amelyek a magyar vegyiipar termékeinek közel 60%-át állítják elő. Az értékadatok szerint az 1927. évi statisztikai eredmények 13 gyárral többet tüntetnek fel a vegyészeti iparban is, az előző évben felsorolt vegyi gyárakkal szemben az 1927. évben felvett telepek azonban alig bírnak jelentőséggel a gyári jellegű ipartelepek sorában.

A legtöbb vegyipari telep, összesen 29 gyár, zsíros növényolajgyártással, gyertya-, szappan- és illatszerkészítéssel foglalkozik, mely után a vegyészeti szerek előállításával foglalkozó 27 gyári üzem következik. A legnagyobb gyár a vegyiparban Budapesten a gázgyár, több telephellyel, a 3 műtrágyagyár s a 4 kőolajfinomító telep, de elég jelentős a kocsikenőcsöt és bőrkenőcsöt előállító 11 gyári üzem is, valamint a festék-, lakk-, kékítő- és tintagyártással foglalkozó 16 gyár, továbbá az aszfalt, kátrány és rokoncikkek gyártására berendezett 9 ipartelep s a keményítőt, enyvet és albumint előállító 5 fővárosi gyár is. Végül találunk még a vegyészeti iparban 17 kisebb gyári üzemet is Budapesten, amelyek egyéb vegyészeti cikkeket gyártanak.

Az ipartelepek számarányát tekintve kiemelkedő fontosságú Budapest gyáriparában a fa- és csontipar, mely 135 gyári jellegű üzemével a telepszámot tekintve a gépiparral együtt a harmadik és negyedik helyet foglalja el a fővárosi gyárak iparcsoportonkinti megoszlásában. Túlnyomólag az asztalosiparba tartozó mintegy 70 gyári üzem képviseli a fa- és csontipart Budapesten, telepenkint átlagban 40 munkással. Kiemelkednek még a fűrészárugyárak 20 teleppel s a kocsi- és autókarosszériagyárak 13 teleppel. Az 1927. évi adatok szerint a fa- és csontiparban 20 gyári üzemmel volt több Budapesten ez évben, mint az előző évben s ennek a többletnek a túlnyomórésze asztalosipari telepek felvételéből származott.

Nagyobb szaporulatot láthatunk a ruházati iparban is, mely az 1926-ban kimutatott 81 teleppel szemben 1927-ben 114 ipartelepével szerepel a fővárosi gyárak között. Alig egy-két új gyári üzem alakulásáról van csupán szó, túlnyomólag már az előző években is fennálló, de adatbevallásra csak nehezen

rábírható vállalatok besorozása adja a teleptöbbletet a ruházati iparban, mely a négy legfontosabb ruházati ágban oszlik meg. A szabóipar 1927-ben 20 telepet sorol fel, az előző évben kimutatott 14 telep helyett, a fehérneműés ágyneműgyártásnál 31 telepet találunk 20 helyett, a kalapgyártásnál 12-t 7 helyett, s a bőrcipőgyártásnál 27 gyárat az előző évi 20 helyett.

Megemlékezve még a kő-, agyag- és üvegiparba tartozó 54 budapesti gyári üzemről — melyek közül 11 cementet és cementárut gyártott, 14 téglát, tűzálló agyagárut s hővédőanyagot készített, 11 üvegcsiszolással s köszörüléssel foglalkozott, 9 kőfaragótelep volt s a többi ugyancsak 9 agyagáru-, kályha-, pipagyártással foglalkozott — s megemlítve az 56 papíripari s 28 bőriparitelepet, a budapesti gyárak iparágak szerinti felsorolását azzal zárhatjuk le, hogy a már említett 5 villamos áramfejlesztő telepen kívül még 76 nyomda is állott fenn 1927-ben a fővárosban.

5. Nagy, közép és kis gyárak Budapesten.

A gyáripar üzemei és termelési viszonyainak statisztikai feltárása, ha a gyárak csoportosítása csak iparcsoportok, vagy iparágak szerint történik, nem nyujthat teljes bepillantást sem az iparágak teljesítőképességének fokára, sem kapacitásuk kihasználásának mérvére, s még kevésbbé tevékenységük racionális voltára, vagy üzemvitelük és üzletmenetük rentabilitására. Kétségkívül sokkal közelebb juthatunk a kérdések statisztikai megvilágításához, ha előbb a gyárakat nagyság szerinti kategóriákba sorozzuk s azután csoportosítjuk a megfelelő adatokat iparágak szerint. Ebből a célból három csoportra oszthatjuk fel az ipartelepeket: 1. a nagy gyártelepek csoportjára, 2. a középnagyságú gyárak csoportjára, 3. a kis gyári üzemek csoportjára. Nehezebb már annak a kérdésnek a megoldása, mi szolgáljon alapul e hármas beosztásnál, hogy a gyárak nagyságkategóriáit megkaphassuk. Általánosságban a legcélszerűbbnek erre a célra — amint azt később részletesebben is tárgyalni fogjuk — a gyárakban alkalmazott munkások évi átlagos létszámának, a használt erőgépek munkabírásának és a tényleg elért termelési értéknek a figyelembevétele mutatkozik. Sok esetben azonban a teljesjtőképesség fokának e három mutatója csak egymással szembeállítva nyujthat tájékoztatást.

A munkáslétszám nagysága szerint csoportosítva a budapesti gyárakat, nagy gyári ipartelepnek minősíthetünk minden olyan ipartelepet, amelynek az évi átlagos munkáslétszáma a 200 munkást meghaladja. Ilyen méretű gyár 1927-ben 97 volt a fővárosban, tehát a munkáslétszám nagysága szerint a budapesti gyárak 8·1%-át tekinthetjük nagy gyárnak. A nagy gyárak csoportjában természetesen külön érdekességgel bírnak a nagy gyárak kategóriájánál alapul vett munkáslétszám többszörösét alkalmazó ipartelepek adatai, amelyek a gyáripar továbbfejlődésének megfigyelésére nyujtanak tájékoztató képet. Külön megfigyelésre érdemesek ezért a több mint 1000

munkással dolgozó ipartelepek, amilyen 1927-ben 9 volt Budapesten, továbbá az a 22 nagy gyár is, amely 501—1000 közötti munkást foglalkoztatott, úgyszintén a 301—500 munkást alkalmazó 29 ipartelep is.

A középnagyságú gyárak csoportjába sorozható ipartelepek évi átlagos munkáslétszámát a gyárakban alkalmazott 51—200 munkás után állapíthatjuk meg. Ily ipartelepet a fővárosban 1927-ben 268-at találunk, ezek alkotják tehát a budapesti gyárak 22·5%-át, s ezekben a gyárakban nyert alkalmazást a fővárosi gyári munkásság több, mint egynegyed része, azaz 27·9%-a.

Végül azok a gyári üzemek, amelyekben az évi átlagos munkáslétszám szerint nem több, mint 50 munkás dolgozik, de azért a gyári jellegük megállapítható, alkotják a kis gyárakat. Budapest gyári jellegű ipartelepeinek a legnagyobb csoportja tartozik a kis gyárak kategóriájába, az összes gyárak 69·4%-a, azaz 829 gyári üzem tehát 50-nél kevesebb munkást alkalmazott, sőt e gyáraknak több, mint felében a 488 gyárban az évi átlagos munkáslétszám nem haladta meg a 20 munkást. A kis gyárakban összesen 16·6 ezer munkás dolgozott, tehát a főváros gyárimunkásainak 17·7%-a nyert elhelyezkedést.

De nézzük meg, hogyan alakult Budapest gyáripara az ipartelepeken használt erőgépek munkabírását mutató lóerőszám szerint? A legnagyobb telepek száma, amelyek több, mint 1000 lóerő teljesítőképességű motorikus erőt használnak, 1927-ben 50 volt. Ezeken a telepeken együttvéve mintegy 31 ezer munkás dolgozott, az 1927. évi termelésük értéke pedig 435 millió pengőre tehető. A nagy gyárak csoportjába kell azonban soroznunk mindazokat az ipartelepeket, amelyek legalább 500 lóerőt meghaladó teljesítőképességű gépüzemmel dolgoztak. Így lóerő alapján, természetesen az említett ezer lóerőnél nagyobb teljesítőképességű 50 ipartelepet is beleértve, 75 nagy gyárat találunk Budapesten összesen 37 ezer munkással és 485 millió pengő értékű évi termeléssel. A középnagyságú gyárak kategóriájában az 51—500 lóerőt használó ipartelepeket sorolva ide, 216 gyári üzemet találunk, amelyek összes munkáslétszáma 29·8 ezer munkásból állott, s az általuk előállított iparcikkek 361·4 millióra pengőre értékelhetők. Végül a kis gyárak csoportjaként azok a telepek maradnak, amelyek legfeljebb 50 lóerő munkabírású erőgéppel dolgoznak. A lóerő szerint történt csoportosítás is a kisgyárak kategóriájába sorozza a legtöbb ipartelepet Budapesten, azaz 803 gyári üzemet, amelyek együttes munkáslétszáma 1927-ben 23·9 ezer főből állott, a termelési értékük pedig 244·5 millió pengőt tett ki. A gyárak e csoportjában 402 olyan ipartelep is van, amely csak a minimális 10 lóerőt meg nem haladó motorikus erőt alkalmazott. De ezenkívül van még a fővárosban 130 olyan gyár is, amely erőgépet egyáltalában nem használt s 2 olyan ipartelep, amely a szükséges motorikus erőt a testvérvállalatától kapta.

Végül az ipartelepeken előállított iparcikkek értékösszegét véve alapul, a fővárosban letelepült gyárakat nagyság szerint egészen más tagozásban mutathatjuk be. Azokat az ipartelepeket, amelyek évi termelésének értéke

a félmillió pengőt nem haladta meg, csak kis gyáraknak tekinthetjük, bár ezek alkotják Budapest gyári jellegű ipartelepeinek 70·3%-át. E mellett azonban a félmillió pengőnél kisebb termelésű gyárak kicsiny méreteit a legjobban mutatja, hogy 842 ilyen gyárnak összesen alig volt több, mint 20 ezer munkása, tehát a főváros gyári munkásságának csak 21·5%-a dolgozott e gyárakban, amelyek gépi ereje is alig volt számottevő, ugyanis a termelési érték alapján kisgyárnak minősített ipartelepek gépüzemének a kapacitása a budapesti gyáriparban használt összes motorikus erőnek mindössze a 4·9%-át képviselte.

A kis gyárak termelési értékénél a félmillió pengőben megállapított értékhatár legalább ötszörösét meghaladó értékű termelést felmutató gyárakat Budapest nagy gyártelepeinek kell tekintenünk. Ilyen nagy ipartelep 1927-ben 97 volt a fővárosban, a gyári jellegű ipartelepek 8·1%-a, tehát ugyanannyi, mint amennyit a munkáslétszám alapján is nagy gyárnak minősítettünk. A budapesti gyári munkásságnak 47·5%-át, tehát 44·6 ezer munkást, ezek a nagy ipartelepek látták el munkával s ezek állították elő Budapest 1927. évi gyáripari termelési értékének 62·4%-át. A fővárosi gyáriparban használt motorikus erőnek pedig a túlnyomó nagy része 85·7%-a az előállított iparcikkek értéke alapján nagy ipartelepnek minősített gyárak termelését szolgálta.

A kis és nagy gyárak csoportját a termelési érték alapján megállapítva, a félmillió pengőt meghaladó értékű termelést elért, de a két és félmillió pengőnél nem nagyobb termelést kimutató gyárakat kell a középnagyságú gyárak kategóriájába soroznunk. A budapesti gyáraknak 21·6%-a, azaz 258 ipartelep jut a gyárak e csoportjába, mely 1927-ben a gyári munkások 31·0%-át foglalkoztatta s az 1927. évi gyáripari termelés összes értékének csaknem egy negyedrészét, 24·8%-át állította elő. Áttekintésül állítsuk egymás mellé Budapest 1927. évi gyáripari adatait a felsorolt nagyságkategóriák szerint csoportosítva. Nézzük mindenekelőtt, hogyan oszlik meg az ipartelepek száma a háromféle csoportosítás szerint:

3. Budapest gyártelepeinek megoszlása nagyságkategóriák szerint 1927-ben.

Megnevezés	A gyárak megoszlása	
	szám szerint	%-ban
I. Nagy gyárak.		
a) Munkáslétszám szerint több, mint 200 munkással	97	8·1
b) Motorikus erő alapján több, mint 500 lóerővel	75	6·8
c) Termelési érték alapján több, mint 2½ millió pengő értékű évi termeléssel	97	8·1
II. Középnagyságú gyárak.		
a) Munkáslétszám szerint 51—200 munkással	268	22·5
b) Motorikus erő alapján 51—500 lóerővel	216	19·7
c) Termelési érték alapján ½—2½ millió pengő értékű évi termeléssel	258	21·6
III. Kis gyárak.		
a) Munkáslétszám szerint legfeljebb 50 munkással	829	69·4
b) Motorikus erő alapján legfeljebb 50 lóerővel	803	73·5
c) Termelési érték alapján legfeljebb 500 ezer pengő értékű évi termeléssel	842	70·3

A GYÁRIPAR MEGOSZLÁSA KÖZIGAZGATÁSI KERÜLETEK SZERINT.

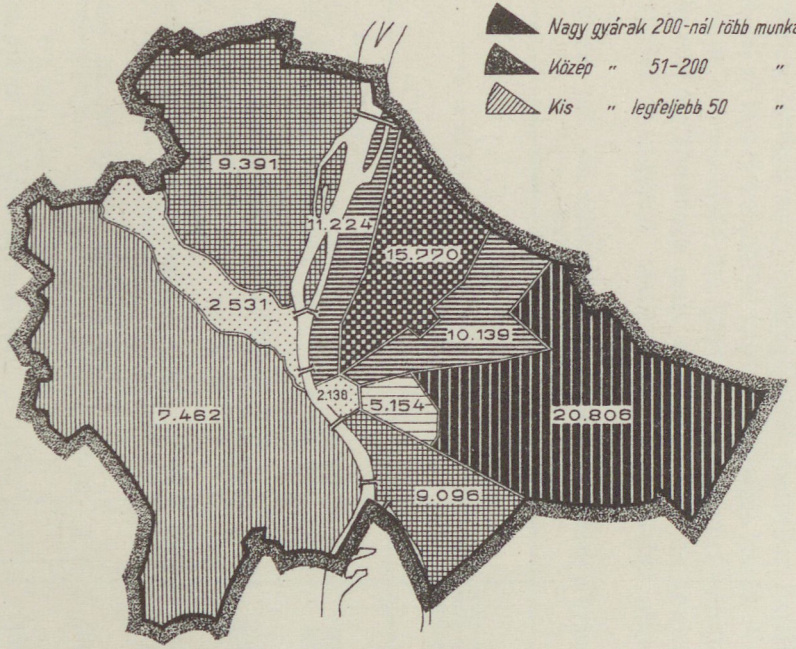

A munkáslétszám megoszlása kerületek szerint.

A gyárak megoszlása nagyságkategóriák szerint kerületenkint.

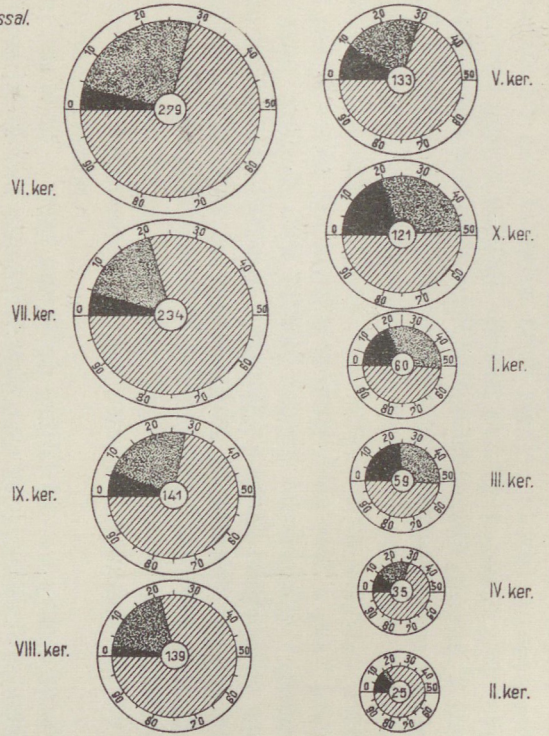

A munkáslétszám és a termelési érték alapján történt osztályozásnál csak az üzemben volt gyárak vétettek számba, az a 29 budapesti gyár tehát, amely 1927-ben üzemen kívül állott, e két kategóriában nem szerepel. Viszont a motorikus erő nagyságát kifejező lóerőszám alapján csoportosítva a gyárakat, a szünetelő üzemek is besorozhatók voltak, mert az üzemi berendezésüket ismertető adatok rendelkezésre állottak. A munkáslétszám nagysága szerint csoportosított gyárak között ezenkívül nem szerepelnek azok a gyári jellegű iparvállalatok sem, amelyek csak otthon dolgozó munkásokat foglalkoztattak, amilyen Budapesten 1927-ben 3 ismeretes s ennek megfelelőleg azok az ipari vállalatok is, amelyek az ipartelepükön alkalmazott munkásokon kívül otthon dolgozó munkásokat is foglalkoztattak, minthogy a telepen kívül dolgozó munkások száma nem állapítható meg, csak az ipartelepen alkalmazott munkások számaránya szerint osztályozva soroztattak be a gyárak hármas kategóriájába.

Kimaradt ezenkívül — mint már előbb említettük — a gyárak közül a lóerő nagysága szerint történt csoportosításnál az a két gyári üzem is, amely saját erőgéppel nem rendelkezett, munkagépeinek motorikus hajtására azonban a mellette fekvő testvérvállalattól kapta a szükséges lóerőt. A motorikus erő alapján még az üzemen kívül álló ipartelepekkel együtt is természetesen csak 1094 gyár volt osztályozható, mert a budapesti gyárak között 1927-ben 130 olyan ipartelep is szerepelt, amely erőgépet egyáltalán nem használt.

4. A budapesti gyárak 1927. évi munkáslétszáma és termelési értéke a gyárak nagyságkategóriái szerint.

Megnevezés	A gyárak évi átlagos munkáslétszáma	%	A termelési érték millió pengőben	%
I. Nagy gyárak.				
a) Munkáslétszám szerint több, mint 200 munkással	50.993	54·4	598·7	53·4
b) Motorikus erő alapján több, mint 500 lóerővel...	37.081	40·8	485·1	44·5
c) Termelési érték alapján több, mint 2½ millió pengő értékű évi termeléssel	44.585	47·5	701·9	62·4
II. Középnagyságú gyárak.				
a) Munkáslétszám szerint 51—200 munkással	26.103	27·9	334·3	29·8
b) Motorikus erő alapján 51—500 lóerővel	29.764	32·8	361·3	33·1
c) Termelési érték alapján ½—2½ millió pengő értékű évi termeléssel	28.963	31·0	279·3	24·8
III. Kis gyárak.				
a) Munkáslétszám szerint legfeljebb 50 munkással ..	16.615	17·7	189·0	16·8
b) Motorikus erő alapján legfeljebb 50 lóerővel.....	23.947	26·4	244·5	22·4
c) Termelési érték alapján legfeljebb 500 ezer pengő értékű évi termeléssel	20.163	21·5	144·2	12·8

A főváros gyári jellegű ipartelepeit nagyság-csoportokba sorozva mind a háromféle osztályozás alapján megállapíthatjuk, hogy Budapest 1226 gyára között 1927-ben alig találunk 100 nagy ipartelepet, míg a kis gyárak száma meghaladta a 800-at, tehát közel háromnegyed részét tette a gyári üzemeknek s így a fővárosi gyárak túlnyomó része kis gyári üzem volt. Budapest gyáriparának igen értékes magvát a középnagyságú gyárak csoportja alkotja, amelyek mintegy ötödrészét képviselték a gyári jellegű ipartelepeknek. A nagy, középnagyságú és kis gyári üzemek jelentőségét egymással szembeállítva, legjobban a gyáripari termelésben elért érték nagysága és az alkalmazott munkások számaránya mutathatja be. Lássuk, hogyan oszlott meg 1927-ben a munkáslétszám és a termelési érték mind a háromféle nagyságkategória szerint a nagy, közép és kis gyárak között. (L. a 4. sz. táblát a 29. oldalon.)

Látjuk tehát, hogy a budapesti kis gyárakban, amelyek közel háromnegyedrészét alkotják a főváros gyáriparának, a hármas csoportosítás között megállapítható átlag szerint alig több, mint egyötödrésze dolgozott a gyári munkásságnak. A kis gyárak termelése pedig a budapesti gyáripari termelés összes értékének még ennél is jóval kisebb arányát tette. A kis gyárak átlagos munkáslétszáma mind a háromféle csoportosítás szerint a 20—30 munkás között mozgott, az évi termelésük átlagos értéke pedig a hármas tagozás szerinti átlagértékben 235.000 pengőre értékelhető.

A nagy gyárak ezzel szemben átlagos arány szerint közel a felét foglalkoztatták a főváros gyári munkásságának s így a nagy gyárak mindegyikére kiszámítható átlagos munkáslétszám az 500 körül mozgott. A gyáripari termelési értékből még több, a budapesti gyáripar összes termelési értékének a felét is meghaladó rész esett a nagy gyáraknak aránylag kis csoportjára, tehát a gyárak jelentősége a főváros gyáriparában kétségkívül szembeszökő.

De nem vonható kétségbe a középnagyságú gyárak jelentősége sem, amelyek már számarányuknál fogva is figyelmet érdemlők, a foglalkoztatott munkások számát és az elért termelési értéket tekintve pedig, amely a három kategória átlaga szerint közel egyharmadrészét képviselte a fővárosban dolgozó gyári munkástörzsnek épúgy, mint a fővárosi gyáripar összes termelési értékének, a középnagyságú budapesti gyárak szerepe a főváros ipari fejlődésében még különösebben értékelhető.

6. A budapesti gyártulajdonosok.

Iparilag fejlett államban az iparral foglalkozó népesség a maga függetlenségénél és a gazdasági élettel való szoros kapcsolatánál fogva mindig igen számottevő részét teszi a lakosságnak. Magyarországon az ipar jelentőségben ugyan még messze mögötte áll a mezőgazdasági termelésnek, az iparosnépesség azonban egyre erősödő térhódításával s a városokban való tömörülé-

sével, valamint a demokratikus irányban való fejlődés előmozdításával egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. Különösen a fővárosban foglal el az iparral foglalkozó népesség a lakosság rétegezettségében előkelő helyet, amelyet elsősorban a budapesti gyárak túlnyomólag magasabb képzettségű tulajdonosai, igazgatói s a gyárak vezetésével megbízott tisztviselői biztosítanak a fővárosi iparosság számára. Budapest gyártulajdonosainak megismerése tehát méltán tarthat számot a főváros polgárainak érdeklődésére. Nézzük meg elsősorban, kiknek a kezében van az 1226 budapesti gyár?

A gyári jellegű ipartelepeknek 1927-ben a relatív többsége, 40·7%-a, részvénytársaságok tulajdonában állott, csaknem ugyanannyi, azaz 465 gyári vállalat pedig egyéni cég kezében volt. Ha az egyéni cégekhez számítjuk a társascégek tulajdonában állott 221 gyári vállalatot is, a szabadformájú gyáripari vállalatok arányaként 56·1%, tehát a nagyobbik hányad áll szemben a jogi személyek tulajdonában állott gyáripari vállalatokkal. A jogi személyekből álló gyártulajdonosok között 499 részvénytársaság mellett 11 szövetkezetet találunk, ezenkívül 11 gyárnak a tulajdonosa az állam, 15 gyári üzemé a főváros volt s 4 gyár egyéb jogi személy tulajdonában állott. Nem érdektelen a megállapítása annak, hogy a gyárak számának 1927. évi növekedése az egyéni és társascégek kezében álló iparvállalatok számánál 20·0%-os növekedéssel járt, míg a jogi személyek kezében volt gyári vállalatok száma csupán 6·8%-kal szaporodott, tehát a szabadabb formájú ipari vállalatok felé irányuló eltolódás következett be.

A gyári jellegű ipartelepek csekély kivétellel a tulajdonos vezetése alatt állottak, csupán 11 gyár volt bérbeadva. A bérbeadott gyárak közül 5-öt egyéni cég, 3-at társascég bérelt, a többi 3 telep bérlője pedig részvénytársaság volt. A bérbeadott gyárak között 3 faipari, 2 papirosipari, 3 élelmezési és rokonipari vállalat, 2 vegyészeti gyár s 1 nyomda volt. A bérlők, illetve a bérlő részvénytársaságoknál a gyár vezetésével megbízott igazgatók kizárólag magyar honosak, közülük 5 római katolikus vallású s 6 izraelita volt.

Budapest 1226 gyári jellegű ipartelepén a legfőbb irányítást — a gyárvezető tulajdonosokat és bérlőket, valamint a gyárak vezetésével megbízott részvénytársasági és szövetkezeti igazgatókat mind beszámítva — 1936 tulajdonos, illetve gyárvezető tisztviselő végezte, akiknek egyharmada műszaki végzettséget s egyharmada kereskedelmi végzettséget igazolt. A 646 műszaki képzettségű gyárvezető közül 332, tehát a műszaki képzettségűeknek több mint a fele műegyetemet, 132 tulajdonos, illetve tisztviselő pedig, tehát a műszaki képzettségű gyárvezetőknek több mint egyötöde, felső ipariskolát végzett, míg a többiek közül 99 ipari szakiskolai végzettséget tudott felmutatni. A legtöbb mérnök-gyárvezetőt a gépiparban találjuk, a műegyetemi oklevelet szerzett budapesti gyárvezetők 32·5%-a ugyanis gépipari gyárak tulajdonosa, illetve ügyvezető igazgatója volt. De jelentős számmal találunk mérnök-gyárvezetőt a vas- és fémiparban s a vegyészeti

iparban is. Az előbbiben 70, az utóbbiban 47 gyártulajdonos, illetve gyárvezető tisztviselő végezte el a műegyetemet. A legtöbb műszaki végzettségű gyárvezető egyébként is a nehéziparban található. A budapesti gyárak között ugyanis a vas- és fémipar 150, a gépipar 151 műszaki végzettségű gyárvezetőt mutatott ki 1927-ben, felsorolva közöttük a vasiparban 38 felső ipariskolát s 25 ipari szakiskolát, a gépiparban pedig 23 felső ipariskolát s 7 ipari szakiskolát végzett gyártulajdonost, illetve üzemvezető igazgatót is.

A gyárvezetők másik harmada, tehát 650 gyártulajdonos, bérlő, részvénytársasági és szövetkezeti igazgató, vagy más vezető tisztviselő, kereskedelmi képzettséggel rendelkezett és pedig közel egynegyedrészük, 23·4%-uk, kereskedelmi akadémiát végzett, kétharmadrészük, 64·8%-uk, pedig kereskedelmi érettségit tett. A legtöbb kereskedelmi végzettségű gyárvezető az élelmezési és rokoniparokban helyezkedett el, de jelentős számmal található a gyártulajdonosok és a többi gyárvezető tisztviselő között kereskedelmi végzettségű a vas- és fémiparban, a textil- és ruházati iparban, valamint a gép-, fa- és vegyiiparban is. Ha figyelembe vesszük, hogy a sem műszaki, sem kereskedelmi iskolát nem végzett, tehát olyan szakképzettséget, amely ipari foglalkozásra a leginkább képesít, igazolni nem tudó tulajdonosok, illetve gyárvezető tisztviselők számából 139 végzett főiskolát s 250 tett érettségit, megállapíthatjuk, hogy a budapesti gyártulajdonosok s más gyárvezetők túlnyomólag magas műveltségű, szakképzett egyénekből állanak, hiszen egyharmadrészük, 32·1%-uk, főiskolát végzett, csaknem minden második, azaz 41·5%-uk, érettségit tett, vagy azzal egyenlő fokú képzettséget szerzett s a többiek között is jelentős számmal vannak, akik szakiskolát, vagy más hasonló külföldi vagy belföldi szaktanfolyamot hallgattak.

A budapesti gyártulajdonosok között 76 külföldi állampolgár, de közöttük 8 gyártulajdonos külföldi állampolgársága csak vélelmezve van, mivel elszakított területről származnak s így hovatartozásuk még kétséges. A külföldi kézben levő gyárak közül legtöbb, azaz 21 a vas- és fémiparba s 14 a gépiparba tartozik. A budapesti fonó- és szövőipari gyárak és a vegyészeti gyárak közül 9—9, az élelmiszeripari telepek közül 6 s a ruházati és faipari gyári üzemek közül 5—5 van külföldi kézben. Hasonlóképen külföldi állampolgárnak jelentette be tulajdonosát 4 papírárugyár, 1 téglagyár, 1 bőrgyár és 1 nyomda.

A háború utáni években egyes országrészeknek más államokhoz történt elcsatolása folytán felhalmozódott problémák között a nemzetiségi és kisebbségi kérdés vitatása során merült fel a gondolat, az úgynevezett utódállamokban épúgy, mint nálunk, hogy a faji hovatartozás kérdésének megvilágításánál a vallási viszonyok is figyelembe vétessenek. A vallás kutatása tehát a statisztika minden ágában előtűnt, sokszor csak költségmegtakarítási szempontból kapcsolódva valamely statisztikai ághoz, amelynek tulajdon-

képeni céljától a vallás tudakolása egyébként messze esik. A gyáripari üzemi és termelési statisztika körébe hasonló körülmények között jutottak a gyártulajdonosok vallásának a megállapítására vonatkozó kérdések, amelyek feldolgozásával rendelkezésre álló adatok, a gyártulajdonosok műveltségét és szakképzettségét megvilágító adatok tárgyalása után szintén számot tarthatnak az érdeklődésre.

Az 1927. évben üzemben volt budapesti gyáraknak több mint a fele, 55·8%-a, izraelita tulajdonos kezében volt. A római katolikus gyártulajdonosok arányszáma ezzel szemben csak 28·5%, tehát nem sokkal több, mint egynegyedrésze az összes gyártulajdonosok, illetve gyárvezető igazgatók számának. Ágostai evangélikus vallású a budapesti gyártulajdonosok, illetve gyárvezetők között csak 92 volt, ami csupán 7·7%-ot jelent, református még kevesebb, mindössze 76, az összes gyárvezetők 6·3%-a. A többi gyárak közül 3-nak a tulajdonosa, illetve igazgatója görög katolikus, ugyanannyié unitárius, kettőé pedig görög keleti vallású volt, végül 5 gyár tulajdonosa egyéb vallást jelentett be, 6 gyáré pedig felekezetenkívülinek vallotta magát. A budapesti gyárak számában az 1927. évben megállapított 155 gyártöbbletből 117-nél találunk izraelita tulajdonost és csak 20telepnél római katolikust.

Izraelita tulajdonos kezében volt a fővárosi vas- és fémipari gyárak közül 103, a gépgyárak közül 55, a fonó- és szövőipari telepek közül 77, a faipari gyárakból 75, a vegyigyárakból 74 s az élelmezési ipari telepekből 73. De a legnagyobb arányban az izraeliták a ruházati iparban részesedtek, ahol 90 gyári jellegű üzem vezetésével a budapesti ruházati ipar 79%-át tartották a kezükben. A 28 bőr- és azzal rokoniparba tartozó gyár közül is 21, tehát a gyárak 75%-a izraelita tulajdonos, illetve gyárvezető igazgatása alatt állott.

A római katolikus vallású gyártulajdonosok és más gyárvezetők legnagyobb számmal a vas- és fémiparban s az élelmezési iparban találhatók. Míg azonban az utóbbinál 35·9%-a volt a gyáraknak római katolikus vezetés alatt, a vas- és fémipari gyáraknak csak 33·5%át bírta vagy irányította római katolikus vallású tulajdonos, illetve gyárvezető. Legnagyobb arányszámmal azonban, azaz 44·4%-kal, a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban s a legkisebb számaránnyal, 9%-kal, pedig a ruházati iparban részesedtek a római katolikusok.

Láttuk a budapesti gyártulajdonosok megoszlását az iparvállalatok jellege szerint, szakképzettségük, illetve iskolai végzettségük szerint és vallásuk szerint s megfigyeltük a gyáralapítások alakulását visszamenőleg a 18. század előtti időkig. Ezekből az adatokból Budapest iparosodási folyamatának érdekes képe rajzolódik elénk. Adataink szerint a fővárosban a gyáralapítások négy korszakban folytak le. A legrégibb alapítások zöme a hetvenes-nyolcvanas évekre esett. A főváros ipari fellendülése, a legtöbb gyáralapítás a háború kitörését megelőző negyedszázadban folyt le. Majd

láthatjuk a háborús évek alapításait, továbbá az újabb alapítások korát, a háború után, a gazdasági újjáépítés idején. Végül a mai Magyarország fővárosának megváltozott viszonyaihoz történt ipari átalakulásnak megfelelő budapesti gyáralapításokat tekinthetjük át, amelyek megalakulása túlnyomólag az inflációs évekre, 1922—1923-ra esett.

Lássuk most a gyártulajdonosok számának fluktuációját a gyáralapításokhoz viszonyítva, azaz lássuk , hányan tartották meg a maguk vagy apáik alapította gyárat s hány gyár cserélt gazdát megalapítása óta. Az 1927. évben fennálló budapesti gyárak között 29 olyan ipartelepet találunk, amelyet a tulajdonos már 1870—1880. évek óta vezet, sőt egyes esetekben már megelőző években is üzemben tartott. E gyárak többnyire nagyobb ipartelepek, átlagos munkáslétszámuk megközelíti a 400-at s az erőgépeik munkabírása átlag közel 2100 lóerőt tesz ki. A következő évtizedben az 1881—1890. években alapított 45 gyár közül pedig 37 volt még 1927-ben is az alapító kezében. Ezek ugyan már jóval kisebb gyárak, de azért szintén jelentősek, átlag több mint 100 munkást foglalkoztatnak s közel 200 lóerős erőgépeket használnak.

Budapesten a háború előtti negyedszázadban alapított 462 gyárnak egyharmada azóta tulajdonost cserélt s így a 90-es évek alapításaiból 117 gyártelep, az 1901—1910. években létesítettek közül 146 gyár, az utolsó három békeévben történt alapításokból pedig 46 gyár maradt a megalapító tulajdonos kezében. Ennek a korszaknak az alapításai adják Budapest legjobban megalapozott gyárvállalatait s honosítottak meg több, ma már igen fejlett iparágat a fővárosban. E gyárak között több nagyobb ipartelep is van, mégis túlnyomólag inkább közepes méretűek, 1927-ben átlag 70—80 munkással dolgoztak.

A háborús években létesült budapesti gyárakat az azóta lefolyt évek viszontagságai már sokkal jobban érintették. E gyárak egyrésze a háborús szükségletek ellátására alakult, a háború után azonban a békegazdaságra áttérni nem tudott s így új kezekbe került átszervezésre. A háborús tőke alapításait a békekötés határozmányai is jobban megingatták s közelebbről érte a gazdasági összeomlás súlya, érthető tehát, hogy a háború alatt létesült 138 budapesti gyárnak több mint a fele azóta gazdát cserélt s csupán 67 ipartelep maradt az alapító tulajdonos üzemvezetése alatt.

A háború lezajlása után, a gazdasági újjáépítés éveiben alapított fővárosi gyárak fenntartása is erős ingadozásokat mutat, kétségkívül az összeomlást követő sorozatos gazdasági és hitelválság következményeként. A háború után a fővárosban létesített gyárak felét, tehát 278 ipartelepet ugyan még 1927-ben is a megalapító tartotta üzemben, a gyárak másik fele, 274 ipartelep, azonban már más kézbe került, sőt egyes esetekben a telep megalapítása óta több ízben is tulajdonost cserélt.

A BUDAPESTI GYÁRAK SZEMÉLYZETÉNEK MEGOSZLÁSA.

ÖSSZES SZEMÉLYZET

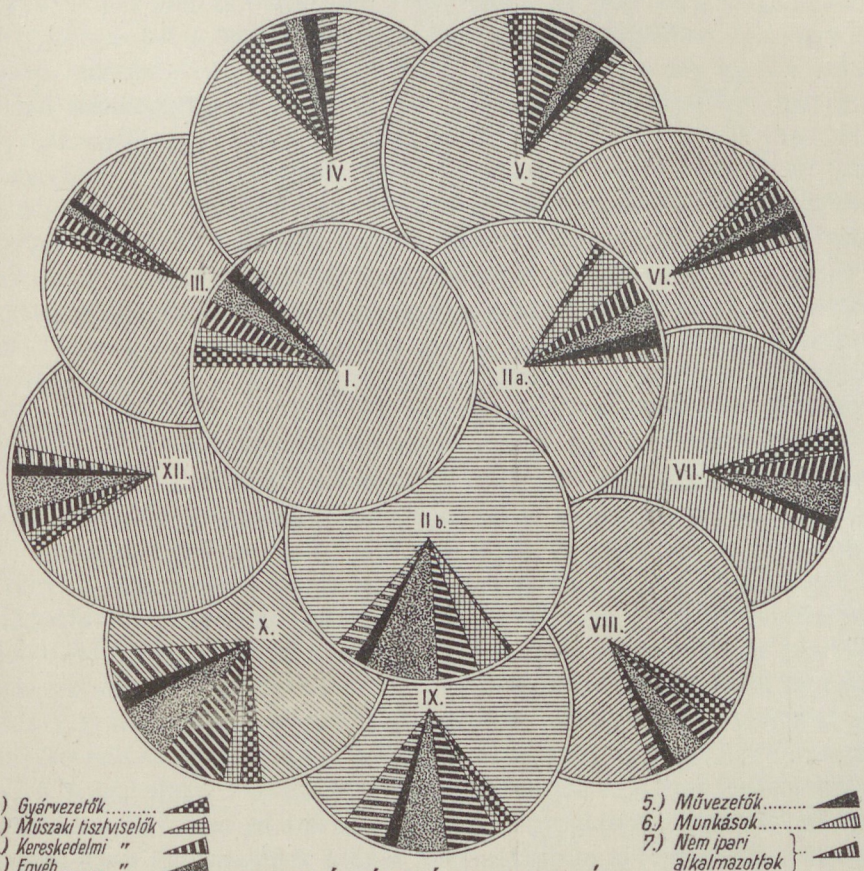

1.) Gyárvezetők.....
2.) Műszaki tisztviselők
3.) Kereskedelmi "
4.) Egyéb..... "

5.) Művezetők.....
6.) Munkások.....
7.) Nem ipari alkalmazottak

A MUNKÁSLÉTSZÁM MEGOSZLÁSA

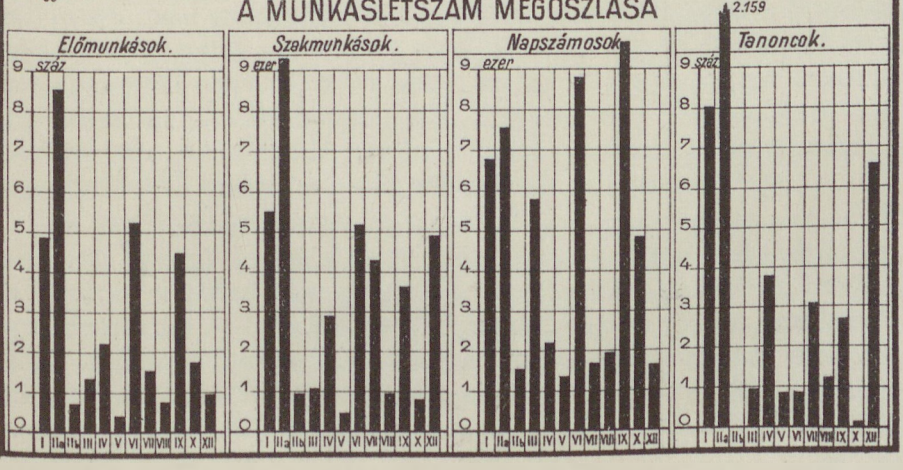

7. A budapesti gyárak tisztviselői és művezetői.

A gyárak tisztviselőlétszámának alakulása iránt kettős szempontból is nyilvánulhat meg az érdeklődés. A gyáripar fejlettségének a megállapítása végett kiterjedhet a megfigyelés arra, hogy mely iparágakban van nagyobb szükség műszaki végzettségű tisztviselői karra s melyikben inkább kereskedelmi szakképzettségű tisztviselőkre. A fejlettebb iparágakban általában több tisztviselő nyert elhelyezkedést, mert a gyárak is nagyobb méretűek. De nemcsak az üzem vezetése és a munkások teljesítményének műszaki ellenőrzése körüli teendők vagy az áru elhelyezése és a hitelszükségletek lebonyolítása körüli feladatok megnövekedése okozza a tisztviselői létszám emelkedését, hanem a fejlettebb ipari termelésre való törekvés is. A nagyobb ipartelepek állandó kísérleteket folytatnak, mielőtt új iparcikkek termelésére térnek át, vagy a termelési eljárást módosítanák, állandó megfigyelésekkel ellenőrzik a műhelyek üzemképességét, az előállított iparcikkek megszabott minőségét, de nem kevésbbé kiterjesztik megfigyeléseiket az árupiacok helyzetére is, a termelvényeik versenyképessége és a fogyasztás kielégítése szempontjából. A gyáripar tisztviselőlétszámának növekedése, a gyárankinti tisztviselőlétszám arányának emelkedése tehát elsősorban mutat rá, hogy mely iparág érte el a magasabb fejlettség fokát. A gyárakban elhelyezkedett tisztviselők létszámának megvilágítása a tisztviselők szakképzettségét és alkalmaztatását ismertető adatok alapján, valamint a tisztviselői fizetések alakulásának a figyelemmel kisérése azonban nemcsak a gyáripar fejlettségének megmérése szempontjából tarthat érdeklődésre számot. Nem kevésbbé fontos a gyárak tisztviselőszámát statisztikai adatok alapján vizsgálat alá venni szociális szempontból, a mai Magyarország szűkreszabott határai között felnövő ifjúság elhelyezkedése és jövője szempontjából. Méltán fordul tehát az érdeklődés azok felé az adatok felé, amelyek megmutatják, hogy a fővárosban a gyárak hány tisztviselőnek tudnak kenyeret adni s milyen szakképzettségű tisztviselőkre van szükségük. Sőt a növekedés szempontjából sem érdektelen a gyári alkalmazottak számának a vizsgálata, mert a gyári tisztviselők több, mint egynegyed része nő, tehát akkor, amikor a hivatalok egyre erősebben elzárkóznak a nők alkalmazása elől, a gyáriparban elhelyezkedett tisztviselőnők felé fokozottabb figyelem fordul, azoknak az iparágaknak a megvizsgálására, amelyekben még szükség van női tisztviselőkre.

Az 1927. évben üzemben volt 1197 fővárosi gyárban összesen 10.955 tisztviselő, egy-egy gyárban tehát átlag legalább 9 tisztviselő dolgozott. Ha a gyárak vezetését vagy igazgatását végző gyártulajdonosokat, bérlőket, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatókat, vagy a gyárak önálló vezetésével megbízott tisztviselőket is a gyári tisztviselői létszámhoz számítjuk, amint hogy kétségkívül oda is tartoznak, a budapesti gyárak összes tisztviselőinek a száma 1927-ben csaknem 13 ezer főből állott. Az 1926. évi tiszt-

viselői létszámhoz viszonyítva tehát, amikor azonban az adatok még nem különítették el a tisztviselőktől a gyártulajdonosokat és a többi gyárvezetőket, az 1927. évi létszám mintegy másfél ezerrel több tisztviselőt mutat ki. A gyárak számában történt emelkedést is figyelembe véve, tehát a gyárankinti átlagos tisztviselői létszámot tekintve az 1927. évben valamivel csökkent a gyári tisztviselők létszáma, ami azonban még nem jelenti azt, mintha a személyzeti létszámban talán redukció történt volna, hanem csupán onnan származik, hogy az 1927. évben felvett új gyárak általában véve kisebb ipartelepek, amelyek kevesebb tisztviselővel dolgoztak.

A gyárak tisztviselői között 8179 a férfi, (a gyárvezetőket is beszámítva 10.115, mert a gyárvezetők mind férfiak) s 2776, azaz 27·4%, a nőtisztviselő. Az áramfejlesztő telepeket nem számítva, hol összehasonlíthatatlanul nagy a gyári tisztviselők létszáma, a legtöbb tisztviselőt a fővárosi gyáriparban a gépipar alkalmazott. A budapesti gépgyárakban ugyanis több, mint két és félezer tisztviselő volt alkalmazva, egy-egy gépgyárra tehát átlag 20 tisztviselő jut, csaknem mégegyszer annyi, mint az összes fővárosi gyárakra átlagosan. Azonban az 5 villamos áramfejlesztő telepen 567 tisztviselőt találunk, tehát átlagosan véve telepenkint több, mint 120-at. Viszont legkevesebb tisztviselőt a fa- és csontipari gyárak alkalmaztak, ezek mindegyikére átlag még 3 gyári tisztviselő sem jutott 1927-ben, mert például az asztalosipari gyárakban alig találunk többet, mint egy-egy tisztviselőt, akik közül minden harmadik nő. A nőtisztviselők leginkább az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparban, valamint a gépiparban helyezkedtek el. Az előbbiben 548, az utóbbiban 417 nőtisztviselőt találhatunk, akiknek nagyrésze a szeszgyárakban, illetve a gép- és elektrotechnikai gyárakban nyert foglalkoztatást. De jelentős számban találunk nőtisztviselőket a vegyészeti iparban, főleg az illatszergyárakban, a vas- és fémiparban, valamint a textiliparban s a ruházati cikkeket előállító ipartelepeken is.

A gyári tisztviselők mellett igen fontos szerepet töltenek be a gyárakban a művezetők, akik az egyes munkaszakaszok ipari vezetői s a legnagyobbrészt munkásból küzdötték fel magukat vezető állásba, részben a szakképzettségük, részben a gyárban elsajátított szaktudásuk révén. A művezetők kezébe van letéve a mérnöki kar kitervezte munka végrehajtása, sok esetben az egyszerűbb tervezői munka is. De a művezetői állás igen gyakran a hosszabb, sokszor évtizedes munkásság jutalmazására szolgál s mint havidíjas állás a sok évi ügyes hűséges szolgálat eredménye, míg a feladatkör megegyezik a gyár előmunkásainak a munkakörével. A művezetők a gyári munkáslétszámhoz tartoznak ugyan, de szakképzettségük szerint, továbbá a felelősség szempontjából, valamint alkalmaztatásuk minősége s a fizetési rendszer alapján inkább sorozhatók a tisztviselői létszámhoz.

A budapesti gyárakban alkalmazott összes művezetők száma 1927-ben 1923-at tett, akik között csak 41 nőművezető volt és pedig 27 a textil- és

ruházati iparban, 7 az élelmezési iparban, 6 a vas- és gépiparban és 1 a vegyészeti iparban. Amint látjuk tehát túlnyomólag azokban az iparokban találunk női művezetőket, amelyekben a nőtisztviselők is leginkább tudtak elhelyezkedni, kétségkívül azért, mert a minősége kedvez a női munkának s ezekben az iparágakban a gyári munkásoknak is jelentékeny hányada nő. A legtöbb művezetőt egyébként főleg azokban az iparokban alkalmazták a gyárak, amelyek leginkább kívánnak meg szaktudást. Így a gépiparban 507, a vas- és fémiparban 298, az élelmezési iparban 254 s a textiliparban 251 művezetőt találunk.

A gyári tisztviselőknek és művezetőknek a gyárak üzemvezetésében és a gyári munkások irányításában elfoglalt rendkívül fontos szerepkörét a gyáripar fejlődését mutató adatokkal kapcsolatban mindenütt kidomborítva láthatjuk, mégis a fővárosi gyárak között meglepően nagy számmal vannak olyanok, amelyek 1927-ben sem tisztviselőt, sem művezetőt nem alkalmaztak. Az üzemben volt gyáraknak alig felénél, mindössze 49·2%-ánál látunk alkalmazva tisztviselőt és művezetőt, 33·7%-ánál csak tisztviselőt, 3·4%-ánál pedig csupán művezetőt, 163 ipartelepen, az összes gyárak 13·7%-ánál azonban sem tisztviselőt, sem művezetőt nem találunk. Ezekben a gyárakban maga a tulajdonos vagy családtagja, esetleg az ipartelep bérlője vezette az üzemet, sőt néhány esetben a gyár üzemvezető tisztviselőjének az igazgatása alatt dolgoztak a munkások. Természetesen ezek az ipartelepek túlnyomóan a legkisebb gyári üzemek közé tartoznak, amelyek inkább javítási, szerelési munkát végeztek, vagy bérmunkát teljesítettek, de vannak közöttük olyan gyári üzemek is, amelyek egy másik iparteleppel kapcsolatosak s a tisztviselői munkát a kapcsolatos telep, esetleg az iparvállalatok központi igazgatásával megbízott tisztviselői végezték el, megosztva munkaidejüket a két gyár adminisztratív feladatainak elintézése között. Hogy tisztviselőt és művezetőt nem alkalmazó ipartelepek általában egészen kicsiny üzemek, kitűnik a gyárakban dolgozó munkások átlagos munkáslétszámából, mely ipartelepenkint alig 14 főből állott s a használt motorikus erőből, melyből egy-egy ilyen gyárra átlag alig esett több 10 lóerőnél s azt is háromnegyed részben idegen erőforrás hajtotta.

A gyári tisztviselők és művezetők szakképzettségét elsősorban a műszaki iskolákat végzettek számaránya mutatja. A budapesti gyárakban alkalmazott tisztviselők közül 2151 tisztviselőnek, tehát 19·6%-nak volt műszaki képzettsége és pedig 863 tisztviselő műegyetemet, 774 felső ipariskolát és 300 ipari szakiskolát végzett, 214 tisztviselő pedig más műszaki képzettséget tudott felmutatni. A gyári tisztviselők között 23 olyan nőt is találunk, akik műszaki képzettséget szereztek, a női tisztviselők közül ugyanis 3-nak műegyetemi oklevele volt, 2 felsőipariskolát, 15 ipari szakiskolát és 3 más műszaki iskolát, illetve szaktanfolyamot végzett. A főváros gyártelepei közül egyébként 351 ipartelepen, az összes gyárak 29·3%-ánál, tehát

csaknem minden harmadik gyárban találunk műszaki végzettségű tisztviselőt, beleszámítva a megfelelő szakképzettséggel bíró tulajdonosokat vagy más gyárvezetőket is. E gyárak összes tisztviselői létszáma 2.760 főből állott, köztük 800 műszaki végzettségű műszaki tisztviselővel, átlagos munkáslétszámuk pedig gyárankint meghaladta a 60 munkást, tehát a műszaki tisztviselőt alkalmazott gyárak többnyire nagyobb iparteleppek.

A legtöbb mérnök, felső ipariskolát vagy ipari szakiskolát végzett tisztviselő a budapesti gépgyárakban volt alkalmazva. A műszaki végzettségű gyári tisztviselőknek ugyanis több mint fele a főváros gépipari telepein nyert elhelyezkedést s ezeknek 43·6%-a mérnök, 36·6%-a pedig felső ipariskolát végzett tisztviselő volt. A vas- és fémipari gyárakban is nagyobb számmal találunk műszaki végzettségű tisztviselőket, de míg a gépgyárak mindegyikére átlag több mint 8 műszaki végzettségű tisztviselő esik, a a vas- és fémipari telepeknél legfeljebb minden két telepre számítható 3 műszaki képzettségű tisztviselő, de viszont ezek közül legalább egy mérnök volt. Jelentős számmal van mérnök alkalmazva a vegyészeti gyárakban s a villamos áramfejlesztő telepeken is. A 120 budapesti vegyészeti gyár 160 műszaki tisztviselője közül 87-nek volt mérnöki oklevele, míg az 5 villamos áramfejlesztő telepen a 144 műszaki tisztviselő között 60 mérnököt találunk.

A kereskedelmi iskolai végzettségű gyári tisztviselők száma mégegyszerannyi, mint a műszaki végzettségüeké. Létszámukat különösen felduzzasztja az 1472 kereskedelmi iskolát végzett nőtisztviselő, akik közül 234 kereskedelmi érettségit tett, sőt 5 kereskedelmi akadémiát végzett. Ezzel szemben a 2806 kereskedelmi végzettségű férfitisztviselőből 254, azaz 9·0% végezte az akadémiát, s 2127 tehát 75·8% tett érettségit. Kereskedelmi tisztviselőt Budapesten aránylag a legtöbbet az élelmezési és rokonipari gyárak alkalmaztak, ahol 1067 kereskedelmi tisztviselő helyezkedett el s így gyárankint csaknem 7 kereskedelmi tisztviselőt számíthatunk átlagosan. Ebben az iparban nyertek legnagyobb számban állást a kereskedelmi tisztviselők között a nők, akik közül 279 az élelmezési és élvezeti cikkeket termelő iparban volt alkalmazva, bár hasonlóképen jelentős számmal található kereskedelmi iskolát végzett nőtisztviselő a vas- és gépiparban és a vegyészeti iparban is, a számuk ugyanis mind a három iparcsoportban meghaladta a 200-at.

A műszaki és kereskedelmi szakképzettségű tisztviselőkön kívül 1927-ben még 4526 tisztviselőt alkalmaztak a fővárosi gyárak. A gyári tisztviselők 41·3%-ánál tehát nem volt meg sem a kívánt műszaki, sem a kellő kereskedelmi iskolai végzettség. A gyári tisztviselőknek azonban ez a csoportja is tanult egyénekből került ki. Közöttük 385 olyan tisztviselő volt, aki főiskolát végzett s több, mint 2000 középiskolai érettségit tett, tehát a tisztviselők e csoportjának több, mint fele (52·7%) magasabb iskolai végzettséget

igazolt. A nők számaránya a műszaki vagy kereskedelmi iskolát nem végzett gyári tisztviselők csoportjában már nem olyan magas, mint ahogy azt a kereskedelmi végzettségűeknél láttuk, bár a gyári tisztviselők e csoportjában is 28·3%-kal voltak a nők képviselve.

A budapesti gyárakban alkalmazott művezetők szakképzettségét feltüntető adatok is igen kedvező képet nyujtanak. Az összes művezetők létszámából ugyanis — amely mint láttuk 1923-at tett ki — csaknem a felének, azaz 937 művezetőnek volt szakiskolai végzettsége, tehát műszaki képzettsége. A szakiskolázott művezetők között 148 volt olyan, aki elvégezte a felső ipariskolát, a többi művezetők közül pedig 21 középiskolai s 27 kereskedelmi iskolai érettségit tett. A gyári művezetők 2·5%-ának volt ezek szerint középiskolai vagy ezzel egyenrangú végzettsége s 48·7%-a végzett ipari szakiskolát, de a többi művezetők között is vannak számosan, akik ipari szaktanfolyamot hallgattak s így hivatásuknak megfelelő külön szakképzettséget szereztek.

A felső ipariskolát végzett művezetőket leginkább a gépgyárakban, a textil és vegyészeti gyárakban keresték, s ugyanitt alkalmazták leginkább az ipari szakiskolát végzett művezetőket is. Az ipari szakiskolát járt művezetők ezenkívül a vas- és fémipari, valamint az élelmezési és rokonipari telepeken is keresettek voltak. Nőművezető csak 41 szerepelt a budapesti gyárakban, közülük, — mint már említettük — 19 a ruházati iparban, 8 a textiliparban, 7 az élelmezési iparban, 6 a vas- és gépiparban s 1 a vegyészeti iparban szerezte meg munkahelyét. A nőművezetők közül 2 végzett felső ipariskolát, 3-nak volt ipari szakiskolai végzettsége, 1 tett középiskolai s 3 kereskedelmi iskolai érettségit.

A gyári tisztviselők és művezetők kereseti és megélhetési viszonyait egyrészt az 1927. évi október hó 1-én kapott fizetésük és más fizetés jellegével bíró járandóságuk alapján, másrészt a gyárak 1927. évi üzemi és termelési költségei között a gyári tisztviselők és művezetők részére kifizetett illetmények összege, illetve a részükre természetben nyujtott járandóság egyenértéke alapján vehetjük megfigyelés alá. A férfi tisztviselők havi fizetésként átlagban 296 pengő és 26 fillér fizetést kaptak 1927. évi október hó elsején, míg a nőtisztviselők havi fizetése ugyanakkor átlagosan 181 pengő és 65 fillért tett. Természetesen nagy különbség van a tisztviselői fizetésekben szakképzettség és iskolai végzettség szerint. Az október havi fizetésekről azonban csak a műszaki és kereskedelmi szakképzettségű tisztviselők illetményeit elkülönítve állanak rendelkezésre adatok, amelyek a tisztviselői fizetésekben mutatkozó hullámzásokat már lecsökkentve tárják elénk. Ezek szerint a gyárakban alkalmazott férfi tisztviselők közül a műszaki képzettségűek átlag 332 pengő 53 fillért, a kereskedelmi iskolát végzettek 327 pengő 5 fillért kerestek havonta, az egyéb végzettségűek azonban csak 245 pengő 86 fillér havi fizetést kaptak. A női tisztviselők között a kereskedelmi végzettségűek-

nek volt a legnagyobb átlagos fizetésük, havi 194 pengő 79 fillér, míg a műszak képzettségűek átlag csak 174 pengő 87 fillért, az egyéb végzettségű tisztviselőnők pedig 166 pengő 67 fillért kerestek havonta.

A férfi tisztviselőket a fővárosi ipartelepeken legjobban a bőrgyárak fizették, mert a bőriparban egy-egy tisztviselő átlag 388 pengő 75 fillért kapott 1927-ben október havi fizetésként, tehát csaknem 100 pengővel többet, mint a budapesti gyári tisztviselők általában. A bőrgyári tisztviselők magasabb fizetését indokolja az a körülmény, hogy több, mint egytized részük mérnöki oklevéllel bír s közel a fele a tisztviselőknek rendelkezett műszaki vagy kereskedelmi szakképzettséggel. Nem sokkal kevesebb havifizetést kaptak azonban a budapesti vegyészeti gyárak, nyomdák és villanytelepek férfi tisztviselői sem. A vegyészeti gyárakban 163, a villanytelepeken 75 s a nyomdákban 42 főiskolát végzett tisztviselő dolgozott, ami szintén eléggé indokolja a magasabb fizetéseket. Átlagon felüli havifizetésük volt még a textilipari, a vas- és fémipari és a kő-, agyag-, üvegipari gyárak férfi tisztviselőinek is, míg a leggyengébb fizetést, átlagban havi 249 pengő 74 fillért a fa- és csontipari gyárak tisztviselői kapták.

A fővárosi gyárakban alkalmazott női tisztviselők fizetése átlagban, mint láttuk, alig volt magasabb a férfi tisztviselők havi fizetésének a felénél, de a legtöbb iparágban még azt sem érte el. A gépgyárakban dolgozó tisztviselőnők pl. csak 160 pengő 39 fillér havifizetéssel voltak alkalmazva s a faipari, ruházati és papíripari telepeken elhelyezett tisztviselőnők havi fizetése sem érte el a 170 pengőt. Viszont a budapesti villamos és áramfejlesztőtelepek tisztviselőnői, bár iskolai végzettség szempontjából túlnyomó részük csak a legalacsonyabb fokot érte el, a tisztviselőnői fizetések átlagánál 29·4%-kal magasabb fizetéssel voltak alkalmazva s így havonta 235 pengő 12 fillér átlagos keresményt értek el. Havonta 200 pengőt meghaladó átlagos fizetésük volt még a vegyészeti gyárak tisztviselőnőinek is, de ezek közül 9 főiskolai oklevelet és 111 középiskolai érettségi bizonyítványt tudott felmutatni, tehát magasabb iskolai végzettséggel töltötte be állását.

A művezetők fontos szerepét a gyáripari termelésben talán semmi sem mutathatja olyan szembetűnően, mint a magas fizetésük, mely átlagban a férfi művezetőknél 112·3%-kal, a női művezetőknél 51·2%-kal volt több, mint a gyárak férfi tisztviselőinek, illetve tisztviselőnőinek az átlagos fizetése. A budapesti gyárakban dolgozó férfi művezetők fizetése ugyanis, szintén az 1927. évi októberi állapotot tekintve, 332 pengő 57 fillért, a női művezetőké pedig 274 pengő 59 fillért tett. A művezetők fizetésének megállapításánál kétségkívül figyelembe kell vennünk, hogy túlnyomólag hosszabb gyári szolgálat után érték el a munkavezetői állást, amely magasabb fizetést kell, hogy biztosítson a számukra, mint amennyit a legmagasabb munkabérek tettek abban az iparágban. Már pedig a régi szolgálatú szakmunkások és előmunkások, mint később látni fogjuk, általában véve többet keresnek,

mint a fiatalabb gyári tisztviselők elég jelentékeny tábora. Kétségkívül azonban a művezetői havifizetések magas szintje a szerint a munka szerint igazodik, amelyet a művezetők a gyárak üzemi életében betöltenek s így elismerése a hosszú gyakorlattal megszerzett szaktudásnak és ügyességnek s jutalma a példaadó buzgóságnak, mely a gyári munkásság nevelésénél oly nagy jelentőségű.

Sok esetben a művezető pótolja a műszaki tisztviselőt is s ezért azokban az iparágakban, amelyekben a műszaki képzettségű tisztviselők száma kicsiny, épúgy igen magas fizetést kapnak a művezetők, mint ott, ahol a legnehezebb üzemi feladatok megoldása nagyrészben a művezetők vállát nyomja. A legnagyobb fizetést épen ezért a budapesti villamos áramfejlesztő telepeken s a nagy fővárosi nyomdákban alkalmazott művezetőknél találjuk, akik nehéz munkájukat nagyrészben az éjszakai órákban végzik s nagy szaktudással állhatják csak meg helyüket. De igen magas az átlagos művezetői fizetés a textil- és ruházati iparban is. A ruházati iparban ugyanis a női művezetők főleg a nőiszabóknál, fehérneműgyári és ágyneműkészítőknél az első munkavezetői az üzemeknek s csak a tulajdonostól irányítva, sőt sokszor teljesen önállóan intézik az ipartelep üzemmenetét. Az áramfejlesztő telepeken alkalmazott férfi művezetők 501 pengő 41 fillér s a nyomdák férfi művezetőinek 461 pengő 65 fillér átlagos havifizetése mellett jóval az átlagon felüli fizetést élveztek a fonó- és szövő- és a ruházati ipartelepek munkavezetői is. De míg az előbbi két iparban nőmunkavezető nincsen, a két utóbbinál a női munkavezetők fontos szerepet töltenek be, magas havi fizetéssel, mely különösen a ruházati iparban kiemelkedő, ugyanis 27·2%-kal több az összes iparok átlagos női művezetői havifizetésénél.

A budapesti gyárakban alkalmazott tisztviselők és művezetők fizetésének a gyárak üzemi kiadásai között ily címen szereplő összegekből történt összeállítása lényegesen jobbnak tünteti fel a gyári tisztviselők és művezetők dotációját, mint azt az október havi fizetésekből megállapíthattuk. A fővárosi gyárak üzemi kiadásai között ugyanis 41·8 millió pengő szerepel, mint olyan összeg, mely az 1927. évben a gyári tisztviselők javadalmazására fordíttatott, beleértve abba a természetben nyujtott járandóságok 612·2 ezer pengőre értékelhető egyenértékét is. Csaknem 9 millió pengőt tett ezenkívül a művezetők hasonló javadalmazására szükséges költség. Amíg tehát az október havi fizetésként kimutatott összegekből a gyári tisztviselőkre átlag 267 pengő 47 fillér s a művezetőkre 331 pengő 33 fillér jut, a gyárak üzemi költségvetése alapján számítva, egy-egy tisztviselőre átlag 317 pengő 93 fillér s minden művezetőre átlag 388 pengő 83 fillér havi keresmény esik. De ha leszámítjuk a természetben nyujtott járandóságok egyenértékét, amely az októberi fizetéseknél nem szerepel, akkor a gyári tisztviselők átlagos havi keresményeként 313 pengő 30 fillért, a művezetőknél pedig 378 pengő 25 fillért kapunk, ami 17·1%-kal, illetve 14·2%-kal magasabb,

mint az októberi fizetések alapján egy-egy tisztviselőre, illetőleg művezetőre kiszámított átlagos havi fizetés.

Az októberi tisztviselői és művezetői fizetésekről azonban tudnunk kell, hogy azok nem képviselhetik a gyári tisztviselők vagy művezetők évi jövedelmének az egytizenketted részét. Az október havi fizetésben ugyanis a jutalmazások és segélyek összege, amelyek részben az évi zárlat után, részben a nagy ünnepekkor, karácsony, husvét ünnepe előtt, vagy más meg nem határozott időben kerülnek kiosztásra, épúgy nem szerepel, amint nem juthat kifejezésre abban a hivatalos órákon kívül végzett munkákért fizetett külön díjazások összege sem. Épen ezért a gyári tisztviselők és művezetők megélhetési viszonyainak megismerésére a részükre kifizetett összegek alapján számított átlagos évi keresmény sokkal inkább nyujthat tájékoztatást, mint az októberi fizetések átlaga.

Lássuk tehát miként alakult 1927-ben a budapesti gyárak költségvetése szerint a gyári tisztviselők és művezetők átlagos évi jövedelme, beleértve abba az összes pénzben kifizetett összegeket s a természetben nyujtott járandóságok egyenértékét is.

5. A gyári tisztviselők és művezetők átlagos évi jövedelme 1927-ben.

Ipari főcsoport	Tisztviselők		Művezetők	
	pengő	fillér	pengő	fillér
I. Vas- és fémipar	2.686	92	4.071	26
II/a) Gépgyártás stb.	3.591	68	4.113	38
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	5.353	13	7.566	39
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	3.855	15	3.501	33
IV. Fa- és csontipar	2.644	78	3.848	01
V. Bőr-, sörte-, toll stb. ipar	4.537	43	4.606	13
VI. Fonó- és szövőipar	3.898	46	5.446	25
VII. Ruházati ipar	3.162	04	4.996	46
VIII. Papirosipar	3.143	26	4.056	17
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	3.587	02	4.555	11
X. Vegyészeti ipar	4.719	11	4.634	72
XII. Sokszorosító- és műipar	3.834	18	8.032	17
Összesen	**3.815**	**21**	**4.665**	**98**

A budapesti gyári tisztviselők, beleértve a tisztviselőnőket is, az 1927. évben 3815 pengő 21 fillér átlagos jövedelmet értek el s ugyanakkor a művezetők átlagos évi jövedelme 4665 pengő 98 fillért tett, tehát 22·3%-kal meghaladta a tisztviselők dotációját. A művezetők aránylag magasabb fizetéséről fentebb már szólottunk, megemlítve azt is, hogy túlnyomó részük hosszú, több évtizedes szolgálat után érte el a nagy szakképzettséget kívánó felelősségterhes művezetői állást, míg a tisztviselők jelentékeny százaléka fiatal, kezdő tisztviselőkből áll. S megemlítettük azt is, hogy több iparágban, ahol a tisztviselők száma csekély, a művezetők a tisztviselői munkakört is betöltik. Tehát nemcsak az iparág van befolyással a magasabb művezetői fizetésekre, hanem az ipartelep nagysága is és pedig olymódon, hogy a kis

és középnagyságú gyárak jelentékeny részében a legfontosabb munkakört a művezetők töltik be, feleslegessé téve több viszonylatban a gyári tisztviselő alkalmazását. Ezekre a művezetőkre háramlik az üzemi munka irányítása, igen gyakran az éjjeli órákban, esetleg vasárnap és ünnepnapokon is, tehát épen a kisebb gyárak az ilyen fontos munkát végző művezetőknek meglehetősen magas fizetést biztosítanak.

A gyári tisztviselők évi jövedelme inkább alakul a magasabb iskolai végzettséggel bíró tisztviselők aránya szerint, mint a művezetőké, akiknél a szakképzettség mellett jobbára a munka felelőssége és az éjjeli órákban végzett munka mennyisége szerint igazodik. A budapesti gyári tisztviselők évi jövedelme a legmagasabb a villamos áramfejlesztő telepeken, a vegyészeti gyárakban és a bőrgyárakban volt, ahol az üzemi munka irányításához magasabb iskolai végzettségű tisztviselőkre van szükség. A művezetők közül a legtöbbet a nyomdászok és a villamos áramfejlesztő telepek művezetői kerestek, akiknek tudvalevőleg az éjszakai órákban is a legfelelősségteljesebb munkát kell végezniök.

A budapesti gyárak tisztviselőinek és művezetőinek a megélhetési viszonyai az 1927. évben az előző évihez viszonyítva alig változtak. A tisztviselők részére az 1926. évben kifizetett összegeket, illetve a természetben élvezett járandóságuk egyenértékét azonban az 1927. évi hasonló gyári költségekkel való összehasonlításra csak úgy használhatjuk, ha az 1927. évi tisztviselői kiadásokhoz hozzávesszük a gyárvezető tulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók részére kifizetett összegeket, illetve természetben nyujtott járandóságok értékösszegét is, vagy ha azok rendszeres fizetést nem húztak, a részükre megélhetési költségül kiutalt összegeket is. A gyári tisztviselőkről gyüjtött 1926. évi adatokban ugyanis a gyárvezetők, tulajdonosok, bérlők, igazgatók stb. személyi és javadalmazási adatai is bennfoglaltatnak s csak az 1927. évi adatgyüjtés választotta külön a gyárvezetőket a többi tisztviselőktől. Az ily módon kiszámított évi átlagos keresmény az összes gyártulajdonosok, bérlők és gyári tisztviselőkre vonatkoztatva 1927-ben 4637 P 52 f-tett, míg 1926-ban átlag 4252 P 19 f-re rúgott. Az 1927. évi keresmények átlaga tehát mindössze 9·0%-os javulást mutat. A budapesti gyárak művezetőinél hasonlóképen emelkedést látunk az 1927. évi átlagos keresményeknél az előző évi keresmény összegéhez viszonyítva. A művezetők ugyanis 1927-ben átlag 4665 P 98 f jövedelmet értek el, míg 1926-ban átlagosan csak 4454 P 39 f-t kerestek, tehát az 1927. évi keresmény 4·7%-kal volt több, az előző évinél.

A tisztviselők és művezetők jobb megélhetési viszonyairól 1927. évben nem lehet szó. A létfenntartási költségek ugyanis 1927-ben olyan arányban emelkedtek, hogy a gyári tisztviselők 1927. évi fizetése a létfenntartási index alapján átszámítva csaknem teljesen változatlan maradt, a művezetők megelhetési költségei pedig nemcsak, hogy nem emelkedtek, hanem még

9·9%-kal csökkentek is. A létfenntartási index szerint ugyanis a gyárak tisztviselőinek 1927. évi átlagos keresménye 4177 P 94 f-nek felel meg, az 1926. évi átlagos keresményük pedig 4168 P 81 f-t tett, tehát csaknem teljesen egyező volt. A művezetők átlagos évi keresménye hasonlóképen átszámítva a létfenntartási index alapján 1927-ben 4203 P 59 f-ben állapítható meg, míg az 1926. évre vonatkozó számítás szerint 4367 P 05 f-re rúgott, s így 1927-ben tulajdonképen csökkent a művezetők keresménye.

8. A budapesti gyárak munkáslétszáma 1927-ben.

A gyárimunkások helyzetét ismertető adatok az iparstatisztikának egyik legfontosabb és legérdekesebb részét teszik. A gyárak munkásszükségletének a megállapítása összevetve a munkapiac állását részletező adatokkal, rendkívül fontos üzemi szempontból, mert megvilágítja a gyáripar munkáskézzel való ellátásának lehetőségeit, a gyárak kapacitásának kihasználását s a gyáripar mikénti foglalkoztatottságáról is tájékoztatást nyujt. A munkások szakképzettségét és alkalmaztatásuk minőségét ismertető adatoknak iparágak szerinti alakulásából pedig az iparok fejlettségére következtethetünk. Végül a munkáslétszám hullámzásának a figyelemmel kísérése a gyáripari termelés intenzitásának alakulása szempontjából nyujt érdekes és értékes támpontokat az üzemi és termelési adatok vizsgálatánál.

De a gyáriparban dolgozó munkások helyzetének a megismerése nem kevésbbé fontos, sőt a legújabb időkben egyre fokozódó jelentőségű szociális szempontból is. A nagyvárosok népességének jelentős részét teszik a gyári munkások, akiknek a teljesítménye a nemzeti jövedelem fokozására, az ipari többtermelés előmozdítására nézve nem csekély fontossággal bír. A munkanélküliség elleni küzdelem tehát elsőrendű nemzeti érdek, de szociális szempontból is nagy jelentőségű, mert a gyáripari munkásság megélhetését veszélyeztető körülmények széles rétegét érintik a társadalomnak. A főváros gyárimunkásságának létszámát, az egyes iparágakban való elhelyezkedését és évszakok szerinti hullámzását érdemes tehát részletes megfigyelés alá venni.

A gyáriparban alkalmazott munkások számáról ugyanis háromféle adat áll rendelkezésre. A gyárak évi átlagos munkáslétszámát iparágak és nemek szerint részletezve feltüntető adatok, amelyek az üzemnapok és munkanapok számában beállott hullámzás eredményekép módosítják a gyáripari munkáslétszámot. Az évi legnagyobb munkáslétszámot ugyancsak iparágak és nemek szerint feltüntető adatok, amelyek a gyárak teljesítőképességének a fokozhatóságára világítanak rá. Végül a gyárak munkáslétszámát negyedévenként feltüntető adatok, amelyek a munkások számának hullámzását iparágak és nemek szerint történt csoportosításon felül még alkalmazhatósági minőség szerint is bemutatják. Ez utóbbi adatok minden

naptári évnegyed első napjáról szólnak, illetőleg ha az ünnepnapra vagy más munkaszüneti napra esnék, a legközelebb eső munkanapra vonatkoznak. A munkáslétszám negyedévi hullámzását a munkások alkalmaztatási minősége szerint feltüntető adatok hasonló részletezéssel ismertetik egyben a munkabéreket is, miáltal azokból igen érdekes képet nyerhetünk a gyári munkások megoszlásáról és munkabérviszonyairól.

Az évi átlagos munkáslétszám 1926-ban és 1927-ben ipari főcsoportok szerint a következőképen mutatja be a budapesti gyárakban alkalmazott munkások számát.

6. A budapesti gyárak 1926. és 1927. évi átlagos munkáslétszáma.

Ipari főcsoport	Az évi átlagos munkáslétszám						Növekedés %-ban
	1926-ban			1927-ben			
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	
I. Vas- és fémipar	8.405	1.897	10.302	10.243	2.137	12.380	20·2
II/a) Gépgyártás stb.	17.443	1.657	19.100	17.707	1.451	19.158	0·3
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	2.341	58	2.399	2.500	54	2.554	6·5
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	3.850	1.215	5.065	4.663	1.719	6.382	26·0
IV. Fa- és csontipar	3.261	480	3.741	4.434	647	5.081	35·8
V. Bőr-, sörte-, toll-stb. ipar	921	538	1.459	1.100	680	1.780	22·0
VI. Fonó- és szövőipar	3.590	6.218	9.808	4.351	8.739	13.090	33·5
VII. Ruházati ipar	1.167	1.827	2.994	1.712	2.947	4.659	55·6
VIII. Papirosipar	594	1.702	2.296	787	2.186	2.973	29·5
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	7.486	4.814	12.300	8.020	5.105	13.125	6·7
X. Vegyészeti ipar	3.386	1.308	4.694	3.779	1.551	5.330	13·5
XII. Sokszorosító- és műipar	4.257	1.855	6.112	4.804	2.395	7.199	17·8
Összesen	**56.701**	**23.569**	**80.270**	**64.100**	**29.611**	**93.711**	**16·7**

A gyárak 1927. évi átlagos munkáslétszáma tehát — a gépgyárak és áramfejlesztő telepek női munkásainak kivételével — 1926. évi létszámhoz viszonyítva a gyáripar minden ágában növekedett. Az emelkedés a férfimunkások létszámában 13%, a női munkásoknál 25·6%, tehát a női munkások számában mutatkozó szaporodás aránya jóval meghaladja a férfimunkáslétszám növekedésének arányát. Ipari főcsoportok szerint 1927-ben is a gépipar magas munkáslétszáma emelkedik ki, azonban az előző évihez viszonyítva a gépgyárak munkástörzse alig mutat számbeli eltérést. A gépipari telepek számánál megállapított csökkenéssel szemben azonban a gépgyárak munkáslétszámának csekély emelkedése is azt igazolja, hogy a főváros gépipara 1927. évben nem veszített jelentőségéből, csupán néhány ipartelep egyesítése folytán csökkent a gépgyárak száma. Az évi átlagos munkáslétszám nagysága szerint a fővárosban a gépipar után az élelmezési ipar, a textilipar és a vas- és fémipar emelkedik ki. Az élelmezési és élvezeti

cikkeket előállító ipartelepek évi átlagos munkáslétszámát az 1927. évben a budapesti fonó- és szövőipari gyárakban dolgozó munkások száma már csaknem elérte, a főváros textilipara tehát, amint a munkáslétszámadatok mutatják, 1927-ben további jelentékeny arányú fejlődést ért el. A gyárankinti átlagos munkáslétszámot tekintve azonban sem az élelmezési iparba tartozó telepeken, sem a fonó- és szövőgyárakban a munkáslétszám 1927-ben számbavehető változást nem mutatott, mert, mint később látni fogjuk, a textilgyárak számában 1927-ben negállapítható többlet túlnyomólag kisebb munkáslétszámú gyárak felvételéből származott, a textilgyárak munkásainak több mint 3000 főnyi szaporulata tehát jelentékeny részben már 1926. évben is fennállott textilgyárak munkáslétszámának a növekedése folytán keletkezett s így a fővárosi textilipar 1927-ben valóban megerősödött.

A gyáriparban alkalmazott női munkások számarányát tekintve, a gyárak 1927. évi átlagos munkáslétszámából alig egyharmad rész, 31·6% jutott a nőkre. Vannak azonban iparok, amelyekben nemcsak nagyobb az átlagosnál a nők számaránya, de jóval felül is múlja a férfimunkások számarányát. Így pl. a papirosiparban közel háromszor annyi s a textiliparban is több, mint mégegyszerannyi női munkás dolgozott, mint ahány férfimunkás volt alkalmazva, míg a ruházati iparban a férfimunkások arányát 71·7%-kal haladta meg a női munkások számaránya. Legkisebb hányadát a nők a gépiparban s a villamos áramfejlesztő telepeken tették a munkáslétszámnak csak 7·5%-kal, az utóbbiakban pedig mindössze 2·1%-kal voltak képviselve.

A budapesti gyárak legnagyobb munkáslétszáma 1927-ben 115·4 ezer főből állott, míg 1926-ban a legnagyobb gyári munkáslétszám kereken 100 ezret tett. Az évi átlagos munkáslétszám és a maximális munkáslétszám között tehát 1926-ban 24·7%, 1927-ben pedig 23·2%-os eltérést állapíthatunk meg, amely iparcsoportok szerint 1927-ben a következőképen módosult.

7. A budapesti gyárak maximális és átlagos munkáslétszáma 1927-ben.

Ipari főcsoport	Legnagyobb évi munkáslétszám	Évi átlagos munkáslétszám	Többlet	
			szám szerint	%-ban
I. Vas- és fémipari	16.438	12.380	4.058	32·8
II/a) Gépgyártás stb.	21.971	19.158	2.813	14·7
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	2.642	2.554	88	3·4
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	8.516	6.382	2.134	33·4
IV. Fa- és csontipar	6.846	5.081	1.765	34·7
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	2.113	1.780	333	18·7
VI. Fonó- és szövőipar	15.656	13.090	2.566	19·6
VII. Ruházati ipar	6.211	4.659	1.552	33·3
VIII. Papirosipar	3.639	2.973	666	22·4
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	16.215	13.125	3.090	23·5
X. Vegyészeti ipar	6.797	5.330	1.467	27·5
XII. Sokszorosító- és műipar	8.382	7.199	1.183	16·4
Összesen	**115.426**	**93.711**	**21.715**	**23·2**

A budapesti gyárak munkáslétszáma a legnagyobb kilengést a fa-, kő- és ruházati iparban mutatja. A kő-, föld-, agyag-, üvegiparban több olyan iparág van, amelyben a téli és nyári üzemmenet intenzitása nagyobb hullámzásokat tüntet fel, vagy közvetlenül azért, mert a téli időjárás akadályozza a munkamenetet, vagy pedig közvetve azért, mert ezen ipar két legfontosabb ágában, a téglagyártásban, valamint a kőmegmunkáló-iparban a termelés célja az építkezések megfelelő anyaggal való ellátása lévén, az építkezések szünetelése idején az ipari munka is ellanyhul. Ugyancsak az építkezésekkel áll szorosabb kapcsolatban a vas- és fémiparba s a faiparba tartozó gyárak munkáslétszámának nagyobbarányú hullámzása is, míg a ruházati iparban, amely a munkáslétszám hullámzása szempontjából hasonló kilengéseket mutat, a tavaszi és őszi általános ruházkodási szükséglet kielégítésével járó munkatorlódással kapcsolatos munkáslétszámfokozással szemben, a nyári ú. n. holtidény idején erősebb munkáslétszám-redukció mutatkozik. A ruházati ipar több ágában ezenkívül is megállapíthatók munkáslétszámhullámzások, amelyek egy-egy nagyobb megrendelés teljesítésével állanak összefüggésben. A legkisebb eltolódások a bőrgyárak és a villamos áramfejlesztő telepek munkáslétszámában mutatkoznak; ezt a budapesti bőrgyárak egyenletes munkabeosztása, az áramfejlesztő telepeken pedig a folyamatos szükséglet kielégítésében csak kisebb eltéréseket mutató termelőmunka teszi lehetővé.

A budapesti gyárak munkáslétszámáról rendelkezésre álló adatok között kétségkívül a legértékesebbek azok, amelyek az alkalmazott munkásokat negyedévenként, nem szerint és alkalmaztatásuk minősége szerint részletezik. Az előmunkások, szakmunkások és a gyári napszámosok eloszlása iparágak szerint épúgy megfigyelésre érdemes, amint különös érdekességet nyujt a fiatal munkások helyzetének a tanulmányozására a fiatalkorú és gyermekmunkások alkalmazását a különböző iparokban feltüntető adatok, egybevetve az egyes iparágak üzemi és termelési viszonyait megvilágító adatokkal. De nem kevésbbé érdemes foglalkoznunk a gyári tanoncok helyzetével s megismernünk a gyáripar azon ágainak üzemi életét, amelyekben az iparostanoncok a leginkább tömörülnek.

A gyárak munkáslétszámát a munkások alkalmaztatási minősége szerint részletező adatok — mint már említettük — negyedévenkint a munkáslétszám hullámzását is ismertetik. Az időpont, melyre az adatok vonatkoznak, minden naptári évnegyed első munkanapja, tehát a január, április, július és október hónapok első napja vagy ha e napok valamelyike ünnepnap volna s ezért az üzem szünetelt, a legközelebbi munkanap. Az októberi munkáslétszámhoz kapcsolódnak a gyárak többi alkalmazottait, a gyártulajdonosokat, a bérlőket, a gyárvezető igazgatókat, a tisztviselőket, a művezetőket, a szolgákat és más nem ipari alkalmazottakat ismertető adatok, amelyek szintén október hónapra vonatkozóan tudakolják azok

létszámát s fizetési viszonyait. Ezért az októberi munkáslétszámot feltüntető adatok még különös fontosságot nyernek s így elsősorban azokkal kell foglalkoznunk.

Lássuk tehát a budapesti gyárak munkáslétszámának alakulását az 1926. és 1927. években, az októberi állapotnak megfelelőleg, alkalmaztatási minőség szerint részletezve.

8. A budapesti gyárak októberi munkáslétszáma 1926-ban és 1927-ben.

Az alkalmaztatás minősége	Októberi munkáslétszám						
	1926-ban			1927-ben			Növekedés %-ban
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	
Előmunkás	2.735	278	3.013	2.958	325	3.283	9·0
Szakmunkás	26.056	8.477	34.533	29.432	8.413	37.845	9·6
Napszámos	25.210	15.723	40.933	31.125	22.631	53.756	31·3
Tanonc	4.060	586	4.646	4.364	605	4.969	7·0
Együtt	**58.061**	**25.064**	**83.125**	**67.879**	**31.974**	**99.853**	**20·1**

A fővárosi gyárakban dolgozó munkások létszáma 1927-ben tehát 20·1%-kal nagyobb volt, mint az előző év októberében. A növekedés a női munkások számában lényegesen felülmúlta a férfimunkáslétszám emelkedését, ugyanis a nőimunkások száma 1927-ben 27·6%-kal volt magasabb az 1926. évinél, míg a férfimunkások számában ugyanakkor csak 16·9%-os emelkedés állapítható meg. Az összes gyári munkások 1927. évi számából 3·2% volt előmunkás, 37·9% szakmunkás és 48·0% napszámos, míg a fiatalkorú és gyermekmunkások számaránya 5·9%-ot s a tanoncoké 5·0%-ot tett. Az előmunkásoknak csak 9·9%-a volt nő, mert csak kevés iparágban alkalmazhatók női előmunkások, a szakmunkásoknak azonban már több, mint egynegyedét képviselték a nők, a napszámosok között pedig a férfiak csak egyharmad résszel voltak többen, mint a nők. A fiatalkorú és gyermekmunkások számában több, mint kétszerannyi leányt találunk mint fiút, azonban a tanoncok között a női tanoncok száma már ismét csekély volt, mindössze 12·2%-ot tett.

A budapesti gyárakban az 1927. évi októberi munkáslétszám szerint 41·2%-a dolgozott az ország összes gyáripari munkásainak, tehát a fővárosban tömörült gyáripari munkásság száma 1927-ben nagyobb arányban növekedett, mint az ország összes gyáraiban dolgozó munkások létszáma. A budapesti gyárakban foglalkoztatott munkások arányszáma 1926-ban ugyanis kisebb volt, akkor csak 40·4%-át tette az ország összes gyári munkásainak.

A nemek szerinti eltolódás az országos munkáslétszám és a budapesti munkások számaránya között 1927-ben szintén növekedett a női munkásság újabb nagyobb arányú gyarapodása folytán. Az 1926. évben ugyanis az ország összes férfi gyári munkásainak 39·7%-a, a női munkásainak

pedig 42·4%-a dolgozott budapesti gyárakban, míg az 1927. évben a férfimunkások arányszámának 40·4%-ra történt emelkedése mellett, a női munkások arányszáma 43·4%-ra növekedett, tehát a nemek aránya 1927-ben a női munkások javára további eltolódást mutat. Egy-egy gyárra 1927-ben Budapesten 57 férfi és 27 nőmunkás jutott, míg az országos eredmények szerint a gyárak átlagos munkáslétszáma ugyanakkor 49 férfi és 22 női munkásból állott. Minthogy 1926-ban egy-egy gyárra Budapesten átlagban 78 munkás jutott, 15-tel több, mint az ország összes gyáraiban, a fővárosi gyáraknak aránylag jobb foglalkoztatottsága az 1927. évi eredmények szerint még inkább kidomborodik.

A budapesti gyárakban az 1927. évi október hó első munkanapján alkalmazva volt munkások megoszlását alkalmaztatási minőség és nem szerint részletező adatokat ipari főcsoportonkint vizsgálva a következő adatokat találjuk. (A kimutatást lásd az 50. oldalon.)

A férfi előmunkások a legnagyobb számmal azokban az iparcsoportokban találhatók, amelyekben a munka menete nagyobb szaktudást kíván. Így a textiliparban az előmunkások az összes munkásoknak 3·2%-át, a gépiparban alkalmazottak pedig a gépgyárak munkáslétszámának 4·2%-át tették. A női előmunkások ezzel szemben inkább azokban az iparcsoportokban fordulnak elő, amelyekben aránylag sok nő dolgozik, mint például az élelmezési és élvezeti iparban, a textil- és ruházati iparban, ahol a női munkáscsoportokat közvetlenül vezető előmunkások szintén nagy részben nők.

A budapesti gyárakban dolgozó férfi szakmunkások közel 30 ezer főből álló csoportja az a bázis, amelyen a gyáripari termelés nyugszik s amely a gyáripar munkáskézzel való ellátottságának a fokát, valamint a teljesítőképességének a mértékét a leginkább megmutatja. A férfi szakmunkások létszáma általában véve megközeliti a gyári férfimunkáslétszám felét, de a többi iparban meg is haladja azt. A legtöbb férfi szakmunkást, az összes gyárak férfi szakmunkásainak 31·4%-át, a gépipari gyárakban találjuk, mely után 18·4%-kal a vas- és fémipar, majd 11·4%-kal a sokszorosító- és műipar következik. Mind a három iparcsoportban a férfi szakmunkások arányszáma az átlagon felül van, sőt a sokszorosító- és műiparban a szakmunkások csoportja a férfi munkáslétszámban elfoglalt 69·4%-os arányszámával messze felülmúlja az átlagot. A női szakmunkások öt iparcsoportban tűnnek ki magas számarányukkal. A textiliparban, ahol több mint mégegyszerannyi női szakmunkás volt alkalmazva, mint ahány férfi szakmunkás dolgozott, továbbá a ruházati és papirosiparban, ahol szintén több nőt találunk a szakmunkások között mint férfit, végül az élelmezési és élvezeti iparban, valamint a nyomdaiparban, ahol a szakmunkásoknak mintegy harmadrésze volt nő.

A napszámosok csoportja, amely az összes gyári munkások 48%-át képviseli, két részre oszlik: a betanított napszámosokra és a tanulatlan

9. A budapesti gyárak októberi munkáslétszáma ipari főcsoportok szerint 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az előmunkások			A szakmunkások			A napszámosok			A fiatalkorú és gyermekmunkások			A tanoncok			Az összes munkások		
	s z á m a																	
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
I. Vas- és fémipar	480	8	488	5.420	54	5.474	4.179	2.027	6.206	314	232	546	796	7	803	11.189	2.328	13.517
II/a) Gépgyártás stb.	842	10	852	9.235	30	9.265	5.900	1.410	7.310	176	73	249	2.159	—	2.159	18.312	1.523	19.835
II/b) Közhasználatú elektr. áramfejlesztő telepek...	71	—	71	977	—	977	1.466	57	1.523	—	—	—	—	—	—	2.514	57	2.571
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	134	2	136	1.043	17	1.060	3.264	1.610	4.874	532	364	896	95	—	95	5.068	1.993	7.061
IV. Fa- és csontipar	220	1	221	2.728	100	2.828	1.468	531	1.999	145	51	196	370	6	376	4.931	689	5.620
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	33	13	46	398	36	434	644	617	1.261	11	52	63	81	4	85	1.167	722	1.889
VI. Fonó- és szövőipar ...	449	74	523	1.499	3.228	4.727	2.157	4.456	6.613	515	1.664	2.179	57	30	87	4.677	9.452	14.129
VII. Ruházati ipar	88	66	154	1.266	1.579	2.845	293	1.120	1.413	24	257	281	83	225	308	1.754	3.247	5.001
VIII. Papirosipar	48	24	72	336	596	932	374	1.087	1.461	11	501	512	45	75	120	814	2.283	3.097
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	351	98	449	2.422	1.203	3.625	5.332	3.671	9.003	101	539	640	265	—	265	8.471	5.511	13.982
X. Vegyészeti ipar	148	27	175	747	18	765	3.199	1.471	4.670	39	162	201	12	—	12	4.145	1.678	5.823
XII. Sokszorosító- és műipar	94	2	96	3.361	1.552	4.913	954	621	1.575	27	58	85	401	258	659	4.837	2.491	7.328
Összesen	**2.958**	**325**	**3.283**	**29.432**	**8.413**	**37.845**	**29.230**	**18.678**	**47.908**	**1.895**	**3.953**	**5.848**	**4.364**	**605**	**4.969**	**67.879**	**31.974**	**99.853**

napszámosokra. Azokban az iparcsoportokban, amelyekben különösebb szaktudás nem szükséges, a szakmunkások helyett betanított napszámosok végzik az üzemi munka javát. De mint olcsóbb munkaerőt az összes iparágakban szívesen használják a gyárak a napszámosokat az egyszerűbb munkák elvégzésére. Ezért az ipartelepeken alkalmazott napszámos munkások csoportja minden iparágban jelentős részét teszi a munkáslétszámnak. Számuk mégis az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparban a legnagyobb, ahol több, mint 9 ezer napszámos dolgozott, tehát az összes munkások 64·4%-a napszámosból állott. De nagyobb számmal találunk még napszámosokat a gépiparban 7·3 ezeret, a textiliparban 6·6 ezret s a vas- és fémiparban 6·2 ezret. A napszámosok legkisebb arányban a nyomdaiparban voltak alkalmazva, ott a napszámosok mindössze 21·5%-át tették a munkáslétszámnak.

Fiatalkorú és gyermekmunkást Budapesten leginkább a fonó- és szövőipari gyárak foglalkoztattak, ahol 1927-ben a számuk 2·2 ezeret tett, köztük 77% leány, így az összes textilgyári munkások 15·4%-a fiatalkorú vagy gyermekmunkás volt. A kő-, föld-, agyag- és üvegiparba tartozó gyárakban szintén elég nagy számmal voltak fiatalkorú és gyermekmunkások, különösen fiúk. Ezen az iparcsoporton kívül még csak három iparcsoportban voltak a fiatalakorúak és gyermekmunkások között a fiúk többségben: a vas- és gépiparban, valamint a faiparban. A többi iparcsoportban a lányokat látjuk sokkal nagyobb számban, így a textilgyárakban is, ahol a legtöbb fiatalkorú leány, illetve gyermekmunkás volt foglalkoztatva, tehát a leányok száma több mint háromszorosát tette a fiúk számának. De nagyobb számmal találunk leányokat a fiatalkorú és gyermekmunkások között a papiros-iparban (97·9%), valamint az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparban (84·2%) is.

Lássuk mármost a gyári munkáslétszám hullámzását a munkásokat nemük és alkalmaztatási minőségük szerint negyedévenkint részletező adatok alapján.

10. A budapesti gyárak munkáslétszámának negyedévenkinti hullámzása 1927-ben.

Az alkalmaztatás minősége	Január		Április		Július		Október	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
Előmunkás	2.742	300	2.871	321	2.838	315	2.958	325
Szakmunkás	25.092	7.435	26.903	7.848	27.921	8.110	29.432	8.413
Betanított napszámos	14.603	11.398	15.869	12.635	16.177	13.139	17.048	14.312
Tanulatlan napszámos	9.736	2.974	10.709	3.622	10.966	3.915	12.182	4.366
Fiatalkorú munkás	1.120	2.783	1.480	3.228	1.671	3.482	1.778	3.837
Gyermekmunkás	36	40	97	80	118	109	117	116
Napszámos együtt	25.495	17.195	28.155	19.565	28.932	20.645	31.125	22.631
Tanonc	4.108	546	4.153	583	4.089	568	4.364	605
Összesen	57.437	25.476	62.082	28.317	63.780	29.638	67.879	31.974

A gyári munkáslétszám tehát úgy a férfi-, mint a női munkásoknál október hónapban volt a legnagyobb. Ez az időpont ugyanis az, amikor általában véve a gyáripari termelés a legteljesebb. Azok az üzemek, amelyekben a téli hónapokban szünetel, vagy csökkentett erővel folyik a termelőmunka, október hó elsején többnyire még változatlan intenzitással dolgoznak, de ekkor már azokban az üzemekben is felvették a munkát, amelyekben viszont a nyári hónapokban van szünetelés vagy erősebb üzemredukció. Különösen a mezőgazdasági iparok: malomipar, cukoripar, dohány-, sör-, szeszgyártás stb., az azokhoz kapcsolódó néhány iparág, konzervipar, húsipar stb. azok, amelyek a magyar gyáripari termelésben igen fontos szerepet töltenek be s ipartelepeiken a termelőmunka intenzitása nagyobb hullámzásokat mutat. Október hó elején azonban ezek az ipartelepek általában csaknem mind rendszeres üzemmel dolgoznak, különösen a fővárosban.

Legalacsonyabb viszont a gyárak munkáslétszáma január hó elején. A téli hónapokban az időjárás okozta nehézségek az egész gazdasági életben éreztetik hatásukat s így télen a gyáripar általánosságban is megérzi a termelési nehézségeket. De több iparágban, főleg ahol a szükséges nyersanyag kitermelése télen szünetel, vagy amelyek a mezőgazdasági évet befejező hónapokban már elvégezték munkájuk túlnyomó részét, januárban már esetleg teljesen szünetel, vagy legalább is lényegesen lecsökkentve folyik az üzem s így a munkáslétszám csak kis részét teszi a rendes üzemmenet idején alkalmazott munkások létszámának. Budapesten ez az eltérés kisebb, mint az országos eredményekben, ugyanis míg a budapesti gyáriparban az 1927. évi októberi munkáslétszám 20·4%-kal volt magasabb a januári létszámnál, az országos eredményekben ez az eltérés 27·1%-ot mutatott.

A gyáripari munkáslétszám áprilisi és júliusi alakulása között már kisebb eltolódást látunk. Júliusban általában véve magasabb a gyárak munkáslétszáma, a különbség azonban a budapesti gyáriparban úgy a férfiaknál, mint a nőknél a másfélezer körül van, míg a januári és októberi létszám között a férfiaknál közel 10 és fél s a nőknél 6 és félezer főnyi eltérés mutatkozott. Az áprilisi és júliusi munkáslétszám így a negyedévi adatok között a közepes arányt képviselve megközelíti az évi átlagos létszámot, melynél a júliusi munkáslétszám csak 0·3%-kal volt alacsonyabb. A munkáslétszám negyedévi hullámzása a női munkásoknál sokkal nagyobbarányú volt, mint a férfiaknál. A két szélső határ ugyanis a férfimunkások negyedévi létszámában 18·2%-os eltolódást mutat, míg a nőknél ugyanakkor 25·5%-os távolságot állapíthatunk meg.

A gyári munkáslétszám hullámzása a munkások alkalmaztatási minősége szerint változó méretű. A szaktudást szerzett munkások állandóbbak, mint azok, akiket könnyebb helyettesíteni s így az előmunkások és szakmunkások csoportjában kisebb a létszám hullámzása, mint a napszámosok és fiatalkorú vagy gyermekmunkások között. A férfielőmunkások között pl.

alig tesz 8%-ot a legkisebb januári s a legmagasabb októberi létszám közötti eltérés s a nőelőmunkások között szintén csaknem ugyanolyan arányú. Az előmunkások csoportjában az áprilisi és júliusi létszám is alig mutat különbséget: az áprilisi létszámban mindössze 39 előmunkással volt több, mint júliusban. A szakmunkások között is jóval alacsonyabb a létszámhullámzás az átlagosnál, ugyanis a férfiszakmunkások között 17·3%-os, a női szakmunkások között pedig csak 13·1%-os az eltérés a januári és októberi létszám között, míg a gyári munkások összességénél 18·2%-os, illetve 25·5%-os eltérést állapítottunk meg. Igen csekély a hullámzás a gyárakban alkalmazott tanoncok létszámában is, amennyiben az októberi maximum nem sokkal több, mint 6%-kal múlja fölül a minimumot. A tanonclétszámban való hullámzás, miként a többi munkáscsoportban, szintén januárban érte el a mélypontot, de akkor a júliusi létszámhoz viszonyítva csak csekély, alig számottevő különbséget láthatunk.

A napszámosoknál, valamint a fiatalkorú és gyermekmunkásoknál már jóval nagyobb hullámzást mutat a negyedévi létszám. A napszámosoknál ugyanis októberben több mint 20%-kal volt magasabb a munkáslétszám a januárinál, a fiatalkorú és gyermekmunkásoknál pedig az októberi létszámban megállapítható többlet a minimumot képviselő januári munkáslétszámnak a 40%-át is meghaladta. A napszámosok között a betanított munkások, akik csaknem szakmunkás gyanánt vannak alkalmazva, jóval állandóbb foglalkoztatáshoz jutottak, mint a tanulatlan napszámosok, míg a női munkások létszáma e két munkáscsoportban a férfiakénál kisebb eltolódásokat mutatott, legfőképen talán azért, mert azokban az iparágakban, amelyekben a kis női munkáscsoport leginkább elhelyezkedett, hasonlóképen nagyrészben szakmunkásoknak megfelelő munkakört töltött be s mint könnyebben fegyelmezhető és olcsóbb munkaerő, állandóbb foglalkoztatáshoz jutott.

A budapesti gyárakban dolgozó munkások között, mint láttuk, a nők 1927-ben fokozottabb arányban vettek részt, mint 1926-ban. A nők térfoglalása az összes foglalkozási ágakban megfigyelhető s így nem meglepő, hogy a gyárakban is egyre nagyobb számmal keresnek és találnak munkahelyet. Az 1927. évben már 28 olyan gyárat számlálhatunk össze Budapesten, amelyek csak női munkást alkalmaztak s 321 olyan ipartelepet, amelyekben több nő dolgozott, mint férfi. A csak női munkaerővel dolgozó ipartelepek egyike csillár- és lámpaárugyár, 3 ipartelep pamutfeldolgozó, 1 kötő- és kötszövöttárut előállító, 2 hímzéssel és csipkegyártással foglalkozó, 15 a ruházati ipar különböző ágaiba tartozó, 1 cukorkát, csokoládét gyártó, 1 tejtermékfeldolgozó, 1 festék-, lakk- stb. gyártó s végül 3 vegyészeti szereket előállító ipartelep volt. E 28 gyár együttesen az 1927. évi átlagos munkáslétszám szerint 444 nőt foglalkoztatott.

A 349 gyári jellegű iparteleppel szemben, amelyek kizárólag vagy túlnyomólag női munkásokkal dolgoztak, 336 olyan gyár volt Budapesten,

amelyik csak férfimunkásokat alkalmazott s 509, amelyikben a férfimunkások aránya meghaladta a női munkások számarányát. A kizárólag férfimunkásokkal dolgozó ipartelepek összesen 8514 munkással dolgoztak, míg azoknak az ipartelepeknek a munkáslétszáma, amelyekben több férfi volt alkalmazva, mint nő, 58.972-t tett. A csak férfimunkásokkal dolgozó gyáraknak több mint a fele, 177 ipartelep, a vas- és gépiparba tartozott, de nagyobb számmal találhatunk ilyen ipartelepeket a faiparban, a fürésztelepek és asztalosárugyárak között, az élelmezési iparban és pedig a pékek, a szesz- és húsárugyárak, az ásványvíztelepek és a jéggyárak között, végül a vegyészeti ipar legtöbb ágában. Az inkább férfi-, mint nőmunkásokkal dolgozó ipartelepek sorában is a legnagyobb számmal a vas- és gépipari gyárak szerepelnek, melyeket az élelmiszergyárak és nyomdák követnek, de nem sokkal kevesebb ilyen munkáslétszámú telepet találunk a kő-, fa- és vegyészeti iparban sem. Végül azok a gyárak, amelyek inkább női munkásokkal dolgoztak, mint férfiakkal, összesen 25·8 ezer munkást foglalkoztattak, köztük 73·6%-ban nőket. E gyárak közül 80 a textiliparba, 60 az élelmezési iparba, 53 a ruházati iparba és 50 a papirosiparba tartozott. Amint látjuk, Budapesten 1197 üzemben tehát a gyári jellegű ipartelepek közül 28·2% volt olyan, amely kizárólag férfimunkásokkal dolgozott s 2·3%, amely csak nőket foglalkoztatott. Míg a vegyes munkáslétszámmal dolgozó ipartelepek között azok, amelyekben több volt a férfimunkás, mint a női, az összes üzemben volt gyárak 42·6%-át, azok pedig, amelyekben női munkások voltak többségben, 26·9%-át tették.

Tanoncot a budapesti gyárak közül 585 ipartelep alkalmazott. A gyárakban található 4969 tanonc közül 4364 volt fiú, a többi leány. A tanoncok számaránya, a tanoncokat foglalkoztató ipartelepek összes munkáslétszámához viszonyítva, mintegy 8·2%-ot tett. A legtöbb tanoncot szám szerint 255-öt, a vas- és gépipari gyárakban találjuk, amely után a nyomdaipar jön 72 s a faipar 60 olyan iparteleppel, amelyek tanoncot alkalmaztak. A leánytanoncok túlnyomó része a nyomdaiparban és a ruházati iparban volt foglalkoztatva. E két iparcsoportra esik az összes leánytanoncok 79·8%-a.

Végül meg kell emlékeznünk a gyárak munkáslétszámának taglalásánál az ipartelepeken kívül dolgozó munkásokról is. A budapesti gyárak között ugyanis 72 olyan iparteleppel találkozunk, amelyek az ipartelepeken kívül, úgynevezett otthon dolgozó munkásokat alkalmaztak és pedig e 72 gyári jellegű üzem közül 3 ipari vállalat ipartelepet nem is tartott fenn, hanem kizárólag csak otthon dolgozó munkásokkal végeztette a termelést. Az otthon dolgozó gyári munkások száma 1927-ben meghaladta a 2000-et, akiknek több mint a fele (57·5%) női munkás volt. Ennek teljes magyarázatot ad az a körülmény, hogy azok közül az ipartelepek közül, amelyek a telepen dolgozó munkásokon kívül otthon dolgozó munkást is alkalmaztak, a legtöbb a textil- és ruházati iparba tartozott, míg kizárólag otthon dolgozó munkásokat foglalkoztató ipari vállalat csak a ruházati iparban fordult elő.

9. A budapesti gyári munkások munkabérviszonyai 1927-ben.

A gyáripari munkabérviszonyok figyelemmel kísérése az ipari termelési költségek alakulása, valamint a fogyasztás szempontjából egyaránt igen fontos feladatai a közgazdasági helyzet megismerésének. A gyáripar üzemi és termelési költségei között a munkabérek aránya igen változó. Vannak iparágak, amelyekben kevesebb munkáskézre van szükség, mások aránylag nagy munkáslétszámmal dolgoznak, esetleg ugyanolyan értékű iparcikk előállításán. Viszont vannak iparágak, amelyekben túlnyomólag csak nagyobb szakképzettséget, szaktudást felmutatni tudó munkástörzs alkalmazható, avagy inkább férfi-, vagy inkább női munkások foglalkoztathatók. A munkabérekre fordított kiadások ezek szerint kisebb vagy nagyobb hányadát teszik az üzemi vagy termelési költségeknek. A felhasznált nyersanyag és fűtőanyag költsége mellett a munkabérekre fordított kiadások jelentik a főbb üzemi és termelési költségek egyik legfontosabb tételét. Az 1927. évben 13·9%-át emésztették fel a gyári munkások javadalmazására fordított kiadások az egész budapesti gyáripari termelés értékének, de míg a sokszorosító- és műipar a termelési értékhez viszonyítva 35·4%-ot fordított munkabérekre, az élelmezési iparban ez az arány csak 5·3%-ot tett. A gépiparban, amely a legnagyobb munkáslétszámmal dolgozott, 22·6%-a volt a termelési értéknek a munkabérköltség, a textiliparban azonban, amely szintén jelentékeny munkástörzzsel dolgozott, de a munkások igen nagy része nő volt, már csak 12·5%-ot emésztettek fel a termelési értékből a munkabérekre fordított kiadások. Az ipari munkabérek alakulása a fogyasztó szempontjából is igen fontos, mert a béremelések következtében előállott termelési költségtöbbletet a gyáros késedelem nélkül áthárítja a fogyasztóra.

A munkabéralakulások ezenkívül tájékoztatnak a munkáskeresmények felől s megismertetnek a munkások megélhetési viszonyaival is. A munkabérkérdés tehát elsősorban szociális kérdés is, amelynek részletes megvilágítása támpontot nyujthat a gyáripari munkások összes szociális feladatainak a megoldásánál. A rendelkezésre álló adatok, sajnos, nem nyujtanak módot arra, hogy a munkabérek alakulása kellően ismertethető legyen, mert a gyáripari statisztika a munkabéreket elsősorban mint a gyáripari üzemi és termelési költségek egyik legfontosabb részét tárgyalja s csak közvetve nyujtanak az adatok módot arra, hogy a munkabérek, mint munkáskeresmények is megfigyelhetők legyenek.

A gyárak munkásaikat különféleképen fizetik. A legelterjedtebb fizetési mód az órabérszerinti fizetés, de igen kedvelt a szakmány- (akkord-) bérben való fizetés is, sőt nem csekély része a munkásoknak kapja bérét napibér, hetibér, esetleg havibér alakjában, vagy némely iparban darabbér szerint. A munkabéreken kívül a gyárak munkásaik részére igen gyakran még természetbeni járandóságokat is biztosítanak. A főváros gyáriparában ugyan

a természetben nyujtott járandóság ritkább, mint a vidéken, azért a budapesti gyárak között is találunk minden iparcsoportban több olyan ipartelepet, amelyik a munkabéreken felül a munkásainak kedvezményes áron vagy egészen ingyen különféle természetbeli javakat is biztosít, pl. lakást ellátást, ruhát, tüzelőszert, földhaszonélvezetet stb. A budapesti gyári munkások részére természetben nyujtott járandóságok azonban csak kisebb jelentőségűek, azok pénzben kifejezett egyenértéke az 1927-ben kifizetett munkabérhez viszonyítva az 1%-ot sem érte el.

Az 1927. évi október hó első munkanapján alkalmazva volt gyárimunkások és tanoncok 50·1%-a, tehát több mint 50 ezer munkás kapta bérét órabér szerint. A gyári munkásságnak az a törekvése, mely a munkabéreknek órabér szerinti fizetését kívánja általánosságban keresztülvinni, a fővárosi gyárakban az 1927. évben nem jutott előbbre. Az 1927. évben kimutatott gyári munkások között ugyanis, akiknek a száma több mint 20%-kal meghaladta az 1926. évi létszámot, az órabér szerint fizetett munkások csoportja csupán 15·5%-kal volt több, mint az 1926. évben órabért kapott munkások száma. S valóban, ha az 1926. évi munkáslétszámban vizsgáljuk az órabér szerint fizetett munkások arányát, 52·2%-ot kapunk, míg 1927-ben — mint láttuk — a munkások 50·1%-át fizették a gyárak órabérek szerint. Szakmány- (akkord-)bér, illetve darabbér szerint 27.300 munkás kapta bérét, tehát a fővárosi gyárakban dolgozó munkások 27·5%-a. Minthogy az 1926. évi gyári munkáslétszámnak valamivel kisebb hányadát (25·9%) fizették a gyárak akkordbér, illetve darabbér szerint, az 1927. évi adatok azt mutatják, hogy az akkordbér szerinti fizetési mód — melyre az órabér szerinti fizetésre irányuló munkástörekvésekkel szemben inkább a munkaadók törekednek, mert jobban biztosítva látják a teljesítményt — az 1927. évben úgylátszik jobban tudta biztosítani elterjedését, mint az órabérfizetés.

Az órabér és akkordbér szerint fizetett munkások számaránya után a fővárosi gyári munkások között azok voltak a legnagyobb számmal, akik hetibér alakjában kapták munkabérüket. Hetibért leginkább a kisebb gyáriüzemek fizettek s így a hetibért kapott munkások elég magas számarányát a főváros gyáriparában aránylag nagy számban lévő kisgyárak arányszáma indokolja. Hetibér szerint ugyanis 19.026 munkást fizettek a gyárak, az összes 1927. évi gyári munkáslétszám 19·0%-át. Ugyancsak kisebb gyári üzemekben találkozunk inkább napibér vagy havibér alakjában történt munkabérfizetésekkel is. Az ilymódon fizetett munkások száma azonban már elég csekély, napibért mintegy 1600 munkás kapott, havibérrel pedig alig másfélezer volt alkalmazva.

A munkabérfizetési módokat s a munkások megoszlását különféle munkabérfizetési rendszerek szerint 1926-ban és 1927-ben a következő táblázaton mutathatjuk be.

11. A budapesti gyári munkások megoszlása a munkabérek fizetési módja szerint 1926-ban és 1927-ben.

Bérfizetési mód	A gyárakban dolgozó előmunkások, szakmunkások, napszámosok, fiatalkorú s gyermekmunkások és tanoncok megoszlása			
	szám szerint	%-ban	szám szerint	%-ban
	1926		1927	
Órabér	43.394	52·2	50.134	50·1
Napibér	770	0·9	1.605	1·6
Hetibér	15.962	19·2	19.026	19·0
Havibér	1.158	1·4	1.369	1·4
Darabbér	1.693	2·0	3.260	3·3
Szakmány	19.853	23·9	24.040	24·2
Fizetést nem kap	295	0·4	419	0·4
Együtt	**83.125**	**100·0**	**99.853**	**100·0**

A munkabérfizetési módok ismertetésénél a munkások között voltak felsorolva a gyárakban alkalmazott tanoncok is. A közel 5000 főnyi gyári tanonc bérfizetése azonban lényeges eltérést mutat a munkások bérfizetésével szemben. A tanoncok legnagyobb része, 40·7%-a, ugyanis nem órabér, hanem hetibér szerint kapta munkabérét, bár órabér szerint is csaknem ugyanannyi (39·7%) tanoncot fizettek a gyárak. Ezenkívül a tanoncok helyzete lényegesebb eltérést mutat még azért is, mert elég nagy számmal találunk a gyárakban olyan tanoncokat is, akik bért egyáltalán nem kaptak. A gyárakban dolgozó tanoncok közül ugyanis 419, a gyári tanoncok 8·4%-a, bér nélkül végezte a munkáját.

A fővárosi gyárakban a munkabérviszonyok 1927-ben általában véve javulást mutatnak. Az 1927. évi október hó első munkanapján kapott munkabérek szerint a férfimunkások átlagban 74·9 fillér órabért kerestek, míg 1926-ban ugyanakkor 70·2 fillért tett a férfimunkások átlagos órabérkeresménye. A női munkásoknál hasonlóképen javultak az órabérek és pedig ugyancsak az októberi fizetések alapján számítva, 42 fillérről 44 fillérre emelkedtek. Ezek az órabérátlagok a budapesti gyárakban dolgozó összes előmunkások, szakmunkások, napszámosok és fiatalkorú és gyermekmunkások, valamint a tanoncok átlagos napibérkeresménye alapján olymódon számíttattak ki, mintha minden munkás napi 8 óra munkaidő mellett dolgozott volna. A napibér a férfimunkásoknál ezek szerint 5 pengő 99 fillért, a nőknél 3 pengő 52 fillért tett átlagosan, míg az előző évben, ugyancsak az októberi bérviszonyok szerint, a fővárosi gyárakban átlag egy-egy férfimunkás 5 pengő 61 fillért s egy-egy női munkás 3 pengő 39 fillért keresett naponta s így a férfimunkásoknál 6·8%-kal, a női munkásoknál pedig 3·8%-kal emelkedett az átlagos napibér. Ipari főcsoportok szerint azonban az átlagos októberi napibérek között kisebb-nagyobb eltolódásokat állapíthatunk meg. Az 1927. évi gyáripari munkabérek iparcsoportok szerinti alakulásának a megfigyelésére tekintsük át az 1926. és 1927. évi októberi napibérátlagokat ipari főcsoportok szerint.

12. Átlagos napibérek Budapesten az 1926. és 1927. évek októberében.

Ipari főcsoport	Férfiak napibére		Indexszám (1926 = 100)	Nők napibére		Indexszám (1926 = 100)
	1926	1927		1926	1927	
	pengőben			pengőben		
I. Vas- és fémipar	5·41	5·76	106	3·08	3·23	105
II/a) Gépgyártás stb.	5·34	5·61	105	3·31	3·64	110
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	6·88	7·66	111	4·91	4·19	85
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	4·16	4·80	115	2·50	2·73	109
IV. Fa- és csontipar	5·26	6·32	120	3·13	3·66	117
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	5·30	5·24	99	3·26	3·10	95
VI. Fonó- és szövőipar	5·29	5·61	106	3·57	3·69	103
VII. Ruházati ipar	5·55	6·21	112	3·39	3·57	105
VIII. Papirosipar	6·51	6·35	98	3·51	3·38	96
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	5·05	5·30	105	3·21	3·30	103
X. Vegyészeti ipar	5·56	5·90	106	2·65	2·77	105
XII. Sokszorosító- és műipar	9·61	9·76	102	4·83	4·86	101
Összesen	**5·61**	**5·99**	**107**	**3·39**	**3·52**	**104**

A budapesti gyárakban dolgozó munkásoknál férfiak és nők között egyaránt a nyomdászok s a villamos áramfejlesztő telepek munkásai érték el a legmagasabb béreket, viszont a legalacsonyabb napibéreket úgy a férfi-, mint a női munkásoknál a kő-, agyag- és üvegipari gyárakban dolgozó alkalmazottak kapták. A napibérátlagok ipari főcsoportok szerinti alakulásánál a munkások alkalmaztatási minőség szerint való részletezése nélkül elmosódnak azok az eltérések, amelyeket egyes iparágakban nagyobb arányban alkalmazott előmunkások és szakmunkások magasabb napibére, vagy a túlsúlyban lévő napszámosok vagy fiatalkorú és gyermekmunkások alacsonyabb napibére okozott s még kevésbbé követhető figyelemmel ez a hatás az egyes iparágakban, ahol a szaktudás is módosítja az egyes munkáscsoportok munkabérének színvonalát. Az októberi napibérátlagok azonban értékes összehasonlítási alapot nyujtanak az évi munkabérkeresményekre vonatkozólag a munkások által teljesített munkanapok alapján kiszámított napibérek megállapításához.

A munkások évi keresményének megállapítására rendelkezésünkre állanak azok a kiadási tételek, amelyek a gyáripari telepeken a munkások részére történt kifizetések összegét adják, tehát az egész év folyamán kifizetett munkabérek s más pénzbeli járandóságok összegét épúgy, mint a munkásoknak természetben nyujtott járandóságuk egyenértékét feltüntetik. Ezek-

A MUNKÁSOK ÁTLAGOS ÉVI BÉRKERESMÉNYE.

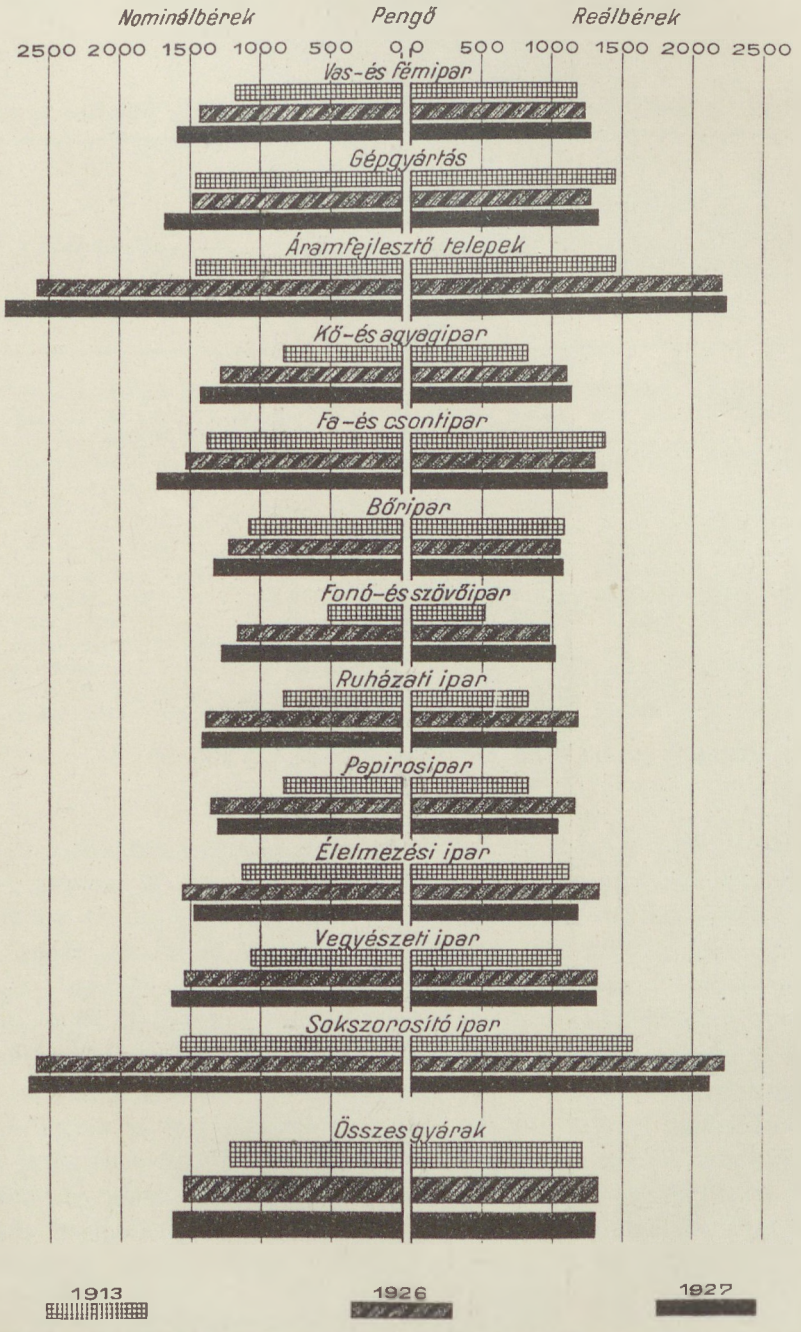

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST

nek a kiadási tételeknek az évi átlagos munkáslétszám alapján számított egy-egy munkásra eső átlaga a gyáripari munkások átlagos évi keresménye. Az átlagos évi keresmény a budapesti gyáriparban alkalmazott munkásoknál 1926-ban és 1927-ben a következőleg alakult:

13. A budapesti gyári munkások átlagos évi keresménye 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	1926			1927			Indexszám (1926=100)
	Munkabér és term. járandóság címén kifizetett összeg ezer pengőben	Átlagos évi munkáslétszám	Egy munkás átlagos évi keresménye pengőben	Munkabér és term. járandóság címén kifizetett összeg ezer pengőben	Átlagos évi munkáslétszám	Egy munkás átlagos évi keresménye pengőben	
I. Vas- és fémipar	14.891·3	10.304	1.445	19.746·8	12.421	1.590	110
II/a) Gépgyártás stb	28.550·5	19.134	1.492	32.179·6	19.163	1.679	113
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	6.201·1	2.399	2.585	7.154·5	2.554	2.801	108
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	6.554·0	5.065	1.294	9.100·2	6.382	1.426	110
IV. Fa- és csontipar	5.742·3	3.773	1.522	8.939·0	5.166	1.730	114
V. Bőr-, sörte- és toll- stb. ipar	1.804·4	1.461	1.235	2.381·7	1.786	1.334	108
VI. Fonó- és szövőipar	11.915·6	10.222	1.166	17.299·0	13.539	1.278	110
VII. Ruházati ipar	5.691·5	4.070	1.398	8.584·3	6.103	1.407	101
VIII. Papirosipar	3.132·0	2.303	1.360	3.918·3	2.994	1.309	96
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	19.201·6	12.301	1.561	19.495·1	13.125	1.485	95
X. Vegyészeti ipar	7.300·9	4.732	1.543	8.754·5	5.330	1.643	106
XII. Sokszorosító- és műipar	15.888·6	6.112	2.600	19.080·1	7.199	2.650	102
Összesen	**126.873·8**	[1])**81.876**	**1.550**	**156.633·1**	[1])**95.762**	**1.636**	**106**

A gyárakban dolgozó munkások 1927. évi átlagos keresményének összege tehát kereken 90 pengővel volt több, mint amennyit 1926-ban kerestek. Minthogy a munkások 1927-ben összesen 27·9 millió munkanapon át dolgoztak, tehát 4·5 millió munkanappal többet teljesítettek, mint 1926-ban, átlagos napibérkeresményként a gyárak által kifizetett munkabérekből számítva ki, 1927-ben 5 pengő 62 fillért kaptak, míg 1926-ban ugyanilyen számítás alapján 5 pengő 42 fillér átlagos napibért állapíthatunk meg.

A munkások évi bérkeresményéből a tényleges napibérátlagokat számíthatjuk ki, míg a fentebb tárgyalt októberi átlagos napibérkeresmény csak a pénzben kapott munkabérek átlagait mutatta. Ha tehát e kétféle napibért összehasonlítani kívánjuk, az évi bérkeresményeknél csak a pénzben kapott munkabéreket kell vennünk, a természetben élvezett járandóságok egyenértéke nélkül. Átlagos napibér gyanánt az évi bérkeresményekből

[1]) A munkáslétszámban 1926-ban 1606, az 1927. évben pedig 2051 otthondolgozó munkás is bennfoglaltatik.

számítva, a természetbeni járandóságok figyelembevétele nélkül 1927-ben 5 pengő 58 fillért nyerünk, míg az októberi napibérátlag az összes munkásokra számítva, 1927-ben 5 pengő 20 fillért tett. A két napibérátlag között mutatkozó 38 fillérnyi eltérés magyarázataként elfogadhatjuk azt a különbséget, amely az évi keresményeknél a túlórázásokból származik. Az októberi napibérátlag alapján ugyanis a túlórázások nélkül kapott napi keresmények összege, tehát a nyolc óra napi munkaidő melletti napibér. A budapesti gyárakban dolgozó munkások azonban az 1927. évben 27·9 millió munkanapon át összesen 236·7 millió munkaórát dolgoztak s így az átlagos napi munkaórateljesítményük 8 és fél órát tett, ami azt mutatja, hogy a fővárosi gyári munkások 1927-ben általánosságban a rendes napi munkaidejükön túl is dolgoztak, tehát az évi bérkeresményük magasabb volt, mint amennyit a rendes napi munkaidő mellett kerestek meg.

A budapesti gyári munkások nominál napibérének leginkább az átlagos évi bérkeresményekből a végzett munkanapok alapján számított átlagos napibérek felelnek meg, tehát azok az összegek, amelyeknél a pénzben kapott béreken felül a természetben élvezett járandóságok egyenértéke is figyelembe vétetett. A reálmunkabérek megállapításánál azonban természetesen a megélhetési költségek változásának a hatását is számításba kell vennünk. Ugyancsak az évi bérkeresmények összege vezethet el bennünket a megélhetési árindex segítségével a budapesti gyári munkások 1927. évi életstandardjának a megfigyeléséhez is. A napibérátlagok s a megélhetési költségek számítása azonban csak a munkások összességére vonatkozólag ejthető meg. Egyedül az iparágak szerinti eltolódások megfigyelésére van mód, mert sajnos ez úton még csak azok a különbségek sem állapíthatók meg megfelelő adatok híjján, amelyek a munkabérekben a munkások neme szerint fennállanak, még kevésbbé azok, amelyek a munkások szaktudása vagy alkalmaztatásának minősége szerint mutatkoznak. Ezeknek a különbségeknek a megfigyelésére ismét az októberi munkabérátlagokhoz kell folyamodnunk, bár azok csak a pénzben kapott munkabéreket adják, de a munkások alkalmaztatási minősége és neme szerint részletezve. Végül annak az eltolódásnak a kiküszöbölésére, amely az átlagos napibérek összegét az évi bérkeresmények alapján számítva a rendes napi munkaidőn túl végzett munkák miatt magasabbnak tünteti fel, a munkások által az 1927. évben teljesített összes munkaórák számának a figyelembevételéhez folyamodhatunk, miáltal órabérátlagokat nyerünk. Sajnos ezt is csak az összes gyári munkásságra vonatkoztatva legfeljebb iparágak szerint tagolva, de minden további részletezés nélkül s az 1926. évi adatokkal való összehasonlítás lehetősége nélkül tehetjük meg, mert az 1926. évről a teljesített munkaórák száma nem áll rendelkezésre.

Lássuk tehát miként alakultak a nominál munkabérek 1927-ben az évi munkabérkeresmények alapján számított napibérátlagok szerint.

14. A budapesti gyári munkások névleges munkabére 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Napibér átlag[1]) pengőben 1926	Napibér átlag[1]) pengőben 1927	Indexszám (1926=100)	Átlagos napi kereseméný[2]) pengőben 1926	Átlagos napi kereseméný[2]) pengőben 1927	Indexszám (1926=100)
I. Vas- és fémipar	4·97	5·49	110	4·97	5·49	110
II/a) Gépgyártás stb.	5·37	5·73	107	5·38	5·73	107
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	7·79	8·25	106	8·00	8·44	106
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	4·25	4·74	112	4·46	4·89	110
IV. Fa- és csontipar	5·36	6·03	113	5·37	6·04	112
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	4·26	4·55	107	4·26	4·56	107
VI. Fonó- és szövőipar	4·21	4·43	105	4·24	4·46	105
VII. Ruházati ipar	6·60	6·32	96	6·60	6·33	96
VIII. Papirosipar	4·54	4·50	99	4·54	4·50	99
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	5·07	4·72	93	5·15	4·82	94
X. Vegyészeti ipar	5·01	5·36	107	5·08	5·42	107
XII. Sokszorosító- és műipar	8·63	8·82	102	8·63	8·82	102
Összesen	**5·38**	**5·58**	**104**	**5·42**	**5·62**	**104**

A munkabérek javulása tehát a budapesti gyárakban 1927-ben az átlagos napibérek szerint 20 f-t tett, ami 3·8%-os emelkedésnek felel meg. Voltak olyan iparágak, amelyekben a munkások az átlagos napibéreknél jóval magasabb munkabért kaptak, de a legtöbb iparban az átlagon aluli béreket keresték. Az országos eredményekhez viszonyítva a budapesti gyárakban fizetett átlagos napibérek 17·2%-kal, azaz 82 fillérrel múlták felül az ország egész gyáriparában elért átlagos munkabéreket, az 1926. évi bérviszonyokhoz hasonlítva azonban a javulás a fővárosban kisebb, mint ahogy azt az országos eredmények mutatják. A budapesti gyárakban ugyanis a vidéki gyárakhoz viszonyítva 1927-ben nagyobb arányban voltak alkalmazva női munkások, akiknek a napibére az átlagos béreknél alacsonyabb, mint az előző évben s így Budapesten az átlagos napibérek nem mutatnak olyan mérvű javulást, amilyent a napibérek emelkedésével egyébként a munkások elértek.

Az 1927. évi munkabéradatokból a budapesti gyári munkások helyzetének a javulása tűnik ki, azonban a megélhetési költségek alakulásának figyelembevétele nélkül nincs módunkban megállapítani, hogy ez a javulás a munkások háború előtti helyzetéhez viszonyítva vagy az 1926. évi kereseti viszonyokhoz hasonlítva tényleg bekövetkezett-e, s ha igen, milyen mértékben. Ennek a kérdésnek a megvilágítása céljából tehát számítsuk át a napibératlagokat a megélhetési költségek alakulását mutató létfenntartási index alapján. Az így nyert reálmunkabérek mutatják be az 1927. évi tényleges napibéreket és csak így ismerhetjük meg valóságban a munkások átlagos napikeresményét is.

[1]) Napibératlag a munkások készpénzben kapott évi bérkeresménye osztva a teljesitett munkanapok számával. — [2]) Átlagos napi keresmény az évi bérkeresmény és a természetben kapott járandóság értékének együttes összege osztva a teljesitett munkanapok számával.

15. A budapesti gyári munkások reálmunkabére 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Napibér átlag		Indexszám (1926 = 100)	Átlagos napi keresmény		Indexszám (1926 = 100)
	1926	1927		1926	1927	
	pengőben			pengőben		
I. Vas- és fémipar	4·25	4·39	103	4·25	4·39	103
II/a) Gépgyártás stb.	4·59	4·58	100	4·60	4·58	100
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	6·66	6·60	99	6·84	6·75	99
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	3·63	3·79	104	3·81	3·91	103
IV. Fa- és csontipar	4·58	4·82	105	4·59	4·83	105
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	3·64	3·64	100	3·64	3·65	100
VI. Fonó- és szövőipar	3·60	3·54	98	3·62	3·57	99
VII. Ruházati ipar	5·64	5·01	89	5·65	5·06	90
VIII. Papirosipar	3·88	3·60	93	3·88	3·60	93
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	4·33	3·78	87	4·40	3·86	88
X. Vegyészeti ipar	4.28	4·29	100	4·34	4·34	100
XII. Sokszorosító- és műipar	7·38	7·06	96	7·38	7·06	96
Összesen	**4·60**	**4·46**	**97**	**4·63**	**4·50**	**97**

A gyári munkások tehát, bár 1927-ben több munkabért kaptak a létfenntartási költségek emelkedése folytán, a valóságban kisebb munkabérek mellett dolgoztak, mint az előző évben. Az 1913. évről rendelkezésre álló munkabéradatokkal való összehasonlítás szerint pedig az 1927. évi munkabérek a következő eltolódásokat mutatják. (Az 1913. évi adatok is pengőre számíttattak át.)

16. Az 1927. évi reálmunkabérek az 1913. évi munkabérekhez viszonyítva.

Ipari főcsoport	Átlagos évi bérkeresmény		Indexszám (1913 = 100)	Napibéráltag		Indexszám (1913 = 100)
	1913	1927		1913	1927	
I. Vas- és fémipar	1.182·6	1.271·9	108	4·33	4·39	101
II/a) Gépgyártás stb.	1.454·9	1.343·4	92	5·44	4·58	84
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	1.455·1	2.241·0	154	4·71	6·60	140
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	829·7	1.140·7	138	3·75	3·79	101
IV. Fa- és csontipar	1.373·5	1.384·3	101	5·10	4·82	95
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1.088·6	1.066·8	98	4·00	3·64	91
VI. Fonó- és szövőipar	516·6	1.022·2	198	2·40	3·54	148
VII. Ruházati ipar	839·9	1.125·3	134	4·84	5·01	104
VIII. Papirosipar	830·7	1.047·0	126	3·14	3·60	115
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	1.127·8	1.188·2	105	3·95	3·78	96
X. Vegyészeti ipar	1.057·6	1.314·0	124	3·93	4·29	109
XII. Sokszorosító- és műipar	1.571·9	2.120·3	135	5·19	7·06	139
Összesen	**1.214·4**	**1.308·5**	**108**	**4·59**	**4·46**	**97**

A budapesti gyárakban dolgozó munkások munkabérviszonyainak a létfenntartási költségek alakulása szerinti megvilágítása a munkanap-teljesítmény alapján történt s így tulajdonképen csak a munkások kereseti

viszonyait tünteti fel, a nélkül, hogy a munkások megélhetési viszonyaira is világot vetne. Ebből a szempontból ugyanis még ismerni kell a gyári munkások foglalkoztatottságának arányait is, tudni kell tehát azt is, hány napon át dolgoztak a budapesti gyáriparban a munkások, s megvolt-e a lehetőségük arra, hogy az elért munkabéreket maguknak biztosíthatták. Később látni fogjuk, hogy a gyárakban dolgozó munkások 1927-ben átlag 297 napon át voltak munkában, tehát fejenkint átlag 5 nappal többet dolgoztak, mint 1926-ban. A létfenntartási költségek növekedése miatt ugyanis a munkabérekben elért pár filléres emelkedés nem tette lehetővé a munkásoknak az 1926. évi megélhetési színvonaluk fenntartását, fokozottabb erővel dolgoztak tehát, hogy biztosíthassák maguknak azt a színvonalat, amelyet már 1926-ban elértek. A gyárak üzemmenete lehetővé tette a munkásoknak azt a törekvését, hogy az 1927. évben nagyobb munkateljesítményt mutathassanak fel s így átlagban mintegy 90 pengővel többet is tudtak keresni. Sajnos azonban a létfenntartási költségek 1927. évi emelkedése mellett a munkateher növelése sem volt elég az életszínvonal fenntartásához s a munkások helyzete nemcsak hogy nem javult, hanem még megfeszített munka mellett sem érte el azt a színvonalat, amelyre pedig az 1926. évben már eljutott. A budapesti gyárak munkásainak a megélhetési költségei ugyanis az 1927. évben a következőleg alakultak :

17. A munkások megélhetési költségei a reálmunkabérek alakulása szerint 1913-ban és 1926—1927-ben.

Ipari főcsoportok	Évi átlagos keresmény			Napi megélhetési költség		
	pengőben					
	1913	1926	1927	1913	1926	1927
I. Vas- és fémipar	1.182·6	1.235·2	1.271·9	3·24	3·88	3·48
II/a) Gépgyártás stb.	1.454·9	1.275·3	1.343·4	3·99	3·49	3·68
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	1.455·1	2.209·3	2.241·0	3·99	6·05	6·14
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	829·7	1.105·9	1.140·7	2·27	3·03	3·13
IV. Fa- és csontipar	1.373·5	1.300·8	1.384·3	3.76	3·56	3·79
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1.088·6	1.055·6	1.066·8	2·98	2·89	2·92
VI. Fonó- és szövőipar	516·6	996·3	1.022·2	1·42	2·73	2·80
VII. Ruházati ipar	839·9	1.195·2	1.125·3	2·30	3·27	3·08
VIII. Papirosipar	830·7	1.162·4	1.047·0	2·28	3·18	2·87
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	1.127·8	1.334·2	1.188·2	3·09	3·66	3·26
X. Vegyészeti ipar	1.057·6	1.318·7	1.314·0	2·90	3·61	3·60
XII. Sokszorosító- és műipar	1.571·9	2.221·9	2.120·3	4·31	6·09	5·81
Összesen	**1.214·4**	**1.324·4**	**1.308·5**	**3·33**	**3·63**	**3·58**

Az eddig felsorakoztatott munkabéradatok pontos tájékoztatást nyujtottak arról, hogy a budapesti gyárakban 1927-ben átlag mennyit kerestek a munkások. Összehasonlítva ezeket az adatokat az 1926. évi hasonló adatokkal, valamint az utolsó békeévről, 1913-ról rendelkezésre álló évi átlagos bérkeresményekkel, megállapíthattuk, hogy 1927-ben kereseti és megél-

hetési szempontból hogyan alakult a munkások helyzete s hogyan aránylott a békebeli viszonyokhoz. Láttuk az átlagos évi keresményekből számított 1927. évi napibérátlagokat is ugyancsak ipari főcsoportok szerint s módunkban volt azokat is összehasonlítani 1926. évi s az 1913. évi átlagos napibérekkel, figyelembe véve a megélhetési költségek változásai folytán bekövetkezett eltolódásokat is. Ezek a munkabéradatok azonban csak ipari főcsoportok szerint voltak részletezhetők s így csak általánosságban ismertethették a munkások bérviszonyait a nélkül, hogy azokat a nagy különbségeket is megvilágították volna, amelyeket a munkabérekben a munkások neme és alkalmaztatási minősége jelent. A munkabéreknek ily részletezés szerint való ismertetésére a budapesti gyárakban az 1926. és 1927. évi október hó első munkanapján fizetett átlagos napibérek adatai állanak rendelkezésre, amelyek iparágak szerint bemutatják a férfi- és női előmunkások, szakmunkások és napszámosok napibérei között fennálló eltéréseket, a fiatalkorú és gyermekmunkások, valamint a tanoncok munkabéreit s azokat az eltolódásokat, amelyek a gyári munkásoknak ennél az öt csoportjánál nemek szerinti megkülönböztetéssel 1927-ben az 1926. évi állapottal szemben bekövetkeztek.

Az 1927. évi októberi átlagos napibérek — mint láttuk — az összes férfimunkásoknál 5 P 99 f-t, a női munkásoknál pedig 3 P 52 f-t tettek s így a munkabérek javulása az előző évekhez viszonyítva a férfiaknál naponta átlag 38 f, s a nőknél 13 f, ami 6·8%-os, illetve 3·8%-os emelkedésnek felel meg. A férfi- és női munkabérek között a gyári munkások összeségénél is jelentős különbség van, még nagyobbak azonban ezek az eltérések alkalmaztatási minőség szerint. A férfi előmunkások átlagos napibére ugyanis 1927-ben 9 P 15 f volt, míg a női előmunkásoké mindössze 5 P 42 f-t tett. A szakmunkások között a férfiak átlag 7 P 68 f-t, a nők csak 4 P 48 f-t kerestek. A férfi napszámosok 4 P 88 f átlagos napibérével szemben a női napszámosok bére mindössze 3 P 34 f-t tett. A fiatalkorú és gyermekmunkásoknál a fiúk és lányok átlagos napibére közötti különbség már csekély, a fiúk 2 P 92 f napibérátlaga mellett ugyanis a leányok 2 P 55 f-t kerestek, náluk azonban a végzett munka minősége szerint is nagyon csekély a különbség s a fiúmunkások napibére is már oly minimális, hogy annál már nem is lehet sokkal kisebb bért juttatni gyengébb munkaerőnek sem. A fiatalkorú munkásoknál a nemek közti munkabérkülönbséget nem tekintve, megállapíthatjuk, hogy a gyárakban dolgozó női munkások munkabére nemcsak sokkal alacsonyabb, mint a férfimunkásoké, de kisebb is a lehetőség arra, hogy oly arányokban emelkedjék, mint a férfimunkásoknál. A női munkabérek ugyanis a legjobban a napszámosoknál közelítik meg a férfimunkabéreket, ott 68·5%-át teszik annak, a szakmunkásoknál és az előmunkásoknál azonban már nagyobb az eltérés a munkások e két kategóriájában, a női munkabérek mindössze 58·3—59·2%-át teszik a férfiak bérkeresményének.

Az előmunkások októberi munkabére ipari főcsoportonkint 1926-ban és 1927-ben a következőleg alakult.

18. A budapesti gyárak előmunkásainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Férfielőmunkások átlagos napibére		Indexszám (1926=100)	Női előmunkások átlagos napibére		Indexszám (1926=100)
	1926	1927		1926	1927	
	pengőben			pengőben		
I. Vas- és fémipar	8·18	9·56	117	4·03	5·50	136
II/a) Gépgyártás stb.	7·81	8·13	104	4·70	4·05	86
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	14·41	15·09	105	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	6·45	7·01	109	4·80	6·30	131
IV. Fa- és csontipar	8·62	10·24	119	4·89	4·86	99
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	8·59	8·57	100	4·99	4·04	81
VI. Fonó- és szövőipar	9·57	9·93	104	6·30	5·98	95
VII. Ruházati ipar	8·92	10·41	117	6·02	6·94	115
VIII. Papirosipar	10·78	9·53	88	7·75	6·05	78
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	6·81	8·10	119	4·28	4·24	99
X. Vegyészeti ipar	6·78	7·17	106	4·40	4·96	113
XII. Sokszorosító- és műipar	14·18	14·22	100	6·23	6·52	105
Összesen	8·28	9·15	111	5·24	5·42	103

Az előmunkások munkabérei között tehát nemcsak nemek szerint, de iparcsoportok szerint is nagy eltéréseket találunk. A férfiaknál a villamos áramfejlesztő telepeken s a nyomdákban éjtszakai órákban, nagy felelősség mellett s nem csekély szaktudással alkalmazott előmunkások napibéréhez legközelebb a ruházati iparhoz tartozó nagy szabóműhelyek szabászainak s az asztalosipari telepek előmunkásainak a tíz pengőt meghaladó napibére áll. De nagy munkabéreket kaptak a fonó- és szövőipari gyárak, vas- és acélöntődék s a papíripari gyárak előmunkásai is. Viszont a legalacsonyabb bérek mellett — a kőiparba és az azzal rokon iparágakba, valamint az élelmiszeriparba tartozó ipartelepeken alkalmazott és általában kisebb szaktudást kívánó munkakörben dolgozó előmunkásokon kívül — a vegyészeti iparban s a gépiparban alkalmazott előmunkások dolgoztak, nyilván azért, mert úgy a vegyészeti iparban, mint a gépiparban inkább a műszaki tisztviselőkre és művezetőkre hárul az érdemlegesebb, a nagyobb szaktudást kívánó munka túlnyomó része, az előmunkások inkább csak jobb szakmunkások, akik már évtizedek óta dolgoznak a gyárakban s így magasabb bérkategóriába jutottak.

A női előmunkások között a legmagasabb munkabért 6 P 94 f-t a ruházati iparban dolgozó szabónők érték el, de nem sokkal kisebb bért kaptak a nyomdákban dolgozó női előmunkások sem. Azonban a nyomdákban, de hasonlóképen az agyagiparban is a női előmunkások részére fizetett magasabb napibérek csak 2—2 előmunkás átlagos napibéreit mutatják, mert e két iparcsoportban több női előmunkás nem dolgozott, így tehát azok nem

tekinthetők standardbéreknek, hanem csak személyhez kötött munkabérek voltak s ezért az összehasonlításoknál figyelmen kívül hagyhatók. Magas munkabéreket értek még el a papíriparban alkalmazott nagyobb kézügyességet szerzett női előmunkások, valamint a textilipari gyárak nagy női munkáslétszámában csoportvezetői munkakört betöltő női előmunkások is, míg a legkevesebb bért a női előmunkások között a bőriparban s a gépiparban — főleg az elektrotechnikai iparban — alkalmazott női előmunkásoknak fizették.

Az előmunkások munkabére 1927-ben általában javuló volt. A férfi-előmunkások a papíriparban dolgozók kivételével minden iparcsoportban magasabb munkabért kaptak, mint az előző évben. A papíriparban alkalmazott férfi előmunkásoknak, valamint a női előmunkások egy részének 1927. évi munkabérében bekövetkezett csökkenés nem lehet számottevő azért, mert ezekben az iparokban csak csekély számmal voltak előmunkások, főleg női előmunkások, akiknek a munkabéréből nyert napibérátlagok nem reprezentálhatják az egész iparcsoportra vonatkozólag az előmunkás-napibéreket.

A szakmunkások napibérátlagai iparcsoportok szerint már kisebb hullámzásokat mutatnak, mint az előmunkások munkabére. Az előmunkásoknál ugyanis főleg azokban az iparágakban, ahol kevés előmunkás dolgozott, a napibérátlagoknál jobban érvényesültek az egyéni munkabérek, amelyeket egyik-másik különösen használható előmunkás tudott csak elérni. A szakmunkások között használhatóság szempontjából nincsenek már ily szélsőségek s ezért a munkabérek között is kisebbek az eltolódások. A szakmunkások 1927. évi októberi napibérátlagait iparcsoportok szerint részletezve az 1926. évi adatokkal együtt az alábbi táblázat mutatja be.

19. A budapesti gyárak szakmunkásainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Férfiszakmunkások átlagos napibére		Indexszám (1926 = 100)	Női szakmunkások átlagos napibére		Indexszám (1926 = 100)
	1926	1927		1926	1927	
	pengőben			pengőben		
I. Vas- és fémipar	6·64	6·87	103	4·97	4·75	96
II/a) Gépgyártás stb.	6·53	6·93	106	3·97	5·81	146
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	8·45	8·97	106	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	6·14	7·96	130	2·21	3·85	174
IV. Fa- és csontipar	6·59	7·72	117	5·10	6·94	136
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	5·98	6·54	109	3·79	4·16	110
VI. Fonó- és szövőipar	6·21	6·93	112	3·69	4·14	112
VII. Ruházati ipar	6·14	6·46	105	4·02	4·30	107
VIII. Papirosipar	8·60	9·28	108	4·65	4·72	102
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	6·09	6·87	113	3·89	4·01	103
X. Vegyészeti ipar	8·11	8·75	108	2·91	3·53	121
XII. Sokszorosító- és műipar	11·52	11·65	101	5·37	5·44	101
Összesen	**7·14**	**7·68**	**108**	**4·08**	**4·48**	**110**

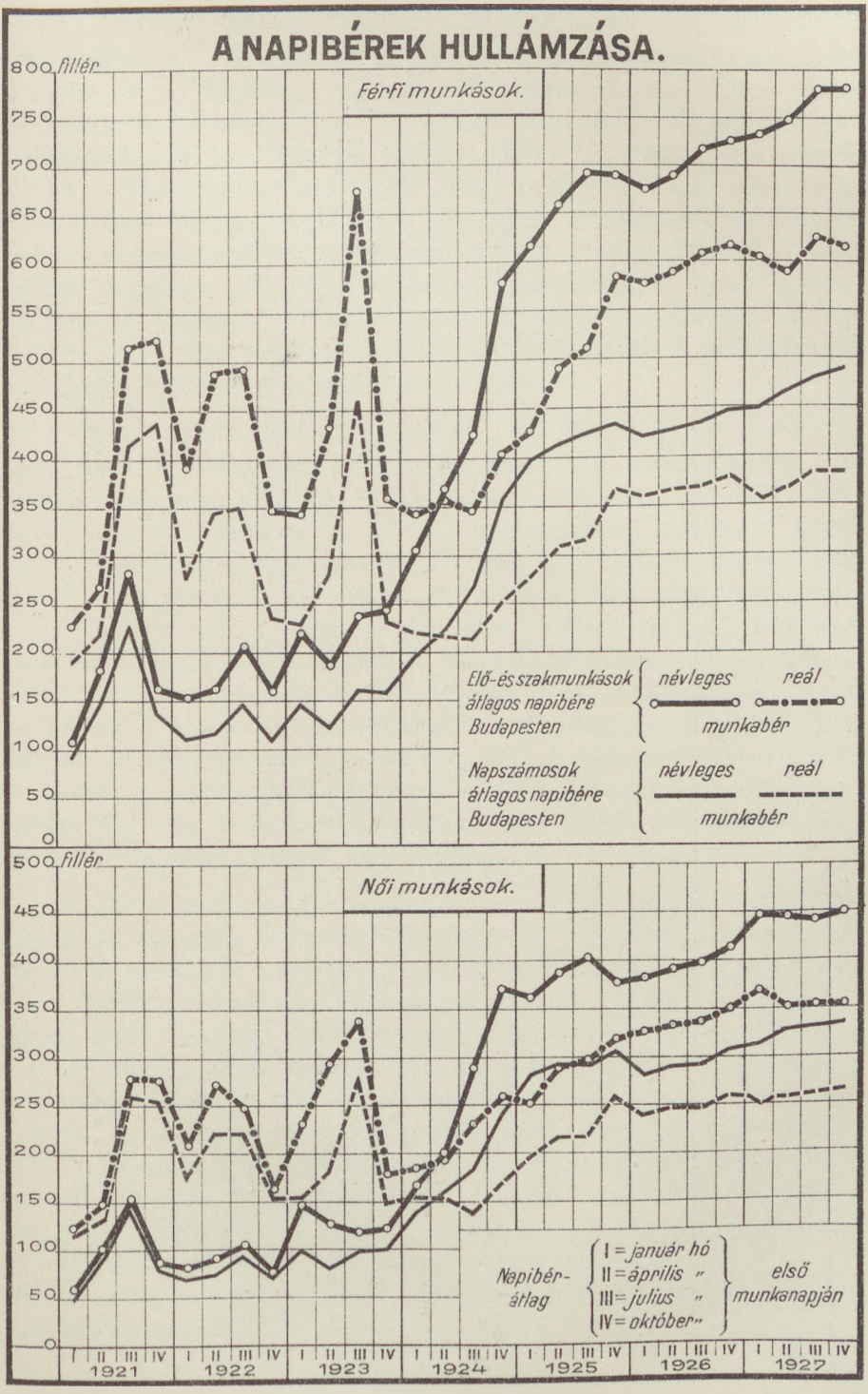
A NAPIBÉREK HULLÁMZÁSA.
fillér
Férfi munkások.
800
750
700
650
600
550
500
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Elő-és szakmunkások átlagos napibére Budapesten
névleges
reál
munkabér
Napszámosok átlagos napibére Budapesten
névleges
reál
munkabér
fillér
Női munkások.
500
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Napibér-átlag
I = január hó
II = április „
III = július „
IV = október „
első munkanapján
I II III IV
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927

A férfiszakmunkások között a nyomdászok magasabb munkabére mellett a papirosiparban, a közhasznú villamos áramfejlesztő telepeken és a vegyészeti iparban elért napibérek tűnnek ki, viszont a legalacsonyabb munkabéreket a ruházati iparban, a bőriparban, vas- és fémiparban s az élelmezési iparban látjuk. A többi iparcsoportban a szakmunkások napibérátlagai nem nagyon térnek el az összes gyári szakmunkások átlagos napibérétől. Az 1926. évi átlagos szakmunkásbérekkel szemben 1927-ben a férfiszakmunkások munkabéradatai 7·5%-os javulást mutatnak, de egyes iparokban, különösen a nyomdaiparban s a vas- és fémiparban csak csekélyebb, 1—3%-os emelkedést látunk, viszont a kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparban a szakmunkások munkabérátlagának az emelkedése 30%-ot ért el.

A női szakmunkások munkabére 1927-ben nagyobb mértékben javult, mint a férfiszakmunkásoké. Az összes női szakmunkások napibérátlaga ugyanis 1927-ben 9·6%-kal nagyobb volt az előző évben kapott átlagos napibéreknél. A női szakmunkások között a legmagasabb napibéreket a bútoriparban találjuk, ahol közel 7 pengőt kerestek a szakmunkásnők, de jóval az átlagon felüli napibéreket értek el a gépiparban s a sokszorosítóiparban alkalmazott női szakmunkások is. A legkisebb munkabért a női szakmunkásoknak a vegyészeti gyárak és a kőmegmunkáló telepek fizették. A női szakmunkások átlagos munkabérének alakulása iparcsoportok szerint nagy eltéréseket mutat. Azokban az iparcsoportokban azonban, ahol a nők nagyobb arányban szerepelnek a gyárimunkások között, az összes női szakmunkások átlagos munkabérjavulása arányában vagy ahhoz elég közelfekvő arányban emelkedett a női szakmunkások napibérátlaga.

A gyári napszámosok munkabérét ismertető adatok összefoglalva tüntetik fel a napszámosok két kategóriájának, a betanított napszámosoknak és a tanulatlan napszámosoknak a munkabéreit. Pedig, különösen a férfi napszámosoknál elég lényeges különbségek vannak úgy a végzett munka, mint a kapott bérek szempontjából a két napszámoskategória között. Több iparágban ugyanis, ahol kevesebb szaktudásra van szükség, a szakmunkásoknak a munkakörét az olcsóbb napszámosok végzik, akik azonban az átlagos napszámos napibéreknél nagyobb munkabéreket kapnak. De magasabb munkabérük van a napszámosmunkások egy részének azokban az iparágakban is, ahol a szakmunkás munkabére lényegesen meghaladja a gyáripari szakmunkások átlagos munkabérét. A budapesti gyárakban alkalmazott napszámosmunkások 1927. évi októberi átlagos napibérét ipari főcsoportonkint részletezve a következőkben ismertethetjük:

20. A budapesti gyárak napszámosainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Férfinapszámosok átlagos napibére pengőben		Indexszám (1926=100)	Női napszámosok átlagos napibére pengőben		Indexszám (1926=100)
	1926	1927		1926	1927	
I. Vas- és fémipar	4·49	4·91	109	3·04	3·28	108
II/a) Gépgyártás stb.	4·67	4·95	106	3·25	3·64	112
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	5·46	6·42	118	4·91	4·20	86
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	3·62	4·08	113	2·51	2·83	113
IV. Fa- és csontipar	4·07	4·77	117	2·90	3·20	110
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	4·59	4·86	106	2·98	3·07	103
VI. Fonó- és szövőipar	4·01	4·56	114	3·40	3·63	107
VII. Ruházati ipar	3·99	5·39	135	3·06	3·25	106
VIII. Papirosipar	4·35	3·99	92	3·25	3·30	102
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	4·39	4·63	105	2·73	3·18	116
X. Vegyészeti ipar	4·82	5·24	109	2·61	2·74	105
XII. Sokszorosító- és műipar	6·03	6·16	102	4·85	5·01	103
Összesen	**4·47**	**4·88**	**109**	**3·06**	**3·34**	**109**

A férfinapszámosok 1927. évi 4 P 88 f-es átlagos napibére, valamint a női munkások 3 P 34 f-es átlagos napibére egyaránt 9·2%-kal magasabb az 1926. évi átlagos napibérüknél. A napszámosok napibéreinek 1927. évi javulása csaknem minden iparágra kiterjedő általános tünet, mert az a csökkenés, amelyet a férfi napszámosoknál a papirosiparban, a női napszámosoknál a villamos áramfejlesztő telepeken látunk, csaknem elszigetelt jelenség s így a napszámosok munkabérének 1927. évi emelkedő irányzatát nem változtathatja meg. A napszámosok 1927. évi munkabérének javulása azonban a valóságban valamivel kisebb volt, mint azt az 1926. évi napibérátlagokkal való összehasonlítás feltünteti. Ugyanis az 1926. évi napszámoslétszám magában foglalta a gyárakban dolgozó fiatalkorú és gyermekmunkásokat is, akiknek lényegesen alacsonyabb munkabérük van, az 1927. évben pedig a fiatalkorú és gyermekmunkások száma és munkabére különválasztva szerepel az adatokban, miáltal az átlagos napszámos napibérek 1927-ben valamelyest emelkedtek.

A férfi napszámosok napibére 50—80 filléres órabérek szerint s a női napszámosoké 35—62 filléres órabérek szerint ingadozik. Átlagon felüli napibért a férfi napszámosok hat iparcsoportban, a női napszámosok pedig négy iparcsoportban értek el és pedig a férfiaknál 31·6%-kal, a nőknél 50·0%-kal haladta meg a budapesti gyári napszámosok átlagos napibéreit.

Fiatalkorú és gyermekmunkást, mint láttuk, a budapesti gyárak közel hatezret alkalmaztak és pedig köztük csaknem négyezer leányt. A gyári munkásoknak ez a kategóriája dolgozott a legkisebb munkabér mellett, mely a fiúmunkásoknál még a felét sem érte el az összes gyárimunkások között a férfiak által megkeresett átlagos munkabéreknek, mert a fiatalkorú fiúmunkások és a fiúgyermekmunkások átlagos napibére 1927-ben csak

2 pengő 92 fillért tett, míg a leányok átlag 2 pengő 55 fillért kerestek naponta, 79 fillérrel kevesebbet, mint a gyárak női munkásai általában. A fiatalkorú és gyermekmunkásokról csak 1927. évi adatok állanak rendelkezésre, míg 1926-ban — mint említettük — a gyári napszámosok között szerepeltek. Minthogy azonban a több mint 50 ezer gyári napszámos mellett a fiatalkorú és gyermekmunkások száma még a hatezret sem éri el, munkabérük pedig a napszámosok átlagos munkabéréhez viszonyítva a fiúknál több, mint 60%-át tette a férfi napszámosok napibérének, a leányoknál pedig csak 79 fillérrel volt a női napszámosok átlagos napibérénél alacsonyabb, a napszámosok 1926. évi munkabérátlagait csak nehány fillérrel szállította le a fiatalkorú és gyermekmunkásoknak a napszámosok közé történt becsoportosítása. Az 1927. évi októberi napibérek átlagait a fiatalkorú és gyermekmunkásoknál ipari főcsoportok szerint a következő adatok mutatják:

21. A budapesti gyárak fiatalkorú és gyermekmunkásainak száma és átlagos napibére 1927-ben.

Ipari főcsoport	Fiatalkorú és gyermekmunkás			
	fiúk		leányok	
	száma	átlagos napibére pengőben	száma	átlagos napibére pengőben
I. Vas- és fémipari	314	2·75	232	2·35
II/a) Gépgyártás stb.	176	3·57	73	2.54
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	532	2·87	364	2·23
IV. Fa és csontipar	145	2·75	51	2·37
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	11	2·04	52	2·63
VI. Fonó- és szövőipar	515	2·83	1.664	2·90
VII. Ruházati ipar	24	3·42	257	2·28
VIII. Papirosipar	11	2·29	501	2·10
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	101	3·81	539	2·33
X. Vegyészeti ipar	39	2·49	162	2·57
XII. Sokszorosító- és műipar	27	1·89	58	2·16
Összesen	**1.895**	**2·92**	**3.953**	**2·55**

A fiúk között iparcsoportok szerint nagy eltolódásokat látunk a munkabérekben; így az élelmezési és élvezeti iparban több mint kétszeresét kapták annak, mint amennyit a nyomdaiparban kerestek. A leányok munkabére azonban az átlag körül mozgott. A legtöbbet, 2 pengő 90 fillért a fonó- és szövőiparban alkalmazottak keresték, akik szám szerint is a legtöbben voltak, viszont a legkisebb bért a papiriparban alkalmazott fiatalkorú leányok és gyermekmunkások kapták, akik szám szerint csaknem közvetlenül a textiliparban alkalmazottak után következnek.

Végül meg kell még emlékeznünk a gyáriparban alkalmazott tanoncok bérviszonyairól is, ámbár a rendelkezésre álló adatok nem alkalmasak arra, hogy a tanoncok helyzetét megvilágítsák. A tanoncok számát és munkabérét

szakmák szerint feltüntető adataink ugyanis nincsenek, a gyáraknak, amelyekben a tanoncok alkalmazva vannak, ipari főcsoportokba való besorozásával a szakmák, melyekbe a tanoncok tartoznak, legtöbbször egyáltalán nem jutnak kifejezésre vagy egészen más iparcsoportba keverednek, mint ahová tartoznának. Ezek az eltérések ugyan az összes gyári munkásoknál előfordulnak, de nem okoznak olyan nagy eltolódásokat, mint épen a tanoncoknál. A tanoncok bérviszonyait ezenkívül lényegesen módosítja az a körülmény, hogy nagyobb ipartelepeken, vagy kisebb gyári műhelyekben dolgoznak-e. A nagyobb ipartelepeken alkalmazott tanoncok helyzete a gyári munkásokhoz hasonlóan alakul, a kisebb gyári műhelyek tanoncai ellenben gyakran a kis és kézműiparban dolgozók sorsát élik, kisebb bérrel vagy bér nélkül vannak alkalmazva s inkább ellátást, lakást, esetleg ruhát kapnak munkájukért. A budapesti gyárakban alkalmazott, bért kapott tanoncok 1927. évi napibérátlagait ipari főcsoportok szerint a következő adataink sorolják fel:

22. A budapesti gyárak tanoncainak átlagos napibére 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Fiútanoncok átlagos napibére		Indexszám (1926 = 100)	Leánytanoncok átlagos napibére		Indexszám (1926 = 100)
	1926	1927		1926	1927	
	pengőben			pengőben		
I. Vas- és fémipar	1·39	1·54	111	0·95	1·35	142
II/a) Gépgyártás stb.	0·88	0·95	108	—	—	—
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	2·19	2·74	126	—	—	—
IV. Fa- és csontipar	1·02	1·22	120	1·31	1·00	76
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	0·88	0·94	107	2·41	1·81	75
VI. Fonó- és szövőipar	1·97	1·78	90	1·87	1·50	80
VII. Ruházati ipar	1·83	1·54	84	0·80	0·46	58
VIII. Papirosipar	1.83	1·61	88	1·58	1·55	98
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	1·44	1·52	106	—	—	—
X. Vegyészeti ipar	1·46	1·69	116	—	—	—
XII. Sokszorosító- és műipar	1·79	1·93	108	1·57	1·65	105
Összesen	**1·15**	**1·27**	**110**	**1·39**	**1·18**	**85**

A budapesti gyárakban dolgozó munkásoknak nem szerint és alkalmaztatási minőség szerint részletezett napibérátlagai közelebbről világítanak rá arra a kérdésre, hogy a fővárosi gyárakban hogyan alakultak a munkabérek 1927-ben. A munkabéreknek ilyen részletezése azonban sokszor torz képet ad, mert a munkáslétszám hullámzása, a gyáripar körébe eső ipartelepek variálódása folytán a részletes adatoknál fokozottabban mutatkozik s a nyert napibérátlagokat részben eltérően módosítja, mint ahogy a munkások helyzetének alakulása azt indokolttá tenné. A gyáripari termelési és üzemi statisztika munkabéradatai egyébként sem pótolhatják a munkabérstatisz-

tikai adatokat, amelyek csak szakmák szerint tagolva ismertethetik a munkabérek alakulását. A gyáripari statisztika munkabéradatainak inkább csak az a céljuk, hogy a gyárak üzemi költségeinek az áttekintésére nyujtsanak alapot s legfeljebb csak arról tájékoztathatnak, hogy a gyárakban dolgozó munkások helyzete általánosságban miként alakult.

Az ismertetett munkabéradatok azonban mindenesetre alkalmasak arra, hogy részleteikben is mutassák a gyári munkások napibéreinek az 1927. évben megfigyelt irányát s csak annyiban ingadozók, hogy a munkáslétszám hullámzása folytán a napibérátlagoknak alkalmaztatási minőség szerinti alakulását ipari főcsoportonkint nem olyan arányúnak tüntetik fel, mint ahogyan az a munkabérstatisztikai adatok szerint alakult.

A munkabérek 1926. és 1927. évi hullámzásainak megfigyelésére épen ezért mellőzzük a munkabérek iparcsoportok szerinti részletezését, csupán az alkalmaztatás minősége és a munkások neme szerint vizsgáljuk a munkabérek negyedévi alakulását.

23. A budapesti gyárakban fizetett átlagos napibérek hullámzása 1926-ban és 1927-ben.

Nominál munkabérek.

Az alkalmaztatás minősége	Férfimunkások átlagos napibére								Nőimunkások átlagos napibére							
	az 1926. évi				az 1927. évi				az 1926. évi				az 1927. évi			
	január	április	július	október	január	április	július	október	január	április	július	október	január	április	július	október
	hó első munkanapján pengőben								hó első munkanapján pengőben							
Előmunkások	7·77	7·97	8·12	8·28	8·53	8·67	9·11	9·15	5·09	5·27	5·20	5·24	5·19	5·24	5·36	5·42
Szakmunkások	6·67	6·78	7·10	7·14	7·19	7·36	7·67	7·68	3·80	3·85	3·95	4·08	4·44	4·43	4·40	4·48
Napszámosok	4·24	4·28	4·35	4·47	4·48	4·65	4·80	4·88	2·81	2·90	2·92	3·06	3·11	3·27	3·29	3·34
Fiatalkorú és gyermekmunkások	—	—	—	—	2·57	2·52	2·75	2·92	—	—	—	—	2·46	2·48	2·49	2·55
Tanoncok	1·06	1·14	1·17	1·15	1·18	1·21	1·29	1·27	1·43	1·42	1·40	1·39	1·14	1·18	1·25	1·18
Együtt	5·32	5·38	5·57	5·61	5·58	5·78	5·97	5·99	3·16	3·21	3·26	3·39	3·41	3·48	3·48	3·52

A gyári munkások munkabére tehát 1927-ben épúgy, mint 1926 ban, már negyedévenkint is általában emelkedő irányzatú volt. Az 1927. évben a férfimunkások több bérjavítást kaptak, a nőmunkások azonban kevesebbet értek el, mint 1926-ban. A férfimunkások átlagos napibére ugyanis a negyedévi adatok szerint 1927-ben az év első kilenc hónapjában 41 fillérrel emelkedett, míg 1926-ban ugyanezen idő alatt csak 29 filléres többletet ért el. A nőmunkásoknál azonban az 1926. évi 23 filléres bérjavítással szemben, az 1927. év első kilenc hónapjában csak 11 fillérrel emelkedtek az átlagos napibérek, tehát 1927-ben ugyanazon idő alatt a nőimunkások csak félannyi bérjavítást kaptak, mint amennyit az átlagos napibérük emelkedése 1926-ban mutatott.

Láttuk azonban már, hogy 1927-ben az átlagos munkabérek javulása nem tudott lépést tartani a megélhetési költségek növekedésével, sőt még a munkában töltött napok szaporításával sem tudták a gyári munkások elérni azt, hogy a megélhetésük színvonala 1927-ben az 1926. évi színvonal fölé tudjon emelkedni. A budapesti gyári munkások 1927. évi munkabérének negyedévi hullámzását a megélhetési költségek negyedévi alakulásának figyelembevételével vizsgálva, a munkabérek fokozatos emelkedése helyett csak stagnálást állapíthatunk meg, a munkások helyzete tehát 1927-ben javulást egyáltalán nem mutat s így megélhetésük színvonala egyáltalán nem emelkedett, sőt az 1927. év némely időszakában egyes munkáskategóriákban, ha nem is nagy mértékben, de valamelyest mindenesetre romlott. A reálmunkabérek negyedévi hullámzását a munkások neme és alkalmaztatási minősége szerint 1926-ban és 1927-ben a következő táblázatban mutathatjuk be:

24. A budapesti gyárakban fizetett átlagos napibérek hullámzása 1926-ban és 1927-ben.

Reálmunkabérek.

Az alkalmaztatás minősége	Férfimunkások átlagos napibére								Női munkások átlagos napibére							
	az 1926. évi				az 1927. évi				az 1926. évi				az 1927. évi			
	január	április	július	október	január	április	július	október	január	április	július	október	január	április	július	október
	hó első munkanapján pengőben								hó első munkanapján pengőben							
Előmunkások	6·64	6·81	6·94	7·08	6·82	6·94	7·29	7·32	4·35	4·50	4·44	4·48	4·15	4·19	4·29	4·34
Szakmunkások	5·70	5·79	6·07	6·10	5·75	5·89	6·14	6·14	3·25	3·29	3·38	3·49	3·55	3·54	3·52	3·58
Napszámosok	3·62	3·66	3·72	3·82	3·58	3·72	3·84	3·90	2·40	2·48	2·50	2·62	2·49	2·62	2·63	2·67
Fiatalkorú és gyermekmunkások	—	—	—	—	2·06	2·02	2·20	2·34	—	—	—	—	1·97	1·98	1·99	2·04
Tanoncok	0·91	0·97	1·00	0·98	0·94	0·97	1·03	1·02	1·22	1·21	1·20	1·19	0·91	0·94	1·00	0·94
Együtt	4·55	4·60	4·76	4·79	4·46	4·58	4·78	4·79	2·70	2·74	2·79	2·90	2·73	2·78	2·78	2·82

A budapesti gyári munkások munkabérviszonyainak tárgyalását, a munkások bérkeresményét, a javuló vagy rosszabbodó helyzet megítélése szempontjából a legérzékenyebb adatok ismertetésével, az átlagos órabérkeresményeket feltüntető adatok bemutatásával fejezzük be. Erre a célra rendelkezésünkre állanak a gyári munkások által az 1927. évben teljesített összes munkaórákat ipari főcsoportok szerint részletező adatok. Ha tehát a gyárak által az 1927. év folyamán a munkások részére kifizetett összes béreket a teljesített munkaórák számával elosztjuk, az összes gyári munkások 1927. évi átlagos munkabéreit ipari főcsoportonkint áttekinthetjük. Sajnos, a munkások teljesítménye csak iparágak szerint részletezve állíttatott össze, az alkalmazás minősége és a munkások nemének részletezése nélkül s csak az 1927. évről, ezért adatainkból csak az átlagos béreknek az iparágak között

mutatkozó eltérései figyelhetők meg, a nélkül, hogy a munkabérek alakulása az 1927. évben összehasonlítható lenne az 1926. évi munkabérekkel. Az 1927. évtől kezdve azonban az átlagos órabérek igen jól felhasználhatók lesznek a gyári munkások bérviszonyainak közelebbi megvilágítása céljából. A gyáriparban dolgozó összes munkások 1927. évi munkaórateljesítményét és átlagos órabéreit a következő adataink ismertetik:

25. A budapesti gyári munkások átlagos órabére a teljesített munkaórák alapján 1927-ben.

Ipari főcsoport	A teljesített összes munkaórák száma	Egy munkás átlagos évi teljesítménye munkaórákban	Egy munkás átlagos órabére fillérekben
I. Vas- és fémipar	30,472.723	2.461	65
II/*a*) Gépgyártás	46,083.727	2.405	70
II/*b*) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	6,783.416	2.656	105
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	17,547.393	2.750	52
IV. Fa- és csontipar	12,444.694	2.449	72
V. Bőr-, sörte-, toll- és stb. ipar	4,249.967	2.388	56
VI. Fonó- és szövőipar	35,375.977	2.703	[1]) 47
VII. Ruházati ipar	10,942.533	2.349	[1]) 60
VIII. Papirosipar	6,980.090	2.348	56
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	35,016.523	2.668	56
X. Vegyészeti ipar	13,892.400	2.606	63
XII. Sokszorosító- és műipar	16,884.039	2.345	113
Összesen	**236,673.482**	**2.526**	**65**

A budapesti gyári munkások 1927. évi átlagos órabére tehát 65 fillér, melyhez az egyes ipari főcsoportok átlagos órabére csaknem ugyanúgy viszonylik, mint ahogy abban az ipari főcsoportban a munkások évi bérkeresménye aránylott az átlagos évi munkáskeresményhez. Nagy eltolódásokat tehát az üzemredukciók vagy a túlórázások nem igen okoztak. Legnagyobb az eltérés a fonó- és szövőiparban, valamint a ruházati iparban, ahol a gyárak jelentékeny összegű munkabért fizettek ki az ipartelepen kívül dolgozó munkások részére. Minthogy az otthon dolgozó munkások munkaórateljesítménye ismeretlen, az átlagos órabérek csak az ipartelepen dolgozó munkások munkabérkeresménye alapján számíttattak ki, annál is inkább, mert az otthon dolgozó munkások darabbér szerint kapták a munkabérüket, amely nehezen hasonlítható össze az ipartelepeken órabérek szerint fizetett munkabérekkel. Az órabérekről összeállított fenti táblázat adatainak az októberi munkabérekkel való összehasonlításánál szintén a napi munkaórateljesítményekből származó eltérések okoznak nehézségeket, azonban az átlagos napibérekhez viszonyítva az egyes főcsoportokról megállapított napibéráltagokat, lényegesebb különbségeket nem találunk.

[1]) Az otthon dolgozó munkások évi keresetének figyelembe vétele nélkül.

10. Az üzemi és munkaidő a budapesti gyárakban 1927-ben.

A gyáripar foglalkoztatottságát, üzemmenetének fokozását vagy ellanyhulását elsősorban az üzemnapok számának alakulása és a munkások munkanapteljesítménye mutatja. Az üzemnapok számából tűnik ki, hogy a gyárak állandóan el voltak-e látva munkával s raktárra termelés esetén az áru elhelyezése a piacokon eredményesnek mutatkozott-e. Kedvező foglalkoztatottság mellett az üzemnapok száma a munkaszüneti napok levonásával az év valamennyi munkanapját felöleli, az üzemmenetnek további fokozását már az ünnepnapok, sőt a vasárnapok felhasználása mutathatja azokban az iparágakban, ahol a munkaszünet betartása nem akadály.

Az üzemmenet erősödésének legközelebbi mutatója a naponkint üzemben töltött órák számának alakulása, melynek kiegészítője a munkások napi munkaórateljesítménye. A munkások által munkában töltött napok száma, valamint a napi munkaórák száma tehát még közelebbről rávilágít arra, hogy a gyáripar miként volt foglalkoztatva s támpontul szolgálhat a többi üzemi és termelési adatok alakulásának a megfigyelésénél.

A fővárosban letelepült 1226 gyár közül 1927-ben 1197 gyár üzemben volt, 29 ipartelepen ellenben teljesen szünetelt a munka. Az üzemben volt gyárakban ugyan átlag 295 napon át folyt a munka, a gyárak különböző csoportjaiban azonban az üzemi idő egészen eltérően alakult. Találunk olyan gyárakat, amelyekben az üzem az egész éven át minden nap, tehát vasárnap és ünnepnapon is megszakítás nélkül éjjel-nappal tartott. Voltak olyan gyárak, amelyek minden nap, tehát 365 napon át dolgoztak, de éjjel vagy napközben üzemszünetet tartottak. Egy másik csoportja a gyáraknak folytatólagosan dolgozott ugyan, de az év folyamán egy vagy több ízben is különböző okból hosszabb-rövidebb üzemszünetet tartott. A legtöbb gyárban azonban, ahol rendszeresen folyt az üzem, a vasárnapi és ünnepnapi munkaszünet megtartása mellett minden hétköznapon dolgoztak a munkások s legfeljebb egy pár napra állították le a gépeket a műhelyek s az üzemberendezési tárgyak tisztogatása, tatarozása végett.

Megszakítás nélkül 63 ipartelepen folyt a munka 1927-ben. Ezek közül 39 az élelmezési és rokoniparok különböző ágaiba tartozott, 9 téglagyár, 7 vegyigyár s 3 gépgyár volt. De megszakítás nélkül dolgozó ipartelepek közé tartozott természetesen mind az 5 villamos áramfejlesztő telep is. Ezeken az ipartelepeken kívül még 17 olyan gyárat találunk, amelyek vasárnapon is és 308-at, amelyek vasárnapon és ünnepnapon is dolgoztak. Folytatólagos üzemet tartó gyárak elsősorban azok, amelyek olyan szükségletek ellátására létesültek, amelyek csak folytatólagos üzem mellett elégíthetők ki. Ilyenek a villamos áramfejlesztő telepek, a fővárosi vízművek, gázgyárak, egyes sütőipari vagy cukrászipari telepek stb. De folytatólagos üzemet találunk olyan gyárakban is, amelyekben az üzem megszakítása nem gazdaságos;

ÜZEMNAPTELJESITMÉNY.

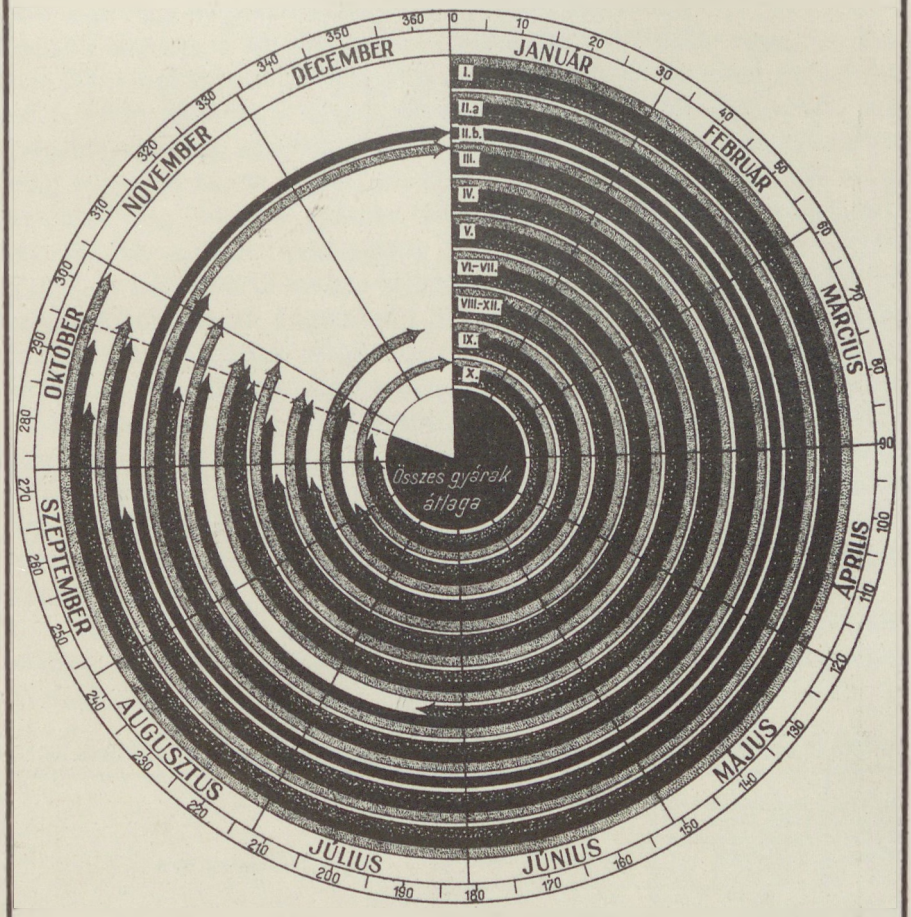

Átlag. Maximum. Minimum.

1. Vas- és fémipar
II.a. Gépgyártás
II.b. Áramfejlesztő telepek
III. Kő- és agyagipar
IV. Fa- és csontipar
V. Bőripar
VI.-VII. Fonó- és szövőipar, Ruházati ipar
VIII.-XII. Papiros ipar, Sokszorosító ipar
IX. Élelmezési ipar
X. Vegyészeti ipar

pl. a téglagyárakban az égető kemencék, vas- és gépipari telepeken az öntődék olvasztókemencéinek az állandó fűtése olcsóbb, mint az üzem megszakítása esetén az ujólagos előmelegítés és fűtés.

Az üzemben volt fővárosi gyárak túlnyomó részében rendszeres üzem folyt és pedig a megszakítás nélkül dolgozó 63 ipartelepen kívül 617 gyárban legalább 300 napon át, 480 gyárban pedig, ha nem is 300 napig, de több, mint 200 munkanapon át dolgoztak a munkások. Az üzemben volt gyárak között tehát mindössze 37 volt olyan, amelyik 200 napnál kevesebb ideig dolgozott, de ezek közül is 21 gyár több, mint 150 napon át, 8 ipartelep pedig 101—150 napon át volt üzemben. Ennélfogva 1927-ben 100 napnál kevesebb ideig csupán 8 gyárban dolgoztak. A hosszabb üzemszünet oka a leggyakoribb esetben munkahiány volt. A fővárosi gyárakban ugyanis az 1927. év folyamán 32 esetben kellett hosszabb időre beszüntetni az üzemet, mert nem volt munka. Legtöbbet a ruházati ipartelepek, a vasipari és vegyészeti gyárak szenvedtek munkahiány miatt. A hosszabb ideig tartó üzembeszüntetések kétharmad része e három iparcsoportban fordultak elő. A vas- és gépiparban ezenkívül még 8 esetben s a kőiparban pedig egy ízben hosszabb ideig tartó munkaviszály dúlt. Úgyszintén hosszabb üzemszünetre vezetett 7—7 esetben a tőkehiány és a nyersanyaghiány is, továbbá még több különféle gátló körülmény, amelyek csaknem ugyanannyi esetben kényszerítették hosszabb ideig tartó üzemszünetre a fővárosi ipartelepeket, mint a felsorolt üzemszüneti okok.

Az 1927. évben üzemben volt és szünetelő budapesti gyárak megoszlását ipari főcsoportonkint az üzemnapok számának feltüntetésével az alábbi táblázat ismerteti.

26. Az üzemben volt és a szünetelő gyárak s az üzemnapok megoszlása 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az üzemben volt ipartelepek száma		A szünetelő ipartelepek száma		Az üzemben volt ipartelepek üzemnapjainak összes száma		Egy ipartelepre esett átlag üzemnap	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Vas- és fémipar	185	219	6	5	53.981	64.268	292	293
II/a) Gépgyártás stb.	132	130	7	5	38.370	38.318	291	295
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	5	5	—	—	1.825	1.825	365	365
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	48	51	3	3	14.277	15.752	297	309
IV. Fa- és csontipar	112	131	3	4	32.795	38.490	293	294
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	26	28	—	—	7.495	8.380	288	299
VI. Fonó- és szövőipar	80	108	—	1	23.042	31.012	288	287
VII. Ruházati ipar	77	112	4	2	21.195	32.391	275	289
VIII. Papirosipar	50	56	—	—	14.993	16.599	300	296
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	142	161	10	6	42.125	48.770	297	303
X. Vegyészeti ipar	106	120	4	3	30.866	34.902	291	291
XII. Sokszorosító- és műipar	71	76	—	—	20.901	22.715	294	299
Összesen	**1.034**	**1.197**	**37**	**29**	**301.865**	**353.422**	**292**	**295**

A fővárosi gyártelepek átlagos üzemi ideje azonban a nagyobb gyárakban nem érte el az összes gyárakra kiszámított átlagos üzemidőt. A több mint 600 munkást alkalmazó és az 1000 lóerőt meghaladó munkabirású erőgépekkel felszerelt 50 legnagyobb ipartelepen ugyanis az 1927. évben átlag csak 285 napon át volt üzem. És ugyancsak 290 napon át dolgoztak abban a 100 nagyobb gyárban is, amelyekben az átlagos évi munkáslétszám szintén meghaladta a 200-at s a gépierő 201—1000 lóerő között váltakozott. Viszont az erőgépet egyáltalán nem használó telepeken, minthogy azoknak jelentékeny része megrendelésre (ruházati ipar) vagy kampányszerűleg (téglagyárak, húsipari gyárak stb.) dolgozik, még sokkal kevesebb üzemnapon át folyt a munka. A 130 erőgépet nem használó ipartelep ugyanis 1927-ben átlag csak 269 napon át volt üzemben.

A napi munkaidő beosztása azokon a telepeken, amelyeken az üzem megszakítás nélkül folyt, rendszerint kétszeri munkásváltás mellett történt, de voltak üzemek, amelyekben hármas turnusokban dolgoztak a munkások. A nappali munkaidő a legtöbb gyárban napi 8 óra volt, de igen sok ipartelepen 9, sőt 10 órára kinyúlt, főleg a nyári hónapokban, amikor a nappali munkaidő több ipartelepen jóval hosszabb volt, mint a téli hónapokban. A nyári hónapokban ugyanis 406 budapesti gyárban volt a munkások nappali munkaideje több mint 8 óra, míg télen csak 368 ipartelepen dolgoztak a munkások napi 8 órán túl. Nyáron 24 gyárban a nappali munkaidő 11½—12 órán át tartott, 17 gyárban 10½—11 óráig, 184 gyárban 9½—10 óráig s 181 gyárban 8½—9 óráig dolgoztak nappal a munkások. A téli hónapokban csak 19 olyan ipartelepet találunk, amelyben a munkások nappali munkaideje meghaladta a 11 órát s csupán 13-at, ahol naponta több mint 10 órán át dolgoztak. A munkásokat 9½—10 órán át foglalkoztató ipartelepek száma pedig a téli hónapokban 26-tal volt kevesebb, mint nyáron. Ezzel szemben természetesen a munkásokat napi 8 órai vagy annál kevesebb munkaidő mellett dolgoztató ipartelepek száma télen 829-re emelkedett, tehát közöttük 43 olyan telep volt, amelyek a nyári hónapokban a napi 8 óránál hosszabb munkaidőt tartottak. Ezenkívül 153 gyártelepen éjjeli munka is folyt és pedig átlag az évnek több mint kétharmadrészében. Az éjszakai üzemet tartó ipartelepek ugyanis 1927-ben átlag 192 napon át dolgoztak éjjel is, összesen mintegy 3 és félezer munkással.

A gyárakban dolgozó összes munkások 1927. évi munkanapteljesítménye közel 28 millió munkanapot tett, átlag egy munkásra tehát 297 munkában töltött munkanap jut. Minthogy a fővárosi gyárakban dolgozó munkások összes munkanapteljesítménye 1926-ban nem érte el a 23 és félmillió munkanapot, az 1927. évi teljesítmény mintegy 4 és félmillió munkanappal, munkásonkint átlag 5 nappal meghaladta az előző évben munkában töltött napok számát. Bár az átlagos üzemi idő a nagyobb gyártelepeken kevesebb volt, mint a közép- és kis gyárakban, a gyári munkások átlagos munkanapteljesítménye

a legnagyobb gyárakban mégis magasabb az átlagosnál. A több mint 1000 munkást foglalkoztató 9 ipartelep munkásai ugyanis, akiknek a száma együttesen meghaladta a 15 ezret, 1927-ben átlag 301 napon át dolgoztak, úgyszintén az 501—1000 munkást foglalkoztató 22 gyártelep közül 15 és félezer munkásának a munkanapteljesítménye is 299-et tett, tehát az átlagos teljesítményt jóval meghaladta.

De ha a termelési érték alapján nézzük a gyárakban dolgozó munkások munkanapteljesítményét, szintén azt fogjuk látni, hogy az 500 ezer pengőnél nagyobb értékű termelést kimutató 355 gyárban alkalmazott 73·5 ezer munkás, tehát a budapesti gyári munkások 78·5%-a hasonlóképen átlagon felüli munkanapteljesítményt tudott felmutatni. A félmillió pengőnél nagyobb termelési értéket elért gyárak munkásai ugyanis 1927-ben összesen 21·9 millió munkanapon át dolgoztak, tehát egy munkásra átlag 298 munkanap számítható. Ezzel szemben a 100 ezer pengő értéket meg nem haladó termelésű 338 kis gyárban alkalmazott 4 ezer munkás összes munkanapteljesítménye nem érte el az 1·2 millió munkanapot sem, s így a kis gyárak munkásai 1927-ben átlag csupán 288 napon át dolgoztak.

A budapesti gyári munkások 1927. évi munkanapteljesítményét összehasonlítva az előző évben munkában töltött napokkal, az alábbi eredményeket nyerjük:

27. A budapesti gyárak munkásainak 1926. és 1927. évi munkanapteljesítménye.

Ipari főcsoport	Az évi átlagos munkáslétszám		A munkában töltött összes munkanapok száma		Egy munkásra eseti átlag munkanap	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Vas- és fémipar	10.302	12.380	2,996.149	3,597.331	291	291
II/a) Gépgyártás stb.	19.100	19.158	5,311.063	5,619.030	278	293
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	2.399	2.554	775.029	847.933	323	332
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	5.065	6.382	1,470.261	1,859.881	290	291
IV. Fa- és csontipar	3.741	5.081	1,068.975	1,479.381	286	291
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1.459	1.780	423.223	522.820	290	294
VI. Fonó- és szövőipar	9.808	13.090	2,809.503	3,878.897	286	296
VII. Ruházati ipar	2.994	4.659	861.846	1,356.728	288	291
VIII. Papirosipar	2.296	2.973	690.028	870.762	301	293
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	12.300	13.125	3,726.010	4,045.122	303	308
X. Vegyészeti ipar	4.694	5.330	1,437.442	1,614.661	306	303
XII. Sokszorosító- és műipar	6.112	7.199	1,841.685	2,163.238	301	300
Összesen	**80.270**	**93.711**	**23,411.214**	**27,855.784**	**292**	**297**

A női munkások munkanapteljesítménye általában véve alacsonyabb mint a férfimunkásoké. A fővárosi gyárak zömében férfi- és női munkások vegyesen voltak alkalmazva, azonban e gyárak közül azokban, amelyekben több férfi dolgozott, mint nő, az átlagos évi munkanapteljesítmény 299

volt, míg azokban, amelyekben női munkások voltak többségben, átlag csak 296 napon át dolgoztak 1927-ben a munkások. A kizárólag férfimunkásokat alkalmazó, valamint kizárólag női munkásokkal dolgozó gyárakban a munkások átlagos munkanapteljesítménye között már nincs ilyen eltérés, de kizárólag férfimunkásokkal dolgozó ipartelepeken mégis magasabb a munkanapteljesítmény, mint azokban a gyárakban, amelyek csak női munkásokkal dolgoztak. A férfiak ugyanis a gyárak e két csoportjában 1927-ben átlag 292 napon át voltak munkában, míg a nők 291 napig dolgoztak, tehát mind a két nemű munkásság a gyáripari átlagos munkanapteljesítménynél kevesebbet dolgozott.

Az üzemi és munkaidő alakulásának igen érdekes képét látjuk a gyáripari vállalatok különböző kategóriáiban. Másképen alakult ugyanis az üzemi és munkaidő az egyéni és társascégek birtokában levő ipartelepeken, másképen a részvénytársaságok és szövetkezetek gyáraiban és egészen másképen az egyéb jogi személyek tulajdonában levő állami, községi stb. gyári üzemekben. Az egyéni és társascégek gyártelepein ugyanis 1927-ben átlag csak 296 napig volt üzem, de a munkások 298 napon át voltak átlag munkában. A részvénytársaságok és szövetkezetek tulajdonában levő ipartelepeken még kevesebb volt az átlagos üzemi idő, mindössze 295 napig tartott, a munkások munkanapteljesítménye azonban valamivel magasabb volt, átlag 296 munkanapot tett.

Az állami és községi gyártelepeken mind az üzemnapok, mind a munkások átlagos munkanapteljesítménye jóval meghaladták az átlagos teljesítményt. Egy-egy állami vagy községi gyári üzemben ugyanis 1927-ben átlag 310 napon át folyt a munka, a gyárakban alkalmazott munkások pedig átlagban 306 munkanapot teljesítettek. A legjobban foglalkoztatva tehát az állami és községi üzemek voltak, míg az egyéni és társascégek ipartelepein, valamint a részvénytársasági és szövetkezeti kézben volt gyárakban az átlagos üzemi és munkaidő alig érte el a budapesti gyári átlagot. A gyári munkásságnak az átlagos üzemi időt meghaladó munkanapteljesítményét, mely a jogi személyek tulajdonában levő ipartelepeken megállapítható, főleg az a körülmény magyarázza, hogy a gyárak között találjuk a kampányszerűleg dolgozó ipartelepek túlnyomó részét. Ezeken az ipartelepeken az üzem megkezdése előtt s befejezése után a munkások egyrésze foglalkoztatva volt az előkészítési munkában is, vagy részt vett a csomagolási és takarítási munkában, tehát a tulajdonképeni üzemi munka szünetelése idején is dolgozott. De a nem kampányszerűleg dolgozó üzemekben is gyakori a munkások hasonló célból való foglalkoztatása. Viszont kétségtelen, hogy az állam, községek, sőt sok esetben a jogi személyek kezében levő ipartelepeken inkább előfordul az a helyzet is, hogy munkahiány miatt, vagy bármely más okból történt rövidebb tartamú üzembeszüntetés nem vonja maga után azonnal a munkások munkabeszüntetését, míg az egyéni és társas

cégek mozgékonyabbak s rendszerint takarékosabbak is, ezért munkásaikat az üzemi munka szünetelése esetén sem nem foglalkoztathatják, sem nem fizetik.

A fővárosi gyári munkások 1927. évi munkanapteljesítménye mint láttuk, közel 28 millió munkanapból állott s bár az ipartelepek nagyobb része (66·8%-a) 8 órai munkaidő mellett dolgoztatta munkásait, a budapesti gyárak mintegy harmad részében több, mint 8 órán át dolgoztak naponta a munkások. Ennek folytán nyáron a gyári munkások 63·7%-a, télen pedig 66·1%-a dolgozott napi 8 óra munkaidő mellett, 35·7%-uk, illetve 32·7%-uk azonban több, mint 8 órán át volt naponta foglalkoztatva s egészen kis töredékük dolgozott csak napi 8 óránál rövidebb ideig. A nyári munkáslétszám megoszlását a nappali munkaidő tartama szerint 1926-ban és 1927-ben az alábbi táblán mutatjuk be:

28. A budapesti gyárimunkások napi munkaideje 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Év	A munkások számaránya, akik nyáron					
		11½—12	10½—11	9½—10	8½—9	8	8-nál kevesebb
		óra napi munkaidő mellett dolgoztak %-ban					
I. Vas- és fémipar	1926	0·1	—	7·0	16·0	75·0	1·9
	1927	0·1	2·0	5·5	19·8	71·8	0·8
II/a) Gépgyártás stb.	1926	—	—	2·8	18·1	78·8	0·3
	1927	—	0·1	3·3	22·9	72·6	1·1
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	1926	—	—	—	—	100·0	—
	1927	—	—	—	—	100·0	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	1926	4·9	1·4	76·4	10·0	7·3	—
	1927	1·3	14·5	59·4	13·5	11·3	—
IV. Fa- és csontipar	1926	—	1·7	20·2	20·3	57·6	0·2
	1927	—	1·9	19·1	23·4	55·2	0·4
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1926	—	4·8	11·4	11·7	71·7	0·4
	1927	—	—	1·8	10·8	87·4	—
VI. Fonó- és szövőipar	1926	—	1·4	69·7	15·9	12·8	0·2
	1927	1·7	1·1	63·2	15·9	17·9	0·2
VII. Ruházati ipar	1926	—	—	1·1	13·0	85·4	0·5
	1927	—	—	1·2	12·1	85·2	1·5
VIII. Papirosipar	1926	2·0	—	0·6	9·0	88·4	—
	1927	1·4	0·9	1·2	6·5	90·0	—
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	1926	8·6	0·1	3·4	3·7	84·0	0·2
	1927	9·1	0·6	6·4	6·4	77·4	0·1
X. Vegyészeti ipar	1926	3·1	2·0	12·5	7·0	75·3	0·1
	1927	3·7	3·9	10·2	6·1	76·1	—
XII. Sokszorosító- és műipar	1926	—	—	—	6·8	93·2	—
	1927	—	—	—	5·9	92·6	1·5
Összesen	1926	1·9	0·6	18·3	12·3	66·5	0·4
	1927	1·8	2·0	17·4	14·5	63·7	0·6

A nappali munkaidőn túl éjjel is 152 ipartelepen közel 30 ezer munkanapon át dolgoztak a munkások. Az éjjeli munkában 3396 munkás vett részt, egy-egy munkás tehát 1927-ben átlag 89 éjjelen át volt munkában. Az éjjeli munkában dolgozó munkások 13·9%-a volt nő és pedig köztük 49 olyan leány, aki a 18. életévét még nem töltötte be, akik négy kivételével mind textilgyárakban voltak alkalmazva. A férfimunkások között éjjeli munkában csak 14 fiatalkorú munkás vett részt.

A gyári munkások átlagos munkateljesítménye, a munkában töltött időt tekintve, télen-nyáron egyaránt meghaladta a napi 8 órai munkaidőt. E munkaidő mellett munkaközi szünetet csak 61 ipartelepen nem tartottak a munkások, míg a többi ipartelepen étkezési és pihenési célból rövidebb-hosszabb ideig szüneteltek. A munkaközi szünetek tartama túlnyomólag egy órát vagy félórát tett. Egy órán át 528 ipartelepen, fél órán át 458 ipartelepen pihentek a munkások. Negyedórás szünet csak 36 gyárban volt, 2 órán át pedig 32 gyárban s annál hosszabb ideig 4 gyárban szüneteltek a munkások, míg a többi ipartelepen a munkaközi szünet tartama $^3/_4$ óra, $1^1/_4$ és $1^1/_2$ óra között váltakozott.

A munkások összes munkaórateljesítménye 236·7 millió munkaórát tett, egy-egy munkásra tehát átlag 8 és félóra napi munkaidő számítható. Az átlagos munkaórateljesítményt ipari főcsoportonkint a következő táblázat mutathatja be.

29. A budapesti gyári munkások munkaórateljesítménye 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az évi átlagos munkáslétszám	A munkások átlagos munkanap-teljesítménye	A munkások által teljesített összes munkaórák	Egy munkásra eset átlag napi munkaóra-teljesítmény
I. Vas- és fémipari	12.380	291	30,472.723	8·5
II/a) Gépgyártás stb.	19.158	293	46,083.727	8·2
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	2.554	332	6,783.416	8·0
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	6.382	291	17,547.393	9·5
IV. Fa és csontipar	5.081	291	12,444.694	8·4
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1.780	294	4,249.967	8·1
VI. Fonó- és szövőipar	13.090	296	35,375.977	9·1
VII. Ruházati ipar	4.659	291	10,942.533	8·1
VIII. Papirosipar	2.973	293	6,980.090	8·0
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	13.125	308	35,016.523	8·7
X. Vegyészeti ipar	5.330	303	13,892.400	8·6
XII. Sokszorosító- és műipar	7.199	300	16,884.039	7·8
Összesen	**93.711**	**297**	**236,673.482**	**8·5**

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

11. A budapesti gyárak gépi berendezése 1927-ben.

A gyáripar teljesítőképességének a gyárakban alkalmazott munkáslétszám mellett talán a legkifejezőbb mutatói a gyáriparban használt gépek és fontosabb üzemi berendezési tárgyak megoszlását rendszerük és munkabírásuk szerint ismertető adatok. A budapesti gyárak a 117.644 főből álló személyzeten kívül 390.915 lóerőt képviselő gépi erőt használtak, tehát míg a gyárak összes alkalmazottainak számát tekintve a fővárosban a magyar gyári alkalmazottaknak közel a felé (43·4%-a) dolgozott, a gyárakban használt erőgépek munkabírását kifejező lóerőszám szerint az ország gyáriparának teljesítőképességéből a budapesti gyárakra csak egyharmad rész (33·4%) esik. A fővárosi gyárak közül azonban 130 ipartelep, amely közel 3000 munkást foglalkoztatott, erőgépet egyáltalán nem használt, 2 ipartelep a munkagépei részére pedig a velük kapcsolatos, szomszédos ipartelepek erőgépei szolgáltatták a hajtóerőt. A budapesti gyárak közül ezek szerint 1094 telepen találunk erőgépeket s így a gépi erővel felszerelt gyárakban egyenkint átlag 366 lóerő teljesítőképességű erőgépről számolhatunk be.

A gyárakat motorikus erővel ellátó gépek két főcsoportja — a kalórikus gépek és az elektromos erővel hajtott gépek — közül a fővárosban kétségkívül az utóbbiaknak van nagyobb jelentőségük.

A budapesti gyárak közül ugyanis 1003 ipartelep használt hajtóerőként villamos áramot — tehát 91 ipartelep kivételével az összes gyárak fel voltak szerelve villamos motorokkal és csupán 298 ipartelep dolgozott kalórikus gépekkel. A kalórikus gépek effektív lóereje azonban több, mint kétharmad részét (66·7%) teszi a budapesti gyárakban használt összes erőgépek munkabírását kifejező lóerőnek s így a budapesti gyáripar teljesítőképességének a motorikus erő alapján való megítélésénél a kalórikus gépek jönnek elsősorban számításba.

A kalórikus gépek között a legnagyobb fontosságúak a gőzhajtású erőgépek, tehát a gőzgépek és gőzturbinák. A kalórikus gépeket használó 298 ipartelepen összesen 412 gőzgépet és 48 gőzturbinát találunk. A budapesti gyárakban használt összes erőgépeknek ugyancsak 3·0%-a, a munkabírásukat mutató lóerőnek azonban 64·8%-a a gőzhajtású erőgépekre esik. A gőzgépek fontossága emeli ki a gőzfejlesztő berendezések jelentőségét. A budapesti ipartelepeken használt gőzkazánok, túlhevítők és füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők darabszámát és méreteit ismertető adatok hatalmas erőforrásként mutatják be a gyárak gőzfejlesztő berendezéseit, amint azt az alábbi táblázatból láthatjuk:

30. A budapesti gyárak gőzfejlesztő berendezése 1927-ben.

Ipari főcsoport	Gőzkazánok			Túlhevítők		Füstgázzal fűtött tápvízelő-melegítők	
	drb száma	számának megoszlása %-ban	átlagos fűtőfelülete m²-ben	drb száma	átlagos fűtőfelülete m²-ben	drb száma	átlagos fűtőfelülete m²-ben
I. Vas- és fémipar	62	6·7	83·4	25	31·2	5	8·4
II/a) Gépgyártás stb.	114	12·3	140·8	48	56·6	10	226·8
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	95	10·2	368·1	78	103·3	18	389·2
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	43	4·6	103·8	20	30·9	2	80·0
IV. Fa- és csontipar	53	5·7	54·5	13	21·2	4	22·0
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	17	1·8	156·6	7	50·9	1	21·6
VI. Fonó- és szövőipar	113	12·2	95·3	32	60·3	9	251·4
VII. Ruházati ipar	22	2·4	51·6	1	27·0	—	—
VIII. Papirosipar	12	1·3	28·0	3	8·7	1	3·0
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	195	21·0	136·1	65	44·8	13	291·5
X. Vegyészeti ipar	164	17·6	80·6	51	30·7	7	62·6
XII. Sokszorosító- és műipar	39	4·2	27·6	3	15·0	—	—
Összesen	929	100·0	128·4	346	55·8	70	229·7

A gőzkazánoknak csak alig több, mint a negyed része volt 1927-ben mechanikai tüzelésű, míg a többi csupán kézi tüzelésű. A mechanikai tüzelésű gőzkazánok arányszámában 1927-ben valamelyes emelkedés állapítható meg. Az 1926. évben ugyanis a gőzkazánoknak még csak 24·8%-a volt mechanikai tüzelésre berendezve, 1927-ben pedig már 26·0%-ukat fűtötték gépi erővel. A gőzkazánok száma fűtés szempontjából igen eltérően oszlott meg az egyes ipari főcsoportok között. A villamos áramfejlesztő telepek 95 gőzkazánjából 91 volt mechanikai tüzelésű, az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító gyárak gőzkazánjainak is csaknem egyharmad része volt mechanikai tüzelésre berendezve, míg a vegyészeti gyárakban használt 164 gőzkazán közül az ásványolajfinomító telepeken s a gázgyárban található 6 mechanikai tüzelésű gőzkazán kivételével, a többi 158 kazánt kézi erővel fűtötték. De a túlhevítőkre és economiserekre vonatkozó adatok is azt mutatják, hogy a villamos áramfejlesztő telepeknek van a legmodernebb gőzfejlesztő berendezésük s utánuk jönnek a malmok, sörgyárak, textilgyárak, továbbá a vas- és gépipari telepek.

A gőzkazánok 412 gőzgépet és 48 gőzturbinát láttak el hajtóerővel. A budapesti gyárakban használt gőzgépeknek még több, mint a fele, kipufogó

rendszerű, a fejlettebb iparágakban azonban inkább a kondenzációs dugattyús gőzgépek vannak elterjedve. A 218 kipufogó rendszerű gőzgép mellett, amelyek együtt mindössze 9·8 ezer lóerőt jelentő motorikus erőt képviselnek, a 194 darab kondenzációs dugattyús gőzgépnek 71·8 ezer lóerő teljesítőképessége is mutatja a gőzgépek ez utóbbi csoportjának fokozottabb jelentőségét, melyet még jobban kidomborítanak az egyes iparágakban való megoszlásukat ismertető adatok. A vas- és gépiparban, a téglagyárakban s az élelmezési ipar főbb ágaiban, a malomiparban, a vízműveknél s az ásványvízkiaknázó telepeken stb. a kondenzációs dugattyús gőzgépek vannak többségben, a villamos áramfejlesztő telepeken mind a 17 gőzgép kondenzációs rendszerű.

De a legfejlettebb iparágakban s a legjobban felszerelt ipartelepeken a gőzerejű hajtógépeket a gőzturbinák képviselik. A fővárosi gyárakban mindössze 48 gőzturbinát használtak 1927-ben, e turbinák azonban 178·1 ezer lóerő teljesítőképességűek, úgyhogy a 460 darab gőzhajtású erőgép összes tejlesítőképességéből a 48 gőzturbina motorikus erejére 68·6% esik. A gőzturbinák fele, 24 darab egyenkint átlag 6·1 ezer lóerővel, a villamos áramfejlesztő telepek felszereléséhez tartozott, ezenkívül 12 gőzturbinát használtak a gépgyárak, 6-ot a textilgyárak, 2-t a sörgyárak és 4-et a gázgyárak. A budapesti gyárak berendezésének a fejlődő irányát mutatja, hogy 1927-ben a kipufogó dugattyús gőzgépek száma eggyel csökkent, ezzel szemben azonban 3 új kondenzációs dugattyús gőzgépet és 3 új gőzturbinát szereztek be a gyárak, minek folytán a gőzhajtású erőgépek teljesítőképességét több, mint 15 ezer lóerővel emelték.

A budapesti gyárak 1927. évi erőgépállományában a gőzgépeken kívül még 164 egyéb kalórikus erőgépet találunk. Ezek közül 64 Dieselvagy hasonló rendszerű motor, 36 benzinnel hajtott, 34 világítógázzal és 30 generátorgázzal fűtött motor volt. Végül az erőgépekhez sorozhatunk még egy vízi turbinát is. Közöttük a legnagyobb kapacitásúak a Dieselmotorok, amelyek tejlesítőképessége egyenkint meghaladta átlagban a 100 lóerőt, míg a más rendszerűek között legfeljebb 30 lóerő átlagos teljesítőképességű motorokat találhatunk.

A budapesti gyárak erőforrásai között különösen fontos szerepet töltenek be a villamos motorok. Mint láttuk, a fővárosi ipartelepek 91 kivételével mind használtak motorhajtásra villamos áramot. E telepek közül 121 maga termelte a villamos áramot, 882 ipartelep ellenben vette. A saját termelésű elektromos áramot használó ipartelepeknek a fele azonban a maga előállította áramon kívül az 1927. évben még vett is villamos áramot. A budapesti ipartelepek villamos árammal való ellátása egyre inkább a közhasznú áramfejlesztő telepek feladatkörébe esik. A fővárosi áramfejlesztő telepek ugyanis az elosztóhálózat széleskörű kiépítése óta sokkal olcsóbban szolgál-

tatnak motorikus célra villamos áramot, mint ahogyan azt az ipartelepek legnagyobb része maga előállíthatja. Ennek következtében azok az ipartelepek, amelyek vett árammal hajtják villamos mótoraikat, egyre szaporodnak, míg a villamos áramot előállító ipartelepek száma csökkent. Az 1927. évben ugyanis a kizárólag más telepen termelt villamos áramot használó gyárak száma 12·2%-kal emelkedett, míg a villamos áramot termelő s csak saját termelésű villamos áramot használó ipartelepek számában 22·5%-os apadást állapíthattunk meg.

A villamos áramot termelő ipartelepeken 1927-ben összesen 351 áramfejlesztőgép volt üzemben, amelyek együttes teljesítőképessége csaknem elérte a 190 ezer kilovoltampért. A villamos áramfejlesztő gépek túlnyomó része, 66·7%-a, egyenáramot állított elő, az egyenáramú villamos generátorok teljesítőképessége azonban az összes áramfejlesztőgépek kapacitásának mindössze 6·6%-át tette. A váltakozó áramot termelő villamos generátorok kevés kivétellel mind háromfázisú áramot állítottak elő, csupán az 5 közhasznú áramfejlesztőtelepen volt 10 db, a malmokban 3 db s az egyik tejipari vállalatnál 1 db egyfázisú villamos generátor, továbbá ugyancsak a közhasznú áramfejlesztő telepeken 8 db, s az egyik téglagyárban 1 db kétfázisú villamos generátor. Ezek teljesítőképessége azonban a háromfázisú áramot termelő villamos generátorok 154 ezer kilovoltampéres teljesítőképessége mellett, amely az összes villamos áramfejlesztőgépek együttes kapacitásának 81·3%-a, alig lehet számottevő.

A budapesti gyárakban üzemben volt villamos áramot előállító generátorok közül tehát az egyenáramot termelők átlagos teljesítőképessége csupán 53·4 kilovoltampért képviselt, ellenben a váltakozó áramúak között az egyfázisúak kapacitása átlagban meghaladta az 1·2 ezer kilovoltampért, a kétfázisúaké közel 700 kilovoltampért jelentett, míg a háromfázisúak átlagos teljesítőképessége még az 1·6 ezer kilovoltampérnél is jóval magasabb volt. A villamos áramot termelő budapesti ipartelepek berendezését 249 db áramátalakító és 4499 db transzformátor egészítette ki. Az előbbiek teljesítőképessége mintegy 25 ezer kilovoltampért, az utóbbiaké 170 ezer kilovoltampért tett. A transzformátorok 86·4%-a egyfázisú váltakozó áram feszültségének a változtatására szolgált, a többi háromfázisú váltakozó áram feszültségét alakította át. Az öt közhasznú villamos áramfejlesztő telepen használt 40 mótordinamót és 4263 transzformátort kivéve, a budapesti ipartelepek között a vas- és gépipari gyárakban találjuk az áramátalakítók 64·3%-át s a transzformátorok 3·8%-át.

A villamos áramot előállító és villamos áramot felhasználó fővárosi ipartelepek iparcsoportonkinti megoszlását, valamint a villamos áramnak mótorhajtásra való felhasználását a következő adatokból ismerhetjük meg:

31. Villamos áramot termelő és használó budapesti ipartelepek 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az ipartelepek száma, amelyek villamos áramot											
	termelnek	vesznek	termelnek és vesznek	használtak az összes telepek %-ban	termelnek	vesznek	termelnek és vesznek	használtak az összes telepek %-ban	motorhajtásra használtak			
	1926				1927				1926 szám szerint	az összes telepek %-ban	1927 szám szerint	az összes telepek %-ban
I. Vas- és fémipar	11	157	17	96·9	9	190	16	96·0	166	86·9	195	87·1
II/a) Gépgyártás	10	110	15	97·1	1	109	17	94·1	124	89·2	119	88·2
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	5	100·0	—	—	5	100·0	5	100·0	5	100·0
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	6	26	7	76·5	5	27	9	75·9	33	64·7	34	63·0
IV. Fa- és csontipar	18	80	7	91·3	16	103	10	95·6	83	72·2	103	76·3
V. Bőr-, sörte- toll- stb. ipar	2	20	2	92·3	2	22	2	92·9	18	69·2	20	71·4
VI. Fonó- és szövőipar....	3	66	10	98·8	4	93	11	99·1	76	95·0	102	93·6
VII. Ruházati ipar	1	71	3	92·6	1	108	3	98·2	51	63·0	79	69·3
VIII. Papirosipar.....	2	42	3	94·0	2	50	2	96·4	45	90·0	50	89·3
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	8	105	25	90·8	7	130	24	96·4	123	80·9	142	85·0
X. Vegyészeti ipar	10	70	16	87·3	8	87	15	89·4	68	61·8	81	65·9
XII. Sokszorosító- és műipar.	—	68	2	98·6	—	72	3	98·7	69	97·2	73	96·1
Összesen	**71**	**815**	**112**	**93·2**	**55**	**991**	**117**	**94·9**	**861**	**80·4**	**1.003**	**81·8**

A budapesti gyárak között 1927-ben 1094 olyan ipartelepet találunk, amelyek a munkagépek üzemben tartásához hajtóerőt használtak. Ez a hajtóerő 1003 ipartelepen kizárólagosan vagy csak részben villamos áram volt. Kizárólag elektromos hajtású gépierőt 1927-ben 796 ipartelep alkalmazott, a budapesti ipartelepek 72·8%-a tehát készen kapta a szükséges motorikus erőt. A többiek vagy csak maguk termelte villamos árammal dolgoztak, vagy a saját áramtermelésük mellett még idegen telepről is vettek villamos áramot motorikus célra azonfelül, hogy még más motorikus erővel is rendelkeztek. Saját termelésű villamos árammal hajtott motorokkal és más hajtású erőgépekkel 60 ipartelep volt felszerelve, 86 ipartelep pedig idegen telepről vett árammal hajtott motorokkal dolgozott a más erőhajtású motorain kívül, míg a többi 61 ipartelep motorikus erejét vegyesen saját termelésű és idegen telepről vett áram szolgáltatta, vagy más erőhajtású motor állította elő.

Azok a budapesti ipartelepek, amelyek motorikus célra villamos áramot használtak, 1927-ben összesen 14.954 darab villamos motort tartottak üzemben. E villamos motorok összes teljesítőképessége 133·6 ezer lóerőnek felel meg, a budapesti ipartelepeken használt villamos motorok száma tehát 1927-ben több, mint másfélezer darabbal szaporodott, minek folytán a gyárak motorikus ereje 13·5 ezer lóerővel gyarapodott. A villamos motorok teljesítőképességét kifejező lóerőszám szerint saját termelésű áram csak 38·5%-ukat táplálta, míg a többit idegen telepről szerzett áram tartotta üzemben. A leg-

több villamos motort, közel 4 ezer darabot a budapesti gépgyárak használtak, de több, mint két és félezer villamos motorral voltak felszerelve a fővárosi textilgyárak is. Nagyobb számmal találunk még villamos motorokat az élelmezési és rokoniparban, 1918 darabot, a sokszorosító iparban 1864 darabot s a vas és fémiparban 1707 darabot, míg a többi iparcsoportokban az ezeren jóval alul volt a számuk. Teljesítőképesség szerint osztályozva a villamos motorokat számarányuk a munkabírásukat kifejező lóerőszám növekedésével csökkenő irányú. A villamos motoroknak csaknem a fele (47·7%-a) ugyanis három lóerőnél nem nagyobb kapacitású, sőt ezek közül 3348 villamos motor teljesítőképessége az 1 lóerőt sem érte el. A három lóerőnél nagyobb, de a 10 lóerőt meg nem haladó kapacitású villamos motorok száma 31·6%-át tette a gyáriparban használt összes hasonló motoroknak. A többi (3088 db) villamos motor ugyan ennél nagyobb teljesítőképességű volt, de közülük csak 356 darab volt olyan, amelynek a munkabírása meghaladta az 50 lóerőt. A legtöbb 1 lóerőnél kisebb kapacitású villamos motort a textilgyárak, a vas- és gépgyárak használtak, míg az erősebb villamos motorok inkább az áramfejlesztő telepek, vas- és gépgyárak, élelmezési ipartelepek s a vegyipari gyárak között oszlottak meg.

A gyárak között, mint láttuk, 298 ipartelepen hőenergiával, 1.003 ipartelepen villamos árammal hajtott erőgépek szolgáltatták a motorikus erőt, de 1094 gyár mind a kétféle erőgéppel fel volt szerelve. A gyárak összes erőgépeinek a teljesítőképessége együtt meghaladta a 400 ezer lóerőt s így a hajtóerővel felszerelt ipartelepek mindegyikére átlag 366·4 lóerő értékű motorikus erő esett, melynek azonban csak 33·3%-át szolgáltatták a villamos motorok, míg a nagyobbik részt a gyárak a kalórikus gépek üzemben tartásával nyerték. Az erőgépek kihasználásának arányát teljes mértékben nem ismerjük, de rendelkezésünkre áll az ipartelepeken használt gőzkazánok üzemben tartásának ideje, valamint a villamos motorok kivételével a többi erőgép üzemi ideje is. Ezek szerint az adatok szerint a budapesti gyárakban használt 929 gőzkazán egyenkint átlag 1794 órán át volt 1927-ben üzemben, míg a gőzgépek és gőzturbinák egyenkint átlag 2000 üzemórát teljesítettek. A gáz-, benzin- és nyersolajmotorok átlagos üzemóráinak a száma ennél már jóval alacsonyabb, a generátorgáz- és Dieselmotoroké kivételével nem éri el átlag még az ezer üzemórát sem.

12. A budapesti gyárak fűtőanyag- és világítóanyagfogyasztása 1927-ben.

A gyárakban használt erőgépek felsorolása a hajtóerőt és teljesítőképességet feltüntető adatok ismertetése mellett sem nyujthat tájékoztatást arról, hogy a gyáripari termelést milyen mértékben mozdította elő a gyárakban alkalmazott motorikus erő. Az üzemórák számának alakulását rész-

SZÉNFOGYASZTÁS.

Gyárankinti átlagos szénfogyasztás.

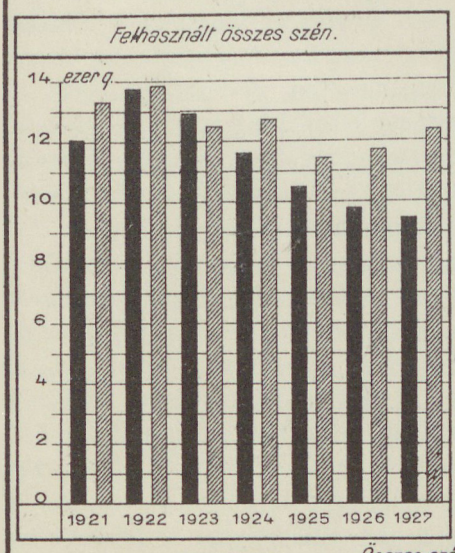

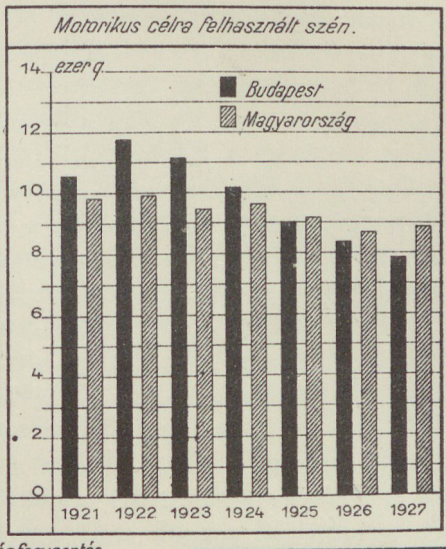

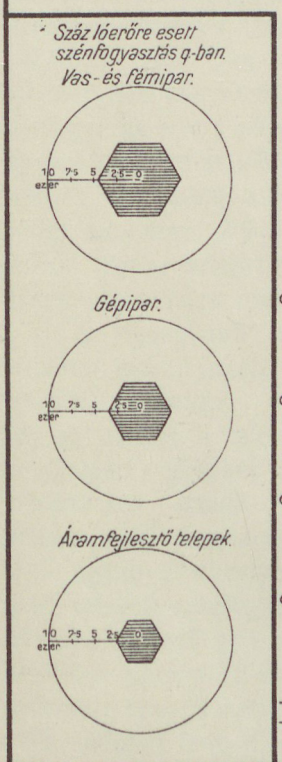

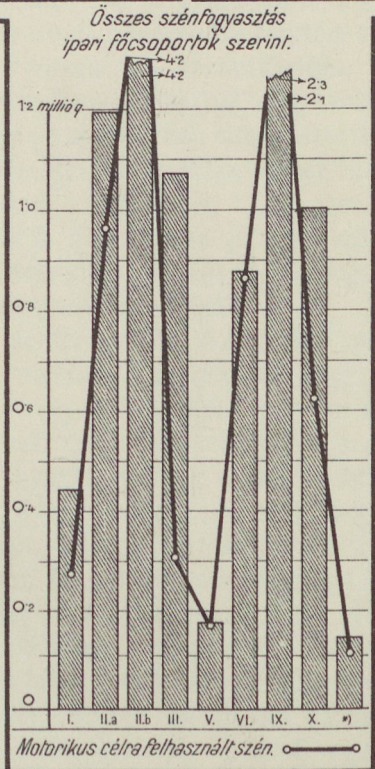

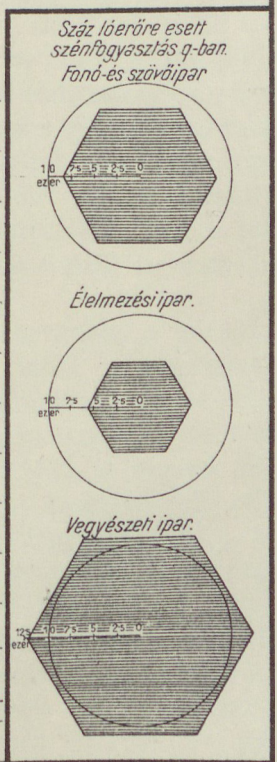

*) Egyéb iparok, ebből: Faipar 12·6 ezer q. Ruházati ipar 60·8 ezer q. Papiros ipar 30 ezer q. Sokszorosító ipar 3·1 ezer q.

letező adatok is csak úgy világíthatnák meg közelebbről ezt a kérdést, ha egyben azt is mutathatnák, hogy hány lóerő volt üzemben, mert az erőgépek teljesítőképességét kifejező lóerőszám mellett az erőgépek kihasználásának a mértékét is ismerni kellene. Közelebb vezethetnek azonban e kérdés megvilágításában a gyárak tüzelőanyagfogyasztását ismertető adatok. A kazántüzelésre és mótorhajtásra felhasznált anyagok mennyiségéből ugyanis következtetni lehet a gyárak üzemmenetének fokozására vagy gyengülésére s igy a tüzelőanyagfogyasztás alakulásából a gyáripari termelés intenzitásának erősödése vagy ellanyhulása többé-kevésbbé megállapítható.

A gyárak legfőbb tűzelőanyaga a szén. A legfontosabb hajtóerőnek, a gőznek a gyárakban felhasznált mennyiségéről a kazántüzelésre fordított szénmennyiségből tájékoztatást szerezhetünk. A nyersolaj-, benzin-, gáz- és faszénfogyasztás pedig a többi hőenergiával hajtott erőgépek üzemben tartásának lehet a fokmérője. A budapesti gyárak szénfogyasztása, beleértve a brikett és koksz felhasználást is, 11,829.071 métermázsát tett. Ebből 11·3 millió métermázsa volt szén, 442 ezer métermázsa koksz, 50 ezer mázsa kovácsszén és ötödfélezer métermázsa brikett. Az 1927. évi szénfogyasztás a koksszal és brikettel együtt az előző évi felhasználás mérvét 1·2 millió métermázsával meghaladta, bár a gyárankinti átlagos fogyasztás a gyári jellegű ipartelepek számának növekedése folytán az előző évi 10.262 q-ról 1927-ben 9.882 q-ra csökkent. A kazántüzelésre fordított szénmennyiség csaknem 900 ezer métermázsával volt 1927-ben több, mint amennyit a budapesti gyárak erre a célra az előző évben elfogyasztottak s igy 1927-ben kazánfűtésre több, mint 9·5 millió métermázsa szenet tüzeltek el a fővárosi ipartelepek. Kokszból azonban már csak 112·8 ezer métermázsa, brikettből pedig mindössze 2·9 ezer métermázsa jutott kazántüzelésre, míg a többi koksz, illetve brikettmennyiség miként a szénfogyasztásnál is, vagy más üzemi célra, vagy műhelyfűtésre szolgált.

A legnagyobb szénfogyasztás, 4·2 millió métermázsa, a közhasznú villamos áramfejlesztő telepeken állapítható meg, tehát az áramfejlesztő telepek telepenkint több, mint 800 ezer métermázsa szenet tüzeltek el, melyet a telepek mind kazántüzelésre használtak. Az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó telepek több, mint két és negyed millió métermázsa szenet fogyasztottak el 1927-ben, ezenkívül 1 millió métermázsát meghaladó szénfogyasztásuk volt a gépgyáraknak, a kő-, föld-, agyag- és üvegipari telepeknek és a vegyészeti gyáraknak, míg a papiripari telepek szénfogyasztása nem érte el a 30 ezer métermázsát sem, a faiparba tartozó gyárak pedig, amelyek lehetőleg fahulladékot használtak tüzelésre, csupán 12 és félezer métermázsa szenet fogyasztottak. A fővárosi gyáripari telepek szénfogyasztását egyébként az összes szénféleségekből az a 88. oldalon levő táblázat mutatja, melyből egyben az 1927. évi gyári szénfogyasztás alakulását az előző évi fogyasztással is összehasonlíthatjuk.

32. A budapesti gyárak szénfogyasztása 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	A gyárak összes szén fogyasztása q-ban		A gyárak összes koksz fogyasztása q-ban		A gyárak összes brikett fogyasztása q-ban		Ipartelepek száma, melyek kazántüzelésre szenet használtak		Kazántüzelésre felhasznált szén összes mennyisége q-ban		Kazántüzelésre felhasznált szén egy ipartelepre eső mennyisége q-ban		Az összes felhasznált szén %-ában	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Vas- és fémipar	429.215	443.687	94.547	120.191	187	2.284	27	28	255.151	274.264	9.450	9.795	59·4	61·8
II/a) Gépgyártás	1,110.778	1,199.451	95.855	94.307	2.414	619	24	23	995.573	963.458	41.482	41.889	89·6	80·3
II/b) Közszolgálatú elektromos áramfejlesző telepek	3,753.472	4,162.391	—	156	—	—	5	5	3,747.234	4,162.391	749447	832.478	99·3	100 0
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	873.671	1,073.263	54.544	70.809	—	—	17	16	257.193	306.250	15.129	19.141	29·4	28·5
IV. Fa- és csontipar	12.754	12.592	1.617	2.499	—	—	5	6	10.741	10.790	2.148	1.798	84·2	85·7
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar.	156.212	166.169	60	82	—	—	6	6	151.075	164.548	25.179	27.425	96·7	99·0
VI. Fonó- és szövőipar	786.816	879.952	5.900	11.553	102	—	41	47	774.808	863.053	18.898	18.363	98·5	98·1
VII. Ruházati ipar	55.637	60.769	4.482	5.201	—	—	8	10	49.694	54.667	6.212	5.467	89·3	90·0
VIII. Papirosipar	25.678	29.952	955	1.589	—	84	5	5	15.694	25.245	3.139	5.049	61·1	84·3
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	2,080.954	2,269.652	16.942	18.900	550	1.475	46	58	1,857.234	2,051.802	40.375	35.376	89·2	90·4
X. Vegyészeti ipar	881.804	1,003.681	86.694	103.612	596	27	54	66	508.586	624.164	9.418	9.457	57·7	62·2
XII. Sokszorosító- és műipar	26.102	30.999	7.257	13.058	3	—	9	11	13.789	15.930	1.532	1.448	52·8	51·4
Összesen	**10,193.093**	**11,332.558**	**368.853**	**441.957**	**3.852**	**4.489**	**247**	**281**	**8,636.772**	**9,516.562**	**34.967**	**33.867**	**84·7**	**84·0**

A budapesti gyárak szénfogyasztásának emelkedéséből a szén felhasználását részletező adatok szerint megállapíthatjuk, hogy az emelkedés 77·2%-át a kazántüzelésre felhasznált szénmennyiség növekedése okozta. Minthogy azonban az 1927. évben kazántüzelésre fordított szénmennyiségnél mutatkozó többletből 47·2%-ot a közhasznú villamos áramfejlesztő telepek használtak fel, a többi kazántüzelésre fordított szénmennyiségnél a fogyasztás emelkedése kisebb arányú volt, mint ahogy az a gyárak számának növekedéséből várható lett volna. A gyárankinti átlagos szénfogyasztás azért 35 ezer métermázsáról 33·9 ezer métermázsára csökkent le, sőt mivel az áramfejlesztő telepeknél 11·1%-os átlagos emelkedés állott be, a gyárankinti átlagos szénfogyasztás az áramfejlesztőtelepek nélkül még nagyobb, 3·8%-os csökkenést mutatott. Mindezek világosan mutatják, hogy a fővárosi gyártelepeken egyre fokozódó mértékben szolgáltatják a motorikus erőt a közhasznú villamos áramfejlesztő telepek, míg a kalórikus gépek használata inkább csökkenő, mint növekvő irányt mutat.

A nagy szénfogyasztású ipartelepek között a közhasznú áramfejlesztő telepek csak kazántüzelésre használták fel a szenet, az élelmezési és rokoniparokba tartozó gyárak is szénfogyasztásuk 90·4%-át kazánfűtésre fordították, a vegyészeti gyárak azonban a felhasznált szénből 37·8%-ot, a vasipari gyárak 38·2%-ot, a kő-, föld-, agyag-, üvegipari gyárak pedig 71·5%-ot nem kazánfűtésre, hanem egyéb célra fordítottak. És pedig a vegyészeti gyárak között a gázgyárak a kokszégető kemencék fűtésére, a kő-, föld-, agyag- és üvegipari telepek között a téglagyárak körkemencék, a vas- és acélgyárak az olvasztó kemencék fűtésére fordították az általuk felhasznált szénmennyiség nagyobb részét. A vas- és gépgyárak az olvasztókemencék fűtésére szénen kívül még jelentős mennyiségű kokszot, sőt brikettet is használtak, épúgy a téglagyárak szintén nem csekély mennyiségű kokszot is fogyasztottak téglaégetés céljaira.

Az 1927. évben elfogyasztott 261 ezer métermázsa tüzifából mindössze 20·9 ezer métermázsát használtak fel a gyárak kazánfűtésre — inkább csak tűzgyújtáshoz, mintsem gőzfejlesztési célból — míg a többi műhelyfűtésre szolgált. Az 1927. évben eltüzelt 126 ezer métermázsa fahulladék azonban túlnyomó részben, 95·5%-ban, kazántüzelésre fordíttatott, melyet egy kisebb mennyiség kivételével a budapesti fűrésztelepek és asztalosárugyárak tüzeltek el.

A gyárak tüzelőanyagfogyasztásával kapcsolatosan kell felsorolni a belsőégésű motorok üzembentartásához szükséges anyagokat is. A gőzfejlesztéshez felhasznált szén- és famennyiségen kívül tehát a többi kalórikus gép tüzelőanyagát képező nyersolaj-, benzin- és gázfogyasztásról, valamint a generátorgázgyártás céljaira szolgáló faszénfogyasztásról is meg kell emlékeznünk. Motorikus célra a budapesti gyárak 1927. évi nyersolaj-

fogyasztása 11·9 ezer métermázsát s a benzinfogyasztásuk 3 ezer métermázsát tett, míg a gázmótorok hajtására 338·2 ezer köbméter gázt használtak fel s a generátorgázmótorok üzembentartásához 6·7 ezer métermázsa faszénre volt szükség. A motorikus célra történt felhasználás mellett azonban igen jelentős mennyiséget fogyasztottak ezekből az üzemanyagokból a fővárosi gyárak egyéb célra, úgyhogy az összes nyersolajfogyasztás közel 17 ezer métermázsát, a benzinfogyasztás csaknem 11 ezer métermázsát, a gázfogyasztás megközelítőleg 6·2 millió köbmétert s a faszén-felhasználás majdnem 35·5 ezer métermázsát tett. A gázfogyasztásból nem egészen 892 ezer köbméter világítási célra szolgált.

A budapesti gyárakban kazántüzelésre és mótorhajtásra felhasznált üzemi anyagok mennyiségét összevetve a gyárak erőgépállományának teljesítőképességét kifejező lóerőszámmal, az 1927. évi fogyasztás alakulását az előző évi fogyasztással szemben a következő adatok világítják meg. (A kimutatást lásd a 91. oldalon.)

A budapesti gyárak összes szénfogyasztásából 81·2% a nagy gyárakra esett, 14·9%-át a középnagyságú ipartelepek fogyasztották el s csak 3·9% jutott a kis gyári üzemekre. A 97 nagy fővárosi ipartelep, amely legalább $2^1/_2$ millió pengő értékű termelést tudott felmutatni, összesen $2^1/_2$ millió métermázsával több szenet fogyasztott 1927-ben, mint az előző évben s így 1927-ben telepenkint átlag 94·8 métermázsa szenet tüzelt el. A középnagyságú gyárak azonban, amelyek termelése meghaladta az 500 ezer pengő értéket, de a $2^1/_2$ millió pengőt nem érte el, telepenkint átlag már csak 6·6 ezer métermázsa szenet használtak fel, míg a gyárak legkisebb csoportjában a telepenkinti átlagos szénfogyasztás alig haladta meg az 500 métermázsát. Míg a nagy gyárak szénfogyasztása 1927-ben 37·5%-kal emelkedett, ugyanakkor a középgyárak 42·9%-kal, a kis gyárak pedig 17·9%-kal kevesebb szenet használtak fel, mint amennyit az előző évben eltüzeltek. A 258 középnagyságú gyár és a 842 kis gyári üzem, amelyek tehát együtt a budapesti gyári jellegű ipartelepek 91·9%-át teszik, 1927-ben összesen csak 2·1 millió métermázsa szenet használtak fel s így e gyárakra az 1927. évi összes gyári szénfogyasztásnak csupán 18·8%-a jutott.

A középnagyságú és kis gyárak szénfogyasztásának a csökkenése kétségkívüla villamos mótorok erősebb térfoglalását jelenti, amelyek üzembentartása a fővárosi közhasznú áramfejlesztő telepektől vett árammal a kis ipartelepek túlnyomó részében a legolcsóbb erőforrást szolgáltatja. És a közhasznú áramfejlesztő telepek 1927. évi szénfogyasztása, amely több, mint 400 ezer métermázsával emelkedett, kétségkívül megerősíti azt a feltevést, hogy a fővárosi gyárak mind nagyobb hányada tér át a közhasznú áramfejlesztő telepeken előállított villamos áramnak mótorhajtóerőként való alkalmazására. A nagy gyárak aránylag nagyobb szénfogyasztását viszont

33. A budapesti gyárak kalórikus erőgépeinek üzemanyagfogyasztása 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Száz lóerő üzemben tartásához felhasználtatott									
	Szén, koksz, brikett és fa		faszén		benzin		nyersolaj		világítógáz m^3-ben	
	mértmázsában									
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Vas- és fémipar	3.925·0	4.834·9	879·9	821·9	130·2	104·3	235·9	208·0	101.848·5	81.968·5
II/a) Gépgyártás stb.	3.528·8	2.049·0	979·1	722·4	2.490·2	2.261·1	154·1	298·0	19.672·3	23.309·3
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	2.532·7	2.554·6	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	4.704·3	5.663·5	316·0	235·6	800·0	27.500·0	207·4	311·4	—	—
IV. Fa- és csontipar	3.557·8	3.884·3	—	—	38·6	3·9	169·0	386·0	106.408·3	144.620·8
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	9.657·5	10.508·9	—	1.337·5	—	—	—	—	—	—
VI. Fonó- és szövőipar	8.100·8	8.526·9	862·0	1.038·0	25·0	38·9	—	—	—	—
VII. Ruházati ipar	13.741·9	15.642·4	—	—	—	—	—	—	27.047·6	64.285·7
VIII. Papirosipar	8.591·4	13.990·3	—	—	—	—	113·6	158·2	—	—
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	5.237·1	5.732·5	1.140·2	1.053·2	31·2	15·1	293·0	394·6	36.097·5	37.833·7
X. Vegyészeti ipar	12.053·6	14.094·3	415·0	895·6	345·1	335·3	255·2	998·7	327.125·5	127.932·0
XII. Sokszorosító- és műipar	12.437·4	12.427·3	—	—	—	—	—	—	7.987·5	8.231·3
Összesen	**3.626·7**	**3.610·0**	**774·5**	**738·0**	**255·5**	**3.716·9**	**219·8**	**222·4**	**85.785·6**	**74.006·3**

a fokozottab üzemmenetük is indokolja. Közöttük ugyanis 18 olyan ipartelepet találunk, amelyek az 1927. évben legalább 350 napon át s 69 olyan ipartelepet, amelyek legalább 280 napon át üzemben voltak, úgyhogy a nagy gyárak 1927. évi átlagos üzemnapteljesítménye 303 napot tett. És a nagy gyárak 16·5%-a dolgozott teljes üzemmel, míg a kis és középgyáraknak csak 8·9%-a használta ki teljes mértékben a kapacitását.

13. A budapesti gyárak főbb termelési és üzemi költségei 1927-ben.

A gyárak 1927. évi termelési és üzemi költségei közül a gyári személyzet javadalmazására fordított összegeken kívül csak a termeléshez felhasznált nyersanyagok és üzemi anyagok beszerzési költségei ismeretesek. Az egyéb személyi kiadásokról, mint pl. a betegsegélyezésre, a balasetbiztosításra fordított összegek, továbbá a munkássegélyezési és munkásjóléti kiadások, nyugdíjjárulékok stb. nem állanak rendelkezésre adatok. Úgyszintén ismeretlenek azok a kiadási tételek is, amelyeket az adók, az épületek és berendezések fenntartási költségei, irodai költségek, ügynöki díjak, fuvar-, szállítási, vám-, hirdetési és biztosítási díjak stb. emésztettek fel. Nem jelentéktelen kiadási tételek voltak még az elveszett követelésekre és pénztári engedményre, tőketörlesztésre és a tartozások után fizetendő kamatokra fordított összegek is, amelyekről szintén nincsenek adataink. Minthogy azonban a személyzet javadalmazására és az anyagok beszerzésére fordított költségek a gyárak üzemi kiadásainak átlag körülbelül a háromnegyed részét teszik, azok a többi kiadási tételek nélkül is elég tájékoztatást nyujtanak arról, hogy a gyáripari termelést milyen főbb költségtételek terhelik. A személyzet javadalmazására fordított kiadások, valamint a felhasznált nyersanyagok és üzemi anyagok költségtételeinek az alakulásából már megállapíthatjuk, hogy a gyáripar üzemi és termelési költségei fokozódtak-e vagy sikerült esetleg a gyáraknak csökkenteni e téren a kiadásaikat. Végül áttekintést nyerhetünk a főbb termelési és üzemi költségek iparágak szerinti megoszlását vizsgálva arról is, hogy az előállított iparcikkek értékéhez viszonyítva mely iparágat terhelik nagyobb személyzeti vagy üzemi kiadások s melyek az olcsóbban termelő iparok.

A személyzet javadalmazására fordított költségtételek három főcsoportba oszthatók: *a)* a munkások javadalmazására fordított kiadások, azaz a munkabérek és a munkások részére természetben nyujtott járandóságok egyenértéke, *b)* a tisztviselők javadalmazására fordított kiadások, tehát a tisztviselői fizetések, lakbérek és egyéb pénzbeli járandóságok, valamint a tisztviselők részére természetben nyujtott járandóságok egyenértéke, végül *c)* a gyártulajdonosok és bérlők részére folyósított összegek, ideértve a gyárak önálló felelős vezetőit, tehát a gyárak vezetésével meg-

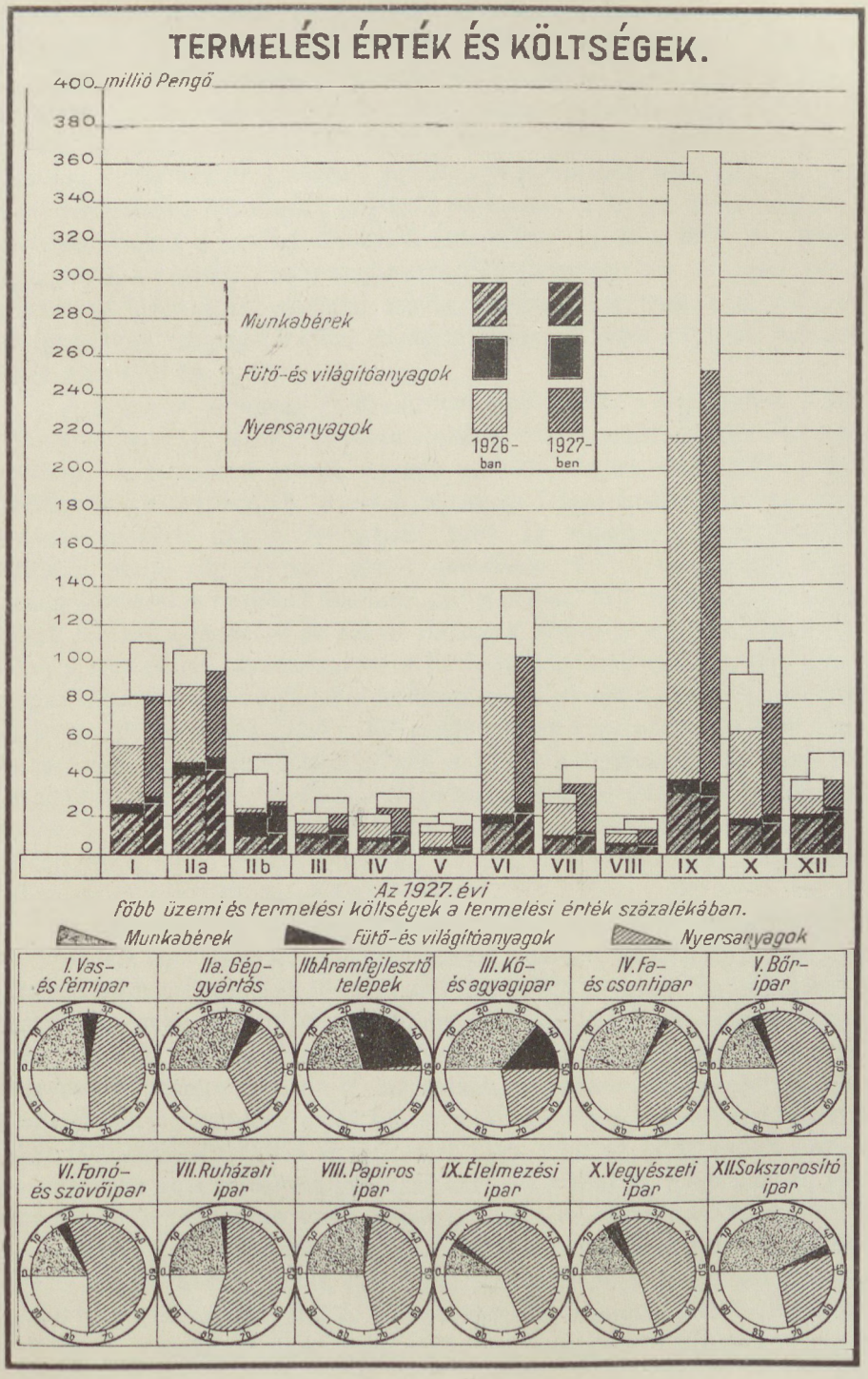
TERMELÉSI ÉRTÉK ÉS KÖLTSÉGEK.
400 millió Pengő
380
360
340
320
300
280
260
240
220
200
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0
Munkabérek
Fütő-és világítóanyagok
Nyersanyagok
1926-ban
1927-ben
I
IIa
IIb
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XII
Az 1927. évi
főbb üzemi és termelési költségek a termelési érték százalékában.
Munkabérek
Fütő-és világítóanyagok
Nyersanyagok
I. Vas- és fémipar
IIa. Gép-gyártás
IIb Áramfejlesztő telepek
III. Kő- és agyagipar
IV. Fa- és csontipar
V. Bőr-ipar
VI. Fonó- és szövőipar
VII. Ruházati ipar
VIII. Papiros ipar
IX. Élelmezési ipar
X. Vegyészeti ipar
XII. Sokszorosító ipar

bízott részvénytársasági vagy szövetkezeti igazgatókat stb. is. Ez utóbbi költségtétel alá a gyártulajdonosok és bérlők részére az üzemi költségeket terhelő kiadásként lehetőleg csak azok a kiadási tételek soroztattak, amelyeket a gyárak a gyártulajdonosok vagy bérlők megélhetésére rendszeresen folyósítottak, úgyszintén azok az összegek, amelyek a gyárak jövedelmeiből az ő részükre természetben juttatott javak egyenértékének felel meg. A gyáripari termeléshez felhasznált anyagok beszerzési költségei pedig magukban foglalják azokat a kiadási tételeket, amelyeket a gyárak fűtő- és világítóanyagok beszerzésére, nyersanyagokra, félgyártmányokra s üzemi segédanyagokra fordítottak, valamint azokat, amelyek a termelés értékesítésénél az iparcikkek csomagolásához, elszállításához szükséges anyagok beszerzésénél merültek fel.

A gyáripari termelési és üzemi kiadások között a legnagyobb tétel a felhasznált nyersanyagok, félgyártmányok és üzemi segédanyagok beszerzési költsége. A budapesti gyárak ugyanis az 1927. évben 504·9 millió pengőt fizettek ki a felhasznált nyersanyagokért, félgyártmányokért és üzemi segédanyagokért, míg a felhasznált fűtő- és világítóanyagok beszerzési költsége annak alig egytized részét, mindössze 50·8 millió pengőt tett, a csomagolószerekre fordított kiadások pedig csupán 20·7 millió pengőt emésztettek fel. De a termelési és üzemi költségek között a második legnagyobb tétel, a személyzet javadalmazására fordított kiadások összege, sem érte el még a felét sem a nyersanyagokra fordított költségeknek. Az összes személyzeti kiadások 1927-ben csak 212·5 millió pengőt tettek s így a felsorolt főbb üzemi és termelési költségekből csak 27·0%-a jutott a tisztviselők és munkások javadalmazására, míg a nyersanyagokra a gyárak 64·0%-át fordították annak. A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségeinek összege ezek szerint 788·9 millió pengőt emésztett fel, ami az előállított iparcikkek értékéhez viszonyítva 70·1%-ot tett.

A főbb költségtételek megoszlása az 1927. évben némi eltolódást mutat az előző évre vonatkozó hasonló kiadásokkal szemben. A személyzeti javadalmazásra fordított kiadások ugyanis az 1926. évben az összes főbb termelési és üzemi költségeknek 28·9%-át tették, míg 1927-ben 28·6%-át érték el annak, holott az 1927. évben az adatgyüjtés a gyártulajdonosok, bérlők és egyéb gyárvezetők részére folyósított összegeket, a tisztviselők javadalmazására fordított költségtételekből külön választva tudakolta. A személyzeti kiadások tehát 1927-ben teljesebben állapíttattak meg, mint az 1926. évben, amikor a tisztviselők közé sorozva a gyárvezetőket, nem tűnt ki, hogy minden gyár kimutatta-e a tulajdonos vagy gyárvezető részére folyósított összegeket is. A személyzet javadalmazására fordított összegek tehát, bár a gyári tisztviselők fizetése és a munkabére javult, a főbb termelési és üzemi költségeknek 1927-ben kisebb hányadát tették, mint az előző évben. De aránylag kisebb rész jutott a fűtő- és világítóanyagok beszerzésére is, amelynek költségei 1926-ban

még 6·9%-ot, 1927-ben azonban már csak 6·4%-ot emésztettek fel az összes főbb üzemi költségekből. Ennélfogva kétségkívül a nyersanyagok, félgyártmányok és üzemi segédanyagok beszerzési költségeinek kellett nagyobb arányban emelkedniök, ami nyilván a gyári nyersanyagok drágulásával van összefüggésben. A budapesti gyárak összes főbb üzemi és termelési költségeiből a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított kiadási tételek az 1927. évben 64·0%-ot képviseltek, míg az előző évben a költségek aránya csak 62·1%-ot tett. Hasonlóképen a csomagolóanyagok beszerzésére fordított összegek aránya is 1927-ben 2·6%-ra növekedett.

A főbb üzemi és termelési költségtételek arányának ilyen eltolódását a nyersanyagok drágulása mellett még inkább magyarázhatja az a körülmény, hogy a budapesti gyári ipartelepek számában az 1927. évben bekövetkezett változás főleg olyan iparágakba tartozó gyárak szaporodásában mutatkozik, amelyekben a nyersanyagokra fordított költségek aránya inkább magasabb, a személyzeti javadalmazásokra fordított kiadások összege pedig alacsonyabb, mint a gyáriparban általában. A budapesti ipartelepek főbb üzemi és termelési költségeinek 1927. évi alakulását egyébként a gyárak átlagos üzemi költségtételei mutathatják be a legáttekinthetőbben. (A kimutatást lásd a 95. oldalon.)

A főbb üzemi és termelési költségek megoszlása változatos képet mutat. A tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre fordított kiadások aránya a többi költségtételekhez viszonyítva iparcsoportonkint nagy eltérésekről ad számot. A sokszorosító- és műiparban, ahol a munkabérek — mint láttuk — a legmagasabbak voltak, a személyzet javadalmazására fordított összegek jelentik a legnagyobb kiadásokat. A sokszorosító- és műiparba tartozó gyárak főbb termelési és üzemi költségtételei között a személyzeti kiadások 58·5%-kal szerepeltek, tehát jóval több, mint a felét tették a felsorolt összes kiadásoknak. Hasonlóképen magas volt a személyzetre fordított kiadások aránya a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban (49·8%), a gépgyártásban (46%), a fa- és csontiparban (42·7%) s a közhasznú villamos áramfejlesztő telepeken (41·1%), míg az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparban mindössze 12%-ot tett s a vegyészeti iparban és textiliparban sem haladta meg a 21%-ot.

A személyzeti kiadások magas összege természetesen összefüggésben van a nagyobb munkáslétszámmal is; pl. a gépgyárak, amelyek a legnagyobb munkáslétszámmal dolgoztak, a legtöbbet, azaz 44·2 millió pengőt fizettek ki tisztviselőik és munkásaik részére. De a személyzetre fordított kiadásoknak a többi üzemi és termelési költségekhez viszonyított aránya a többi költségtételek nagyságától s így elsősorban a nyersanyagokra fordított kiadások arányától is függ. Az élelmezési és rokoniparban pl., mely a gépipar után a legtöbbet, azaz 30·2 millió pengőt fizetett ki tisztviselői fizetés és munkabér

34. A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségei 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Egy-egy gyár átlag kifizetett pengőben									
	a személyzet javadalmazására		fűtő- és világító anyagokért		nyersanyagokért félgyártmányokért és az üzemi segédanyagokért		csomagoló anyagokért		az összes főbb termelési és üzemi kiadásként	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Vas- és fémipar	115.628	119.063	23.671	22.002	171.069	233.149	2.524	2.827	312.892	377.041
II/a) Gépgyártás stb.	316.607	340.077	48.327	48.923	292.085	346.052	3.845	3.639	660.864	738.691
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	1,955.077	2,135.573	2,431.173	2,929.513	122.733	129.682	—	—	4,508.983	5,194.768
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	169.804	205.448	73.379	76.420	98.589	125.965	2.581	4.691	344.353	412.524
IV. Fa- és csontipar	66.321	80.559	4.757	4.966	81.789	102.826	288	508	153.155	188.859
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	108.670	129.391	24.598	24.446	353.177	384.578	7.471	9.670	493.916	548.085
VI. Fonó- és szövőipar	207.385	201.435	49.538	41.443	757.629	711.685	6.586	7.061	1,021.138	961.624
VII. Ruházati ipar	105.091	98.038	6.297	5.251	236.357	226.042	2.393	2.456	350.138	331.787
VIII. Papirosipar	85.107	88.152	6.353	6.239	134.207	151.790	2.238	2.401	227.905	248.582
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	227.337	187.811	50.237	49.401	1,201.626	1,250.705	49.102	72.564	1,528.302	1,560.481
X. Vegyészeti ipar	144.562	136.063	35.707	40.690	388.524	424.991	42.390	50.254	611.183	651.998
XII. Sokszorosító- és műipar	268.596	298.449	17.928	18.996	145.836	190.561	1.534	1.845	433.894	509.851
Összesen	**180.828**	**177.557**	**43.100**	**42.399**	**388.376**	**421.789**	**13.272**	**17.289**	**625.576**	**659.034**

címén, a gyárak főbb üzemi költségei között a személyzet javadalmazására fordított kiadások mégis a legkisebb arányban szerepelnek, mert a felhasznált nyersanyagok értéke ebben az ipari főcsoportban rendkívül magas volt, csaknem kétszeresét tette a személyzetre fordított kiadásoknak. A nyersanyagok beszerzési költségei ennélfogva az élelmezési és élvezeti cikkek gyártásában az összes főbb üzemi és termelési költségek 80·1%-át érték el, tehát messze túlhaladták az egész gyáriparban nyersanyagokra fordított összegek átlagos arányszámát. Nyersanyagokért aránylag a legkisebb összeget — a közhasznú áramfejlesztő telepeket nem számítva, mert azoknak a nyersanyagszükségletét tulajdonképen a tüzelőanyagfogyasztásuk mutatja — a kő-, föld-, agyag- és üvegiparba tartozó gyárak fizették ki, amelyeknél az összes főbb üzemi és termelési költségekből csak 30·6% jutott nyersanyagbeszerzésre. Ebben az iparcsoportban a legjelentősebb gyáraknak, a téglagyáraknak a nyersanyaga ugyanis számottevő értéket alig képvisel, míg a munkabérek elég jelentős összegekkel terhelik a gyárak költségvetését. A fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadások — az áramfejlesztő telepeket előbb említett különleges helyzetük miatt ismét figyelmen kívül hagyva — a kő-, föld-, agyag- és üveg- iparba tartozó téglagyárak, a vegyészeti iparba sorozott gázgyárak s a gépipari telepek acélöntődéinek kemencefűtésre fordított nagyobb arányú szénfogyasztása miatt ezekben az iparcsoportokban aránylag magasabbak, míg a csomagolóanyagokért kifizetett összegek az élelmezési és élvezeti iparban, valamint a vegyészeti iparban jelentenek aránylag nagyobb kiadásokat.

A főbb üzemi és termelési költségek alakulásáról kétségkívül úgy nyerjük a legáttekintőbb képet, ha azokat a termelési értékhez viszonyítjuk. A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségei 1927-ben a gyárakban előállított összes iparcikkek értékének 70·1%-át tették és pedig olyan megoszlás szerint, hogy a személyzet javadalmazására 18·9%-át, fűtő- és világítóanyagokért 4·5%-át, nyersanyagokért, félgyártmányokért és üzemi segédanyagokért 44·9%-át, végül csomagolószerekért 1·8%-át fizették ki a gyárak az összes termelési értéknek. A felsorolt főbb üzemi és termelési költségek 1926-ban valamivel alacsonyabbak voltak, a termelési értékhez viszonyítva csak 69·1%-ot értek el, az 1927. évben tehát a gyáripari termelés nehezebbé vált. Sajnos ezt az eltolódást nem a gyári tisztviselők és munkások helyzetének a javulása okozta, hanem inkább a nyersanyagok drágulása. A személyzet javadalmazására fordított kiadások ugyanis 1926-ban a termelési értéknek 1%-kal nagyobb hányadát tették, mint 1927-ben, míg a nyersanyagbeszerzés 1927-ben emésztett fel 2%-kal többet a termelési értékből, mint amennyit az előző évben. A főbb üzemi és termelési költségeknek a gyáripari termelés összértékéhez viszonyított arányát az 1926. és 1927. években megállapítható eltolódásokkal együtt iparcsoportonkint a következő táblázat tünteti fel:

35. A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségei a termelési érték százalékában 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Év	A gyáripari termelés összes értékéből				
		a személyzet javadalmazására	fűtő- és világító-anyagokra	nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segéd-anyagokra	csomagoló anyagokra	az összes főbb üzemi és termelési kiadásokra
		esett %-ban				
I. Vas- és fémipar	1926	26·4	5·4	39·1	0·6	71·5
	1927	23·5	4·3	46·0	0·6	74·4
II/a) Gépgyártás stb.	1926	39·2	6·0	36·2	0·5	81·9
	1927	31·0	4·5	31·5	0·3	67·3
II/b) Közhasználatú elektromos áram-fejlesztő telepek	1926	22·9	28·5	1·4	--	52·8
	1927	20·6	28·3	1·2	—	50·1
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	1926	38·5	16·6	22·3	0·6	78·0
	1927	36·1	13·4	22·2	0·8	72·5
IV. Fa- és csontipar	1926	34·0	2·4	42·0	0·1	78·5
	1927	32·1	2·0	41·0	0·2	75·3
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1926	17·4	3·9	56·6	1·2	79·1
	1927	17·2	3·3	51·2	1·3	73·0
VI. Fonó- és szövőipar	1926	14·6	3·5	53·3	0·5	71·9
	1927	15·7	3·2	55·5	0·6	75·0
VII. Ruházati ipar	1926	24·8	1·5	55·8	0·6	82·7
	1927	23·7	1·3	54·7	0·6	80·3
VIII. Papirosipar	1926	29·1	2·2	45·9	0·8	78·0
	1927	25·4	1·8	43·7	0·7	71·6
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	1926	9·2	2·0	48·4	2·0	61·6
	1927	8·2	2·2	54·8	3·2	68·4
X. Vegyészeti ipar	1926	16·3	4·0	43·8	4·8	68·9
	1927	14·6	4·4	45·7	5·4	70·1
XII. Sokszorosító- és műipar	1926	48·0	3·2	26·1	0·3	77·6
	1927	42·1	2·7	26·8	0·3	71·9
Összesen	**1926**	**19·9**	**4·8**	**42·9**	**1·5**	**69·1**
	1927	**18·9**	**4·5**	**44·9**	**1·8**	**70·1**

A budapesti gyárakat a termelési érték szerint nagyságcsoportokba osztva érdekes megfigyeléseket tehetünk a főbb üzemi és termelési költségek alakulásánál. A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások a termelési értékhez viszonyítva 1927-ben a gyárak minden nagyságcsoportjában csökkentek, sőt a középnagyságú gyárak kategóriájában, ahová 1927-ben 258 olyan gyár sorozható, amelynek 500 ezer pengőnél nagyobb, de a $2^1/_2$ millió pengőt meg nem haladó értékű termelése volt, a munkáslétszám növekedése ellenére több, mint 4 millió pengővel kevesebbet fizettek ki 1927-ben a gyári tisztviselők és munkások részére, mint 1926-ban. A személyzeti költség általában a nagyobb gyárakban aránylag sokkal kevesebb, mint a kisebb gyárakban. A legnagyobb budapesti gyárak ugyanis, tehát a $2^1/_2$ millió

pengőnél nagyobb értékű termelést kimutató 97 fővárosi ipartelep, amelyek átlag közel 300 munkással dolgoztak, 1927-ben a termelési értéknek csak 15·7%-át fizették ki tisztviselőik és munkásaik részére, míg a középnagyságú ipartelepek a tisztviselők fizetésére és a munkabérekre a termelési értéknek 22·4%-át fordították. A kis gyárak pedig, tehát az 500 ezer pengőnél kisebb-értékű termelést kimutató 842 gyári üzem, a termelési értéknek több, mint egynegyed részét: 27·7%-át fizették ki a gyárakban alkalmazott tisztviselők és munkások részére. És ez az eltérés az 1926. évben még nagyobb volt, akkor a nagy gyáraknál a termelési érték 15·8%-át elért személyi kiadásokkal szemben a középnagyságú gyáraknál 24·0%-os, a kis gyáraknál pedig 31·2%-os arányt állapíthatunk meg a tisztviselőfizetések, illetve munkabérek és a termelési érték között.

A főbb üzemi és termelési kiadások a gyárak különböző nagyság-csoportjaiban főleg azért mutatnak oly lényeges eltérést, mert a kisebb gyárakat aránylag sokkal nagyobb költségek terhelik a gyártulajdonosok, bérlők, gyárvezetők részére folyósított kiadások révén, mint a nagy gyárakat. És e költségek nem igen csökkennek akkor sem, ha a gazdasági viszonyok rosszabbodása folytán a gyáripari termelés értéke csökkenést mutat, ezért a kisebb gyárak jelentékeny részénél, amelyek 1926-ban kevesebbet termeltek, a termelési értékhez viszonyítva nagyobb volt a személyzeti kiadás, mint 1927-ben. A gyári tisztviselők fizetésére és a munkabérekre fordított összegeknek a termelés értékéhez viszonyított aránya a nagy ipartelepeken s a középnagyságú gyárakban annál az oknál fogva is csökkenést mutat, mert a termelési érték növekedésével ott nagyobb arányban emelkedtek a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított kiadások. A főbb üzemi és termelési költségeknek a kis, középnagyságú és nagy gyárakban 1927-ben ipari főcsoportok szerint való megoszlását a 99. oldalon levő adatok mutatják.

A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségeinek alakulása az ipartelepeket fenntartó cégek jellege szerint is lényeges eltéréseket mutat. A fővárosi gyárak átlagánál a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fűtő- és világítóanyagokra, nyersanyagokra, félgyártmányokra, üzemi anyagokra és csomagoló anyagokra fordított kiadások a gyáripari termelés összes értékének — mint láttuk — 70·1%-át tették. Az egyéni és társascégek által fenntartott ipartelepeknél ezek a főbb termelési és üzemi kiadások aránylag magasabbak voltak, 76·9%-át képviselték a termelési értéknek, de az átlagos aránynál magasabbak voltak a részvénytársaságok és szövetkezetek kezében volt ipari vállalatoknál is, amelyek a felsorolt kiadásokra a termelésük 73·7%-át fordították. Ezzel szemben az állam és a főváros tulajdonában álló 25 ipartelepnek és 3 más egyéb jogi személy birtokában levő ipartelepnek ugyanezen kiadási tételei csak 49·6%-át emésztették fel az általuk előállított összes iparcikkek értékének.

36. A főbb üzemi és termelési költségek alakulása a gyárak nagyságkategóriái szerint 1927-ben.

Ipari főcsoport	A gyárak kifizettek pengőben összesen			A gyárak termelési értékéhez viszonyítva, esett %-ban		
	tisztviselők és munkások részére	tüzelő- és világító-anyagokért	nyersanyagokért, félgyártmányokért és üzemi segéd-anyagokért	tisztviselői fizetésekre és munkabérekre	tüzelő- és világító-anyagokra	nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segéd-anyagokra
	a) *Kis gyárak 500.000 pengőnél nem nagyobb termelési értékkel.*					
I., Vas- és fémipar	7.882.103	964.919	10,247.227	31·9	3·9	41·5
II/a) Gépgyártás	5.630.407	576.310	5,222.659	34·6	3·5	32·1
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	1,871.808	416.050	1,462.004	37·8	8·4	29·5
IV. Fa- és csontipar	6,298.455	423.638	6,652.235	36·8	2·5	38·9
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	675.247	49.658	1,942.678	20·1	1·5	57·9
VI. Fonó- és szövőipar	2,570.249	456.477	4,878.511	22·1	3·9	41·9
VII. Ruházati ipar	4,117.580	157,437	8,555.837	25·3	1·0	52·6
VIII. Papirosipar	2,656.801	196.338	4,222.562	26·8	2·0	42·6
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	2,915.246	813.989	9,798.024	16·9	4·7	56·6
X. Vegyészeti ipar	2,006.051	508.612	8,187.340	13·4	3·4	54·8
XII. Sokszorosító- és műipar	3,329.437	192.211	1,991.060	42·8	2·5	25·6
Összesen	**39,953.384**	**4,755.639**	**63,160.137**	**27·7**	**3·3**	**43·8**
	b) *Középnagyságú gyárak 501.000—2,500.000 pengő értékű termeléssel.*					
I., Vas- és fémipar	11,125.658	1,964.814	21,748.936	24·5	4·3	48·0
II/a) Gépgyártás	5,729.250	618.151	5,953.707	34·3	3·7	35·7
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	6,265.315	2,274.114	3,702.616	40·0	14·5	23·6
IV. Fa- és csontipar	4,254.672	226.967	6,884.552	27·1	1·5	43·8
V. Bőr-, sörte,- toll- stb. ipar	612.306	126.548	2,621.368	12·5	2·6	53·7
VI. Fonó- és szövőipar	5,988.663	1,062.786	15,974.899	17·8	3·2	47·4
VII. Ruházati ipar	5,435.687	378.887	13,581.413	22·0	1·5	55·0
VIII. Papirosipar	2,279.723	153,036	4,412.130	24·0	1·6	46·4
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	4,982.247	984.050	26.750.773	11·2	2·2	60·1
X. Vegyészeti ipar	5,554.595	1,679.878	24,164.714	12·2	3·7	53·3
XII. Sokszorosító- és műipar	10,377.342	694.851	6,133.307	44·6	3·0	26·4
Összesen	**62,805.458**	**10,164.082**	**131,928.415**	**22·4**	**3·6**	**47·2**
	c) *Nagy gyárak 2,500.000 pengőnél nagyobb értékű termeléssel.*					
I., Vas- és fémipar	7,067.102	1,888.715	19,682.580	17·3	4·6	48·1
II/a) Gépgyártás	32,850.390	5,165.551	34,283.388	30·0	4·7	31·3
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	10,677.869	14,647.567	648.407	20·6	28·3	1·3
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	2,340.709	1,207.250	1,498.842	27·9	14·4	17·9
IV. Fa- és csontipar	—	—	—	—	—	—
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	2,335.387	508.290	6,474.898	18·3	4·0	50·6
VI. Fonó- és szövőipar	13,196.025	2,956.631	56,771.144	14·2	3·2	61·0
VII. Ruházati ipar	1,427.032	51.732	3,454.575	26·8	1·0	64·8
VIII. Papirosipar	—	—	—	—	—	—
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	22,340.131	6,155.520	176,497.418	7·3	2·0	57·7
X. Vegyészeti ipar	8,766.896	2,694.305	24,677.372	17·1	5·2	48·1
XII. Sokszorosító- és műipar	8,975.344	556.615	6,498.530	39·3	2·4	28·2
Összesen	**109,976.885**	**35,832.176**	**330,487.154**	**15·7**	**5·1**	**47·1**

Állami, illetőleg községi gyári üzem 1927-ben csak 25 volt Budapesten, ezek közül 10 az élelmezési és rokoniparokba tartozó olyan ipartelep, amelyen aránylag kevesebb szakképzett tisztviselő és munkás dolgozott, tehát a gyári tisztviselők és munkások részére kifizetett összeg aránylag alacsonyabb volt, mint a többi fővárosi gyártelepen. Úgyszintén alacsonyabb volt a tüzelő- és világítóanyagfogyasztás is, tehát a fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadások sem érték el az átlagos arányt. A 10 fővárosi élelmezési ipartelep főbb üzemi és termelési költségei ezek szerint csak 41·1%-át tették a termelési értéknek, mert a személyi kiadások csak 8·6%-át, a tüzelő- és világítóanyagokra fordított költség pedig mindössze 2·9%-át érte el ezeken az ipartelepeken a termelési értéknek, holott a gyáriparban általában e kiadások 18·9%-ot, illetve 4·5%-ot jelentenek az előállított iparcikkek értékéhez viszonyítva. Az állami gépgyárban, a fővárosi elektromos műveknél és a gázgyárakban viszont a felhasznált nyersanyagok értéke volt lényegesen alacsonyabb, mint a többi gyárakban általában. Az állam és a főváros tulajdonában állott gyárak főbb üzemi és termelési költségeinek az összes termelési értékhez viszonyított aránya tehát ezek után érthetően jóval alacsonyabb, mint az egyéni és társascégek, valamint a részvénytársaságok és szövetkezetek kezében volt ipartelepeknél.

A budapesti gyárak főbb üzemi és termelési költségeinek 1927. évi alakulásánál az előző évek hasonló kiadási tételeihez viszonyítva a következő hullámzást állapíthatjuk meg:

37. A főbb üzemi és termelési költségek alakulása 1921—1927-ben.

Év	Tisztviselői fizetések és munkabérek		Tüzelő és világító anyagok költségei		Nyersanyagok, félgyártmányok, üzemi segédanyagok és csomagoló anyagok költségei		Összes főbb üzemi és termelési költségek	
	pengőben	a termelési érték %-ában	pengőben	a termelési érték %-ában	pengőben	a termelési érték %-ában	pengőben	a termelési érték %-ában
1921	43,046.930	11·1	21,915.133	5·7	203,181.787	52·5	268,143.850	69·3
1922	53,444.042	12·3	28,645.918	6·6	242,884.435	55·8	324,974.395	74·7
1923	62,623.497	13·8	35,638.291	7·8	219,032.539	48·1	317,294.327	69·7
1924	124,241.312	18·8	44,956.479	6·8	321,042.458	48·5	490,240.249	74·1
1925	169,769.722	20·3	47,247.556	5·6	392,685.008	46·9	609,702.286	72·8
1926	186,976.581	20·0	44,565.625	4·8	415,303.662	44·3	646,845.868	69·1
1927	212,535.727	18·9	50,751.897	4·5	525,575.706	46·7	788,863.330	70·1

A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások arányának a csökkenése csak látszólagos és onnan származik, hogy 1927-ben már a gyárak közül egy sem mutatta ki e címen a tulajdonosok, bérlők vagy

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

A BUDAPESTI GYÁRAK TERMELÉSE.

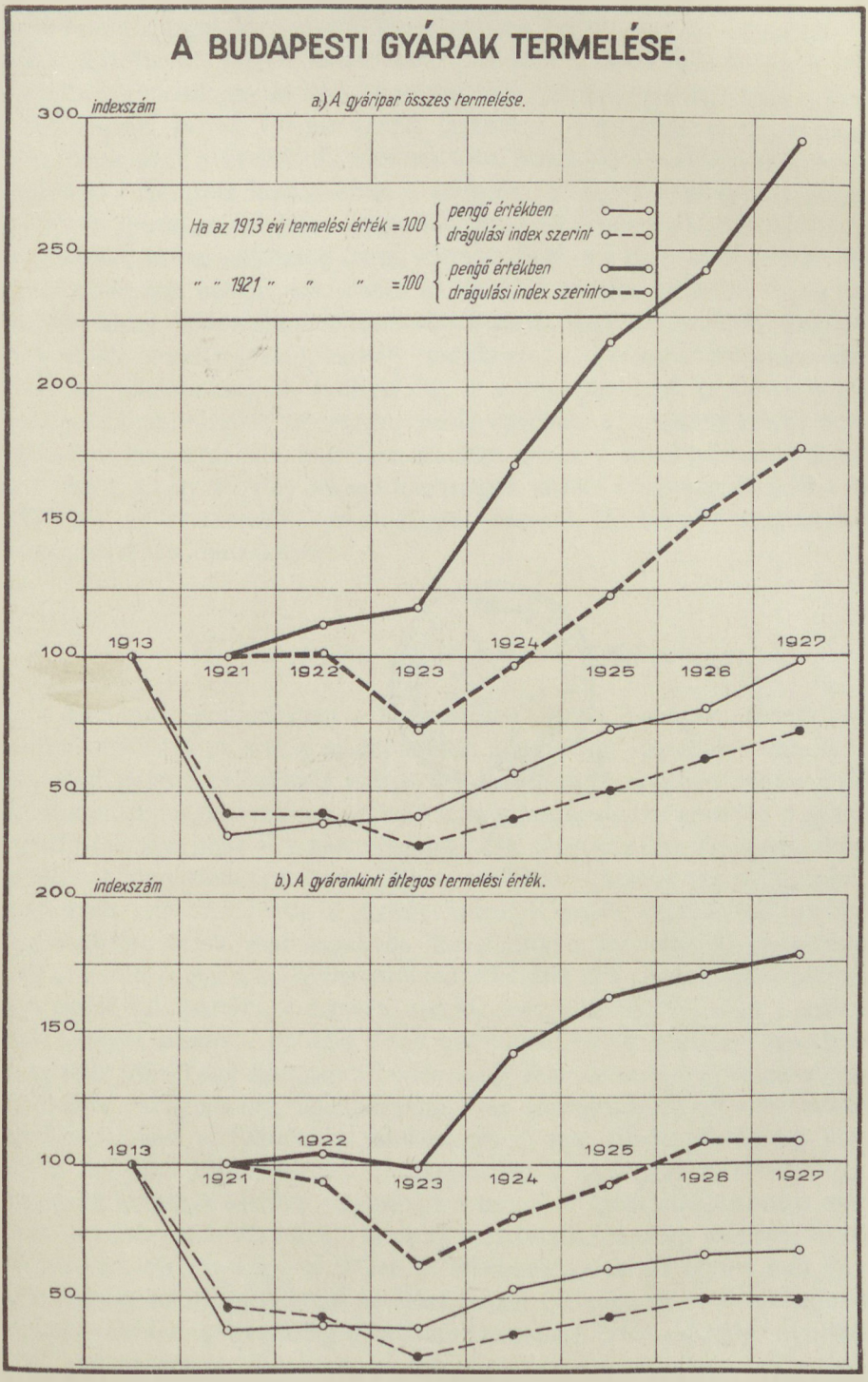

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST

gyárvezető igazgatók részére kifizetett összegeket, hanem azt külön tételenként tüntette fel, míg 1926-ban több ipartelep a tisztviselői fizetések közé sorozta a gyártulajdonos és a gyárigazgatók fizetését. Ha 1927-ben a gyártulajdonosok, bérlők és gyárvezető igazgatók 17·8 millió pengőre tehető járandóságait is a tisztviselői fizetések közé sorozzuk, a személyzeti javadalmazásokra fordított kiadásoknak a termelési értékhez viszonyított aránya 20·5%-ot mutat, tehát jóval magasabb, mint 1926-ban volt. Azonban a két év adatai nem hasonlíthatók össze, mert az 1926. évi tisztviselői fizetésekből az oda sorozott néhány tulajdonos és igazgató részére kifizetett összegeket levonni nincs módunkban. A fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadások arányánál megállapítható csekély csökkenés a villamos motorok egyre erősbödő alkalmazásának tudható be, a nyersanyagoknál és üzemi segédanyagoknál mutatkozó növekedés pedig egyrészt a nyersanyagárak emelkedésével magyarázható, másrészt azonban annak a hullámzásnak a következménye, amely a gyári jellegű ipartelepek között évről-évre fennáll s így 1927-ben az értékesebb nyersanyaggal dolgozó ipartelepek számának a szaporodásában mutatkozott.

14. A budapesti gyárak termelése 1927-ben.

Budapest gyáriparában a fővárosi ipartelepek iparágak szerinti megoszlását tekintve az ország gyáriparának minden ága képviselve van. A fővárosban gyárilag előállított iparcikkek sokféleségét azonban adatok híján áttekinteni nincs módunkban, csak az iparág megnevezése, amelybe a gyárak soroztattak, nyujthat erre vonatkozólag némi tájékoztatást. De a gyárakban előállított iparcikkek ismerete nélkül a gyáripari termelés intenzitásának a megmérése sem történhetik a termelés mennyiségének és értékének együttes megállapítása útján, ami legjobban mutathatná a termelés fokozását vagy csökkentését. A gyáripari termelésről rendelkezésre álló adatok csak a gyárakban előállított iparcikkek értékét, eladási árát tüntetik fel, vagy a gyárak által végzett szerelési, javítási, vagy bérmunkákért felszámított összegeket ismertetik. Minthogy azonban a budapesti gyárak termelése általánosságban évről-évre túlnyomólag ugyanazoknak az iparcikkeknek az előállítására szorítkozik, sem az iparcikkek milyenségében, sem minőségében vagy értékében nagyobb eltérések nem mutatkoznak, a gyáripari termelés intenzitásának iparágak szerinti megmérése a termelési érték alapján mégis megfelelő eredményekre vezethet. Ha pedig valamelyik ipartelep más iparcikkek előállítására tért át s így az üzemi és termelési adataival együtt más iparágba került, mint amelyikben az előző évben szerepelt, a termelési adatok összehasonlítása a gyárankinti átlagos termelési érték alapján nyujthat kellő tájékoztatást.

Budapestnek az 1927. évben üzemben volt 1197 gyári jellegű ipartelepe összesen 1125·5 millió pengő értékű termelést mutatott ki, ami a főváros előző évi gyáripari termelésének értékénél több, mint 200 millió pengővel nagyobb. Az 1927. évi adatok — mint láttuk — 163 iparteleppel többet tüntetnek fel, mint az előző éviek, a termelési értéktöbblet azonban nagyobb, mint amennyit a gyárak számának 1927. évi szaporodása indokolhat. A gyáripari termelési érték ugyanis az egy-egy gyárra eső átlagos termelési érték szerint is emelkedést mutatott az 1927. évben. Míg az 1926. évben előállított összes iparcikkek értékéből átlag egy gyárra 906 ezer pengő számítható, az 1927. évi termelési értékből minden üzemben volt gyárra 940 ezer pengő jut, ami a gyáripari termelés 3·8%-os emelkedését jelenti. A gyárankinti termelési érték növekedése annál is inkább a termelés fokozása mellett szól, mert a gyárak számában 1927-ben bekövetkezett eltolódás a kisebb gyári ipartelepek számának a megnövekedéséből származik. A munkáslétszám szerint a legkisebb kategóriába sorozott gyárak ugyanis, tehát azok az ipartelepek, melyek legfeljebb 20 munkással dolgoztak, 1927-ben 54-gyel szaporodtak, sőt a gyárak számában mutatkozott 1927. évi többlet mintegy kétharmad részét a legfeljebb 50 munkást foglalkoztató ipartelepek számának a növekedése okozta. De ha a termelési érték növekedését a munkáslétszám alakulása szerint vizsgáljuk, szintén megállapíthatjuk a gyárak termelésének a fokozódását. A gyáripari termelés 1927. évi értékéből ugyanis átlag egy munkásra több, mint 12 ezer pengő esett, míg az 1926. évi termelési értékből átlag egy-egy gyárimunkásra alig 11·7 ezer pengő jut.

A budapesti gyárak 1927. évi termelésének értékét az 1926. évi termelési értékhez viszonyítva ipari főcsoportok szerint a 38. táblázat mutatja be. (A kimutatást lásd a 103. oldalon.)

A gyárak termelési értékének alakulása elsősorban az ipartelepek nagyságától függ. A több munkást foglalkoztató, nagyobb teljesítőképességű erőgépekkel dolgozó ipartelepek évi termelése általában nagyobb, mint a kisebb kapacitású gyáraké. A termelés nagysága azonban a munkások munkanapteljesítménye és az erőgépek üzemóráinak száma szerint módosul. Nagyobb üzemszünetelés esetén a nagyobb ipartelepek produkciója esetleg alatta marad a megszakítás nélkül dolgozó jóval kisebb ipartelepek termelésének. De a termelési érték változik a termelési ág, az előállított iparcikkek milyensége és minősége szerint is. Az értékesebb nyersanyaggal dolgozó ipartelepek vagy a több megmunkálást kívánó iparcikkek előállításával foglalkozók termelésének értéke aránylag magasabb épúgy, mint a nagyobb tőkebefektetéssel megindított ipartelepek termelésének az értéke is.

Az előállított iparcikkek értéke alapján változó gyáripari termelési érték alakulásának a megfigyelésére az adatoknak iparágak szerint történt szétválasztása nyujt némileg módot. A munkáslétszám és a motorikus erő aránya szerint azonban csak az ipartelepek megfelelő csoportosítása révén

38. A budapesti gyárak termelésének értéke 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az üzemben volt gyárak száma		A gyárak termelési értéke				Emelkedés (+) vagy csökkenés (—) %-ban	
			összesen		átlag gyáranként		az összes termelésnél	gyárankinti átlagos termelésnél
	1926-ban	1927-ben	1926	1927	1926	1927		
			pengőben					
I. Vas- és fémipari	185	219	80,904.730	110,973.258	437.323	506.727	+ 23·4	+ 15·8
II/a) Gépgyártás stb.	132	130	106,519.346	142,643.215	806.965	1,097.256	+ 33·9	+ 35·9
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	5	5	42,659.290	51,799.864	8,531.858	10,359.972	+ 21·4	+ 21·4
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	48	51	21,183.869	29,001.716	441.330	568.661	+ 36·9	+ 28·9
IV. Fa és csontipar	112	131	21,807.767	32,828.284	194.712	250.598	+ 50·5	+ 28·7
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	26	28	16,231.953	21,028.357	624.306	751.013	+ 29·6	+ 20·3
VI. Fonó- és szövőipar	80	108	113,698.328	138,422.814	1,421.229	1,281.693	+ 21·8	— 9·9
VII. Ruházati ipar	77	112	32,628.733	46,298.449	423.750	413.379	+ 41·9	— 2·4
VIII. Papirosipar	50	56	14,619.342	19,431.767	292.387	346.996	+ 32·9	+ 18·7
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	142	161	352,724.519	367,520.338	2,483.975	2,282.735	+ 4·2	— 8·1
X. Vegyészeti ipar	106	120	94,024.730	111,673.295	887.026	930.610	+ 18·8	+ 4·9
XII. Sokszorosító- és műipar	71	76	39,702.703	53,907.480	559.193	709.309	+ 35·8	+ 26·8
Összesen	**1.034**	**1.197**	**936,705.310**	**1.125,528.837**	**905.904**	**940.291**	**+ 20·2**	**+ 3·8**

figyelhetjük meg a gyáripari termelési érték alakulását. A budapesti gyárak összes termelési értékéből például a legkisebb munkáslétszámmal bíró gyárak tehát, amelyek legfeljebb 20 munkást foglalkoztattak, mindössze 6·4%-ot állítottak elő, holott a budapesti gyárak 40·9%-a, tehát közel a fele tartozott a legkisebb munkáslétszámmal dolgozó ipartelepek csoportjába. Viszont a gyáripari termelés értékének 29·7%-a esett az 500-nál több munkást foglalkoztató ipartelepekre, bár azok száma mindössze 2·6%-át tette az összes fővárosi gyárak számának. Sőt, ha a gyáripari termelési értéket a munkáslétszám és az alkalmazott motorikus erő aránya szerint kombinálva hasonlítjuk össze, azt fogjuk látni, hogy a gyáriparban használt erőgépek teljesítőképességét mutató lóerőszámnak s a gyáripari termelés értékének egyaránt 15·9%-a esett a 101—200 munkást foglalkoztató gyárakra, tehát a termelési érték szerint a fővárosi ipartelepek e csoportjában kiegyensúlyozva mutatkozik a motorikus erő aránya és a munkáslétszám. A kevesebb, 51—100 munkással dolgozó gyárakban a motorikus erő csak 3·7%-át, a nagyobb munkáslétszámú 201—300 munkást foglalkoztató gyárakban ellenben 24·5%-át tette az összes erőgépek teljesítőképességének, míg a termelési érték megoszlásánál az arány fordított, bár nem olyan erősen eltérő, ott kisebb gyárakra jutott több (13·9%) s a nagyobb gyárakra kevesebb (12·2%) a gyáripari termelés összes értékéből.

A budapesti gyári jellegű ipartelepeket a munkáslétszám nagysága szerint 8 kategóriába sorozva, a termelési érték alakulását illetőleg az alábbi megfigyeléseket tehetjük.

39. A budapesti gyárak termelése munkáslétszámkategóriák szerint 1926-ban és 1927-ben.

Gyárcsoportok munkáslétszám szerint	A gyárak száma[1])		A termelés értéke összesen		Egy gyárra esett átlagos termelés értéke		Emelkedés (+) v. csökkenés (—) %-ban	
			pengőben				az összes termelés értékénél	a gyárankinti átlagos termelés értékénél
	1926	1927	1926	1927	1926	1927		
Legfeljebb 20 munkással	434	488	50,688.685	71,338.919	116.794	146.186	+40·7	+25·2
21— 50 munkással	294	341	106,529.374	117,697.287	362.345	345.153	+10·5	—4·7
51— 100 «	127	167	109,310.759	156,103.967	860.715	934.754	+42·8	+8·6
101— 200 «	91	101	131,695.678	178,237.595	1,447.205	1,764.729	+35·4	+21·9
201— 300 «	30	37	120,506.188	136,493.593	4,016.872	3.689.016	+13·3	—8·2
301— 500 «	27	29	126,472.095	128,648.049	4,684.151	4,436.139	+1·7	—5·3
501—1.000 «	20	22	188,618.335	196,752.925	9,837.646	8,943.314	+4·3	—9·1
1.000-nél több «	7	9	87,767.031	136,812.789	12,538.147	15,201.421	+55·9	+21·2
Együtt	1.030	1.194	921,588.145	1.122,085.122	894.687	939.770	+21·8	+5·0

A budapesti gyárak termelési értékének az ipartelepek munkáslétszáma szerint történt csoportosítása iparágankint igen nagy eltéréseket mutat. A vas- és fémipari telepek túlnyomó része: 42·9%-a kisüzem, leg-

[1]) Az 1926. évben 4, 1927. évben 3 ipartelep csak otthondolgozó munkásokat foglalkoztatott 15,117.165 P, illetve 3,443.715 P termelési értékkel.

feljebb 20 munkással dolgozik, mégis a vas- és fémipar összes termelési értékének csak 6%-át állították elő ezek a kis gyári üzemek. A gépiparban a legfeljebb 20 munkást foglalkoztató gyárakra még kevesebb, mindössze 1·8% esik a termelési értékből, bár a gépgyáraknak is 30%-a tartozott a legkisebb munkáslétszámmal dolgozó ipartelepek csoportjába. Míg azonban a vas- és fémiparban a termelési értékből 31·4% a 21—100 munkást foglalkoztató ipartelepekre, 56·1% pedig a 101—500 munkást foglalkoztató ipartelepekre esett, — mert mindössze 2 vas- és fémipari gyár volt Budapesten, amely több, mint 500 munkással dolgozott, s a gyárak közel fele a 100 ezer pengőnél kisebb értékű termelést kimutató ipartelep volt, — addig a gépiparban az 500-nál több munkással dolgozó 10 nagy gyár állította elő a termelt iparcikkek legnagyobb részét, 69·9%-át.

A több, mint 500 munkással dolgozó nagy gyárak termelték még az előállított iparcikkek igen jelentékeny hányadát, a bőriparban 48·4%-át, a fonó- és szövőiparban 42·5%-át, s az élelmezési és rokoniparokban 29·7%-át. Ezekben az iparcsoportokban a kis gyárak, tehát a legfeljebb 20 munkással dolgozó ipartelepek száma többnyire aránylag nagy, azokra következésképen a termelési értéknek csak kisebb hányada jutott, tehát ezekben az iparcsoportokban több nagy ipartelep mellett számos egészen apró gyári üzem sorakozik. A bőriparban ugyanis a legkisebb munkáslétszámú gyárak csoportjában 57·1%-át találjuk az ipartelepeknek, azok az összes bőripari termelésnek mégis csak 13·3%-át képviselik. Az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító iparban a kis gyárak kategóriájába 45·3%-át, a textiliparban pedig 26·9%-át sorozhatjuk a gyáraknak, mégis a termelési értékből az élelmezési iparban csak 4·4%, a textiliparban pedig csupán 2·6% jut a legfeljebb 20 munkást foglalkoztató ipartelepekre. Ezzel szemben a ruházati iparban, valamint a fa- és csontiparban a kisebb gyárak jelentősége emelkedik ki. Az előbbiben az ipartelepek 66·1%-a esett a legfeljebb 50 munkással dolgozó gyári üzemekre, amelyek nem sokkal kisebb arányban, 54·8%-ban részesedtek a termelés összes értékéből. Az ugyanilyen munkáslétszámú gyárak csoportjában viszont a fa- és csontipari gyárak 79·4%-át találjuk, tehát több mint a háromnegyed részük dolgozott legfeljebb 50 munkással, azonban ezek a kis gyárak állították elő az összes termelési érték 47·7%-át.

Az ipartelepeket a munkáslétszám nagysága szerint csoportosítva a több munkással dolgozó ipartelepek termelése általában véve arányosan emelkedik a munkáslétszám növekedésével. A termelési értékből egy-egy munkásra átlag mégis eltérő rész jut és pedig évről-évre hasonló hullámmozgás szerint. A gyári munkások teljesítményét az átlagos 1 munkásra eső termelési érték alapján vizsgálva, a 201—300 munkással dolgozó ipartelepek csoportjában volt a teljesítmény a legnagyobb s az 1000-nél több munkást foglalkoztató ipartelepeken a legkisebb. A legfeljebb 50 munkást alkalmazó gyárakban a munkásokra eső átlagos termelési érték alacsonyabb, mint az

annál nagyobb, de a 200-at meg nem haladó munkáslétszámmal dolgozó ipartelepeken.

A budapesti gyárakban 1927-ben egy munkásra a gyáripari termelés összes értékéből átlag 12.011 pengő esett, 531 pengővel több, mint 1926-ban. Az átlagos termelési érték szerint a munkásteljesítmény maximuma a 201-300 munkást foglalkoztató ipartelepeken közel 15 ezer pengőt ért el, míg a minimum, mely az 1000-nél több munkással dolgozó, azaz a legnagyobb munkáslétszámú ipartelepeken állapítható meg, alig haladta meg a 9 ezer pengőt. Az 1926. évben ez a hullámzás még nagyobb eltéréseket mutatott. A maximum és minimum uyanazokra a gyári nagyságcsoportokra esett, a maximum azonban közel 16 ezer pengőt mutatott, míg a minimum csupán 7 ezer pengőt ért el.

A nagy és kis gyárak munkásainak a termelési érték arányában kimutatott teljesítménye elsősorban a különböző iparágakba tartozó gyáraknak a munkáslétszámkategóriák szerinti megoszlásától függ, a munkásokra ugyanis a termelési értékből, átlag nagyobb rész esik azokban az iparágakban, amelyek anyagfelhasználása nagyobb értéket képvisel. Így például az élelmezési iparban, amely a főbb üzemi és termelési költségeknek 80·1%-át fordította nyersanyagokra, átlag egy munkásra 28 ezer pengő jutott a termelés összes értékéből, míg a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban, ahol a főbb kiadási tételeknek egyharmad részét sem tette a felhasznált nyersanyag értéke, egy munkásra átlag csak 4 és fél ezer pengő értékű termelés számítható.

A gyárakat fenntartó iparvállalatok cége szerint vizsgálva a gyáripari termelés értékét s a gyári munkásokra esett termelési értéket, általában megállapítható, hogy az egyéni cégek által üzemben tartott ipartelepeken a munkások teljesítménye valamivel nagyobb, mint a jogi személyek kezében volt iparvál-alatoknál. Úgyszintén kitűnik az is, hogy a saját kezelésben vezetett gyári üzemekben jobb volt a teljesítmény, mint a bérbeadott iparvállalatoknál.

A budapesti gyárak összes termelésének értékéből a legnagyobb rész a részvénytársaságok és szövetkezetek tulajdonában volt ipartelepekre esett, míg az egyéni és társascégek ipartelepei csaknem ugyanannyit termeltek, mint az állami és fővárosi gyári üzemek. Az egyéni és társascégek iparvállalatainak száma azonban több mint huszonötszöröse az állami vagy fővárosi tulajdonban lévő ipartelepek számának s így a gyárankinti átlagos termelési érték az egyéni és társascégeknél csak 291 ezer pengőt tett, míg az állami és fővárosi gyárak átlagos termelése csaknem elérte a 7·7 millió pengőt. A két termelési érték között találjuk a részvénytársaságok és szövetkezetek gyári üzemeinek átlagos termelési értékét, mely mintegy 1·5 millió pengő értéket képviselt, közel kétszerannyit, mint az összes budapesti gyárak 1927. évi átlagos termelése. A gyárakat fenntartó iparvállalatok cége szerint csoportosítva a gyáripar 1927. évi termelési értékét ipari főcsoportok szerint a következő megoszlást figyelhetjük meg:

40. A budapesti gyárak termelésének értéke a fenntartó cégek jellege szerint 1926-ban és 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az üzemben volt ipartelepek száma		A termelés értéke pengőben összesen		A termelés értéke pengőben gyárankint	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927
			a) *Egyéni és társascégek ipartelepei.*			
I. Vas- és fémipar	122	151	20,794.346	33,739.817	170.445	223.442
II/a) Gépgyártás stb.	68	69	9,599.282	12,582.283	141.166	182.352
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	20	24	2,310.819	3,344.408	115.541	139.350
IV. Fa- és csontipar	74	88	10,709.925	15,857.151	147.729	180.195
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	17	20	4,249.235	5,710.121	249.955	285.506
VI. Fonó- és szövőipar	29	46	11,041.011	16,557.570	380.725	359.947
VII. Ruházati ipar	40	78	14,451.546	22,842.895	361.289	292.858
VIII. Papirosipar	30	33	4,135.093	5,315.567	137.836	161.078
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	67	82	43,826.359	50,233.043	654.125	612.598
X. Vegyészeti ipar	40	44	15,672.240	19,714.477	391.806	448.056
XII. Sokszorosító- és műipar	30	31	6,771.317	7,943.472	225.711	256.241
Összesen	**537**	**666**	**143,561.173**	**193,840.804**	**267.339**	**291.052**
			b) *Részvénytársaságok és szövetkezetek ipartelepei.*			
I. Vas- és fémipar	62	68	60,110.384	77,233.441	969.522	1,135.786
II/a) Gépgyártás stb.	59	58	81,927.051	103,032.230	1,388.594	1,776.417
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	2	2	3,532.149	7,145.098	1,766.075	3,572.549
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	24	27	18,735.369	25,657.308	780.640	950.271
IV. Fa- és csontipar	35	40	10,937.087	16,444.733	312.488	469.850
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	9	8	11,982.718	15,318.236	1,331.413	1,914.779
VI. Fonó- és szövőipar	49	62	96,523.414	121,865.244	1,969.866	1,965.568
VII. Ruházati ipar	33	34	18,177.187	23,455.554	550.824	689.869
VIII. Papirosipar	19	20	10,441.167	12,516.392	549.535	625.820
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	66	65	192,765.783	227,905.477	2,920.693	3,506.238
X. Vegyészeti ipar	62	70	56,024.601	66,338.417	903.623	947.692
XII. Sokszorosító- és műipar	34	38	25,724.105	37,443.855	756.591	985.365
Összesen	**454**	**492**	**586,881.015**	**734,355.985**	**1,292.689**	**1,492.593**
			c) *Állami és községi ipartelepek.*			
I. Vas- és fémipar	—	—	—	—	—	—
II/a) Gépgyártás stb.	2	3	14,993.013	27,028.702	7,496.506	9,009.567
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	3	3	39,127.141	44,654.766	13,042.380	14,884.922
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	—	—	—	—	—	—
IV. Fa- és csontipar	—	—	—	—	—	—
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	—	—	—	—	—	—
VI. Fonó- és szövőipar	—	—	—	—	—	—
VII. Ruházati ipar	—	—	—	—	—	—
VIII. Papirosipar	1	1	43.082	703.763	43.082	703.763
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	8	10	106,169.741	88,229.028	13,271.211	8,822.903
X. Vegyészeti ipar	1	4	21,938.933	25,102.250	21,938.933	6,275.562
XII. Sokszorosító- és műipar	4	4	6,156.296	6,705.183	1,539.074	1,676.296
Összesen	**19**	**25**	**188,428.206**	**192,423.692**	**9,917.274**	**7,696.947**

Ipari főcsoportok szerint vizsgálva a termelési értéket, az a gyáraknak mind a három csoportjában az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó telepeknél volt a legmagasabb. Utána az egyéni és társascégeknél a vas- és fémipari gyárak, majd a ruházati ipartelepek következnek, a részvénytársasági és szövetkezeti kézben levő gyárak között a textil- és gépgyárak, az állami és községi tulajdonban lévő ipartelepek között pedig a közhasznú áramfejlesztő telepek s a gépipari gyárak és vegyészeti ipartelepek jönnek, ez utóbbiak a vegyészeti iparba tartozó gázgyárak magas termelési értéke alapján. Az egyéni és társascégek 193·8 millió pengő értékű termeléséből az élelmezési és rokoniparokba tartozó gyárak 25·9%-ot, a vas- és fémipari gyárak 17·4%-ot, a ruházati cikkeket előállító telepek 11·8%-ot, a vegyészeri gyárak pedig 10·2%-ot állítottak elő.

A részvénytársasági és szövetkezeti cégek iparvállalatai közül, amelyek együtt 734·4 millió pengő értékű termelést mutattak ki, az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító ipartelepek 31·0%-át, a textilgyárak 16·6%-át s a gépgyárak 14·0%-át állították elő a termelési értéknek. Az állam és a főváros által üzemben tartott ipartelepek összes termelését kitevő 192·4 millió pengő értékből pedig 45·9%-ot az élelmezési és rokoniparokba tartozó gyárak, 23·2%-ot a villamos áramfejlesztő telepek, 14·0%-ot a gépgyárak és 13·0%-ot a vegyészeti gyárak termeltek. Az egyéni és társascégek között a legkisebb termelési értéket 1·7%-ot a kő-, föld-, agyag- és üvegipari gyárak, a részvénytársaságok és szövetkezetek ipartelepei között 0·9%-ot a két közhasznú áramfejlesztőtelep s 1·7%-ot a papíripari gyárak, végül az állami és községi tulajdonban lévő iparvállalatok között a legkisebb termelési értéket, 0·4%-ot, ugyancsak a papíriparba tartozó ipartelepek mutatták ki.

Budapest gyári jellegű ipartelepei, mint láttuk, az 1927. évben 1125·5 millió pengő értékű iparcikket állítottak elő, a főváros gyáriparának 1927. évi termelése ennélfogva 20·2%-kal magasabb volt az előző évi gyári termelés értékénél. Tekintsük most át, hogyan alakult a fővárosi gyárak termelési értéke az utóbbi években a háború előtti Budapest gyáripari termeléséhez viszonyítva:

41. A budapesti gyáripari termelés értéke 1913-ban és 1921—1927-ben.

Év	Üzemben volt gyárak száma	A termelés értéke			
		összesen ezer pengőben	index-számokban	gyárankint ezer pengőben	index-számokban
1913	823	1,151.135	100	1.398·5	100
1921	732	387.182	34	528·9	38
1922	792	435.004	38	549·2	39
1923	867	454.982	40	524·7	38
1924	888	661.878	57	745·4	53
1925	975	837.908	73	859·4	61
1926	1.034	936.705	81	905·9	65
1927	1.197	1,125.529	98	940·2	67

A gyáripari termelés értékemelkedése alapján azonban sem a gyárankinti átlagos termelésből, sem a munkásokra átlag esett termelési érték hányada alapján szembeállított munkásteljesítményből nem állapítható meg a gyáripari termelés emelkedésének vagy csökkenésének aránya. Az iparcikkek értékének az árak hullámzása folytán bekövetkezett eltolódásai ugyanis a gyáripari termelés értékének emelkedését vagy csökkenését fokozhatják, esetleg kisebbíthetik, ami nem csekély mértékben módosíthatja a termelési értéket feltüntető adatok alakulásából a gyáripar fejlődésére vonatkozólag levonható következtetéseket. Az iparcikkek árhullámzása okozta eltolódások kiküszöbölése végett a budapesti gyárak termelési értékét feltüntető adatokat az erre a célra egyedül rendelkezésre álló hivatalos átszámítási kulcs, a nagykereskedelmi index alapján számíthatjuk át azonos pénzegységben kifejezett termelési értékre. Az átszámítás eredménye ugyan nem nyujthat kifogástalan adatokat, mert a nagykereskedelmi index csak a nyersanyagok egy részének az árhullámzása alapján számíttatott ki, melynél alig egy-két iparcikk árváltozásai vétetnek csupán figyelembe, tehát a főváros gyáripari termelésénél alig alkalmazható, mégis közelebb visz a gyárak által előállított iparcikkek tényleges termelési értékének megállapításához, főleg, ha a gyárak termelését több évre vonatkozólag kívánjuk összehasonlítani. A budapesti gyárak termelési értékét az iparcikkek árhullámzásának kiküszöbölése céljából a nagykereskedelmi index alapján átszámítva s az utolsó békeévnek, az 1913. évnek a gyáripari termelési értékéhez viszonyítva, az 1921—1927. években az alábbi adatok mutatják be.

42. A gyáripari termelés értéke 1913-ban és 1921—1927-ben békebeli vásárlóerejű pénzértékben, a nagykereskedelmi index alapján átszámítva.

Év	Az üzemben volt gyárak száma	A gyáripari termelési érték		A gyárankinti átlagos termelési érték	
		összesen ezer pengőben	index-számokban	összesen ezer pengőben	index-számokban
1913	823	1,151.135	100	1.398·7	100
1921	732	467.974	41	639·3	46
1922	792	470.783	41	594·4	42
1923	867	342.092	30	396·9	28
1924	888	452.410	39	509·5	36
1925	975	574.696	50	589·4	42
1926	1.034	713.951	62	690·5	49
1927	1.197	825.773	72	689·9	49

A fővárosi gyáripar tehát a valóságban még a háromnegyedrészét sem érte el 1927-ben a békebeli termelésnek, holott az utolsó öt év óta állandó és nagyarányú javulást mutat, melynek következtében a budapesti gyárak által előállított összes iparcikkek értéke 1927-ben több mint a kétszeresét

érte el az 1923. évi termelési értéknek. Sőt a gyárankinti termelés is hasonló növekedést mutatott, a legutolsó öt év alatt ugyanis az egy-egy gyárra eső átlagos termelési érték az 1923. évi 396·9 ezer pengőről 1927-ben 689·9 ezer pengőre emelkedett.

A budapesti gyáripar fejlődésének a megfigyelésénél a gyárak számának növekedése miatt kétségkívül a gyárankinti termelés alakulását is vizsgálat alá kell venni, különösen akkor, ha a békebeli állapottal akarjuk összehasonlítani a termelési adatokat. Az 1913. évről rendelkezésre álló gyáripari adatok ugyanis a gyári jelleg megállapításánál adatgyüjtési nehézségek miatt nem terjeszkedtek ki szigorúan az összes gyári jellegű ipartelepekre, hanem a kisebb, a gyári jelleg határán mozgó teljesítőképességű ipartelepek nagy részét mellőzték. Pedig épen a kis gyári üzemek száma emeli magasra a gyárak számát s így a gyárankinti átlagos termelési érték arányát nagymértékben csökkenti. Láttuk ugyanis, hogy a budapesti gyárak között 1927-ben a legkisebb ipartelepek, amelyek legfeljebb 20 munkást foglalkoztattak, 40·9%-kal szerepeltek. A termelési értékből viszont a legkisebb ipartelepekre csak 6·4% jutott. Az 1913. évi gyáripari termelési eredmények, minthogy azokból ezeknek a kis gyári üzemeknek nagy része kimaradt, aránytalanul magasnak mutatják a gyárankinti átlagos termelési értéket. Ez a magyarázata annak, hogy az 1913. évi állapothoz viszonyítva a budapesti gyárak 1927. évi termelése az egy-egy gyárra kiszámított átlagos termelési értéket tekintve sokkal kisebb, mintahogy azt az egész gyáripari termelési érték aránya mutatja.

A budapesti gyárak között 1927-ben csak 707 olyan ipartelepet találunk, amely több, mint 20 munkást foglalkoztatott. A valószínűség tehát az, hogy a gyárak száma 1927-ben aligha volt több, mint 1913-ban s így a nagykereskedelmi index alapján kiszámított gyárankinti termelési értéknek az 1913. évi értékhez viszonyított aránya sem volt kisebb, mint azt az egész gyáripari termelésre megállapított indexszám mutatja.

15. A budapesti gyárak 1927. évi termelésének értékesítése.

A budapesti gyáripari termelést az előállított iparcikkek vagy a végzett munka rendeltetése szerint két csoportra oszthatjuk: *a)* szerelési, javítási és bérmunkák, amelyek csak megrendelésre végeztettek el és *b)* iparcikkek előállítása megrendelésre, vagy raktárra is, amely mellett a gyárak esetleg szerelési, javítási vagy bérmunkákat is végeztek. A gyáripari termelés legjellegzetesebb alakja, a raktárra való termelés, a budapesti gyárak túlnyomó részénél — 1927-ben 801 ipartelepnél — megállapítható. Bár a fővárosi ipartelepek között, a csak szerelési, javítási és bérmunkát végző gyári jellegű iparvállalatokon kívül van több olyan telep is, amely raktárra egyáltalán

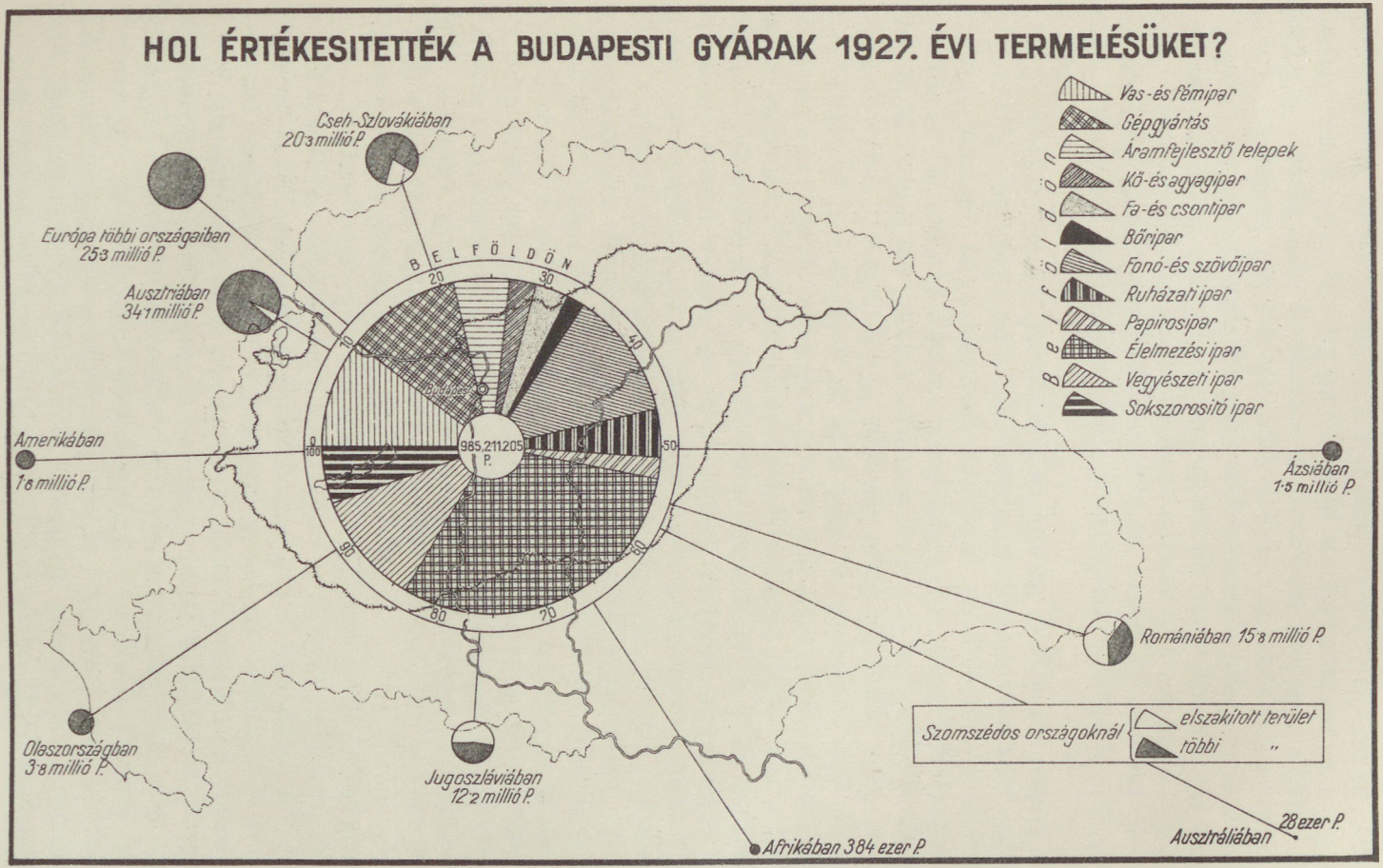
HOL ÉRTÉKESITETTÉK A BUDAPESTI GYÁRAK 1927. ÉVI TERMELÉSÜKET?
Vas- és fémipar
Gépgyártás
Áramfejlesztő telepek
Kő- és agyagipar
Fa- és csonkipar
Bőripar
Fonó- és szövőipar
Ruházati ipar
Papirosipar
Élelmezési ipar
Vegyészeti ipar
Sokszorositó ipar
Belföldön
BELFÖLDÖN
985,211.205 P.
Cseh-Szlovákiában 20·3 millió P.
Európa többi országaiban 25·3 millió P.
Ausztriában 34·1 millió P.
Amerikában 1·6 millió P.
Ázsiában 1·5 millió P.
Romániában 15·8 millió P.
Olaszországban 3·8 millió P.
Jugoszláviában 12·2 millió P.
Afrikában 384 ezer P.
Ausztráliában 28 ezer P.
Szomszédos országoknál elszakitott terület
többi „

nem termelhet, például a villamos áramfejlesztőtelepek, vízművek stb. s még inkább vannak olyanok, főleg az élelmezési iparban, amelyek csak a napi szülségletek kielégítésére termelnek s az iparcikkek, amelyeket előállítanak, nem is alkalmasak raktározásra, például a tej- és húsfeldolgozó gyárak, jéggyárak stb., mégis meglepően nagy azoknak a gyári jellegű fővárosi iparteleppeknek a száma, amelyek raktárra egyáltalán nem dolgoznak. Az 1927. évben üzemben volt budapesti gyáraknak ugyanis 33·1%-a, tehát csaknem 400 ipartelep raktárra egyáltalán nem termelt, hanem túlnyomólag csak a helyi szükségletek kielégítésére, vagy a naponkinti fogyasztás ellátására alakult.

A raktárra termelő ipartelepek számában az 1927. évben megállapítható 16·8%-os növekedés csak akkor tekinthető a gyáripari termelésre nézve kedvező tünetnek, ha az előállított iparcikkek elhelyezésénél is javulás állapítható meg, tehát ha a gyárak termelőképességük fokozottabb kihasználása mellett térnek át a raktárra való termelésre is. A budapesti ipartelepek közül azonban 1926-ban 15·1%, 1927-ben pedig mindössze 9·5%, tehát jóval kisebb hányad dolgozott az üzem teljesítőképességének teljes kihasználásával, ami a mellett szól, hogy a raktárra való termelésnek 1927-ben nem voltak meg azok az előfeltételei, amelyek kívánatossá tették volna a teljes kapacitás kihasználását. A gyárak üzemi idejének és a gyári munkások munkanapteljesítményének az emelkedéséből, valamint a gyáripari termelés fokozódásából láttuk azonban, hogy 1927-ben általában véve nem csökkent a gyáripar foglalkoztatottsága, sőt kétségkívül javult a budapesti gyárak helyzete. Hogy az üzem legnagyobb termelőképességének kihasználása mellett mégis kevesebb ipartelep dolgozott 1927-ben, mint az előző évben, viszont a teljes kapacitásuk nélkül dolgozó ipartelepek termelése 1927-ben 40·8%-kal növekedett s ugyanakkor több, mint 100 ipartelep a raktárra való termelésre is áttért, mindezek a körülmények azt mutatják, hogy a főváros gyáripari termelését érintő megrendelések egyenletesebb eloszlása mellett a raktárra termelt iparcikkek elhelyezésénél is könnyebbségeknek kellett mutatkozniok.

A budapesti gyárak — mint láttuk — 1927-ben 1.125·5 millió pengő értékű iparcikket állítottak elő s minthogy az előző évben a fővárosi gyári raktárakban 137·1 millió pengő értékű iparcikk maradt eladatlanul, 1927-ben a raktári készletekkel együtt a budapesti gyáraknak 1.262·6 millió pengő értékű iparcikket kellett a piacon elhelyezniök. Természetesen ebben az értékösszegben bentfoglaltatnak a budapesti gyárak által végzett szerelési, javítási és bérmunkákért felszámított összegek is. Az előző évben, 1926-ban csaknem 200 millióval volt kisebb a gyáripari termelés és az előző évről raktáron maradt iparcikkek együttes értéke, az 1927. évben tehát az értékesítés jóval nehezebb feladatokat rótt a budapesti gyárakra. És a gyáripari termelés értékesítéséről rendelkezésre álló adatok szerint 1927-ben csaknem

160 millió pengővel többet adtak el a gyárak termelésükből, mint az 1926. évben. Az összes eladásra rendelkezésre állott iparcikkekből, tehát az 1927. évben termelt s az előző évről raktáron maradt iparcikkek 1.262·6 millió pengő értékű együttes összegéből, a budapesti gyárak 1927-ben 1.100·2 millió pengő értékű iparcikket értékesítettek, ami 87·1%-nak felel meg. A gyáripari termelés értékesítését ipari főcsoportonkint ismertető adatokat a következő táblázat mutatja be:

43. A budapesti gyárak termelésének értékesítése 1927-ben.

Ipar főcsoport	Az év folyamán termelt	Az előző évről raktáron maradt	Eladásra rendelkezésre állott	Az 1927-ben eladott	Az év végén raktáron maradt
	iparcikkek értéke ezer pengőben				
I. Vas- és fémipar	110.973	11.981	122.954	111.349	11.605
II/a) Gépgyártás	142.643	31.637	174.280	131.487	42.793
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	51.800	—	51.800	51.800	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt és üvegipar	29.002	5.165	34.167	27.927	6.240
IV. Fa- és csontipar	32.828	4.585	37.413	32.124	5.289
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	21.028	2.382	23.410	20.486	2.924
VI. Fonó- és szövőipar	138.423	16.832	155.255	132.488	22.767
VII. Ruházati ipar	46.299	6.570	52.869	45.350	7.519
VIII. Papirosipar	19.432	1.619	21.051	19.808	1.243
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	367.521	40.382	407.903	362.302	45.601
X. Vegyészeti ipar	111.673	14.347	126.020	110.977	15.043
XII. Sokszorosító- és műipar	53.907	1.550	55.457	54.150	1.307
Összesen	**1,125.529**	**137.050**	**1,262.579**	**1,100.248**	**162.331**

Bár az 1927. év végén 12·9%-a maradt az eladásra rendelkezésre álló készleteknek eladatlan, holott az előző évben a gyárak csak 11·6%-át nem tudták a termelésnek értékesíteni, mégis az 1927. évi értékesítés 11·7%-kal nagyobb bevételt jelentett a budapesti gyárakra nézve, mint az 1926. évi. A belföldi piacok felvevő képessége tehát 1927-ben lényegesen javult, értékben 166·2 millió pengővel többet tudtak a gyárak ebben az évben elhelyezni, mint az előző évben, sőt a külföldi kapcsolatok is kiszélesedtek, mert 1927-ben 297 gyár adott el külföldre iparcikket, míg 1926-ban csak 250 gyár tudta iparcikkeit külföldön értékesíteni. A budapesti gyárak 1927. évi termelésének, valamint az előző évről megmaradt készletnek az együttes értékéből 10·5%-ot, azaz 115 millió pengő értékű iparcikket helyeztek el a gyárak a külföldön, ebből 21·6 millió értékben a magyar birodalom elszakított területein, 93·4 millió értékben pedig egyéb külföldi államokban. A belföldi fogyasztás a budapesti gyáripar előállította termékekből ezek szerint 1927-ben 985·2 millió pengő értéket képviselt, tehát az eladásra rendelkezésre álló iparcikkészlet értékének 89·5%-a belföldi piacokon nyert elhelyezést.

A budapesti gyárakban előállított iparcikkek értékesítésénél a legnagyobb szerep a kereskedelemnek jutott, a belföldi fogyasztásra került termelésnek ugyanis 51·0%-át, azaz 502·9 millió pengő értékű iparcikket a gyárak a kereskedőknek és ügynököknek adták el. Ennek csaknem a felét, 245·6 millió pengő értékű iparcikket, tehát a termelésnek 24·9%-át pedig közvetlenül a fogyasztóknál értékesítették. A harmadik legnagyobb fogyasztó maga a gyáripar volt, mely 109·3 millió pengő értékű iparcikket vett át a fővárosi gyárak 1927. évi termeléséből, természetesen főleg abból a célból, hogy azt további feldolgozásnak vetve alá, szintén értékesítse. Az állam részére 69·1 millió pengő értékű iparcikket, a főváros és más hazai városok vagy községek részére pedig 39·3 millió pengő értékű iparcikket szállított a budapesti gyáripar. Összes termelésének tehát 7·0%-a készült az állam, s 4·0% a városok megrendelésére. Aránylag a legkisebb szerepet a fogyasztási szövetkezetek játszották a fővárosban gyártott iparcikkek értékesítésénél. A gyáripari termelésnek ugyanis csak 1·9%-a, tehát mindössze 19 millió pengő értékű iparcikk nyert elhelyezést a fogyasztási szövetkezetek útján. Sőt, ha összehasonlítjuk az 1927. évi gyáripari termelés belföldi értékesítését az előző évivel, azt látjuk, hogy a fogyasztási szövetkezetek 1927-ben jóval kisebb szerepet vittek, mint 1926-ban, amikor utoljára az eladásra rendelkezésre állott összes gyáripari termelvényeknek 2·4%-át vették át a fogyasztási szövetkezetek.

A belföldön értékesített iparcikkek értéke egyébként 1927-ben 157·2 millió pengővel meghaladta az előző évi arányt. Ebből a többletből 50·3 millió pengő kereskedőknek és ügynököknek, 41·6 millió pengő a gyáraknak, 39·8 millió pengő pedig közvetlenül a fogyasztóknak eladott iparcikkekre esett. Az államnak a fővárosi gyárak 16·6 millió pengővel, a városoknak pedig 9·4 millió pengővel adtak el többet 1927-ben, mint az előző évben. Egyedül a fogyasztási szövetkezetek részesedése csökkent ebben az évben a budapesti gyáripar termelvényeinek értékesítésénél és pedig 554·7 ezer pengővel. Ipari főcsoportok szerint vizsgálva a belföldön értékesített iparcikkeknek a fogyasztók szerint s az összes értékesítéshez viszonyítva megállapítható megoszlását, a következő képet nyerjük. (A kimutatást lásd a 114. oldalon.)

Az állam legnagyobb szállítói a budapesti gyáripari vállalatok között a gépgyárak voltak, amelyek belföldön értékesített termelésüknek csaknem a felét (44·0%-át) állami megrendelésre készítették. A gépipar után a fővárosi gyárak közül a legtöbbet 23·6%-ot a vas- és fémipari vállalatok s utánuk 10·7%-ot a nyomdák szállítottak az államnak a belföldön értékesített termelésükből. A városoknak eladott gyáripari termelvények között ugyancsak a budapesti vas- és gépipari vállalatok által termelt iparcikkek tűnnek ki, amelyek együtt 21·6 millió pengő értékű iparcikket gyártottak 1927-ben a városok és községek részére. A fogyasztási szövetkezetek útján értékesített

44. A budapesti gyáripari termelés értékesítése a belföldön 1927-ben.

Ipari főcsoport	Az államnak	Városoknak, községeknek	Fogyasztási szövetkezeteknek	Kereskedőknek, ügynököknek	Gyáraknak	Közvetlen fogyasztóknak	Összesen	Az 1927. évi eladott összes iparcikkek értékének %-ában
	eladott iparcikkek értéke ezer pengőben							
I. Vas- és fémipar	16.284	9.794	1.509	34.484	21.455	21.373	104.899	94·2
II/a) Gépgyártás	30.372	11.890	1.001	15.127	26.275	24.179	108.844	82·8
II/b) Közhasználatú elektr. áramfejlesztő telep....	—	86	—	—	20.928	30.786	51.800	100·0
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	1.667	1.777	231	11.601	1.560	8.421	25.257	90·4
IV. Fa- és csontipar	1.254	1.480	471	9.434	3.634	15.059	31.332	97·5
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	799	55	67	13.978	782	204	15.885	77·5
VI. Fonó- és szövőipar....	1.878	708	977	98.424	16.670	2.500	121.157	91·4
VII. Ruházati ipar	1.915	736	2.047	30.334	645	7.917	43.594	96·1
VIII. Papirosgyártás	1.476	22	527	12.841	2.544	2.078	19.488	98·4
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	2.293	2.292	7.649	211.785	4.627	75.094	303.740	83·8
X. Vegyészeti ipar	3.707	6.551	2.786	48.855	8.537	34.857	105.293	94·9
XII. Sokszorosító- és műipar	7.424	3.905	1.749	16.027	1.659	23.158	53.922	99·6
Összesen	**69.069**	**39.296**	**19.014**	**502.890**	**109.316**	**245.626**	**985.211**	**89·5**

iparcikkekből a legnagyobb részt, 40·2%-ot, azaz 7·6 millió pengő értéket az élelmezési és rokoniparok termékei képviseltek. A kereskedelem is a legtöbbet, 42·1%-ot ennek az iparnak a gyártmányaiból vett át. Az élelmezési ipartelepek a belföldön eladott gyártmányaik 69·7%-át értékesítették kereskedők és ügynökök részére történt eladás útján. A gyárak fogyasztását ismertető adatsorban kiemelkedő tételek között a vas- és gépgyárak termelésénél, valamint a textilipar termékeinél főleg a további feldolgozásra átvett iparcikkek mennyiségét láthatjuk, míg a gyárak villamos áramfogyasztása az üzemi célra felhasznált áramot tünteti fel. A fogyasztó közönség a gyáraktól közvetlenül főleg élelmiszert, vegyipari termékeket és villamos áramot vásárolt s a vas- és fémipar gyártmányait vette, de szintén igen jelentős értéket, 42·9%, illetve 48·1%-ot képviselt a nyomdaipar és a faipar termeléséből az a rész, melyet a gyárak közvetlenül a fogyasztóknál helyeztek el.

A budapesti gyárak termelvényeikből 1927-ben 115 millió pengő értékű iparcikket szállítottak a külföldre, ami több, mint 2 millió pengővel haladta meg az 1926. évben külöldre eladott iparcikkek értékét. A gyári termelvényekből azonban a külföldön értékesített rész aránya 1927-ben kisebb volt mint az előző évben, mert az összes eladásra rendelkezésre állott gyáripari termelvényeknek 1927-ben csak 9·1%-át helyezték el a gyárak külföldön, míg 1926-ban a külföldi piacokon értékesített termelvények értéke 10·7%-át tette a gyárilag előállított összes eladható termelvények értékösszegének.

A külföldön értékesített iparcikkeknek 1927-ben 18·8%-a, azaz 21·6 millió pengő értékű iparcikk jutott elszakított területre, 2·5 millió pengő értékben, több, mint 1926-ban. A budapesti gyárak 9·5 millió pengő értékű iparcikket adtak el a Romániához csatolt területre, 6·4 millió pengő értékűt a Jugoszláviához és 4·3 millió pengő értékűt a Cseh-Szlovákiához csatolt területeken értékesítettek. Az Ausztriához csatolt magyar terület a budapesti gyáraktól 1·3 millió pengő értékű iparcikket vásárolt, Fiúme pedig 31·2 ezer pengő értékű iparcikket vett át a fővárosi gyárak 1927. évi termeléséből. Az elszakított magyar területeken tehát a budapesti gyárak az 1927. évben eladott iparcikkek 2·0%-át helyezték el, aránylag ugyanannyit, mint 1926-ban, habár az 1927. évi értékesítés — mint említettük — 2·5 millió pengővel meghaladta az előző évit. Az 1927. évi többletből a legtöbb, azaz 1·2 millió pengő érték a jugoszláv királysághoz csatolt területen, 1·1 millió pengő érték pedig az Ausztriához csatolt területen történt eladásra esett. A Romániához és Cseh-Szlovákiához csatolt területek fogyasztása is emelkedett 1927-ben valamelyest, Fiúme azonban 1926-ban több mint 100 ezer pengővel vásárolt többet a budapesti gyáraktól, mint 1927-ben. A fővárosi gyáraknak az elszakított magyar területeken értékesített termelvényeit ipari főcsoportok szerint részletezve az alábbi adataink mutatják be:

45. A budapesti gyáripari termelés értékesítése az elszakított magyar területeken 1927-ben.

Ipari főcsoport	Cseh-Szlovákiához csatolt	Romániához csatolt	Jugoszláviához csatolt	Ausztriához csatolt	Olaszországhoz csatolt	Az összes elszakított	Az 1927-ben értékesített termelésből az elszakított területre esett %-ban
	területen értékesített gyáripari termelés értéke pengőben						
I. Vas- és fémipar	171.265	1,581.878	1,092.273	2.921	16.447	2,864.784	2·6
II/a) Gépgyártás	451.349	3,229.710	2,608.650	10.231	9.553	6,309.493	4·8
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	2.188	85.068	162.753	—	238	250.247	0·9
IV. Fa- és csontipar ...	30.633	291.093	46.232	—	—	367.958	1·1
V. Bőr-, sörte-, toll-stb. ipar	94.323	706.451	212.319	—	—	1,013.093	4·9
VI. Fonó- és szövőipar .	1.924	2,113.823	881.638	—	—	2,997.385	2·3
VII. Ruházati ipar	67.269	369.739	619.600	1.600	—	1,058.208	2·3
VIII. Papirosipar	12.396	185.826	18.988	52	—	217.262	1·1
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	3,186.240	416.454	359.095	1,280.449	4.000	5,246.238	1·4
X. Vegyészeti ipar	265.326	473.785	340.875	8.662	—	1,088.648	1·0
XII. Sokszorosító- és műip.	14.850	83.820	84.971	4.000	1.000	188.641	0·3
Összesen	**4,297.763**	**9,537.647**	**6,427.394**	**1,307.915**	**31.238**	**21,601.957**	**2·0**

Az elszakított magyar területekkel az ipari kapcsolatot legerősebben a gépipari gyárak tartották fenn, az elszakított területekre szállított iparcikkek 29·2%-át ugyanis a gépgyárak állították elő. Jelentős forgalmat bonyolított le azonban az élelmiszeripar is, amelynek termékei 24·3%-át képviselték a budapesti gyárakban előállított s az elszakított területekre szállított iparcikkeknek. Az 1927. évben értékesített iparcikkeinek viszont aránylag a legnagyobb részét, azaz 4·9%-át a bőripar tudta elhelyezni az elszakított területeken, míg a legkevésbbé tudott piacot találni ott a sokszorosító- és műipar, mert a magyar nyomdatermékek előtt a szomszédos államok vámsorompói csaknem teljesen le voltak zárva. A Cseh-Szlovákiához csatolt területekre a budapesti gyárak közül a legtöbbet szállítottak a húsipari és malomipari vállalatok, a Romániához csatolt magyar területen pedig a textilgyárak, főleg a len-, kender- és jutaipari telepek s a vas- és gépgyárak tudták leginkább iparcikkeiket elhelyezni. A jugoszláv királysághoz csatolt magyar területen ismét a vas- és gépgyárak üzleti összeköttetései vezetnek, de elég jelentős a ruházati iparcikkek értékesítési aránya is. A budapesti ruházati ipar ugyanis az elszakított területeken eladott iparcikkeinek 58·6%-át az elszakított délmagyarországi területeken helyezte el. A budapesti gyárak termelvényeiből Ausztriának szállított iparcikkek túlnyomórésze, 97·9%-a az élelmezési ipar, főleg a malomipar termékeiből állott, míg Fiúme leginkább vas- és gépipari cikkeket vásárolt.

A főváros gyáriparának a termelt iparcikkek értékesítésénél tehát 1927-ben az elszakított területeken javultak az összeköttetései, mert 13·6%-kal több iparcikket tudott ott elhelyezni, mint 1926-ban. A többi külföldi államokban az 1927. évben értékesített termelvények azonban 1·3 millió pengővel kisebb értéket képviseltek, mint amennyit az előző évben külföldre szállított iparcikkek értéke jelentett. Az 1927. évben ugyanis a budapesti gyárak 93·4 millió pengő értékű iparcikket adtak el az elszakított magyar területeken kívüli külföldre, míg 1926-ban külföldön 94·8 millió pengő értékű iparcikket értékesítettek. A külföldi piacokkal való összeköttetést azonban 1927-ben 297 budapesti gyár fel tudta venni, míg 1926-ban csak 250 fővárosi gyár szállított külföldre, tehát a külföldön való értékesítés, habár kevesebb értékben, de szélesebb körben folyt, mint az előző évben.

A legerősebb kapcsolatokat Ausztriával szemben találjuk, ahová a budapesti gyárak 32·8 millió pengő értékű iparcikket szállítottak ki 1927-ben. Az elszakított területekre kivitt iparcikkeket nem számítva, a budapesti gyárak 1927. évi exportjának több mint egyharmad része, azaz 35·1%-a Ausztriába irányult, utána Cseh-Szlovákia következik, amely 16 millió pengő értékű iparcikket vett át 1927-ben a budapesti gyáraktól. A mai Magyarországgal szomszédos államokban értékesítették tehát a fővárosi gyárak az 1927. évben termelvényeiknek 6·5%-át, azaz 82·4 millió pengő értékű iparcikket. Ebből 21·6 millió pengő értéket képviselt az elszakított

magyar területek fogyasztása. Európa többi államaiban ezenfelül még összesen 32·6 millió pengő értékű iparcikket helyezett el a fővárosi gyáripar, amelynek az összes világrészek felé irányuló üzleti összeköttetéseit állapíthatjuk meg az alábbi összeállításból.

46. A budapesti gyáripari termelés értékesítése a külföldön 1926-ban és 1927-ben.

Ország	A külföldre eladott iparcikkek értéke					
	összesen pengőben		az eladott összes iparcikkek %-ában		a külföldön értékesített iparcikkek %-ában	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Európa.						
a) Szomszédos államok:						
1. Cseh-Szlovákia	19,000.699	20,287.012	2·02	1·84	16·7	17·7
2. Románia	15,012.910	15,815.546	1·59	1·44	13·2	13·7
3. Jugoszlávia	12,453.707	12,206.302	1·32	1·12	10·9	10·6
4. Ausztria	29,218.142	34,096.106	3·11	3·10	25·7	29·6
Szomszédos államok együtt	**75,685.458**	**82,404.966**	**8·04**	**7·50**	**66·5**	**71·6**
Ebből elszakított területre esett [1]	18,971.149	21,570.719	2·02	1·96	16·7	18·8
b) Egyéb európai államok:						
Németország	9,568.210	6,514.002	1·02	0·59	8·4	5·7
Franciaország	1,693.904	2,002.505	0·18	0·18	1·5	1·8
Nagy-Britannia	1,880.214	1,916.752	0·20	0·17	1·7	1·7
Más államok	20,177.849	18,615.124	2·13	1·69	17·7	16·1
I. Európai államok együtt	**109,005.635**	**111,453.349**	**11·57**	**10·13**	**95·8**	**96·9**
II. Ázsia	**1,263.377**	**1,497.915**	**0·13**	**0·14**	**1·1**	**1·3**
III. Afrika	**961.138**	**384.165**	**0·10**	**0·04**	**0·8**	**0·4**
IV. Amerika	**1,808.195**	**1,637.761**	**0·19**	**0·15**	**1·6**	**1·4**
V. Ausztrália	—	**28.015**	—	**0·00**	—	**0·0**
Külföldi értékesítés mindössze [2]	**113,807.221**	**115,036.594**	**12·07**	**10·46**	**100·0**	**100·0**

A budapesti gyáraknak a külföldi piacokkal fennálló ipari összeköttetései nemcsak az előállott iparcikkek értékesítésénél bírnak jelentőséggel, de a felhasznált nyersanyag beszerzése tekintetében is megfigyelésre érdemesek.

[1]) A Fiúme városba 1926-ban szállított 134.168 P, 1927-ben 31.238 P értékű áru nem itt, hanem az európai más államok összegében szerepel.

[2]) Ebből 1926-ban 768.876 P (0·08%), 1927-ben 35.389 P értékű árut a cégek ismeretlen helyen értékesítettek.

A gyárak nyersanyag szükségletüket ugyan nem közvetlenül, hanem többnyire a kereskedelem útján szerzik be, de a beszerzés mindig a nyersanyag származási helyének megjelölésével történik s így könnyen megállapítható, hogy melyek azok az ipartelepek, amelyek kizárólag hazai nyersanyagot fogyasztanak, vagy csak külföldi nyersanyagot használnak, valamint azok az ipartelepek is, amelyek vegyesen belföldi és külföldi nyersanyagot dolgoznak fel. A budapesti gyári jellegű ipartelepeket a nyersanyagfelhasználás, illetve a felhasznált nyersanyag származási helye szerint csoportosítva azt látjuk, hogy a legnagyobb részük, azaz 64·6%-uk vegyesen használt belföldi és külföldi eredetű nyersanyagokat. Számuk a gyáripar fejlődésével egyre szaporodik, 1927-ben már 773 gyár dolgozott vegyesen belföldi és külföldi nyersanyaggal, 201 gyárral több, mint amennyit az 1926. évi adatok feltüntetnek. A kizárólag belföldi nyersanyagot felhasználó gyárak száma ezzel szemben csökkent. Az 1926. évben ugyanis a budapesti gyárak 35·9%-a, 1927-ben már csak 28·0%-a használt kizárólag hazai eredetű nyersanyagot. De csökkent valamelyest azoknak a gyáraknak a száma is, amelyek kizárólag külföldi származású nyersanyagot dolgoztak fel. A fővárosi gyárak közül ugyanis 1927-ben csak 89 gyár, tehát az összes gyárak 7·4%-a használt fel kizárólag külföldi nyersanyagot, míg az előző évben ezeknek a gyáraknak az aránya 8·9%-ot tett. A belföldi nyersanyaggal dolgozó ipartelepek közül 104 a vas- és fémipari gyárakra, 100 az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító ipartelepekre esett, de elég nagy számmal vannak közöttük gépgyárak (43), fa- és csontipari telepek (33) és a ruházati iparba tartozó vállalatok (15) is. A kizárólag külföldi származású nyersanyagot használó gyárak között a legtöbb a ruházati (29) és a textiliparba (21) tartozott, e két ipari főcsoport több, mint felét 56·2%-át foglalta magában a kizárólag külföldi nyersanyaggal dolgozó budapesti ipartelepeknek.

A fővárosi gyáripar termékeinek értékesítése — mint láttuk — 1927-ben 158·5 millió pengővel több bevételt biztosított a budapesti gyáripari vállalatoknak, mint amennyit 1926-ban elértek, e mellett azonban 38·2 millió pengővel nagyobb értéket képviselt az 1927. évben eladatlanul maradt iparcikkek mennyisége. A budapesti gyárak ugyanis az 1927. évi termelésükből és az 1926. évről megmaradt készletükből 1927-ben 162·3 millió pengő értékű iparcikket nem tudtak értékesíteni, míg az 1926. év végén eladatlan maradt raktári készletek értéke csak 124·1 millió pengőt tett. A gyárak 1927. évi üzleti eredményeit mégis annyiban rosszabbnak kell tekintenünk az előző évinél, hogy míg 1926-ben az eladásra rendelkezésre álló iparcikkekből csak 11·6% maradt eladatlan, a gyárak 1927-ben annak 12·9%-át nem tudták értékesíteni. Ha az 1927. év végén raktáron maradt készleteket s azoknak az eladásra rendelkezésre álló iparcikkek értékéhez viszonyított arányát az előző évben eladatlanul maradt iparcikkek értékével ipari főcsoportok szerint hasonlítjuk össze, a következő eredményeket nyerjük:

47. A budapesti gyárak raktári készletei az 1926. és 1927. év végén.

Ipari főcsoportok	Az 1926. év végén		Az 1927. év végén	
	raktáron maradt iparcikkek értéke			
	pengőben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének %-ában	pengőben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének %-ában
I. Vas- és fémipar	12,398.437	13·5	11,604.610	9·4
II/a) Gépgyártás	20,283.389	15·4	42,793.411	24·5
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	4,925.646	19·1	6,239.697	18·3
IV. Fa- és csontipar	3,910.416	15·3	5,288.634	14·1
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	1,683.615	9·4	2,923.595	12·5
VI. Fonó- és szövőipar	17,877.245	13·2	22,767.491	14·7
VII. Ruházati ipar	6,771.573	17·0	7,518.994	14·2
VIII. Papirosipar	1,419.082	8·8	1,242.561	5·9
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	36,688.402	9·5	45,600.993	11·2
X. Vegyészeti ipar	17,228.734	15·5	15,043.499	11·9
XII. Sokszorosító- és műipar	945.489	2·3	1,307.584	2·4
Összesen	**124,132.028**	**11·6**	**162,331.069**	**12·9**

A legnagyobb raktári készlete 1927-ben ezek szerint a gépiparnak maradt, amelynek 1927-ben ugyan több mint 20 millió pengővel nagyobb bevétele volt, mint 1926-ban, termelvényeinek azonban csaknem egynegyed részét nem tudta értékesíteni, s így üzleti eredményei jóval kedvezőtlenebbül zárultak, mint az előző évben. Utána a kő-, föld-, agyag- és üvegipar következik, a kőfaragóipar nagyértékű állandó raktári készlete miatt, amelynek azonban az 1927. évi eredményei jobbak voltak az előző évinél. A legkisebb raktári készletet a sokszorosító- és műiparban találjuk, amely csaknem kizárólag megrendelésre dolgozik s így termékeinek 1927-ben mindössze 2·4%-át nem tudta értékesíteni. Ez a raktári készlet aránylag nem több, mint az 1926. évvégi, habár annak értékösszegét 38·3%-kal meghaladta, mert a sokszorosító- és műipar 1927. évi üzleti eredményei jelentékenyen jobbak voltak az előző évi eredményeknél.

II. Budapest gyáripara iparcsoportok szerint.

16. A gyárak beosztása nagyságkategóriákba.

A budapesti gyáripar üzemi és termelési viszonyainak a gyárak összeségét átfogó adatok alapján történt ismertetése csak azokat a főbb irányvonalakat mutathatja meg, amelyek szerint a gyárak üzemmenetében és a gyáripari termelésnél elért eredményekben az előző évekhez viszonyítva az 1927. évi eltolódások bekövetkeztek. Az adatok még ipari főcsoportok szerint részletezve sem világíthatják meg a főváros gyáripari telepeinek az iparok sokfélesége szerint tagozódó termelő munkáját, a gyárakban dolgozó munkásoknak iparágankint eltérő munkaviszonyait, megélhetésük biztosításáért folytatott küzdelmeikben elért munkabéreit. A gyáripari termelési és üzemi statisztikai adatoknak csak iparágak szerinti csoportosítása nyujthat módot arra, hogy a budapesti gyárak helyzetére közelebbről rávilágíthassunk és megtehessük azokat a megállapításokat, amelyek a gyáripar általános helyzetére utalva az egyes iparok különleges viszonyai felől is tájékoztathatnak. De még az iparágak szerint történő részletezés mellett is figyelembe kell vennünk sokszor olyan eltéréseket, amelyek az egy iparágba sorozott gyárak különböző üzemi és termelési viszonyaiból származnak. Ilyen eltéréseket elsősorban a nagy gyártelepek és a gyári jelleget alig elérő kis gyári műhelyek üzemi és termelési adatai között állapíthatunk meg, főleg ha azokat egy-egy gyárra vagy egy-egy munkásra kiszámított átlagok alapján hasonlítjuk össze. Igen nagy fontosságot nyer tehát a gyáripari termelési és üzemi adatoknak az ipartelepek nagyságkategóriái szerint való szétválasztása, különösen nálunk, ahol a kis gyárak teszik a gyári jellegű ipartelepek zömét. Mint láttuk, 1927-ben a magyarországi gyárak 51·4%-ánál, Budapesten pedig a gyárak 40·9%-ánál a munkáslétszám nem haladta meg a 20 munkást, tehát a régebbi megállapítás szerint, amikor gyárnak csak azok az ipartelepek vétettek, amelyek legalább 20 munkást alkalmaztak, a mai gyári jellegű ipartelepek jelentékeny része nem is volna gyárnak minősíthető.

A nagyságkategóriákba való beosztás alapjául elsősorban a munkáslétszám szolgálhat. A gyárakban dolgozó munkások számáról háromféle adat áll rendelkezésre, a gyárak negyedévi munkáslétszáma a naptári évnegyedek

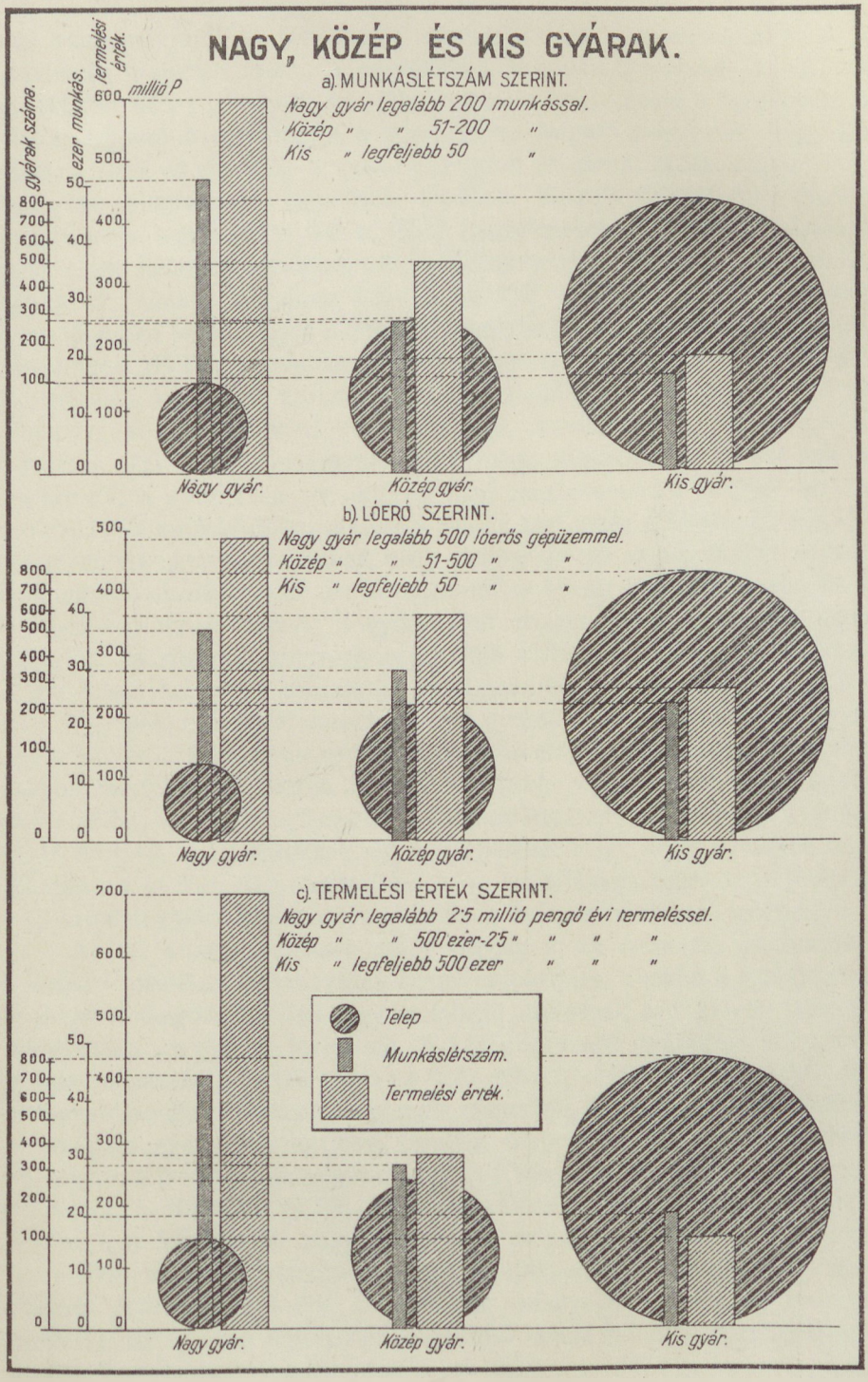
NAGY, KÖZÉP ÉS KIS GYÁRAK.
a). MUNKÁSLÉTSZÁM SZERINT.
Nagy gyár legalább 200 munkással.
Közép " " 51-200 "
Kis " legfeljebb 50 "
gyárak száma.
ezer munkás.
termelési érték.
millió P
Nagy gyár.
Közép gyár.
Kis gyár.
b). LÓERŐ SZERINT.
Nagy gyár legalább 500 lóerős gépüzemmel.
Közép " " 51-500 " "
Kis " legfeljebb 50 " "
Nagy gyár.
Közép gyár.
Kis gyár.
c). TERMELÉSI ÉRTÉK SZERINT.
Nagy gyár legalább 2·5 millió pengő évi termeléssel.
Közép " " 500 ezer-2·5 " " "
Kis " legfeljebb 500 ezer " " "
Telep
Munkáslétszám.
Termelési érték.
Nagy gyár.
Közép gyár.
Kis gyár.

első munkanapjáról, az évi átlagos munkáslétszám és a legmagasabb ú. n. maximális munkáslétszám. A negyedévi munkáslétszámadatok közül csak az október hónapra vonatkozó jöhetne számításba, amely a megfigyelések szerint leginkább mutathatja a gyáriparban dolgozó munkások teljes létszámát. Azok az eltérések ugyanis, amelyeket az idényszerűen dolgozó ipartelepeken alkalmazott munkások létszáma szokott felmutatni, október hónapban a legkisebbek. De a többi ipartelepeken is, ahol az évszakok valamilyen befolyást gyakorolnak az üzemmenetre, leginkább az október hónap az, amikor általában véve a legtöbb ipartelepen szélsőségmentes termelőmunka folyik s így a munkáslétszám közel esik az évi átlagos munkáslétszámhoz. Minthogy azonban az október havi munkáslétszám az ipartelepek egy részénél, különösen azoknál, amelyek valamilyen okból csak az év egy szakában voltak üzemben (üzemredukció, munkaviszály, új gyáraknál évközben történt üzemmegnyitás stb.), mégis messze eshet az évi átlagos létszámtól, a gyáraknak az október havi munkáslétszám alapján történt besorozása a különböző nagyságcsoportokba különösen a kisebb kategóriáknál olyan eltolódásokat okozhat, mely megbontja azt az összhangot, aminek a munkateljesítmény és az üzemi teljesítmény között kell fennállania. Ezért a legcélszerűbbnek látszott a gyárak évi átlagos munkáslétszámát venni alapul az ipartelepek nagyságkategóriákba történt csoportosításánál, mely a munkások számában mutatkozó hullámzásokat a leginkább kiegyenlítve adja a gyárak munkáslétszámát, mint a gyárak teljesítőképességét kifejező egyik tényezőt. Az évi átlagos munkáslétszám alapul vétele erre a célra annál inkább megfelelőnek látszik, mert a harmadik rendelkezésre álló munkáslétszámadat, a gyárak legmagasabb munkáslétszáma, még jobban a szélsőséget mutatja a teljesítőképesség megítélésénél s így még kevésbbé lehet alkalmas a gyárak nagyságszerinti becsoportosítására, mint az október hó első munkanapján alkalmazott munkások számát feltüntető adatok.

Az évi átlagos munkáslétszám alapján nyolc csoportra oszthatjuk a gyáripari telepeket. A kis gyárak kettős csoportjára, melybe a legfeljebb 20 munkással dolgozó legkisebb gyári jellegű műhelyek s a 21—50 munkást foglalkoztató kis gyárak tartoznak. A középnagyságú gyáraknak ugyancsak kettős csoportjára, melyek közül az elsők átlag 51—100 munkással még nem mondhatók nagy gyáraknak, a második csoportba, az átlag 101—200 munkással dolgozó gyárak csoportjába, azonban több iparágban már kétségkívül nagy gyárak is tartoznak. Végül a nagy gyártelepeket összefoglaló négy gyári csoportra, a 201—300 és 301—500 munkással dolgozó, a hazai viszonyok szerint már kétségkívül nagy ipartelepek csoportjaira s az ennél nagyobb 501—1000 munkást foglalkoztató, sőt az 1000-en felüli munkáslétszámmal dolgozó gyártelepekből álló csoportokra, amelyeknek üzemi és termelési viszonyai az iparilag fejlett nyugateurópai államok nagy ipartelepeivel is összehasonlíthatók.

A teljesítőképességre vonatkozó másik adat, melynek alapján a gyárak nagyságkategóriákba oszthatók, a gyárakban használt motorikus erő nagyságát kifejező lóerőszám. A gyári jelleg ismérveit iparágak szerint felsoroló miniszteri rendelet is a munkáslétszám mellett leggyakrabban a motorikus erőt jelöli meg a teljesítőképesség határaként. Ha a motorikus erő megfelelő arányú alkalmazása esetén az ipartelep gyári jellege megállapítható, a gépüzem méreteit mutató lóerőszám mindenesetre tájékoztatást nyujthat az ipartelep teljesítőképességéről és nagyságáról is, különösen akkor, ha a használt motorikus erőt feltüntető adatok mellett az alkalmazott munkások száma is ismeretes. A budapesti gyárakat iparágak szerint részletező adatoknak az ipartelepeken használt motorikus erő nagyságát kifejező lóerőszám alapján történt szétválasztásánál azonban külön figyelembe kell venni azokat az ipartelepeket, amelyek gyári jellege kétségbevonhatatlan, bár nincsenek gépüzemre berendezve. Ezért a gyárakat a motorikus erő alapján nagyságkategóriákba osztva, külön kell csoportosítanunk az erőgépet nem használó ipartelepeket, megjelölve azok munkáslétszámát s az elért termelésük értékösszegét is.

A gépüzemre berendezett gyárakban használt motorikus erő nagyságának a megállapítása nem könnyű feladat. A gyárak egy része ugyanis a mótorok meghajtására saját erőforrást használ, másik része idegen erőforrással tartja azokat üzemben, de igen jelentős a számuk azoknak az ipartelepeknek is, amelyek vegyesen saját és idegen erőforrással hajtott mótorokat használtak. A motorikus erő nagyságát kifejező lóerőszámnak tehát mutatnia kell az erőforrást is, amely a vonatkozó gépüzemet hajtja, hogy lehetőleg elkerülhető legyen ugyanazon ipartelepnél az erőgépnek s az erőgéphajtotta mótornak a teljesítőképességét mutató lóerőszámnak együttes felvétele folytán ugyanannak a motorikus erőnek a kétszeres számbavétele. A gépüzemű ipartelepeknek a teljesítőképességüket lóerőben kifejező adatok alapján nagyságkategóriákba való beosztása azonban a saját termelésű erőforrásuk kapacitása és az idegen telepről vett árammal hajtott mótorjaik kapacitása alapján történt, a nélkül hogy a használt motorikus erőből a saját erőforrással hajtott mótorok lóerőszáma levonatott volna. De az ily módon csoportosított gyárak iparágak szerint részletezett adatai külön feltüntetik az ipartelepeken üzemben volt kalórikus gépek, valamint a használt villamos mótorok teljesítőképességét mutató lóerő nagyságát is, ez utóbbiaknál oly szétválasztással, hogy kitűnjék, a lóerőből mennyit hajtottak az ipartelepek saját erőgépeik felhasználásával és mennyit más iparteleprőI beszerzett villamos árammal.

A gépüzemre berendezett gyári jellegű ipartelepeket a használt motorikus erő teljesítőképessége alapján szintén nyolc kategóriába sorozhatjuk. A kis gyárak csoportját, amelyek csaknem kizárólag idegen telepről vett villamos árammal hajtott mótorokat használtak, a legfeljebb 50 lóerő teljesítő-

képességű gépüzemmel dolgozó ipartelepekből állíthatjuk össze. Tekintettel a kis gyárak elég nagy számára, célszerű e kategóriát további három csoportra bontani, külön tagolva a 10 lóerőnél nem nagyobb motorikus erővel dolgozó gyáriüzemeknek, a 11—20 lóerőt használó ipartelepeknek s a 21—50 lóerőt alkalmazó gyáraknak az adatait. A középnagyságú gyárak kategóriájába tartozó ipartelepeket az 50-nél nagyobb lóerő teljesítőképességű gépüzemre berendezett vállalatok alkotják, ha a használt motorikus erő az 500 lóerőt meg nem haladta. A középnagyságú gyárak csoportjában a telepek zöme legfeljebb 200 lóerőt képviselő motorikus erőt használt. Ezeket a középnagyságú gyárakat különválasztva további két csoportra oszthatjuk, az 51—100 lóerős és a 101—200 lóerős mótorokkal felszerelt vállalatokra, míg a többi, azaz 201—500 lóerővel dolgozó ipartelepek adják a középnagyságú gyárak harmadik csoportját. A motorikus erő teljesítőképessége alapján kategorizálva a gyári jellegű ipartelepeket, nagy gyáraknak tehát csak azokat az ipari vállalatokat tekinthetjük, amelyek több, mint 500 lóerővel dolgoznak. Minthogy azonban a budapesti gyárak elég jelentékeny csoportja az 1000 lóerőt is meghaladó kapacitású gépüzemmel dolgozott, célszerűnek látszott a nagy gyárakat két csoportra osztani, az 501—1000 lóerős és az 1000 lóerőt meghaladó motorikus erővel felszerelt ipartelepek csoportjaira.

Mind a munkáslétszám alapján, mind pedig a motorikus erőt kifejező lóerőszám szerint csoportosítva a nagy, középnagyságú és kis gyárakat, jelentékeny számban találunk olyan ipartelepeket, amelyek az általános szempontokból felállított kategóriákba nem sorozhatók. A fővárosi közhasznú áramfejlesztő telepek például a munkáslétszámuk alapján igen messze esnek a nagy gyártelepek csoportjától, míg az üzemi berendezésük méreteit mutató lóerőszám szerint a legnagyobb gyártelepek kategóriájába esnek. A téglagyárak és a ruházati telepek között viszont számos nagy gyárat találunk jelentékeny munkástörzzsel, amelyekben az alkalmazott motorikus erő egyáltalában nem számottevő. Hasonló a helyzet a gyárak nagyságkategóriákba való beosztásánál akkor is, ha az előállított iparcikkek értékét vesszük alapul. A bruttó termelési érték ugyanis, mely a gyáripari termelés nagyságának mérésére szolgál, magában foglalja a felhasznált anyagok értékét is. A drága nyersanyagot feldolgozó gyárak termelése ennélfogva aránytalanul magasabb, mint azoké, amelyek olcsóbb nyersanyaggal dolgoznak, sokszor még abban az esetben is, ha az előbbiek munkáslétszám vagy motorikus erő szempontjából hasonlíthatatlanul kisebbek az utóbbiaknál. A nemes fémek feldolgozásával foglalkozó ipartelepek, elektrotechnikai cikkeket vagy finomabb műszereket előállító gyárak például sokkal nagyobb termelési értéket mutathatnak ki, mint a hasonló méretű kő- és agyagipari gyárak vagy fűrésztelepek. A budapesti gyáraknak a termelésük értékét feltüntető adatok alapján nagyságcsoportokba való beosztásánál ennélfogva épúgy, mint a munkáslétszám vagy a motorikus erő alapján történt kategori-

zálásnál, más-más adatot kapunk a nagy gyárak, a középnagyságú ipartelepek és a kis gyári üzemek számaként. A gyárakat ipari alcsoportok szerint ismertető adatoknál azonban könnyebben megállapíthatjuk, hogy a nagy és kis gyárak csoportjába való beosztásnál a telepek munkáslétszáma mellett a használt motorikus erő vagy az előállított iparcikkek termelési értékének a nagyságát vesszük-e irányadónak s így a nagy és kis gyárak csoportjai, valamint azok főbb üzemi és termelési adatai könnyebben összeállíthatók.

A rendelkezésre álló adatokból a termelési érték alapján kategorizálva a budapesti gyárakat, azokat az ipartelepeket, amelyek termelése legfeljebb félmillió pengő értéket képvisel, általában kis gyári üzemeknek kell tekintenünk, míg azokat, amelyek ennek több, mint ötszörösét, azaz a két és félmillió pengőt meghaladó értékű iparcikket termeltek, kétségkívül már nagy gyártelepeknek kell minősítenünk. A középnagyságú gyárak csoportjaként tehát maradnak azok az ipartelepek, amelyek a félmillió pengőt meghaladó, de a két és félmillió pengőnél kevesebb értékű iparcikket állítottak elő, beleértve természetesen a gyárak mindegyik csoportjánál a végzett szerelési, javítási vagy bérmunkák értékét is.

A gyárak nagyságcsoportokba való beosztásáról elmondottak után, mielőtt a főváros gyáriparának 1927. évi üzemi és termelési adatait iparágak szerint részletezve ismertetnénk, meg kell még jegyeznünk azt, hogy a statisztikai törvény értelmében csak azokra az iparágakra terjeszkedhetünk ki, amelyekbe a fővárosban legalább három gyári jellegű ipartelep tartozik, nehogy a gyárak személyi vagy üzleti érdekeit sértő egyéni természetű adatok kerüljenek nyilvánosságra, ami már azáltal is bekövetkezhetnék, ha valamely iparágba tartozó két ipartelep üzemi és termelési viszonyait ismertetnénk, mert a két telep egyike ezáltal megállapíthatná a másikra vonatkozó adatokat. Még kevésbbé lehet tehát minden iparágra vonatkozólag nagyságkategóriánkint részletezni a rendelkezésre álló adatokat, mert ezáltal még inkább meg van a lehetősége az egyéni adatközlés veszélyének. Ezért Budapest gyáriparát ipari fő- és alcsoportok szerint az 1927. évre vonatkozó gyáripari üzemi és termelési adatok alapján tárgyalva elsősorban csak a fontosabb iparágakra terjeszkedhetünk ki.

17. A vas- és fémipari gyárak.

Magyarországnak 1927-ben 324 vas- és fémipari gyára volt, amelyek közül 224-et a fővárosban találhatunk meg. A vas- és fémipari gyáraknak túlnyomó része 69·1%-a tehát a budapesti gyáriparhoz tartozott. A gyárak számát és munkáslétszámát az 1921—1927. években feltüntető adatok szerint a vas- és fémiparba tartozó gyári jellegű ipartelepeknél a következő fejlődést látjuk:

48. A budapesti vas- és fémipari gyárak száma és munkáslétszáma 1921—1927-ben.

Év	A gyárak száma		Október elseji munkáslétszám				A gyárak átlagos munkáslétszáma	
	összesen	index-számban	férfi	nő	összesen	index-számban	abszolút számban	index-számban
1921	148	100	6.045	1.318	7.363	100	50	100
1922	149	101	8.425	1.985	10.410	141	70	140
1923	169	114	8.796	2.025	10.821	147	64	128
1924	178	120	8.432	2.024	10.456	142	59	118
1925	186	126	8.100	2.045	10.145	138	55	110
1926	191	129	9.082	2.022	11.104	151	58	116
1927	224	151	11.189	2.328	13.517	184	60	120

A főváros vas- és fémipari telepei azonban lényegesen kisebbek, méreteikben alig hasonlíthatók az ország többi részében elhelyezkedett vas- és fémipari telepekhez s többnyire olyan iparágakhoz tartoznak, amelyekben a vas- és fémipari vállalatoknak a legnagyobb része inkább kisiparszerű keretek között folytat üzemet. A budapesti vas- és fémipari gyárak között ugyanis a legnagyobb számmal az épület- és műlakatosság, valamint a bádogos- és szerelőipar körébe tartozó ipartelepeket találjuk. Ennek következtében az ország vas- és fémipari gyáraiban dolgozó munkások létszámának csak 38·1%-át foglalkoztatták a budapesti ipartelepek, tehát valamivel több, mint a felét annak, amit a gyárak számában megállapított arány szerint kellett volna. Hogy a budapesti vas- és fémipari telepek általában véve aránylag sokkal kisebbek, mint az ország többi részében működők, szembetűnően megállapítható a gyárak 1927. évi termelési értékéből is. A fővárosi vas- és fémipari gyárak 1927. évi átlagos termelése ugyanis nem érte el a 200 ezer pengő értéket, míg a vidéki hasonló ipartelepek termelésének átlagos értéke az 500 ezer pengőt is meghaladta.

A 224 budapesti vas- és fémipari gyár között mégis 14 nagy ipartelepet is találunk és pedig 2-t, amelyik több, mint 500 munkással dolgozott, 5-öt, amelyik egyenkint átlag 400 körüli munkáslétszámot mutatott ki és 7-et, amelyek mindegyikének több, mint 200 munkása volt. A két legnagyobb vas- és fémipari telep Budapesten a Magyar fém- és lámpaárugyár és a Schuller-féle írótoll- és tollszárhüvelygyár, amelyek közül az utóbbi egyedül képviseli az iparágat az egész országban, az előbbi pedig az ország csillár- és lámpaárugyárainak legnagyobb telepe. A főváros legnagyobb vas- és fémipari gyárai között 12 ipartelep dolgozott egyenkint több, mint 500 lóerő teljesítőképességű motorikus erővel és 9 ipartelep termelése haladta meg 1927-ben a 2½ millió pengő értéket.

A 14 nagy vas- és fémipari gyáron kívül 44 középnagyságú ipartelep működött 1927-ben ebben az ipari főcsoportban a főváros területén és pedig 16 olyan, amelyik 101—200 munkást foglalkoztatott és 28, amelyik

51—100 munkással dolgozott. Míg a nagy vas- és fémipari gyárak között a 4 vas- és acélgyáron kívül csak egy-egy ipartelepet találunk a különböző iparágakban, a középnagyságú gyárak között az épület- és műlakatosságot már 11, a bádogos- és szerelőipart 10, a kovácsolt árukat, szerszámot, szeget és csavart készítő gyárakat pedig 9 ipartelep képviselte. Több iparágat azonban sem a nagy, sem a középnagyságú gyárak között nem találunk, így arany- és ezüstárugyár vagy a rézművesiparba tartozó ipartelep sem a nagy, sem a középnagyságú gyárak között nincsen, a fémöntést is csak egy mindössze 69 munkást foglalkoztató, tehát olyan ipartelep képviselte, amely a kis gyári üzemek körét meghaladta.

A budapesti vas- és fémipari gyárakban installált lóerő, mely a munkáslétszámadatok mellett a gyárak termelőképességének alakulását a legjobban megvilágíthatja, az 1921—1927. években jelentősen emelkedett, míg a gyárankinti átlagos lóerőszám, mely 1926-ig alig változott, 1927-ben a gyárak számának nagy arányú növekedése folytán 11%-kal csökkent.

49. Az erőgépek munkabírása lóerőben a budapesti vas- és fémiparban 1921—1927-ben

Év	Összes lóerő		Gyárankinti átlagos lóerő	
	abszolút	index-	abszolút	index-
	számban		számban	
1921	17.122	100	115·7	100
1922	17.110	100	114·8	99
1923	18.657	109	110·3	95
1924	21.293	124	119·6	103
1925	21.975	127	118·2	102
1926	22.180	124	116·1	100
1927	23.131	135	103·3	89

A vas- és fémipari gyárakban 1927-ben átlag 293 napon folyt az üzem, a teljesített üzemnapok száma így kereken 64 ezeret tett. Az üzemnapok számáról 1923 óta rendelkezésre álló adatok szerint a budapesti vas- és fémiparban a gyárak üzemmenete egyre erősödő irányt mutat, amint azt az alábbi adatokból látjuk:

50. A budapesti vas- és fémipari gyárak üzemnapjai 1923—1927-ben.

Év	A teljesített összes üzemnapok száma	Emelkedés index-számban	A gyárankinti átlagos üzemnapok száma	Emelkedés (csökkenés) index-számban
1923	47.544	100	288	100
1924	48.906	103	286	99
1925	51.495	108	286	99
1926	53.981	114	292	101
1927	64.268	135	293	102

A budapesti vas- és fémipari gyárak iparágak szerinti megoszlását 1927-ben ezek után a következőleg részletezhetjük. Vas- és acélgyártással, illetőleg vas- és acélöntéssel 1927-ben 6 gyár foglalkozott Budapesten, ezek közül 3 nagy gyár átlag közel 400 munkással s több, mint 600 lóerős gépüzemmel dolgozott, míg a negyedik, szintén nagy gyárnak minősíthető ipartelep közel 300 munkással, de ugyancsak több, mint 600 lóerős motorikus erővel volt felszerelve. E négy gyár együttes termelési értéke csaknem elérte a 10 millió pengőt. A két másik vas- és acélgyár közül az egyiket, amelynek csaknem 200 munkása volt, de több, mint 1000 lóerős gépüzemmel dolgozott s így egy és háromnegyed millió pengő értékű iparcikket tudott előállítani, a középnagyságú gyárak csoportjába sorozhatjuk, a másik azonban kis gyár volt, mindössze 18 munkással s 78·2 ezer pengő értékű évi termeléssel. Végül 2 vas- és acélgyár 1927-ben üzemen kívül állott, közülök az egyik 662 lóerős, a másik 188 lóerő teljesítő képességű gépüzemmel volt felszerelve.

A budapesti vas- és acélgyárak egy kivételével részvénytársasági vállalatok kezében voltak. Tisztviselőik között, kiknek száma, beleértve a gyárvezető igazgatókat is, 114 főből állott, 22 műegyetemet, 7 egyéb főiskolát, 1 kereskedelmi akadémiát végzett s 15-nek felsőipariskolai végzettsége volt. A vas- és acélgyárakban a 4 műszaki képzettségű gyárvezető és 36 műszaki tisztviselő mellett 33 művezető is volt alkalmazva s ez utóbbiak között 9-nek volt szakiskolája. A munkástörzs az októberi munkáslétszám szerint 1613 férfi és 66 nőmunkásból állott. A férfimunkások 2·3%-át tették az előmunkások, 41·3%-át szakmunkások s 54·7%-át napszámosok, a nőmunkások mind napszámosok voltak. A napszámosok 7·7%-a fiatalkorú, illetve gyermekmunkás volt és pedig 57 fiú és 16 leány. A munkáslétszám meglehetős hullámzásnak volt kitéve, az évi legnagyobb munkáslétszám 23·9%-kal meghaladta az októberi létszámot, az átlagos évi munkáslétszám azonban 48 fővel kisebb volt az október hó elseji munkásállománynál.

A budapesti vas- és acélgyárak közül 5 több, mint 300 napon át volt üzemben s a hatodik üzemnapteljesítménye is meghaladta a 200 napot. Minthogy az ipartelepek közül 4 telepen éjjel is folyt az üzem s 3 telepen vasárnapon és ünnepnapon is dolgoztak, a napi munkaidő pedig 3 telepen 8 órából, 3 telepen pedig több, mint 8 órából állott, a vas- és acélgyárak 1927. évi üzemórateljesítménye csaknem elérte a 16 ezer üzemórát, a munkások munkaidő teljesítménye pedig meghaladta a 4·2 millió munkaórát. A használt motorikus erő nagysága szerint — nem számítva a 18 munkással dolgozó kis öntődét, amely mindössze 13 lóerős villamos motort használt — a vas- és acélgyárak mind nagy ipartelepek. Mindegyik gépüzeme több mint 500 lóerőre volt berendezve és pedig az 5 telepen összesen 6 kalórikus erőgép, 980 lóerő együttes kapacitással s 212 darab, összesen 2101 lóerő teljesítményű idegen árammal hajtott villamos motor dolgozott.

A vasfeldolgozó gyárak között számos ipartelepével a kovácsolt árukat, szerszámokat, szegeket és csavarokat készítő iparág, melybe 1927-ben 31 gyári üzem tartozott s a drótkötél, vasfonat- és szövetkészítéssel, kábelgyártással és drótáruk készítésével foglalkozó iparág tűnik ki, mely utóbbiban viszont 11 gyári üzemet találunk. A budapesti vas- és fémipari gyáraknak 18·8%-át teszi ez a 42 ipartelep, melyek közül csak egy motorikus erő nélkül dolgozó telepen szünetelt a munka. A vasfeldolgozó ipar e két ágában a gyári vállalatok fele részvénytársasági, másik fele egyéni, illetve társas cég volt. A 41 üzemben volt ipartelepen az 1927. évben a 78 gyártulajdonoson, illetve gyárvezető igazgatón kívül összesen 3645 alkalmazott nyert elhelyezkedést, köztük 730 nő. A 418 főből álló tisztviselői létszámban minden negyedik, a munkások 3065 főnyi táborában minden ötödik volt nő. A tisztviselők 23·7%-a műszaki, 44·5%-a kereskedelmi végzettséget tudott felmutatni és pedig 55 mérnöki, 11 más főiskolai oklevelet, 18 kereskedelmi akadémiai diplomát szerzett, 34 pedig felsőipariskolai végzettséget igazolt, míg a többinek más műszaki, vagy kereskedelmi iskolai végzettsége volt. A tisztviselők mellett a 41 gyárban 87 művezető is dolgozott, akik között 52-nek volt szakiskolai végzettsége. A munkáslétszám 5·3%-át előmunkások, 30·8%-át szakmunkások és 52·5%-át napszámosok alkották, de oda kell sorolnunk még a 196 fiatalkorú, illetve gyermekmunkást és a 155 tanoncot is. A szóbanforgó 41 vasfeldolgozó gyárban is nagy hullámzást mutat 1927-ben a munkáslétszám, a munkások maximális száma ugyanis 25·5%-kal felülmúlta az évi átlagos létszámot, ez utóbbi azonban csaknem teljesen megegyezett az októberi létszámmal, csupán 1 munkással mutatott kevesebbet, mint az október elsején alkalmazott munkások fentebb részletezett száma.

A munkások foglalkoztatottsága 1927-ben épúgy, mint a gyárak üzemmenete, nem mondható erősnek. A 41 ipartelep közül mindössze 23 dolgozott 300 vagy annál több munkanapon át s csupán 3 ipartelepen folyt éjszakai üzem, s így a gyárak üzemnapteljesítménye összesen 11.980 napból, üzemórákban kifejezve 99.817 üzemórából, a munkások munkaidőteljesítménye pedig 855.378 munkanapból, illetve 7·4 millió munkaórából állott. Ez a teljesítmény azonban mind a gyárak üzemidejét, mind pedig a munkások munkaidejét tekintve magasabb volt, mint a budapesti vas- és fémipari gyárak összességénél, holott a legtöbb ipartelepet felmutató két vasfeldolgozó iparba tartozó gyárak 1927-ben egy-egy egész jelentéktelen kis üzem kivételével mind redukált üzemmel, tehát a termelőképességük kihasználása nélkül dolgoztak.

A kovácsoltárukat, szerszámokat, szegeket és csavarokat előállító budapesti gyárak, valamint a drótkötél, vasfonat és szövet előállításával, kábelgyártással és drótáruk készítésével foglalkozó ipartelepek között is sok a kis gyár, az ipartelepeknek több, mint a fele kis üzem volt, ugyanis

24 telepen nem volt több 50 munkásnál, sőt ezek közül 18 gyár még 20 munkással sem dolgozott 1927-ben. A középnagyságú gyárak csoportja azonban sokkal nagyobb arányban volt képviselve a két vasfeldolgozó iparban, mint a vas- és fémipari gyárak között általában, sőt az arányuk több, mint a kétszerese a budapesti gyárak között középnagyságú üzemnek minősíthető ipartelepek számának. Középnagyságú gyárnak ugyanis a most tárgyalt két iparágban 14 üzem nevezhető, mert e gyárak 1599 főből álló együttes munkáslétszámából átlag egy üzemre több, mint 100 munkás jut. A 41 vasfeldolgozó ipartelep közül ezek szerint tehát 34·1% volt középnagyságú gyár, míg az összes vas- és fémipari telepek között csak 20·0%-ot, a budapesti összes gyárak között pedig 22·4%-ot sorozhatunk a középnagyságú ipartelepek kategóriájába. A legnagyobb vasfeldolgozó gyára volt 1927-ben Budapestnek a már azóta megszűnt Magyar-belga fémipari gyár, amely mintegy négy és félszáz munkással dolgozott és a két kábelgyár a Felten és Guillaume és a Magyar Siemens-Schuckert művek; az előbbi közel négyszáz, az utóbbi közel 300 munkást foglalkoztatott. E három nagy gyár mindegyike több, mint 1000 lóerő munkabírású motorikus erőre volt berendezve s 1927-ben a 25 millió pengőt meghaladó értékű termelést tudott felmutatni.

A budapesti vasfeldolgozó gyárak közé tartozott még a zománcozott edények gyártásával foglalkozó 3 ipartelep, valamint a kések, ollók és sebészeti eszközök készítésével s az írótoll- és tollszárhüvelygyártással foglalkozó 1—1 ipartelep is, sőt a vasfeldolgozó gyárak körébe esnek, részben azonban már a fémiparhoz sorozhatók a vas- és rézbútorok, valamint a pénzszekrények előállításával foglalkozó gyárak is, amilyen 1927-ben 9 volt a főváros területén. Budapesten zománcedénygyár tulajdonképen csak kettő van, egyik a Magyar fém- és lámpaárugyár telepe, mely az ötszáznál nagyobb munkáslétszámú, tehát nagy gyárak kategóriájába tartozik, a másik a Fuchs és Schlichter-féle zománc-, fém- és bádogárúgyár, amely szintén nagy ipartelep, 1927-ben több, mint 200 munkással dolgozott. A harmadik ebbe az iparágba tartozó telep csak zománctáblát gyártott, zománcedényt nem s a munkáslétszáma szerint a kis ipartelepek közé tartozott. A zománcedénygyártás körébe tartozó 3 ipartelepen összesen 37 tisztviselő, 11 művezető és 828 munkás dolgozott. A munkások túlnyomó része 93·1%-a napszámos volt és pedig csaknem felerészben (47·9%) női napszámos. A vas- és rézbútorok és pénzszekrények készítésére berendezett 9 budapesti gyár között azonban egy nagy telep sem volt, 6 ipartelep 50-nél kevesebb munkást alkalmazott, tehát kis gyár volt, 2 pedig egyenként átlag 100 körüli munkással a középnagyságú gyárak csoportjába tartozott. Ezenkívül egy egészen jelentéktelen vas- és rézbútorgyár 1927-ben üzemen kívül állott. Tisztviselője a 9 fővárosi vas- és rézbútor, illetve pénzszekrénygyárnak összesen csak 17 volt, köztük 2 felsőipariskolát végzett műszaki és 8 kereskedelmi szak-

képzettségű tisztviselő s ezenkívül csupán 6 művezető s 346 munkás dolgozott e gyárakban.

A vasiparba tartozó iparágak között a budapesti építkezésekkel kapcsolatosan erősebben foglalkoztatott épület- és műlakatosságnak, valamint a bádogos- és szerelőiparnak van nagyobb jelentősége. Az előbbi 1927-ben 50, az utóbbi 35 gyári jellegű ipartelepet számlált a fővárosi gyárak sorában s mind a két iparágban közel 3 ezer gyári munkás volt foglalkoztatva, bár az ipartelepek túlnyomó része kis gyáriüzem volt. Az épület- és műlakatosiparnak az építkezések fellendülése folytán nagyobb mérvben megindult foglalkoztatását az is mutatja, hogy az 50 gyár mindegyike üzemben volt 1927-ben, sőt közöttük 5 elég jelentős telep a legnagyobb termelőképességének teljes kihasználása mellett dolgozott. Kis gyári üzemet átlag 20-nál kevesebb munkáslétszámmal ebben az iparágban 24-et, 21—50 munkással dolgozót 15-öt találunk, tehát az épület- és műlakatosgyárak 78·0%-a volt kis üzem. De elég jelentős telepek is fordulnak elő az épület- és műlakatosiparban és pedig 11 középnagyságú gyári üzem, melyek közül 4 több mint 100 munkást foglalkoztatott az 1927. évben.

A bádogos- és szerelőiparba tartozó gyári jellegű ipartelepek is általában kisebb méretűek, mert a 34 üzemben volt telep közül 23 tartozott az 50-nél kevesebb munkást foglalkoztató gyárak sorába, tehát a bádogos- és szerelőipari vállalatok 67·6%-a volt kis gyár, közöttük azonban már találunk 1 közel 300 munkással dolgozó, tehát nagy ipartelepet is és 10 középnagyságú vállalatot 51—200 munkással. A legnagyobb bádogos- és szerelőipari vállalat a fővárosban a Magyar fémlemezipari r.-t. Az épület- és műlakatosiparba tartozó gyárak kisebb méreteit a gyárakban alkalmazott kisebb tisztviselőlétszám is mutatja. Az 50 ipartelepen mindössze 148 tisztviselő, tehát telepenkint nem egészen 3 tisztviselő dolgozott, míg a bádogos- és szerelőipari gyárakban 225 tisztviselő nyert elhelyezkedést, ami átlag 7 tisztviselőt jelent, tehát amannak több, mint kétszeresét. A 34 bádogos- és szerelőipari gyár 41 művezetővel dolgozott, míg az 50 épület- és műlakatosipari telep csak 35 művezetőt foglalkoztatott. Az ipartelepek munkáslétszámában már valamivel kisebb az eltolódás, a lakatosipariak összesen 1818 munkást alkalmaztak évi átlagban, tehát telepenkint átlag 36-ot, a bádogosipari gyárak pedig összesen 1703 munkással dolgoztak s így telepenkint átlag 50 munkást foglalkoztattak.

Mind a két iparágban az ipartelepek mintegy kétharmadrésze a vasárnapi munkaszünet leszámításával az egész éven át foglalkoztatva volt s a többi telepnek is — egy-egy üzem kivételével — több, mint 200 napon át volt munkája. A gyárak erősebb foglalkoztatottsága folytán a munkában töltött üzemórák száma az épület- és műlakatosiparban meghaladta a

122·4 ezer órát, a bádogos- és szerelőiparban pedig a 84·3 ezer üzemórat, míg a munkások által teljesített munkaórák száma az előbbiben 4·4 millió s az utóbbiban 4·2 millió munkaórát tett.

A fémiparba a főváros vas- és fémipari gyárai közül 75 ipartelepet sorozhatunk. Ezek közül csupán 25 foglalkozott fémáruk gyártásával, 15 a csillár- és lámpaárugyárak körébe tartozott, 11 fémöntőde s 4 rézművesipari telep volt, 3 nemes és nem nemes fémeket, illetve ezekből való félgyártmányt készített, végül 17 arany- és ezüstárukat gyártott. A fémárugyárak és a fémöntődék között csak egy nagy telepet találunk, a Hirmann Ferenc-féle fémöntődét és rézárugyárat, amelynek a munkáslétszáma 1927-ben 300 körül mozgott. Középnagyságú gyár is csak 1 volt a fémöntődék s 2 a fémárugyárak között, míg a többi ipartelep mind a kis gyári üzemek csoportjába esett. A csillár- és lámpaárugyárak között kiemelkedő Magyar fém- és lámpaárugyárat már említettük, mint a legnagyobb budapesti vas- és fémipari gyárat, melynek 1927-ben több, mint 500 munkása volt. A többi telep ebben az iparágban kis gyár volt, közülök csak kettőnek haladta meg a munkáslétszáma az 50 munkást. Még kisebb ipartelepekből állott a rézművesipar, amelyben mind a 4 gyári üzem 20-nál kevesebb munkást foglalkoztatott. A fémkohászat körébe tartozott, azaz nemes és nem nemes fémeket s ezekből való félgyártmányokat állított elő 3 budapesti gyár és pedig 1 nagy gyártelep mintegy 300 munkással, 1 középnagyságú telep több, mint 100 munkással és 1 kis gyár 20-nál kisebb munkáslétszámmal. Végül a fémiparba tartozó budapesti gyárak között meg kell említenünk az arany- és ezüstáruk gyártásával foglalkozó 17 gyári jellegű ipartelepet, azokat a fővárosi arany- és ezüstműveseket tehát, akik motorikus erővel és legalább 10 munkással dolgoztak. Ezek az ipartelepek a munkáslétszám szerint mind a kis gyárak kategóriáiba tartoztak, sőt 9 közülök a legkisebb, azaz 20-nál kevesebb munkást foglalkoztató gyári üzemek közé sorozható. Már az ipartelepeken alkalmazott motorikus erő aránya szerint más a megoszlásuk, mert 1 arany és ezüstárugyár több, mint 50 lóerős gépüzemre volt berendezve s a többiek közül is 2-nél a 20 lóerőt meghaladó munkabírású motorikus erő működött. A termelési érték szerint pedig az egyik arany- és ezüstárugyár a nagy ipartelepek közé volna számítandó, mert több, mint 2 és fél millió pengő értékű iparcikket állított elő, holott csak 32 munkással és 88·5 lóerő munkabírású motorikus erővel dolgozott.

A többi vas- és fémipari gyárnál a motorikus erő és a termelési érték alapján történt osztályozás szerint szintén látunk ilyen eltolódásokat. Áttekintésül a budapesti vas- és fémipari gyárak megoszlását feltüntető adatokat, valamint a gyárak főbb üzemi és termelési adatait állítsuk egymás mellé, majd hasonlítsuk össze azokat a munkáslétszám, a motorikus erő és a termelési érték szerint csoportosítva :

51. A budapesti vas- és acélgyárak s a vasfeldolgozó ipartelepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	42	51	451	532	393·7	512·8	2.676	3.310
b) 21—50 munkással	37	44	1.192	1.466	1.087·8	792·2	7.906	11.408
Összesen	**79**	**95**	**1.643**	**1.998**	**1.481·5**	**1.305·0**	**10.582**	**14.718**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	20	24	1.405	1.779	1.640·5	1.817·1	10.196	13.827
b) 101—200 «	10	14	1.297	2.060	4.977·4	5.347·0	12.174	19.627
Összesen	**30**	**38**	**2.702**	**3.839**	**6.617·9**	**7.164·1**	**22.370**	**33.454**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	6	5	1.584	1.292	2.637·5	2.641·2	10.605	12.796
b) 301—500 «	4	5	1.425	1.959	4.185·7	5.210·2	16.410	22.051
c) 501—1.000 «	1	1	575	519	827·0	283·8	4.007	3.287
1.000-nél több munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**11**	**11**	**3.584**	**3.770**	**7.650·2**	**8.135·2**	**31.022**	**38.134**
Együtt	**120**	**144**	**7.929**	**9.607**	**15.749·6**	**16.604·3**	**63.974**	**86.306**

A budapesti vas- és acélgyárak, valamint a vasfeldolgozó ipartelepek száma tehát 24 iparteleppel szaporodott, a gyártöbbletnek azonban kétharmadrésze a kis gyárak csoportjára esett és csak egyharmada növelte a középnagyságú üzemek kategóriáját, míg a nagy gyárak száma változatlan maradt. A kis gyárak számának a növekedése mellett a vasipari termelés értéke 39·1%-kal, a középnagyságú gyáraknál 49·6%-kal emelkedett, tehát sokkal nagyobb arányban, mint ahogy azt a gyárak számának növekedése indokolja s így kétségkívül megállapítható, hogy a vasipari gyárak 1927-ben sokkal jobban voltak foglalkoztatva, mint az előző évben. De ezt mutatja a nagy gyárak termelési értékének 22·9%-os növekedése is, amely teljes mértékben a többtermelést mutatja, mert a gyárak száma 1927-ben változatlan maradt. Az összes vasipari gyárak 1927. évi termelése ezek szerint 22·3 millió pengővel nagyobb értéket képviselt, mint az 1926. évi termelésük, ami 34·9%-os emelkedésnek felel meg, míg a gyárak száma csak 20·0%-kal szaporodott. És a fokozottabb termelést a gyárak aránylag kisebb munkáslétszámmal és kisebb motorikus erő használata mellett érték el, mert 1927-ben átlag egy-egy vasipari gyár 64 munkással és 115·3 lóerő teljesítőképességű motorikus erővel dolgozott, míg 1926-ban a budapesti vasipari gyárak átlagos munkáslétszáma 66 főből állott s a gyárakban átlag használt motorikus üzem 131·2 lóerő munkabírású volt.

VAS-ÉS FÉMIPARI GYÁRAK ÉS TERMELÉSÜK.

A GYÁRAK SZÁMA.

Kis gyárak.

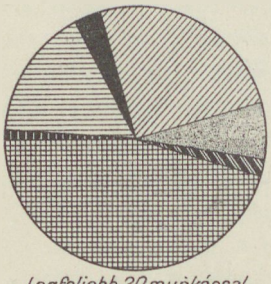

Legfeljebb 20 munkással.

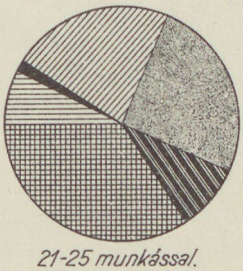

21-25 munkással.

Középnagyságú gyárak.

51-100 munkással.

101-200 munkással.

Nagy gyárak.

201-300 munkással.

301-500 munkással.

501-1000 munkással.

I. *Vas- és acélgyártás és öntés.*
II. *Kovácsolt áruk gyártása.*
III. *Drótkötél-, kábelgyártás.*
IV. *Lakatos ipar.*
V. *Bádogos ipar.*
VI. *Egyéb vasipar.*
VII. *Fémipar.*

1926 1927

GYÁRANKINTI TERMELÉSI ÉRTÉK.

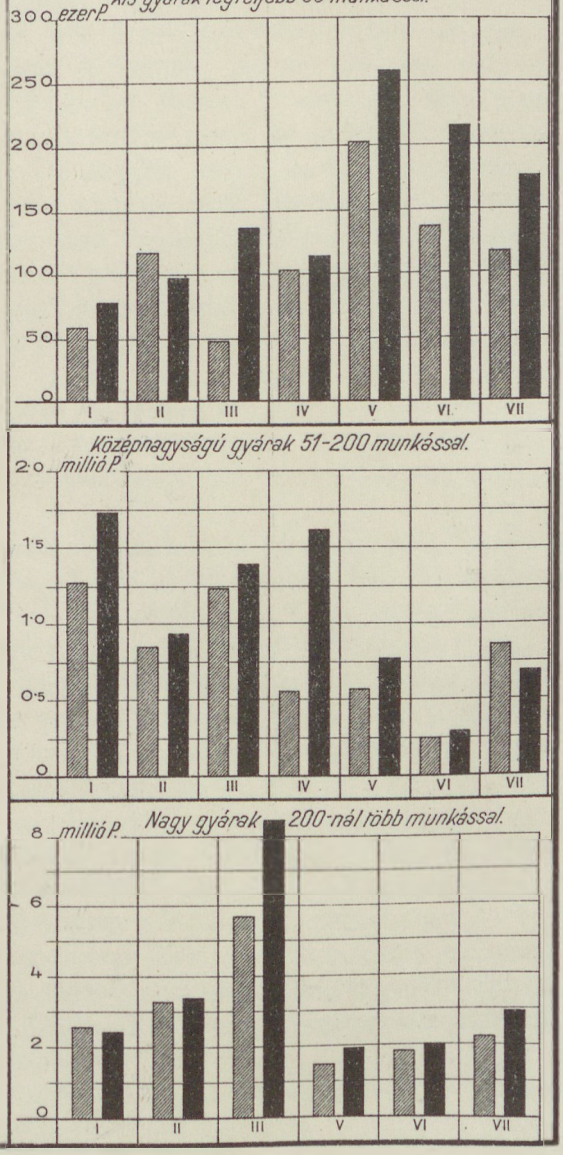

A kis vasipari gyárak száma az ipartelepen alkalmazott legfeljebb 50 lóerős motorikus erő alapján csoportosítva 101, a gyárak által elért termelési érték szerint a legalább 500 ezer pengő értékhatáron belül 103 volt. A budapesti vasipari gyárak ezek szerint aránylag kevés lóerővel dolgoznak és kisebb értékű termelést mutatnak ki, mint az a gyárakban dolgozó munkások számából következnék. Ezt azonban a vasiparba tartozó javítási és szerelési munkákkal foglalkozó gyárak aránya eléggé indokolja. A középnagyságú vasipari gyárak csoportjában az 51—100 lóerő munkabírású ipartelepek száma 26-ot, a ½—2½ millió pengő termelési értéket elért telepek száma pedig 35-öt tett, míg a munkáslétszám szerint 38 gyárat sorozhatunk ebbe a kategóriába. A vasipari gyárak aránylag nagyobb munkáslétszámát tehát a középnagyságú üzemek is mutatják, sőt a nagy gyárak közé is a munkások száma szerint sorozható a legtöbb ipartelep, csaknem ugyanannyi motorikus erő alapján, míg a termelési érték szerint jóval kevesebb ipartelep nevezhető nagy gyárnak. Minthogy a vas- és acélgyárak túlnyomólag a középnagyságú és nagyipartelepek közé tartoznak, a vasiparban használt motorikus erő a két nagyobb kategóriában elég nagy, aránylag sokkal nagyobb a kis gyárakban használt motorikus erőhöz viszonyítva, mint azt az egész gyáripar nagyságkategóriák szerinti adatai mutatják. A termelési érték azonban a vasipar nyersanyagának értéke, valamint a javítási és szerelési munkát végző ipartelepek alacsony nyersanyagköltsége alapján kisebb az átlagosnál s így a termelési értékben az értékhatárt a nagy munkáslétszámmal és nagy teljesítőképességű gépüzemmel dolgozó vasipari telepek nem érték el.

Más a helyzet a fémiparban. Az ipartelepek túlnyomó része, 88·0%-a itt is a kis gyárak körébe tartozott, a termelési értékben azonban a kis fémipari gyárak sokkal nagyobb arányban részesedtek, mint a kis vasipari gyárak. A vasgyárak 66·0%-a volt kis gyári üzem s ezek termelése mindössze 17·1%-át képviselte a budapesti vasipari telepek 1927. évi összes termelésének. A fémiparba tartozó kis gyárak száma ugyan aránylag több volt, azoknak 88·0%-a tartozott a kis gyári üzemek közé, a kis fémipari gyárak termelési értéke azonban a fémipari termelés összes értékének 47·0%-át érte el, tehát csaknem a felét tette. Az érték szerinti eltolódás kétségkívül a fémiparban feldolgozott anyagok magasabb értékére vezethető vissza s arra, hogy a nagyobb értékű nyersanyaggal dolgozó ipartelepek, mint például az arany- és ezüstárugyárak is nagyobb arányban voltak képviselve a kis gyárak csoportjában.

Lássuk a budapesti fémipari gyárak főbb üzemi és termelési adatainak megoszlását is a munkáslétszám nagysága alapján felállított gyárkategóriák szerint s a fémipar 1927. évi helyzetét ez alapon vegyük vizsgálat alá. (A kimutatást lásd a 134. oldalon.)

Az 1927. évben 75 fémipari gyár volt Budapesten, amelyek átlag 37 munkással s 75·6 lóerő munkabírású gépüzemmel dolgoztak. A fémipari gyárak

52. A budapesti fémipari gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	44	43	513	500	345·0	332·2	2.730	3.374
b) 21—50 munkással	14	23	483	707	319·9	467·4	4.105	8.222
Összesen	**58**	**66**	**996**	**1.207**	**664·9**	**799·6**	**6.835**	**11.596**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	2	4	134	252	46·7	125·2	1.093	1.432
b) 101—200 »	2	2	205	221	220·5	167·0	2.391	2.722
Összesen	**4**	**6**	**339**	**473**	**267·2**	**292·2**	**3.484**	**4.154**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással	2	2	498	523	2.892·5	2.996·0	3.880	5.037
b) 301— 500 »	—	—	—	—	—	—	—	—
c) 501—1000 »	1	1	540	570	580·0	1.580·0	2.732	3.879
d) 1.000-nél több munkással ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**3**	**3**	**1.038**	**1.093**	**3.472·5**	**4.576·0**	**6.612**	**8.916**
Együtt	**65**	**75**	**2.373**	**2.773**	**4.404·6**	**5.667·8**	**16.931**	**24.666**

termelésének gyárankinti átlagos értéke 328·9 ezer pengőben állapítható meg, míg az 1926. évben egy-egy fémipari gyárra a termelési értékből 260·3 ezer pengő esett, tehát a gyárak 1927. évi termelése az előállított iparcikkek értéke szerint 45·8%-kal nagyobb volt. A fémipari gyárak számának szaporodásával a gyárak átlagos termelési értéke is növekedett, úgyszintén a használt motorikus erő nagysága is, a gyárankinti munkáslétszám azonban változatlan maradt.

Az 1927. évi 10 új gyár mind kis üzem, csupán 2 volt közülük, amely a középnagyságú gyárak legalacsonyabb kategóriájába esett. E két nagyobb gyár munkáslétszáma azonban a középnagyságú gyárak csoportjának a munkáslétszámát 39·6%-kal emelte. Elég jelentős, 18·8%-os növekedést mutatott a kis gyári üzemek munkáslétszáma is, míg a nagy gyárakban alig változott, itt csak 55 munkással volt több 1927-ben, mint az előző évben. A fémipari termelés értékének közel 50%-os növekedéséből a legnagyobb részt a kis gyárak érték el, amelyek 69·7%-kal termeltek többet 1927-ben, míg a középnagyságú fémipari gyárak termelése csak 19·5%-kal haladta meg az 1926. évi termelésük értékösszegét.

A vas- és fémipari termelés értékének 1921—1927. évi alakulását a következő adatok szemléltetik:

53. A termelési érték pengőben a budapesti vas- és fémiparban 1921—1927-ben.

Év	Összes termelési érték		Gyárankinti átlagos termelési érték	
	ezer pengőben	emelkedése index-számban	ezer pengőben	emelkedése index-számban
1921	36.504·9	100	246·7	100
1922	45.829·2	126	307·6	126
1923	46.479·5	127	275·0	111
1924	57.732·6	158	324·3	133
1925	63.108·1	173	339·3	138
1926	80.904·7	222	425·6	172
1927	110.973·3	304	495·4	201

Ha a fenti adatokat a gyári eladási árak alapján összeállított drágulási index segítségével vizsgáljuk, a gyárak termelése a békebeli vásárlóerő szerint átszámított értékben a következőképen alakul:

54. A budapesti vas- és fémipar termelési összértéke békebeli vásárlóerejű értékben 1921—1927-ben.

Év	A gyárak összes termelése		Egy-egy gyár átlagos termelése	
	békebeli vásárló-értékben ezer pengőben	index-számban	békebeli vásárló-értékben ezer pengőben	index-számban
1921	31.935·0	100	221·8	100
1922	40.092·1	126	278·4	125
1923	30.752·6	96	186·4	84
1924	38.198·1	120	223·4	101
1925	39.115·0	122	217·3	98
1926	61.594·8	193	332·9	150
1927	81.418·4	255	363·4	164

A budapesti vas- és fémipari gyárak 1927. évi termelésének együttes értékösszege több mint 30 millió pengővel meghaladta az előző évi termelési értéket s így a budapesti gyáripar összes termelési értékének 9·9%-át tette, míg 1926-ban csak 8·6%-ot állított elő a vas- és fémipar az összes gyáripari termelési értékből. A vas- és fémipari gyárak 111 millió pengő értékű termeléséből a legtöbbet, 22·2%-ot a drótkötél, vasfonat és szövet, kábelgyártás és drótáruk készítésével foglalkozó iparág érte el, amelybe tartozó 11 gyártelep közül a 2 nagy kábelgyár termelése meghaladta a kétharmad részét az iparág együttes termelési értékösszegének. Ezenkívül még négy iparágat nevezhetünk meg a vas- és fémiparban, amelyek termelése jelentősebb volt. A bádogos- és szerelőipar 14·0%-át, a kovácsolt árukat, szegeket, csavarokat készítő ipar 12·4%-át, az épület- és műlakatosság 11·3%-át s végül a vas- és acélgyártás, beleértve az öntődéket is, 10·3%-át állította elő a budapesti vas- és fémipari termelésnek.

A termelés növekedésével csaknem ugyanolyan arányban emelkedtek a vas- és fémiparban az üzemi kiadások is. A gyárak a személyzet javadalmazására 1927-ben 26·1 millió pengőt, fűtő- és világítóanyagokért 4·8 millió pengőt, nyersanyagokért, félgyártmányokért és üzemi segédanyagokért, valamint csomagolószerekért 51·7 millió pengőt fizettek ki. A felsorolt főbb üzemi költségek együttes összege tehát 82·6 millió pengőt tett, az előállított iparcikkek értékének 74·4%-át képviselte. Az 1926. évben ily címeken kifizetett összegek 24·7 millió pengővel alacsonyabbak voltak, a termelési értéknek azonban nem sokkal kisebb hányadát, 71·5%-át képviselték. Különösen a nyersanyagköltség emelkedett 1927-ben. Az összes főbb üzemi költségeknek ugyanis a nyersanyagokra fordított kiadások 61·8%-át alkották, míg az előző évben a nyersanyagköltség csak 54·7%-át tette az üzemi kiadásoknak. Ezzel szemben a fizetésekre és munkabérekre fordított költség aránya 36·9%-ról 31·6%-ra, a fűtő- és világítóanyagokra esett költségeké pedig 7·6%-ról 5·8%-ra csökkent.

A tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre fordított összegek arányának a csökkenése az alkalmazottak létszámának, valamint a fizetéseknek és munkabéreknek alakulásával nem indokolható. A vas- és fémipari gyárakban 1927-ben alkalmazott tisztviselők száma ugyan valamelyes csökkenést mutat és kisebb volt a tisztviselői fizetésekre fordított kiadások összege is, de csak azért, mert a gyárak 1926-ban tisztviselőnek minősítették a gyárvezető tulajdonosok, bérlők és azok családtagjainak egy részét is, míg 1927-ben az adatgyüjtés rendezte ezt a kérdést s a gyártulajdonosokat, bérlőket és a többi gyárvezetőket, valamint azok fizetésjellegű jövedelmét külön vette számba. Ha azokkal együtt nézzük a gyárak tisztviselőlétszámát s az együttes tisztviselői fizetések összegét tekintjük, a budapesti vas- és fémiparban 1927-ben 22·5%-kal több tisztviselőt állapithatunk meg, mint amennyi 1926-ban volt s a fizetésükre fordított kiadások összegénél is 47·2%-os növekedést kell látnunk. A budapesti vas- és fémipari gyárak főbb üzemi költségei 1927-ben ezek szerint nem 82·6 millió pengőt tettek, hanem 85·3 millió pengőt és az összes termelési értéknek 76·8%-át emésztették fel.

A munkások részére kifizetett munkabérköltségek 32·6%-os emelkedése a vas- és fémiparban jóval nagyobb, mint azt a munkáslétszám növekedése a munkabérek javulása nélkül indokolni tudná. A munkabérek azonban 1927-ben a vas- és fémiparban átlag 10·7%-kal emelkedtek, de lényegesen nagyobb volt a munkások munkanapteljesítménye is. Az 1927. évben ugyanis a munkában töltött összes napok száma csaknem elérte a 3·6 millió munkanapot, míg 1926-ban a vas- és fémipari munkások kereken 3 millió munkanapot teljesítettek. Az 1927. évi munkabérek alakulását az évi munkabérkeresmények s a munkanapteljesítmények alapján a következő táblázatból tekinthetjük át:

55. A budapesti vas- és fémipari munkabérek 1926-ban és 1927-ben.

Iparág	Az évi átlagos munkáslétszám		A teljesitett munkanapok száma		Az évi munkabérkeresmények összege pengőben		Egy napra esett átlag munkabér fillérekben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
1. Vas- és acélgyártás	134	181	34.413	48.666	277.880	292.224	807	600
2. Vas- és acélöntés	1.335	1.450	385.207	425.472	2,155.968	2,559.326	560	602
3. Kovácsolt áruk, szerszámok, szegek és csavarok gyártása	1.373	1.655	392.097	432.417	1,797.109	2,257.358	458	522
4. Drótkötél-, vasfonat- és szövet-, kábelgyártás, tűgyártás és drótáruk	1.282	1.409	386.052	422.961	2,003.587	2,391.188	519	565
5. Zománcozott edények gyártása	608	764	182.029	229.085	950.013	1,010.035	522	441
7. Kések, ollók és sebészeti eszközök gyártása	8	8	2.339	2.420	13.383	12.750	572	527
8. Épület- és műlakatosság	1.212	1.818	352.723	528.054	1,647.579	2,689.542	467	509
9. Vas- és rézbútorok, pénzszekrények gyártása	318	357	94.386	107.663	437.808	576.220	464	535
11. Nemes és nem nemes fémek és ezekből való félgyártmányok előállítása	355	396	99.223	119.851	628.800	777.882	634	649
12. Arany- és ezüstáruk gyártása	270	342	79.079	104.653	488.802	676.024	618	646
13. Rézműves ipar	22	50	6.832	15.366	27.071	82.550	396	537
14. Fémöntészet	201	263	55.922	78.637	429.374	501.078	768	637
15. Csillár- és lámpaárugyártás	832	933	233.735	273.368	863.899	1,413.223	370	517
16. Bádogos- és szerelőipar	1.432	1.703	424.895	509.040	2,212.377	3,200.476	521	629
17. Írótoll- és tollszárhüvelygyártás	227	262	70.708	74.409	198.833	239.334	281	322
18. Fémáruk gyártása	693	789	196.509	225.269	758.619	1,067.582	386	474
Összesen	10.302	12.380	2,996.149	3,597.331	14,891.102	19,746.792	497	549

A vas- és fémipari gyárak 1927. évi főbb üzemi költségei között a fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadások 4·8 millió pengőt tettek, míg az előző évben 4·4 millió pengőt fordítottak a vas- és fémipari gyárak fűtő- és világítóanyagokra. Az 1927. évi költségek tehát 9·1%-kal haladták csak meg az előző évi hasonló kiadások összegét. Minthogy pedig az összes üzemi kiadások ennél jóval nagyobb arányban megnövekedtek, a fűtő- és világítóanyagokra fordított költségek 1927-ben kisebb hányadát tették az üzemi kiadásoknak, mint 1926-ban. A fűtőanyagköltségek mérsékelt arányú emelkedését már a gőzfejlesztőberendezésről szóló adatokból is láthatjuk. Az 1927. évben a vas- és fémipari gyárak 62 gőzkazánt tartottak üzemben, 5-tel többet mint 1926-ban, a gőzkazánok fűtőfelülete azonban, amely a szénfogyasztásnál irányadó, 1927-ben 20·1%-kal csökkent, tehát a szénfogyasztásnak is csökkennie kellett volna. Viszont azonban az üzemórák száma, mely órákban a kazánok tüzelés alatt állottak, 25·5%-kal több volt az előző évi üzemóráknál s így a felhasznált tüzelőanyagok mennyiségénél mérsékelt arányú emelkedésnek kellett bekövetkeznie. A többi motorhajtó anyagfogyasztás, a világítógázmotorok fogyasztását kivéve, 1927-ben mind fokozódott, sőt a villamos áramfogyasztásnál ez az emelkedés 15·4%-ot ért el, mert az idegen telepről beszerzett villamos áram mennyiségénél a fogyasztás 6·5 millió kilowattóráról 7·5 millió kilowattórára emelkedett.

Az üzemi kiadások között a legnagyobb tétel, a főbb üzemi költségek 61·8%-a, a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított kiadások összege volt, amely 1927-ben csaknem 20 millió pengővel növekedett, tehát a legnagyobb arányban az összes főbb üzemi kiadások között. A vas- és fémiparban felhasznált nyersanyagok értéke következtében a főbb üzemi költségek aránya az előállított iparcikkek értékéhez viszonyítva a vas- és fémiparban az összes iparcsoportok között egyike a legnagyobbaknak. A vas- és fémipari gyárak főbb üzemi költségei ugyanis a termelési értéknek 74·4%-át tették, míg az egész gyáriparban ez az arány csak 70·1%-ot ért el. De nemcsak a nyersanyagok költsége, hanem a fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások összege is aránylag nagyobb volt a vas- és fémiparban, mint a többi ipari főcsoportban. A budapesti gyáriparban a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított költség a termelési értéknek 44·9%-át, a fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások pedig annak 18·9%-át képviselték, míg a vas- és fémipari gyárak az előállított iparcikkek értékének 46·0, illetve 23·5%-át fordították ugyanolyan célokra. A fűtő- és világítóanyagokért kifizetett összegek azonban kisebb hányadát tették a termelési értéknek a vas- és fémiparban, mint a többi iparcsoportokban, bár a vas- és fémipar néhány ágában jóval magasabbak voltak az átlagosnál, ugyanis a vas- és acélgyártásnál és öntésnél, a kábelgyártásnál, valamint a rézművesiparban a fűtő- és világítóanyagköltség 7·8%-át emésztette fel a termelés értékének, míg az átlagos arány csak 4·5%-ot tett. Hasonlóképen aránylag kisebb költségeket okozott a vas- és fémiparban a csomagolás, amely az előállított iparcikkek természeténél fogva nem is jelenthet olyan kiadást, mint a többi iparokban általában.

A főváros vas- és fémipari vállalatai, mint láttuk, túlnyomólag kisebb gyári üzemekből állanak, a termelésük értéke mégis elég jelentős. A budapesti gyáripar összes termelési értékének 9·9%-át a vas- és fémipari gyárak állították elő, az összes főcsoportok között tehát a vas- és fémipar az ötödik helyen áll a termelési érték nagysága szerint. A termelési értékből egy-egy munkásra átlag, a vas- és fémiparban dolgozó munkások magas számaránya miatt, alig jutott 9 ezer pengő, holott a budapesti gyáriparban általában a termelési értékből egy munkásra átlag több, mint 12 ezer pengő számítható. Ez a munkásteljesítmény azonban több, mint 1000 pengővel magasabb a vas- és fémipar 1926. évi termelésének értékéből átlag egy munkásra kiszámított értéknél, mert a munkások 1927. évi munkanapteljesítménye is jóval magasabb volt, mint az előző évi. A gyárak átlagos üzemnapteljesítménye ellenben alig változott, bár 1927-ben kevesebb ipartelep dolgozott a legnagyobb termelőképességének kihasználása mellett, tehát nyilván a redukált üzemmel dolgozó gyárak teljesítménye volt valamivel magasabb, mint az előző évben.

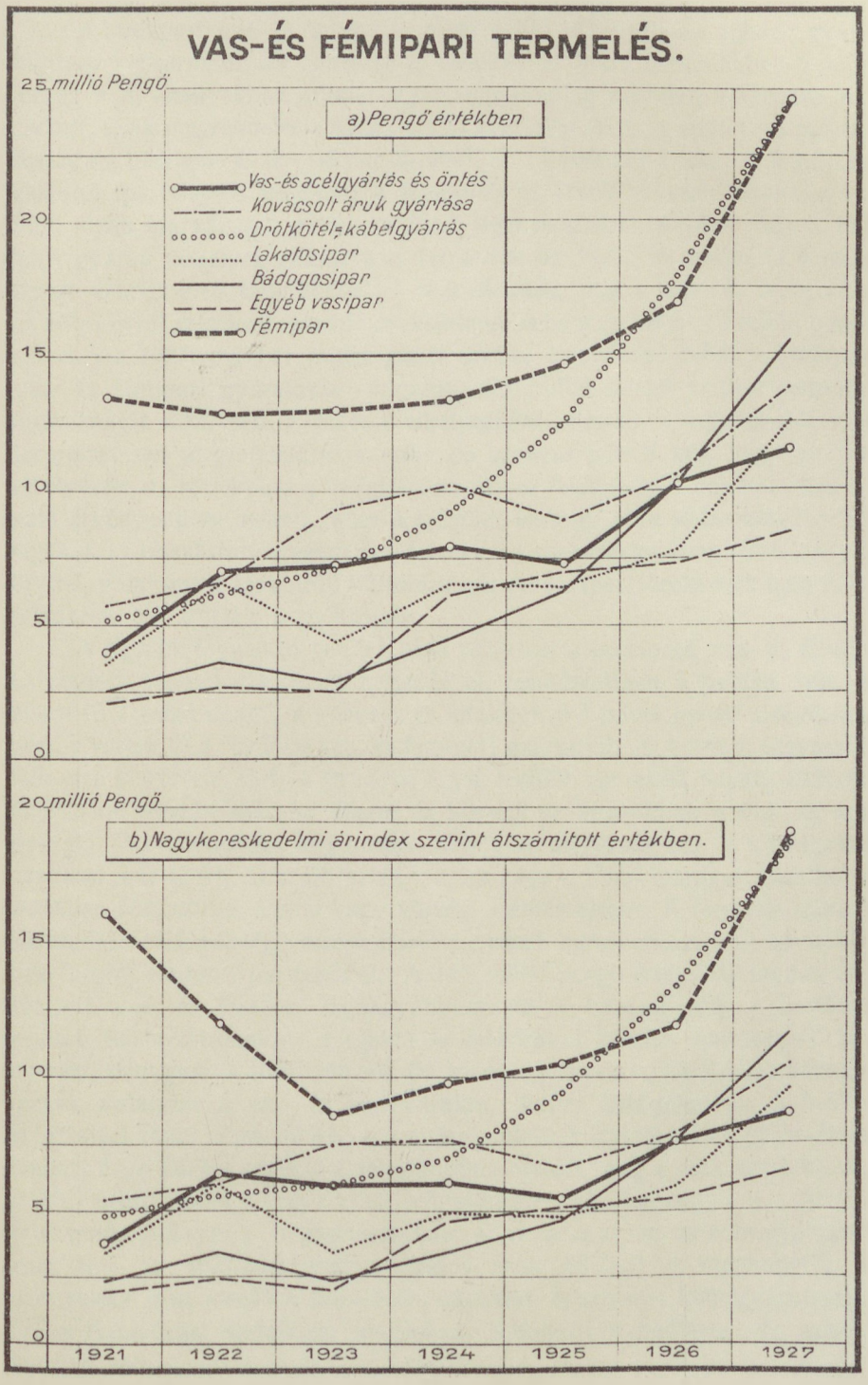
VAS-ÉS FÉMIPARI TERMELÉS.
25 millió Pengő
a) Pengő értékben
Vas-és acélgyártás és öntés
Kovácsolt áruk gyártása
Drótkötél-kábelgyártás
Lakatosipar
Bádogosipar
Egyéb vasipar
Fémipar
20
15
10
5
0
20 millió Pengő
b) Nagykereskedelmi árindex szerint átszámított értékben.
15
10
5
0
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927

A budapesti vas- és fémipari gyárak közül 142 ipartelep, tehát a gyárak mintegy kétharmadrésze raktárra is termelt, az ipari főcsoportban 7 olyan iparág van, amelyekben minden gyár túlnyomólag raktárra készítette iparcikkeit. Csak megrendelésre dolgozott 77 ipartelep főleg az épület- és műlakatosság s a bádogos- és szerelőipar köréből, de a kovácsolt árukat és fémárukat előállító ipartelepek, valamint a fémöntők és aranyművesek között is volt több olyan iparvállalat, amely raktárra nem dolgozott. Azok a vas- és fémipari gyárak, amelyek raktárra is termeltek az 1927. év végén, 11·6 millió pengő értékű eladatlan készlettel rendelkeztek, míg a vas- és fémiparban az előző évről raktáron maradt árukészletek értéke csaknem 12 millió pengőt ért el. Az 1927. évi 111 millió pengő értékű termeléssel tehát a budapesti vas- és fémipari gyáraknak mintegy 123 millió pengő értéket képviselő árut kellett 1927-ben a piacon elhelyezniök. Ennek a legnagyobb része természetesen megrendelésre készült, de ez nem jelenti azt, hogy az áruk elhelyezése ne rótt volna a vállalatokra súlyos feladatot. A belföldi piacokon való érvényesülése mellett, ahol a külföldi verseny okoz számottevő nehézségeket, az elszakított magyar területekre s a szomszédos államokba irányuló kivitel, valamint a távolabbi külföldre irányuló exporttörekvések igen nehéz feladatok elé állítják a gyárakat.

A legfőbb fogyasztó terület, ahol 1927-ben a budapesti vas- és fémipar az eladott áruinak 94·2%-át helyezte el, természetesen a belföld volt. Az állam 16·3 millió pengő, a városok és községek 9·8 millió pengő értékű iparcikket vettek át a fővárosi vas- és fémipari gyáraktól. A belföldi fogyasztásnak ez a két tétele, mely a gyáripar egyik legfőbb támaszát jelenti, 1927-ben 58·3%-kal növekedett. Az állami és községi szállításoknak a vas- és acélgyárak, illetve öntődék ugyancsak 13·5%-át állították elő, a kábelgyárak azonban már 48·8%-át szállították annak s így a többi iparágak csak kisebb értékben részesedtek állami vagy községi szállításokban. A termelés mintegy harmadrészének (32·9%) értékesítését a gyárak kereskedőknek és ügynököknek történt eladás útján érték el. A 34·5 millió pengő értékű ily módon értékesített vas- és fémáru legnagyobb részét a kábelgyárak, a kovácsolt árukat és szerszámokat, szegeket és csavarokat készítő ipartelepek és a zománcedénygyárak állították elő. De jelentős rész esett a lakatos- és bádogosiparra, valamint a vas- és acélgyárakra, illetve öntődékre is. A belföldi értékesítés többi része, 40·8%-a, a gyáraknak és közvetlenül a fogyasztóknak eladott áruk között egyenlő értékarányban oszlott meg s csak egész kis rész (1·4%) jutott ebből a fogyasztási szövetkezeteknek. Legnagyobb a belföldi értékesítés aránya a fémkohászatban s az arany- és ezüstárugyártásnál volt, ahol az 1927-ben eladott összes áruk 98%-át is meghaladta, de nem sokkal volt kisebb a drótkötél-, vasfonat- és szövet-, kábelgyártással és drótárukészítéssel foglalkozó iparágban, valamint a bádogos- és szerelőiparban sem.

Az elszakított magyar területeken a budapesti vas- és fémipari gyáraknak 1927-ben csak 2·9 millió pengő értékű iparcikket sikerült elhelyezniök, az eladott vas- és fémipari áruknak tehát 2·6%-a jutott elszakított területekre, kevesebb, mint 1926-ban. A legtöbb áru 1·6 millió pengő értékben a Romániához csatolt területekre jutott, 1·1 millió pengő értékű vas- és fémipari cikket pedig a szerb-horvát-szlovén királyság által megszállt délmagyarországi területeken helyeztek el a gyárak. A csehszlovák köztársasághoz csatolt felvidék vámsorompóin már csak kevés, mindössze 171·3 ezer pengő értékű áru jutott át s egész jelentéktelen mennyiség került Fiúméba, valamint az elszakított nyugatmagyarországi területekre. A budapesti vas- és fémipari gyárak közül az elszakított területre a legnagyobb értékben a kovácsolt áruk, drótáruk készítésével és kábelgyártással foglalkozó iparágak exportáltak, az eladott áruik értékének arányában azonban a legnagyobb részt, 8·8%-ot, a fémöntőknek, majd egyenkint 6·4%-ot a rézműveseknek s a csillár és lámpaárugyáraknak sikerült az elszakított magyar területeken értékesíteniök.

Az elszakított területek piacain elhelyezett árukon kívül a szomszédos államokban még csaknem ugyanolyan értékben adtak el árut 1927-ben a budapesti vas- és fémipari gyárak, de ennek több, mint a fele Romániába jutott, míg a más szomszédos államok sokkal kisebb értékben engedték be a budapesti vas- és fémipari cikkeket. És ezenkívül eljutottak még a fővárosi vas- és fémipari gyárainak termékei kisebb-nagyobb, de a 300 ezer pengőt meg nem haladó tételekben Európa csaknem minden államába, sőt Ázsiába, Afrikába és Amerikába is. A három más világrészbe exportált vas- és fémáru értéke együtt meghaladta a félmillió pengőt, tehát nem mondható egészen jelentéktelennek.

Az elszakított területeken kívüli külföldre eladott iparcikkek összes értéke a vas- és fémipari gyárak 1927-ben értékesített áruinak 3·2%-át tette, de vannak iparágak, amelyek sokkal nagyobb arányban exportáltak. A késes, ollók, sebészeti eszközök, valamint az írótoll- és tollszárhüvelygyártással foglalkozó 2 budapesti ipartelep, amely 1·1 millió pengő értékű áruval jelent meg 1927-ben a piacokon, az eladott áruinak 17·1%-át, a csillár- és lámpaárugyártás pedig, amely több, mint 5 millió pengő értékű árut adott el 1927-ben, annak 16·1%-át külföldön értékesítette.

Amint látjuk tehát, a budapesti vas- és fémipari gyárak, habár túlnyomó részük egészen kis ipartelep, mégis jelentékeny csoportját alkotják a főváros gyáriparának, amely egyre fokozódó tevékenységet fejtett ki, erősödött munkáslétszámban, gyarapodott motorikus erőben s jóval nagyobb termelést ért el 1927-ben, mint az előző évben. A budapesti vas- és fémipar jelentékeny részét látta el a belföldi szükségletnek, de sikeresen jutott előbbre exporttörekvéseiben is, csaknem az egész világon ismertté tette a magyar vas- és fémáruk egyik-másik csoportját.

18. A budapesti gépgyárak.

A magyar gyáripar egyik legjelentősebb ága a gépgyártás, vagy amint az ipari főcsoport részletes megnevezése mondja, gépgyártás és közlekedési eszközök gyártása, villamossági ipar, hangszeripar, műszerek, tudományos eszközök és tanszerek gyártása, 1927-ben 135 gyári jellegű iparteleppel volt Budapesten képviselve, a gépiparba tartozó magyarországi gyáraknak tehát 73·4%-a a fővárosban működött. Budapest gyáripari telepeinek pedig 11·0%-át teszik a gépipari gyárak, amelyek termelése még nagyobb hányadát, 12·7%-át képviselte a fővárosi gyáripar összes termelési értékének. A budapesti gépipar jelentőségét még jobban kidomborítják a fővárosi gépgyárakban dolgozó munkások létszámát és a gyárak által előállított iparcikkek termelési értékét feltüntető adatok. A budapesti gyári munkásoknak ugyanis több, mint egyötöde, 20·4%-a, a gépgyárakban volt foglalkoztatva, amelyek ezek szerint közel 19·2 ezer munkást alkalmaztak. A magyarországi gépipari munkásoknak jóval több mint a fele, 61·3%-a, tehát a budapesti gépgyárakban nyert elhelyezkedést. Sőt a gyáripar termelési értékéből még nagyobb részt foglaltak le maguknak a főváros gépipari telepei. A magyar gépgyártás 1927. évi összes termelési értékének ugyanis 65·0%-át a budapesti gépgyárak termelése szolgáltatta.

A főváros gyáriparában a gépipar az egyetlen ipari főcsoport, mely 1927-ben kevesebb gyárat sorol fel, mint 1926-ban. Bár 1927-ben két új kis gépgyár is alakult Budapesten s öt ugyancsak kisméretű ipartelep és egy nagy gépgyár megszűnése folytán a fővárosi gépipari gyárak száma az 1927. év végén néggyel kevesebb volt, mint az előző évben. A gyárak számában bekövetkezett változás azonban nem érintette a gépipar helyzetét, amely egyáltalán nem mondható 1927-ben kedvezőtlenebbnek. Még a gyári munkáslétszám is valamelyest emelkedett, a termelési érték pedig jelentékenyen, közel 40·0%-kal nagyobb volt 1927-ben, miáltal a budapesti gyáripari termelés összes értékében a gépgyártásra esett hányad az előző évi 11·4%-ról 12·7%-ra növekedett.

A budapesti gépipari gyárak számának és a teljesített üzemnapok számának 1921—1927. évi alakulását az alábbi táblázat szemlélteti.

56. A budapesti gépgyárak száma és a teljesített üzemnapok 1921—1927-ben.

Év	A gyárak száma		A teljesített üzemnapok száma		Egy gyárra esett átlag üzemnap
	összesen	index-számban	összesen	index-számban	
1921	93	100	26.945	100	290
1922	97	104	28.050	104	289
1923	105	113	29.478	109	280
1924	121	130	36.557	136	307
1925	137	147	37.437	139	288
1926	139	149	38.370	142	291
1927	135	145	38.318	142	294

A gyárak száma, mely 1926-ig állandóan emelkedett, 1927-ben némi csökkenést mutat. Ezzel szemben az üzemnapok száma nem változott, ami az átlagos üzemnapteljesítmény emelkedését vonta maga után.

A 135 gépipari gyár öt iparágban oszlik meg. Az ipartelepeknek csaknem a fele, 48·1%-a, a tulajdonképeni gépgyártással, kazán-, gép- és hajógyártással, fegyver, vagón stb. gyártásával foglalkozott, egynegyede, 25·2%-a pedig elektrotechnikai cikkeket állított elő. E két fontosabb gépipari ágon kívül még három iparágat foglal magában a gépgyártás: az óragyártással, orvosi és egyéb műszerek, tudományos eszközök gyártásával foglalkozó 24 ipartelepből álló gyári csoportot, a mérleggyártást, valamint az orgona, zongora és egyéb hangszereket készítő iparágakat, amelyek mindegyike 6—6 gyárat foglalt magában. A legfontosabbak ezek között természetesen a tulajdonképeni gépgyárak, amelyek a gépiparban dolgozó munkások 70·4%-át foglalkoztatták s a gépipari termelés értékének is szintén több, mint a kétharmadát, 69·7%-át előállították. A 65 budapesti gépgyári vállalat közül 25 részvénytársasági, a többi egyéni, illetve társas cég volt, egy ipartelep, az állami gépgyár kivételével. A fővárosi gépipari gyárak fejlettségét a legjobban mutatja az a magas színvonalú tisztviselői kar, amely a gépiparban volt elhelyezkedve. A gépipari gyárak igazgatói s a gyárakat személyesen vezető tulajdonosai közül 151-nek volt műszaki, s 57-nek kereskedelmi szakképzettsége és pedig a műszakiak közül 108 műegyetemet s 23 felsőipariskolát végzett, a kereskedelmiekből 19 szerzett kereskedelmi akadémiai oklevelet, 30 pedig kereskedelmi érettségit tett.

Az egész gyáriparban a legnagyobb tisztviselőlétszámot a gépgyárakban találjuk. A budapesti gépgyárak ugyanis 1927-ben 1.651 tisztviselőt alkalmaztak, a gépiparba tartozó összes gyárak tisztviselőlétszámának 63·8%-a tehát a gépgyárakban dolgozott. Különösen nagy számban voltak a gépgyárakban a műszaki tisztviselők s ezek között kimagasló arányban találunk műegyetemet vagy felsőipariskolát végzett tisztviselőket. A fővárosi gyárak tisztviselőinek 31·5%-át a gépipar foglalkoztatta s ebből 23·6% a tulajdonképeni gépgyárakban volt alkalmazva. A több, mint 2 és félezer gépgyári tisztviselő között pedig 28·0%-ot tett a műszaki és 15·0%-ot a kereskedelmi szakiskolát végzett tisztviselők aránya; az tehát sokkal magasabb volt, mint a gyáriparban általában. De kimagaslott a száma a gépgyárakban dolgozó művezetőknek is. A budapesti gépiparban alkalmazott 507 művezető közül 308 a gépgyáraknál volt elhelyezkedve, akiknek a fele szakiskolát végzett.

A budapesti gépgyárak munkástörzsének az 1927. évi októberi létszáma 13·9 ezer főből állott. A munkások 5·4%-a volt előmunkás és 49·5%-a szakmunkás. A gépgyárak munkáslétszámában 1101 tanoncot és 121 fiatalkorú, illetve gyermekmunkást is találunk. A munkások számának évközbeni

hullámzása a gépgyárakban jóval kisebb volt, mint a gyáriparban általában. Az októberi munkáslétszám és az évi legnagyobb munkáslétszám közti különbség ugyanis az egész budapesti gyáriparban 10·8%-ot tett, míg a gépgyáraknál 10·6%-ot mutatott. Az évi átlagos munkáslétszám, amely 13·5 ezer munkást tüntet fel, ezek szerint alig volt kevesebb az októberi létszámnál. A gépgyárakban dolgozó munkásoknak csak kis töredéke, mindössze 1·5%-a volt nő, ami a munka természetét tekintve egyáltalán nem meglepő. Női munkást ugyanis a gépgyárak inkább tisztogatási s egészen jelentéktelen ipari munkára tudnak csak alkalmazni.

A budapesti gépgyárak jelentőségét erősen kidomborítja, hogy közöttük számos nagy gyártelep működik, s igen régi alapítású gépgyárak vannak a fővárosban. A budapesti gépgyárak túlnyomó része a háború előtti 30—35 év alatt keletkezett, de van közöttük 5 már a 19. század első felében alakult ipartelep, amelyek 1927-ben együttesen közel 5 ezer munkást foglalkoztattak s 34·3 millió pengő értékű termelést mutattak ki. Nagy gépgyár, tehát olyan, amely több mint 200 munkással dolgozott, 1927-ben 10 működött a fővárosban. Ezekből 5 ipartelep több mint 500, 3 ipartelep pedig több, mint 1000 munkást foglalkoztatott. Középnagyságú gépgyárat 12-t találunk a fővárosi gépgyárak sorában, melyek közül 7 ipartelepnek a munkáslétszáma a száznál nagyobb volt. A gépgyárak 63·9%-a volt tehát csak kisüzem, míg a budapesti gyáriparban általában 69·3%-ot tett a kisgyárak száma. Ezzel szemben a nagy ipartelepek 16·4%-os aránya a gépgyártásnál épen kétszerese az egész gyáriparban megállapítható 8·2%-os aránynak.

A három legnagyobb budapesti gépgyár a m. kir. állami gépgyár, amely mintegy 3 és félezer munkást foglalkoztat, s a két Ganz-Danubius-gyár, a törzsgyár mintegy 2·2 ezer munkással s a volt Schlick-Nicholson közel 1·2 ezer főnyi munkáslétszámmal. A három nagy ipartelep együtt 38·7 ezer lóerő munkabírású motorikus üzemmel volt felszerelve s így az 1927. évi teljesítménye az előállított iparcikkek értékösszege szerint 55·7 millió pengőt ért el. Az egész budapesti gépgyári termelés értékének tehát több, mint a felét a 3 nagy ipartelep termelése szolgáltatta. Az ipartelepeken alkalmazott motorikus erő aránya szerint szintén kiemelkednek a gépgyárak az összes gyárakat a használt gépüzem lóerőszáma szerint csoportosító adatokból. A gépgyárak között ugyanis 7 olyan ipartelep található, amelyik mindegyike több, mint 1000 lóerő teljesítőképességű motorikus erőt használt. A motorikus erő szerint csoportosítva a gyárakat, nagy gyár 11·5% volt a gépgyártással foglalkozó ipartelepek között, míg a gyáriparban általában csak 6·8% nevezhető a motorikus erő alapján nagy gyárnak. Sőt a középnagyságú gépgyárak aránya is kedvezőbb a kategorizálás szerint. Mert a középnagyságú ipartelepek közé a gépgyárak 21·3%-át oszthatjuk be, míg az egész gyáriparban csak 19·8% tartozott a gépüzem teljesítőképessége szerint a középnagyságú gyártelepek csoportjába.

A budapesti gépgyárak 1927. évi főbb üzemi és termelési adatait a gyárak munkáslétszáma szerint csoportosított nagyságkategóriáknak megfelelő részletezéssel az alábbi táblázatban ismertetjük, összehasonlítva azokat az 1926. évi megfelelő adatokkal is.

57. A budapesti gépgyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	19	15	208	164	398·2	202·6	1.157	1.025
b) 21—50 munkással	26	24	866	806	1.398·0	706·5	5.349	5.908
Összesen	**45**	**39**	**1.074**	**970**	**1.796·2**	**909·1**	**6.506**	**6.933**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	5	258	323	227·0	299·0	1.597	1.943
b) 101—200 «	6	7	796	1.077	1.151·7	1.268·7	4.589	7.166
Összesen	**10**	**12**	**1.054**	**1.400**	**1.378·7**	**1.567·7**	**6.186**	**9.109**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	2	1	484	266	988·3	570·0	2.588	2.625
b) 301—500 «	1	1	398	317	109·0	421·0	2.409	1.801
c) 501—1.000 «	5	5	3.514	3.635	16.448·2	16.738·9	20.000	28.039
d) 1.000-nél több munkással ...	3	3	7.054	6.893	37.824·5	38.675·3	40.810	55.668
Összesen	**11**	**10**	**11.450**	**11.111**	**55.370·0**	**56.405·2**	**65.807**	**88.133**
Együtt	**66**	**61**	**13.578**	**13.481**	**58.544·9**	**58.882·0**	**78.499**	**104.175**

Az 1927. évben tehát 5 gépgyárral kevesebbet találunk a fővárosban, mint amennyi 1926-ban működött s azért a gépgyári munkások létszáma is csökkent. A gyárak motorikus erejének teljesítőképességét mutató lóerőszám azonban, de még inkább az előállított iparcikkek értékösszege 1927-ben mégis emelkedett. A termelési érték 6·6%-os növekedése a kis gépgyáraknál is megállapítható, habár ott mutatkozott leginkább csökkenés a gyárak számában és a munkáslétszámban. A nagy gépgyárak közül is megszűnt egy telep s a megmaradt nagy gyárak közül is több leszállította a munkáslétszámát, a termelésük azonban 22·3 millió pengővel nagyobb volt 1927-ben, mint az előző évben, ami 33·9%-os növekedésnek felel meg. A legnagyobb emelkedést a középnagyságú gépgyárak csoportja érte el, amelyben két új gyárat találunk, miáltal a munkáslétszám mintegy 3 és félszáz munkással gyarapodott, a termelés pedig 47·3%-kal meghaladta az előző évit.

A gépipar másik igen jelentős ága az elektrotechnikai cikkek gyártásával foglalkozó iparág, amelyben 1927-ben épúgy, mint az előző évben, 34 gyár működött a fővárosban. E gyárak legnagyobbika a Ganz-féle villamossági rt. ipartelepe, mely közel 2000 munkást foglalkoztat, régi alapítás, már a 19. század első felében létesült. Ezen kívül még 3 nagy elektro-

A GÉPIPARI TERMELÉS ÉS ANNAK ÉRTÉKESITÉSE.

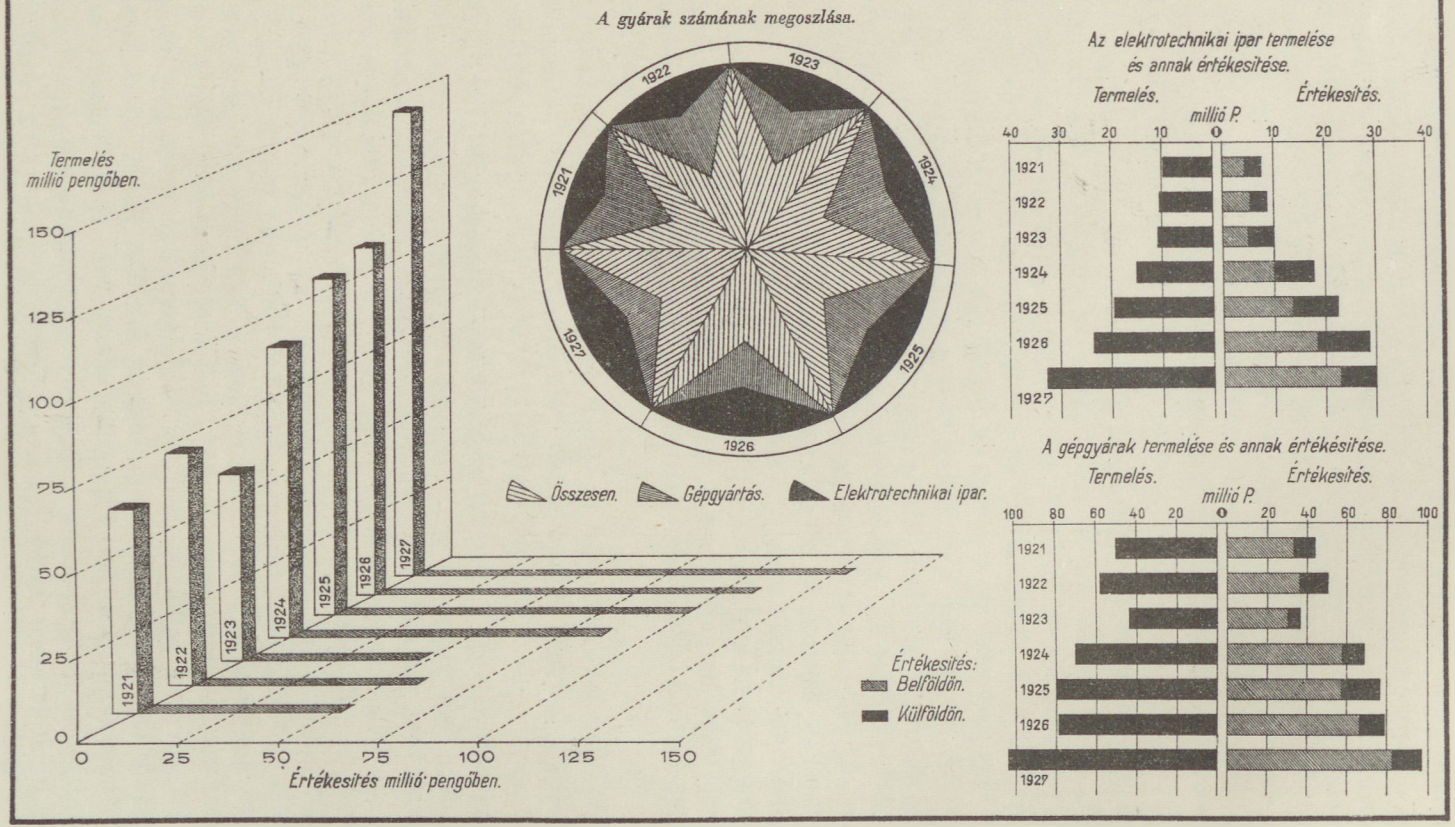

technikai gyár volt Budapesten és 9 középnagyságú ipartelep, míg a gyárak kétharmadrésze, 61·8%-a a kis gyári üzemek csoportjába tartozott. Az elektrotechnikai cikkeket előállító ipartelepeken 1927-ben a gyárvezetőket is beleértve 857 tisztviselő, 157 művezető és 4541 munkás volt alkalmazva. A tisztviselők közül 330 műszaki és 240 kereskedelmi szakképzettséggel bírt. A munkások számából 1·6% volt előmunkás és 36·3% szakmunkás, 44·3% azaz 2116 munkás pedig napszámos. A napszámosoknak több, mint a fele s így a gépiparban dolgozó női munkások 83·3%-a az elektrotechnikai gyárakban volt foglalkoztatva.

A motorikus erőt a budapesti elektrotechnikai gyárakban túlnyomólag idegen telepről vett villamos áram szolgáltatta. Öt ipartelepnek volt gőzfejlesztő berendezése is, amely együtt 18 darab kézi tűzelésű gőzkazánból s 4 túlhevítőből állott. A termelt gőzzel a gyárak 2 kondenzációs gőzgépet s 1 kétezer lóerős gőzturbinát hajtottak, mellyel egyben villamosáramot is előállítottak. Még a villamos áramot termelő gyár is vett más telepről elektromos áramot, a többi 33 elektrotechnikai gyár részére kizárólag idegen telepről beszerzett villamos áram szolgáltatta a motorikus erőt. Az elektrotechnikai iparban használt villamos motorok száma csaknem elérte az 1400 darabot, együttes teljesítőképességük pedig a 9·7 ezer lóerőt. A használt motorikus erő aránya szerint azonban az elektrotechnikai iparba tartozó ipartelepek 82·4%-a csak a kis gyári üzemek kategóriájába sorozható s középnagyságú gyárnak is csak 3 ipartelep nevezhető, nagy gyár tehát több, mint 500 lóerős gépüzemmel 2, ezeren felüli lóerő munkabírású motorokkal pedig 1 ipartelep volt felszerelve.

Az elektrotechnikai gyárak főbb üzemi és termelési adatainak 1927. évi alakulását a munkáslétszám alapján csoportosított nagyságkategóriák szerint a 146. oldalon levő táblázaton mutathatjuk be.

A fővárosi elektrotechnikai gyárak száma tehát 1927-ben csak annyiban változott, hogy egy nagy gyárral kevesebb s egy középnagyságú gyárral több működött, minek következtében a munkáslétszámban alig számottevő csökkenés állapítható meg, ami a nagy gyárak munkáslétszámának 6·5%-os apadásával szemben a kis és közép gyárak munkásállományában bekövetkezett csekélyebb növekedés eredménye. A gyárak teljesítőképességét mutató másik adat, a motorikus erő lóerőszáma azonban 1927-ben több, mint másfélezer lóerővel haladta meg az előző évi teljesítőképességet s minthogy a budapesti elektrotechnikai gyárak üzemi ideje s a munkások munkanapteljesítménye is nagyobb volt az 1926. évi teljesítménynél, tehát a gyárak jobban voltak 1927-ben foglalkoztatva, ennélfogva a termelésük 37·8%-os növekedését is indokoltnak láthatjuk. A termelési értéknek több, mint 9 millió pengős emelkedése az elektrotechnikai gyárak három nagyságkategóriájánál a következőleg oszlott meg, a kis gyárak termelése 4·5%-kal,

58. A budapesti elektrotechnikai gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkás létszámszerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	7	6	117	100	50·8	42·0	755	633
b) 21—50 munkással	14	15	535	561	162·6	284·1	2.690	2.968
Összesen	**21**	**21**	**652**	**661**	**213·4**	**326·1**	**3.445**	**3.601**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	5	335	316	191·1	114·0	1.701	1.998
b) 101—200 »	4	4	460	637	925·0	937·5	4.040	5.279
Összesen	**8**	**9**	**795**	**953**	**1.116·1**	**1.051·5**	**5.741**	**7.277**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással.....	1	1	246	235	127·6	128·0	3.145	3.888
b) 301— 500 »	2	1	702	352	505·7	207·0	3.559	2.146
c) 501—1.000 »	1	1	555	550	811·0	807·9	3.464	3.079
d) 1.000-nél több munkással ..	1	1	1.628	1.790	8.459·0	10.215·4	4.526	12.914
Összesen	**5**	**4**	**3.131**	**2.927**	**9.903·3**	**11.358·3**	**14.694**	**22.027**
Együtt	**34**	**34**	**4.578**	**4.541**	**11.232·8**	**12.735·9**	**23.880**	**32.905**

a középnagyságú gyáraké 26·8%-kal, a nagy ipartelepek termelése pedig 49·9%-kal növekedett az előállított iparcikkek termelési értéke szerint.

A budapesti gépiparba a tulajdonképeni gépgyártással és az elektrotechnikai cikkek gyártásával foglalkozó ipartelepeken kívül még 36 gyári jellegű ipartelep tartozott, ezek közül 24 órák, orvosi és egyéb műszerek és tudományos eszközök készítésével foglalkozott, 6 mérlegeket gyártott, s ugyancsak 6 ipartelep orgonát, zongorát, vagy más hangszereket állított elő. A legjelentősebb iparág tehát ezek között az óra- és műszergyártással foglalkozó ipar, habár azzal négy középnagyságú gyárat kivéve csupa kis gyári üzem foglalkozott. A legnagyobb ebbe az iparágba tartozó budapesti ipartelep a Süss Nándor féle präcisiós mechanikai és optikai intézet rt., amely 1927-ben közel 200 munkással dolgozott. A 3 másik középnagyságú gyár egyenkint átlag csak 61 munkást alkalmazott, tehát alig haladta meg a kis gyárak csoportját. A használt motorikus erő szempontjából pedig az említett középnagyságú gyár is csak a legkisebb kategóriájába tartozott a középnagyságú telepeknek, míg a többi mind a kis gyárak csoportjába sorozandó. De a másik két iparágban sem találunk nagyobb ipartelepeket. A mérleggyárak közül ugyan 4 több, mint 50 munkással dolgozott s így túlhaladta a kis gyárak kategóriáját, a másik kettő azonban épúgy, mint az összes hangszerkészítő ipartelepek, csak kis gyáraknak minősíthetők.

A gépiparba tartozó iparágak közül tehát a mérleg-, óra-, műszer- és hangszerkészítő gyárak csoportja mindössze 27 kis gyárból és 8 középnagyságú ipartelepből állott, ezenkívül 1 műszergyár szünetelt. A 35 üzemben

volt gyár közül 3 alakult 1927-ben, miáltal a gyárak munkáslétszáma 20·2%-kal megnövekedett. Nem sokkal kisebb arányban emelkedett a gyárak gépi erejének munkabírását mutató lóerőszám is, míg az 1927. évi termelésük az előállított iparcikkek értéke szerint 1·4 millió pengővel, azaz 34·3%-kal volt több, mint az előző évi. Ennek az értéktöbbletnek nem egészen egyharmada a középnagyságú gyárak csoportjára esett, míg a többit a kis gyári üzemek termelése szolgáltatta. A gyárak munkáslétszáma szerinti kategóriákba sorozva e három iparágban dolgozó budapesti ipartelepek főbb üzemi és termelési adatait, azok 1927. évi alakulásáról a következő képet nyerjük:

59. A budapesti mérleg-, hangszer-, óra- és műszergyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	19	18	236	225	116·0	88·1	745	940
b) 21—50 munkással	7	9	240	303	324·6	120·8	776	1.065
Összesen	**26**	**27**	**476**	**528**	**440·6**	**208·9**	**1.521**	**2.005**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	5	7	301	437	322·5	666·5	1.366	2.492
b) 101—200 «	1	1	167	171	62·7	65·8	1.255	1.067
Összesen	**6**	**8**	**468**	**608**	**385·2**	**732·3**	**2.621**	**3.559**
III. Nagy gyárak	—	—	—	—	—	—	—	—
Együtt	**32**	**35**	**944**	**1.136**	**825·8**	**941·2**	**4.142**	**5.564**

A gépipari termelés értéke 1927-ben 142·6 millió pengőt ért el, tehát 36·1 millió pengő többletértéket mutatott fel. A termelési érték legnagyobb részét 73·0%-át a tulajdonképeni gépgyárak termelése szolgáltatta s utána 23·1%-kal az elektrotechnikai ipar következik, tehát a három legutoljára tárgyalt iparág együttes termelése csupán egyötödét érte el az elektrotechnikai ipar termelésének, pedig körülbelül egyenlő számú ipartelepet sorol fel amazzal. A gyárankinti termelési érték ezek szerint a gépiparban átlag 1·7 millió pengőt s az elektrotechnikai iparban már csak 970 ezer pengőt tett, míg a többi iparágban alig haladta meg átlag a 150 ezer pengőt. Ez utóbbiak között ugyan a mérleggyárak közel 300 ezer pengő átlagos termelési értéket tüntettek fel, a hangszeriparba tartozó telepek átlagos termelése azonban még az 50 ezer pengőt sem érte el.

A gépipar üzemi és termelési költségei a gyáripar többi csoportjaihoz viszonyítva az alcsonyabb üzemi és termelési költségek közé tartoznak s azért a gyáripar összességére vonatkozó hasonló kiadásoknál aránylag

kisebb összeget emésztettek fel. Az előállított iparcikkek értékének ugyanis a gépipari gyárak főbb üzemi és termelési költségei 1927-ben csak 67·3%-át képviselték, míg a gyáriparban általában ezek a költségtételek a termelés értékének 70·1%-át érték el. Pedig a gépgyárakban alkalmazott magas szakképzettséggel rendelkező tisztviselőlétszám aránylag nagyobb is, mint a többi iparcsoportokban foglalkoztatott tisztviselők száma s így a tisztviselői fizetések jóval nagyobb terhet jelentettek a gépiparban, mint a budapesti gyáripar többi csoportjában. Úgyszintén nagy költséget jelentettek a munkabérek is. A gyáriparban a legtöbb munkást a gépgyártás és azzal rokoniparágak foglalkoztatták s az ott dolgozó munkások között az előmunkások, szakmunkások s a betanított napszámosok, tehát azok a munkáscsoportok, amelyek magasabb bérekkel dolgoznak, nagyobb arányban nyertek alkalmazást, így hát a munkabérköltségek is jóval felülmúlták a gépiparban azt az arányt, amelyet a gyáripar összeségében jelentettek a munkabérek.

A munkabérek alakulását a gépiparban az 1921—1927. években az alábbi adatok világítják meg:

60. A budapesti gépipari munkások munkabére 1921—1927-ben.

Év	Egy munkás átlagos				
	évi munkabérkeresménye		napi munkabérkeresménye		napi megélhetési költsége pengőben
	pengőben	index-számban	pengőben	index-számban	
1921	559·4	100	1·93	100	1·53
1922	620·0	110	2·13	111	1·69
1923	668·0	119	2·30	119	1·83
1924	1.306·3	233	4·50	234	3·57
1925	1.648·0	295	5·70	296	4·51
1926	1.599·6	286	5·75	299	4·37
1927	1.679·7	300	5·71	296	4·60

A gépipari munkások kereseti viszonyai az 1921—1927. években jelentősen javultak, amennyiben a lefolyt idő alatt a munkabér megháromszorozódott. A napi megélhetési kötség csaknem elérte a békebeli keresmények szerint megállapítható napi megélhetési költséget (4 P 62 f), ha azonban a létfenntartási index alakulását is figyelembe vesszük, az 1927. évi megélhetési költség csak 4 P 15 fillért tett.

A gépipari gyárak 1927-ben a gyárvezetőknek juttatott 2·6 millió pengő járandóságon felül 9·3 millió pengőt fizettek ki a tisztviselők részére. A művezetők 2·1 millió pengőt kitevő járandóságán kívül a munkabérek 32·3 millió pengőt emésztettek fel s így a gyárak nem ipari alkalmazottainak a fizetését is beszámítva, a gépipar összes személyi kiadásai 46·8 millió pengőt

értek el. Ez az összeg az 1926. évi tisztviselői fizetésekhez és a munkabérekhez viszonyítva nem egészen 3 millió pengő többletet mutat. Minthogy azonban a tisztviselői és munkáslétszámban egyaránt némi csökkenést állapíthatunk meg, a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított költségek emelkedése kétségkívül a gyári személyzet jobb kereseti viszonyairól szól. Az 1927. évi keresményeknél megállapítható többlet azonban aligha jelenti a tisztviselői fizetések vagy munkabérek javulását, hanem az alkalmazottak nagyobb teljesítményének következményeként mutatkozott, amit a gépipari munkásoknak a 300 ezer munkanapot meghaladó 1927. évi munkanapteljesítményi többlete is igazol. A budapesti gépipari vállalatok ezek szerint a személyi kiadásokra fordították az 1927. évi összes termelésük értékének 31·0%-át, holott a gyáriparban általában csak 18·9%-ot jelentett a tisztviselők fizetésére és munkabérekre fordított költség. A hangszeriparban, óra- és műszeriparban, valamint a mérleggyártásnál még nagyobb a személyzetre fordított kiadások aránya, az elektrotechnikai iparban azonban, ahol elég nagy számban dolgoztak női munkások is, valamivel kisebb összeget fordítottak a gyárak munkabérekre.

A tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre kifizetett aránylag nagy költségtételek mellett a gépipar nyersanyagköltsége nem mondható magasnak. Az előállított iparcikkek értékéhez viszonyítva ugyanis csak 31·5%-ot jelentettek a felhasznált nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított kiadások, aránylag jóval alacsonyabb összeggel terhelve meg a gépipart, mint a gyáripart általában a hasonló költségek. A gépgyárak nyersanyagbeszerzésére még aránylag valamivel többet fordítottak, mint a többi rokoniparágakba tartozó ipartelepek, amelyek között a mérleggyárak nyersanyagszükséglete csak 23·1%-át tette a termelési értéknek. A gépiparban a csomagolószerekre elköltött összegek pedig természetesen szóba sem jöhetnek, minthogy azokra csupán 0·3%-ot kellett a termelési értékhez viszonyítva a gyáraknak kifizetniök.

Jelentősebb költségeket okozott azonban a gépiparban a fűtőanyag- és világítóanyagszükséglet kielégítése. A gépipar szénfogyasztása, mely az 1921—1927. években átlagosan egy millió métermázsánál többet tett, az 1925—1926. években mutatkozó csökkenés után 1927-ben ismét emelkedő irányzatot vett.

61. A budapesti gépgyárak szénfogyasztása 1921—1927-ben.

Év	Szénfogyasztás		
	összesen métermázsában	gyárankint	az egész fővárosi gyáripar százalékában
1921	1,352.435	14.542	15·2
1922	1,514.977	15.618	13·9
1923	1,255.713	12.311	11·2
1924	1,393.892	11.713	13·4
1925	1,078.668	8.297	10·5
1926	1,110.778	8.415	10·9
1927	1,199.451	8.885	10·6

A budapesti gépipar 1927-ben 1·2 millió métermázsa szenet fogyasztott s így a szénfogyasztás nagysága szerint az áramfejlesztő telepek és az élelmiszeripari gyárak után a harmadik helyet foglalta el. A felhasznált szénmennyiségből 93·1%-ot a tulajdonképeni gépgyárak tüzeltek el, tehát átlag mindegyik fővárosi gépgyár 18·3 ezer métermázsa szenet fogyasztott 1927-ben, mégegyszer annyit, mint a budapesti gyárak általában. A szénfogyasztás alakulásának vizsgálatánál nem szabad figyelmen kívül hagyni az alkalmazott erőgépek munkabírására vonatkozó adatokat. A budapesti gépgyárak erőgépeinek teljesítőképességét az 1921—1927. években egybevetve a felhasznált szénmennyiséggel az alábbi táblázat mutatja:

62. A fővárosi gépgyárak erőgépeinek munkabírása és a szénfogyasztás 1921—1927-ben.

Év	Az erőgépek összes lóereje	Esett minden száz lóerőre szénfogyasztás métermázsában	indexszám szerint
1921	50.070	2.701	100
1922	61.202	2.475	92
1923	53.618	2.342	87
1924	63.674	2.190	81
1925	67.692	1.593	60
1926	70.773	1.569	58
1927	72.653	1.651	61

A magas szénfogyasztási költségek folytán a gépipari gyárak összesen 6·4 millió pengőt költöttek 1927-ben fűtő- és világítóanyagokra, 4·5%-át a termelt iparcikkek értékösszegének. A fűtőanyagfelhasználás arányait eléggé indokolja a gépipar hatalmas gőzfejlesztő berendezése is, — 114 gőzkazán 16·1 ezer m² fűtőfelülettel — de még inkább magyarázza az olvasztókemencék nagy fűtőanyagszükséglete.

A budapesti gépgyáraknak az 1927. évben elért 142·6 millió pengő értékű termelésükön felül az 1926. évről eladatlanul megmaradt 31·7 millió pengő értékű gépipari cikket is el kellett helyezniök az árupiacokon. Az 1927. évben tehát 174·3 millió pengő értéket képviselt a budapesti gépgyáraknak az árukészlete, illetve a megrendelésre végzett termelése együttvéve, tehát a gyáriparnak az élelmiszeripari csoportot kivéve a gépipar a legmagasabb termelésű ipari főcsoportja. Ebből a hatalmas termelésből az 1927. év végén 42·8 millió pengő értékű árukészlet, az eladásra rendelkezésre álló áruk értékének 24·5%-a eladatlan maradt. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ilyen arányban zárult rosszul a gépipari gyárak 1927. évi kereskedelmi mérlege, mert a gépiparba tartozó telepek 67·4%-a, tehát a túlnyomó része raktárra is termelt s így állandó raktári készlete volt. Az a körülmény azonban, hogy az 1926. év végén a gépipari gyárak raktári készlete aránylag jóval kisebb volt, tehát az előző évben eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének csak 15·4%-át nem tudták a gyárak értékesíteni, mégis azt mutatja, hogy az 1927. évben a budapesti gépipari gyárak helyzete az áruk elhelyezését illetőleg nem mondható kedvezőnek.

VILLAMOS ENERGIA TERMELÉS ÉS FELHASZNÁLÁS.

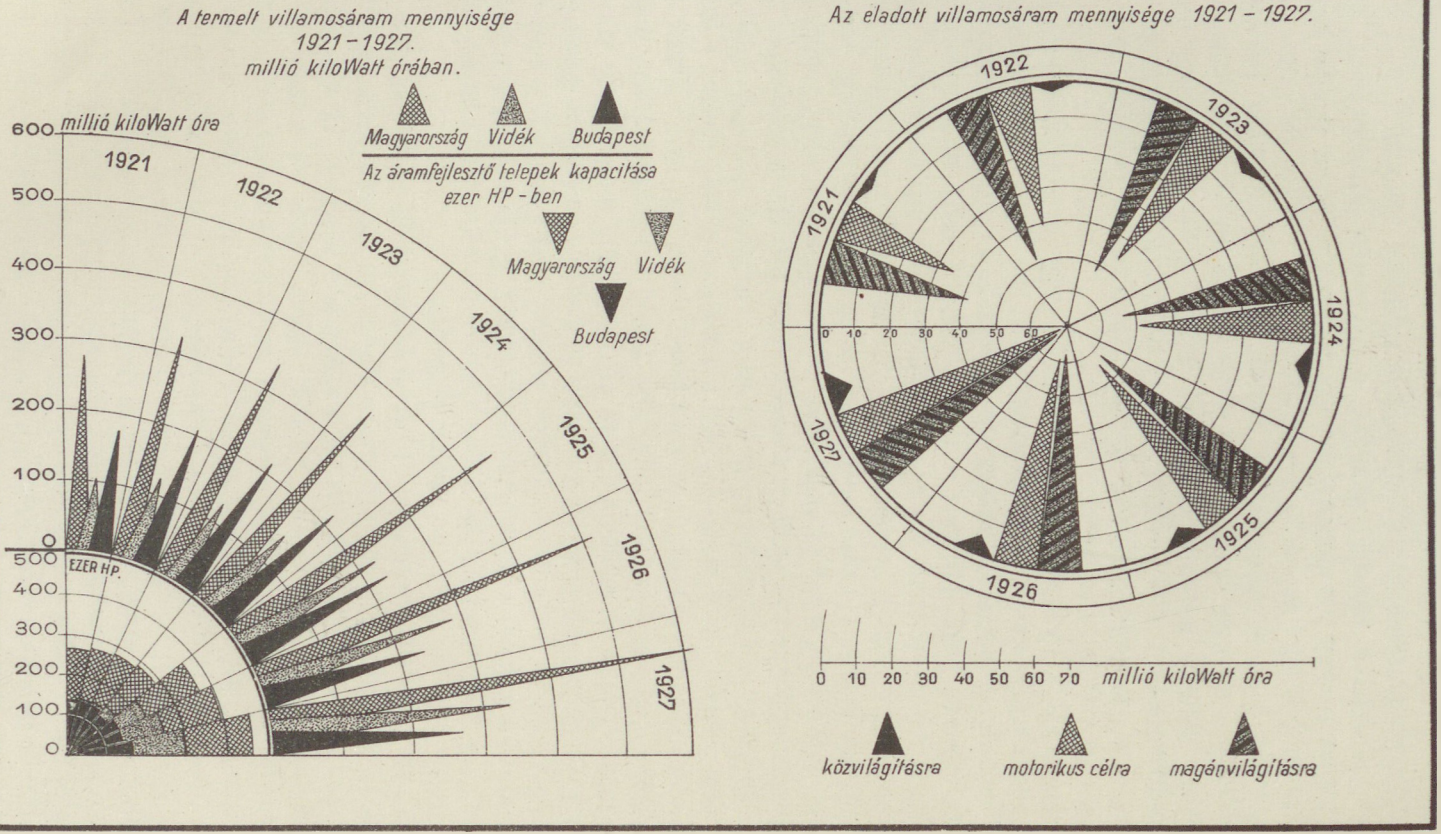

Az eladott iparcikkek 82·8%-a belföldi szükséglet kielégítésére szolgált. A belföldön értékesített 108·8 millió pengő értékű gépipari termékből 42·2 millió pengő értékű árut az állam, illetve városok és községek vettek át, 26·3 millió pengő értékűt más gyáraknak, 24·2 millió pengő értékű iparcikket pedig közvetlenül a fogyasztóknak adtak el a gyárak. Aránylag kis hányadát, 11·5%-át értékesítették kereskedők és ügynökök részére történt eladás útján. A belföldi szükségletek ellátására 1927-ben 24·8%-kal több áru szolgált mint 1926-ban; ezzel szemben valamivel csökkent az elszakított magyar területek piacain való elhelyezés aránya, bár értékben a megszállott területeken 1927-ben többet adtak el a fővárosi gyárak, mint 1926-ban. A gépgyárak 4·9 millió pengő értékben, az elektrotechnikai gyárak pedig 1·3 millió értékben exportáltak az elszakított magyar területekre, úgyhogy a budapesti gépipari gyárak eladott iparcikkeinek 4·8%-át tudták a megszállott területeken értékesíteni.

A gépipar egyébként egyike azoknak az iparoknak, amelyek legjobban tudtak a külföldi árupiacokon érvényesülni. Különösen az elektrotechnikai gyárak vitték szerteszét a világon áruikat, s elég jelentős értékű exportot biztosítottak maguknak. A megszállott magyar területekre eladott árukon kívül a budapesti gépipari gyárak 1927-ben 16·3 millió pengő értékű iparcikket vittek ki külföldre, amelyből 57·9% a gépgyárak, 40·1% pedig az elektrotechnikai gyárak termelvényeire esett. Az 1927. évben eladásra rendelkezésre állott áruik 9·9%-át értékesítették ezek szerint a gépgyárak s 22·0%-át az elektrotechnikai gyárak a távolabbi külföldön s így az egész budapesti gépipar exportja az eladásra került iparcikkek arányában 17·2%-ot ért el, amelyből 4·8% az elszakított magyar területeken, 12·4% pedig egyéb külföldi piacokon nyert elhelyezést. A főváros gyáriparának exportjához viszonyítva, amely összesen 10·5%-ot tett, a gépipar jelentős sikereket mutathat fel áruinak a külföldi piacokon való értékesítésében. Az 1927. év azonban nem jelentett e téren fejlődést, mert a budapesti gépipari gyárak, mint láttuk, az eladásra rendelkezésre állott áruiknak kisebb hányadát tudták értékesíteni s annak is kisebb részét helyezték el a külföldön. A gépipar ugyanis 1926-ban áruinak 16·4%-át vitte ki külföldre, míg 1927-ben csak 12·4%-át tudta exportálni.

A külfölddel 1927-ben azonban 59 ipartelep létesített kereskedelmi összeköttetést, míg az előző évben csak 51 gépipari gyárnak állott módjában külföldi piacokon eladni. Az exportáló gépipari telepek között 29 gépgyárat találunk, amelyek 14·4 millió pengőt vettek be a külföldön eladott árukért, s 15 elektrotechnikai gyárat láthatunk, amelyek exportbevétele 7·8 millió pengőt ért el. A budapesti malomipar exportja után a fővárosi gépgyár kivitele képviselte a legnagyobb értéket, s azt az elektrotechnikai gyárak kivitele követte, úgyhogy a budapesti gépiparexport külkereskedelmi mérlegünkben is számottevő tételként szerepel.

19. A budapesti közhasznú villamos áramfejlesztő telepek.

A főváros világításában és motorikus erővel való ellátásában a legfőbb szerepet a közhasznú villamos áramfejlesztő telepek töltik be. Budapest 5 áramfejlesztőtelepének mindegyike 100 munkásnál többet foglalkoztatott, sőt az egyik közülük 1500-nál nagyobb munkáslétszámmal dolgozott 1927-ben. A fővárosi közhasznú áramfejlesztő telepek tehát mind jelentős üzemek, a használt motorikus erő nagysága szempontjából pedig a legnagyobb, 1000 lóerőn felüli kapacitású gyártelepek közé tartoznak. Szerepük fontosságát a főváros köz- és magánvilágításának nem csekély feladatot jelentő ellátása is mutatja, még nagyobb jelentőségű azonban a motorikus és vontatási célra szolgáló villamos áramtermelésük, mellyel Budapest ipara és villamosközlekedése részére szolgáltatják a szükséges villamos áramot. Az áramfejlesztő telepek közül két ipartelep pedig még a főváros környékét is ellátja árammal.

Maga a budapesti gyáripar is jelentős fogyasztója a közhasznú áramfejlesztőtelepek villamosáram-termelésének. A fővárosi gyárak közül ugyanis 1927-ben csak 55 ipartelep látta el villamosáramszükségletét sajátmaga termelte villamosárammal, a többi gyár — 34 kivételével — a közhasznú áramfejlesztő telepektől szerezte be a villamos áramot és pedig 991 ipartelep kizárólag vett áramot használt, 117 ipartelep pedig a saját termelésű villamos áram mellett az áramfejlesztő telepekről beszerzett áramot is fogyasztott. A gyárak egy része ugyancsak világítási célra használt villamos áramot, 996 gyár azonban összesen 14·9 ezer darab villamos motorral volt felszerelve, azok hajtására részben maga termelte villamos áramot, részben a fővárosi közhasznú áramfejlesztő telepekről vett áramot használt.

A budapesti 5 áramfejlesztő telep a budapesti gyáriparban összesen 82·2 ezer lóerő teljesítőképességű motort tartott 1927-ben üzemben, s ezzel csaknem 70 millió kilowattóra villamosenergiával támogatta a fővárosi gyáripari termelést. A villamos áramot termelő ipartelepek ezenkívül jelentékeny mennyiségű villamos áramot szolgáltattak még és pedig 7·1 millió kilowattórát közvilágításra, 67·6 millió kilowattórát magánvilágításra és 57·2 millió kilowattórát vontatási célra. A főváros villamosáram fogyasztása tehát valóban nagyarányú s így a budapesti közhasznú áramfejlesztő telepek termelését kétségkívül különösen fontos feladatok teljesítése teszi a fővárosi gyáripari termelés egyik legjelentősebb tényezőjévé.

Az 5 budapesti közhasznú áramfejlesztő telep közül 3 a főváros tulajdonában áll, kettő pedig a Budapest Székesfővárosi Közlekedési R.-T. villamos áramtermelő telepe. A személyzeti létszám 1927-ben összesen 3270 főből állott, melynek 17·5%-a tisztviselőkre s 78·6%-a a munkásokra esett. Az üzemi munka mind az 5 ipartelepen az egész éven át megszakítás nélkül éjjel-nappal folyt. A munkások napi munkaideje télen-nyáron egyaránt

napi 8 órából állott, melyet 1 óra munkaközi szünet szakított meg. Minthogy a munkások 1927-ben összesen 847·9 ezer munkanapot, illetve 6·8 millió munkaórát teljesítettek, megállapíthatjuk, hogy egy-egy munkás napi munkaideje nem is haladta meg a 8 órát, tehát a munkások 1927-ben túlórát nem teljesítettek.

A tisztviselői fizetések átlagban az áramfejlesztő telepeken voltak a legmagasabbak az összes budapesti ipari főcsoportok között. Az október havi tiszviselői fizetések szerint ugyanis a közhasznú áramfejlesztő telepeken alkalmazott 496 férfi és 71 női tisztviselő átlag 328 P 24 f havi fizetést kapott, míg az egész fővárosi gyáriparban az átlagos tisztviselői havi fizetés csak 267 P és 22 f-t tett. Az áramfejlesztő telepek tisztviselőinek magasabb fizetését a szakképzett tisztviselők magasabb aránya s a rendszerint alacsonyabb fizetést húzó tiszviselőnők csekély száma magyarázza, de indokolttá teszi az éjjel-nappal folyó üzemi idő, mely a tiszviselők túlnyomó részénél is éjszakai munkateljesítményt kíván meg. Hasonlóképen magasabb fizetést húztak az áramfejlesztő telep művezetői s az ott dolgozó munkások is, amelyet ugyanazok az okok magyaráznak, mint amiket a tisztviselőknél állapíthatunk meg.

Az áramfejlesztő telepek személyi kiadásai 1927-ben 10·7 millió pengőt emésztettek fel, az előző évi hasonló kiadásokkal szemben tehát e téren közel 1 millió pengő többletkiadás mutatkozott. A személyzet javadalmazására fordított összegek emelkedését nem a fizetések vagy munkabérek javulása okozta, hanem a tiszviselői és munkáslétszám némi emelkedése. Az áramfejlesztő telepek tiszviselőlétszáma ugyanis 1927. október hó 1-én 19 fővel mutatott többet, mint az 1926. évi létszám, a munkáslétszámban pedig ugyanakkor 5·4%-os emelkedés állapítható meg. De emelte a munkabérköltségeket a munkáslétszám nagyobbarányú hullámzása is, mely 1927-ben a maximális munkáslétszámot 4·5%-kal növelte s így az évi átlagos munkáslétszámban 6·4%-os többletet mutatott az 1926. évi munkáslétszámhoz viszonyítva.

Az áramfejlesztő telepek főbb üzemi és termelési költségei között a tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre fordított összegek mellett elsősorban a fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadásokról kell megemlékeznünk. Míg a gyáriparban általában a fűtő- és világítóanyagok költsége a főbb üzemi és termelési költségnek 1927-ben csak 6·4%-át tette, a villamos áramfejlesztőtelepek e kiadásokból 56·4%-ot fordítottak tüzelő- és világítóanyag beszerzésre, úgyhogy 1927-ben ily címen 14·6 millió pengőt fizettek ki. Ennek az összegnek 67·6%-a, azaz 9·9 millió pengő a felhasznált szén értéke, amely tulajdonképen nem is fűtőanyaga, hanem inkább nyersanyaga a villamos áramtermelésnek. Ezért viszont alig jöhetnek számba a nyersanyagok, félgyártmányok és üzemi segédanyagok címén megállapított költségek, amelyek csak 2·5%-át tették az összes főbb üzemi és termelési költségeknek, holott a gyáriparban általában a főbb kiadásaik 64·0%-át fordították a

gyárak nyersanyagra s hasonló kiadásokra. A villamos áramfejlesztő telepeknél ez a 2·5%-os költség, amely 648·4 ezer pengőt jelentett, nem is nyersanyagra, hanem kizárólag üzemi segédanyagok, gépjavítási alkatrészek stb. beszerzésére fordíttatott. A szén felhasználási költségek mellett a fűtő- és világítóanyagok beszerzésére kifizetett 14·6 millió pengő másik jelentős részét a villamos áramfejlesztő telepeknek más telepről beszerzett villamos áramfogyasztása alkotta, amely viszont inkább árubeszerzésnek nevezhető a villamos áramtermelésnél, mert a célja sem nem motorikus erő, sem nem világítóanyag beszerzése, hanem oly árué, amelyet az áramfejlesztő telepek átalakítás után ismét eladtak a fogyasztóknak. Ezért a villamos áramfejlesztő telepek magas tüzelő- és világítóanyag beszerzési költsége inkább a nyersanyagokra fordított kiadások csoportjába tartozik.

A szénfogyasztás 1927-ben 4·2 millió métermázsát ért el tehát közel félmillió métermázsával nagyobb volt az 1926. évi fogyasztásnál, holott az áramfejlesztő telepek gőzfejlesztő berendezése 1927-ben változatlan maradt. Mivel pedig az üzemidő sem módosult 1927-ben, nyilvánvaló, hogy a nagyobb szénfogyasztást az áramfejlesztő gépek teljesítőképességének nagyobbarányú kihasználására irányuló törekvés, tehát az áramtermelés intenzitásának emelkedése okozta. A szükséglet fokozását elsősorban magának a gyáriparnak a fogyasztása idézte elő. A villamos motorok alkalmazása ugyanis a gyáriparban mind szélesebb körben állapítható meg, 1927-ben már közel 2000 villamos motorral több dolgozott a budapesti gyáriparban, mint 1926-ban, ami több mint 10 ezer lóerővel emelte a villamoserővel hajtott motorikus üzemet. A budapesti közhasznú villamos áramfejlesztő telepek áramtermelése ennek következtében jelentősen megnövekedett. A telepek saját áramtermelése ugyanis — az idegen telepről vett áram nélkül — 1927-ben 265·3 millió kilowattórát mutatott, 34·2 millió kilowattórával többet, mint az előző évi termelésük. Ennek a mennyiségnek 28·1%-a szolgált világításra, 26·1%-a motorikus célra s 21·6%-a vontatási célra.

A közhasznú villamos áramfejlesztő telepek 1927. évi áramtermelése 51·8 millió pengő értéket képviselt, tehát az egész budapesti gyáripari termelés értékének 4·6%-át a villamos áramfejlesztő telepek termelése szolgáltatta. Ezt a termelési értéket aránylag csekély üzemi és termelési költség terhelte a személyi kiadásokon s a fűtő- és világítóanyagköltségen kívül előforduló költségtételek ugyanis alig jöhetnek számba. Minthogy az előállított villamos áram értéke elég magas összegben állapítható meg, a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások annak alig több, mint egy ötödét érték el s így a főbb termelési és üzemi költségek csak a felét emésztették fel az előállított villamos áram értékének. A villamos áramfejlesztő telepek főbb üzemi és termelési költsége ennek folytán a legalacsonyabb az összes ipari főcsoportok hasonló kiadásai között. Ez azonban nem jelenti, hogy a fővárosi áramfejlesztő telepek üzleti eredményei oly nagy nyereséggel zárulhatnak,

mint azt a többi iparágak termelési költségeivel való összehasonlítás tünteti fel. A villamos áramfejlesztő telepek üzemi kiadásai között ugyanis igen nagy tételként szerepelnek a hálózat kiépítésére és fenntartására fordított költségek. Külön figyelembe veendők ezenkívül az áramfejlesztő gépekbe fektetett igen jelentékeny tőke kamatai mellett a gépek elhasználódása folytán kiszámított értékcsökkenés s az állandó javítási költségek nem csekély terhet jelentő összegei, melyek az áramfejlesztő telepek üzemi költségei között a többi iparágban mutatkozó hasonló kiadásoknál jóval magasabbak s így ellensúlyozzák a nyersanyagköltségeknél és a személyi kiadásoknál megállapított kedvezőbb arányt.

A termelt villamos áram értékesítésénél a célt, amelyre a villamos áram felhasználtatott már láttuk, a fogyasztók megoszlásáról csak kevés adat áll rendelkezésünkre. Mindössze annyi állapítható meg, hogy az 51·8 millió pengő értékű villamos áram 0·2%-át városok és községek használták fel, 40·4%-át pedig a gyárak fogyasztották el. A többi mintegy 30·8 millió pengő értékű villamos áramot más közelebbről nem részletezhező fogyasztóknak adták el az áramfejlesztő telepek.

Az 5 fővárosi áramfejlesztő telep közül — a munkáslétszám alapján csoportosítva őket — 1 telepet a középnagyságú 101—200 munkást foglalkoztató gyárak közé sorozhatunk, a többi azonban a nagy ipartelepek csoportjába tartozik és pedig a 201—300 munkással dolgozó gyárak közé 2, a 301—500 munkással dolgozók közé 1 s az 1000-nél több munkást foglalkoztató telepek csoportjába szintén 1 áramfejlesztő telepet oszthatunk be. A használt motorikus erő teljesítőképessége alapján természetesen mind az 5 áramfejlesztő telep a legnagyobb, több, mint 1000 lóerőt használó ipartelepek közé tartozik. Végül a termelési érték szerint is a nagy gyárak csoportjába kell osztanunk mind az 5 fővárosi áramfejlesztő telepet, de közülük 2 a nagy gyárak legkisebb kategóriájába, a 2½—5 millió termelési értéket kimutató gyárak közé jut, míg a 3 nagyobb a 10 millió pengőt meghaladó értékű évi termelést elért gyárak csoportjába sorozható.

Termelőképességének kihasználását illetőleg egyik áramfejlesztő telep sem dolgozott teljes kapacitással, tehát az áramtermelésük a kimutatott mértéknél magasabbra is fokozható lett volna, bár az 1927. évi üzemmenet a felhasznált szénmennyiség 10·9%-os növekedése szerint a megfelelő arányban szintén emelkedett. A gyáripar szénfogyasztásának alakulása is mutatja egyébként a villamos áramfelhasználás növekedését. Azokban az iparágakban ugyanis, amelyekben a motorikus erőnek nagyobb szerepe van, a szénfogyasztás nem emelkedett oly arányban, mint azt a gyárak számának a növekedése, illetve a termelés emelkedése folytán várni lehetett volna. Ezek az iparok évről-évre egyre nagyobb arányban villamos áramot használnak motorikus célra, amely gazdaságosabb, mert aránylag olcsóbb s jobban kihasználható, mint a kalórikus gépek szolgáltatta energia.

20. A kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó budapesti gyárak.

A főváros gyári jellegű ipartelepei között városfejlesztési szempontból főleg az építkezések és az útépítések fellendülése óta nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk a kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó 54 ipartelep működésének, melyek közül különösképen a téglagyárak s a cement- és műkőipari telepek bírnak nagyobb fontossággal. A kő- és azzal rokoniparokba tartozó gyári jellegű ipartelepek között nagy, közel 1000 munkást foglalkoztató ipartelepek is vannak, a tisztviselői és munkáslétszám, a motorikus erő, valamint a termelés értéke szempontjából azonban egyike ez az iparcsoport a kisebbeknek, bár az 1927. évben némileg emelkedett jelentőségében.

A tisztviselők száma ugyanis 1927. októberében 249, a művezetőké 69 s a munkásoké 7061 volt, tehát a gyárankinti átlagos személyzeti létszám a kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparban 5 tisztviselőből és 138 munkásból állott, vagyis a budapesti gyáriparban megállapított átlagos tisztviselő létszámnak mintegy fele dolgozott a kőipari és azzal rokoniparágakba tartozó telepeken. Az átlagos munkáslétszám azonban sokkal nagyobb volt az egész gyáriparra vonatkozó átlagos gyárankinti munkáslétszámnál. A használt motorikus erő teljesítőképessége szempontjából is jóval alatta áll a kő- és azzal rokonipar az egész gyáriparban használt motorikus erőnek. Ebbe a főcsoportba tartozó ipartelepeink ugyanis átlag 210 lóerő munkabírású gépüzemmel dolgoztak, ami csak kétharmad része az egész gyáriparban az átlagos gyárankinti motorikus erőnek. Végül a termelés értékét tekintve a kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar 1927. évi termelési érték gyanánt 29 millió pengőt mutatott ki, ami csak 2·6%-át tette a gyáripari termelés összes értékének, tehát jóval kisebb hányadát, mint amennyire a gyárak számának aránya (4·6%) után számítani lehetne.

A tisztviselőlétszám a tisztviselők iskolai végzettsége szempontjából sem üti meg azt a mértéket, amit a budapesti gyáriparban általában megállapíthatunk, sőt 1927-ben a szakképzettséget mutató színvonal még alacsonyabbra szállt, mint amilyent az előző évi mutatott. A tisztviselők összes száma is csökkent 1927-ben, mégpedig 56·8%-kal és ez a csökkenés a műszaki tisztviselők létszámában 42·4%-ot jelentett. Az 1926. évben még 32 műegyetemet s 5 egyéb főiskolát végzett tisztviselőt láttunk a budapesti kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari gyárakban, 1927-ben már csak 11 mérnök és 3 más főiskolát végzett tisztviselő dolgozott ebben az iparban. Ezzel szemben az 1927. évi munkáslétszámnak a munkások szakképzettségét mutató megoszlása nem csekély javulást mutat. Az 1927. évi összes munkáslétszám ugyanis 19·8%-kal volt magasabb az előző évinél, az előmunkások és a szakmunkások csoportjában azonban ez az emelkedés kereken 50%-ot tett.

A munkáslétszám az évi átlagos munkáslétszám szerint is közel 6.400 főből állott, holott a kő- és azzal rokoniparokban az üzemmenet általában nagyon hullámzó intenzitással folyik. A budapesti ipartelepek azonban nincsenek oly nagy mértékben alávetve azoknak az okoknak, amelyek a kőiparban s azzal rokoniparágakban a termelés idényszerű folytatására vezetnek. Sőt a budapesti téglagyárak között 9 olyan nagy ipartelepet találunk, amely 1927-ben megszakítás nélkül üzemben volt s a többi ipartelepek között is a nagyobbik rész 1927-ben legalább 300 napon át folytatta az üzemét. Így 26 olyan üzemet találunk, amelyek ünnepnapokon is dolgoztak, ebből 13 ünnepnapon és vasárnap sem tartott munkaszünetet. De jelentékeny része az üzemeknek éjjel sem szünetelt, 20 olyan ipartelepet figyelhetünk meg, amelyeken éjjeli munka is folyt s abban több, mint 5000 munkás vett részt. A gyárak üzemnapteljesítménye az 1927. évben a telepek számának növekedésével, valamint az üzemek intenzívebb működésével arányosan emelkedett. Az üzemnapteljesítmény fejlődését az 1921—1927. években az alábbi adatokból figyelhetjük meg:

63. A kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó budapesti ipartelepek üzemnapteljesítménye 1921—1927-ben.

Év	Az üzemnapok összes száma	Emelkedés indexszámban	Üzemnapteljesítmény átlag gyárankint	Emelkedés indexszámban
1921	8.340	100	261	100
1922	10.050	121	264	101
1923	11.286	135	289	111
1924	11.844	142	275	106
1925	12.740	153	283	108
1926	14.277	171	297	114
1927	15.752	189	309	118

Az üzemnapok összes száma, valamint a gyárankinti átlagos üzemnapteljesítmény 1921 óta állandóan emelkedett. Az üzemnapok összes számánál az 1921. évivel szemben 88·9%-os, a gyárankinti teljesítménynél, melyet a gyárak számának alakulása befolyásol, 18·4%-os többletet állapíthatunk meg.

A téli és nyári hónapokban azonban mégis lényegesen eltérő volt a napi munkatartam. Télen ugyanis 29 ipartelepen napi 8 órát, 9 ipartelepen 8½—9 órát s ugyancsak 9 ipartelepen 10 órát dolgoztak a munkások, sőt 4 ipartelepen a napi munkaidő nem érte el a 8 órát sem. A nyári hónapokban csak 19 ipartelepen nem dolgoztak naponta 8 órán túl, 28 telepen azonban 8½—10 órán át, sőt 4 ipartelepen még annál is tovább tartott a napi munkaidő. A fővárosban található kőipari s azzal rokoniparágakba tartozó ipartelepeknek ez a fokozott mérvű üzemmenete adja a magyarázatát annak, hogy bár a kőiparban a téli és nyári hónapok üzemmenete között elég nagy az eltérés, mégis a maximális munkáslétszám és az évi átlagos munkáslétszám között ebben az ipari főcsoportban is csak 33·4%-os különbség volt, míg az egész gyáriparban általában 23·2%-os eltolódás állapítható meg.

A budapesti kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari gyárak közül 3 állott 1927-ben üzemen kívül, ugyanúgy, mint 1926-ban. Az üzemben volt 51 ipartelep összesen több, mint 7 ezer főből álló munkástörzse azt mutatja, hogy a gyárakat munkáslétszámuk alapján osztályozva nagyságkategóriákban ebben az ipari főcsoportban általában nagyobb ipartelepeket kell találnunk. Ez azonban nem vonatkozik minden iparágra, amely a kőipar körébe tartozik. A kőmegmunkáló ipartelepek és az üveggyártással és üvegcsiszolással foglalkozó gyárak között például egyetlen nagy telepet sem találunk, sőt egy alig százon felüli munkáslétszámú kőfaragótelepen kívül mind a két iparágban csak kis gyári üzemek vannak Budapesten.

A három legnagyobb gyárat a téglagyárak sorában találjuk, ezek mindegyike több, mint 500 munkással dolgozott 1927-ben. A téglagyárak számát, főbb üzemi és termelési adataikkal együtt a munkáslétszám alapján történt nagyságkategóriák szerint csoportosítva az alábbi táblázaton mutatjuk be:

64. A budapesti téglagyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	1	—	16	—	35·0	—	21	—
b) 21—50 munkással	1	1	40	40	100·0	100·0	129	193
Összesen	**2**	**1**	**56**	**40**	**135·0**	**100·0**	**150**	**193**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	1	2	77	148	150·0	473·4	143	490
b) 101—200 «	2	1	284	156	1.501·0	938·8	963	451
Összesen	**3**	**3**	**361**	**304**	**1.651·0**	**1.412·2**	**1.106**	**941**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással.....	1	1	257	201	967·0	639·0	691	716
b) 301— 500 «	3	3	1.125	1.190	2.193·7	1.863·7	3.239	3.539
c) 501—1.000 «	2	3	1.038	1.933	2.781·5	4.337·0	3.709	7.252
d) 1.000-nél több munkással...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**6**	**7**	**2.420**	**3.324**	**5.942·2**	**6.839·7**	**7.639**	**11.507**
Együtt	**11**	**11**	**2.837**	**3.668**	**7.728·2**	**8.351·9**	**8.895**	**12.641**

Budapestnek tehát 1927-ben épúgy, mint 1926-ban — beszámítva az üzemen kívül álló egy téglagyári telepet is — 12 téglagyára volt, amelyek együtt 3668 munkást foglalkoztattak, 8352 lóerő teljesítőképességű gépüzemmel dolgoztak s 12·6 millió pengő értékű termelést mutattak ki. A kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó összes budapesti gyárak munkáslétszámának tehát a nagyobbik fele a 11 fővárosi téglagyárban volt alkalmazva, abban az iparcsoportban installált motorikus erőnek több, mint kétharmad részét a téglagyárak használták s az 1927. évi termelési értéknek is közel a felét a téglagyárak termelése szolgáltatta. Az 1927. évben

erősen fellendült fővárosi építkezések adnak magyarázatot annak a nagy üzemerősítésnek, melyet a téglagyárak 1927. évi üzemmenetében megállapíthatunk. A munkások számának több, mint 600 fővel való megerősítése közel 300 ezer munkanappal emelte a munkások munkanapteljesítményét, a szénfogyasztás 176·1 ezer métermázsával való növekedése pedig közel kétharmad részben a téglaégető kemencék üzembentartásának idejét fokozta s így az 1927. évi termelést, az előállított tégla értékének a növekedése szerint csaknem 50%-kal növelte.

A budapesti téglagyárak túlnyomó részben nagy ipartelepek, a munkáslétszám szerint csak 1 téglagyár nevezhető kis gyárnak, 3 már középnagyságú, 7 pedig nagy ipartelepnek minősítendő. A nagy téglagyárakban dolgozott a téglagyári ipartelepek munkásainak 90·6%-a s azok állították elő az 1927. évi termelési érték 91·0%-át is. A munkáslétszám növekedése csak a nagy ipartelepeken következett be, mert a kis és középnagyságú fővárosi téglagyárak inkább csökkentették a munkáslétszámukat, sőt a középnagyságúak termelése is kisebb volt 1927-ben, mint az előző évben, tehát a téglagyártásnál mutatkozó mintegy 4 millió pengő termelési értéktöbblet a nagy ipartelepek üzemmenetének a megerősödési fokát jelzi.

A téglagyárakhoz sorozhatunk még két ipartelepet a fővárosban, az egyik tűzálló téglát és egyéb tűzálló agyagárut, a másik hővédőanyagot s abból való árut gyártott. A téglagyártáshoz tehát e két gyárral együtt 14 gyári jellegű ipartelep tartozott, amelyek közül 1 üzemen kívül állott. Az üzemben volt 13 gyár együttes termelése 16·7 millió pengő értéket képviselt. Az előző évről raktáron maradt 3·1 millió pengő értékű eladatlan árukészlettel együtt 19·8 millió pengő értékű árucikket kellett a téglagyáraknak s az azokhoz sorozott két ipartelepnek 1927-ben értékesíteni. Ennek 84·8%-át, azaz 13·7 millió pengő értékű árut a belföldön s 0·7%-át, azaz mintegy százezer pengő értékűt az elszakított területeken értékesítettek a gyárak, míg a többi közel 2½ millió pengő értékben külföldre jutott.

A kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó budapesti gyárak másik fontosabb ágát a cement- és műkőipari gyárak alkották. Ily ipartelepet 11-et találunk 1927-ben a fővárosban, köztük 3 nagy gyárat egyenkint átlag 300—350 munkással, s 1 gyárat 100-nál nagyobb munkáslétszámmal, míg a többi 6 ipartelep kis gyári üzem volt, 1 pedig üzemen kívül állott. A nagy cement- és műkőipari gyárak 1927. évi termelése 3·7 millió pengőt ért el, azok állították tehát elő 67·6%-át az összes budapesti cement- és műkőipari termelésnek. A téglagyárak mellett azonban a cement- és műkőgyártással foglalkozó ipartelepek jóval kisebbek, az összes munkásaik száma alig haladta meg a téglagyárak munkáslétszámának egyharmadrészét, a termelésük értékösszege pedig még kisebb arányú volt.

Az ipartelepek számát tekintve jelentősebb iparágnak tűnik még fel az üveggyártással és üvegcsiszolással foglalkozó 11 budapesti gyár csoportja

is. E gyárak azonban kivétel nélkül mind csak kisebb gyári üzemek, amelyek közül 7-nek még 20 munkása sem volt, a többi 4 munkáslétszáma alig haladta meg a 20 munkást. Az üveggyártással és csiszolással foglalkozó ipartelepek 1927. évi termelésének az értéke pedig a 2 millió pengőt sem érte el, a 11 üvegipari gyár termelése tehát az egész budapesti kőiparnak s azzal rokoniparágaknak összes termelési értékében mindössze 6·9%-kal szerepelt.

A főbb üzemi és termelési költségek az egész fővárosi kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparban aránylag kisebb összeggel szerepelnek a felhasznált nyersanyagnak egyik-másik iparágban alig felbecsülhető alacsony értéke miatt. A téglagyártásnál ugyanis a felhasznált agyag, homok stb. mint nyersanyag értéke alig jöhet számításba, mégis annak kitermelési költsége, azaz a szükséges földmunkákra fordított kiadások összege, valamint a nyersanyagszállítási fuvarköltségek elég jelentékeny összeget emésztenek fel. Az 1927. évi téglagyártásnál ezért több, mint 1 millió pengőre értékelhető a felhasznált nyersanyag, ami az előállított összes tégla- és cserépáru értékének 8·1%-át jelenti. Ez az arány azonban igen alacsony, sőt minthogy a gyáriparban általában a felhasznált nyersanyagok értéke a termelési értékhez viszonyítva 44·9%-ot mutatott, az egész kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar nyersanyagfogyasztásának a termelési értékhez viszonyított 22·2%-os aránya is alacsonynak tekinthető.

A nyersanyagérték mellett viszont igen magasnak tűnik a munkabérekre és tisztviselői fizetésekre, valamint a fűtő- és világítóanyagokra fordított költség. A személyzet javadalmazására fordított kiadások, különösen a cement- és műkőiparban, a fűtőanyagköltségek pedig a téglagyártásnál, valamint az agyagáruk készítésénél emelkednek ki. A cement- és műkőgyárakban már a tisztviselői fizetések is aránylag magasak, egy-egy tisztviselő ott átlag 255 P havi fizetést kapott, mert ebben az iparágban a 92 tisztviselő közül 19-nek volt műszaki szakképzettsége, sőt 8-nak mérnöki oklevele, míg az egész kőiparban összesen csak 38 műszaki tisztviselő volt alkalmazva, tehát azok fele a cement- és műkőgyárakban teljesített szolgálatot, mérnöki oklevele pedig mindössze 11 tisztviselőnek volt, tehát a cement- és műkőgyárakon kívül az összes kőipari telepeken együtt csak 3 műegyetemet végzett tisztviselőre találhatunk. A munkabéreknél különösen a férfimunkások napibére emelkedik ki a cement- és műkőiparban a többi kőipari munkabérátlagok fölé. Az összes kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari gyárakban ugyanis átlag egy férfimunkás 1927. október hóban 480 fillér napibért kapott, a cement- és műkőgyárakban azonban 605 fillér volt ugyanakkor az átlagos napibérük. De nagyobb volt a cement- és műkőiparban a női munkások munkabére is, ha nem is olyan arányban mint a férfimunkásoké.

A kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparban az évi átlagos bérkeresmények az 1921—1927. években a következőképen alakultak:

65. A budapesti kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari munkások átlagos évi bérkeresménye 1921—1927-ben.

Év	Egy munkásnak évenkint átlag jutott keresmény			
	pengőben	index-számban	reálmunkabér gyanánt	index-számban
1921	579·2	100	1.016·2	100
1922	480·6	83	873·8	86
1923	399·3	69	587·2	58
1924	1.027·5	177	849·2	84
1925	1.089·7	188	831·7	82
1926	1.340·4	231	1.145·6	113
1927	1.425·9	246	1.140·7	112

A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások aránya a termelési értékhez viszonyítva a cement- és műkőiparban 47·0%-ot ért el, míg a főcsoportba tartozó többi iparágban 33·6%-ot tett, holott már a főcsoportbeli arány is csaknem kétszerese volt az összes budapesti gyáriparban átlag kifizetett személyzeti járandóság hasonló viszonyszámának.

A fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadásoknál a téglagyárak s a velük egy csoportba osztott tűzálló agyag- és hővédőanyagárugyárak emelkedtek ki nagyobb mennyiségű tüzelőanyag fogyasztásukmiatt, úgyszintén nagy fűtőanyagköltséggel voltak megterhelve az agyagárugyárak, ez utóbbiakhoz sorozva a kályhagyártással, pipakészítéssel és egyéb agyagáruk készítésével foglalkozó 9 ipartelepet ugyancsak igen jelentékeny fűtőanyagfogyasztásuk miatt. A téglagyárak főbb üzemi és termelési költségei között 27·5%-kal, az agyagárugyárak ugyanazon költségei között 23·8%-kal szerepelnek a fűtő- és világítóanyagokra fordított összegek, tehát jóval nagyobb arányban mint a többi kőipari és azzal rokoniparágakba tartozó ipartelepen, mert az összes kőipari telepek fűtőanyag- és világítóanyag költsége a főbb üzemi és termelési kiadásoknak csak 18·5%-át tette. Viszont az egész budapesti gyáriparban az az arány mindössze 6·4%-ot ért el, nyilvánvaló tehát, hogy a kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegiparba tartozó gyárak tüzelőanyagfogyasztása jóval nagyobb volt, mint a többi gyáraké általában. A téglagyártás és agyagárugyártás ugyanis az égetőkemencék fűtésére szükséges tüzelőanyagok igen jelentékeny költségei miatt egyike azoknak az iparoknak, amelyeknél a fűtőanyagköltség a termelési és üzemi kiadások között a legnagyobb szerepet játssza. A fűtő- és világítóanyagok költsége ezért a termelési értékhez viszonyítva is elég magas a kőiparban, 1927-ben 13·4%-ot tett, holott az egész budapesti gyáriparban csak 4·5%-ot ért el. A fűtőanyagkiadások mellett viszont elég alacsony volt a csomagolószerek költsége a kőiparban s azzal rokoniparágakban, mindössze 0·8%-a a termelési értéknek, bár ez meglepően nagy ahhoz képest, hogy az összes ipari főcsoportok között a többség ennél alacsonyabb arányban mutatta ki a csomagolóanyagokra fordított kiadásait. A kőiparban azonban, különösen a kőmegmunkálótelepeken előállított nagy tömegű és a szállításnál igen kényes, mert nehéz és

törékeny áru csomagolása nem csekély költséget okozott s minthogy a kőipar többi ágában is törékeny és sokszor nagy tömegű áru kerül forgalomba, a csomagolás aránylag nagyobb költséget jelent különösen az áruk értékéhez viszonyítva, mint a legtöbb más iparban.

A budapesti kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari gyárak 1921—1927. évi termelési értékének egységértékek — áremelkedését jelző árindexek alapján történt átszámításával a gyárak termelési értékének alakulásáról a következő képet nyerjük.

66. A budapesti kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari gyárak termelési értéke békebeli vásárló erejű pengőben 1921—1927-ben.

Év	Összes termelési érték		Gyárankinti termelési érték	
	ezer pengőben	indexszámban	ezer pengőben	indexszámban
1921	4.551·3	100	142·2	100
1922	7.085·7	156	186·4	131
1923	6.993·6	154	179·3	126
1924	7.871·7	173	183·0	129
1925	8.468·0	186	188·2	132
1926	12.586·2	277	262·2	184
1927	21.325·0	469	418·1	294

Az 1926. év végén a budapesti kő-, föld-, agyag- aszbeszt- és üvegipari gyárak 5·2 millió pengő értékű eladatlan árukészlettel rendelkeztek, az 1927. évi értékesítésnél tehát ebben az iparban 34·2 millió pengő értékű árucikknek a piacokon való elhelyezésére volt szükség. A legtöbb ágában a kőiparnak az áruk túlnyomó része a belföldön értékesíttetett, mert az aránylag nagy szállítási költséget a kőipar termékei kevésbbé bírják el, mint más iparcikkek. A cement- és műkőipari gyárak az 1927. évben eladott áruiknak 99·9%-át, a kőmegmunkálótelepek 98·0%-át, az agyagárugyárak 95·7%-át s az üveggyárak és csiszolók 96·5%-át belföldi piacokon helyezték el. A legtöbbet tehát a téglagyárak, tűzállóagyag- és hővédőanyagárugyárak exportáltak, mert azok 84·8%-át értékesítették az 1927. évben eladott áruiknak a belföldön, 0·7%-át azonban az elszakított területeken, s 14·5%-át egyéb külföldön sikerült elhelyezniök. Nagyobb értékben Németországba (678·9 ezer P) és Franciaországba (497·6 ezer P) vittek ki árut s így az egész exportjuk 1927-ben mintegy 2½ millió pengő értéket képviselt, 91·4%-át az egész kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipari kivitelnek. A budapesti kőipari s azzal rokoniparokba tartozó gyáraknak az 1927. évben az üzleti mérlege kedvezően alakult, mert 27·9 millió pengő értékű árut adtak el és több, mint 7 millióval nagyobb üzleti forgalmat értek el 1927-ben, mint az előző évben. Az 1927. év végén raktáron maradt eladatlan árukészlet is nagyobb volt 1·3 millió pengővel, mint az előző évi, de ez az eladásra rendelkezésre álló iparcikkek összes értékének csak 18·3%-át tette, míg az előző év végén eladatlanul maradt raktári készlet értéke az egész árukészlet értékének 19·1%-át képviselte.

21. A budapesti fa- és csontipari gyárak.

A faipar a régi Magyarországnak igen jelentős ipara volt, a világháború után azonban az ország erdős területeinek az elvesztése folytán nagyon hanyatlott. A bútoripar, egyik külföldön is elismert fejlett iparunk a külföldi fabehozatal könnyebbéválása óta ismét erőre kapott s különösen a fővárosi bútorgyárak teljesítménye számottevő eredményeket is tudott felmutatni. A faiparnak többi ágai azonban nagy küzdelmet vívnak a fennmaradásukért, kivéve egy iparágat a kocsigyártást, amely az autókarosszéria készítésre való áttéréssel az automobilipar rohamos fejlődése folytán szintén virágzásnak indult. A budapesti faiparban az adatok szerint kiemelkednek még a fűrésztelepek is, minthogy azonban azok túlnyomó részben csak faaprító telepek, amelyek kizárólag a főváros tüzelőfával való ellátását szolgálják, a budapesti fűrésztelepeket a gyáripari termelés szempontjából jelentőseknek nem tekinthetjük.

A fa- és csontiparba tartozó gyári jellegű ipartelepet a fővárosban 1927-ben 135-öt találunk, amelyek közül 4 üzemen kívül állott. Budapesten volt tehát az ország fa- és csontipari gyárainak több, mint egyharmad része. A fővárosi fa- és csontipari gyárak 51·9%-a az asztalosiparba tartozott. Ide sorozva a 2 faredőnyt előállító és 1 hajlított fabútort előállító ipartelepet is, az asztalosiparban 70 gyári jellegű üzemet állapíthatunk meg 1927-ben. A többi faipari gyárak között az ipartelepek száma szerint a 17 fűrésztelep, 13 kocsigyár, a 7 esztergályos és ugyanannyi képkeretkészítő és aranyozó ipartelep emelkedik ki, a csontiparba pedig 6 gyári üzem soroztatott. Nagy ipartelepnek közöttük csak 2 nevezhető, két fővárosi asztalosárugyár, amelyek mindegyike 1927-ben több, mint 200 munkással dolgozott, de egyik fa- vagy csontipari gyár sem volt olyan, amely 500-nál több lóerő teljesítőképességű motorikus erőt használt volna, vagy 2½ millió pengőnél nagyobb értékű termelést tudott volna felmutatni. Az ipartelepek 77%-a kis gyári üzem volt, sőt a 104 kis fa- és csontipari gyárnak több, mint a fele 20-nál kevesebb munkással dolgozott. Középnagyságú gyárnak 25 ipartelep nevezhető, ebből is 18 telep száznál alacsonyabb munkáslétszámot mutatott ki. Az 1927. évi többlet a gyárak számában túlnyomólag a kis gyárakból került ki. Az előző évi állapottal szemben ugyanis 1927-ben 12 kis gyári üzemmel többet találunk a fővárosi fa- és csontiparban. Ezek az ipartelepek azonban csaknem mind már 1926-ban is üzemben voltak, csak nem szolgáltattak statisztikai adatokat. A nagyobb gyárak között már új alakulással is találkozunk, azonban azok többsége is fennállott már az előző évben is, csak nem ütötte meg a közép vagy nagy gyárak kategóriájának mértékét. Az 1926. évben ugyanis a 92 kis fa- és csontipari gyáron kívül mindössze 20 közép nagyságú ipartelepet találunk s ebben az ipari főcsoportban egy nagy gyárat sem állapíthatunk meg. Az 1927. évben 25 középnagyságú és 2 nagy ipartelep

is szerepel a budapesti fa- és csontipari gyárak között, a középnagyságúakból 3, a nagy telepekből mind a 2 az 1926. évben a munkáslétszám nagysága szerint csoportosított fa- és csontipari gyáraknak eggyel kisebb kategóriájába tartozott.

A gyári tisztviselők száma aránylag kicsiny volt, 1927-ben az összes budapesti fa- és csontipari gyárakban együtt csak 375 tisztviselő volt alkalmazva, akiknek mintegy harmadrésze nő volt. Míg tehát a fővárosi gyárak mindegyike átlag 9 tisztviselőt tartott, a fa- és csontiparban egy-egy gyárra átlagban még 3 tisztviselő sem jutott. Hasonlóképen kevesebb volt a művezetők száma is az átlagosnál. A fa- és csontipari gyárak összesen 100 művezetőt foglalkoztattak; tehát, ha minden gyárra csak egy művezetőt számítanánk, minden negyedikre még egy sem jutna, míg a budapesti gyáriparban a művezetők számából átlag minden két gyárra 3 művezető is jutott. És a mellett a gyári tisztviselők és a művezetők szakképzettség tekintetében is alacsonyabb színvonalon álltak. A tisztviselők között csak 4 mérnököt és 20 felsőipariskolát végzett tisztviselőt találunk, a művezetők között pedig 11-nek volt felsőipariskolai és 30-nak ipari szakiskolai képzettsége, aránylag tehát kevesebbnek, mint az egész budapesti gyáriparban foglalkoztatott tisztviselőknek, illetve művezetőknek általában. A tisztviselők létszáma e mellett 1927-ben 1·3%-kal apadt.

A fa- és csontiparban dolgozó gyári munkások létszámában, amely 1927. októberében meghaladta az 5·6 ezer munkást s így átlag egy gyár 43 munkást alkalmazott, az 1926. évi létszámmal szemben emelkedést állapíthatunk meg. Az 1926. évben ugyanis a budapesti fa- és csontipari gyárakban csak 4·1 ezer munkást találunk, amelyből egy-egy gyárra átlag 36 munkást számíthatunk. Az átlagos munkáslétszám növekedése a gyárak nagyságkategóriák szerinti számában a közép és nagy gyárak csoportja javára történt fentebb ismertetett eltolódással magyarázható, tehát kétségkívül javulási tünet. Ez a javulás az asztalosiparban a munkáslétszámnak 1·9 ezerről 2·7 ezerre való emelkedésével járt. Az épület- és bútorasztalossággal foglalkozó budapesti gyári jellegű ipartelepek főbb üzemi és termelési adatainak alakulását egyébként munkáslétszámkategóriák szerint csoportosítva a 67. táblázat adatai ismertetik. (Kimutatást lásd a 165. oldalon.)

Az asztalosipar 1927. évi helyzetének kedvezőbb alakulását tehát a munkáslétszám növekedése mellett a termelési érték 57·5%-os emelkedése még inkább mutatja. Ez a termelési érték a hajlított fabútort és a faredőnyt előállító három ipartelep termelésével együtt 16·1 millió pengőt ért el, ami csaknem fele az egész fa- és csontipari termelésnek. Az 1927. évi üzleti eredmény is kedvezőbb volt, az árukészletnek 18·4%-a ugyan az év végén eladatlan maradt, az üzleti bevétel azonban így is 15·2 millió pengőt mutatott, 5·6 millió pengővel többet az 1926. évben eladott árukért befolyt bevételnél.

67. A budapesti asztalosárugyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	28	29	315	343	560·2	487·1	1.558	1.693
b) 21—50 munkással	20	25	694	847	750·8	776·2	3.509	5.179
Összesen	**48**	**54**	**1.009**	**1.190**	**1.311·0**	**1.263·3**	**5.067**	**6.872**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	3	6	193	387	656·0	324·3	1.051	1.925
b) 101—200 «	5	4	721	635	869·4	455·0	3.647	3.502
Összesen	**8**	**10**	**914**	**1.022**	**1.525·4**	**779·3**	**4.698**	**5.427**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	—	2	—	488	—	650·7	—	3.080
b) 300-nál több munkással....	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	—	**2**	—	**488**	—	**650·7**	—	**3.080**
Együtt	**56**	**66**	**1.923**	**2.700**	**2.836·4**	**2.693·3**	**9.765**	**15.379**

A faiparba tartozó iparágak között a kocsigyártás valamikor igen magas színvonalon állott, a háború után azonban sokat vesztett a jelentőségéből. Az automobilipar fellendülésével azonban a kocsigyárak ismét erősebb foglalkoztatottsághoz jutottak s mint autókarosszériagyártó- és javítóüzemek nem csekély fejlődést mutattak. A 13 budapesti kocsigyárból ugyan 9 kisüzem, 4-nek még átlagban 20 munkása sincs, de 4 jelentősebb ipartelep is van a kocsigyárak között átlag csaknem 100 munkással. E négy nagyobb ipartelep 1927-ben közel 2 millió pengő értékű termelést mutatott ki s ezzel a fővárosi kocsigyárak 1927. évi termelése 3·2 millió pengőt ért el, ami a fa- és csontipari termelés összes értékének 9·7%-át jelenti. Az autókarosszériagyártás és javítás ma még inkább kisiparszerűen folyik, a gyári jelleget elért telepek termelése tehát csak kisebb részét mutatja ennek az iparágnak, ebből is látható azonban, hogy a kocsigyártóipart a jövőben egyre erősbödő termeléssel fogjuk látni a gyáripari termelést iparágak szerint ismertető adatok között.

A csontiparba a csont-, gyöngyház stb. áruk készítésével és fésűgyártással foglalkozó ipartelepek tartoznak, amilyet 1927-ben Budapesten 6-ot találhatunk, ezek közül is 1 üzemen kívül állott. A fővárosi csontipari gyárak mind kisüzemek, a tisztviselő-, művezető- és munkáslétszám együtt nem éri el az 5 gyárnál a 150-et. A 130 főből álló munkáslétszám gyárankinti átlaga tehát csak 26 munkás, ezeknek is 89·2%-a napszámos, túlnyomólag női napszámos. Ezek szerint a csontipari gyárak termelése nem lehet jelentős, 1927-ben 630·7 ezer pengő értéket képviselt, a fa- és csontipari termelési értéknek tehát mindössze 1·9%-át.

A budapesti fa- és csontipar az épület- és bútorasztalossággal foglalkozó gyári jellegű ipartelepek kivételével kisebb jelentőségű iparágakra oszlik, amelyekben gyári jellegű ipartelepet csak kisebb számmal találunk s azok is többnyire egész kis üzemek, maguk az iparok pedig csekély kivétellel alig életképesek. Lássuk együtt a fa- és csontipari gyárak főbb adatait — a fentebb már bemutatott asztalosárugyárak kivételével — munkáslétszám szerinti nagyságkategóriákba osztva.

68. A budapesti fa- és csontipar főbb üzemi és termelési adatai az asztalosipar nélkül 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	30	26	287	292	420·7	490·2	3.272	3.831
b) 21—50 munkással	14	24	470	777	563·0	632·2	3.034	4.949
Összesen	**44**	**50**	**757**	**1.069**	**983·7**	**1.122·4**	**6.306**	**8.780**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	9	12	682	910	1.304·2	1.591·9	4.301	6.206
b) 101—200 „	3	3	379	402	395·6	777·2	1.436	2.464
Összesen	**12**	**15**	**1.061**	**1.312**	**1.699·8**	**2.369·1**	**5.737**	**8.670**
III. Nagy gyárak	—	—	—	—	—	—	—	—
Együtt	**56**	**65**	**1.818**	**2.381**	**2.683·5**	**3.491·5**	**12.043**	**17.450**

A gyárak számát és termelési értékét a 17 faaprítótelep 7·6 millió pengő értékű termelése duzzasztja fel, de az összes iparok termelése így sem sokkal magasabb az asztalosipari termelés értékénél. Nagy ipartelep a gyárak között egy sincs, a legtöbb (76·9%) kis gyár, amelyek 1927. évi termelése együtt alig haladja meg a valamivel nagyobb s ezért már a középnagyságú gyárak csoportjába került többi gyár termelését. Ezek között ugyan 3 ipartelep 100-nál több munkással dolgozott, de ezek mindegyike faaprítótelep volt s így nem is tartozott szoros értelemben a gyáripar fogalma alá. A termelési értéknek az 1927. évben megállapítható 13·8%-os csökkenése is mutatja, hogy a fővárosi fa- és csontipari gyárak nagy része kevésbbé mondható virágzó ipartelepnek, inkább kisebb s csak küszködve dolgozó üzemnek tekintendő.

Az egész ipari főcsoport 1927. évi termelésének értéke 32·8 millió pengőben állapítható meg, amely összeg a budapesti gyáripari termelés összes értékének 2·9%-át jelenti.

A budapesti fa- és csontipar termelési összértéke a gyári eladási árak drágulási indexének alakulásához viszonyítva az 1921—1927. években a következőleg fejlődik.

69. A budapesti fa- és csontipari gyárak termelése a gyári eladási árindex alapján, békebeli vásárlóerejű pengőben 1921—1927-ben.

Év	Összes termelési érték ezer pengőben	Összes termelési érték indexszámban	Gyárankinti termelési érték ezer pengőben	Gyárankinti termelési érték indexszámban
1921	6.381·2	100	83·5	100
1922	11.907·4	187	147·3	175
1923	9.259·1	145	100·6	120
1924	13.565·0	213	142·7	170
1925	13.886·4	218	132·2	158
1926	15.576·4	244	139·1	166
1927	24.085·3	377	178·4	214

Bár a termelési érték 1927-ben több mint 11 millió pengővel nagyobb volt az előző évi termelésnél, a gyáripari termelésben a fa- és csontipar részesedésének csökkenő aránya mutatja, hogy a többi iparcsoporthoz viszonyítva a fa- és csontipar általában kevésbbé fejlődő, mint a többi iparok. Ennek egyik okát talán az aránylag magas termelési költségekben is kereshetjük. A fa- és csontipar ugyanis nagy munkabérköltséggel s viszonylag elég magas nyersanyagköltséggel dolgozik. Nyersanyagának jelentékeny részét külföldről hozatja, sőt 14 olyan ipartelepet is találunk ebben az iparcsoportban, amely kizárólag külföldi nyersanyagot használt, 84 ipartelep pedig nagyrészben külföldi nyersanyagra van utalva. Ezzel szemben viszont az áruk értékesítésénél a külföld erősen el volt zárva a fa- és csontipari áruktól és csak 20 ipartelep tudott 1927-ben áruinak a külföldi piacokra is utat találni, de az eladásra került árukészletnek csak 2·4%-át tudta ott értékesíteni.

A személyi kiadások, nyersanyagra, fűtőanyagra és egyéb üzemi anyagra fordított költségek, mint a gyáripar főbb termelési és üzemi költségei a fa- és csontiparban a következő arányok szerint oszlottak meg. A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre, beleértve a gyártulajdonosok, bérlők és gyárvezető tisztviselők részére kifizetett összegeket is, 44·9%, a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra 52·3%, a fűtő- és világítóanyagokra csak 2·5% s végül a csomagolóanyagokra mindössze 0·3% esett a fa- és csontipar közel 25·7 millió pengőt kitevő főbb üzemi és termelési költségeiből. A személyi kiadások tehát aránylag magas összeget emésztettek fel, mert az egész budapesti gyáriparban csak 28·6% jutott a főbb üzemi és termelési költségekből tisztviselői fizetésekre és munkabérekre. Egyes iparágakban ugyanis, mint például a bútorasztalosiparban, a kocsigyártó-, aranyozó-, tükör- és képkeretkészítő gyárakban aránylag igen magas munkabéreket találunk, amit már az előmunkásoknak és szakmunkásoknak az összes munkáslétszámhoz viszonyított magasabb aránya is indokol. Ugyancsak nagyobb munkabéreket fizettek a cirokseprő-, nádszövet-, szalmahüvely- és kosárkötőipartelepeken is, ahol a munkáslétszám 84·2%-a a szakmunkásokból állott; itt inkább kisiparszerűen folyt a munka, s a

termelvények értékét teljesen a ráfordított munka értéke határozta meg. A fa- és csontiparban több iparágban játszott igen fontos szerepet a termelvények értékének a megállapításánál a munkaköltség, mert a nyersanyagérték aránylag alacsonyabb volt, mint a gyáripar legtöbb csoportjában, míg a fűtő- és világítóanyagokra, valamint a csomagolószerekre fordított kiadások alig voltak számbavehetők.

A fűtő- és világítóanyagok költsége a fa- és csontiparban főleg azért alacsony, mert a faipari gyárak fogyasztása szénféleségekből aránylag csekély, tüzelőanyagul főleg tűzifát és fahulladékot használtak. A fa- és csontipari telepek átlagos szénfogyasztása 1927-ben nem érte el gyárankint a 100 métermázsát sem, míg az egész budapesti gyáriparban a felhasznált szénmennyiségből több mint 9 ezer métermázsa esett egy-egy ipartelepre. Tűzifát viszont a faipari gyárak 6·1 ezer métermázsát, fahulladékot pedig 116·4 ezer métermázsát tüzeltek el, amelynek 97·1%-a kazánfűtésre használtatott fel. A fűtő- és világítóanyagok költsége ennélfogva az előállított iparcikkek értékének mindössze 2%-át tette, míg a gyáriparban általában 4·5%-át emésztette fel annak. A csomagolóanyagokért kifizetett összegek is igen csekély kiadást jelentettek a fa- és csontiparban, főleg azért, mert a csomagolásra elsősorban a fahulladékot használták fel a gyárak, amely ott az ipartelepen csak minimális összeggel volt felértékelhető. Számos termelvénye a faiparnak viszont csomagolásmentesen került a forgalomba. Így a csomagolószerek költsége a faiparban a termelési értékhez viszonyítva csak 0·2%-ot mutatott, a legkisebb volt tehát valamennyi ipari főcsoport hasonló költségei között.

A termelési érték arányában a felsorolt főbb üzemi és termelési költségek a személyzet javadalmazására fordított jelentékeny kiadások és egyes iparágakban a felhasznált nyersanyagok nagyobb értéke miatt magasabbak voltak az egész gyáriparra vonatkozó főbb üzemi és termelési költségeknél. A nyersanyagköltség az egész fa- és csontiparban mégis alacsonyabb volt az átlagosnál, mert csak 41·0%-ot tett, míg az egész gyáriparban a termelési érték 44·9%-át fordították a gyárak nyersanyagbeszerzésre.

Az 1927. évi termelési érték az előző évről raktáron maradt iparcikkek értékével együtt 37·4 millió pengő értéket képviselt az 1927. évi árukészlet tehát csaknem 12 millió pengővel nagyobb volt az 1926. évinél. Ebből 32·1 millió pengő értékű árut adtak el, tehát az árukészletük 85·9%-át tudták értékesíteni. A legjobb üzleteredményt a kocsigyárak mutatták fel, 3·3 millió pengő értékű termelésüknek 96·4%-át értékesítve, utánuk a csomagolóforgácsot és gyermekjátékokat előállító 3 ipartelep üzleti mérlege állt a legjobban 94·4%-át adva el áruinak, majd a csontipari gyárak következnek 91·8%-os értékesítési aránnyal. A legnagyobb árukészletük viszont az aranyozóknak és tükör- és képkeretkészítőknek maradt, az 1927. évi termelésük 27·4%-a nem volt értékesíthető.

Külföldre a budapesti fa- és csontipari gyárak alig vittek ki valamit. Az egész kivitelük az eladásra került áruiknak 2·5%-át tette, melyből 1·2%, mintegy 368 ezer pengő értékű áru az elszakított magyar területekre jutott. A csontiparba tartozó gyáraknak egyáltalán nem volt semmi kivitelük, a többiek is csaknem minden árujukat belföldön értékesítették, kivéve a cirokseprő, nádszövet, szalmahüvely- és kosárfonóipartelepeket, amelyek árukészletük 20·8%-át exportálták, de az csekély termelésük miatt csak 113 ezer pengő értéket jelentett. A fa- és csontipar belföldi fogyasztói között csak 1·3 millió pengő értékkel szerepel az állam, s 1·5 millió pengővel a városok és községek. A gyárak termelésüknek csaknem a felét (45·9%-át) közvetlenül adták le a fogyasztóknak, de elég jelentékeny mennyiséget (28·7%) értékesítettek kereskedőknek és ügynököknek történt eladás útján is. Végül 3·6 millió pengő értékű árut más gyáraknak szállítottak a budapesti fa- és csontipari vállalatok. A fűrészáru- és faaprítótelepek és parkettgyárak 9·7 millió pengő értékű árukészletükből 4·1 millió pengő értékű árut kereskedőknél és ügynököknél, 2·9 millió pengő értékűt pedig közvetlenül a fogyasztóknál értékesítettek. A hordó- és faedénygyárak főleg (65·9%) más gyáraknak szállítottak. Az épület és bútorasztalosipari vállalatok túlnyomólag közvetlenül a fogyasztóközönséggel állottak összeköttetésben, de az állami és községi faipari szállításoknak a fővárosi gyárakat illető részéből az asztalosiparnak jutott a legtöbb, az állami megrendelések 63·6%-át s a községi és városi szállítások 79·3%-át az asztalosipar teljesítette. Az esztergályozó-, aranyozó-, tükör- és képkeretkészítő gyári üzemek főleg kereskedőknek és ügynököknek adták el áruikat, de nem kisebb arányban szolgálták a fogyasztószükséglet kielégítését közvetlenül is. Már a kocsigyárak túlnyomólag csak a magánosok megrendelésére dolgoztak, 1927. évi termelésük 69·6%-át közvetlenül a fogyasztók megrendelésére végezték s ennek csak egynegyed része készült kereskedők vagy ügynökök közbejöttével. Végül a csontárugyárak árukészletük 86·9%-át értékesítették kereskedőknek és ügynököknek történt eladás útján.

Az elszakított magyar területeken a budapesti fa- és csontipari gyárak közül a legtöbb árut az asztalosipari gyáraknak sikerült elhelyezniök, de az sem volt jelentős mennyiség, értéke alatta állott a 300 ezer pengőnek. Más külföldre is igen csekély kivitelt mutattak ki a fa- és csontipari gyárak, amelyek egész exportja a megszállott területeken értékesített 368 ezer pengő értékű árun kívül, csak 425 ezer pengőt ért el, melyben az asztalosoknak, fűrészárugyáraknak és kosárkötőipartelepeknek volt 100 ezer pengőt meghaladó részesedése, a többi egészen jelentéktelen tételekből állott. A magyar bútor valamikor igen keresett cikk volt a külföldön, a háború utáni nehéz viszonyok között a budapesti bútorgyárak azonban már alig tudták külföldi piacokon értékesíteni áruikat. Sőt egyre gyengébb arányokat mutatott a kivitelük. Az egész budapesti fa- és csontipar exportja nem tudott

lépést tartani a termelés arányaival. Az 1926. évben ugyanis eladásra rendelkezésre állott áruinak még 3·1%-át tudta külföldön elhelyezni, 1927-ben már csak 2·1%-át exportálta annak, amely értékben ugyan nem jelent kevesebbet, de a termelés 50·5%-os növekedéséhez viszonyítva az áruk külföldi elhelyezésénél mutatkozó nehézségekről tanuskodik.

22. A bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipar.

A bőriparba s azzal rokoniparágakba tartozó budapesti gyárak csoportja a legkisebb a fővárosi gyáripar főcsoportjai között. Az 1927. évben 28 gyári jellegű ipartelep volt ebbe az ipari főcsoportba sorozható és pedig 5 bőrgyári 12 bőrdiszmű- és bőröndkészítő, illetve szíjgyártó- és nyergesiparba tartozó gyári üzem, 10 sörte-, szőr- és tollipari gyár végül 1 ruggyantagyár. A 28 ipartelep együttes munkáslétszáma 1927-ben az évi átlagos munkáslétszám szerint csak 1780 főből állott, de ebből csaknem 1000 munkás a ruggyantaiparban dolgozott, úgyhogy a többi gyárak túlnyomó részben egészen kicsiny, alig 20 munkással dolgozó ipartelepek, csak elvétve akad köztük néhány, amelyik a kis gyárak kategóriáját meghaladó munkáslétszámot foglalkoztatott. Csupán egy lószőrfonó ipartelepen találunk 100-nál valamivel több munkást s így a ruggyantagyár után az a legnagyobb ipartelep, amely a bőriparba s azzal rokoniparágakba sorozott budapesti gyárak csoportjába tartozik.

A bőr- és bőrdiszmű előállításával, sörte-, szőr- és tollipari termékek készítésével, illetve ruggyantaárugyártással foglalkozó 28 budapesti ipartelepen a gyárvezetőkkel együtt 1927-ben 186 férfi és 66 női tisztviselő volt alkalmazva. A tisztviselőlétszám a tisztviselők iskolai végzettsége és szakképzettsége tekintetében jóval az átlagon felül emelkedik. A tisztviselők között, a gyárvezetőket is beleértve 23 mérnököt és 15 más főiskolát végzett tisztviselőt találunk s ezért a tisztviselői fizetések is jóval magasabbak a gyári tisztviselők átlagos fizetésénél. A bőriparban s azzal rokoniparágakban ugyanis a gyárakban dolgozó 212 tisztviselő átlagos havi fizetése 326 P 98 f-t ért el, tehát 22·4%-kal nagyobb volt, mint a budapesti gyáriparban általában fizetett tisztviselői illetmények. Maga a tisztviselőlétszám azonban az összes ipari főcsoportok között a bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaiparban a legalacsonyabb, sőt a gyárankinti tisztviselőlétszám is kisebb volt, mint az egész budapesti gyáriparban általában. Művezető is aránylag kevesebb volt ebben az ipari főcsoportban foglalkoztatva, mint átlag az összes gyáriparban, a művezetők fizetése azonban nagyobb volt az átlagosnál, bár a különbség csak 2·3%-ot tett, s így kisebb volt, mint a tisztviselői fizetéseknél talált illetménykülönbség a bőripari gyárak tisztviselői s a többi gyáripari tisztviselő havi fizetése között.

A gyárak 1927. évi októberi munkáslétszáma 1167 férfi és 722 női munkást tüntet fel, a nők aránya tehát meghaladja a 38·2%-ot. A munkáslétszámból a 17 bőripari gyárra 29·6% esett, tehát a bőripari gyárak átlagos munkáslétszáma alig haladta meg a 30-at. A sörte-, szőr- és tollipari telepeken még ennél is alacsonyabb volt valamivel az átlagos munkáslétszám, a 10 ipartelepen ugyanis 1927-ben csak 289 munkás dolgozott. Így a ruggyantaárugyárra közel 1.000 munkás jut, akiknek azonban csaknem a fele női munkás volt. A munkabérek, mivel a női munkások aránya elég magas volt, az egész bőriparban s azzal rokoniparágakban valamivel alacsonyabbak voltak az átlagos gyári munkabéreknél. Az 1927. évben a 28 budapesti bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipari gyár együtt 2·4 millió pengőt fordított munkabérekre s így a munkások 4·2 millió munkaórateljesítménye szerint az átlagos órabérek 56 fillért értek el, míg az egész gyáriparban az 1927. évi átlagos órabérek 65 fillérben állapíthatók meg.

Az 1927. évben munkabér címén kifizetett összegek 32·0%-kal meghaladták az 1926. évi munkabérköltségeket s minthogy a munkáslétszám növekedése csak 22·0%-ot mutatott, a munkások teljesítményének a fokozódásában kell keresnünk a munkabérköltségek alakulásának a magyarázatát. Valóban a munkások 1927. évi munkanapteljesítménye kereken 100 ezer munkanappal meghaladta az 1926. évi teljesítményt, ami 23·5%-os munkanaptöbbletet jelent. A munkanapteljesítmény növekedése azonban nem indokolhatja teljes mértékben a munkabérköltségek emelkedését, annál kevésbbé, mert a munkanapteljesítmény 1927-ben csak a napszámosoknál és tanoncoknál haladta meg az 1926. évi teljesítményt, míg az előmunkásoknak és szakmunkásoknak, tehát azoknak a munkáscsoportoknak, amelyek magasabb munkabér mellett dolgoznak, az 1927. évi munkanapteljesítménye elég jelentékeny csökkenést mutatott. A munkabérekre fordított kiadások növekedése tehát csak a munkabérek javulásával magyarázható. És ha az 1927. évi októberi munkabéreket összehasonlítjuk az előző évi októberi bérekkel, tényleg 1927-ben mintegy 15%-kal magasabbaknak fogjuk találni a bőriparban s azzal rokoniparágakban a munkások béreit.

A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított költségek együtt 3·6 millió pengőt tettek, a személyzet javadalmazására tehát a gyárak 1927-ben 800 ezer pengővel nagyobb összeget fordítottak, mint 1926-ban. A felhasznált fűtő- és világítóanyagoknál már csak 44·9 ezer pengő, sőt a nyersanyagokra fordított költségeknél is csak 1·6 millió pengő többletkiadás mutatkozott, úgyhogy a budapesti bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipar egész 1927. évi főbb üzemi és termelési költsége csak 2·5 millió pengővel haladta meg az 1926. évi hasonló kiadások összegét. Ezzel szemben csaknem kétszer olyan nagy összeggel volt a gyárak termelési értéke 1927-ben több, mint 1926-ban. Az 1927. évben előállított iparcikkek ugyanis 21 millió pengőre értékelhetők, ami 4·8 millió pengővel jelent többet, mint amennyit az

1926. évi termelés felmutatott. A termelési értéknek csaknem a felét, 48%-át a ruggyantaárugyártás szolgáltatta, 40·1%-át a bőr- és bőrdíszműárugyárak, 11·5%-át pedig a sörte-, szőr- és tollipari telepek állították elő.

A bőr- és bőrdíszműárugyárak száma Budapesten 1927-ben 17 volt, ebből 14 kis gyári üzem, 3 pedig középnagyságú 51—100 munkást foglalkoztató gyár volt. A bőr- és bőrdíszműáruipar fejlődését 1927-ben 3 új ipartelep üzembehelyezése mutatja, amivel egyidejűleg a bőriparban dolgozó gyári munkások számát 42·2%-kal, s a bőripari termelés értéke 34·5%-kal növekedett. A bőr- és bőrdíszműárugyárak főbb üzemi és termelési adatait a munkáslétszám nagysága szerint csoportosítva a következő táblázaton mutathatjuk be.

70. A budapesti bőrgyárak és bőrdíszműárugyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	8	10	73	133	76·7	50·3	1.158	2.041
b) 21—50 munkással	3	4	68	145	3·7	55·3	863	1.005
Összesen	**11**	**14**	**141**	**278**	**80·4**	**105·6**	**2.021**	**3.046**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	3	3	229	248	1.386·0	1.386·0	4.246	5.385
b) 101—200 «	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**3**	**3**	**229**	**248**	**1.386·0**	**1.386·0**	**4.246**	**5.385**
III. Nagy gyárak.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Együtt	**14**	**17**	**370**	**526**	**1.466·4**	**1.491·6**	**6.267**	**8.431**

A sörte-, szőr- és tolliparban ezzel szemben jelentékeny visszaesést állapíthatunk meg. Ez az iparág ugyan kicsiny a lószőrfonóda kivételével, mely közel 200 munkást foglalkoztatott, mindössze 9 kis gyári üzem foglalkozott odatartozó iparcikkek gyártásával, amelyeknek értéke 1927-ben nem érte el a 2½ millió pengőt sem. Az 1926. évben azonban még 11 gyári üzemet találtunk a sörte-, szőr- és tolliparban összesen 305 munkással és 2·7 millió pengő értékű termeléssel, a munkáslétszámban tehát 5·3%-os, a termelési értékben pedig 8·9%-os csökkenés következett be 1927-ben. A sörte-, szőr- és tolliparba tartozó áruk előállításával foglalkozó ipartelepek főbb üzemi és termelési adatainak 1927. évi alakulását egyébként a gyárak nagyságkategóriái szerint a következő táblázatban ismertethetjük:

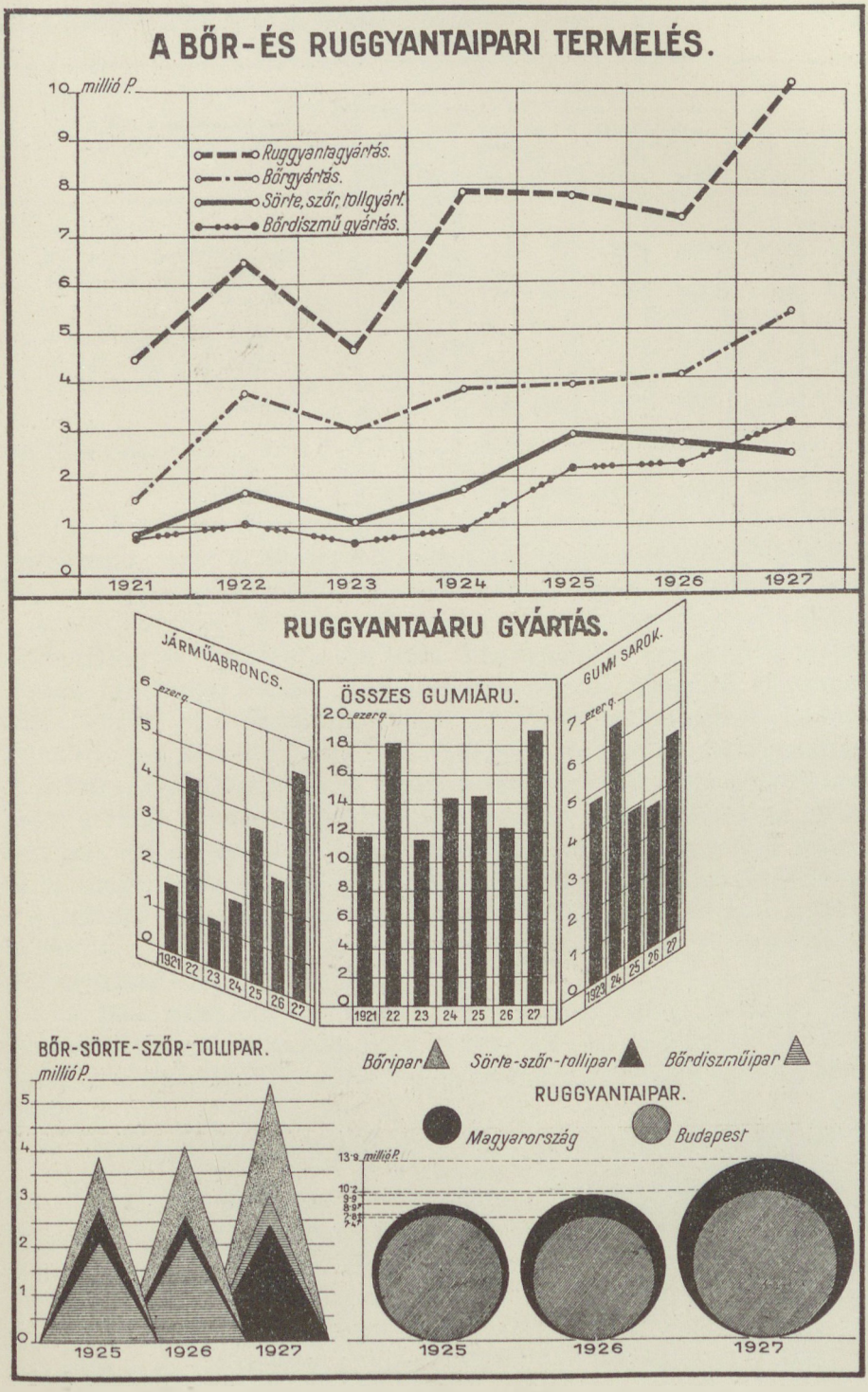
A BŐR-ÉS RUGGYANTAIPARI TERMELÉS.
millió P.
Ruggyantagyártás.
Bőrgyártás.
Sörte, szőr, tollgyárt.
Bőrdiszmű gyártás.
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
RUGGYANTAÁRU GYÁRTÁS.
JÁRMŰABRONCS.
ezerq
ÖSSZES GUMIÁRU.
ezerq
GUMI SAROK.
ezerq
BŐR-SÖRTE-SZŐR-TOLLIPAR.
millió P.
Bőripar
Sörte-szőr-tollipar
Bőrdiszműipar
RUGGYANTAIPAR.
Magyarország
Budapest
13·9 millió P.
10·2
9·9
8·9
7·8
7·4
1925
1926
1927

71. A budapesti sörte-, szőr- és tollipari telepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással	7	6	72	67	118·5	113·5	1.065	756
b) 21—50 munkással	3	3	99	105	31·0	28·8	592	698
Összesen.....	**10**	**9**	**171**	**172**	**149·5**	**142·3**	**1.657**	**1.454**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
b) 101—200 «	1	1	134	117	96·0	96·0	996	964
Összesen.....	**1**	**1**	**134**	**117**	**96·0**	**96·0**	**996**	**964**
III. Nagy gyárak.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Együtt	**11**	**10**	**305**	**289**	**245·5**	**238·3**	**2.653**	**2.418**

A budapesti ruggyantaárugyár, mint láttuk, közel 1000 munkást foglalkoztat, tehát a legnagyobb ipartelep a fővárosi gyárak bőriparba és azzal rokoniparágakba tartozó telepei között. A ruggyantaárugyár 1927-ben a munkáslétszámot s a telepen használt motorikus erőt tekintve, valamint a termelési érték nagysága szerint is számottevő fejlődést mutatott. A munkáslétszám növekedése mellett 21·9%-kal erősbödött a munkások munkanapteljesítménye s az üzemnapok emelkedésével a kazántüzelésre fordított szénmennyiség 10 ezer métermázsával felülmúlta az 1926. évi szénfogyasztást. A felhasznált tüzelőanyagok és nyersanyagok értékénél megállapított emelkedés arányát lényegesen felülmúlta a termelési érték növekedése, amely csaknem 40%-ot ért el. A budapesti ruggyantaárugyár, amely a magyar ruggyantaipart képviselő 3 gyári jellegű ipartelep közül méreteinél fogva s a termelés értéke szerint messze kimagaslik, 1927-ben is jelentős fejlődést mutatott, kilátást nyujtva arra, hogy a következő években további hasonló arányú fejlődés fog még következni.

A bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaiparba tartozó budapesti ipartelepek ezer pengőben megállapított és békebeli vásárló értékre átszámított termelési értékének 1921—1927. évi alakulását a következő táblázat szemlélteti:

72. A bőripar körébe tartozó budapesti gyárak termelési értéke 1921—1927-ben.

	Termelési érték			
Év	ezer pengőben	index-számban	ezer békebeli vásárlóerejű pengőben	index-számban
1921	7.592·6	100	5.965·3	100
1922	12.874·0	170	11.283·1	189
1923	9.282·6	122	7.483·0	125
1924	14.335·5	189	9.724·9	163
1925	16.645·5	219	11.842·3	199
1926	16.232·0	214	11.702·1	196
1927	21.028·4	277	15.428·0	259

A bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipari termelés az egész budapesti gyáripar termelési értékéhez viszonyítva 1·9%-os arányt ért el. Minthogy a papirosipari termelés értéke ennél kisebb hányadot képviselt, a bőripar és rokoniparágak termelése nem volt a legkisebb az összes ipari főcsoportok között, holott a gyárak száma, valamint a tisztviselői és munkáslétszám szerint a bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipar a legkisebb gyáripari főcsoportot alkotta. A termelési értéket mindenesetre a felhasznált nyersanyagok aránylag magasabb értéke emelte, amely a főbb üzemi és termelési költségek között 70·2%-ot ért el, tehát egyike volt a legmagasabbaknak a gyárak ipari főcsoportjai között. Az 1927. évben előállított összes iparcikkek értékének 73·0%-át fordították a gyárak a személyi kiadásokra, fűtő-, világító- és nyersanyagokra. A főbb üzemi és termelési költségek között azonban csak a felhasznált nyersanyagok értéke volt magasabb a gyáripari átlagnál, a többi mind alatta állott annak. A nyersanyagok beszerzése a termelési értéknek 51·2%-át emésztette fel, tehát 10·8 millió pengő kiadást jelentett, míg a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított költség annak csak körülbelül egyharmad részét, 3·6 millió pengőt tett.

Az 1927. évi termeléshez az előző év végén eladatlanul maradt 2·4 millió pengő értékű raktári készlet járult, amellyel az 1927. évben eladható árukészlet 23·4 millió pengő értéket képviselt, tehát 5·5 millió pengővel meghaladta az 1926. évben eladásra rendelkezésre állott áruk értékét. Az értékesítésnél a bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipar kedvező eredményeket tudott felmutatni. Árukészletének mindössze 12·5%-a maradt az 1927. év végén eladatlan, egyike volt tehát az évet kedvező üzleteredménnyel záró iparoknak, habár az eladatlanul maradt áruinak értékösszege 1·2 millió pengővel meghaladta az előző évben raktáron maradt készlet értékét.

Különösen kedvező képet mutatnak a bőriparba és azzal rokoniparba tartozó budapesti gyárak exporttörekvései. A termelési értékhez viszonyítva a legszebb eredményeket a külföldi piacokon való értékesítésnél a bőr-, sörte-, szőr-, toll- és ruggyantaipar mutatta fel az összes budapesti gyárak között. Eladható áruinak 22·5%-át sikerült exportálnia és pedig több, mint egy millió pengő értékben az elszakított területekre, 3·6 millió pengő értékben pedig egyéb külföldre. A külföldi piacokon tehát 1927-ben 49·6%-kal többet értékesítettek a budapesti bőr- és rokonipari gyárak, mint az előző évben. Az 1927. évben 10 ipartelep létesített üzleti összeköttetést a külföldi árupiacokon, míg 1926-ban csak 6 gyárnak sikerült exportálnia. Ezzel szemben viszont a nyersanyagbeszerzés tekintetében is csaknem mindegyik gyár külföldre volt utalva, csak 2 gyár szerezte be összes nyersanyagát a belföldön, 24 ellenben jelentékeny részben importra szorult, 2 ipartelep pedig kizárólag külföldi nyersanyagot dolgozott fel.

A bőriparba s azzal rokoniparágba tartozó budapesti ipartelepek helyzete, bár 1927-ben a gyárak számát, munkáslétszámát és termelését

feltüntető adatok javulást mutatnak, nem mondható kedvezőnek. A javulás ugyanis csaknem teljes mértékben a ruggyantaárugyár fejlődése miatt következett be az egész ipari főcsoportban, mert a ruggyantaárugyár egymaga nagyobb, mint a többi ipartelep együtt, ugyanis több munkást foglalkoztatott s nagyobb termelést is tudott felmutatni, mint a többi 27 ipartelep. A bőr- és bőrfeldolgozóiparban is elég nagy javulás jelentkezett főleg a bőrdíszmű- és bőröndárugyártás terén, ellenben a sörte-, szőr- és tollipar hanyatlást mutatott. A bőrdíszmű- és bőröndárugyáralapítások a mellett szólnak, hogy ez az iparág van a legkedvezőbb helyzetben a bőripar- és azzal rokoniparágak között. A háborús évek alatt teljesen pangott ez az ipar is, a forradalmak lezajlása óta azonban egyre élénkebbé vált az érdeklődés a bőrdíszműáruk iránt megnyilvánult nagyobb kereslet folytán. A budapesti gyárak egyharmada ezekben az években alapíttatott s elég életképesnek bizonyult. A bőriparban is történt egy alapítás 1922-ben, de az már alig bír jelentőséggel a többi bőrgyárak között. A legnagyobb budapesti bőrgyár a Machlup H. Fiai bőrgyára az 1871—80. évek között létesült, de méretekben csak a középnagyságú gyárak alacsonyabb kategóriájába tartozik s az ország bőrgyárai között a hetedik-nyolcadik helyen áll. A bőrdíszmű- és bőröndárugyárak, valamint a szíjgyártó- és nyergesipartelepek — mint láttuk — csaknem mind kisgyári üzemek, a legnagyobb közülük 99 munkással az 1900. esztendő alapítása. A sörte-, szőr- és tolliparba tartozó telepek között a legnagyobb 117 munkással a kilencvenes években létesült. A háború alatt a bőriparba s azzal rokoniparágakba tartozó gyáraknak ez a csoportja is erősen visszaesett termelésben s azóta sem mutatott nagyobb élénkséget. Az 1921—1922-ben alakult két kisebb gyári üzem ugyanis nem jelenti az ipar fellendülését. A budapesti ruggyantaárugyár azonban, mely a nyolcvanas évek alapítása, nemcsak a legnagyobb gyár az ország ruggyantaiparában s a bőriparba tartozó összes gyári jellegű ipartelepek között, hanem egyike a magyar gyáripar legnagyobb ipartelepeinek, amely a budapesti gyárak bőriparba tartozó csoportjának jelentőségét sokkal magasabb fokra emeli, mint amilyent egyébként a gyárak nélküle elfoglalnának.

23. A budapesti fonó- és szövőipari gyárak és a ruházati ipari telepek.

A fonó- és szövőipar, mely csak a háború után vált a magyar gyáripar jelentős ágává, az 1927. évben további fejlődést ért el. A textilipar a háború előtti Magyarország gyáripari termelésének még csak 6·4%-át képviselte, az 1926. évben már 12·8%-át tette annak s 1927-ben, amikor az egész gyáripari termelési érték 22·8%-kal növekedett, a fonó- és szövőipari gyárakra esett hányad még nagyobb 13·3% volt, tehát a textilipar nagyobb fejlődést ért el, mint a gyáripar általában. A magyar textilipar fejlődését élénken

mutatják a budapesti fonó- és szövőgyárak 1927. évi üzemi és termelési adatai is.

Az ország összes fonó- és szövőipari gyáraiból 1927-ben 109 ipartelep működött a fővárosban, tehát a gyárak 37·5%-a tartozott a budapesti gyárak közé. Az 1927. évben a budapesti textilgyárak számában az előző évvel szemben 29 telepből álló többletet állapíthatunk meg és bár az új telepek általában kis gyári üzemek, azok nagy száma egymagában eléggé tanusíthatja, hogy a fonó- és szövőipar helyzete további javulást ért el. A budapesti textilgyárakban dolgozó munkások számának több, mint 30%-os növekedése a gyárak szénfogyasztásának csaknem 100 ezer métermázsával való emelkedése s a gyárak által kimutatott 1927. évi termelési értéknél megállapítható 24·7 millió pengő értéktöbblet, mely az 1926. évi termelési értékhez viszonyítva 21·7%-os növekedést jelent, hasonlókép azt bizonyítják, hogy a budapesti fonó- és szövőipar 1927-ben elég jelentős továbbfejlődést ért el.

A főváros fonó- és szövőipari gyárai között 1927-ben 25 pamutipari gyárat, 7 gyapjúipari gyárat, 32 kötő- és kötszövőipari telepet és 19 textilkikészítőtelepet találunk. Ez a négy csoportja a budapesti fonó- és szövőipari gyáraknak a legjelentősebb. Ezeken kívül len-, kender- és jutaipari gyár volt 7, szalag- és paszomántárugyár 14, himzéssel és csipkekészítéssel foglalkozó ipartelep pedig 5. A pamutiparban 4, a kötő- és kötszövőiparban 14, a textilkikészítőiparban pedig ismét 3 gyár keletkezett, illetőleg alakult gyárrá 1927-ben, a gyapjúipari gyárak száma ellenben változatlan maradt, mert a többi új textilipari gyár a szalag-, paszománt- és himzőipart gyarapította.

A budapesti textilgyárak közül 61 részvénytársaság, 33 egyéni cég, 14 társas cég és 1 szövetkezet tulajdonában állott. A tulajdonosok és gyárvezető tisztviselők állampolgárság szerinti megoszlásában 36 külföldi honost találunk, tehát a külföldi honos gyárvezető tiszviselők egyharmad része a textilgyárakban helyezkedett el. A tulajdonosok vallás szerinti megoszlását tekintve, viszont a fővárosi textilgyáraknak mintegy háromnegyed része, 77 ipartelep izraelita gyárvezető s annak csak egynegyed része, 25 gyár dolgozott róm. kat. gyárvezető irányítása alatt. A gyártulajdonosok és más gyárvezető tisztviselőkre vonatkozó adatok mellett szembetűnő, hogy a budapesti fonó- és szövőipari telepeken alkalmazott művezetőknek 45·8%-a volt külföldi honos, s a tisztviselők között is csaknem 10%-ot tett a külföldi honos gyári tisztviselők száma.

A textilgyári tisztviselők megoszlása iskolai végzettség és szakképzettség szempontjából aránylag elég kedvező, bár a számuk kicsi, sőt 1927-ben mindamellett, hogy új gyáralakulások történtek s a munkáslétszám is elég nagymértékben növekedett, a fővárosi textilgyári tisztviselők száma főleg a magasabb végzettségű műszaki tisztviselői karban csökkent. Az 1927. évben ugyanis 109 budapesti textilgyárban összesen 454 férfi- és 237 nőtisztviselő volt alkalmazva, míg1926-ban 494 férfi- és 204 női tisztviselőt mutattak ki.

Különösen lecsökkent a műszaki tisztviselők száma. Az 1926. évben 31 mérnök, 35 felsőipariskolát s 37 ipari szakiskolát végzett tisztviselője volt a fővárosi textilipari gyáraknak, míg 1927-ben csak 18 mérnököt, 19 felsőipariskolát és 20 ipari szakiskolát végzett tisztviselőt találhatunk a műszaki tisztviselők létszámában. Ennek okát azonban főleg az a körülmény adja, hogy az 1926. évi tisztviselőlétszámban a gyártulajdonosok és gyárvezető tisztviselők egyrésze is bennfoglaltatott, míg 1927-ben azok külön vannak kimutatva. S ha a gyárvezetőkkel együtt vizsgáljuk a gyári tisztviselők létszámát, a csökkenés helyett emelkedés állapítható meg. A művezetők száma azonban 216-ról 251-re emelkedett, tehát 16·2%-kal szaporodott, s a művezetők számánál mutatkozott többletből 15 felsőipariskolát végzett, csupán a középiskolai érettségit tett művezetők számában állapítható meg csökkenés.

A budapesti fonó- és szövőipari gyárak 1927. évi októberi munkáslétszáma 3760 főnyi szaporodást tüntet fel az előző évi októberi létszám mellett. Különösen a női munkások számánál látható emelkedés. A férfiaknál ugyanis 27·0%-kal, a nőknél 41·4%-kal volt több az 1927. évi munkáslétszám, amelyben a nők száma több, mint kétszerese volt a férfiak létszámának.

A női munkások magas számaránya teszi indokolttá, hogy a fonó- és szövőiparban az átlagos munkabérek alacsonyabbak voltak az egész gyáriparban fizetett munkabérátlagoknál. A textilgyárak 1927-ben 17·3 millió pengőt fizettek ki munkabér címén, s minthogy a munkások ezért 35·4 millió munkaórán át dolgoztak, az átlagos órabérek a textiliparban 47 fillérben állapíthatók meg, míg az egész gyáriparban hasonló számítások eredményeként 65 fillér átlagos órabér jutott 1927-ben egy-egy munkásra. A textilgyár munkások munkabére ezek szerint 27·7%-kal alacsonyabb volt, mint ahogy minden iparban, amelyben kizárólag vagy túlnyomólag női munkások dolgoznak általában alacsonyabbak a munkabérek, mint a csak férfi- vagy inkább férfimunkásokat alkalmazó ipartelepeken. A munkások átlagos évi keresménye ugyanis kizárólag férfimunkásokat foglalkoztató ipartelepeken 1927-ben 1731·2 pengőt, az inkább férfimunkáslétszámmal dolgozó ipartelepeken pedig 1795·4 pengőt tett. A kizárólag női munkásokat alkalmazó ipartelepeken ellenben egy-egy munkás átlagos évi keresménye csak 1028·7 pengőre tehető s így több mint 40%-kal alacsonyabb volt amazokénál, sőt ahol többségben voltak a nőimunkások, ott is csak 1258·1 pengő jut egy-egy munkásra az 1927. évben kifizetett munkabérekből, tehát csaknem 30%-kal kevesebb volt az is, mint az átlagos bérkeresmény azokon az ipartelepeken, ahol a férfimunkások voltak többségben. A budapesti fonó- és szövőgyárak közül 80 ipartelepen voltak többségben a női munkások s 6 ipartelep dolgoztatott kizárólag női munkásokkal, ami az alacsonyabb munkabérátlagokat eléggé magyarázza.

A munkáslétszám nagysága szerint a budapesti fonó- és szövőipari gyárak közül 56 volt kis gyár, tehát olyan, amelyik legfeljebb 50 munkást foglalkoztatott és 15 nagy gyár, amelyik több, mint 200 munkással dolgozott. A középnagyságú gyárak csoportjába tehát 37 ipartelepet kell besoroznunk. Az 1927-ben alakult gyáraknak több, mint a fele kis üzem volt átlag 20-nál kisebb munkáslétszámmal. Tíz új gyár pedig 51—100 munkást foglalkoztató, tehát már középnagyságú ipartelep volt. De egy gyárral többet találunk 1927-ben a 101—200 és eggyel többet a 301—500 munkást alkalmazó ipartelepek csoportjában is, sőt az ezernél több munkást foglalkoztató legnagyobb kategóriában is csak 1927-ben szerepel 2 ipartelep, 1926-ban egy ilyen nagy textilgyár sem volt a fővárosban. Ezek a gyárak azonban nem új alakulatok, hanem csak a munkáslétszám növekedése folytán kerültek a nagyobb gyárak csoportjába.

A gyárakban alkalmazott motorikus erő nagysága szerint 70 ipartelep sorozható a kis gyárak, s 11 a nagy gyártelepek közé, tehát a kis gyárak száma sokkal nagyobb, a nagy ipartelepeké pedig kisebb, mint ahogy e két kategóriát a munkáslétszám szerinti osztályozás mutatta. De kisebb a középnagyságú gyárak csoportja is, amelybe csak 23 gyár jutott, mert összesen csak 104 textilgyár dolgozott motorikus erővel, míg 5 ipartelep erőgépet egyáltalán nem használt. A motorikus erő nagysága szerint 9 fővárosi fonó- és szövőgyár dolgozott egyenkint több, mint 1000 lóerő teljesítőképességű erőgépekkel, a munkáslétszám szerint ellenben az ezer lóerőnél nagyobb kapacitású gyárak közül csak 2 gyárnál haladta meg a munkások száma az ezret, más 4-nél 501—1000 munkás között mozgott a gyári munkáslétszám. E gyárak mindegyike igen nagy értékű termelést mutatott ki, a legkisebbnek a termelési értéke is meghaladta a 7 millió pengőt, viszont a legnagyobbik közel 17 millió pengő értéket tudott felmutatni.

Iparágak szerint csoportosítva a budapesti fonó- és szövőiparba tartozó üzemeket, négy iparágat kell kiemelnünk. Ennek a négy iparágnak, úgymint a pamut-, gyapjú-, kötő- és szövő-, valamint a kikészítőiparnak a gyárak és az október hó 1-én foglalkoztatott munkások számában az 1921—1927. években elért fejlődését az alábbi összeállítás mutatja:

73. A textilipar főbb ágainak fejlődése 1921—1927-ben.

Év	Pamutipar		Gyapjúipar		Kötő- és kötszövőipar		Kikészítőipar	
	gyárak száma	munkás-létszám	gyárak száma	munkás-létszám	gyárak száma	munkás-létszám	gyárak száma	munkás-létszám
1921	3	504	2	67	3	191	7	1.017
1922	4	701	2	68	4	299	10	1.547
1923	9	1.345	5	792	9	501	13	1.593
1924	12	2.019	5	1.174	10	735	13	2.365
1925	20	2.663	7	1.321	18	1.428	14	2.263
1926	21	3.099	7	1.504	18	1.675	16	2.275
1927	25	4.245	7	1.756	32	2.945	19	2.616

A pamutipari gyárak főbb üzemi és termelési adatainak alakulását, a gyárakat nagyságkategóriákba osztva, a következő táblázatból tekinthetjük át:

74. A budapesti pamutipari gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) legfeljebb 20 munkással ...	4	7	45	91	47·5	87·2	346	1.224
b) 21—50 munkással	7	4	231	142	259·6	192·0	1.370	1.099
Összesen	**11**	**11**	**276**	**233**	**307·1**	**279·2**	**1.716**	**2.323**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	2	6	167	436	232·2	830·8	1.734	4.259
b) 101—200 «	3	3	366	446	555·0	1.170·0	5.107	6.516
Összesen	**5**	**9**	**533**	**882**	**787·2**	**2.000·8**	**6.841**	**10.775**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással	1	1	205	242	129·0	215·5	2.746	3.848
b) 301— 500 «	2	1	786	448	1.414·5	492·5	7.017	4.758
c) 501—1.000 «	2	3	1.175	2.244	4.182·7	7.286·7	14.958	22.181
d) 1.000-nél több munkással ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**5**	**5**	**2.166**	**2.934**	**5.726·2**	**7.994·7**	**24.721**	**30.787**
Együtt	**21**	**25**	**2.975**	**4.049**	**6.820·5**	**10.274·7**	**33.278**	**43.885**

A fővárosi pamutipari telepek 1927. évi adatai az előző éviekhez viszonyítva igen nagy fejlődésről számolnak be. A kis gyárak száma változatlan maradt, a munkáslétszámuk s a használt erőgépeik teljesítőképessége csökkent, mégis a kis pamutipari gyárak termelése is 35·4%-kal növekedett. A középnagyságú és a nagy pamutipari gyáraknál pedig még nagyobb arányú fejlődést mutatott a termelés, de e két csoportban jelentősen emelkedett a munkáslétszám és a lóerőszám is. A 43·9 millió pengő értékű termelésével a pamutipar a legjelentősebb ága a budapesti fonó- és szövőiparnak, amelynek 1927. évi termeléséből 31·7%-ot a pamutipar állított elő. A budapesti pamutipar méreteit a munkáslétszám, az erőgépek lóerőszáma és az előállított termelési érték mellett még szembetűnőbbé teszik a pamutipari fonóorsók és szövőgépek számát feltüntető adatok. A magyar pamutiparban dolgozó 140·4 ezer fonóorsóból 68·6 ezer a budapesti pamutipari gyárak felszereléséhez tartozott, amelyet még 14·1 ezer cérnázóorsó és 21·6 ezer egyéb orsó egészített ki. A budapesti pamutipari fonódák teljesítőképessége ezek szerint az ország pamutiparának mintegy felét képviselte. A magyar pamutipari gyárakban működő 11.337 szövőgép közül pedig 3890-et találunk a budapesti ipartelepeken, tehát a pamutipari szövőszékeknek is egyharmada a fővárosi ipartelepek felszereléséhez tartozott. A budapesti pamutipari gyárak e szerint igen jelen-

tékeny részét képviselik a magyar textilipar egyik legfontosabb ágának, a pamutiparnak.

A pamutipar 1927. évi üzleteredményei elég kedvezőeknek mondhatók. Az előző év végén megmaradt árukészlettel együtt 1927-ben 46·3 millió pengő értékű áruval rendelkeztek a budapesti gyárak, amelyekből 40·4 millió pengő értékű árut sikerült a piacokon elhelyezniök, ennek 97·5%-át a belföldön, 0·8%-át az elszakított területeken s 1·7%-át egyéb külföldön értékesítették, míg az év végén 5·9 millió értékű pamutáru, az eladásra rendelkezésre állott árukészlet 12·8%-a eladatlan maradt. A budapesti pamutipari gyárak kivitele csaknem 1 millió pengő értékben, tehát majdnem teljes egészében Romániába irányult, 12·5 ezer pengő értékű pamutárut pedig Jugoszláviába exportáltak. Külföldre csak 3 budapesti pamutipari gyár szállított árut, a többi 22 csak a belföldi szükséglet kielégítésére termelt.

A gyárak jobb foglalkoztatottságát az erősebb üzemmenet mutatja. A fővárosi pamutipari telepek közül 13 legalább 300 munkanapon át dolgozott, 10 telep pedig a rendes munkaszüneti napokon túl alig egy-két napon át szünetelt, úgyhogy a gyárak átlagos üzemnapteljesítménye 285 napból állott. A pamutipari gyárak közül 8 ipartelepen ünnepnapokon is folyt a munka, 6 ipartelepen pedig éjjel is dolgoztak a munkások. Ilyen teljesítmény mellett érthető, hogy az ipartelepek egyötödrésze, az öt legnagyobb telep az üzem legnagyobb termelőképességének a kihasználása mellett dolgozott. A teljes kapacitással működő ipartelepek foglalkoztatták ugyanis a budapesti pamutipari gyárak összes munkáslétszámának a 39·7%-át, használták a gyárakban installált lóerő 24·9%-át, s állították elő a budapesti pamutipari termelésnek csaknem a felét (48·2%.)

A másik igen fontos ága a fonó- és szövőiparnak, a gyapjúipar a fővárosi gyárak között csak 7 iparteleppel volt képviselve. De a 7 gyár között nagy ipartelepek is vannak s így a budapesti gyapjúipari gyáraknak az ország textilipari fejlődésében jelentős szerep jutott. A nagy telepek egyike régi alapítás, már a hatvanas években létesült, a legnagyobb gyártelep azonban, amely több, mint ezer munkással dolgozott, csak a háború utáni években megindult textilipari fejlődés hatása alatt keletkezett az inflációs 1922. esztendőben. A gyapjúipari gyárak többsége éppúgy, mint a budapesti pamutipari telepek túlnyomó része, a forradalmak lezajlása után, a gazdasági újjáépítés éveiben létesült. Az 1927. évben fennállott budapesti gyapjúipari gyárak közül csak 2, a pamutipari gyárak közül pedig csupán 3 telep volt háború előtti alapítás, a többi mind az 1920—1927. évek alapítása volt. De hasonló a helyzet a fonó- és szövőipar többi ágaiban is, főleg a kötött és kötszövöttáruk gyártásával s a szalag és paszomántáruk készítésével foglalkozó iparágakban.

A gyapjúiparban 1927-ben új gyáralakulást nem találunk Budapesten, csupán üzemkibővítéseket. Az 1926. évben még a kis gyárak közé tartozó

2 ipartelep a munkáslétszám emelkedése folytán 1927-ben már a középnagyságú gyárak sorába lépett s a nagy gyárak között is magasabb kategóriába jutott 2 ipartelep. A gyapjúipari gyárak megoszlását a munkáslétszám nagysága szerint s a főbb üzemi és termelési adataikat egyébként a következő táblázat ismerteti:

75. A budapesti gyapjúipari gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyság-kategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	1	1	9	12	45·0	45·0	87	112
b) 21—50 munkással	2	—	65	—	88·0	—	919	—
Összesen	**3**	**1**	**74**	**12**	**133·0**	**45·0**	**1.006**	**112**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	2	4	146	262	153·6	287·0	1.779	3.852
b) 101—200 «	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**2**	**4**	**146**	**262**	**153·6**	**287·0**	**1.779**	**3.852**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással	1	—	285	—	450·1	—	3.275	—
b) 300— 500 «	—	1	—	353	—	450·2	—	3.700
c) 501—1.000 «	1	—	843	—	1.496·9	—	7.647	—
d) 1.000-nél több munkással ..	—	1	—	1.026	—	1.709·3	—	9.340
Összesen	**2**	**2**	**1.128**	**1.379**	**1.947·0**	**2.159·5**	**10.922**	**13.040**
Együtt	**7**	**7**	**1.348**	**1.653**	**2.233·6**	**2.491·5**	**13.707**	**17.004**

A gyapjúiparba tartozó fővárosi gyárak száma ugyan változatlan maradt, a gyárakban dolgozó munkáslétszám, a motorikus erő és a gyapjúipari termelés értéke azonban elég jelentős mértékben növekedett ahhoz, hogy megállapíthassuk a budapesti gyapjúiparban is a fejlődést épúgy, mint a fonó- és szövőipar többi ágaiban. A termelési érték 24·1%-os emelkedésével a gyapjúipar 1927-ben is 12·3%-át szolgáltatta a fonó- és szövőipari termelésnek, miáltal a főváros egész gyáripari termelésében 1·5%-kal részesedett. A gyapjúipar termelési értékéből 1 ipartelep csaknem 10 millió pengő értéket, 1 ipartelep közel 4 millió pengő értéket, s 1 ipartelep 1·7 millió pengő értéket állított elő, 2 ipartelep termelése pedig átlag az 1 millió pengőhöz közel állott, végül 2 ipartelepé annak egyharmadát sem érte el. A budapesti gyapjúipari gyárak tehát méreteiket tekintve nagyon nagy távolságra esnek egymástól. A budapesti gyapjúipari gyárak méreteire a legjobban rávilágítanak a telepeken használt orsók és szövőszékek számát feltüntető adatok. Az ország összes gyapjúipari gyáraiban található 62.651 fonóorsóból 16.190 darab, tehát több, mint egynegyed rész a 7 fővárosi gyapjúipari gyár felszereléséhez tartozott, amelyet 7·1 ezer cérnázóórsó és 1·6 ezer egyéb orsó egészített ki.

A szövőgépekből 24·5%-ot találunk a budapesti gyapjúipari gyárakban s így egy-egy gyárra átlag 60 szövőgép jut, míg az ország összes gyapjúipari telepein átlag 50 szövőgépet találhatunk. Az átlag kiszámítása az összes ipartelepek száma alapján történt, bár nem mindegyik gyapjúipari telepnek van fonódája és szövődéje is. A budapesti 7 gyapjúipari gyár között is van kettő, amelynek fonódája nincs.

A fővárosi gyapjúipari gyárak 68 férfi és 27 női tisztviselőt foglalkoztattak, átlag tehát egy-egy gyárra 14 tisztviselő jut, aránylag jóval több, mint a gyáriparban általában. Még inkább nagy a művezetők arányszáma, akikből több, mint 5-öt számíthatunk átlag egy gyárra a gyapjúiparban, míg a gyáriparban általában még 2 művezető sem jut egy-egy ipartelepre. Hasonlóképen alakult az előmunkások, szakmunkások és napszámosok aránya s ennek következtében a munkások teljesítménye is, amely 4·6 millió munkaórát tett, a budapesti textilipari munkaórateljesítmény 13%-át. A munkaórákban ilyen nagy teljesítmény csak a napi munkaidő fokozásának lehet az eredménye s valóban a legnagyobb fővárosi gyapjúgyárban $8^1/_2$—9 órán át, a többiekben $9^1/_2$—10 órán át, sőt az egyik telepen $10^1/_2$—11 órán át dolgoztak naponta a munkások, csupán a legkisebb üzemben volt napi 8 órás munkaidő. Ezenkívül 4 ipartelepen ünnepnapokon is, 1 ipartelepen pedig az egész éven át éjszaka is folyt az üzem. A munkások fokozottabb mértékű elfoglaltsága mellett a budapesti gyapjúipar nagyobb fogalkoztatottságát mutatja még az a két jelentékenyebb gyár is, amely 1927-ben kapacitásának teljes kihasználása mellett dolgozott, a fővárosi gyapjúipari termelésnek mintegy harmadrészét állítva elő.

A budapesti fonó- és szövőipari gyárak között a kötött- és kötszövöttárut készítő gyárak számának és munkáslétszámának növekedése, de nem kevésbbé a gyárak által előállított iparcikkek értékének emelkedése azt mutatja, hogy a kötött- és kötszövöttárut előállító ipar volt a leginkább fejlődő ága a fővárosi textilipernak. Az ipartelepek száma és a munkáslétszám 1927-ben csaknem megkétszereződött, a termelés értéke pedig 71·3%-kal megnövekedett. Bár az új gyárak nagyobb része a kis gyári ipartelepek közé tartozott, a középnagyságú és nagy ipartelepek száma is lényegesen szaporodott, erősen megduzzasztva azok munkástörzsét és felemelve a termelés nagyságát.

A fővárosi textilipar kötött- és kötszövöttárut előállító ágát az 1926. és 1927. évi adatok alapján a 183. oldalon levő táblázat ismerteti, a munkáslétszám nagysága szerint csoportosítva a főbb üzemi és termelési adatokat.

A kötött- és kötszövöttárugyárak között is van 3 nagy ipartelep, a gyárak azonban az átlagos munkáslétszám szerint kisebbek, mint a budapesti fonó- és szövőipari gyárak átlaga. Egy-egy kötött- és kötszövöttárugyárra ugyanis az összes munkáslétszámból átlag csak 76 munkás esik, míg az összes fonó- és szövőipari gyárak átlagos munkáslétszáma a 120-at is

meghaladja. Az ipartelepek foglalkoztatottsága s a munkások teljesítménye nem mondható a kötött- és szövöttárugyártásban sem kevésbbé kedvezőnek, mint a textiliparban általában s így a gyárak 1927-ben 19·1 millió pengő értékű árut állítottak elő, 71·3%-kal többet, mint 1926-ban. A gyárankinti termelési érték azonban valamivel alacsonyabb volt, mert míg 1926-ban egy gyárra átlag 618 ezer pengő átlagos termelési érték jutott, 1927-ben a termelési értékből még 600 ezer pengő sem esik átlag egy-egy ipartelepre.

76. A budapesti kötött- és kötszövöttárut készítő ipartelepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési érték ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	3	8	41	104	8·5	23·4	597	949
b) 21—50 « ...	7	11	256	383	62·1	101·6	2.902	3.828
Összesen.....	**10**	**19**	**297**	**487**	**70·6**	**125·0**	**3.499**	**4.777**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	6	330	396	133·4	124·4	2.346	4.055
b) 101—200 «	3	4	448	622	162·4	230·0	1.982	4.264
Összesen.....	**7**	**10**	**778**	**1.018**	**295·8**	**354·4**	**4.328**	**8.319**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	1	1	252	229	31·0	35·0	3.293	1.652
b) 300-nál több «	—	2	—	709	—	61·0	—	4.303
Összesen.....	**1**	**3**	**252**	**938**	**31·0**	**96·0**	**3.293**	**5.955**
Együtt	**18**	**32**	**1.327**	**2.443**	**397·4**	**575·4**	**11.120**	**19.051**

A termelési költségeknél a munkabérek, mint a textiliparban általában, inkább alacsonyabbak a női munkások nagyobb számaránya következtében, a nyersanyagokra fordított kiadások ellenben magasabbak a nyersanyagnak aránylag nagyobb értéke miatt. A kötött- és kötszövöttáruk gyártásánál mégis a nyersanyagérték kisebb, mint a fonó- és szövőipar legtöbb ágában, a főbb üzemi és termelési költségekből ennek folytán nagyobb rész esett a személyzeti kiadásokra. A textiliparban ugyanis a tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre fordított költség még a termelési értékhez viszonyítva is csak 15·7%-ot ért el, a kötött- és kötszövöttárugyártásnál ellenben 20·7%-ot mutatott, míg a nyersanyagokra fordított összegek arányánál 48·1% állott szemben az összes textilipar 55·5%-os arányszámával.

A kötött- és kötszövöttárugyárak 1927. évi üzleti eredményei szintén a kedvezőbbek közé tartoznak. Az 1926. évről maradt árukészlettel együtt 20·6 millió pengő értéket kitevő áruk értékesítésénél azoknak csak 12·6%-át nem sikerült elhelyezni, tehát a budapesti kötött- kötszövöttárugyárak

1927-ben csaknem 18 millió pengő bevételt értek el a termelt áruk eladásából. Ebből az értékből csak 2·2% folyt be külföldről, a többi belföldi fogyasztóktól folyt be. Érdekes, hogy a kötött- és kötszövöttárugyárak a szomszédos államokba, tehát az elszakított magyar területekre sem tudtak egyáltalán árut kivinni, az a csekély export, amelyet elértek, főleg Angliába, Svájcba és Németországba irányult.

A fővárosi fonó- és szövőiparnak egyik legrégibb és legfejlettebb ága a textilkikészítő ipar 1927-ben 7·5%-kal alacsonyabb termelési értéket mutatott ki, mint 1926-ban. Ez a visszaesés azonban nem volt általános jelenség, hanem csak a nagy kikészítőtelepek üzemredukciójának az eredménye. Az ipartelepek 1927. évi főbb üzemi és termelési adatai ugyanis, mint az alábbi táblázatból kitűnik, a gyárak számában, munkáslétszámában, gépüzemük teljesítőképességében egyaránt javulást, fejlődést mutatnak, sőt emelkedett a kis- és középnagyságú textilkikészítőtelepek termelése is. Egyedül a 4 nagy ipartelep termelése csökkent 15·2%-kal.

77. A budapesti textilkikészítő ipartelepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	1	3	20	54	13·3	90·0	122	688
b) 21—50 munkással	5	5	161	149	207·0	192·3	993	1.026
Összesen.....	6	8	181	203	220·3	282·3	1.115	1.714
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	4	276	310	459·8	315·0	1.525	1.628
b) 101—200 «	2	3	249	376	456·5	926·0	2.202	3.977
Összesen.....	6	7	525	686	916·3	1.241·0	3.727	5.605
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
b) 301— 500 «	4	3	1.583	1.116	10.059·0	6.273·2	36.784	14.426
c) 501—1.000 «	—	1	—	527	—	4.358·0	—	16.774
d) 1.000-nél több munkással...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen.....	4	4	1.583	1.643	10.059·0	10.631·2	36.784	31.200
Együtt	16	19	2.289	2.532	11.195·6	12.154·5	41.626	38.519

A kikészítőiparral foglalkozó fővárosi ipartelepek inkább nagyobb gyári üzemek, amelyek a budapesti fonó- és szövőipar átlagos méretű gyártelepeinél a munkáslétszám nagysága, de a motorikus erő és a termelési érték szerint is nagyobbak voltak. Munkásaik teljesítménye is meghaladta az átlagos teljesítményt, úgyszintén a munkabérek is, mivel a munkások között a nők számaránya kisebb volt, mint a textiliparban általában. Az órabérek ugyanis a kikészítőtelepeken átlag 57 fillért tettek, míg a textiliparban

általában csak 47 fillérben állapíthatók meg a munkások részére kifizetett bérösszegek és a munkások munkaórateljesítménye alapján.

A textilkikészítő iparban azonban aránylag mégis a legalacsonyabb volt a munkabérköltség az összes fonó- és szövőipari ágak között. A termelési értékhez viszonyítva ugyanis a textilkikészítőtelepeken a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások csak 13·1%-ot tettek, míg a fonó- és szövőiparban általában a termelési értéknek 15·7%-át fizették ki a gyárak a tisztviselők és munkások javadalmazására. Ezzel szemben viszont a tüzelőanyagra fordított kiadások voltak jóval nagyobbak az átlagosnál. A kikészítőiparban 1927-ben 584·2 ezer métermázsa szenet tüzeltek el a gyárak, a budapesti fonó- és szövőipari szénfogyasztásnak tehát 66·4%-a a kikészítőipari telepek szénszükségletének a fedezésére szolgált. A textilipari gyárak átlag 8·1 ezer métermázsa szenet tüzeltek el s elég jelentékeny mennyiségű pirszenet, tűzifát, sőt faszenet is használtak fel gépüzemhajtási célra. Ezenkívül ugyancsak jelentős mennyiségű villamos áramot is fogyasztottak, úgyhogy a budapesti fonó- és szövőipari gyárak más telepről vett villamos áramfogyasztásának 9·2%-a a kikészítőipari telepek villamosenergia szükségletének a kielégítésére szolgált.

A budapesti textilipar négy legfontosabb ágába, a pamut- és gyapjúiparba a kötött- és kötszövöttárukat gyártó iparba, valamint a kikészítőiparba tartozó 83 gyártelepen kívül, amelyekre vonatkozó részletes adatokat fentebb már bemutattuk, 25 gyári jellegű ipartelepet találunk még Budapesten, amelyek a textilipar körébe tartoznak. Ezek között 4 kenderipari, 2 lenipari és 1 jutaipari gyár volt, 2 szalaggyártással, 12 paszományárugyártással, 5 ipartelep pedig hímzés és csipkegyártással foglalkozott. Az összes fővárosi textilgyárak kapacitását a fonódák orsóinak s a szövődék szövőgépeinek száma a következőleg mutatja be:

78. A budapesti textiliparban használt fonóorsók és a szövőgépek száma 1926-ban és 1927-ben.

Iparág	A gyárak száma		A fonóorsók		A szövőgépek		Az országos a atokhoz viszonyítva	
			száma				a fonóorsók	a szövőgépek
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	száma %-ban 1927-ben	
Pamutipar	21	25	36.630	68.560	2.889	3.890	48·8	34·3
Gyapjúipar	7	7	14.730	16.190	331	421	25·8	24·5
Len- és jutaipar	3	3	9.720	10.000	437	460	42·8	25·8
Összesen	31	35	61.080	94.750	3.657	4.771	41·8	32·1

Az összes fonódák felszerelését még 21.342 cérnázó orsó és 26.903 egyéb orsó egészítette ki, amelyekből a cérnázó orsóknál 65·8% a pamutiparra, 33·3% a gyapjúiparra esett, a többi a jutaiparba tartozott, az egyéb

orsókból pedig 80·3 esett a pamutipari s 6·1% a gyapjúipari gyárakra, míg a többi len- és jutaipari telepek között oszlott meg.

A budapesti textilipartelepek közül a len-, kender- és jutaiparba, valamint a szalag-, paszomány-, hímzés- és csipkeiparba tartozó 25 gyári jellegű ipartelep teljesítőképességét a használt orsók és szövőgépek számát feltüntető adatokon kívül a munkáslétszámot, motorikus erőt és a termelési értéket ismertető adatok alapján is vegyük vizsgálat alá, épúgy, mint a textilipar másik fontosabb négy iparágánál tettük az ipartelepeket munkáslétszám szerint nagyságkategóriákba osztva. Ezek között az ipartelepek között is találunk egy hatalmas nagy gyártelepet több mint 1000 munkással és több mint 10 millió pengő értékű termeléssel a jutaiparban, a gyárak többsége azonban kis gyári üzem volt. Mindamellett a középnagyságú gyárak csoportjában is találunk 7 ipartelepet átlag több mint 100 munkással, s nem sokkal kevesebb, mint egymillió pengő átlagos termelési értékkel. A négy legfontosabb fonó- és szövőipari ág leszámításával maradt 25 egyéb textilipari gyár főbb üzemi és termelési adatait a gyárak munkáslétszáma szerint nagyságkategóriákba csoportosítva egyébként a következő táblázatban ismertetjük:

79. A budapesti len-, kender-, juta-, szalag-, paszomány-, hímzés- és csipkegyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	6	10	63	107	27·1	58·9	692	583
b) 21—50 munkással	5	7	129	231	58·4	74·8	1.082	2.700
Összesen	**11**	**17**	**192**	**338**	**85·5**	**133·7**	**1.774**	**3.283**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	1	3	61	230	23·0	35·0	290	1.550
b) 101—200 «	5	4	651	563	532·1	554·5	4.875	4.556
Összesen	**6**	**7**	**712**	**793**	**555·1**	**589·5**	**5.165**	**6.106**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 500 munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
b) 501—1.000 «	1	—	965	—	2.527·1	—	7.028	—
c) 1.000-nél több munkással ..	—	1	—	1.282	—	2.527·1	—	10.575
Összesen	**1**	**1**	**965**	**1.282**	**2.527·1**	**2.527·1**	**7.028**	**10.575**
Együtt	**18**	**25**	**1.869**	**2.413**	**3.167·7**	**3.250·3**	**13.967**	**19.964**

A textilipar kevésbbé fontos ágaiban is 7 új gyárat találunk 1927-ben. Habár azok közül 6 a kis gyári üzemek közé tartozott, a kis gyárak termelését mégis csaknem a kétszeresére emelte az új gyári üzemek termelése. A középnagyságú gyárak csoportjában már kisebb a fejlődés, az új gyári alakulat

FONÓ - ÉS SZÖVŐIPARI TERMELÉS.

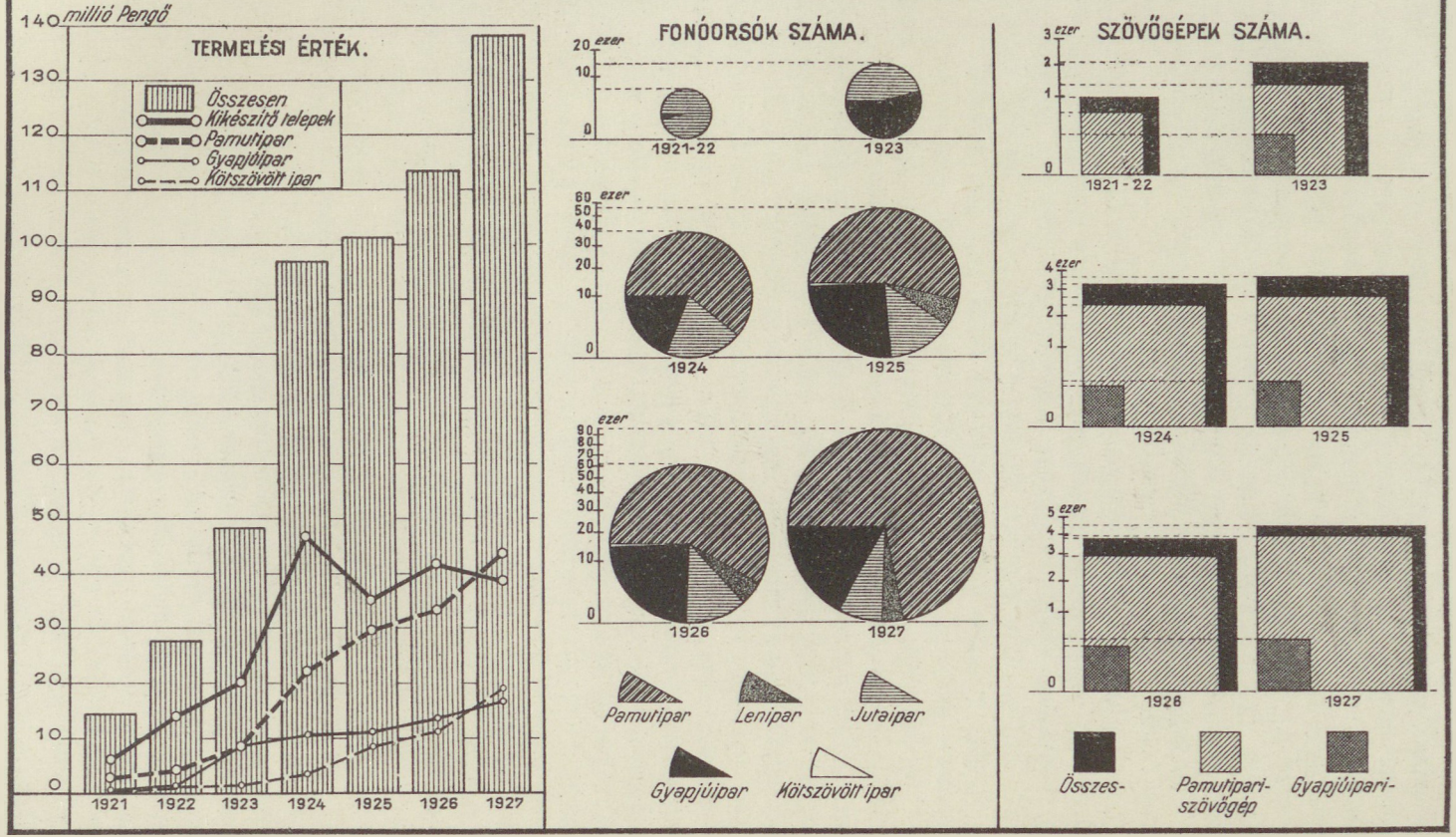

folytán előállott munkáslétszám- és termelési értéknövekedést csökkentette egy másik üzemnek a középnagyságú gyárak alacsonyabb kategóriájába való visszaesése. Így a 101—200 munkást foglalkoztató gyárak között 1927-ben eggyel kevesebb ipartelepet találunk, mint amennyi 1926-ban volt, s bár a megmaradt ipartelepek erősödtek, a gyárak e kategóriájában kisebb volt 1927-ben a termelési érték, mint az előző évben. Annál nagyobb volt azonban a fejlődés a nagy gyárak csoportjába tartozó ipartelepeken, amelyeknek a termelése 50·5%-kal megnövekedett s így a fővárosi textilipar szóbanforgó ágainak egész termelése is 42·9%-kal emelkedett.

Az egész fővárosi textilipari termelés 1927-ben az előállított iparcikkek értéke szerint 138·4 millió pengőt tett, 24·7 millió pengő értékkel volt tehát nagyobb az előző évi termelésnél. Az előző évről raktáron maradt 16·8 millió pengő értékű iparcikkel együtt a budapesti fonó- és szövőipari gyáraknak 1927-ben 155·3 millió pengő értékű áru állott eladás céljából a rendelkezésükre, amelynek 85·3%-át sikerült is értékesíteniök. Az 1927. év végén tehát 22·8 millió pengő értékű árukészletük maradt eladatlan, mintegy 5 millió pengő értékkel több, mint az 1926. év végén. Ez a többlet azonban egynegyed részét sem teszi az 1927. évi termelési értéktöbbletnek, úgyhogy a fővárosi textilgyárak 1927. évi üzleteredménye, bár az áruik 14·7%-át nem tudták értékesíteni, mégis jóval kedvezőbb volt mint 1926-ban, amikor az eladásra rendelkezésre állott összes áruknak csak 13·2%-a maradt raktáron. A raktári készlet a textiliparban állandóan elég nagy, az ipartelepek háromnegyedrésze állandóan raktárra is dolgozott, tehát az eladatlanul maradt árukészlet nem jelenti azt, hogy a textilipari fogyasztás csökkent volna, avagy a budapesti textilipari gyárak az áruk értékesítésénél 1927-ben nagyobb nehézségekkel küzdöttek volna mint 1926-ban.

A belföldön 1927-ben 121·2 millió pengő értékű textilárut sikerült a budapesti fonó- és szövőipari gyáraknak 1927-ben elhelyezniök, 91·4%-át az eladott árukészletnek. A belföldön tehát 1927-ben mintegy 16 millió pengő értékkel többet tudott felvenni a fogyasztópiac, mint az előző évben. Ezzel szemben azonban csökkent a kivitel. Az elszakított területeken csak mintegy 3 millió pengő értékű textilárut, egyéb külföldi piacokon pedig 8·3 millió pengő értékű textilárut értékesítettek a gyárak, több mint 1·1 millió pengővel kevesebbet, mint 1926-ban.

A belföldi eladásnál a legnagyobb emelkedést a községi és városi rendelések mutatták, amelyek 1927-ben meghaladták a 700 ezer pengőt, míg 1926-ban csak 23·5 ezer pengőt értek el. Ennek a szállításnak több mint a fele a pamutipari gyárakat illette, a többi része csaknem teljes egészében a kikészítőiparnak jutott. Az állam mint fogyasztó legjobban a gyapjúipari gyárakat támogatta és pedig csaknem 210 ezer pengővel nagyobb értékben, mint az előző évben. A fogyasztási szövetkezetek útján értékesített textiláru értéke, melynek a fele kötött- és kötszövöttáru volt, 1927-ben csökkent,

mint ahogy csökkenést mutatott a szövetkezetek részére eladott iparcikk a gyáripari termelés értékesítésénél általában. A budapesti textilipari gyárak leginkább a kereskedők és ügynökök részére történt eladás útján értékesítették a termelvényeiket, azoknál helyezték el az eladott áruk 81·3%-át, míg ezután a legnagyobb mennyiséget 13·8%-ot gyáripar vett át, túlnyomólag további feldolgozásra, de elég jelentékeny mennyiséget, 2·5 millió pengő értékben adtak el a fonó- és szövőipari gyárak közvetlenül a fogyasztóközönségnek is.

A textiliparnak egyik legnagyobb fogyasztója a ruházati ipar. A ruházati iparnak azonban több olyan ága is van, amelyet a textilipar csak csekély részben, vagy egyáltalában nem érint. Ezek közé tartoznak a szűcsipar, a bőrcipőgyártás, kesztyű- és kötszerészipar stb. A legfontosabb ágai azonban a ruházati iparnak a szabóipar, valamint a fehérnemű- és ágyneműkészítőipar, amelyekhez harmadiknak csatlakozik a bőrcipőgyártás. A ruházati iparba sorozott 114 gyári jellegű ipartelep közül ugyanis 20 a szabóiparba, 31 a fehérnemű- és ágyneműkészítőiparba tartozott, de ott találunk még 27 bőrcipőgyárat is. A többi iparágakban, amelyek a ruházati ipar körébe esnek, már kevesebb ipartelep található a fővárosban, a legtöbb még közöttük a kalapgyártással foglalkozó 12 ipartelep. Ezenkívül találunk még a szűcsiparban 6, a divatáruiparban 4, a kesztyű- és kötszerésziparban, valamint a művirág- és dísztolliparban 6—6, s az esernyőiparban 2 gyári jellegű ipartelepet.

A ruházati iparba tartozó gyárak 1927. évi októberi személyzete 345 férfi és 230 női tisztviselőből, 53 férfi- és 19 női művezetőből végül 1754 férfi- és 3247 női munkásból állott. A munkások 3·1%-a előmunkás, 56·9%-a szakmunkás volt, 6·2%-a pedig tanonc. Az 1927. évi októberi munkáslétszám 56·2%-kal nagyobb volt az előző évi októberi létszámnál, elsősorban azért, mert az 1927. évben 33 iparteleppel többet találunk a ruházati iparban, mint 1926-ban. Ezek közül azonban csak 4 ruházati gyári üzem új alakulás, a többi már az előző évben is fennállott régi iparvállalat, amelyektől azonban csak 1927-ben sikerült első ízben az adatokat begyüjteni. De ezek között a gyárak között egy jelentősebb ipartelepet sem találunk, úgyhogy az egy-egy ipartelepre esett átlagos termelési érték nem érte el a 100 ezer pengőt sem. A ruházati ipartelepek októberi munkáslétszámánál 24·2%-kal volt nagyobb az évi átlagos munkáslétszám, mert a ruházati ipar idényszerűen dolgozik, az év egy részében fokozottan, más időkben egész ellanyhultan folyik a műhelyekben a munka. Ezenkívül a ruházati ipari vállalatok még az ipartelepeken kívül is dolgoztatnak, 1927. évi október hó első munkanapján például az 5001 munkáson kívül még 1444 olyan munkást foglalkoztattak, akik az ipartelepeken kívül, otthon darabbér szerint végzett munkát vállaltak.

A ruházati ipartelepek munkásai között általában több volt a női munkás mint a férfi. A vállalatok közül 15 csak női munkást alkalmazott, 53 iparvállalatnál pedig többségben voltak a női munkások. A kizárólag női munkásokkal dolgozó ipartelepeken 247 nőt, az inkább nőket foglalkoztató ipartelepe-

ken pedig 2378 női munkást találunk s ezek az ipartelepek alkalmazták a ruházati iparban dolgozó munkások 56·3%-át. Tehát elég jelentékeny számban voltak a férfimunkások is, így 34 ipartelepen a férfiak voltak többségben, sőt 7 ipartelepen kizárólag férfimunkások dolgoztak. Ez utóbbiak közül 4 a szabóiparba tartozott.

Bár a szabóiparban elég magasak az átlagos munkabérek, az egész ruházati iparban mégis alacsonyabbak a gyáripari átlagos béreknél. A kizárólag férfimunkásokkal dolgozó ruházati ipari vállalatok is kevesebb bért fizettek átlag munkásaiknak, mint a legtöbb más iparba tartozó vállalat, amely kizárólag férfimunkásokkal dolgozott. A ruházati iparban ugyanis 1927-ben a kizárólag férfimunkásokat foglalkoztató ipartelepeken 1518·4 pengőt keresett átlag egy munkás, az egész gyáriparban azonban a kizárólag férfiakkal dolgozó ipartelepeken 1731·2 pengő volt az évi átlagos keresmény.

A csak női munkásokat foglalkoztató ruházati ipartelepeken viszont 1006·4 pengőt, az összes ipartelepeken pedig, ahol kizárólag női munkások dolgoztak 1028·7 pengőt kerestek átlag a munkások. Legnagyobb volt az eltérés azoknál az ipari vállalatoknál dolgozó munkások évi bérkeresménye között, amelyeknél többségben a férfimunkások voltak; az egész budapesti gyáriparban 1795·4 pengőt kitevő átlagos bérkeresménnyel szemben ugyanis a ruházati iparban csak 1543 pengőt kaptak a férfimunkások. Ahol a nők számaránya volt a nagyobb, egy munkás átlagos bérkeresménye a ruházati iparban csak 1341·6 pengőt ért el, míg az egész gyáriparban, mint láttuk, az évi bérkeresmények átlaga 1636 pengőt tett.

Munkabér címén a ruházati ipartelepek 1927-ben 8·6 millió pengőt fizettek ki, csaknem 3 millió pengővel többet, mint 1926-ban. Ezt a költségtöbbletet már az ipartelepeken dolgozó munkások átlagos létszámának 55·6%-os emelkedése is eléggé magyarázza, holott munkabér címén kifizetett költségtételekben az otthon dolgozó munkások részére kifizetett munkabérek is bentfoglaltatnak. A munkabérköltségekhez még 1·8 millió pengő személyi kiadás járult a ruházati ipari vállalatok tisztviselőinek a javadalmazására fordított költségek címén, úgyhogy a személyi kiadások együtt 11 millió pengőt emésztettek fel, az előállított iparcikkek értékének 23·7%-át. Pedig a ruházati iparban a nyersanyagköltség elég magas, ha tehát a személyi kiadások aránya a nyersanyagköltségek mellett is magasnak tűnik, úgy azok kétségkívül meghaladják a gyáriparban a tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre fordított átlagos költségeket. A főbb üzemi és termelési költségek 37·2 millió pengőt kitevő összegből 25·3 millió, azaz 68·1% fordíttatott nyersanyagbeszerzésre és 11 millió, azaz 29·6% személyi kiadásokra. A termelés értékéhez viszonyítva a nyersanyagköltség 54·7%-ot, a személyi kiadások pedig 23·7%-ot tettek, míg az egész gyáriparra vonatkozólag a nyersanyagköltség 44·9%-os, s a személyi kiadások csak 18·9%-os arányt képviseltek. Ennek természetesen oka az is, hogy a ruházati ipart más fon-

tosabb üzemi vagy termelési költség alig terhelte, a tüzelő- és világítóanyagra, valamint a csomagolóanyagokra fordított költségeinek a termelési értékhez viszonyított aránya ugyanis még egyharmadát sem érte el annak, amit az egész gyáripar hasonló kiadásainak arányaként megállapítottunk.

A nyersanyagok magas értéke és a jelentékeny személyi költségek folytán a ruházati ipart terhelte aránylag a legnagyobb termelési és üzemi költség. Az ily címen felsorolt főbb kiadási tételek ugyanis a ruházati iparban 80·3%-át emésztették fel a termelési értéknek, míg a gyáripari átlagos kiadások aránya, mint láttuk csak 70·1%-ot tett. A ruházati ipar 1927. évi termelési értékéből, amely 46·3 millió pengőt ért el, ezek szerint 37·2 millió pengőt fordítottak a vállalatok a főbb üzemi és termelési költségek fedezésére, ami magában véve is eléggé mutatja, hogy a ruházati iparnak a gazdasági válságokkal fokozottabban nehéz volt megküzdenie. Az 1927. évi termelési érték azonban 13·7 millió pengővel nagyobb volt az előző évi termelésnél, amelyből ha levonjuk az újonnan felvett ipartelepek termelési értékét, még mindig 20·4%-os termelési értéktöbbletet állapíthatunk meg. A budapesti ruházati ipar helyzete tehát 1927-ben elég kedvezően alakult.

A ruházati ipari termelés alakulását 1921-től 1927-ig feltüntető adatok állandó növekedést mutatnak, sőt 1927-ben ugrásszerű emelkedés látható. Az utolsó békeévben, 1913-ban megállapított termelési értéknél is 73%-kal nagyobb termelésről szólnak az 1927. évi adatok. Ezzel az emelkedéssel szemben azonban rá kell mutatnunk arra, hogy a ruházati ipar egyike volt azoknak az iparcsoportoknak, amelyeknél a régebbi évekről rendelkezésre álló adatok a legkevésbbé voltak teljesek. A ruházati iparvállalatokról ugyanis a legnehezebb megállapítani a gyári jelleget, s igen nehéz a vállalatokkal megértetni, hogy a gyáripari statisztika körébe tartoznak azok az iparvállalatok is, amelyeknek gyárszerű ipartelepe nincs. Ezért a régebbi adatszolgáltatásokból több ipartelep kimaradt, bár megállapítható, hogy az 1927. évben először adatszolgáltatásra kötelezett olyan ruházati iparvállalatok, amelyek nem 1927-ben alakultak, nagyrészben csak 1927-ben érték el a gyári kereteket, tehát új gyári üzemeknek tekinthetők. A ruházati iparban észlelt nagyarányú fejlődés, amelyet az alábbi táblázaton ismertetünk, ezek szerint tényleges javulásról számol be a budapesti ruházati iparban.

80. A ruházati ipar termelése az 1913. évben és az 1921—1927. években pengőben és a drágulási index alapján számítva.

Év	Termelési érték			
	összesen ezer pengőben	index-számban	ezer békebeli vásárló-erejű pengőben	index-számban
1913	19.637	100	19.637	100
1921	12.153	62	14.731	75
1922	21.774	111	23.565	120
1923	22.271	113	16.745	85
1924	28.706	146	19.621	100
1925	30.199	154	20.713	105
1926	32.629	166	24.870	127
1927	46.298	236	33.968	173

De elég kedvező képet mutatnak a fővárosi ruházati ipari vállalatok 1927. évi üzleteredményei is. Az eladásra rendelkezésükre állott 52·9 millió pengő értékű áruból 45·3 millió pengő értékűt tudtak a piacokon elhelyezni s így az áruknak csak 14·2%-a maradt az 1927. év végén eladatlan. Ezzel szemben 1926-ban 17·0%-át nem tudták értékesíteni az eladásra rendelkezésükre állott áruknak. Így tehát a vállalatok bevétele 1927-ben 12·3 millió pengővel nagyobb volt, mint 1926-ban, ami 37·2%-os javulásról számol be.

A ruházati ipartelepek között csak 3 nagy gyári üzemet találunk, egy szabóipari vállalatot több, mint 300 munkással, egy bőrcipőgyárat közel 300 munkással és egy fehérneműi- és ágyneműkészítő ipartelepet 242 munkással. A ruházati ipartelepek a munkáslétszám szerint túlnyomólag kisebb üzemek, 83 telep munkáslétszáma nem érte el az 50-et, sőt ezeknek több mint felénél a munkáslétszám 20-on alul maradt. A középnagyságú ipartelepek száma viszont csak 23 volt, amelyek közül csak 9-nek volt 100-nál több munkása. De lássuk a legfontosabb ruházati ipari ágnak, a szabóiparnak főbb üzemi és termelési adatait, a munkáslétszám nagysága szerint csoportosítva az ipartelepeket.

81. A budapesti szabóipari gyári üzemek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	6	9	40	91	6·6	1·9	4.162	6.558
b) 21—50 munkással	1	—	33	—	—	—	189	—
Összesen.....	**7**	**9**	**73**	**91**	**6·6**	**1·9**	**4.351**	**6.558**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	2	3	117	185	7·0	7·0	669	1.278
b) 101—200 «	2	5	270	637	8·8	19·6	1.704	3.936
Összesen.....	**4**	**8**	**387**	**822**	**15·8**	**26·6**	**2.373**	**5.214**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással.....	—	—	—	—	—	—	—	—
b) 301— 500 «	—	1	—	316	—	—	—	2.512
c) 501—1.000 «	—	—	—	—	—	—	—	—
d) 1.000-nél több munkással ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen.....	—	**1**	—	**316**	—	—	—	**2.512**
Együtt	**11**	**18**	**460**	**1.229**	**22·4**	**28·5**	**6.724**	**14.284**

A szabóiparba tartozó gyári vállalatok számának megnövekedésével tehát a munkáslétszám csaknem megháromszorozódott s a termelési érték is jóval több, mint a kétszeresére emelkedett. Megjegyzendő azonban, hogy a fenti összeállításból kimaradt az a két szabóipari vállalat, amely ipartelepet nem tartott fenn, hanem csak otthon dolgozó munkásokat foglal-

koztatott. E két iparvállalat részére kiadórendszer mellett közel 200 munkás dolgozott s a két vállalat évi termelése 1·8 millió pengő értéket képviselt. A munkáslétszám alakulása különben a szabóiparban nem igen mutatja a termelési viszonyok változását, mert a szabóipari vállalatok jelentékeny számú külső munkást is foglalkoztatnak, úgyhogy a termelési érték nagyobb arányú növekedése mellett gyakran egészen csekély emelkedést látunk a munkáslétszámban, mert rendszerint az otthon dolgozó munkások végzik el a nagyobb megrendeléseknél a többletmunka legnagyobb részét. Az állandó munkáslétszám emelkedése a ruházati iparban csak hosszabb ideig tartó fokozottabb üzemmenet mellett indokolt, — legalább is általánosságban — ezért a termelési érték növekedése nem vonja maga után a munkáslétszám s a munkásteljesítmények arányos emelkedését. Viszont azonban épen ezért igen nehéz ellenőrizni a statisztikai bevallásokból, hogy a szabóipari vállalatok, úgyszintén mindazok a gyári üzemek, amelyek otthon dolgozó munkásokat alkalmaznak, valóban az egész termelésükre vonatkozó adatokat szolgáltatták-e be.

A ruházati ipar másik igen fontos ágában a bőrcipőgyártásban főleg a nagyobb iparvállalatoknál már kevesebb külső munkást találunk, de a kisebb cipőgyári üzemeknél még szintén vannak otthon dolgozó munkások, akik miatt az ipartelepek méreteit nehéz megállapítani. A 20-nál kevesebb munkást foglalkoztató 6 cipőgyári üzem például 42 otthon dolgozó munkást is foglalkoztatott az 1927. évi október hóban, de ezzel szemben a 9 szabóipari vállalat, amelynek ipartelepén szintén nem dolgozott 20 munkásnál több, 1927. októberében 597 otthon dolgozó munkást foglalkoztatott. Úgyhogy az otthon dolgozó munkásokat is beleszámítva, a 9 legkisebb szabóipari vállalat már a középnagyságú gyári üzemek kategóriájába esnék. A bőrcipőgyárak 50-nél nem több munkást alkalmazó 19 ipartelepén összesen 136 külső munkást, a középnagyságú 7 bőrcipőgyárban 188 külső munkást találunk, míg a legnagyobb bőrcipőgyár egyáltalán nem foglalkoztatott az ipartelepen kívül otthon dolgozó munkást. A gyárakban alkalmazott évi átlagos munkáslétszám alapján csoportosítva a 27 budapesti bőrcipőgyárat, azok főbb üzemi és termelési adatainak 1927. évi alakulását a 193. oldalon levő táblázat ismertetheti.

A fővárosban tehát 1927-ben 27 bőrcipőgyár volt üzemben, de ezek között csak egy nagy ipartelepet találunk, míg a többi kis gyári üzem volt, közülük csak 7 ipartelepen volt 50-nél valamivel nagyobb munkáslétszám. A 27 bőrcipőgyár termelése 1927-ben 10·1 millió pengőt tett, 43·2%-kal volt tehát több az 1926. évi termelési értéknél. A kis cipőgyárak átlag 200 ezer pengő, a középnagyságúak 500 ezer pengő, a nagy cipőgyári ipartelep pedig 2·8 millió pengő értékű termelést mutatott ki, a budapesti cipőgyári termelésnek tehát 37·0%-a esett a 10 kis gyárra, 35·2%-a a 7 középnagyságú ipartelepre s 27·8%-a a nagy cipőgyárra.

82. A budapesti bőrcipőgyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	5	6	71	87	26·1	31·2	645	740
b) 21—50 munkással	7	13	271	445	22·6	92·4	2.139	3.011
Összesen.....	**12**	**19**	**342**	**532**	**48·7**	**123·6**	**2.784**	**3.751**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	5	7	348	462	128·0	66·9	2.232	3.567
b) 101—200 «	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen.....	**5**	**7**	**348**	**462**	**128·0**	**66·9**	**2.232**	**3.567**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	1	1	206	280	101·1	101·6	2.064	2.821
b) 300-nál több munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen.....	**1**	**1**	**206**	**280**	**101·1**	**101·6**	**2.064**	**2.821**
Együtt	**18**	**27**	**896**	**1.274**	**277·8**	**292·1**	**7.080**	**10.139**

A budapesti cipőgyárak négy kivételével mind raktárra is termeltek, az 1927. évvégi raktári készletük azonban mindössze 1·2 millió pengő értéket képviselt, a 10·1 millió pengő értékű 1927. évi termelésükből, valamint az előző évről megmaradt 0·9 millió pengő értékű raktári készletükből tehát a cipőgyáraknak 9·8 millió pengő értékű árut sikerült az 1927. évben értékesíteniök. A fővárosi cipőgyárak 1927. évi fogyasztói csaknem kizárólag belföldi kereskedők és ügynökök voltak, csak mintegy 700 ezer pengő értékű árut adtak el más módon, nagyrészben fogyasztási szövetkezetek útján vagy közvetlenül a fogyasztóknak. Külföldre csak egy fővárosi cipőgyár tudott árut kivinni összesen 55 ezer pengő értékben.

A budapesti ruházati ipar 46·3 millió pengőnyi termelési értékéből tehát a legtöbbet 34·7%-ot a szabóipari vállalatok s utánuk 21·9%-ot a cipőgyárak állítottak elő. De jelentékeny összeget 20·0%-ot képviselt még a 31 fehérnemű- és ágyneműkészítő ipartelep is, amelyek között egy nagy gyár is volt 242 munkással és 1·4 millió pengő értékű termeléssel. A 31 fehérneműkészítő vállalat közül azonban 25 csak kis üzemet tartott fenn, amelyek az otthon dolgozó munkásokkal együtt átlag csak 27 főnyi munkáslétszámmal dolgoztak, 3 ipartelep azonban már átlag 100-nál több munkást foglalkoztatott, míg 1 üzemen kívül állott. A fehérneműt és ágyneműt készítő 31 ipartelepen kívül a ruházati iparban található 36 gyári üzem, mint láttuk, a kalapos, kesztyűs, divatárus és művirágkészítő és szűcsipar

között oszlott meg. A szabóipari és bőrcipőgyártó ipartelepeken kívül tehát 67 ruházati ipari üzemet találunk Budapesten, melyek közül 65 volt üzemben s 2 szünetelt. E 65 gyár együttes munkáslétszáma alig haladta meg a 2000 embert, mert egy vállalat csak otthon dolgozó munkásokat foglalkoztatott s így egy-egy ipartelepre még 26 főnyi munkáslétszám sem esett. A termelésük értéke pedig a 120 otthon dolgozó munkást foglalkoztató ipartelep termelésével együtt 20·1 millió pengőt tett, tehát átlag egy-egy telepre valamivel több jut a 300 ezer pengőnél. A termelési érték azonban ezeknél a ruházati iparba tartozó ipartelepeknél is jóval nagyobb volt 1927-ben, mint az előző évben. Az emelkedést a 8·2 millió pengő termelési értéktöbblet mutatja, amely 69·3%-os növekedésnek felel meg.

A budapesti ruházati ipar 1927. évi együttes termelési értéke, 46·3 millió pengő az előző évvégi raktári készlettel 52·9 millió pengő értékre emelkedett, amelynek 96·2%-át a belföldön, 3·8%-át külföldön értékesítették az iparvállalatok. A belföldi értékesítésnél 2·7 millió pengő folyt be az államtól, illetve városoktól és községektől s 2·0 millió pengő fogyasztási szövetkezetektől, a legnagyobbrészt azonban, 30·3 millió pengőt a budapesti ruházati gyári vállalatok a kereskedőknek és ügynököknek eladott árukért kapták, 7·9 millió pengőt pedig közvetlenül a fogyasztóktól. Külföldön a fővárosi ruházati ipari telepek mindössze 3·8 millió pengő értékű árut tudtak 1927-ben elhelyezni, ez a mennyiség azonban háromszorosa az 1926. évi kivitelünknek, úgyhogy a ruházati ipar helyzete még a kivitel szempontjából is javulást mutat.

24. A budapesti papíripari gyárak, sokszorosító- és műipari telepek.

A főváros gyáriparának a papirosiparba tartozó csoportjában 1927-ben 56 gyári jellegű ipartelepet találunk, amelyek közül csak egy kis üzem volt papirosgyár, a többi részben papirosárugyár, részben könyvkötőipari telep volt. A papirosipar a főváros gyáriparának az előállított iparcikkek termelési értéke szempontjából a legkisebb ága, de mintegy 3000 főnyi munkáslétszámával, valamint több régi alapítású kiválóan berendezett és elsőrangú teljesítményt elért ipartelepével méltán sorakozik a budapesti gyáripar számottevő iparcsoportjai közé. Az 56 papirosipari telep 1927-ben mind üzemben volt, s e telepeken október hóban 238 tisztviselő, 42 művezető és 3097 munkás dolgozott. A munkáslétszám 73·7%-a női munkás volt, de a tisztviselők között is találunk 99 nőt. A papirosipari telepek közül 19-nek a munkáslétszáma nem haladta meg a 20 munkást és 20 ipartelepen is csak 20-nál több, de 50-nél kevesebb munkás dolgozott, 11 ipartelep azonban már 51—100 munkást, 1 telep közel 200 és 5 ipartelep még 200-nál is több munkást foglalkoztatott. A budapesti papíripari gyárak közül tehát 5 ipar-

telep határozottan nagy gyári üzem volt, bárha nem is érte el egyik sem a 2½ millió pengő termelési értéket, de a papirosipar — minthogy Budapesten főleg papirosárugyárakról és könyvkötőipari telepekről van szó — igen alacsony értékű nyersanyaggal dolgozik, s így a termelési értéke is általában véve sokkal kisebb, mint a legtöbb más iparágé. Az 5 legnagyobb fővárosi papirosárugyár mindegyikének a termelése azonban meghaladta az 1 millió pengő értéket, ami a papirosárugyártásnál igen nagy teljesítményt jelent. Ezenkívül 2 ipartelep ½—1 millió pengő közötti, 20 ipartelep pedig ¼—½ millió pengő közötti termelési értéket tudott felmutatni. De az alapítási évet tekintve is megállapíthatjuk, hogy a fővárosi papirosipari gyárak között régi, jól megalapozott értékes ipartelepek vannak. Az egyik nagy gyár már a XIX. század első felében üzemben volt, egy másik ugyancsak több mint 200 munkást foglalkoztató ipartelep pedig már az ötvenes években alapíttatott. A századfordulón, 1900-ban a mai telepek közül már 23 papirosipari gyár fennállott, a háború kitörése előtt pedig 39 volt közülük üzemben.

A fővárosi papirosipar 1927-ben szintén kedvezőbb helyzetben volt, mint 1926-ban, bár a munkáslétszámban és a termelési értékben megállapítható emelkedést részben az 1927. évben először adatokat szolgáltató, de már 1926-ban is fennállott 4 papirosárugyár munkáslétszáma és termelése okozta. E 4 ipartelep 1927-ben 67 munkással 515 ezer pengő értékű termelést ért el. Minthogy azonban az évi átlagos munkáslétszám növekedése 1927-ben közel 700 munkást tüntet fel, a termelési értéktöbblet pedig csaknem elérte az 5 millió pengőt, az adatgyüjtés kiegészítéséből származó emelkedés nem nagyon módosítja azt az arányt, amelyet az 1927. évi adatok az előző évekkel összehasonlítva egyébként is feltüntetnek. Hogy a papirosárugyárak 1927-ben jobban voltak foglalkoztatva, mint az előző évben, kitűnik az ipartelepek üzemmenetének erősödését s a munkások nagyobb teljesítményét ismertető adatokból is. A gyárak 1927-ben 1·6 ezer üzemnappal többet dolgoztak, 4·3 ezer métermázsával, 16·6%-kal több szenet tüzeltek el, s 2·6 millió pengővel többet költöttek a főbb üzemi és termelési kiadások címén, mint 1926-ban. Ennek megfelelően a munkások munkateljesítménye is több volt 180·7 ezer munkanappal. Sőt a munkások nagyobb munkanapteljesítménye mellett a termelési érték egy munkanapra eső hányada is emelkedést mutatott. A budapesti papirosipari gyárak zöménél ugyanis, annál a 20 ipartelepnél, amely 250—500 ezer pengő közötti termelési értéket tudott felmutatni, egy-egy munkanapra 1927-ben 29·2 pengő esett a termelési értékből, míg 1926-ban csak 21·2 pengőt számíthatunk a munkások által teljesített egy-egy munkanapra jutott termelési érték gyanánt.

A budapesti papirosipari gyárak 1927. évi főbb üzemi és termelési adatait a munkáslétszám nagysága szerinti kategóriákba osztva a következő táblázaton mutathatjuk be:

83. A budapesti papír-, papirosáru- és könyvkötőipari telepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	17	19	188	235	85·5	114·0	1.619	2.131
b) 21—50 munkással	22	20	761	644	290·4	201·2	4.417	4.790
Összesen	**39**	**39**	**949**	**879**	**375·9**	**315·2**	**6.036**	**6.921**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	6	11	472	700	323·1	322·0	2.060	3.642
b) 101—200 «	5	1	875	195	662·2	337·5	6.523	1.723
Összesen	**11**	**12**	**1.347**	**895**	**985·3**	**659·5**	**8.583**	**5.365**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	—	5	—	1.199	—	507·3	—	7.146
b) 300-nál több munkással ...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	—	**5**	—	**1.199**	—	**507·3**	—	**7.146**
Együtt	**50**	**56**	**2.296**	**2.973**	**1.361·2**	**1.482·0**	**14.619**	**19.432**

A fővárosi papíripari gyárak üzemi és termelési költségei az alacsonyabbak közé tartoznak. A tisztviselői fizetések átlaga is 21·5%-kal kisebb volt az egész gyáriparra vonatkozó átlagos tisztviselői fizetéseknél s a munkabérek is alacsonyabbak voltak a női munkások magas számaránya miatt. Az átlagos órabérek ugyanis a papirosiparban 1927-ben csak 56 fillért tettek, míg az összes gyárimunkások átlagos órabére 65 fillért ért el. De alacsonyabb volt a papirosiparban a nyersanyagbeszerzésre fordított költség is, mert a legfőbb nyersanyag, a papiros, egyike a legolcsóbb nyersanyagoknak. A nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított kiadások összegéből ugyanis átlag egy-egy papirosipari gyárra 1927-ben 152 ezer pengő esett, míg az egész gyáriparban egy-egy ipartelepre átlag 427 ezer pengő nyersanyag stb. költség jutott. Mégis a papirosipar legfőbb üzemi és termelési költségeit a személyzeti költség és a nyersanyagköltségek teszik, mert a tüzelő- és világítóanyagokra és csomagolóanyagokra aránylag alig költöttek valamit a papirosipari gyárak. A főbb üzemi és termelési költségekből, melyek 13·9 millió pengőt értek el, 61·1%-ot tettek a nyersanyagokra s 35·5%-ot a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások.

A papirosipar 1927. évi termelése 19·4 millió pengő értéket képviselt, ami az előző évi termelési értéknél 30·3%-kal többet jelent. A termelés értékesítésénél a papirosipari gyárak 1927-ben jóval kedvezőbb eredményeket értek el, mint 1926-ban. Az előző évi készletet is beleszámítva 21·1 millió pengő értékű árukészletüknek ugyanis 94·1%-át el tudták helyezni s így 1927-ben 19·8 millió pengő bevételt biztosítottak, az előző évi 14·6 millió pengő értékű bevétellel szemben. Kivitelük egészen jelentéktelen volt. Az elszakított területeken 217·3 ezer, egyéb külföldön 102·8 ezer pengő

értékű árut tudtak csupán elhelyezni, de ez a kivitel az előző évit mégis 25·7%-kal múlta felül, tehát javulást mutat.

A fővárosi papirosipari gyárak legfőbb fogyasztói a belföldön a kereskedők és ügynökök, akik az 1927-ben belföldön eladott áruknak 65·9%-át vették át. Utánuk a gyáripari vállalatok következnek 2·5 millió pengő értékkel, azután a fogyasztó közönségnek közvetlenül eladott áru 2 millió pengő értékben és az állami szállítások 1·5 millió pengő értékben.

A gyáripari fogyasztók között elsősorban a sokszorosító- és műipar szerepel, amelynek a papirosipar a szállítója. Minthogy azonban a fővárosi papirosipari telepek között csak egy kisebb papírgyár található, a kapcsolatot a sokszorosító- és műiparral inkább a könyvkötőtelepek tartják fenn, amelyek a nyomdák részére végeznek nagyobb értékű munkát.

Budapestnek igen fejlett nyomdaipara van; az ország nyomdáinak 67·9%-a s a nyomdaiparban dolgozó munkásoknak 87·1%-a a fővárosban található. A sokszorosító- és műipart Budapesten a 76 fővárosi nyomdavállalat képviseli, melyek közül a munkáslétszám szerint 10 nagy gyáripari telepnek és 25 középnagyságú ipartelepnek minősíthető. A nyomdaiparban használt gépek motorikus erejét tekintve 2 ipartelepnek volt 500 lóerőnél nagyobb teljesítőképességű gépüzeme, 10 nyomda 201—500 lóerővel, 5 nyomda pedig 101—200 lóerővel dolgozott s ugyancsak 5 nyomdánál a gépüzem 51—100 lóerő kapacitású volt. Lóerőteljesítmény szerint tehát a fővárosi nyomdák 71·1%-a kis gyári üzem s 26·3%-uk középnagyságú ipartelep volt, nagy ipartelepnek pedig csupán 2 nyomda minősíthető. A nyomdaiparban azonban túlnyomólag kisebb kapacitású motorok vannak használatban, ezért az összes gyárakra nézve megállapított lóerőkategóriák a nyomdavállalatoknak nem felelnek meg.

A budapesti nyomdákban 1927-ben 1864 villamos motor volt üzemben, tehát egy-egy telepre átlag 24 villamos motor számítható, míg az összes gyárakra átlag csak 12 villamos motor jutott. De míg az egész gyáriparban használt villamos motorok átlagos teljesítőképessége csaknem 10 lóerőt képviselt, a nyomdaiparban átlag csak 2·8 lóerős villamos motorok voltak alkalmazásban. A nyomdák villamos motorjai közül ugyanis 44·4%-nak a teljesítőképessége nem haladta meg az 1 lóerőt, s a többieknek a háromnegyedrésze nem volt nagyobb 5 lóerőnél.

A termelési értéket tekintve 7 budapesti nyomdát sorozhatunk a nagy ipartelepek csoportjába, tehát azok közé az iparvállalatok közé, amelyek a $2^1/_2$ millió pengőt meghaladó értékű termelést mutattak ki. Ezenkívül 9 fővárosi nyomda, több, mint 1 millió, 14 több, mint egy félmillió s 12 nyomda $^1/_4$ millió pengőt maghaladó termelést ért el 1927-ben. A nyomdaipari termelés összes értéke ezek szerint 53·9 millió pengőt tett, s így 14·2 millió pengővel több volt mint 1926-ban. A nyomdaipari termelés értékének emelkedését a nagy nyomdák erősebb üzemmenete indokolja. Ha azokat az ipar-

telepeket, amelyek 1927-ben vétettek csak fel a gyáripari adatgyüjtés kereteibe, de már az előző évben is fennállottak, valamint azok munkáslétszámát és termelését is leszámítjuk, megállapíthatjuk, hogy 1927-ben új gyári jellegű nyomda a fővárosban nem létesült s a fennállott vállalatok mintegy 7·2 ezer főnyi munkáslétszámából, mely több, mint 1000 munkással haladta meg az előző évi létszámot, csak 400 és egynéhány munkás vehető többletnek, viszont a termelési értékben közel 10 millió pengő értéktöbblet mutatkozott. a fővárosi nyomdaipar tehát 1927-ben jóval nagyobb teljesítményt ért el, mint az előző évben.

A nyomdák tisztviselőlétszáma alig változott, csupán 4·4%-os emelkedést látunk, amely megfelel a munkáslétszám növekedésének. A tisztviselői fizetésekre és a munkabérekre fordított költségek azonban 1927-ben 3·6 millió pengővel meghaladták az előző évi hasonló kiadásokat. Az emelkedést a művezetők és munkások évi keresményének a növekedése okozta, ezzel szemben a tisztviselőknek 1927-ben kevesebb jutott, mint 1926-ban. A munkáskeresmények javulása a munkásteljesítmény emelkedésével áll összefüggésben. A munkások által teljesített összes munkanapok száma több, mint 300 ezer munkanappal meghaladta az előző évi teljesítményt, az éjtszakai munkában 109 munkással dolgozott több 1927-ben, mint 1926-ban, természetes tehát, hogy a munkások bérkeresménye s a nyomdák munkabérköltsége emelkedett.

A sokszorosító- és műiparban a főbb üzemi és termelési költségek közül a munkabérekre kifizetett összeg a legmagasabb, 1927-ben a tisztviselői fizetésekre és munkabérekre esett hányad 58·5%-ot tett, tehát az egész gyáriparra kiszámított személyzeti kiadások arányát a kétszeresénél is jobban meghaladta. Már a tisztviselői fizetések is valamivel magasabbak voltak a nyomdaiparban az átlagos gyáripari tisztviselő járandóságoknál, a művezetői fizetéseknél azután ez a különbség 72·1%-ra emelkedett, a munkások átlagos órabére pedig 113 fillért tett s így csaknem mégegyszer akkora volt, mint az egész gyáriparra kiszámított 65 filléres órabérátlag. A nyomdaipari munkások nagyobb munkateljesítménye folytán az 1927. évi fejenkinti bérkeresményük 2650 pengőt ért el, ami az átlagos gyáripari munkáskeresményeknél 62%-kal nagyobb jövedelmet jelentett a nyomdák munkásainak. A sokszorosító- és műiparban találjuk tehát a legjobban fizetett munkásokat, akiknek az évi jövedelme azt mutatja, hogy az 1927. évi helyzetük még a békebelinél is jobb volt. A reálmunkabérek szerint ugyanis a sokszorosító- és műiparban 1927-ben 35%-kal többet kerestek a munkások, mint az utolsó békeévben 1913-ban. Sőt a napibérük még nagyobb arányban, 39%-kal emelkedett. Abból, hogy az 1927. évi bérkeresményük növekedése nem érte el a napibérek emelkedésének az arányát, megállapítható, hogy a nyomdaipari munkások foglalkoztatottsága 1927-ben valamivel alatta maradt a háború előtti, 1913. évi állapotnak, amikor kétségkívül erősebben dolgozott a fő-

városi nyomdaipar is, mert a fogyasztóterülete, az akkori országhatárok között mintegy háromszorosa volt a mainak, sőt akkor nagyobb kiviteli lehetőség is nyílott a számára, míg a mai elzárkózottság különösen a szomszédos államoknál csaknem lehetetlenné teszi a magyar nyomdaipari termékek exportját.

A budapesti nyomdaipari vállalatok 1927. évi termelésének 53·9 millió pengőt kitevő értéke az előző évről maradt másfél millió pengő értékű nyomdaipari termékekkel együtt csaknem teljes mértékben a belföldi fogyasztás céljait szolgálta. Az eladott 54·1 millió pengő értékű nyomdaipari termékekből 53·9 millió értékű, azaz 99·6% a belföldön értékesíttetett, csupán 0·3% került az elszakított területekre s 0·1% egyéb külföldre. A sokszorosító- és műipari termelési értékből 3·7 millió pengőt a legnagyobb, több mint 500 munkást foglalkoztató nyomda állított elő. Egy-egy munkásra itt átlag 7·3 ezer pengő termelési érték jutott. Abban az 5 nyomdában pedig, amelyik mindegyike 301—500 közötti munkáslétszámmal dolgozott, az 1927. évi 15·6 millió pengőt kitevő termelési értékéből pedig egy-egy munkásra 7·6 ezer pengő esett. Ezzel szemben a 41 kis nyomdában tehát, ahol 50-nél kevesebb munkás dolgozott, egy-egy munkásra átlag csak 6·5 ezer pengő számítható e nyomdák összes termelési értékéből. Minthogy a nyomdaiparban a főbb termelési és üzemi költségekből a legnagyobb rész a munkabérekre esett, megállapíthatjuk, hogy a kisebb nyomdák üzemi költsége lényegesen nagyobb volt, mint a nagy nyomdaipari vállalatoké.

A fővárosi nyomdák főbb üzemi és termelési adatait a munkáslétszám nagysága szerint csoportosítva az alábbi táblázatban ismertetjük:

84. A budapesti sokszorosító- és műipari telepek főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt nyomdák							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	25	22	312	285	220·6	203·8	1.555	1.715
b) 21—50 munkással	17	19	581	613	321·3	278·6	3.411	4.113
Összesen	**42**	**41**	**893**	**898**	**541·9**	**482·4**	**4.966**	**5.828**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	9	10	712	662	436·8	374·9	4.273	4.944
b) 101—200 «	12	15	1.639	2.041	1.460·2	1.885·6	12.288	16.347
Összesen	**21**	**25**	**2.351**	**2.703**	**1.897·0**	**2.260·5**	**16.561**	**21.291**
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással	2	4	498	1.034	387·5	801·6	2.942	7.502
b) 301— 500 «	6	5	2.370	2.061	1.869·2	1.458·6	15.234	15.616
c) 501—1.000 «	—	1	—	503	—	605·5	—	3.670
d) 1.000-nél több mukással....	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**8**	**10**	**2.868**	**3.598**	**2.256·7**	**2.865·7**	**18.176**	**26.788**
Együtt	**71**	**76**	**6.112**	**7.199**	**4.695·6**	**5.608·6**	**39.703**	**53.907**

A budapesti nyomdaipari vállalatoknak tehát minden kategóriájában fejlődést mutatnak az 1927. évi adataik. A legnagyobb az emelkedés természetesen a 10 nagy nyomdánál, amelyek a nyomdaiparban dolgozó munkásoknak a felét foglalkoztatták s a nyomdaiparban installált motorikus erőnek a felét használták s a nyomdaipar összes termelési értékének is a felét állították elő. A nagy nyomdák 1927. évi munkáslétszáma 25·5%-kal, motorikus üzemének teljesítőképessége 27%-kal s a termelése 47·4%-kal emelkedett, ami teljes egészében a javuló helyzetüket mutatja, mert a 10 nagy nyomda között egy sincs olyan, amelyik az 1926. évi termelési adatok között ne szerepelt volna. Hogy a nagy nyomdák száma mégis 2-vel több, mint volt 1926-ban, az onnan származik, hogy a középnagyságú nyomdák közül 2 a munkáslétszám növekedése folytán 1927-ben a nagy gyárak körébe emelkedett. Az 1927. évben a gyári jellegű nyomdák közé sorozott 5 nyomdaipari vállalat, amelyek mindegyike már 1926-ban is fennállott s 1927-ben 4·8 millió pengő értékű termelést mutatott ki, egy kis nyomda kivételével mind a középnagyságú nyomdákhoz tartozott. Minthogy azonban a kis- és középnyomdák 1927. évi termelése 5·6 millió pengővel volt több, mint az előző évi, a kis és középnagyságú nyomdák helyzete is némi javulást mutatott 1927-ben.

25. Az élelmezési és élvezeti cikkeket termelő budapesti gyárak.

Magyarország gyáriparának legnagyobb csoportja az élelmezési és élvezeti cikkeket termelő ipar, amelybe a gyári jellegű ipartelepek 23·8%-a, a gyári munkásoknak pedig 15·5%-a tartozott s amelynek termelése szolgáltatta az egész gyáripari termelés 39·4%-át. Budapest gyáriparában szintén igen nagy súllyal szerepel az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipar, a gyárak számát tekintve azonban már nem áll az első helyen az iparcsoportok között, mint az országos viszonylatban és a munkáslétszám 14·0%-os aránya sem éri el az országos arányt, amely 15·5%-ot tett. A termelési értéknél még nagyobb az eltérés; a budapesti élelmezési és rokoniparok termelési értéke ugyanis 32·7%-át képviselte a főváros gyáripari termelésének, míg az országos gyáriparban az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító ipar termelése 39·4%-ot ért el. Ezek az arányszámok azonban kidomborítják a főváros élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparának a nagy méreteit és kimagasló jelentőségét is.

Budapest élelmezési és rokonipara 1927-ben 167 gyári jellegű ipartelepből állott, amelyek között 12 malom és 23 tésztaárugyár, 33 cukorkagyár, 32 szalámi- és húsárugyár képviselték a legfontosabb iparágakat. De a főváros élelmezése szempontjából igen fontos szerepet játszott a tejtermékek előállításával foglalkozó 4 ipartelep és a 4 sör- és malátagyár,

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

valamint a 7 jéggyár is. Az ország gyáripari termelésében is fontos tényező volt a 3 budapesti dohánygyár és a 16 ásványvízkiaknázó telep, mely utóbbiak közé vannak sorozva a fővárosi vízművek is. A főváros élelmezési és élvezeti cikkeket előállító iparát ezeken kívül még 13 növényi konzervgyár és 14 konyak-, likőr-, pálinka- és rumgyár képviselte, de találunk még 2 szeszgyárat, 1 cukorgyárat, 1 kávékonzervgyárat, 1 burgonyazúzót és 1 magtisztítótelepet is.

A 167 élelmezési és rokonipari gyár közül 161 volt 1927-ben üzemben, a szünetelő telepekből 5 volt malom s 1 húsárugyár. Az üzemben volt gyárak között 15 nagy ipartelepet és 39 középnagyságú gyárat mutatnak ki a munkáslétszámadatok, tehát az élelmező ipartelepek között kisebb arányban szerepelnek a kis gyárak. A gyárak átlagos munkáslétszáma is mutatja, hogy a főváros élelmezési ipartelepei nagyobbak az átlagosnál. A budapesti összes gyárak 1927. évi átlagos gyárankinti munkáslétszáma ugyanis 78 munkásra tehető, míg az élelmezési és rokoniparokba tartozó telepeken 1927-ben átlag 82 munkás dolgozott. Pedig az 1927. évi tisztviselői és munkáslétszámadatok az élelmezési iparban a személyzet apasztásáról számolnak be. Átlag egy-egy ipartelep 1926-ban még 17 tisztviselőt s 87 munkást foglalkoztatott, míg 1927-ben csak 14 tisztviselő és 82 munkás jut átlag egy-egy élelmezési cikkeket előállító fővárosi gyárra. Az összes tisztviselői létszámban ez a csökkenés 5·7%-ot jelent, a munkáslétszámban azonban 6·7%-os emelkedés következett be, mert 1927-ben a gyárak száma 10·5%-kal növekedett.

A gyárak és a munkások teljesítménye az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipar erősebb üzemmenetéről tájékoztat. A gyárak 48·8 ezer napon át voltak üzemben, tehát az üzemnapok száma 6·6 ezerrel több volt, ami a gyárankinti teljesítményt 6 nappal emeli. A munkások munkateljesítménye meghaladta a 4 millió munkanapot s így több mint 300 ezer munkanappal felülmúlta az előző évi teljesítményt, átlag tehát minden egyes munkás 5 nappal többet dolgozott 1927-ben, mint 1926-ban. A gyárak nagyobb teljesítményét mutatja az is, hogy míg 1926-ban 19 ipartelep dolgozott megszakítás nélkül, addig 1927-ben 39 ipartelepen folyt egyhuzamban a munka.

Az ipartelepek közül 28 éjjel is dolgozott s az éjjeli munkában 5·8 ezer munkás vett részt. Ilyen teljesítmény mellett 21 ipartelep elérte a teljesítőképességének a határát, 63·9 millió pengő értékű iparcikket állítva elő. A fővárosi élelmezési és rokoniparok 1927. évi szénfogyasztása is emelkedést mutatott, mert a gyárak közel 200 ezer métermázsával több szenet tüzeltek el, mint az előző évben. A gyárankinti szénfogyasztás azonban, mint a gyáriparban általában, az élelmezési és rokoniparokba tartozó telepeken is csökkent. Egy-egy gyár ugyanis 1926-ban 14·7 ezer métermázsa szenet

tüzelt el, míg 1927-ben egy-egy gyárra 14·1 ezer métermázsa szénfogyasztás esett.

A budapesti élelmezési ipar egyik legfontosabb ága, a malomipar, a háború utáni években egyre zsugorodik össze, 1927-ben még szűkebb keretek közé húzódott vissza, mint aminők között 1926-ban volt. A mai Magyarország a főváros nagy, elsőrangúan berendezett malomtelepeit, melyek az iparilag fejlett nagy nyugati államokban is mintaszerű malmok gyanánt szerepelnének, kellően foglalkoztatni már nem tudja, a budapesti nagy malmok közül egyre több kénytelen beszüntetni az üzemet. Az 1926. évben még a 12 budapesti malom közül 9 fővárosi malom dolgozott, 1927-ben már csak 7 volt üzemben, újabb két malom egész éven át szünetelt. A budapesti malmok 1926. és 1927. évi főbb üzemi és termelési adatait a munkáslétszám szerint csoportosítva, láthatjuk, hogy az üzemben volt nagymalmok több munkást és több lóerőt használtak 1927-ben, mint az előző évben, a malomipari munkáslétszám és a malmok összes motorikus ereje a két malom üzembeszüntetése folytán azonban lényegesen csökkent.

Ha a fővárosi malmok 1921—1927. évi termelését a gabonatermés alakulásával hasonlítjuk össze, a terméseredménynek a malmok foglalkoztatottságára gyakorolt hatásáról a következő képet nyerjük:

85. A terméseredmények és a budapesti malmok termelése 1921—1927-ben.

Év	Búza-	Rozs-	A malmokban előállított őrlemények métermázsában	A malmok termelésének értéke ezer pengőben
	termés métermázsában			
1921	14,346.944	5,879.867	2,701.565	97.851
1922	14,894.912	6,387.792	1,627.104	65.269
1923	18,426.572	7,944.139	2,076.359	60.084
1924	14,034.771	5,614.498	2,204.199	82.162
1925	19,506.881	8,261.662	2,475.194	110.672
1926	20,386.825	7,980.011	2,172.682	91.707
1927	20,938.081	5,680.983	2,233.075	93.416

A budapesti malmok termelése, mely az utolsó békeévhez viszonyítva csak 23·3%-át teszi az 1913. évi fővárosi malomipari termelésnek, sőt a drágulási index figyelembevételével még annál is sokkal kevesebbet, mindössze 17·1%-ot képvisel, az 1927. évben 1·7 millió pengővel meghaladta az előző évi termelési értéket s így a budapesti élelmezési és rokonipari termelés legnagyobb részét, 25·4%-át a malomipari termelés szolgáltatta. A fővárosi malmok főbb üzemi és termelési adatainak 1927. évi alakulását egyébként a következő táblázaton ismertethetjük:

86. A budapesti malomipar főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt malmok							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	3	1	243	84	4.986·0	377·0	15.879	9.410
b) 101—200 «	4	4	501	525	10.264·5	8.611·2	25.078	40.081
Összesen	**7**	**5**	**744**	**609**	**15.250·5**	**8.988·2**	**40.957**	**49.491**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	2	2	496	558	6.568·0	6.601·5	50.750	43.925
b) 300-nál több munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**2**	**2**	**496**	**558**	**6.568·0**	**6.601·5**	**50.750**	**43.925**
Együtt	**9**	**7**	**1.240**	**1.167**	**21.818·5**	**15.589·7**	**91.707**	**93.416**

A termelési érték nagysága szerint a budapesti élelmezési és élvezeti cikkeket előállító iparba tartozó gyárak közül a malomipar után a dohánygyárak következnek, amelyek 1927. évi termelése az egész fővárosi élelmezési ipari termelés 18·2%-át tette. A 3 dohánygyár közül 2 átlag 650 munkást foglalkoztatott, a harmadik közel 1300 munkást foglalkoztatott, tehát egymaga olyan nagy volt, mint a másik kettő együtt. Ez utóbbi dohánygyár 24·3%-kal növelte a munkáslétszámát, a másik kettő ellenben 11·0%-kal apasztotta. A termelési érték a legnagyobb dohánygyárban meghaladta a 10 millió pengőt s közel 2 millióval nagyobb volt az 1926. évi termelésnél. A két kisebb dohánygyár termelésénél azonban, amely átlag sokkal nagyobb volt, mint a legtöbb munkást foglalkoztató telepé, mert a két gyár együtt 56·2 millió pengő értékű termelést mutatott ki 1927-ben, igen nagy csökkenést látunk, úgyhogy az egész fővárosi dohánygyártás termelési értéke ennek folytán 24·3%-kal csökkent 1927-ben. A 3 budapesti dohánygyár 1926. évi termelési értéke ugyanis 88·4 millió pengőt tett, míg 1927-ben csak 67 millió pengő értékű termelést mutattak ki.

Egyik legjelentősebb ága a budapesti gyáripar élelmezési ipari csoportjának a szalámi-, húsáru-, hús- és halkonzervgyártás, melybe 1927-ben 32 fővárosi gyári üzem tartozott, de közülük 1 üzemen kívül állott. A húsárugyárak száma 1927-ben 6 gyári üzemmel szaporodott és pedig a legkisebb gyárak kategóriájában 3, a középnagyságú gyárak csoportjában pedig 4 új gyárat találunk, de ezzel szemben 1 nagy ipartelep több, mint 400 munkással megszűnt, úgyhogy a húsiparban dolgozó munkások száma 1927-ben csökkent. A megszűnt nagy húsfeldolgozó ipartelep miatt nagy mértékben csökkent a nagy húsipari gyárak csoportjában kimutatott termelési érték is, sőt csökkent a kis gyárak termelése is, holott azok száma és

munkáslétszáma, valamint a gépüzemük teljesítőképessége emelkedést mutatott. A kis gyáraknál azonban a termelési érték nem a legkisebb kategóriában csökkent, ahol a gyárak száma szaporodott s azzal megsokszorozódott a legkisebb gyárak termelése is, hanem a 21—50 munkást foglalkoztató 11 gyárnál láttunk igen nagy, 30·7%-os apadást. A budapesti húsipari gyárak zöménél, a 9 középnagyságú ipartelepnél pedig a termelési értékben 18·6 millió pengőt kitevő, tehát nagyarányú emelkedés következett be 1927-ben. Ennek következtében a budapesti szalámi-, húsáru- és húskonzervgyárak termelése 1927-ben 10·2 millió pengő értékű gyarapodást tüntet fel, ami a termelés 24·6%-os növekedésének felel meg. A húsfeldolgozó ipartelepek termelésének ilyen arányú fokozása a fővárosi lakosság fogyasztásának az emelkedését mutatja, bár a budapesti húsárugyárak több, mint 5 millió pengő értékű árút külföldön adtak el, ugyanis az 1927. évi termelésük 3·5%-át sikerült az elszakított területeken, 6·2%-át pedig egyéb külföldön értékesíteniök. A fővárosi húsfeldolgozó gyárak főbb üzemi és termelési adatait a gyárakat munkáslétszám szerint csoportosítva a következő táblázaton ismertetjük:

87. A budapesti húsfeldolgozó gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	7	10	50	78	38·0	71·0	654	3.947
b) 21—50 munkással	11	11	331	334	157·0	293·0	21.084	14.601
Összesen	**18**	**21**	**381**	**412**	**195·0**	**364·0**	**21.738**	**18.548**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	7	308	517	308·0	405·5	9.107	24.626
b) 101—200 «	1	2	129	286	326·0	459·2	2.166	5.255
Összesen	**5**	**9**	**437**	**803**	**634·0**	**864·7**	**11.273**	**29.881**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	—	—	—	—	—	—	—	—
b) 301—500 «	2	1	791	329	818·5	472·0	8.572	3.376
c) 500-nál több munkással ...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**2**	**1**	**791**	**329**	**818·5**	**472·0**	**8.572**	**3.376**
Együtt	**25**	**31**	**1.609**	**1.544**	**1.647·5**	**1.700·7**	**41.583**	**51.805**

A termelési érték aránya szerinti sorrendet követve, a húsipari gyárak után a sör- és malátagyárak következnek a budapesti élelmezési és élvezeti cikkeket termelő iparban, amelyek termelése 11·0%-át szolgáltatta az egész iparcsoport összes termelési értékének, holott csak 4 sörgyárat találunk a fővárosban. De a négy sörgyár közül 2 igen nagy ipartelep, közel ezer-ezer munkással dolgozik s a harmadik is nagy gyár, mert munkáslétszáma meghaladta a

200 munkást, a termelése pedig az 5 millió pengő értéket. A fővárosi sörgyárak közül a legnagyobb már a hatvanas években létesült s 1927-ben több, mint 20 millió pengő értékű sört állított elő. A másik nagy sörgyár, amelyiknek a termelése szintén meghaladta a 10 millió pengő értéket, a kilencvenes években alapíttatott. A három nagy fővárosi sörgyár mindegyikének termelőképessége meghaladta a százezer hektolitert, sőt a negyedik is többet termelt tízezer hektoliternél. Az ország sörtermeléséből, mely 1927-ben 689·4 ezer hektolitert tett, mintegy 90%-ot a budapesti sörgyárak állítottak elő. A fővárosban működő 4 sörgyár fontosabb üzemi és termelési adatait a következőkben mutatjuk be:

88. A budapesti sör- és malátagyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	—	—	—	—	—	—	—	—
b) 21—50 munkással	1	—	30	—	349·7	—	655	—
Összesen	1	—	30	—	349·7	—	655	—
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	—	1	—	56	—	349·7	—	2.249
b) 101—200 «	1	—	183	—	2.069·0	—	4.019	—
Összesen	1	1	183	56	2.069·0	349·7	4.019	2.249
III. Nagy gyárak:								
a) 201— 300 munkással	—	1	—	205	—	2.079·0	—	5.376
b) 301— 500 «	—	—	—	—	—	—	—	—
c) 501—1.000 «	2	2	1.847	1.839	9.749·3	9.783·8	29.241	32.951
d) 1.000-nél több munkással...	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	2	3	1.847	2.044	9.749·3	11.862·8	29.241	38.327
Együtt	4	4	2.060	2.100	12.168·0	12.212·5	33.915	40.576

A négy sörgyár munkáslétszáma tehát meghaladta a 2.000 embert s a gyárakban használt motorikus erő is nagy teljesítőképességet mutatott. A sörgyárak termelése pedig 40·6 millió pengőt tett, amelyből 94·5% a nagy sörfőzdékre esett. A sörtermelés értékemelkedése 19·6%-os növekedésről számol be, a budapesti sörgyárak tehát 1927-ben jelentősen fokozták a termelést, ami a nagyon meleg nyárral összefüggő sörfogyasztás emelkedésének volt a következménye. A sörgyárak az 1927. évi termelésükből, hozzávéve az előző évi raktári készletet is, 52 millió pengő értékű sört vittek 1927-ben piacra, de annak csak 76·3%-át értékesítették, míg a többi eladatlanul raktáron maradt. Az eladott sör 39·6 millió pengőt kitevő értéke csaknem az egész 1927. évi termelési értéket jelenti, a sörgyárak üzleti eredményei tehát 1927-ben nem épen kedvezőtlenek, bár nem olyan jók, mint 1926-ban voltak.

Az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparba tartozó budapesti ipartelepek közül még a cukorkagyárakat érdemes kiemelni, amelyek száma a gyári jellegű ipartelepek nagyobb csoportját mutatja, termelésük értéke pedig szintén elég jelentős, 1927-ben meghaladta a 20 millió pengőt, amely az ország cukorkagyártásának csaknem az egész mennyiségét jelenti. A 33 cukorkagyár között 3 nagy, több mint 200 munkást foglalkoztató ipartelepet is találunk, míg az összes cukorkagyárak 1·8 ezer munkással dolgoztak s csaknem 2000 lóerő teljesítőképességű motorikus erőt használtak. A cukorkagyárak túlnyomó része, 21 ipartelep, természetesen kis gyári üzem volt, de ezek termelése mégis elég nagy hányadát tette az egész cukorkagyártásnak, míg a 9 középnagyságú ipartelepre a termelés 40·8%-a, a 3 nagy cukorkagyárra pedig 33·9%-a esett. A termelés legerősebben a középnagyságú gyáraknál fokozódott, azok 1927-ben 53·5%-kal termeltek többet, mint 1926-ban. Az összes cukorkatermelés pedig 3 millió pengő értéktöbbletet mutatott fel, ami 17·5%-os növekedésnek felel meg. A budapesti cukorkagyárak 1927. évi üzemi és termelési adatainak az alakulását munkáslétszám-kategóriák szerint a következő adatok ismertetik.

89. A budapesti cukorkagyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkás-létszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	13	18	164	243	108·2	182·4	1.414	2.616
b) 21—50 munkással	9	3	337	128	349·5	231·9	3.799	2.541
Összesen	**22**	**21**	**501**	**371**	**457·7**	**414·3**	**5.213**	**5.157**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	7	277	478	236·8	337·5	1.741	5.465
b) 101—200 «	2	2	236	263	290·2	290·5	3.674	2.848
Összesen	**6**	**9**	**513**	**741**	**527·0**	**628·0**	**5.415**	**8.313**
III. Nagy gyárak:								
a) 201—300 munkással	3	3	695	695	744·4	913·8	6.730	6.918
b) 300-nál több munkással....	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**3**	**3**	**695**	**695**	**744·4**	**913·8**	**6.730**	**6.918**
Együtt	**31**	**33**	**1.709**	**1.807**	**1.729·1**	**1.956·1**	**17.358**	**20.388**

A felsorolt és részletesen ismertetett iparágakba tartozó gyárakon kívül még 83 élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipartelep volt 1927-ben Budapesten, amelyek közül 3 ipartelep érte el a nagy gyárakra megállapított határokat, a székesfővárosi vízművek, egy tejterméket előállító ipartelep és egy szeszgyár. E három nagy ipartelep együttes termelési értéke 36·3 millió pengőre tehető, tehát mintegy tizedrészét teszi a főváros élelmezési

és rokonipari termelésének. A nem részletezett iparágakba van sorozva ezenkívül 15 középnagyságú ipartelep is, amelyek együttes termelése 34·9 millió pengőre értékelhető, tehát szintén csaknem ugyanannyit tett, mint az előbb említett 3 nagy ipartelepé. Úgyhogy a 83 szóbanforgó élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipartelep összes 1927. évi termelése 94·4 millió pengő értéket állított elő s ezzel az egész élelmezési és rokonipar a fővárosban 367·5 millió pengő értékű termelést mutatott ki 1927-ben, mindössze 14·8 millió pengővel többet, mint az előző évben.

A budapesti élelmezési és élvezeti cikkeket előállító ipar tehát 1927-ben nem ért el olyan nagy termelést, amilyen az ipartelepek számának 10·5%-os emelkedéséből s az élelmezési iparnak ebből folyó megerősödését tekintve várható lett volna. A gyárankinti átlagos termelés közel 200 ezer pengővel csökkent 1927-ben. Ezzel szemben azonban a gyárak főbb üzemi és termelési költségei 34·2 millió pengő emelkedést mutattak, ami a gyárankinti átlagos költségnél is valamelyes növekedést jelent. Különösen emelkedtek a nyersanyagköltségek, amelyek 1927-ben több, mint 30 millió pengő költségtöbbletet okoztak a budapesti élelmezési és rokonipari gyáraknak. A nyersanyagokra fordított kiadások egyébként ebben az iparban aránylag sokkal nagyobbak, mint más iparokban. A főbb üzemi és termelési költségek 80·1%-át a nyersanyagok, fétgyártmányok és üzemi segédanyagok beszerzésére fordított kiadások tették.

Sőt vannak ebben az iparban egyes iparágak, amelyeknél a nyersanyagköltség aránya még ennél is jóval nagyobb volt, például a malomipar, ahol a megőrölt gabona értéke 90·5%-ot tett, a húsfeldolgozó- és tejtermékgyárak, ahol 88·5% körül mozgott a nyersanyagra fordított költség a főbb üzemi és termelési kiadások között. Viszont vannak az élelmezési iparba tartozó telepek, amelyeknél rendkívül alacsony a nyersanyagérték, például az ásványvízkiaknázó telepek, vízművek, jéggyárak. Az élelmezési és élvezeti cikkeket termelő gyárak túlnyomó részénél mégis az egész gyáriparra vonatkozó átlagos 64·0%-ot kitevő nyersanyagköltség hányadot meghaladó arányban volt a nyersanyagokra fordított kiadás. Sőt az előállított iparcikkek értékéhez viszonyítva is jóval nagyobb arányt képviseltek ebben az iparban a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi anyagokra fordított kiadások, mint az egész gyáriparban általában, bár az összes főbb üzemi és termelési költségeknek a termelési értékhez viszonyított aránya az ipari főcsoportok között az élelmezési és rokoniparokban egyike volt a legalacsonyabbaknak. Az egész gyáriparban 70·1%-ot elért arányszámmal szemben ugyanis az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító iparba tartozó gyáraknál csak 68·4%-ot tett a főbb üzemi és termelési költségeknek az előállított iparcikkek értékéhez viszonyított arányszáma.

Meglepően alacsony a személyzeti kiadásokra fordított összeg, amely 1927-ben csupán 30·2 millió pengőt, a termelési értéknek mindössze 8·2%-át

képviselte, holott az egész gyáriparban 18·9%-os volt az aránya. A tisztviselői fizetések az élelmezési iparban 6·0%-kal alacsonyabbak voltak az átlagos gyáripari tisztviselői fizetéseknél, a munkabéreknél pedig még nagyobb eltéréseket látunk. Az előmunkásoknál átlag 1 pengőt, a férfi szakmunkásoknál 81 fillért,a női szakmunkásoknál 47 fillért tett a különbség az élelmezési iparban dolgozó munkások és az egész gyáriparban alkalmazott összes munkások átlagos napibére között. Az összes munkásokra kiszámított átlagos órabérek pedig 13·8%-kal voltak alacsonyabbak az élelmezési iparban, mint az egész fővárosi gyáriparban, aminek magyarázata a fentebb említett okon kívül — hogy az élelmezési és élvezeti iparban általában véve alacsonyabbak a munkabérek, mert a munkások igen nagy részénél különleges szakismeret kevésbbé szükséges, mint a többi iparokban — az a körülmény is, hogy az élelmezési és élvezeti cikkeket előállító ipartelepek munkáslétszámában nagyobb arányban szerepelnek a nők, mint a gyáriparban általában. A budapesti gyári munkások között ugyanis 1927-ben 31·6%-ot képviselt a női munkások számaránya, míg az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipartelepek munkáslétszámából 38·9% volt a nő.

Az élelmezési iparban a munkabérköltségek 1927. évi alakulása, mely szerint a munkáslétszám 6·7%-os emelkedése ellenére 2 millió pengővel csökkentek a gyári személyzet javadalmazására fordított kiadások, az ipartelepeken alkalmazott munkások évi bérkeresményénél kétségkívül csökkenéssel járt. A munkások 1927. évi átlagos bérkeresménye 1485 pengőt tett, ami 5%-kal kevesebb az 1926. évi bérkeresménynél. A munkabéreknél azonban a munkásoknak csaknem minden kategóriájában emelkedést állapíthatunk meg. A férfi munkások között az 1927. évi októberi állapot szerint az előmunkásoknál 19%-kal, a szakmunkásoknál 13%-kal, a napszámosoknál pedig 5%-kal magasabbak voltak a napibérek, mint az 1926. évi októberi munkabérek, sőt a női munkásoknál is növekedett a munkabér, az előmunkások bérét kivéve, amely nem egészen 1%-os csökkenést mutatott. A női szakmunkások azonban 3%-kal, a napszámosok pedig 16%-kal kaptak nagyobb munkabéreket 1927-ben, mint 1926-ban.

Minthogy a budapesti élelmezési és élvezeti cikkeket előállító iparban a munkabérek mellett a munkások munkanapteljesítménye is emelkedett, mert az egy munkásra esett átlagos munkanapteljesítmény az 1926. évi 303 munkanap helyett 1927-ben 308 munkanapot tett, a gyárak munkabérköltségeinek csökkenésénél a munkabérek és a munkásteljesítmény alakulása helyett más magyarázatot kell keresnünk. Már a munkáslétszámot a munkások alkalmaztatási minősége szerint részletező októberi adatoknál megállapíthatjuk, hogy az élelmezési és rokoniparokban a munkáslétszám emelkedése csak a napszámosoknál következett be, míg az előmunkások és szakmunkások létszáma az előbbieknél 16·9%-os, az utóbbiaknál pedig 23·0%-os arányban csökkent. A munkáslétszámot ily módon részletező adatoknak hullámzását

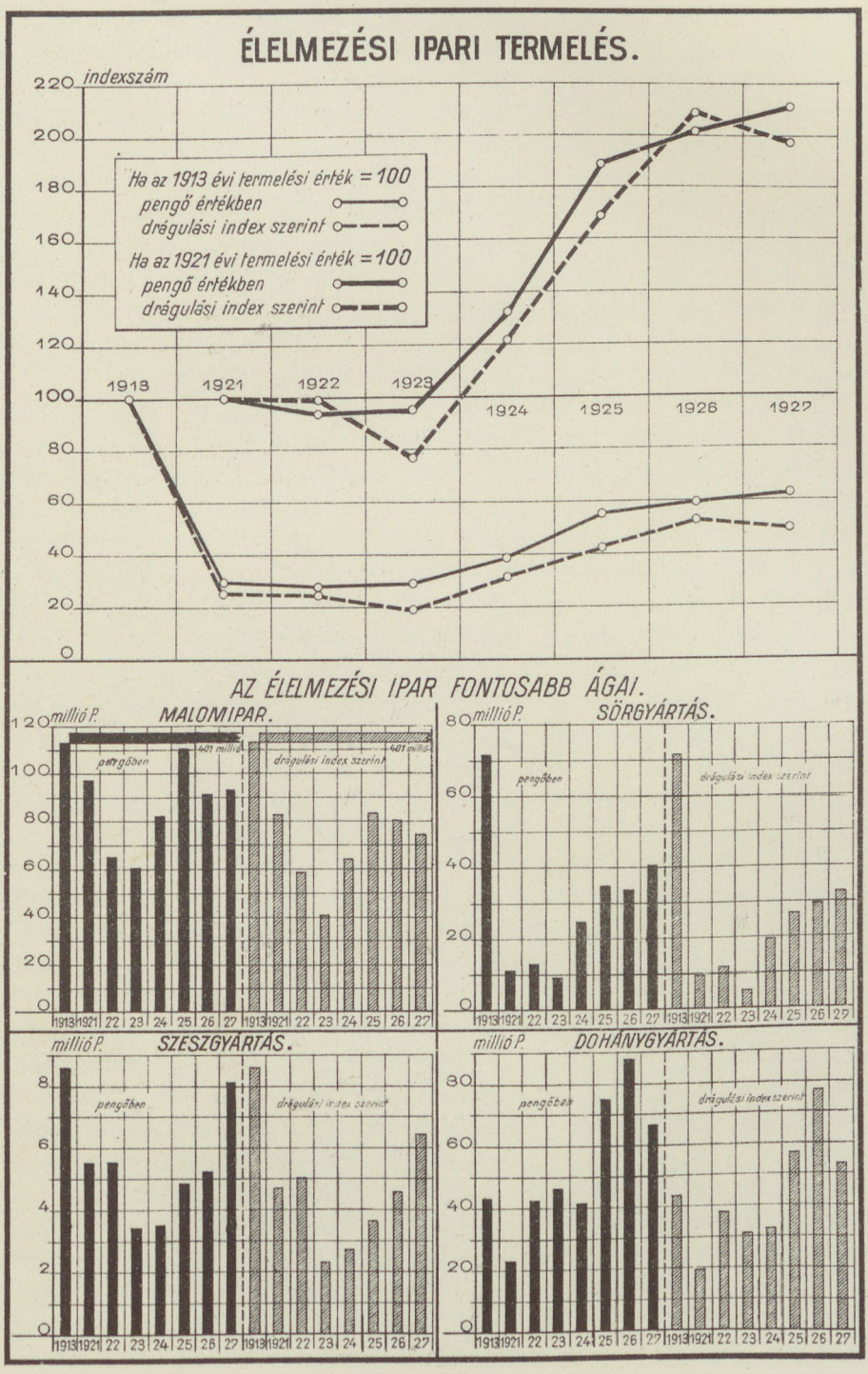
ÉLELMEZÉSI IPARI TERMELÉS.
indexszám
Ha az 1913 évi termelési érték = 100
pengő értékben
drágulási index szerint
Ha az 1921 évi termelési érték = 100
pengő értékben
drágulási index szerint
1918
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
AZ ÉLELMEZÉSI IPAR FONTOSABB ÁGAI.
millió P.
MALOMIPAR.
pengőben
drágulási index szerint
millió P.
SÖRGYÁRTÁS.
pengőben
drágulási index szerint
millió P.
SZESZGYÁRTÁS.
pengőben
drágulási index szerint
millió P.
DOHÁNYGYÁRTÁS.
pengőben
drágulási index szerint

vizsgálva az 1927. év folyamán még nagyobb eltolódások tűnnek ki, amelyek szerint a nagyobb bérek mellett dolgozó előmunkások és szakmunkások létszáma az 1927. év folyamán még nagyobb arányban csökkent, mint ahogy azt az októberi adatok mutatják. Az előmunkások száma ugyanis 1927. januárban 25·1%-kal, áprilisban pedig 19·3%-kal volt kisebb az 1926. év megfelelő időszakában megállapított létszámnál, úgyszintén a szakmunkásoknál is januárban 24·3%-kal s áprilisban 23·0%-kal volt alacsonyabb 1927-ben a munkáslétszám, mint 1926. január, illetve április hónapjában. A júliusi munkáslétszámnál az 1927. évi csökkenés ugyan nem nagyobb, mint ahogy az októberinél láttuk, de szintén elég jelentős, az előmunkásoknál 16·9%-ot, a szakmunkásoknál 19·6%-ot tett.

A munkáslétszámban tehát 1927-ben olyan eltolódásokat mutatnak az adataink, amelyek szerint a nagyobb bérfizetésű munkáskategóriák átlag 20—25%-os csökkenése állapítható meg, ami kétségkívül jelentékeny munkabérköltség megtakarítással járt. Ezt támogatják ezenkívül a munkások munkanapteljesítményét feltüntető adatok is, amelyek szerint az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó iparban a 300 ezer napot meghaladó összes munkanapteljesítményi többlet mellett az előmunkások által teljesített munkanapok száma 45 ezerrel, a szakmunkások munkanapteljesítménye pedig csaknem 210 ezermunkanappal csökkent, a többlet tehát a napszámosoknál mutatkozó 558 ezer munkanapból álló többteljesítményből származott. Az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó budapesti ipartelepek tehát, hogy a fogyasztási válság mellett a nyersanyagok drágulását ellensúlyozzák, csak úgy tudtak gazdaságosan termelni, hogy olcsóbb munkaerőt alkalmaztak s a munkabérköltségeket, amelyek aránya egyébként is a legalacsonyabb az élelmezési és rokoniparokban, még csökkentették.

Az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó fővárosi ipartelepek 1927. évi üzleti eredményei is azt mutatják, hogy a nyersanyagárak emelkedésével a belföldi fogyasztás nem tud annyi árut felvenni, amennyit az ipartelepeknek termelőképességük kihasználása mellett előállítaniok kellene. Az 1927. évben már csak 21 élelmezési és rokonipari gyár dolgozott teljes kapacitással, csaknem a fele az 1926. évben termelőképességüket teljes mértékben kihasználó ipartelepeknek. De még ezeknek a gyáraknak a termelése is csökkent. Az 1926. évben teljes kapacitással termelő 40 ipartelep ugyanis 141·5 millió pengő értékű iparcikket állított elő, 1927-ben 21 ilyen ipartelep már csak 63·9 millió pengő értékű árut termelt.

Az előállított élelmezési és élvezeti cikkek elhelyezése az árúpiacon nem kedvezőtlenebb az 1927. évinél. Az előző évről megmaradt 40·4 millió pengő értékű árúkészlettel együtt 407·9 millió pengőt kitevő értékű élelmiszerből, illetve élvezeti cikkből 303·7 millió pengő értékben a belföldön, 5·2 millió pengő értékben elszakított területeken és 53·3 millió pengő értékben egyéb külföldön értékesítettek a gyárak. De míg 1926-ban csak 32 fővárosi

élelmiszergyar exportált, 1927-ben már 40 ipartelep keresett piacot a külföldön a termelvényei számára, bár a 40 gyár csaknem ugyanannyit tudott kivinni, mint az előző évben a 32 ipartelep.

A külföldön elhelyezett 53·3 millió pengő értéket képviselő élelmiszerből 82·5%, tehát a legnagyobb rész a budapesti malmok exportjára esett. A fővárosi malomipar ugyanis 1927. évi termelésének csaknem a felét, 49·2%-át külföldön értékesítette. Mintegy 3 millió pengő értékű lisztet az elszakított területeken, felerészben a cseh-szlovák köztársasághoz csatolt területen adtak el, 14·4 millió pengő értékűt pedig Cseh-Szlovákia többi területére vittek ki. A legnagyobb részét, 54·2%-át a fővárosi malmok lisztkivitelének, az Ausztriába exportált 23·8 millió pengő értékű őrlemény tette, míg Svájcba 1·9 millió, Németországba és Lengyelországba pedig közel egy-egy millió pengő értékű kivitelük volt. A malomipar után a szalámigyárak és egyéb húsfeldolgozó ipartelepek kivitele volt a legnagyobb. E gyárak több, mint 5 millió pengő értékű exportot értek el, melyből 36·1% az elszakított területekre jutott, de csaknem ugyanannyit, 32·3%-ot szállítottak Ausztriának is. Az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó budapesti ipartelepek 1927. évi üzleti eredményei csaknem 12 millió pengővel nagyobb bevételről számolnak be, mint az 1926. évieik, de árukészletüknek 1927-ben csak 88·8%-át tudták értékesíteni, míg 1926-ban 90·5%-át helyezték el annak. Különösen nehézségekbe ütközött az értékesítés a malomiparban, ahol 22 millió pengő értékűnél több liszt maradt az 1927. év végén eladatlanul raktáron, míg a sörgyártásnál, ahol 12·3 millió pengő értékű árut, az 1927. évi sörtermelés 30·4%-át, nem tudták a gyárak értékesíteni, a raktáron maradt iparcikkek túlnyomólag félkészáruból állottak.

26. A budapesti vegyészeti gyárak.

A vegyészeti ipar helyzete 1927-ben általában véve kedvezően alakult, bár egyes ágaiban az erős verseny hatásaként súlyos küzdelmek árán volt csak lehetséges a termelés folyamatosságát fenntartani. A műtrágyagyártás az állami műtrágya-akció folytán erősen fellendült, a vegyészeti iparnak az építkezésekkel és útépítésekkel kapcsolatosan érdekelt ágaiban szintén fokozódott a termelés, a növényvédőanyag gyártásban, a kőolajfinomítóknál és világítógázgyártásban hasonlóképen javulást mutatnak az adatok. A növényolajiparban már alig állapítható meg fejlődés, a keményítőipar, a csontipar, a szappanipar és a festékipar pedig a nyersanyagok drágulása és a fogyasztás csökkenése miatt határozottan rosszabb viszonyok között termelt 1927-ben, mint az előző évben.

A fővárosi vegyészeti gyárak helyzetét az 1927. évi adatok általánosságban szintén kedvezőbbnek tüntetik fel. A vegyészeti iparba tartozó

gyáraknak és a vegyi gyárakban dolgozó munkáslétszámnak több, mint a fele a főváros gyáriparához, illetve gyári munkáslétszámához tartozott, a vegyészeti ipari termelés értékéből pedig 86·1%-ot, tehát több, mint négyötöd részt a budapesti gyárak állítottak elő. A fővárosi vegyi gyárak száma 1927-ben 123-ra emelkedett, amivel a vegyiparban dolgozó munkások 5·3 ezer főből álló évi átlagos létszámában 13·5%-os emelkedés következett be. A gyárak tisztviselőlétszáma azonban elég nagy mértékben, 9·5%-kal csökkent s a munkáslétszámban is az emelkedés túlnyomólag csak a napszámosok táborát növelte, míg az előmunkásokra és szakmunkásokra alig jutott belőle. Egyébként is a vegyészeti iparban a napszámosok teszik a munkáslétszám zömét, 83·7%-át, amelynek viszont a felét női napszámosok alkotják.

A napszámosok arányának jelentőségét még jobban kidomborítják a teljesített munkanapok számának megoszlását feltüntető adatok, amelyek szerint a 177 ezer munkanapot tett 1927. évi többteljesítményből az előmunkásokra és szakmunkásokra semmi sem jutott, sőt a képzett munkások kategóriáiban csökkenés állott be s csak a napszámosok munkanapteljesítménye növekedett. A munkásteljesítmény fokozása a gyárak üzemnapteljesítményének emelkedésével járt együtt. A budapesti vegyészeti gyárak 1927. évi összes üzemnapjainak száma csaknem elérte a 35 ezer üzemnapot, amely több, mint 4 ezer üzemnappal jelent nagyobb foglalkoztatottságot a vegyiparban 1927-ben, mint amilyent az 1926. évi adatok tüntetnek fel. A gyárak közül 20 volt olyan, amely éjjel is folytatta az üzemet, 4 ezret meghaladó munkáslétszámot foglalkoztatva az éjjeli munkában. A fővárosi vegyészeti gyárak jobb foglalkoztatottságát mutatják ezenkívül a szénfogyasztási adatok is. Az 1927. évben felhasznált szénmennyiség ugyanis már meghaladta az egy millió métermázsát és így 120 ezer métermázsával felülmúlta az előző évi szénfogyasztást. Hasonló arányban emelkedett a többi tüzelő- és világítóanyagfogyasztás is, sőt a villamos áram felhasználásnál még nagyobb, 14·4%-os növekedés állapítható meg.

A budapesti vegyészeti ipari gyárak közül az ipartelepek számát tekintve, kiemelkednek a gyertya-, szappan- és illatszergyárak 28 ipartelepppel, a vegyészeti szerek előállításával foglalkozó gyárak 27 teleppel, az egyéb vegyészeti cikkeket készítő gyárak 17 iparteleppel s a festék-, lakk-, kékítő-, tinta- és iróngyártással foglalkozó gyárak 16 iparteleppel. A gyárak munkáslétszáma szerint azonban már más a csoportosítás. A legtöbb munkást, közel másfél ezret, a budapesti gázgyárak foglalkoztatták, de ezernél több munkás dolgozott a gyertya-, szappan- és illatszergyárakban is. Azután a vegyészeti szereket előállító ipartelepek következnek 850 munkással, melyeket a műtrágyagyárak követnek 437 munkással. Végül a gyárak termelési értékének a nagysága alapján a fővárosi gázművek és egy műtrágyagyár után 3 nagy szappangyár, 1 bőrkenőcsöt és 1 vegyészeti szereket előállító ipartelep termelése tűnik ki. Ennek következtében a legnagyobb ter-

melést elért vegyészeti iparágak a fővárosban a gázgyártás, idesorozva egy brikettgyárat is 23·4 millió pengő értékű termeléssel, a gyertya-, szappan- és illatszeripar a zsiros növényolajgyártással együtt 23·0 millió pengő termeléssel, a vegyészeti szereket gyártó ipar 17·1 millió pengő s a műtrágyagyártás 11·9 millió pengő értékű termeléssel.

A budapesti vegyészeti gyárak nagyságkategóriák szerinti megoszlása egyébként a kis gyárak túlnyomó többségét mutatja. A munkáslétszám nagysága szerint csak a gázgyár és egy műtrágyagyár esik a nagy gyárak csoportjába s 22 ipartelep tekinthető csupán középnagyságú gyárnak, 96 ipartelep ellenben csak kis gyárnak minősíthető. A vegyi gyárak 61·7%-ában a munkáslétszám nem haladta meg a 20 munkást s így 74 gyár a legkisebb gyári kategóriába tartozott. Valamivel emeli a vegyészeti gyárak nagyságcsoportok szerinti megoszlását a gyárakban használt motorikus erő teljesítőképessége alapján történt osztályozás. A nagy gyárak csoportjába ugyanis, tehát a több mint 500 lóerős gépüzemmel dolgozó ipartelepek kategóriájába, 6 vegyészeti gyár tartozott s 29 vegyipari telep használt 51—500 lóerő munkabírású erőgépeket, tehát a középnagyságú gyárak száma is jóval nagyobb volt, mint a munkáslétszám alapján történt osztályozás mutatta. A fővárosi vegyészeti gyárak között azonban 20 olyan ipartelepet is találunk, amely motorikus erő nélkül dolgozott s az év nagy részében nem volt annyi munkása sem, hogy gyári jellegű ipartelepnek lett volna tekinthető. Minthogy azonban mégis legalább az év egy részében elérte a gyári kereteket, a vegyészeti gyárak közé soroztatott. Ezeknek a gyáraknak az évi átlagos munkáslétszáma gyárankinti átlagban alig állott 8 munkásból.

A vegyészeti iparban — mint láttuk — a munkáslétszám nagy hányadát a napszámosmunkások képviselték, ezért az átlagos munkabérek elég alacsonyaknak tűnnek fel. A munkások 1927. évi átlagos bérkeresménye 1643 pengőt tett, ami 5 pengő 42 filléres napibérátlagnak felel meg. Az átlagos órabérek pedig 63 fillért tettek, tehát a vegyipari gyárakban dolgozó munkások bére átlagban valamivel kisebb volt az egész gyáriparra vonatkozólag kiszámított munkabéreknél. A munkások alkalmaztatási minősége szerint alakult munkabéreknél azt látjuk, hogy a vegyészeti iparban az előmunkások napibére úgy a férfi, mint a női előmunkásoknál jóval alacsonyabb volt az előmunkásoknak a gyáriparban általában fizetett napibéreknél. A férfi szakmunkásoknál azonban már fordított volt az arány, a vegyészeti gyárak fizettek többet az átlagosnál. Úgyszintén magasabb bérek mellett dolgoztak a vegyi gyárak férfi napszámos munkásai is, míg a nők a szakmunkások és a napszámosok között egyaránt alacsonyabb munkabéreket kaptak az átlagosnál. Ezek a különbségek végül annyira kiegyenlítődnek, hogy a vegyészeti iparban az átlagos napi keresmény csak kevéssel maradt az egész budapesti gyáriparra vonatkozólag megállapított átlagos napibérek színvonala alatt. A vegyipari munkások magasabb munkanapteljesítménye

VEGYÉSZETI IPARI TERMELÉS.

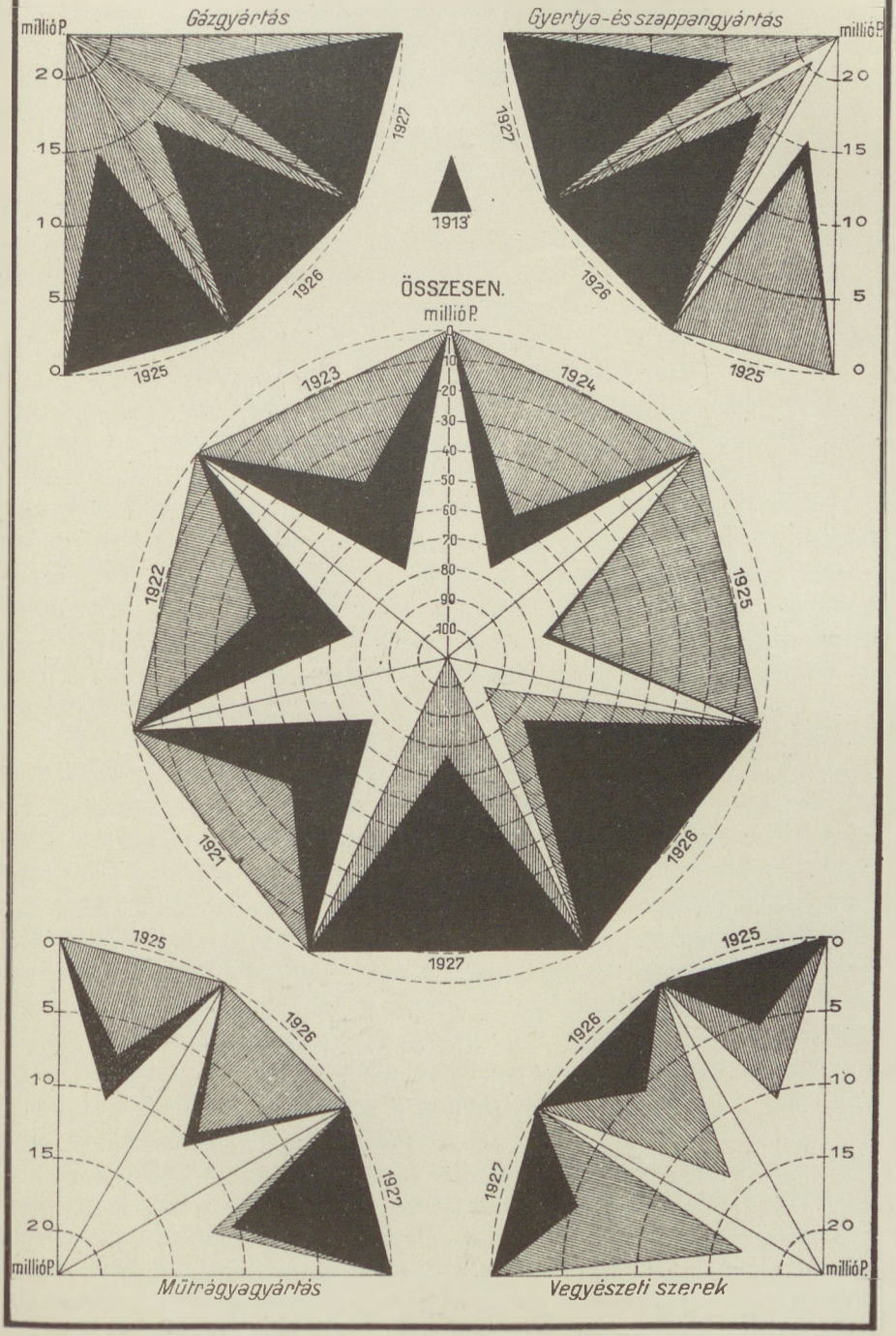

folytán pedig az évi bérkeresményük még meg is haladta az átlagos gyári munkáskeresmények összegét.

A vegyészeti iparba tartozó gyárak között az iparágak sorrendjében első helyen a 4 kőolajfinomító telep áll. Ezek közül 3 középnagyságú, átlag több mint 70 munkást foglalkoztató ipartelep volt, a negyedik azonban kis gyár, mert a munkáslétszáma nem érte el az 50-et. A négy kőolajfinomító-telep 1927-ben 7·6 millió pengő értékű termelést mutatott ki, amelyből az 1927. év végén 1·7 millió pengő értékű áru maradt raktáron, viszont nem sokkal kevesebb volt az 1926. évről maradt raktári készlet értéke sem, tehát az ásványolajfinomító gyáraknak az 1927. évben elért termelési értékkel csaknem egyenlő üzleti bevételük volt.

A fővárosi gázművek közel másfélezer munkással és 7·2 ezer lóerő teljesítőképességű motorikus erővel 22·5 millió pengő értékű termelvényt állítottak elő. Nyersanyaguk legnagyobb részét közel másfél millió métermázsa külföldi szén alkotta s így a nyersanyagokra fordított összes kiadásuk mintegy 6·5 millió pengőt tett, amelyhez 6·4 millió pengő személyi kiadás s közel 2 millió pengő fűtési és világítási költség járult, úgyhogy a fővárosi gázgyárak főbb üzemi és termelési költsége a termelési értéknek kétharmad részét felemésztette. Ezenkívül azonban igen jelentős kiadási tételek szerepelnek a gázgyártásnál a gázvezetékek, mérőszerkezetek felszerelésével és karbantartásával, valamint a gázszolgáltatás ellenőrzésével járó költségekből kifolyólag is, úgyhogy a gázművek üzemi és termelési költségei aránylag nagyobb hányadát teszik a termelési értéknek, mint ahogy az a legtöbb más iparágnál megállapítható.

A keményítő-, enyv- és albumingyártással foglalkozó 5 fővárosi ipartelep közül 3 kis gyári üzem, 2 pedig középnagyságú gyár volt. Ennek az iparágnak nem egészen 6 millió pengő értéket képviselő termeléséből több mint 4 millió pengő értékű iparcikket a két középnagyságú ipartelep állította elő. Hasonló arányban oszlott meg a termelési érték a vegyészeti gyárak legnagyobb csoportjánál, a gyertya-, szappan- és illatszerkészítő ipartelepek csoportjánál is. A 27 üzemben volt fővárosi gyertya-, szappan- és illatszergyár közül 20 volt kisüzem és csak 7 középnagyságú ipartelep. A kisgyárak termelési értéke mégis a felét sem érte el a középnagyságú gyárakban előállított iparcikkek értékének. A gyertya-, szappan- és illatszerkészítéssel foglalkozó budapesti gyárak főbb üzemi és termelési adatait egyébként a gyárak munkáslétszáma alapján nagyságkategóriákba osztva a 90. táblázat alapján ismertethetjük. (L. 214. o.)

A kocsikenőcs-, bőrkenőcs- és csizmamázgyártással foglalkozó 11 fővárosi gyár, egy 73 munkást foglalkoztató ipartelep kivételével, mind kis gyári üzem volt, sőt 8 telepen még 20 munkás sem dolgozott átlagban. E 11 gyár termelése mégis jelentős értéket, 8·4 millió pengőt képviselt, holott a telepek közül kettő motorikus erő nélkül végezte a termelést. A festék-, lakk-,

kékítő- és iróngyártással foglalkozó 16 gyári jellegű ipartelep munkáslétszám szerinti megoszlásánál hasonló volt a helyzet, mint a kenőcsgyáraknál, termelésük értéke azonban 2 millió pengővel kevesebb értéket képviselt. A 16 festék-, lakk-, kékítő- és iróngyár közül is csak egy volt, amelyik a kis gyárak kategóriáját meghaladta, 13 telep ellenben a 20 munkásnál kisebb munkáslétszámú telepek közé tartozott. A gyárak 6·4 millió pengő értékű termelésből azonban csak 17·6% esett a középnagyságú ipartelep termelésére, tehát egyharmada sem annak, amit a hasonló méretű bőrkenőcsgyár állított elő.

90. A budapesti gyertya-, szappan- és illatszergyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	10	13	104	140	198·0	317·0	1.941	2.306
b) 21—50 munkással	6	7	224	231	185·4	196·3	3.157	4.719
Összesen	**16**	**20**	**328**	**371**	**383·4**	**513·3**	**5.098**	**7.025**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	4	4	299	300	550·6	320·8	7.045	5.611
b) 101—200 «	2	3	225	401	150·3	446·5	8.076	9.894
Összesen	**6**	**7**	**524**	**701**	**700·9**	**767·3**	**15.121**	**15.505**
III. Nagy gyárak	—	—	—	—	—	—	—	—
Együtt	**22**	**27**	**852**	**1.072**	**1.084·3**	**1.280·6**	**20.219**	**22.530**

A fővárosi vegyészeti gyárak között egyik legfontosabb iparág a műtrágyagyárak csoportja, nemcsak azért, mert a 3 műtrágyagyár egyike több, mint 400 főből álló munkáslétszámával és közel 12 millió pengő értékű termelésével kimagaslik a vegyészeti ipari gyárak közül, hanem azért is, mert a műtrágyagyártás egyike a legfontosabb s az utóbbi években különösen fejlődésnek indult iparoknak. A 3 fővárosi műtrágyagyár közül azonban a másik kis ipartelep volt, alig 20 munkással, míg a harmadik 1927-ben üzemen kívül állott, úgyhogy a műtrágyagyártást tulajdonképen a fővárosban csak az egy nagy ipartelep képviselte.

Az aszfalt, kátrány és rokoncikkek gyártásával foglalkozó 9 budapesti gyár, melyek az építkezések és útépítések miatt 1927-ben — mint már említettük — erősen voltak foglalkoztatva, összesen 5·6 millió pengő értékű termelést mutattak ki. A vegyészeti iparnak ez az ága tehát a fővárosban aránylag kisebb arányban szerepel a vegyipari termelésben, mint ahogy az a fővárosi építkezésekkel kapcsolatosan kínálkozó munkaalkalom mellett

várható volna. Az aszfalt, kátrány és rokoncikkek gyártásával foglalkozó 9 budapesti ipartelep közül 6 kis gyár volt, amelyek együttes termelése 2 millió pengőn alul maradt, 3 ipartelep azonban már a középnagyságú gyárak csoportjába tartozott, sőt egyikük közel esett a nagy gyárak kategóriájához. E három nagyobb ipartelep termelése meghaladta a 3·6 millió pengő értéket.

A fővárosi vegyészeti gyárak között a gyertya-, szappan- és illatszergyárak csoportja mellett a legnagyobb számmal, 27 iparteleppel, a vegyészeti szereket gyártó ipartelepek csoportja szerepel. E gyárak közül 1927-ben 26 ipartelep volt üzemben. A gyárak munkáslétszámát s az előállított iparcikkek értékét tekintve ugyan a vegyészeti szereket előállító ipartelepek nem ütik meg azt a mértéket, amit a gyertya-, szappan- és illatszergyárak, de a vegyészeti szereket előállító 26 gyárban is 850 munkás volt foglalkoztatva, több, mint 2 ezer lóerő teljesítőképességű motorikus erő volt használatban s az 1927. évi termelési érték is meghaladta a 17 millió pengőt, tehát a budapesti vegyipari termelési értéknek 15·3%-át ez az iparág szolgáltatta s így a gázgyárak 21%-os és a gyertya-, szappan- és illatszergyárak 20·6%-os aránya után a harmadik helyet foglalta el a vegyészeti iparágak között a budapesti vegyészeti ipar termelési értékében való részesedésnél. A vegyészeti szereket előállító budapesti gyártelepek főbb üzemi és termelési adatait a gyárak nagyságkategóriái szerint csoportosítva a következő táblázat mutatja be:

91. A vegyészeti szereket előállító budapesti gyárak főbb üzemi és termelési adatai 1926-ban és 1927-ben.

A gyárak nagyságkategóriái a munkáslétszám szerint	Az üzemben volt gyárak							
	száma		munkáslétszáma		motorikus ereje HP-ben		termelési értéke ezer pengőben	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1926
I. Kis gyárak:								
a) Legfeljebb 20 munkással ...	13	15	111	106	571·7	624·8	2.506	3.150
b) 21—50 munkással	5	6	167	206	611·9	641·6	2.001	2.835
Összesen	**18**	**21**	**278**	**312**	**1.183·6**	**1.266·4**	**4.507**	**5.985**
II. Középnagyságú gyárak:								
a) 51—100 munkással	3	2	270	176	204·6	111·3	6.278	4.652
b) 101—200 «	2	3	233	362	515·5	640·1	2.774	6.446
Összesen	**5**	**5**	**503**	**538**	**720·1**	**751·4**	**9.052**	**11.098**
III. Nagy gyárak	—	—	—	—	—	—	—	—
Együtt	**23**	**26**	**781**	**850**	**1.903·7**	**2.017·8**	**13.559**	**17.083**

Az egész budapesti vegyészeti ipari termelés 1927-ben 111·7 millió pengő értékű iparcikk előállítását mutatja, tehát 17·6 millió pengő értékkel többet termeltek a vegyipari gyárak 1927-ben, mint az előző évben. A főbb

üzemi és termelési költségek ezzel szemben 78·2 millió pengőt emésztettek fel, ami a termelési értéknek 70·1%-át teszi, a vegyészeti iparban tehát a főbb üzemi és termelési költségeknek az előállított iparcikkekhez viszonyított aránya megegyezik az egész budapesti gyáriparra vonatkozó arányszámmal. A főbb üzemi és termelési költségek részletezésénél már nagyobb eltolódásokat látunk. A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások az élelmezési és élvezeti cikkeket gyártó ipar után a vegyészeti iparban voltak a legalacsonyabbak, a termelési értéknek csupán 14·6%-át tették. Ez a százalékos arány az előző évi arányszámnál kisebb, mert a vegyészeti gyárak 1927. évi munkáslétszámában a napszámosok aránya emelkedett, tehát a munkabérköltségek csökkentek. A tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások összege azonban így is kerek egy millió pengővel meghaladta az előző évi hasonló kiadásokat, ami 6·6%-os emelkedésnek felel meg. Ezzel szemben azonban a munkáslétszámban 13·5%-os, a teljesített munkanapok számában pedig 12·3%-os növekedést állapíthatunk meg.

A felhasznált nyersanyagok költsége a vegyészeti iparban aránylag valamivel több volt, mint a gyáriparban általában. Legmagasabb nyersanyagköltséggel az ásványolajfinomítók dolgoztak, utánuk a műtrágyagyárak, gyertya-, szappan- és illatszergyárak, valamint a festékgyárak következnek, amelyeknél a felhasznált nyersanyagok értéke jóval magasabb volt, mint a többi vegyipari gyárban. A budapesti vegyészeti gyáraknak ezek a csoportjai ugyanis nagy részben külföldi nyersanyagot dolgoztak fel, tehát a nyersanyagbeszerzés ezekben az iparágakban aránylag magasabb költségekkel járt.

A fűtési és világítóanyagokra fordított kiadásoknál nincs lényegesebb eltérés az egész vegyészeti iparban s a gyáriparban általában megállapított arányszám között, a vegyészeti ipar egyes ágaiban azonban már lényegesebb eltérések mutatkoznak. A budapesti vegyipari gyárak együtt a termelt iparcikkek értékének csak 4·4%-át fordították 1927-ben tüzelő- és világítóanyagok beszerzésére, az ásványolajfinomító telepeken azonban a fűtési és világítási költség már 8·7%-ot, a gáz- és brikettgyártásnál 8·3%-ot s a keményítő-, enyv- és albumingyártásnál pedig 5·9%-ot emésztett fel az előállított iparcikkek értékéből. Viszont a bőrkenőcs-, kocsikenőcs- és csizmamázgyártásnál mindössze 0·7%-át s a festék-, lakk-, kékítő-, tinta- és irongyártásnál is csak 1·5%-át tették a fűtő- és világítóanyagokra fordított kiadások a termelési értéknek; ez utóbbi iparágakban ugyanis több ipartelep motorikus erő nélkül dolgozott.

Aránylag igen magas költséget jelentettek a vegyészeti iparban a csomagolóanyagokra fordított kiadások is. Az 1927-ben üzemben volt 120 fővárosi vegyipari gyár ugyanis több, mint 6 millió pengőt költött csomagolóanyagok beszerzésére, mert a vegyészeti ipar több ágában a csomagolás igen fontos szerepet játszik. A csomagolószerekért kifizetett összegeknek a

termelési értékhez viszonyított aránya a vegyészeti iparban azért 5·4%-ot ért el, tehát háromszorosa volt az egész gyáriparra vonatkozó arányszámnak. A kocsikenőcs-, bőrkenőcs- és csizmamázgyártásnál azonban ez az arányszám 18·1%-ra, a festék-, lakk-, kékítő-, tinta- és irongyártásnál pedig 15·5%-ra szökött fel, sőt a műtrágyagyártásnál is 8·6%-ot tett. A vegyészeti iparban tehát az összes ipari főcsoportok között a legmagasabb volt a csomagolóanyagokra fordított költség.

A budapesti vegyészeti gyárak javuló termelési viszonyai mellett még nagyobb arányban javultak az értékesítési viszonyok. Az előző évről megmaradt 14·3 millió pengő értékű árukészlettel együtt a vegyészeti gyáraknak 1927-ben 126·0 millió pengő értékű iparcikk állott eladásra rendelkezésükre, amelyből 111 millió pengő értékűt sikerült értékesíteniök, csaknem ugyanannyit, amennyit 1927-ben termeltek.

Az 1927. évi üzleteredmény tehát jóval kedvezőbb volt az előző évinél, mert 17·3 millió pengővel nagyobb bevételt jelentett s az eladásra rendelkezésre állott árúk 88·1%-ának az értékesítését mutatja, míg 1926-ban csak 84·5% volt értékesíthető. Az 1927-ben eladott vegyipari termékekért 105·3 millió pengő a belföldön, 1·1 millió pengő az elszakított területeken s 4·6 millió pengő az egyéb külföldön elhelyezett áruk után folyt be. Belföldön értékesítették tehát a gyárak árukészletük 94·9%-át.

A legnagyobb exportot a budapesti vegyészeti gyárak közül a keményítő-, enyv- és albumingyárak mutatták ki, amelyek 1927-ben áruik 35 %-át több mint 2 millió pengő értékben külföldi piacokon helyezték el. Nem sokkal kisebb mértékben exportált azonban a vegyészeti szereket előállító ipar sem, amely csaknem 2 millió pengő értékű iparcikket vitt külföldre, külföldön eladott áruinak értéke azonban csak 12·1%-át tette a rendelkezésre állt árukészletnek, tehát jóval kisebb arányban exportált, mint a keményítő-, enyv- és albumingyárak. A budapesti vegyészeti iparnak tehát az 1927. évi kivitele mintegy 8 ezer pengővel meghaladta az 1927. évi kivitelt, s így a belföldi értékesítés mellett javult az export is. Iparágak szerint vizsgálva ugyan megállapíthatjuk, hogy a vegyészeti ipar több ágában elég jelentékeny raktári készlet maradt eladatlan, az ásványolajfinomítók 18·2%-át, az egyéb vegyészeti gyárak 17·8%-át, s a vegyészeti szereket előállító iparvállalatok 16·8%-át nem tudták értékesíteni az eladásra rendelkezésre állott iparcikkeknek. Azonban a vegyiparban úgy ezek az iparágak, mint a többiek általában állandóan jelentékeny árukészlettel rendelkeznek, s a gyárak 82·5%-a állandóan raktárra termelt. És mivel az 1927. év végén raktáron maradt készletük a termelés 18·8%-os növekedése mellett mintegy 2 millió pengő értékű áruval csökkent, a budapesti vegyészeti ipar 1927. évi üzleteredményei épúgy, mint az 1927. évi termelésük elég kedvezőnek mondhatók.

III. TÁBLÁS RÉSZ

1. Az iparvállalatok megoszlása cégek szerint.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése	Az ipartelepek												
		száma	tulajdonosa								közül			
			egyéni cég	társas cég	szövetkezet	részvénytársaság	az állam	a város	közbirtokosság	egyház, egyházi rend	egyéb jogi személy	saját kezelésben volt	bérbe adva volt	amelyek tulajdonosa, bérlője, ill. üzemvezető-igazgatója külföldi honos
	I. Vas- és fémipar.													
1	1., 2. Vas- és acélgyárt., vas- és acélöntés	8	—	1	—	7	—	—	—	—	—	8	—	—
2	3. Kovácsolt áruk, szerszámok, szegek és csavarok gyártása	31	12	4	—	15	—	—	—	—	—	31	—	5
3	4. Drótkötél-, vasfonat- és szövet-, kábelgyártás és drótáruk	11	4	1	—	6	—	—	—	—	—	11	—	1
4	5. Zománcozott edények gyártása	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—
5	7. 17. Kések, ollók és sebészeti eszk. gyárt. és írótoll és tollszárhüvely gyártása	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—
6	8. Épület- és műlakatosság	50	31	7	1	11	—	—	—	—	—	50	—	2
7	9. Vas- és rézbútorok és pénzszekrények gyártása	9	5	2	—	2	—	—	—	—	—	9	—	1
8	11. Nemes és nem nemesfémek és ezekből félgyártmányok előállítása	3	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	—	1
9	12. Arany- és ezüstáruk gyártása	17	6	8	—	3	—	—	—	—	—	17	—	4
10	13. Rézművesipar	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
11	14. Fémöntészet	11	6	3	—	2	—	—	—	—	—	11	—	3
12	15. Csillár- és lámpaárugyártás	15	8	2	—	5	—	—	—	—	—	15	—	1
13	16. Bádogos- és szerelőipar	35	22	5	—	8	—	—	—	—	—	35	—	3
14	18. Fémáruk gyártása	25	15	6	—	4	—	—	—	—	—	25	—	—
15	I. Vas- és fémipar összesen 1927-ben	224	113	42	1	68	—	—	—	—	—	224	—	21
16	I. Vas- és fémipar összesen 1926-ban	191	90	36	1	64	—	—	—	—	—	191	—	17
	II/a Gépgyártás és közlekedési eszközök gyártása, villamossági ipar, hangszeripar, műszerek, tudományos eszközök és tanszerek gyártása.													
17	20. Kazán-, gép- és hajógyártás, fegyver, vagón stb. gyártása	65	21	18	—	25	1	—	—	—	—	65	—	7
18	21. Mérleggyártás	6	2	2	—	2	—	—	—	—	—	6	—	1
19	23. Elektrotechnikai cikkek gyártása	34	6	6	—	21	1	—	—	—	—	34	—	4
20	24. Orgona- és zongorakészítő- és hangszerip.	6	5	—	—	1	—	—	—	—	—	6	—	1
21	25. Óragyártás, orvosi és egyéb műszerek, tudományos eszközök gyártása	24	8	5	—	10	1	—	—	—	—	24	—	1
22	II/a Gépgyártás stb. összesen 1927-ben	135	42	31	—	59	3	—	—	—	—	135	—	14
23	II/a Gépgyártás stb. összesen 1926-ban	139	49	25	—	63	2	—	—	—	—	138	1	12
24	II/b Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek 1927-ben	5	—	—	—	2	—	3	—	—	—	5	—	—
25	II/b Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek 1926-ban	5	—	—	—	2	—	3	—	—	—	5	—	—
	III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar.													
26	28/a, 30. Cementgyártás, műkőipar cementáruk gyártása	11	4	1	—	6	—	—	—	—	—	11	—	—
27	31/b Kőmegmunkálótelepek	9	6	1	—	2	—	—	—	—	—	9	—	—
28	32., 33., 34. Téglagyártás, tűzálló agyagáru-gyártása, hővédőanyag gyártása	14	—	1	—	13	—	—	—	—	—	14	—	1
29	35., 36., 37. Kályhakészítés, pipakészítés, egyéb agyagáruk gyártása	9	3	2	—	4	—	—	—	—	—	9	—	—
30	39. Üvegcsiszolás és köszörülés	11	4	3	—	4	—	—	—	—	—	11	—	—
31	III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar összesen 1927-ben	54	17	8	—	29	—	—	—	—	—	54	—	1
32	III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar összesen 1926-ban	51	13	9	—	28	—	—	1	—	—	51	—	1

1. Az iparvállalatok megoszlása cégek szerint. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése	Az ipartelepek száma	tulajdonosa: egyéni cég	társas cég	szövetkezet	részvénytársaság	az állam	a város	közbirtokosság	egyház, egyházi rend	egyéb jogi személy	közül: saját kezelésben volt	közül: bérbe adva volt	száma, amelyek tulajdonosa, bérlője, ill. üzemvezetője-igazgatója külföldi honos
	IV. Fa- és csontipar.													
33	40., 44., 60. Fűrésztelepek, fatelítőtelepek és parkettagyártás	20	8	1	—	11	—	—	—	—	—	20	—	
34	43., 47. Hordó- és faedénygyártás, egyéb fáruk gyártása	5	3	—	—	2	—	—	—	—	—	4	1	—
35	48., 49., 51. Hajlított fabútorok gyárt., asztalosipar, faredőnygyártás	70	43	12	—	15	—	—	—	—	—	69	1	1
36	53., 54. Esztergályosiparok, bot- és ostornyélgyártás	8	6	2	—	—	—	—	—	—	—	8	—	1
37	56. Aranyozók, tükör- és képkeretkészítők	7	4	1	—	2	—	—	—	—	—	7	—	1
38	58. Csont-, gyöngyház stb. áruk gyárt., fésűgyártás	6	2	—	—	4	—	—	—	—	—	6	—	—
39	61., 62. Cirokseprőgyár t. nádszövet-, szalmahüvely-, kosárkötőipar	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1
40	63, Kocsigyártás	13	9	—	1	3	—	—	—	—	—	12	1	—
41	55., 59. Egyéb a faipar körébe tartozó iparágak	3	1	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—
42	IV. Fa- és csontipar összesen 1927-ben	135	77	19	1	38	—	—	—	—	—	132	3	5
43	IV. Fa- és csontipar összesen 1926-ban	115	63	18	—	34	—	—	—	—	—	112	3	7
	V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll-, vlaszosvászon- és ruggyantaipar.													1
44	64., 69. Bőrgyártás, ruggyantagyártás	6	3	—	—	3	—	—	—	—	—	6	—	
45	65. Bőrdíszmű- és böröndgyártás, szíjgyártó- és nyergesipar	12	7	3	—	2	—	—	—	—	—	12	—	—
46	67. Sörte-, szőr- és tollipar	10	4	3	—	3	—	—	—	—	—	10	—	—
47	V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar összesen 1927-ben	28	14	6	—	8	—	—	—	—	—	28	—	1
48	V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar összesen 1926-ban	28	11	6	—	9	—	—	—	—	—	26	—	—
	VI. Fonó- és szövőipar.													
49	70. Pamutipar	25	4	1	—	20	—	—	—	—	—	25	—	— 1
50	71., 72., 73. Lenipar, kenderipar, jutaipar	7	4	—	—	3	—	—	—	—	—	7	—	1
51	74. Gyapjúipar	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	7	—	2
52	77. Kötő- és kötszövőáruk gyártása	32	12	5	—	15	—	—	—	—	—	32	—	1
53	76., 78. Szalaggyártás, paszomántárugyárt.	14	7	3	—	4	—	—	—	—	—	14	—	
54	79. Hímzés- és csipkegyártás	5	2	—	1	2	—	—	—	—	—	5	—	— 4
55	80. Kikészítőtelepek	19	4	5	—	10	—	—	—	—	—	19	—	9
56	VI. Fonó- és szövőipar összesen 1927-ben	109	33	14	1	61	—	—	—	—	—	109	—	9
57	VI. Fonó- és szövőipar összesen 1926-ban	80	15	14	1	50	—	—	—	—	—	78	2	
	VII. Ruházati ipar.													1
58	82. Szabóipar	20	7	5	1	7	—	—	—	—	—	20	—	
59	83. Szűcsipar	6	3	3	—	—	—	—	—	—	—	6	—	— 2
60	84. Fehérnemű- és ágyneműgyártás	31	14	6	—	11	—	—	—	—	—	31	—	
61	85., 86. Férfi- és nőidivatárucikkek, napernyő és esernyőgyártás	6	3	2	—	1	—	—	—	—	—	6	—	—
62	87. Kesztyű- és kötszerészipar	6	4	—	—	2	—	—	—	—	—	6	—	—
63	88. Gyapjúból és egyéb szőrökből való kalapok készítése	12	3	6	—	3	—	—	—	—	—	12	—	1
64	90. Művirág- és dísztollgyártás	6	2	4	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—
65	91. Bőrcipőgyártás	27	11	5	—	11	—	—	—	—	—	27	—	1
66	VII. Ruházati ipar összesen 1927-ben	114	47	31	1	35	—	—	—	—	—	114	—	5
67	VII. Ruházati ipar összesen 1926-ban	81	21	25	1	34	—	—	—	—	—	81	—	3

1. Az iparvállalatok megoszlása cégek szerint. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma és megnevezése		Az ipartelepek száma	tulajdonosa: egyéni cég	társas cég	szövetkezet	részvénytársaság	az állam	a város	közbirtokosság	egyház, egyházi rend	egyéb jogi személy	közül: saját kezelésben volt	közül: bérbe adva volt	szánia, amelyek tulajdonosa, bérlője, ill. üzemvezető-igazgatója külföldi honos
	VIII. Papirosipar.														
68	93., 94. Papirosanyag- és papirosgyárt., papirosáru-gyárt. és könyvkötőipar	1927-ben	56	23	11	—	21	1	—	—	—	—	54	2	4
69		1926-ban	50	21	9	—	19	1	—	—	—	—	50	—	4
	IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása.														
70	95. Malomipar		12	1	—	—	11	—	—	—	—	—	12	—	—
71	96/a, 96/b. Sütőipar és tésztagyártás, burgonyazúzás		24	13	2	—	7	—	1	—	—	1	23	1	—
72	97., 98. Cukorgyártás, cukorka- cukorsütemény-, csokoládégyártás		34	14	8	—	12	—	—	—	—	—	34	—	1
73	99, 100/a, 100/b. Kávékonzervgyárt. pótkávé és növényi konzervgyárt.-, magtisztít.		15	5	7	1	2	—	—	—	—	—	15	—	1
74	102. Szalámi-, húsáru-, hús- és halkonzerv-gyártás		32	10	8	4	8	—	2	—	—	—	31	1	3
75	103. Tejtermékek gyártása		4	—	—	1	3	—	—	—	—	—	4	—	—
76	104. Dohánygyártás		3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3	—	—
77	105. Sör- és malátagyártás		4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	1
78	106., 108. Szeszgyártás, cognac-, likőr-, pálinka- és rumgyártás		16	2	2	—	12	—	—	—	—	—	16	—	—
79	110., 111. Ásványvízkiaknázás, szikvízgyárt., közhasználatú vízművek		16	4	5	—	4	—	3	—	—	—	15	1	—
80	112. Jéggyártás		7	—	1	—	4	—	2	—	—	—	7	—	—
81	IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása összesen	1927-ben	167	49	33	6	67	3	8	—	—	1	164	3	6
82		1926-ban	152	41	31	1	71	3	5	—	—	—	151	1	10
	X. Vegyészeti ipar.														
83	113. Kőolajfinomítás		4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—
84	114., 115. Világítógázgyártás, brikettgyártás		2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—
85	116., 118. Keményítőgyártás, enyv- és albumingyártás		5	—	2	—	3	—	—	—	—	—	5	—	—
86	121., 122. Zsiros növényolajgyárt., gyertya-, szappan-, illatszergyártás		29	5	6	—	16	—	1	—	—	1	27	2	3
87	124. Kocsikenőcs-, bőrkenőcs- és csizmamázgyártás		11	5	1	—	5	—	—	—	—	—	11	—	—
88	125. Festék-, lakk-, kékítő-, tinta- és irón-gyártás		16	6	3	—	7	—	—	—	—	—	16	—	2
89	126. Műtrágyagyártás		3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	1
90	127. Aszfalt-, kátrány- és rokoncikkek gyárt.		9	3	—	—	5	—	1	—	—	—	9	—	—
91	128. Vegyészeti szerek gyártása		27	5	1	—	21	—	—	—	—	—	27	—	2
92	129. Egyéb vegyészeti cikkek gyártása		17	5	2	—	10	—	—	—	—	—	17	—	1
93	X. Vegyészeti ipar összesen	1927-ben	129	30	15	—	73	1	3	—	—	1	121	2	9
94		1926-ban	110	29	14	—	66	—	1	—	—	—	109	1	10
	XII. Sokszorosító- és műipar.														
95	130. Nyomdaipar	1927-ben	76	20	11	1	38	3	1	—	—	2	75	1	1
96		1926-ban	71	20	10	1	34	3	1	—	—	2	70	1	2
97	Budapest I—XII. ipari főcsoport összesen	1927-ben	1.226	465	221	11	499	11	15	—	—	4	1.215	11	76
98		1926-ban	1.071	373	197	5	474	9	10	1	—	2	1.062	9	75

2. Gyártulajdonosok, bérlők, gyárvezető tisztviselők.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	végzettségű gyárvezetők (gyártulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók stb.)														A gyárvezetők (gyártulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók stb.)			
		Műegyetemi	Felső ipariskolai	Ipari szakiskolai	Más műszaki	Összes műszaki	Keresk. akadémiai	Keresk. érettségi	Más kereskedelmi	Összes kereskedelmi	Egyéb főiskolai	Egyéb középiskolai	Egyéb	Összes egyéb		összes		részére az év folyamán	
		száma													október havi fizetése P-ben	száma	október havi fizetése	kiszerzett pénzbeli járandóságok összege	nyújtott természetbeni járandóságok egyenértéke
																	pengőben		
	I.																		
1	1, 2	3	1	—	—	4	4.439	—	—	—	—	—	5	1	1	7	5.228	11	9.667	154.640	—
2	3	11	4	2	1	18	15.184	9	11	5	25	16.594	1	5	4	10	5.090	53	36.868	468.372	1.400
3	4	5	4	1	—	10	9.350	1	4	1	6	8.760	1	7	1	9	4.626	25	22.736	362.918	1.680
4	5	—	—	—	1	1	1.000	1	1	—	2	2.875	—	—	1	1	600	4	4.475	54.500	—
5	7, 17	2	—	—	—	2	3.000	1	1	—	2	2.400	—	3	—	3	480	7	5.880	70.560	518
6	8	18	13	7	3	41	19.886	3	8	1	12	6.136	2	1	10	13	5.561	66	31.583	423.086	9.300
7	9	2	1	1	2	6	3.266	—	—	1	1	800	—	—	4	4	1.360	11	5.426	67.800	—
8	11	1	—	—	—	1	700	2	1	—	3	3.500	—	—	—	—	—	4	4.200	43.465	1.000
9	12	—	—	2	—	2	1.240	1	5	1	7	2.270	1	2	10	13	4.732	22	8.242	98.773	—
10	13	—	2	1	—	3	1.100	—	—	—	—	—	—	—	1	1	360	4	1.460	16.052	1.200
11	14	1	1	5	1	8	3.060	—	1	—	1	400	—	5	3	8	5.580	17	9.040	97.426	1.200
12	15	1	3	1	5	10	5.991	—	5	1	6	5.820	—	1	3	4	1.850	20	13.661	171.460	1.160
13	16	20	6	2	4	32	24.613	3	5	—	8	6.929	1	3	3	7	2.860	47	34.402	447.377	4.350
14	18	6	3	3	—	12	6.844	2	2	—	4	646	6	8	8	22	9.421	38	16.911	190.816	—
15	I. ö. 1927	70	38	25	17	150	99.673	23	44	10	77	57.130	17	36	49	102	47.748	329	204.551	2,667.245	21.808
16	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	II/a																				
17	20	56	12	3	4	75	59.009	15	15	4	34	28.280	6	5	3	14	14.195	123	101.484	1,420.808	6.900
18	21	3	1	—	—	4	2.180	—	1	1	2	730	—	1	—	1	1.100	7	4.010	47.900	—
19	23	42	8	2	5	57	45.217	1	9	2	12	13.015	1	1	—	2	2.205	71	60.437	892.193	12.450
20	24	2	—	1	1	4	1.158	—	—	—	—	—	—	—	2	2	540	6	1.698	17.696	—
21	25	5	2	1	3	11	6.055	3	5	1	9	4.180	3	—	9	12	4.680	32	14.915	177.634	1.950
22	II/a) ö. 1927	108	23	7	13	151	113.619	19	30	8	57	46.205	10	7	14	31	22.720	239	182.544	2,556.281	21.300
23	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	II/b) 1927	3	—	—	—	3	5.973	—	1	—	1	452	1	1	—	2	1.933	6	8.358	143.384	1.722
25	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	III.																				
26	28/a, 30	7	1	—	2	10	5.080	2	3	1	6	4.480	1	2	1	4	2.040	20	11.600	171.536	2.396
27	31/b)	2	4	1	—	7	3.658	1	1	—	2	1.632	—	3	—	3	660	12	5.950	82.742	—
28	32, 33, 34	8	4	—	2	14	7.073	2	2	—	4	3.168	2	8	—	10	3.641	28	13.882	221.673	8.536
29	35, 36 37	3	1	—	1	5	2.900	2	1	—	3	1.400	—	2	2	4	1.430	12	5.730	84.446	3.492
30	39	2	2	—	—	4	2.020	1	4	3	8	3.790	—	6	3	9	4.330	21	10.140	123.045	—
31	III. ö. 1927	22	12	1	5	40	20.731	8	11	4	23	14.470	3	21	6	30	12.101	93	47.302	683.442	14.424
32	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jegyzet: 1926-ban az adatok nem gyűjtettek be.

2. Gyártulajdonosok, bérlők, gyárvezető tisztviselők. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	*végzettségű gyárvezetők* (gyártulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók stb.)															A gyárvezetők (gyártulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók stb.)			
		Műegyetemi	Felső ipariskolai	Ipari szakiskolai	Más műszaki	Összes műszaki	Kereskedelmi akadémiai	Kereskedelmi érettségi	Más kereskedelmi	Összes kereskedelmi	Egyéb főiskolai	Egyéb középiskolai	Egyéb	Összes egyéb			összes		részére az év folyamán	
		száma				október havi fizetése P-ben	száma			október havi fizetése P-ben	száma			október havi fizetése P-ben			száma	október havi fizetése	kifizetett pénzbeli járandóságok összege	nyujtott természetbeni járandóságok egyenértéke
																		pengőben		
	IV.																			
33	40, 44, 60	1	1	—	—	2	864	3	12	—	15	9.100	7	—	4	11	4.610	28	14.574	183.345	9.750
34	43, 47	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	1.062	1	—	1	2	1.502	5	2.564	23.520	2.016
35	48, 49, 51	9	18	19	3	49	19.769	8	13	4	25	14.353	2	13	12	27	9.188	101	43.310	518.942	1.160
36	53, 54	2	2	—	—	4	2.018	2	2	1	5	1.320	1	3	—	4	2.835	13	6.173	47.556	—
37	56	—	1	—	—	1	200	—	4	1	5	2.151	—	2	1	3	700	9	3.051	36.430	—
38	58	1	—	—	—	1	800	—	2	—	2	580	—	—	3	3	2.766	6	4.146	54.760	—
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	940	—	1	1	2	1.300	4	2.240	24.553	—
40	63	6	2	1	1	10	4.612	—	2	1	3	1.050	—	1	4	5	1.240	18	6.902	78.999	1.520
41	55, 59	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	240	—	2	1	3	840	4	1.080	13.040	—
42	**IV. ö. 1927**	**19**	**24**	**20**	**4**	**67**	**28.263**	**14**	**40**	**7**	**61**	**30.796**	**11**	**22**	**27**	**60**	**24.981**	**188**	**84.040**	**981.145**	**14.446**
43	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	V.																			
44	64, 69	4	1	—	—	5	8.900	—	1	—	1	500	—	1	2	3	1.860	9	11.260	380.158	—
45	65	—	1	1	—	2	1.240	—	6	2	8	5.420	1	2	5	8	2.760	18	9.420	123.024	—
46	67	—	—	—	—	—	—	3	3	2	8	3.586	1	2	2	5	2.710	13	6.296	78.209	—
47	**V. ö. 1927**	**4**	**2**	**1**	**—**	**7**	**10.140**	**3**	**10**	**4**	**17**	**9.506**	**2**	**5**	**9**	**16**	**7.330**	**40**	**26.976**	**581.391**	**—**
48	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	VI.																			
49	70	6	4	6	5	21	20.292	7	8	—	15	11.872	3	5	7	15	8.724	51	40.888	550.065	24.852
50	71, 72, 73	1	2	1	1	5	3.410	—	1	—	1	500	—	1	1	2	1.640	8	5.550	82.624	664
51	74	3	—	3	1	7	7.914	1	11	—	12	12.230	3	1	—	4	2.305	23	22.449	337.757	13.992
52	77	2	4	2	3	11	5.720	2	14	8	24	13.450	3	4	7	14	10.720	49	29.890	370.377	940
53	76, 78	2	1	3	—	6	3.520	1	6	3	10	3.930	—	4	6	10	5.340	26	12.790	129.386	—
54	79	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	2.238	1	1	—	2	1.640	5	3.878	52.085	—
55	80	2	7	5	3	17	17.700	2	6	2	10	15.881	6	4	5	15	10.887	42	44.468	553.399	18.229
56	**VI. ö. 1927**	**16**	**18**	**20**	**13**	**67**	**58.556**	**14**	**48**	**13**	**75**	**60.101**	**18**	**20**	**26**	**62**	**41.256**	**204**	**159.913**	**2,075.693**	**58.677**
57	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	VII.																			
58	82	1	—	1	2	4	1.802	4	14	3	21	14.880	—	2	4	6	3.590	31	20.272	291.004	144
59	83	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	3.500	2	4	1	7	11.500	11	15.000	163.370	—
60	84	3	2	1	1	7	2.728	4	15	—	19	13.916	2	6	11	19	8.865	45	25.509	315.204	—
61	85, 86	—	—	1	—	1	300	1	3	—	4	2.800	1	1	2	4	1.400	9	4.500	56.787	—
62	87	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	400	2	2	1	5	3.600	6	4.000	47.800	—
63	88	1	1	1	1	4	1.900	3	5	—	8	4.700	—	4	5	9	4.540	21	11.140	145.347	—
64	90	1	—	—	—	1	600	1	4	1	6	3.470	—	2	2	4	2.547	11	6.617	76.942	—
65	91	—	1	2	—	3	1.980	3	8	—	11	5.884	3	10	16	29	12.149	43	20.013	245.348	1.100
66	**VII. ö. 1927**	**6**	**4**	**6**	**4**	**20**	**9.310**	**16**	**52**	**6**	**74**	**49.550**	**10**	**31**	**42**	**83**	**48.191**	**177**	**107.051**	**1,341.802**	**1.244**
67	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jegyzet: 1926-ban az adatok nem gyüjtettek be.

2. Gyártulajdonosok, bérlők, gyárvezető tisztviselők. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	*végzettségű gyárvezetők* (gyártulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók stb.)															A gyárvezetők (gyártulajdonosok, bérlők, részvénytársasági és szövetkezeti igazgatók stb.)			
		Műegyetemi	Felső ipariskolai	Ipari szakiskolai	Más műszaki	Összes műszaki	Kereskedelmi: akadémiai	Kereskedelmi: érettségi	Más kereskedelmi	Összes kereskedelmi	Egyéb főiskolai	Egyéb középiskolai	Egyéb	Összes egyéb			összes		részére az év folyamán	
		s z á m a					s z á m a				s z á m a				október havi fizetése P-ben		száma	október havi fizetése	kifizetett pénzbeli járandóságok összege	nyujtott természetbeni járandóságok egyenértéke
																		p e n g ő b e n		
	VIII.																			
68	**93, 94. 1927**	**9**	**1**	**2**	**2**	**14**	**11.050**	**9**	**23**	**2**	**34**	**20.119**	**7**	**19**	**14**	**40**	**22.692**	**88**	**53.861**	**625.127**	**5.777**
69	**1926**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	IX.																			
70	95	4	1	—	—	5	7.501	2	10	—	12	16.818	2	—	—	2	640	19	24.959	409.667	19.137
71	96/a, 96/b	1	—	—	—	1	500	2	9	2	13	7.308	1	2	10	13	5.586	27	13.394	179.971	2.342
72	97, 98	1	1	3	—	5	3.348	5	12	1	18	10.250	3	17	12	32	14.843	55	28.441	329.503	2.727
73	99, 100/a) 100/b)	—	—	1	—	1	640	1	4	—	5	4.900	2	6	6	14	6.600	20	12.140	125.399	—
74	102	—	—	1	—	1	1.000	3	18	1	22	13.414	2	11	14	27	11.614	50	26.028	355.736	6.532
75	103	1	—	1	1	3	3.451	2	4	1	7	8.612	—	1	—	1	1.220	11	13.283	210.027	2.600
76	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	2.090	6	2.090	25.177	6.254
77	105	4	4	—	—	8	15.510	5	13	—	18	23.500	—	—	—	—	—	26	39.010	496.260	3.000
78	106, 108	2	1	—	1	4	3.512	1	15	4	20	13.446	2	4	1	7	11.280	31	28.238	413.203	4.110
79	110, 111	3	—	—	—	3	3.434	2	3	2	7	5.236	2	3	7	12	8.282	22	16.952	258.426	180
80	112	5	—	—	—	5	3.240	—	2	1	3	2.380	—	1	1	2	2.600	10	8.220	97.740	2.000
81	**IX. ö. 1927**	**21**	**7**	**6**	**2**	**36**	**42.136**	**23**	**90**	**12**	**125**	**105.864**	**14**	**51**	**51**	**116**	**64.755**	**277**	**212.755**	**2,901.109**	**48.882**
82	**1926**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	X.																			
83	113	5	—	—	—	5	4.080	2	—	—	2	2.000	—	—	—	—	—	7	6.080	80.418	4.497
84	114, 115	3	—	—	—	3	3.522	—	2	—	2	3.373	2	—	—	2	2.600	7	9.495	258.400	11.218
85	116, 118	1	1	1	—	3	2.230	1	6	—	7	6.121	—	—	—	—	—	10	8.351	174.295	2.337
86	121, 122	10	—	—	1	11	7.020	4	10	2	16	10.254	6	7	—	13	7.941	40	25.215	361.270	3.163
87	124	1	—	—	1	2	1.050	2	4	2	8	11.630	2	3	1	6	9.220	16	21.900	268.313	450
88	125	5	—	—	1	6	3.481	3	5	1	9	4.968	2	6	2	10	5.579	25	14.028	202.672	—
89	126	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1.500	2	1.500	17.900	—
90	127	1	—	2	2	5	2.372	—	2	—	2	2.800	3	—	—	3	1.300	10	6.472	95.606	1.440
91	128	17	—	—	1	18	14.605	2	6	1	9	10.037	11	2	—	13	9.571	40	34.213	440.803	1.200
92	129	4	—	—	1	5	4.400	1	7	1	9	4.148	5	—	2	7	3.560	21	12.108	167.560	820
93	**X. ö. 1927**	**47**	**1**	**3**	**7**	**58**	**42.760**	**15**	**42**	**7**	**64**	**55.331**	**33**	**18**	**5**	**56**	**41.271**	**178**	**139.362**	**2,067.237**	**25.125**
94	**1926**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	XII.																			
95	**130. 1927**	**7**	**2**	**8**	**16**	**33**	**24.499**	**8**	**30**	**4**	**42**	**30.228**	**15**	**19**	**8**	**42**	**29.644**	**117**	**84.371**	**1,147.203**	**2.200**
96	**1926**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
97	**Bp. 1927**	**332**	**152**	**99**	**88**	**646**	**466.710**	**152**	**421**	**77**	**650**	**479.752**	**139**	**250**	**251**	**640**	**364.622**	**1.936**	**1,311.084**	**17,771.009**	**215.805**
98	**1926**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jegyzet: 1926-ban az adatok nem gyüjtettek be.

3. A tisztviselői létszám.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott végzettségű tisztviselők száma																			
		műegyetemi		felső ipariskolai		ipari szakiskolai		más műszaki		összes műszaki		kereskedelmi akadémiai		kereskedelmi érettségi		más kereskedelmi		összes kereskedelmi		okt. havi fizetése pengőben	
		férfi		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	I.																				
1	1, 2	[1]	19	14	—	2	—	1	—	35	1	12.467	200	1	—	16	1	6	6	23	7	6.681	1.232
2	3		17	12	—	3	—	2	—	34	—	10.294	—	7	—	44	2	8	29	59	31	20.322	5.058
3	4		38	22	—	4	—	1	—	65	—	26.561	—	11	—	35	3	5	42	51	45	20.427	9.528
4	5		—	1	—	—	—	—	—	1	—	175	—	—	—	13	3	—	—	13	3	2.955	402
5	7, 17		2	—	—	—	—	—	—	2	—	577	—	—	—	7	1	—	9	7	10	1.750	1.179
6	8		15	20	—	5	—	8	—	48	—	13.144	—	4	—	20	4	5	22	29	26	8.184	4.123
7	9		—	2	—	—	—	—	—	2	—	274	—	—	—	4	1	3	—	7	1	1.200	140
8	11		4	3	—	—	—	—	—	7	—	2.580	—	1	—	11	2	2	5	14	7	4.754	1.220
9	12		—	—	—	1	—	1	—	2	—	400	—	—	—	4	2	2	9	6	11	1.072	1.670
10	13		1	—	—	—	—	—	—	1	—	160	—	—	—	2	1	—	—	2	1	720	280
11	14		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	5	6	5	2.515	1.000
12	15		9	7	—	6	—	6	—	28	—	9.781	—	1	—	24	6	7	18	32	24	14.731	7.233
13	16		14	57	—	6	—	13	—	90	—	28.972	—	3	—	30	4	11	36	44	40	17.765	8.646
14	18		2	5	—	1	—	—	—	8	—	2.637	—	—	—	10	3	4	1	14	4	4.180	790
15	I. ö. 1927	[1]	121	143	—	28	—	32	—	323	1	108.022	200	28	—	226	33	53	182	307	215	107.256	42.501
16	1926	[1]	138	129	—	43	—	33	—	342	1	122.526	161	42	—	202	20	61	183	305	203	117.617	36.483
	II/a)																				
17	20		315	270	—	92	1	47	—	724	1	221.003	100	26	2	175	11	47	127	248	140	87.121	25.740
18	21		1	7	—	—	—	—	—	8	—	2.165	—	1	—	6	—	—	1	7	1	2.027	173
19	23		159	112	—	40	2	17	—	328	2	79.802	210	12	—	131	20	31	46	174	66	67.791	12.369
20	24		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	3	4	4	878	336
21	25		5	14	—	16	—	3	—	38	—	8.967	—	2	1	12	4	2	4	16	9	3.381	1.322
22	II/a) ö. 1927		480	403	—	148	3	67	—	1.098	3	311.937	310	42	3	327	36	80	181	449	220	161.198	39.940
23	1926		515	410	—	137	2	99	—	1.161	2	340.649	139	60	—	353	34	87	167	500	201	164.546	30.310
24	II/b) 1927		60	63	—	12	—	9	—	144	—	53.883	—	5	—	87	2	7	49	99	51	32.886	12.115
25	1926		49	59	—	11	—	9	—	128	—	56.895	—	5	—	85	2	7	46	97	48	32.494	11.174
	III.																				
26	28/a), 30		8	6	—	—	—	5	—	19	—	7.410	—	10	—	18	—	4	16	32	16	8.472	2.540
27	31/b)		1	2	—	1	—	—	—	4	—	970	—	1	—	3	—	—	6	4	6	895	1.224
28	32, 33, 34		1	11	—	—	—	2	—	14	—	5.939	—	4	—	16	2	—	10	20	12	7.680	2.852
29	35, 36, 37		1	—	—	—	—	—	—	1	—	500	—	2	—	9	1	3	5	14	6	4.684	849
30	39		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	2	2	1	9	3	2.260	595
31	III. ö. 1927		11	19	—	1	—	7	—	38	—	14.819	—	18	—	52	5	9	38	79	43	23.991	8.080
32	1926		32	19	—	5	—	10	—	66	—	29.106	121	11	1	61	3	26	41	98	45	34.639	7.332

[1]) Ebből 1 nő.

3. A tisztviselői létszám. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott végzettségű tisztviselők																					
		műegyetemi		felső ipariskolai		ipari szakiskolai		más műszaki		összes műszaki		kereskedelmi				más kereskedelmi		összes kereskedelmi					
												akadémiai		érettségi									
		száma									okt. havi fizetése pengőben	száma								okt. havi fizetése pengőben	
		férfi		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	IV.																						
33	40, 44, 60	—		—	—	1	—	—	—	1	—	80	—	2	—	21	5	11	11	34	16	8.320	2.024
34	43, 47	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	5	3	5	1.450	604
35	48, 49, 51	1		14	—	8	—	3	—	26	—	6.351	—	3	—	28	3	10	37	41	40	9.798	6.884
36	53, 54	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	6	—	1	2	9	2	2.590	400
37	56	—		—	—	1	—	1	—	2	—	704	—	—	—	2	—	1	4	3	4	326	692
38	58	1		—	—	—	—	—	—	1	—	440	—	—	—	1	1	—	2	1	3	120	540
39	61, 62	—		—	—	2	—	—	—	2	—	800	—	—	—	4	—	—	1	4	1	695	220
40	63	2		6	—	1	—	3	—	12	—	4.250	—	—	—	9	—	1	6	10	6	3.093	1.030
41	55, 59	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	680	—
42	**IV. ö. 1927**	**4**		**20**	**—**	**13**	**—**	**7**	**—**	**44**	**—**	**12.625**	**—**	**7**	**—**	**78**	**9**	**24**	**68**	**109**	**77**	**27.072**	**12.394**
43	**1926**	**15**		**31**	**—**	**7**	**—**	**4**	**—**	**57**	**—**	**21.394**	**—**	**6**	**—**	**86**	**10**	**23**	**52**	**115**	**62**	**34.693**	**11.028**
	V.																						
44	64, 69	18		5	—	6	—	2	—	31	—	24.068	—	4	—	46	4	2	22	52	26	18.705	3.231
45	65	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11	—	1	4	13	4	3.136	1.072
46	67	1		—	—	—	—	—	—	1	—	320	—	2	—	4	6	1	1	7	7	2.113	1.419
47	**V. ö. 1927**	**19**		**5**	**—**	**6**	**—**	**2**	**—**	**32**	**—**	**24.388**	**—**	**7**	**—**	**61**	**10**	**4**	**27**	**72**	**37**	**23.954**	**5.722**
48	**1926**	**[1]) 19**		**7**	**—**	**5**	**—**	**1**	**—**	**30**	**2**	**12.214**	**1.475**	**10**	**—**	**56**	**9**	**7**	**26**	**73**	**35**	**35.479**	**6.259**
	VI.																						
49	70	5		2	—	6	—	3	—	16	—	4.361	—	7	—	27	3	8	16	42	19	11.995	4.773
50	71, 72, 73	2		4	—	1	—	—	—	7	—	1.612	—	—	—	3	1	—	—	3	1	1.144	230
51	74	3		—	—	6	1	4	—	13	1	5.134	240	4	—	30	6	2	13	36	19	13.979	4.053
52	77	—		1	—	2	—	2	—	5	—	2.046	—	1	—	41	2	1	14	43	16	11.653	3.208
53	76, 78	2		1	—	—	1	—	1	3	2	1.098	320	1	—	24	3	1	12	26	15	5.634	2.761
54	79	—		—	—	—	1	1	—	1	1	480	344	—	—	5	4	—	3	5	7	1.680	1.224
55	80	[2]) 6		11	—	5	—	13	2	34	3	14.568	642	3	—	35	8	8	21	46	29	15.499	6.598
56	**VI. ö. 1927**	**[2]) 18**		**19**	**—**	**20**	**3**	**23**	**3**	**79**	**7**	**29.299**	**1.546**	**16**	**—**	**165**	**27**	**20**	**79**	**201**	**106**	**61.584**	**22.847**
57	**1926**	**[2]) 31**		**35**	**—**	**34**	**3**	**23**	**—**	**122**	**4**	**73.157**	**967**	**26**	**—**	**155**	**19**	**13**	**62**	**194**	**81**	**80.651**	**15.440**
	VII.																						
58	82	1		—	—	—	1	2	—	3	1	1.557	220	4	1	44	15	20	24	68	40	19.327	7.026
59	83	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	7	1	2.800	240
60	84	1		2	—	—	1	1	—	4	1	826	160	5	—	23	4	7	23	35	27	8.810	4.450
61	85, 86	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	6	3	6	766	955
62	87	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	240	—
63	88	1		—	—	1	—	1	—	3	—	1.920	—	—	—	9	1	—	6	9	7	2.543	1.450
64	90	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	2	5	3	1.272	544
65	91	1		2	—	—	—	—	—	3	—	636	—	—	—	18	3	3	11	21	14	5.068	2.232
66	**VII. ö. 1927**	**4**		**4**	**—**	**1**	**2**	**4**	**—**	**13**	**2**	**4.939**	**380**	**9**	**1**	**109**	**25**	**31**	**72**	**149**	**98**	**40.826**	**16.897**
67	**1926**	**7**		**4**	**—**	**2**	**1**	**—**	**—**	**13**	**1**	**7.028**	**160**	**22**	**1**	**104**	**10**	**28**	**60**	**154**	**71**	**54.076**	**13.150**

[1]) Ebből 2 nő. — [2]) Ebből 1 nő.

3. A tisztviselői létszám. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott végzettségű tisztviselők száma																			
		műegyetemi		felső ipariskolai		ipari szakiskolai		más műszaki		összes műszaki			kereskedelmi				más kereskedelmi		összes kereskedelmi		
													akadémiai		érettségi						
		száma										október havi fizetése pengőben	száma								október havi fizetése pengőben
		férfi		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	VIII.																					
68	93, 94. 1927	6	—	1	1	4	—	—	7	5	2.280	863	6	—	38	7	8	35	52	42	14.290	8.248
69	1926	5	1	1	1	—	1	—	8	1	4.337	168	12	—	37	7	19	30	68	46	22.897	9.031
	IX.																					
70	95	4	7	—	5	—	—	—	16	—	6.287	—	34	—	116	5	13	33	163	38	54.488	6.870
71	96/a), 96/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	5	3	17	4	3.587	492
72	97, 98	3	2	—	1	—	1	—	7	—	1.760	—	5	—	62	11	16	39	83	50	20.593	9.020
73	99, 100/a), 100/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	4	1	940	150
74	102	—	—	—	1	—	—	—	1	—	300	—	3	—	60	11	1	22	64	33	20.069	5.832
75	103	—	1	—	3	3	13	—	17	3	5.964	486	1	—	35	2	15	22	51	24	9.643	6.977
76	104	—	—	—	1	—	—	—	1	—	153	—	—	—	8	—	—	—	8	—	1.836	—
77	105	5	4	—	3	—	1	—	13	—	7.080	—	21	—	140	2	—	30	161	32	69.870	6.950
78	106, 108	2	5	1	3	—	—	—	10	1	2.853	160	4	—	137	15	21	72	162	87	40.121	16.062
79	110, 111	21	24	—	—	—	1	—	46	—	18.190	—	3	—	56	—	7	10	66	10	19.223	2.119
80	112	—	1	—	1	—	—	—	2	—	530	—	—	—	9	—	—	—	9	—	2.581	—
81	IX. ö. 1927	35	44	1	18	3	16	—	113	4	43.117	646	71	—	639	48	78	231	788	279	242.951	54.472
82	1926	49	50	—	16	—	11	—	126	—	63.085	—	89	—	645	36	131	212	865	248	348.650	54.275
	X.																					
83	113	6	4	—	—	—	1	—	11	—	3.451	—	1	—	24	—	3	3	28	3	9.556	500
84	114, 115	25	22	—	9	—	—	—	56	—	32.538	—	3	—	40	7	37	28	80	35	43.825	7.145
85	116, 118	4	1	—	1	—	2	—	8	—	2.820	—	1	—	12	—	2	8	15	8	6.235	2.237
86	121, 122	13	—	—	3	—	1	—	17	—	5.190	—	10	—	75	4	15	60	100	64	23.233	12.252
87	124	—	1	—	—	—	2	—	3	—	1.410	—	4	—	26	5	5	15	35	20	13.456	5.905
88	125	1	2	—	—	—	—	—	3	—	720	—	7	—	16	2	15	21	38	23	13.046	4.130
89	126	7	5	—	—	—	—	—	12	—	5.580	—	—	—	1	—	—	3	1	3	320	690
90	127	6	7	—	—	—	1	—	14	—	6.885	—	1	—	11	—	2	2	14	2	3.850	640
91	128	18	2	—	2	—	2	—	24	—	8.914	—	5	—	33	5	9	42	47	47	16.106	9.513
92	129	[1]) 7	1	—	1	—	3	—	11	1	3.640	72	—	1	9	1	5	10	14	12	2.860	3.220
93	X. ö. 1927	[2]) 87	45	—	16	—	12	—	159	1	71.148	72	32	1	247	24	93	192	372	217	132.487	46 232
94	1926	107	46	—	15	—	17	—	185	—	73.781	—	32	1	238	20	106	165	376	186	148.126	38.210
	XII.																					
95	130. 1927	18	7	—	21	—	32	—	78	—	31.164	—	13	—	98	8	18	79	129	87	49.200	17.310
96	1926	15	3	—	27	—	28	—	73	—	30.137	—	15	—	119	9	6	75	140	84	54.006	15.036
97	Bp. 1927	[3]) 883	772	2	285	15	211	3	2.128	23	707.621	4.022	254	5	2.127	284	425	1.233	2.806	1.472	917.695	286.738
98	1926	[3]) 982	794	1	308	6	236	—	2.311	11	834.309	3.191	330	3	2.141	179	514	1.128	2.985	1.310	1,127.874	247.728

[1]) Ebből 1 nő. — [2]) Ebből 3 nő. — [3]) Ebből 4 nő.

3. A tisztviselői létszám. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott																
		egyéb főiskolai végzettségű tisztviselők		egyéb középiskolai végzettségű tisztviselők		egyéb végzettségű tisztviselők		összes egyéb végzettségű tisztviselők			összes tisztviselők (műszaki, kereskedelmi és egyéb végzettségűek együtt)				összes szolgák (kocsis, éjjeliőr, stb.)			
		száma								október havi fizetése pengőben		száma		október havi fizetése pengőben		száma		október havi fizetése pengőben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	I.																		
1	1, 2	1	1	26	5	2	2	29	8	7.480	1.271	87	16	26.628	2.703	45	3	4.468	360
2	3	4	—	27	3	25	10	56	13	14.072	2.125	149	44	44.688	7.183	27	3	3.592	252
3	4	7	—	25	16	11	5	43	21	10.433	4.060	159	66	57.421	13.588	42	3	8.062	271
4	5	—	—	8	5	7	—	15	5	3.370	736	29	8	6.500	1.138	7	—	1.199	—
5	7, 17	1	—	7	1	—	—	8	1	1.032	160	17	11	3.359	1.339	1	—	160	—
6	8	2	—	18	13	7	5	27	18	5.870	2.850	104	44	27.198	6.973	34	—	5.213	—
7	9	2	1	—	3	1	—	3	4	610	580	12	5	2.084	720	3	—	450	—
8	11	2	—	8	—	1	—	11	—	2.900	—	32	7	10.234	1.220	13	2	1.870	194
9	12	—	—	1	—	—	1	1	1	240	234	9	12	1.712	1.904	12	—	1.567	—
10	13	—	—	—	—	—	1	—	1	—	100	3	2	880	380	—	—	—	—
11	14	—	—	2	1	1	—	3	1	722	200	9	6	3.237	1.200	—	—	—	—
12	15	—	—	21	15	33	3	54	18	9.345	787	114	42	33.857	8.020	22	—	4.118	—
13	16	4	—	17	9	11	10	32	19	6.565	2.878	166	59	53.302	11.524	31	2	5.047	235
14	18	4	—	23	13	2	—	29	13	8.266	1.926	51	17	15.083	2.716	9	—	1.066	—
15	**I. ö. 1927**	**27**	**2**	**183**	**84**	**101**	**37**	**311**	**123**	**70.905**	**17.907**	**941**	**339**	**286.183**	**60.608**	**246**	**13**	**36.812**	**1.312**
16	**1926**	**51**	**1**	**168**	**71**	**124**	**37**	**353**	**109**	**83.367**	**15.655**	**1.000**	**313**	**323.510**	**52.299**	**171**	**16**	**21.843**	**1.310**
	II/a)																		
17	20	40	4	254	54	157	29	451	87	83.859	11.961	1.423	228	391.983	37.801	309	16	37.355	1.560
18	21	—	—	2	1	4	5	6	6	871	1.014	21	7	5.063	1.187	9	—	1.198	—
19	23	14	2	46	31	69	54	129	87	18.950	12.016	631	155	166.543	24.595	83	12	11.054	1.026
20	24	—	—	2	—	2	1	4	1	852	160	8	5	1.730	496	2	1	167	145
21	25	10	—	8	3	17	10	35	13	7.290	1.485	89	22	19.638	2.807	16	1	2.166	130
22	**II/a) ö. 1927**	**64**	**6**	**312**	**89**	**249**	**99**	**625**	**194**	**111.822**	**26.636**	**2.172**	**417**	**584.957**	**66.886**	**419**	**30**	**51.940**	**2.861**
23	**1926**	**98**	**8**	**280**	**129**	**225**	**73**	**603**	**210**	**109.455**	**29.015**	**2.284**	**413**	**614.650**	**59.464**	**393**	**28**	**41.551**	**2.412**
24	**II/b) 1927**	**15**	**—**	**91**	**2**	**147**	**18**	**253**	**20**	**82.651**	**4.579**	**496**	**71**	**169.420**	**16.694**	**82**	**—**	**13.704**	**—**
25	**1926**	**13**	**—**	**89**	**2**	**153**	**18**	**255**	**20**	**83.130**	**4.659**	**480**	**68**	**172.519**	**15.833**	**28**	**—**	**6.083**	**—**
	III.																		
26	28/a), 30	—	1	11	3	3	7	14	11	3.405	1.607	65	27	19.287	4.147	22	—	3.581	—
27	31/b)	—	—	2	—	2	—	4	—	1.460	—	12	6	3.325	1.224	5	—	833	—
28	32, 33, 34	2	—	23	7	19	1	44	8	11.517	1.406	78	20	25.136	4.258	78	5	8.826	285
29	35, 36, 37	—	—	1	—	1	1	2	1	120	120	17	7	5.304	969	7	—	950	—
30	39	—	—	—	2	1	2	1	4	240	340	10	7	2.500	935	7	—	932	—
31	**III. ö. 1927**	**2**	**1**	**37**	**12**	**26**	**11**	**65**	**24**	**16.742**	**3.473**	**182**	**67**	**55.552**	**11.533**	**119**	**5**	**15.122**	**285**
32	**1926**	**3**	**2**	**67**	**22**	**33**	**9**	**103**	**33**	**31.433**	**4.655**	**267**	**73**	**95.178**	**12.108**	**71**	**7**	**7.255**	**351**

3. A tisztviselői létszám. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott																	
		egyéb főiskolai végzettségű tisztviselők		egyéb középiskolai végzettségű tisztviselők		egyéb végzettségű tisztviselők		összes egyéb tisztviselők				összes tisztviselők (műszaki, kereskedelmi és egyéb végzettségűek együtt)				összes szolgák (kocsis, éjjeliőr stb.)			
		száma		száma		száma		száma		október havi fizetése pengőben		száma		október havi fizetése pengőben		száma		október havi fizetése pengőben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	IV.																		
33	40, 44, 60	8	1	13	4	23	9	44	14	11.243	3.405	79	30	19.643	5.429	51	1	6.598	70
34	43, 47	—	—	3	2	—	—	3	2	580	400	6	7	2.030	1.004	7	—	1.292	—
35	48, 49, 51	2	—	23	8	4	5	29	13	6.665	1.772	96	53	22.814	8.656	69	2	9.594	160
36	53, 54	—	—	3	3	3	—	6	3	1.160	248	15	5	3.750	648	6	—	658	—
37	56	—	—	1	2	2	—	3	2	612	188	8	6	1.642	880	7	—	744	—
38	58	—	—	4	—	—	—	4	—	1.354	—	6	3	1.914	540	4	—	257	—
39	61, 62	—	—	—	1	2	—	2	1	420	120	8	2	1.915	340	5	—	164	—
40	63	3	—	4	5	4	2	11	7	1.952	967	33	13	9.295	1.997	8	—	1.144	—
41	55, 59	—	—	—	—	—	1	—	1	—	132	4	1	680	132	—	—	—	—
42	**IV. ö. 1927**	**13**	**1**	**51**	**25**	**38**	**17**	**102**	**43**	**23.986**	**7.232**	**255**	**120**	**63.683**	**19.626**	**157**	**3**	**20.451**	**230**
43	**1926**	**12**	**1**	**68**	**21**	**34**	**10**	**114**	**32**	**24.207**	**4.782**	**286**	**94**	**80.294**	**15.810**	**117**	**4**	**13.506**	**664**
	V.																		
44	64, 69	2	3	31	13	5	1	38	17	7.568	4.672	121	43	50.341	7.903	21	—	3.745	—
45	65	2	—	1	3	—	3	3	6	915	800	16	10	4.051	1.872	4	—	501	—
46	67	1	—	2	4	—	—	3	4	710	590	11	11	3.143	2.009	8	—	1.000	—
47	**V. ö. 1927**	**5**	**3**	**34**	**20**	**5**	**4**	**44**	**27**	**9.193**	**6,062**	**148**	**64**	**57.535**	**11.784**	**33**	**—**	**5.246**	**—**
48	**1926**	**12**	**—**	**30**	**12**	**12**	**3**	**54**	**15**	**10.781**	**1.906**	**157**	**52**	**58.474**	**9.640**	**30**	**—**	**4.487**	**—**
	VI.																		
49	70	4	—	30	13	27	16	61	29	19.627	4.765	119	48	35.983	9.538	43	—	7.285	—
50	71, 72, 73	1	—	5	4	—	—	6	4	1.660	640	16	5	4.416	870	11	1	1.020	110
51	74	9	1	9	1	1	5	19	7	4.892	974	68	27	24.005	5.267	16	—	2.439	—
52	77	3	1	14	20	18	17	35	38	8.677	7.019	83	54	22.376	10.227	37	1	5.780	103
53	76, 78	1	—	2	1	2	4	5	5	836	660	34	22	7.568	3.741	16	1	1.944	108
54	79	1	—	2	—	1	10	4	10	860	1.449	10	18	3.020	3.017	5	3	574	212
55	80	4	1	28	5	12	25	44	31	13.665	3.612	124	63	43.732	10.852	68	9	10.791	651
56	**VI. ö. 1927**	**23**	**3**	**90**	**44**	**61**	**77**	**174**	**124**	**50.217**	**19.119**	**454**	**237**	**141.100**	**43.512**	**196**	**15**	**29.833**	**1.184**
57	**1926**	**28**	**2**	**82**	**33**	**68**	**84**	**178**	**119**	**54.091**	**18.058**	**494**	**204**	**207.899**	**34.465**	**117**	**15**	**15.916**	**1.480**
	VII.																		
58	82	3	1	13	10	47	61	63	72	15.619	10.161	134	113	36.503	17.407	46	7	7.337	582
59	83	—	—	—	3	2	5	2	8	960	1.984	9	9	3.760	2.224	16	—	2.041	—
60	84	6	—	27	10	8	5	41	15	9.447	2.140	80	43	19.083	6.750	32	4	4.666	346
61	85, 86	—	—	1	—	3	—	4	—	1.040	—	7	6	1.806	955	4	—	400	—
62	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	240	—	—	—	—	—
63	88	4	—	9	5	19	10	32	15	9.258	2.799	44	22	13.721	4.249	9	—	1.108	—
64	90	—	—	6	—	8	10	14	10	3.320	1.496	19	13	4.592	2.040	7	—	722	—
65	91	3	—	9	5	15	5	27	10	4.946	1.559	51	24	10.650	3.791	12	1	1.532	80
66	**VII. ö. 1927**	**16**	**1**	**65**	**33**	**102**	**96**	**183**	**130**	**44.590**	**20.139**	**345**	**230**	**90.355**	**37.416**	**126**	**12**	**17.306**	**1.008**
67	**1926**	**19**	**2**	**69**	**39**	**122**	**69**	**210**	**110**	**57.165**	**17.713**	**377**	**182**	**118.269**	**31.023**	**99**	**8**	**13.359**	**387**

3. A tisztviselői létszám. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	A z i p a r t e l e p e n a l k a l m a z o t t																	
		egyéb főiskolai végzettségű tisztviselők		egyéb középiskolai végzettségű tisztviselők		egyéb végzettségű tisztviselők		összes egyéb végzettségű tisztviselők				összes tisztviselők (műszaki, kereskedelmi és egyéb végzettségűek együtt)				összes szolgák (kocsis, éjjeliőr, stb.)			
		s z á m a								október havi fizetése pengőben		s z á m a		október havi fizetése pengőben		s z á m a		október havi fizetése pengőben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	VIII.																		
68	93, 94. 1927	7	1	36	27	37	24	80	52	21.619	7.644	139	99	38.189	16.760	63	2	8.001	248
69	1926	7	—	34	26	22	11	63	37	21.071	5.475	139	84	48.305	14.674	59	2	7.495	139
	IX.																		
70	95	15	1	43	10	32	—	90	11	23.522	1.903	269	49	84.297	8.773	46	—	7.474	—
71	96/a), 96/b)	12	—	11	5	15	13	38	18	11.534	3.283	55	22	15.121	3.775	71	2	9.190	105
72	97, 98	6	—	27	16	46	25	79	41	17.155	7.114	169	91	39.508	16.134	99	127	7.487	4.027
73	99, 100/a), 100/b)	2	—	18	16	7	5	27	21	6.063	4.759	31	22	7.003	4.909	12	—	2.149	—
74	102	8	1	49	19	29	27	86	47	23.076	8.395	151	80	43.445	14.227	59	6	8.005	456
75	103	14	1	44	3	9	19	67	23	12.885	5.008	135	50	28.492	12.471	236	8	34.779	919
76	104	4	—	32	—	30	—	66	—	11.800	—	75	—	13.789	—	—	—	—	—
77	105	8	—	10	3	75	47	93	50	19.781	10.700	267	82	96.731	17.650	58	10	11.030	1.034
78	106, 108	3	—	29	18	22	12	54	30	13.850	3.188	226	118	56.824	19.410	63	3	11.083	245
79	110, 111	9	1	20	6	175	12	204	19	43.871	4.315	316	29	81.284	6.434	80	1	9.948	220
80	112	2	—	6	—	19	5	27	5	5.654	847	38	5	8.765	847	5	—	959	—
81	IX. ö. 1927	83	4	289	96	459	165	831	265	189.191	49.512	1.732	548	475.259	104.630	729	157	102.104	7.006
82	1926	72	4	314	126	523	141	909	271	228.369	39.202	1.900	519	640.104	93.477	686	37	97.694	2.935
	X.																		
83	113	1	—	11	7	—	—	12	7	4.191	1.260	51	10	17.198	1.760	22	4	3.045	437
84	114, 115	12	—	33	28	60	14	105	42	36.152	9.625	241	77	112.515	16.770	166	—	37.392	—
85	116, 118	1	1	3	4	7	3	11	8	1.615	1.480	34	16	10.670	3.717	21	4	3.074	454
86	121, 122	12	4	45	11	24	31	81	46	20.243	9.261	198	110	48.666	21.513	41	7	6.153	556
87	124	2	—	8	10	1	1	11	11	2.768	1.715	49	31	17.634	7.620	24	7	4.309	631
88	125	6	—	9	3	6	3	21	6	5.086	1.040	62	29	18.852	5.170	9	—	1.472	—
89	126	2	—	4	—	3	—	9	—	2.650	—	22	3	8.550	690	6	—	1.210	—
90	127	1	—	4	1	6	3	11	4	3.271	550	39	6	14.006	1.190	16	1	3.505	241
91	128	33	2	18	15	12	14	63	31	24.450	5.204	134	78	49.470	14.717	45	1	6.376	91
92	129	7	—	4	8	3	3	14	11	4.260	1.398	39	24	10.760	4.690	10	8	1.478	844
93	X. ö. 1927	77	7	139	87	122	72	338	166	104.686	31.533	869	384	308.321	77.837	360	32	68.014	3.254
94	1926	85	4	145	93	238	72	468	169	161.457	37.112	1.029	355	383.364	75.322	120	7	18.352	448
	XII.																		
95	130. 1927	24	—	115	41	100	72	239	113	72.230	19.672	446	200	152.594	36.982	163	15	24.193	1.479
96	1926	25	2	92	40	112	51	229	93	73.109	15.957	442	177	157.252	30.993	92	11	12.571	941
97	Bp. 1927	356	29	1.442	560	1.447	692	3.245	1.281	797.832	213.503	8.179	2.776	2,423.148	504.268	2.693	284	393.226	18.867
98	1926	425	26	1.438	614	1.676	578	3.539	1.218	937.635	194.189	8.835	2.539	2,899.818	445.108	1.983	135	260.112	11.067

4. A művezetők létszáma.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott																					
		felső ipariskolai végzettségű művezetők		ipari szakiskolai végzettségű művezetők		összes szakiskolai végzettségű művezetők				középiskolai érettségi végzettségű művezetők		kereskedelmi végzettségű művezetők		egyéb végzettségű művezetők		összes egyéb végzettségű művezetők				összes művezetők (szakiskolázott és egyéb végzettségűek együtt)			
		száma						okt. havi fizetése pengőben		száma								okt. havi fizetése pengőben		száma		okt. havi fizetése pengőben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	I.																						
1	1, 2	2	—	7	—	9	—	2.011	—	—	—	—	—	24	—	24	—	5.014	—	33	—	7.025	—
2	3	3	—	32	—	35	—	10.925	—	—	—	—	—	18	—	18	—	5.500	—	53	—	16.425	—
3	4	2	—	15	—	17	—	5.062	—	1	—	—	—	15	1	16	1	5.377	209	33	1	10.439	209
4	5	1	—	1	—	2	—	900	—	—	—	—	—	9	—	9	—	3.854	—	11	—	4.754	—
5	7, 17	—	—	4	—	4	—	1.404	—	—	—	—	—	3	1	3	1	1.110	148	7	1	2.514	148
6	8	3	—	15	—	18	—	4.976	—	1	—	—	—	16	—	17	—	4.590	—	35	—	9.566	—
7	9	2	—	1	—	3	—	920	—	—	—	—	—	3	—	3	—	900	—	6	—	1.820	—
8	11	—	—	2	—	2	—	400	—	1	—	—	—	8	—	9	—	2.650	—	11	—	3.050	—
9	12	—		5	—	5	—	2.122	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	2.122	—
10	13	—	—	1	—	1	—	240	—	—	—	—	—	1	—	1	—	408	—	2	—	648	—
11	14	—	—	3	—	3	—	780	—	—	—	—	—	5	—	5	—	2.241	—	8	—	3.021	—
12	15	1	—	2	—	3	—	1.164	—	—	—	1	—	24	—	25	—	8.120	—	28	—	9.284	—
13	16	1	—	11	—	12	—	4.009	—	—	—	—	—	29	—	29	—	9.671	—	41	—	13.680	—
14	18	2	—	7	—	9	—	2.611	—	—	—	—	—	14	—	14	—	3.200	—	23	—	5.811	—
15	**I. ö. 1927**	**17**	**—**	**106**	**—**	**123**	**—**	**37.524**	**—**	**3**	**—**	**1**	**—**	**169**	**2**	**173**	**2**	**52.635**	**357**	**296**	**2**	**90.159**	**357**
16	**1926**	**26**	**—**	**106**	**—**	**132**	**—**	**39.656**	**—**	**2**	**—**	**3**	**—**	**148**	**1**	**153**	**1**	**44.084**	**148**	**285**	**1**	**83 740**	**148**
	II/a)																						
17	20	24	—	127	—	151	—	46.955	—	2	—	—	—	155	—	157	—	41.059	—	308	—	88.014	—
18	21	1	—	—	—	1	—	320	—	—	—	—	—	4	—	4	—	1.195	—	5	—	1.515	—
19	23	11	—	60	1	71	1	24.446	350	1	—	4	2	77	1	82	3	19.506	140	153	4	43.952	490
20	24	—	—	1	—	1	—	260	—	—	—	—	—	1	—	1	—	280	—	2	—	540	—
21	25	1	—	23	—	24	—	7.901	—	1	—	—	—	10	—	11	—	2.862	—	35	—	10.763	—
22	**II/a) ö. 1927**	**37**	**—**	**211**	**1**	**248**	**1**	**79.882**	**350**	**4**	**—**	**4**	**2**	**247**	**1**	**255**	**3**	**64.902**	**140**	**503**	**4**	**144.784**	**490**
23	**1926**	**62**	**—**	**207**	**1**	**269**	**1**	**69.326**	**241**	**3**	**—**	**15**	**2**	**246**	**1**	**264**	**3**	**64.973**	**80**	**538**	**4**	**134.299**	**321**
24	**II/b) 1927**	**—**	**—**	**34**	**—**	**34**	**—**	**17.821**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**10**	**—**	**10**	**—**	**4.241**	**—**	**44**	**—**	**22.062**	**—**
25	**1926**	**—**	**—**	**32**	**—**	**32**	**—**	**16.288**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**14**	**—**	**14**	**—**	**5.192**	**—**	**46**	**—**	**21.480**	**—**
	III.																						
26	28/a), 30	1	—	1	—	2	—	760	—	—	—	2	—	6	—	8	—	1.410	—	10	—	2.170	—
27	31/b)	1	—	5	—	6	—	1.754	—	—	—	1	—	4	—	5	—	1.004	—	11	—	2.758	—
28	32, 33, 34	2	—	11	—	13	—	3.430	—	—	—	—	—	23	—	23	—	4.475	—	36	—	7.905	—
29	35, 36, 37	—	—	6	—	6	—	1.765	—	—	—	—	—	2	—	2	—	335	—	8	—	2.100	—
30	39	—	—	1	—	1	—	375	—	—	—	—	—	3	—	3	—	672	—	4	—	1.047	—
31	**III. ö. 1927**	**4**	**—**	**24**	**—**	**28**	**—**	**8.084**	**—**	**—**	**—**	**3**	**—**	**38**	**—**	**41**	**—**	**7.898**	**—**	**69**	**—**	**15.980**	**—**
32	**1926**	**7**	**—**	**24**	**—**	**31**	**—**	**7.945**	**—**	**—**	**—**	**2**	**—**	**34**	**—**	**36**	**—**	**7.908**	**—**	**67**	**—**	**15.853**	**—**

4. A művezetők létszáma. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott																					
		felső ipariskolai		ipari szakiskolai		összes szakiskolai				középiskolai érettségi		kereskedelmi		egyéb		összes egyéb				összes művezetők (szakiskolázott és egyéb végzettségűek együtt)			
		végzettségű művezetők																					
		száma						okt. havi fizetése pengőben		száma								okt. havi fizetése pengőben		száma		okt. havi fizetése pengőben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	IV.																						
33	40, 44, 60	2	—	2	—	4	—	1.184	—	—	—	—	—	6	—	6	—	1.328	—	10	—	2.512	—
34	43, 47	—	—	1	—	1	—	192	—	—	—	—	—	8	—	8	—	2.484	—	9	—	2.676	—
35	48, 49, 51	6	—	23	—	29	—	10.100	—	—	—	—	—	28	—	28	—	8.532	—	57	—	18.632	—
36	53, 54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	1.300	—	4	—	1.300	—
37	56	1	—	—	—	1	—	224	—	—	—	—	—	3	—	3	—	1.145	—	4	—	1.369	—
38	58	—	—	1	—	1	—	353	—	—	—	—	—	2	—	2	—	496	—	3	—	849	—
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	600	—	3	—	600	—
40	63	2	—	2	—	4	—	1.710	—	—	—	—	—	5	—	5	—	1.323	—	9	—	3.033	—
41	55, 59	—	—	1	—	1	—	245	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	245	—
42	IV. ö. 1927	11	—	30	—	41	—	14.008	—	—	—	—	—	59	—	59	—	17.208	—	100	—	31.216	—
43	1926	11	—	33	—	44	—	10.020	—	—	—	—	—	45	—	45	—	13.805	—	89	—	23.825	—
	V.																						
	64, 69	—	—	7	—	7	—	2.970	—	—	—	1	—	24	—	25	—	7.820	—	32	—	10. 790	—
45	65	—	—	1	—	1	—	240	—	—	—	1	—	4	—	5	—	2.201	—	6	—	2.441	—
46	67	—	—	2	—	2	—	814	—	—	—	—	—	7	—	7	—	1.888	—	9	—	2.702	—
47	V. ö. 1927	—	—	10	—	10	—	4.024	—	—	—	2	—	35	—	37	—	11.909	—	47	—	15.933	—
48	1926	—	—	8	—	8	—	3.202	—	—	—	1	—	33	—	34	—	10.266	—	42	—	13.468	—
	VI.																						
49	70	6	—	31	—	37	—	14.904	—	1	—	—	—	16	—	17	—	5.598	—	54	—	20 502	—
50	71, 72, 73	—	—	4	—	4	—	1.030	—	—	—	—	—	4	—	4	—	1.072	—	8	—	2.102	—
51	74	14	—	8	—	22	—	9.111	—	—	—	2	—	13	1	15	1	5.490	427	37	1	14.601	427
52	77	2	1	26	—	28	1	12.582	384	—	—	2	—	12	1	14	1	4.666	240	42	2	17.248	624
53	76, 78	4	—	10	—	14	—	4.136	—	—	—	—	—	3	—	3	—	625	—	17	—	4.761	—
54	79	—	—	1	1	1	1	400	248	—	—	—	—	3	4	3	4	1.080	696	4	5	1.480	944
55	80	9	—	19	—	28	—	10.050	—	3	—	2	—	48	—	53	—	21.483	—	81	—	31.533	—
56	VI. ö. 1927	35	1	99	1	134	2	52.213	632	4	—	6	—	99	6	109	6	40.014	1.368	243	8	92.227	1.995
57	1926	20	1	78	1	98	2	39.222	511	5	—	4	—	98	9	107	9	40.506	2.787	205	11	79.728	3.298
	VII.																						
58	82	—	—	2	—	2	—	808	—	—	—	1	—	9	11	10	11	4.220	4.154	12	11	5.028	4.154
59	83	1	—	3	—	4	—	1.920	—	—	—	—	—	1	—	1	—	800	—	5	—	2.720	—
60	84	2	—	—	—	2	—	1.280	—	—	1	1	1	7	3	8	5	2.474	1.872	10	5	3.754	1.872
61	85, 86	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	202	—	1	—	202
62	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	88	—	—	5	—	5	—	1.879	—	1	—	—	—	10	1	11	1	3.342	240	16	1	5.221	240
64	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	225	150	1	1	225	150
65	91	—	—	3	—	3	—	829	—	—	—	—	—	6	—	6	—	2.116	—	9	—	2.945	—
66	VII. ö. 1927	3	—	13	—	16	—	6.716	—	1	1	2	1	34	17	37	19	13.177	6.618	53	19	19.893	6.618
67	1926	3	—	13	—	16	—	7.092	—	2	1	1	1	36	11	39	13	13.326	3.427	55	13	20.418	3.427

4. A művezetők létszáma. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen alkalmazott																			
		felső ipariskolai végzettségű művezetők		ipari szakiskolai végzettségű művezetők		összes szakiskolai végzettségű művezetők			középiskolai érettségi végzettségű művezetők		kereskedelmi végzettségű művezetők		egyéb végzettségű művezetők		összes egyéb végzettségű művezetők			összes művezetők (szakiskolázott és egyéb végzettségűek együtt)		
		száma		száma		száma		okt. havi fizetése pengőben	száma		száma		száma		száma		okt. havi fizetése pengőben	száma		okt. havi fizetése pengőben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	VIII.																					
68	93, 94. 1927	3	—	13	—	16	—	5.617	—	—	—	—	25	—	28	—	8.602	—	42	—	14.219	—
69	1926	1	—	16	—	17	—	5.859	—	—	—	—	20	—	20	—	5.424	—	37	—	11.283	—
	IX.																					
70	95	4	—	11	—	15	—	4.984	—	—	—	—	15	—	15	—	4.419	—	30	—	9.403	—
71	96/a),96/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	2	1	600	160	2	1	600	160
72	97, 98	2	—	10	1	12	1	4.342	260	—	—	1	9	—	10	—	3.882	—	22	1	8.224	260
73	99, 100/a) 100/b)	—	—	4	—	4	—	1.270	—	—	—	3	1	—	4	—	1.257	—	8	—	2.527	—
74	102	2	—	6	—	8	—	3.562	—	—	—	—	10	—	10	—	5.106	—	18	—	8.668	—
75	103	—	—	3	—	3	—	1.842	—	2	—	—	—	—	2	—	512	—	5	—	2.354	—
76	104	—	—	1	—	1	—	176	—	—	—	—	18	—	18	—	2.509	—	19	—	2.685	—
77	105	—	1	87	—	87	1	30.872	140	—	—	—	8	4	8	4	2.160	950	95	5	33.032	1.090
78	106, 108	2	—	6	—	8	—	2.581	—	1	—	—	3	—	4	—	830	—	12	—	3.411	—
79	110, 111	—	—	23	—	23	—	9.800	—	—	—	—	9	—	9	—	2.679	—	32	—	12.479	—
80	112	—	—	3	—	3	—	1.180	—	—	—	—	1	—	1	—	320	—	4	—	1.500	—
81	IX. ö. 1927	10	1	154	1	164	2	60.609	400	4	—	5	74	5	83	5	24.274	1.110	247	7	84.883	1.510
82	1926	16	—	122	1	138	1	51.890	241	4	—	4	110	5	118	10	30.245	1.970	256	11	82.135	2.211
	X.																					
83	113	1	—	—	—	1	—	540	—	—	—	—	7	—	7	—	1.604	—	8	—	2.144	—
84	114, 115	15	—	24	—	39	—	16.290	—	—	—	—	14	—	14	—	6.376	—	53	—	22.666	—
85	116, 118	1	—	1	—	2	—	568	—	—	—	—	6	—	6	—	1.238	—	8	—	1.806	—
86	121, 122	1	—	5	—	6	—	2.675	—	1	—	—	7	1	8	1	2.405	288	14	1	5.080	288
87	124	—	—	3	—	3	—	1.328	—	—	—	—	3	—	3	—	522	—	6	—	1.850	—
88	125	2	—	1	—	3	—	890	—	1	—	—	5	—	6	—	1.380	—	9	—	2.270	—
89	126	—	—	3	—	3	—	710	—	—	—	1	9	—	10	—	2.740	—	13	—	3.450	—
90	127	3	—	2	—	5	—	2.172	—	—	—	—	6	—	6	—	2.438	—	11	—	4.610	—
91	128	1	—	11	—	12	—	3.737	—	—	—	—	4	—	4	—	970	—	16	—	4.707	—
92	129	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	248	—	1	—	248	—
93	X. ö. 1927	24	—	50	—	74	—	28.910	—	2	—	1	62	1	65	1	19.921	288	139	1	48.831	288
94	1926	21	—	54	—	75	—	34.843	—	2	—	3	48	1	53	1	16.310	289	128	1	51.153	289
	XII.																					
95	130. 1927	2	—	42	—	44	—	19.873	—	1	—	—	54	—	55	—	25.830	—	99	—	45.703	—
96	1926	2	—	32	—	34	—	14.087	—	2	—	—	45	—	47	—	18.244	—	81	—	32.331	—
97	Bp. 1927	146	2	786	3	932	5	335.281	1.382	20	1	24	3	906	32	950	36	290.609	9.876	1.882	41	625.890	11.258
98	1926	169	1	725	3	894	4	299.430	993	20	1	33	8	877	28	930	37	270.283	8.701	1.824	41	569.713	9.694

5. Munkáslétszám.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen az 1927. évben								Az 1927. évi					
		január		április		július		október		átlagos			legmagasabb		
		hónapok első munkanapján alkalmazott munkások (előmunkás, szakmunkás, napszámos, ifjú- és gyermekmunkás, tanonc) száma								munkáslétszám					
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	I.														
1	1, 2	1.395	26	1.682	28	1.523	30	1.613	66	1.589	42	1.631	2.133	73	2.206
2	3	1.243	241	1.328	244	1.374	267	1.380	307	1.383	272	1.655	1.646	348	1.994
3	4	1.159	343	1.092	273	1.081	275	1.072	306	1.107	302	1.409	1.400	450	1.850
4	5	168	63	441	324	420	305	459	369	433	331	764	492	392	884
5	7, 17	94	140	94	135	96	161	100	198	97	173	270	101	229	330
6	8	1.295	68	1.347	79	1.705	85	2.169	100	1.734	84	1.818	2.696	118	2.814
7	9	300	21	345	34	337	27	320	26	330	27	357	428	36	464
8	11	347	53	359	61	332	50	340	45	345	51	396	383	64	447
9	12	278	58	278	57	276	59	293	66	284	58	342	331	71	402
10	13	49	2	47	2	51	2	48	2	48	2	50	63	2	65
11	14	207	36	232	36	219	32	232	31	228	35	263	288	41	329
12	15	519	80	667	208	636	208	742	263	700	233	933	823	301	1.124
13	16	1.042	361	1.055	355	1.244	336	1.799	347	1.351	352	1.703	2.142	411	2.553
14	18	548	129	610	161	593	167	622	202	614	175	789	738	238	976
15	**I. ö. 1927**	**8.644**	**1.621**	**9.577**	**1.997**	**9.887**	**2.004**	**11.189**	**2.328**	**10.243**	**2.137**	**12.380**	**13.664**	**2.774**	**16.438**
16	**1926**	**7.135**	**1.362**	**7.852**	**1.928**	**8.219**	**1.836**	**9.082**	**2.022**	**8.405**	**1.897**	**10.302**	**10.715**	**2.451**	**13.166**
	II/a)														
17	20	12.132	229	13.286	237	13.424	214	13.670	211	13.261	220	13.481	15.108	239	15.347
18	21	245	1	268	1	303	1	293	1	278	1	279	332	1	333
19	23	3.181	1.119	3.121	1.091	3.204	1.129	3.503	1.269	3.854	1.187	4.541	3.834	1.462	5.296
20	24	68	3	64	3	71	3	84	3	90	3	93	96	3	99
21	25	675	41	670	36	727	41	762	39	724	40	764	842	54	896
22	**II/a) ö. 1927**	**16.301**	**1.393**	**17.409**	**1.368**	**17.729**	**1.388**	**18.312**	**1.523**	**17.707**	**1.451**	**19.158**	**20.212**	**1.759**	**21.971**
23	**1926**	**17.030**	**1.782**	**17.287**	**1.854**	**16.941**	**1.515**	**16.840**	**1.557**	**17.443**	**1.657**	**19.100**	**20.009**	**2.144**	**22.153**
24	**II/b) ö. 1927**	**2.468**	**55**	**2.513**	**52**	**2.449**	**54**	**2.514**	**57**	**2.500**	**54**	**2.554**	**2.585**	**57**	**2.642**
25	**1926**	**2.348**	**58**	**2.340**	**58**	**2.285**	**58**	**2.382**	**58**	**2.341**	**58**	**2.399**	**2.470**	**58**	**2.528**
	III.														
26	28/a) 30	599	207	909	397	997	500	1.101	532	933	413	1.346	1.261	525	1.786
27	31/b)	154	25	185	22	205	32	228	28	202	27	229	288	30	318
28	31, 32, 33	1.701	394	3.044	1.156	3.483	1.482	3.124	1.190	2.941	1.037	3.978	3.955	1.492	5.447
29	35, 36, 37	385	188	417	214	420	217	432	218	418	219	637	476	241	717
30	39	155	17	146	19	164	26	183	25	169	23	192	215	33	248
31	**III. ö. 1927**	**2.994**	**831**	**4.701**	**1.808**	**5.269**	**2.257**	**5.068**	**1.993**	**4.663**	**1.719**	**6.382**	**6.195**	**2.321**	**8.516**
32	**1926**	**2.246**	**518**	**3.598**	**1.186**	**4.401**	**1.553**	**4.437**	**1.459**	**3.850**	**1.215**	**5.065**	**5.347**	**1.802**	**7.149**

5. Munkáslétszám. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen az 1927. évben								Az 1927. évi					
		január		április		július		október		átlagos			legmagasabb		
		hónapok első munkanapján alkalmazott munkások (előmunkás, szakmunkás, napszámos, ifjú- és gyermekmunkás, tanonc) száma								munkáslétszám					
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	IV.														
33	40, 44, 60	730	94	753	137	715	116	795	113	741	112	853	1.076	146	1.222
34	43, 47	122	7	161	15	118	17	134	5	149	13	162	215	19	234
35	48, 49, 51	2.045	174	2.256	193	2.667	226	2.912	217	2.555	214	2.769	3.474	266	3.740
36	53. 54	142	99	140	101	137	111	131	132	134	112	246	163	144	307
37	56	117	104	113	96	118	98	132	140	123	117	240	144	155	299
38	58	38	39	50	55	46	60	66	64	65	58	123	80	78	158
39	61, 62	54	2	56	1	61	—	56	1	54	4	58	66	9	75
40	63	475	2	527	3	635	4	664	5	578	4	582	734	6	740
41	55, 59	28	11	38	15	36	14	41	12	35	13	48	54	17	71
42	**IV. ö. 1927**	**3.751**	**532**	**4.094**	**616**	**4.533**	**646**	**4.931**	**689**	**4.434**	**647**	**5.081**	**6.006**	**840**	**6.846**
43	**1926**	**2.983**	**398**	**2.974**	**441**	**3.382**	**469**	**3.561**	**534**	**3.261**	**480**	**3.741**	**4.671**	**701**	**5.372**
	V.														
44	64, 69	625	344	684	478	742	457	751	495	708	471	1.179	794	571	1.365
45	65	239	50	227	51	267	68	257	66	249	63	312	321	68	389
46	67	130	123	134	161	161	159	159	161	143	146	289	182	177	359
47	**V. ö. 1927**	**994**	**517**	**1.045**	**690**	**1.170**	**684**	**1.167**	**722**	**1.100**	**680**	**1.780**	**1.297**	**816**	**2.113**
48	**1926**	**886**	**541**	**908**	**571**	**902**	**486**	**909**	**605**	**921**	**538**	**1.459**	**1.089**	**719**	**1.808**
	VI.														
49	70	1.183	2.337	1.196	2.601	1.172	2.748	1.290	2.955	1.138	2.911	4.049	1.398	3.528	4.926
50	71, 72, 73	396	882	474	994	494	1.091	502	1.114	478	1.056	1.534	540	1.166	1.706
51	74	351	1.231	367	1.172	414	1.156	485	1.271	433	1.220	1.653	553	1.371	1.924
52	77	325	1.429	424	1.787	430	1.942	512	2.433	445	1.998	2.443	566	2.579	3.145
53	76, 78	143	561	158	539	156	552	158	588	174	550	724	203	669	872
54	79	4	144	4	141	9	122	11	194	10	145	155	12	252	264
55	80	1.614	770	1.681	850	1.620	849	1.719	897	1.673	859	2.532	1.841	978	2.819
56	**VI. ö. 1927**	**4.016**	**7.354**	**4.304**	**8.084**	**4.295**	**8.460**	**4.677**	**9.452**	**4.351**	**8.739**	**13.090**	**5.113**	**10.543**	**15.656**
57	**1926**	**3.316**	**5.603**	**3.433**	**5.434**	**3.639**	**5.971**	**3.684**	**6.685**	**3.590**	**6.218**	**9.808**	**4.181**	**7.990**	**12.171**
	VII.														
58	82	271	850	308	1.046	385	1.071	269	965	309	920	1.229	420	1.318	1.738
59	83	45	51	39	54	46	100	69	133	55	91	146	87	158	245
60	84	120	862	121	941	127	1.009	142	1.102	140	995	1.135	168	1.232	1.400
61	85, 86	19	39	18	42	18	46	18	67	18	48	66	18	65	83
62	87	32	30	34	31	34	32	37	32	32	31	63	41	33	74
63	88	259	328	272	401	257	349	262	400	258	369	627	293	444	737
64	90	10	106	12	113	11	101	9	119	12	107	119	11	128	139
65	91	736	325	1.071	453	881	378	948	429	888	386	1.274	1.262	533	1.795
66	**VII. ö. 1927**	**1.492**	**2.591**	**1.875**	**3.081**	**1.759**	**3.086**	**1.754**	**3.247**	**1.712**	**2.947**	**4.659**	**2.300**	**3.911**	**6.211**
67	**1926**	**1.006**	**1.623**	**1.256**	**1.891**	**1.092**	**1.728**	**1.202**	**1.999**	**1.167**	**1.827**	**2.994**	**1.628**	**2.404**	**4.032**

5. Munkáslétszám. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen az 1927. évben								Az 1927. évi					
		január		április		július		október		átlagos			legmagasabb		
		hónapok első munkanapján alkalmazott munkások (előmunkás, szakmunkás, napszámos, ifjú- és gyermekmunkás, tanonc) száma								munkáslétszám					
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	VIII.														
68	93, 94. 1927	698	2.037	765	2.104	781	2.193	814	2.288	787	2.186	2.973	895	2.744	3.639
69	1926	536	1.656	582	1.676	590	1.594	620	1.749	594	1.702	2.296	697	2.189	2.886
	IX.														
70	95	1.045	109	881	93	898	86	1.269	117	1.063	104	1.167	1.429	127	1.556
71	96/a) 96/b)	459	257	434	204	441	181	449	217	478	219	697	562	299	861
72	97, 98	561	1.277	570	1.198	574	1.156	986	1.609	669	1.335	2.004	1.047	1.943	2.990
73	99, 100/a) 100/b)	85	123	81	104	82	156	80	153	84	117	201	129	238	367
74	102	1.196	463	918	429	845	552	887	522	1.043	501	1.544	1.338	713	2.051
75	103	386	128	393	140	475	196	481	177	483	167	650	503	189	692
76	104	692	1.831	677	1.734	679	1.923	668	1.890	680	1.885	2.565	706	2.053	2.759
77	105	1.667	325	1.536	428	1.695	466	1.748	448	1.678	422	2.100	1.822	523	2.345
78	106, 108	636	169	559	134	481	139	642	181	580	159	739	735	206	941
79	110, 111	1.038	123	1.133	188	1.069	194	1.085	192	1.082	191	1.273	1.185	261	1.446
80	112	167	5	164	5	184	5	176	5	180	5	185	202	5	207
81	IX. ö. 1927	7.932	4.810	7.346	4.657	7.423	5.054	8.471	5.511	8.020	5.105	13.125	9.658	6.557	16.215
82	1926	8.194	4.911	7.158	4.554	6.840	4.784	7.727	5.134	7.488	4.814	12.300	9.573	6.237	15.810
	X.														
83	113	187	8	245	8	261	8	252	8	247	8	255	305	8	313
84	114, 115	1.405	47	1.356	46	1.322	48	1.342	47	1.358	48	1.406	1.411	50	1.461
85	116, 118	241	142	235	121	226	126	213	108	229	122	351	264	148	412
86	121, 122	391	545	406	615	423	647	456	758	421	660	1.081	550	851	1.401
87	124	89	98	101	94	106	91	99	91	102	93	195	119	107	226
88	125	97	99	114	129	110	120	114	152	110	126	236	126	177	303
89	126	311	20	332	28	308	28	619	41	405	32	437	770	47	817
90	127	187	2	256	2	493	2	507	2	376	2	378	647	2	649
91	128	423	340	479	387	457	369	468	407	452	398	850	532	492	1.024
92	129	62	56	69	57	69	67	75	64	79	62	141	118	73	191
93	X. ö. 1927	3.393	1.357	3.593	1.487	3.775	1.506	4.145	1.678	3.779	1.551	5.330	4.842	1.955	6.797
94	1926	3.174	1.133	3.288	1.271	3.322	1.275	3.424	1.384	3.386	1.308	4.694	4.062	1.809	5.871
	XII.														
95	130. 1927	4.754	2.378	4.860	2.373	4.710	2.306	4.837	2.491	4.804	2.395	7.199	5.447	2.935	8.382
96	1926	4.270	1.922	4.145	1.807	4.155	1.808	4.193	1.878	4.257	1.855	6.112	4.831	2.283	7.114
97	Bp. 1927	57.437	25.476	62.082	28.317	63.780	29.638	67.879	31.974	64.100	29.611	93.711	78.214	37.212	115.426
98	1926	53.094	21.507	54.621	22.571	55.768	23.077	58.061	25.064	56.701	23.569	80.270	69.273	30.787	100.060

6. Munkabérek,

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az 1927. évi október hó az ipartelepen											
		előmunkások				szakmunkások				napszámosok			
		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	I.												
1	1, 2	37	—	357·14	—	666	—	4.804·57	—	825	50	4.136·17	126·07
2	3	107	—	757·57	—	595	1	3.893·00	3·90	485	282	2.255·07	865·52
3	4	48	6	489·81	35·02	344	3	2.376·57	10·78	581	262	3.167·36	926·51
4	5	7	—	59·50	—	50	—	453·72	—	401	366	2.184·53	1.196·66
5	7, 17	2	—	19·50	—	29	—	227·36	—	45	133	160·56	342·83
6	8	111	—	1.125·39	—	1.403	—	8.383·79	—	496	99	2.060·40	307·29
7	9	34	—	257·37	—	186	—	1.006·90	—	42	21	173·77	74·60
8	11	22	1	210·53	5·00	112	—	1.000·17	—	194	36	1.158·37	135·87
9	12	4	—	52·40	—	214	47	1.836·84	230·80	15	12	81·01	60·07
10	13	—	—	—	—	22	—	168·95	—	6	2	29·09	7·20
11	14	10	—	209·04	—	99	—	845·45	—	91	31	431·24	129·36
12	15	38	—	423·44	—	351	—	2.685·05	—	202	236	973·66	856·52
13	16	39	1	438·31	4·00	1.020	—	7.580·86	—	655	324	3.034·10	1.096·26
14	18	21	—	187·17	—	329	3	1.945·96	10·92	141	173	668·22	528·40
15	**I. ö. 1927**	**480**	**8**	**4.587·17**	**44·02**	**5.420**	**54**	**37.209·19**	**256·40**	**4.179**	**2.027**	**20.513·55**	**6.653·16**
16	**1926**	**425**	**8**	**3.480·00**	**32·48**	**4.231**	**38**	**28.089·40**	**190·24**	**3.681**	**1.972**	**16.528·84**	**5.992·56**
	II/a)												
17	20	744	1	5.940·45	7·33	6.857	17	48.021·61	115·60	4.852	188	24.178·22	688·20
18	21	16	—	125·62	—	187	—	1.006·24	—	55	1	244·78	4·10
19	23	69	9	629·34	33·14	1.726	8	12.018·73	31·92	932	1.184	4.527·41	4.331·18
20	24	1	—	10·00	—	50	—	340·08	—	5	3	24·20	9·36
21	25	12	—	138·02	—	415	5	2.620·70	26·64	56	34	211·92	105·85
22	**II/a) 1927**	**842**	**10**	**6.843·43**	**40·47**	**9.235**	**30**	**64.007·36**	**174·16**	**5.900**	**1.410**	**29.186·58**	**5.188·69**
23	**1926**	**794**	**10**	**6.209·48**	**47·56**	**9.101**	**112**	**59.498·72**	**442·28**	**4.783**	**1.435**	**22.320·72**	**4.660·88**
24	**II/b) 1927**	**71**	—	**1.071·60**	—	**977**	—	**8.761·18**	—	**1.466**	**57**	**9.418·68**	**239·10**
25	**1926**	**77**	—	**1.110·12**	—	**903**	—	**7.639·76**	—	**1.402**	**58**	**7.658·32**	**284·20**
	III.												
26	28/a), 30	24	—	211·72	—	353	—	3.547·07	—	678	484	2.758·43	1.501·85
27	31/b)	2	—	20·16	—	108	14	1.001·73	50·40	87	14	381·40	48·94
28	32, 33, 34	89	—	516·54	—	377	—	1.908·32	—	2.163	920	8.487·35	2.411·27
29	35, 36, 37	12	2	97·20	12·60	98	3	918·20	15·00	295	167	1.471·27	510·01
30	39	7	—	93·95	—	107	—	928·80	—	41	25	219·62	83·71
31	**III. ö. 1927**	**134**	**2**	**939·57**	**12·60**	**1.043**	**17**	**8.304·12**	**65·40**	**3.264**	**1.610**	**13.318·07**	**4.555·78**
32	**1926**	**132**	**2**	**852·60**	**9·28**	**860**	**41**	**5.279·16**	**90·48**	**3.374**	**1.416**	**12.195·08**	**3.550·76**

alkalmaztatási minőség.

első munkanapján

foglalkoztatott

ifjú- és gyermekmunkások[1])				tanoncok (inasok)				összes munkások	
száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		napi összes keresménye együtt P-ben	
férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
57	16	192·31	41·76	28	—	28·45	—	9.518·64	167·83
83	24	230·45	54·66	110	—	118·52	—	7.254·61	924·08
54	35	167·12	105·23	45	—	83·96	—	6.284·82	1.077·54
1	3	3·48	10·30	—	—	—	—	2.701·23	1.206·96
22	65	50·40	114·40	2	—	4·00	—	461·82	457·23
12	1	17·30	3·65	147	—	219·48	—	11.806·36	310·94
17	5	39·36	12·32	41	—	72·87	—	1.550·27	86·92
5	8	20·68	27·29	7	—	13·36	—	2.403·11	168·16
—	—	—	—	60	7	73·07	9·44	2.043·32	300·31
—	—	—	—	20	—	36·80	—	234·84	7·20
1	—	2·40	—	31	—	95·09	—	1.583·22	129·36
20	27	47·14	77·02	131	—	214·65	—	4.343·94	933·54
21	22	45·41	35·56	64	—	105·73	—	11.204·41	1.135·82
21	26	46·82	62·88	110	—	163·79	—	3.011·96	602·20
314	**232**	**862·87**	**545·07**	**796**	**7**	**1.229·77**	**9·44**	**64.402·55**	**7.508·09**
—	—	—	—	**745**	**4**	**1.032·40**	**3·48**	**49.130·64**	**6.218·76**
116	5	344·82	13·38	1.101	—	1.285·61	—	79.770·71	824·51
4	—	20·00	—	31	—	43·93	—	1.440·57	4·10
40	68	153·60	172·13	736	—	574·76	—	17.903·84	4.568·37
9	—	83·10	—	19	—	15·93	—	473·31	9·36
7	—	26·24	—	272	—	128·72	—	3.125·60	132·49
176	**73**	**627·76**	**185·51**	**2.159**	—	**2.048·95**	—	**102.714·03**	**5.538·83**
—	—	—	—	**2.162**	—	**1.901·24**	—	**89.930·16**	**5.150·72**
—	—	—	—	—	—	—	—	**19.251·46**	**239·10**
—	—	—	—	—	—	—	—	**16.408·20**	**284·20**
28	48	81·09	150·00	18	—	65·00	—	6.663·31	1.651·85
—	—	—	—	31	—	94·80	—	1.498·09	99·34
485	270	1.390·94	547·07	10	—	25·60	—	12.328·75	2.958·34
19	46	52·45	114·98	8	—	17·12	—	2.556·24	652·59
—	—	—	—	28	—	57·37	—	1.299·74	83·71
532	**364**	**1.524·48**	**812·05**	**95**	—	**259·89**	—	**24.346·18**	**5.445·83**
—	—	—	—	**71**	—	**155·44**	—	**18.482·28**	**3.650·52**

[1]) Az ifjú- és gyermekmunkások szama 1926-ban a napszámosok számában foglaltatik.

6. Munkabérek,

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az 1927. évi október hó az *ipartelepen*											
		előmunkások				szakmunkások				napszámosok			
		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	IV.												
33	40, 44, 60	26	—	217·64	—	155	—	1.275·77	—	566	99	2.621·49	254·84
34	43, 47	—	—	—	—	85	—	653·67	—	48	5	198·96	14·88
35	48, 49, 51	143	—	1.468·03	—	1.883	85	14.319·26	595·63	637	123	2.953·89	403·97
36	53, 54	14	—	124·91	—	58	—	400·54	—	51	111	320·92	339·62
37	56	7	—	87·04	—	49	10	447·08	70·41	56	123	346·11	463·54
38	58	1	1	11·66	4·86	12	—	62·44	—	45	57	222·14	156·68
39	61, 62	1	—	8·32	—	47	1	230·59	3·80	6	—	21·53	—
40	63	28	—	334·16	—	420	4	3.573·41	23·90	40	1	226·48	8·32
41	55, 59	—	—	—	—	19	—	106·87	—	19	12	83·51	57·33
42	**IV. ö. 1927**	**220**	**1**	**2.251·76**	**4·86**	**2.728**	**100**	**21.069·63**	**693·74**	**1.468**	**531**	**6.995·03**	**1.699·18**
43	**1926**	**167**	**1**	**1.440·72**	**4·64**	**1.768**	**59**	**11.663·80**	**301·60**	**1.301**	**470**	**5.298·88**	**1.363·—**
	V.												
44	64, 69	24	13	194·29	52·50	160	—	1.089·33	—	553	435	2.786·54	1.369·47
45	65	4	—	40·81	—	157	12	991·79	50·54	23	52	138·80	142·95
46	67	5	—	47·56	—	81	24	521·15	99·05	68	130	203·87	383·01
47	**V. ö. 1927**	**33**	**13**	**282·66**	**52·50**	**398**	**36**	**2.602·27**	**149·59**	**644**	**617**	**3.129·21**	**1.895·43**
48	**1926**	**42**	**18**	**359·60**	**90·48**	**486**	**164**	**2.906·96**	**621·76**	**327**	**421**	**1.502·20**	**1.256·28**
	VI.												
49	70	180	29	1.852·64	166·69	441	1.161	2.587·88	4.774·34	427	894	1.952·67	3.151·37
50	71, 72, 73	42	2	352·65	10·00	73	25	582·76	142·18	252	894	1.024·93	3.555·08
51	74	52	8	641·84	50·73	273	660	1.792·76	2.608·66	125	366	581·09	1.636·48
52	77	42	11	419·59	80·09	246	1.160	1.922·96	5.040·39	165	1.026	877·48	3.698·52
53	76, 78	27	6	226·80	27·80	85	107	452·04	317·22	31	430	129·30	1.197·23
54	79	2	1	22·06	5·20	7	27	45·14	112·99	—	147	—	494·26
55	80	104	17	944·07	101·91	374	88	3.001·67	382·67	1.157	699	5.268·20	2.461·00
56	**VI. ö. 1927**	**449**	**74**	**4.459·65**	**442·42**	**1.499**	**3.228**	**10.385·21**	**13.378·45**	**2.157**	**4.456**	**9.833·67**	**16.193·94**
57	**1926**	**327**	**58**	**3.132·—**	**365·40**	**1.360**	**3.393**	**8.449·44**	**12.509·44**	**1.949**	**3.217**	**7.816·08**	**10.939·96**
	VII.												
58	82	18	15	181·56	115·28	221	578	2.117·95	2.663·—	14	129	49·74	411·97
59	83	5	1	68·16	7·28	48	48	383·86	308·19	3	66	15·61	297·22
60	84	17	30	159·90	207·29	75	493	495·66	1.811·24	35	498	155·14	1.548·22
61	85, 86	1	—	5·54	—	12	48	103·33	189·82	3	—	17·33	—
62	87	1	1	5·20	5·83	15	12	109·20	48·55	13	16	51·26	60·67
63	88	12	8	113·75	48·10	125	158	829·33	665·87	96	195	478·66	584·63
64	90	—	9	—	60·80	9	58	48·28	214·60	—	24	—	85·62
65	91	34	2	382·16	13·47	761	184	4.092·02	887·76	129	192	812·42	653·93
66	**VII. ö. 1927**	**88**	**66**	**916·27**	**458·05**	**1.266**	**1.579**	**8.179·63**	**6.789·03**	**293**	**1.120**	**1.580·16**	**3.642·26**
67	**1926**	**64**	**51**	**571·88**	**307·40**	**793**	**868**	**4.872·00**	**3.480·00**	**277**	**937**	**1.106·64**	**2.868·68**

alkalmaztatási minőség. (Folytatás.)

első munkanapján

foglalkoztatott

ifjú- és gyermekmunkások[1])				tanoncok (inasok)				összes munkások	
száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		napi összes keresménye együtt P-ben	
férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
44	14	117·01	39·41	4	—	4·66	—	4.236·57	294·25
—	—	—	—	1	—	1·42	—	854·05	14·88
78	3	229·72	6·87	171	6	236·07	6·00	19.206·97	1.012·47
7	21	17·74	43·71	1	—	—·84	—	864·95	383·33
8	7	18·30	13·88	12	—	23·69	—	922·22	547·83
8	6	16·20	17·00	—	—	—	—	312·44	178·54
—	—	—	—	2	—	2·33	—	262·77	3·80
—	—	—	—	176	—	178·40	—	4.312·45	32·22
—	—	—	—	3	—	4·50	—	194·88	57·33
145	**51**	**398·97**	**120·87**	**370**	**6**	**451·91**	**6·00**	**31.167·30**	**2.524·65**
—	—	—	—	**325**	**4**	**332·92**	**4·64**	**18.736·32**	**1.673·88**
8	45	16·11	123·76	6	2	6·98	2·50	4.093·25	1.548·23
2	—	4·00	—	71	2	63·89	4·74	1.239·29	198·23
1	7	2·33	13·04	4	—	5·50	—	780·41	495·10
11	**52**	**22·44**	**136·80**	**81**	**4**	**76·37**	**7·24**	**6.112·95**	**2.241·56**
—	—	—	—	**54**	**2**	**47·56**	**4·64**	**4.816·32**	**1.973·16**
239	865	833·97	2.884·08	3	6	4·80	8·30	7.231·96	10.984·78
129	193	254·15	394·08	6	—	8·00	—	2.222·49	4.101·34
35	237	103·32	650·57	—	—	—	—	3.119·01	4.946·44
42	233	66·66	586·36	17	3	29·40	4·97	3.316·09	9.410·33
2	35	5·02	65·32	13	10	25·27	9·60	838·43	1.617·17
2	19	6·60	47·50	—	—	—	—	73·80	659·95
66	82	185·58	206·31	18	11	34·06	22·16	9.433·58	3.174·05
515	**1.684**	**1.455·30**	**4.834·22**	**57**	**30**	**101·53**	**45·03**	**26.235·36**	**34.894·06**
—	—	—	—	**48**	**17**	**93·96**	**31·32**	**19.491·48**	**23.846·12**
—	71	—	155·57	16	172	14·60	48·00	2.363·85	3.393·82
1	12	1·13	29·06	12	6	28·79	8·60	497·55	650·35
1	65	2·34	153·88	14	16	21·16	23·99	834·20	3.744·62
2	19	3·33	38·60	—	—	—	—	129·53	228·42
4	1	25·00	3·00	4	2	0·70	0·60	191·36	118·65
5	23	12·56	36·20	24	16	43·21	11·97	1.477·51	1.346·77
—	25	—	41·00	—	3	—	3·00	48·28	405·02
11	41	37·79	128·15	13	10	19·49	8·07	5.343·88	1.691·38
24	**257**	**82·15**	**585·46**	**83**	**225**	**127·95**	**104·23**	**10.886·16**	**11.579·03**
—	—	—	—	**68**	**145**	**124·12**	**116·00**	**6.674·64**	**6.772·08**

[1]) Az ifjú- és gyermekmunkások száma 1926-ban a napszámosok számában foglaltatik.

6. Munkabérek,

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az 1927. évi október hó az iparteleppen											
		előmunkások				szakmunkások				napszámosok			
		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben	
		férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	VIII.												
68	93, 94. 1927	48	24	457·28	145·24	336	596	3.119·36	2.811·71	374	1.087	1.493·72	3.585·30
69	1926	38	11	409·48	85·84	280	532	2.409·32	2.475·44	263	998	1.143·76	3.244·52
	IX.												
70	95	65	—	468·42	—	308	—	2.016·96	—	876	111	4.885·48	320·56
71	96/a), 96/b)	30	1	343·04	5·20	217	1	1.668·55	6·60	135	209	630·72	638·40
72	97, 98	53	34	488·42	149·46	241	61	1.781·34	97·15	596	1.204	2.545·58	3.322·58
73	99, 100/a), 100/b)	—	—	—	—	6	—	48·54	—	74	153	445·63	485·15
74	102	69	1	683·11	4·54	482	42	3.395·68	164·12	227	453	1.113·19	1.465·07
75	103	19	1	137·57	4·00	138	—	750·06	—	323	176	1.358·32	518·30
76	104	16	48	86·88	204·00	310	1.099	1.527·02	4.556·73	342	702	1.251·40	3.185·44
77	105	20	7	118·28	21·44	376	—	3.224·10	—	1.292	317	5.188·25	756·64
78	106, 108	42	5	269·37	22·20	124	—	684·61	—	465	157	1.997·80	423·90
79	110, 111	34	1	226·38	4·24	187	—	1.338·64	—	862	184	4.626·78	559·75
80	112	3	—	23·56	—	33	—	193·52	—	140	5	622·15	13·98
81	IX. ö. 1927	351	98	2.845·03	415·08	2.422	1.203	16.629·02	4.824·60	5.332	3.671	24.665·30	11.689·77
82	1926	449	91	3.057·76	390·92	2.687	2.023	16.350·20	7.872·92	4.401	3.020	19.338·36	8.244·12
	X.												
83	113	21	—	131·74	—	50	—	366·14	—	171	8	708·61	26·53
84	114, 115	24	—	160·00	—	340	—	3.658·60	—	971	47	5.965·48	202·60
85	116, 118	13	—	91·84	—	39	—	243·13	—	160	102	657·79	285·85
86	121, 122	32	14	210·99	64·07	81	1	559·23	3·52	329	611	1.393·17	1.618·09
87	124	7	—	48·50	—	16	—	100·93	—	76	91	378·28	348·56
88	125	8	1	57·13	8·37	17	3	121·31	10·99	89	148	418·97	402·77
89	126	14	1	100·50	8·00	62	—	372·76	—	543	39	3.050·20	113·67
90	127	4	—	24·00	—	45	—	429·42	—	454	2	2.386·96	10·70
91	128	22	10	214·52	49·80	86	14	608·73	47·02	345	360	1.515·42	852·96
92	129	3	1	21·88	3·68	11	—	74·05	—	61	63	277·08	172·24
93	X. ö. 1927	148	27	1.061·10	133·92	747	18	6.534·30	61·53	3.199	1.471	16.751·96	4.033·97
94	1926	145	26	983·68	114·84	698	38	5.660·80	113,36	2.566	1.320	12.373·72	3.451·00
	XII.												
95	130, 1927	94	2	1.336·38	13·03	3.361	1.552	39.161·12	8.441·04	954	621	5.879·44	3.109·90
96	1926	75	2	1.063·72	12·76	2.889	1.211	33.279·24	6.506·44	886	459	5.338·32	2.226·04
97	Bp. 1927	2.958	325	27.051·90	1.762·19	29.432	8.413	225.962·39	37.645·65	29.230	18.678	142.765·32	62.436·43
98	1926	2.735	278	22.671·04	1.461·60	26.056	8.477	186.098·80	34.603·96	25.210	15.723	112.620·92	48.082·00

alkalmaztatási minőség. (Vége.)

első munkanapján

foglalkoztatott

ifjú- és gyermekmunkások[1])				tanoncok (inasok)				összes munkások	
száma		napi összes keresménye együtt P-ben		száma		napi összes keresménye együtt P-ben		napi összes keresménye együtt P-ben	
férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
11	501	25·19	1.051·77	45	75	72·25	116·36	5.167·80	7.710·38
—	—	—	—	39	208	71·92	329·44	4.034·48	6.135·24
17	6	85·66	17·34	3	—	7·41	—	7.463·93	337·90
3	6	8·50	19·40	64	—	150·80	—	2.801·61	669·60
38	310	97·18	745·27	58	—	74·49	—	4.987·01	4.314·46
—	—	—	—	—	—	—	—	494·17	485·15
4	26	15·94	76·96	105	—	39·00	—	5.246·92	1.710·69
1	—	3·00	—	—	—	—	—	2.248·95	522·30
—	41	—	137·36	—	—	—	—	2.865·30	8.083·53
28	124	150·00	191·20	32	—	122·36	—	8.802·99	969·28
8	19	19·50	54·40	3	—	7·60	—	2.978·88	500·50
2	7	4·64	14·56	—	—	—	—	6.196·44	578·55
—	—	—	—	—	—	—	—	839·23	13·98
101	539	384·42	1.256·49	265	—	401·66	—	44.925·43	18.185·94
—	—	—	—	190	—	272·60	—	39.018·92	16.507·96
10	—	27·44	—	—	—	—	—	1.233·93	26·53
7	—	15·40	—	—	—	—	—	9.799·48	202·60
1	6	1·76	13·20	—	—	—	—	994·52	299·05
10	132	23·96	350·86	4	—	8·66	—	2.196·01	2.036·54
—	—	—	—	—	—	—	—	527·71	348·56
—	—	—	—	—	—	—	—	597·41	422·13
—	1	—	3·52	—	—	—	—	3.523·46	125·19
3	—	4·80	—	1	—	4·80	—	2.849·98	10·70
8	23	23·66	48·37	7	—	6·80	—	2.369·13	998·15
—	—	—	—	—	—	—	—	373·01	175·92
39	162	97·02	415·95	12	—	20·26	—	24.464·64	4.645·37
—	—	—	—	15	—	22·04	—	19.040·24	3.679·20
27	58	51·03	125·48	401	258	772·20	424·93	47.200·17	12.114·38
—	—	—	—	343	206	615·96	323·64	40.297·24	9.068·88
1.895	3.953	5.531·63	10.069·67	4.364	605	5.562·74	713·23	406.873·98	112.627·22
—	—	—	—	4.060	586	4.670·16	813·16	326.060·92	84.960·72

[1]) Az ifjú- és gyermekmunkások száma 1926-ban a napszámosok számában foglaltatik.

7. A munkabérfizetés módja;

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az október hó első munkanapján alkalmazott munkások és tanoncok közül												
		órabér		napibér		hetibér		havibér		darabbér		szakmány- (akkord) bér		bért egyáltalában nem kapott:
		szerint kapta a bérét												
		munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	tanonc
	I.													
1	1, 2	1.108	27	—	—	19	1	—	—	202	—	322	—	—
2	3	920	82	—	—	80	24	1	—	7	1	569	3	—
3	4	688	39	—	—	89	1	—	—	1	—	555	5	—
4	5	273	—	6	—	13	—	—	—	1	—	535	—	—
5	7, 17	252	—	—	—	12	2	—	—	—	—	32	—	—
6	8	1.739	53	11	—	83	93	1	—	147	—	141	1	—
7	9	191	7	—	5	56	29	—	—	—	—	58	—	—
8	11	323	1	—	—	9	6	—	—	—	—	46	—	—
9	12	156	7	64	—	67	58	—	—	4	—	1	—	2
10	13	30	3	—	1	—	16	—	—	—	—	—	—	—
11	14	156	15	18	6	58	10	—	—	—	—	—	—	—
12	15	325	69	—	—	53	42	1	—	—	—	495	20	—
13	16	1.747	44	2	—	179	20	—	—	—	—	154	—	—
14	18	453	50	6	—	43	44	1	—	170	16	41	—	—
15	**I. ö. 1927**	**8.361**	**397**	**107**	**12**	**761**	**346**	**4**	**—**	**532**	**17**	**2.949**	**29**	**2**
16	**1926**	**6.875**	**425**	**47**	**—**	**562**	**262**	**7**	**—**	**29**	**—**	**2.835**	**31**	**31**
	II/a)													
17	20	4.764	739	4	—	221	44	6	—	12	—	7.773	318	—
18	21	240	25	—	—	13	4	—	—	—	—	10	2	—
19	23	1.709	439	20	—	204	130	26	—	30	—	2.047	87	80
20	24	56	1	—	—	10	12	—	6	—	—	2	—	—
21	25	441	69	2	—	37	105	—	—	2	—	47	—	98
22	**II/a) ö. 1927**	**7.210**	**1.273**	**26**	**—**	**485**	**295**	**32**	**6**	**44**	**—**	**9.879**	**407**	**178**
23	**1926**	**7.800**	**1.488**	**8**	**19**	**381**	**291**	**34**	**9**	**78**	**—**	**7.934**	**197**	**158**
24	**II/b) 1927**	**2.068**	**—**	**—**	**—**	**9**	**—**	**478**	**—**	**—**	**—**	**16**	**—**	**—**
25	**1926**	**2.026**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**414**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**
	III.													
26	28/a), 30	1.559	15	—	—	29	3	—	—	8	—	19	—	—
27	31/b	205	27	—	—	4	4	2	—	4	—	10	—	—
28	32, 33, 34	2.074	10	7	—	110	—	—	—	271	—	1.842	—	—
29	35, 36, 37	419	6	—	—	27	2	5	—	113	—	78	—	—
30	39	159	5	—	—	19	23	—	—	2	—	—	—	—
31	**III. ö. 1927**	**4.416**	**63**	**7**	**—**	**189**	**32**	**7**	**—**	**398**	**—**	**1.949**	**—**	**—**
32	**1926**	**3.236**	**50**	**56**	**—**	**270**	**19**	**10**	**—**	**285**	**—**	**1.968**	**2**	**—**

munkanapok, munkaórák.

A munkások által teljesített összes munkanapok száma	Az összes munkanapok számából				A munkások által teljesített összes munkaórák száma[1])	Az ipartelepen kívül (otthon) dolgozó munkások száma 1927. október hó 1-én		
	elő-munkásokra	szak-munkásokra	napszámosokra	tanoncokra		férfi	nő	együtt
	esett munkanap							
474.138	9.078	186.561	269.451	9.048	4,242.915	—	—	—
432.417	42.097	173.331	185.782	31.207	3,830.513	—	—	—
422.961	16.462	97.385	295.918	13.196	3,587.805	—	31	31
229.085	2.402	14.834	211.849	—	2,004.382	—	—	—
76.829	458	8.733	67.033	605	614.630	—	—	—
528.054	32.722	313.175	141.658	40.499	4,357.664	—	—	—
107.663	10.294	60.435	25.633	11.301	878.370	—	—	—
119.851	7.304	36.172	74.426	1.949	1,038.956	—	—	—
104.653	1.529	73.698	7.195	22.231	840.430	—	4	4
15.366	312	7.778	2.198	5.078	126.310	—	—	—
78.637	3.496	31.187	34.798	9.156	679.353	—	—	—
273.368	11.497	94.059	130.632	37.180	2,260.429	—	—	—
509.040	11.120	227.839	253.087	16.994	4,167.278	—	—	—
225.269	6.241	96.883	88.995	33.150	1,843.688	—	6	6
3,597.331	**155.012**	**1,422.070**	**1,788.655**	**231.594**	**30,472.723**	—	**41**	**41**
2,996.149	**119.005**	**1,154.409**	**1,502.184**	**220.551**	—	—	**2**	**2**
3,926.717	205.848	1,977.601	1,444.716	298.552	32,628.599	—	—	—
85.188	4.791	54.352	16.993	9.052	754.206	—	—	—
1,353.851	23.175	494.713	625.781	210.182	10,641.455	—	3	3
23.191	306	17.783	2.242	2.860	171.367	—	—	—
230.083	3.666	119.531	26.742	80.144	1,888.100	1	1	2
5,619.030	**237.786**	**2,663.980**	**2,116.474**	**600.790**	**46,083.727**	**1**	**4**	**5**
5,311.063	**240.716**	**2,575.676**	**1,884.384**	**610.287**	—	**35**	—	**35**
847.933	**23.428**	**319.711**	**504.794**	—	**6,783.416**	—	—	—
775.029	**23.698**	**285.132**	**466.199**	—	—	—	—	—
383.177	7.267	80.796	290.574	4.540	3,523.481	—	—	—
71.595	629	35.053	28.746	7.167	636.108	—	—	—
1,156.448	27.347	102.985	1,023.630	2.486	11,390.294	—	—	—
190.010	5.714	30.455	151.637	2.204	1,528.502	—	—	—
58.651	2.142	28.949	19.209	8.351	469.008	—	—	—
1,859.881	**43.099**	**278.238**	**1,513.796**	**24.748**	**17,547.392**	—	—	—
1,470.261	**40.393**	**268.815**	**1,139.033**	**22.020**	—	—	—	—

[1]) Az 1926. évről adat hiányzik.

7. A munkabérfizetés módja;

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az október hó első munkanapján alkalmazott munkások és tanoncok közül												
		órabér		napibér		hetibér		havibér		darabbér		szakmány- (akkord) bér		bért egyáltalában nem kapott
		szerint kapta a bérét												
		munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	tanonc
	IV.													
33	40, 44, 60	707	—	1	—	53	4	—	—	8	—	135	—	—
34	43, 47	109	—	—	—	3	1	—	—	24	—	2	—	—
35	48, 49, 51	2.580	20	7	9	102	145	11	—	68	—	184	—	3
36	53, 54	181	—	46	—	19	1	—	—	16	—	—	—	—
37	56	243	6	—	—	16	6	—	—	1	—	—	—	—
38	58	76	—	—	—	9	—	—	—	11	—	34	—	—
39	61, 62	1	—	—	—	9	2	24	—	21	—	—	—	—
40	63	345	68	2	35	138	63	—	—	—	—	8	—	10
41	55, 59	27	—	—	—	13	3	—	—	—	—	10	—	—
42	**IV. ö. 1927**	**4.269**	**94**	**56**	**44**	**362**	**225**	**35**	**—**	**149**	**—**	**373**	**—**	**13**
43	**1926**	**3.137**	**90**	**100**	**55**	**203**	**168**	**13**	**—**	**98**	**—**	**215**	**—**	**16**
	V.													
44	64, 69	984	4	4	—	114	4	—	—	15	—	121	—	—
45	65	209	4	—	—	41	69	—	—	—	—	—	—	—
46	67	249	2	20	—	21	2	—	—	14	—	12	—	—
47	**V. ö. 1927**	**1.442**	**10**	**24**	**—**	**176**	**75**	**—**	**—**	**29**	**—**	**133**	**—**	**—**
48	**1926**	**1.168**	**4**	**6**	**—**	**161**	**52**	**—**	**—**	**27**	**—**	**98**	**—**	**—**
	VI.													
49	70	1.554	4	—	—	389	5	—	—	94	—	2.199	—	—
50	71, 72, 73	254	4	4	—	32	—	—	—	—	—	1.320	—	2
51	74	1.021	—	—	—	157	—	—	—	—	—	578	—	—
52	77	1.017	8	68	1	263	11	4	—	700	—	873	—	—
53	76, 78	517	19	—	—	42	3	2	—	64	—	98	—	1
54	79	56	—	—	—	146	—	3	—	—	—	—	—	—
55	80	1.993	21	28	—	414	8	2	—	44	—	106	—	—
56	**VI. ö. 1927**	**6.412**	**56**	**100**	**1**	**1.443**	**27**	**11**	**—**	**902**	**—**	**5.174**	**—**	**3**
57	**1926**	**4.943**	**41**	**60**	**—**	**1.145**	**22**	**53**	**—**	**282**	**—**	**3.821**	**—**	**2**
	VII.													
58	82	424	—	20	—	310	60	11	—	149	—	132	—	128
59	83	160	—	—	—	16	18	1	—	7	—	—	—	—
60	84	230	3	49	—	265	27	8	—	229	—	433	—	—
61	85, 86	33	—	—	—	47	—	—	—	5	—	—	—	—
62	87	—	—	—	1	46	2	—	—	5	—	12	—	3
63	88	117	—	—	—	209	36	90	4	97	—	109	—	—
64	90	—	—	—	—	125	3	—	—	—	—	—	—	—
65	91	207	—	2	—	441	23	2	—	359	—	343	—	—
66	**VII. ö. 1927**	**1.171**	**3**	**71**	**1**	**1.459**	**169**	**112**	**4**	**851**	**—**	**1.029**	**—**	**131**
67	**1926**	**623**	**6**	**62**	**4**	**802**	**161**	**17**	**17**	**664**	**—**	**770**	**—**	**25**

munkanapok, munkaórák. (Folytatás.)

A munkások által teljesített összes munkanapok száma	Az összes munkanapok számából				A munkások által teljesített összes munkaórák száma[1])	Az ipartelepen kívül (otthon) dolgozó munkások száma 1927. október hó 1-én		
	elő-munkásokra	szak-munkásokra	napszámosokra	tanoncokra		férfi	nő	együtt
	esett munkanap							
238.270	7.560	39.357	190.138	1.215	2,053.054	—	—	—
43.303	—	24.803	17.899	601	408.137	—	—	—
824.178	40.770	512.853	216.977	53.578	6,831.219	59	—	59
71.496	4.099	19.237	47.301	859	612.877	—	—	—
67.527	2.081	12.700	49.508	3.238	593.181	—	—	—
29.316	953	1.569	26.794	—	246.826	—	16	16
17.776	300	14.780	2.090	606	144.536	10	—	10
173.806	8.034	109.886	10.447	45.439	1,433.256	—	—	—
13.709	—	4.420	8.323	966	121.608	—	—	—
1,479.381	**63.797**	**739.605**	**569.477**	**106.502**	**12,444.694**	**69**	**16**	**85**
1,068.975	**42.038**	**512.529**	**427.688**	**86.720**	—	**6**	—	**6**
344.038	10.988	44.210	286.318	2.522	2,859.718	—	—	—
93.299	1.213	49.484	22.970	19.632	716.105	6	—	6
85.483	1.377	28.128	54.645	1.333	674.144	—	—	—
522.820	**13.578**	**121.822**	**363.933**	**23.487**	**4,249.967**	**6**	—	**6**
423.223	**17.689**	**190.740**	**197.694**	**17.100**	—	—	—	—
1,216.389	58.657	572.256	583.645	1.831	11,150.401	—	—	—
448.644	12.335	31.607	403.044	1.658	4,329.776	—	3	3
502.239	16.822	275.969	209.222	226	4,584.000	—	1	1
721.489	15.558	347.248	352.759	5.924	6,436.440	—	149	149
211.847	10.434	42.549	152.966	5.898	1,816.080	1	59	60
51.151	476	8.973	41.702	—	419.742	—	236	236
727.138	30.552	134.230	554.397	7.959	6,639.538	—	—	—
3,878.897	**144.834**	**1,412.832**	**2,297.785**	**23.496**	**35,375.977**	**1**	**448**	**449**
2,809.503	**107.458**	**1,233.534**	**1,450.361**	**18.155**	—	**1**	**244**	**245**
357.275	9.834	228.773	68.806	49.862	2,843.656	398	416	814
40.161	1.203	19.445	14.623	4.890	333.661	—	—	—
317.564	14.245	156.824	137.797	8.698	2,612.352	80	148	228
19.562	301	15.291	3.970	—	165.482	4	38	42
19.771	—	7.796	10.169	1.806	166.989	2	14	16
192.893	6.810	86.875	85.353	13.855	1,546.913	—	—	—
36.281	2.534	19.684	13.403	660	297.275	4	16	20
373.221	10.421	261.628	94.706	6.466	2,976.205	304	20	324
1,356.728	**45.348**	**796.316**	**428.827**	**86.237**	**10,942.533**	**792**	**652**	**1.444**
861.846	**41.474**	**449.834**	**312.210**	**58.328**	—	**566**	**481**	**1.047**

[1]) Az 1926. évről adat hiányzik.

7. A munkabérfizetés módja;

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az október hó első munkanapján alkalmazott munkások és tanoncok közül												
		órabér		napibér		hetibér		havibér		darabbér		szakmány- (akkord) bér		bért egyáltalában nem kapott
		szerint kapta a bérét												
		munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	munkás	tanonc	tanonc
	VIII.													
68	93, 94. 1927	829	23	—	—	1.666	97	27	—	193	—	262	—	—
69	1926	449	108	38	8	1.301	129	—	—	157	—	177	2	—
	IX.													
70	95	1.342	2	2	1	16	—	—	—	—	—	23	—	—
71	96/a), 96/b)	227	3	94	13	227	42	3	6	—	—	51	—	—
72	97, 98	1.250	3	184	—	903	31	13	—	94	—	93	—	24
73	99, 100/a), 100/b)	87	—	29	—	98	—	4	—	—	—	15	—	—
74	102	681	—	26	—	553	32	14	6	—	—	30	—	67
75	103	—	—	—	—	170	—	488	—	—	—	—	—	—
76	104	—	—	496	—	773	—	—	—	—	—	1.289	—	—
77	105	1.781	32	192	—	88	—	—	—	—	—	103	—	—
78	106, 108	638	1	4	—	178	2	—	—	—	—	—	—	—
79	110, 111	1.147	—	2	—	99	—	24	—	—	—	5	—	—
80	112	171	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—
81	IX. ö. 1927	7.324	41	1.029	14	3.115	107	546	12	94	—	1.609	—	91
82	1926	6.830	26	198	—	3.392	91	474	10	31	—	1.746	—	63
	X.													
83	113	237	—	—	—	15	—	—	—	4	—	4	—	—
84	114, 115	1.033	—	90	—	178	—	58	—	—	—	30	—	—
85	116, 118	299	—	—	—	17	—	5	—	—	—	—	—	—
86	121, 122	815	2	8	—	221	2	4	—	—	—	162	—	—
87	124	132	—	—	—	55	—	1	—	2	—	—	—	—
88	125	212	—	2	—	48	—	4	—	—	—	—	—	—
89	126	644	—	1	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—
90	127	436	1	1	—	71	—	—	—	—	—	—	—	—
91	128	620	—	4	—	234	3	10	4	—	—	—	—	—
92	129	74	—	7	—	54	—	4	—	—	—	—	—	—
93	X. ö. 1927	4.502	3	113	—	908	5	86	4	6	—	196	—	—
94	1926	3.750	3	108	1	775	7	95	4	8	—	57	—	—
	XII.													
95	130. 1927	155	12	—	—	6.429	646	5	—	45	—	35	—	1
96	1926	245	23	—	—	5.242	526	1	—	34	—	—	—	—
97	Bp. 1927	48.159	1.975	1.533	72	17.002	2.024	1.343	26	3.243	17	23.604	436	419
98	1926	41.130	2.264	683	87	14.234	1.728	1.118	40	1.693	—	19.621	232	295

munkanapok, munkaórák. (Vége.)

A munkások által teljesített összes munkanapok száma	Az összes munkanapok számából				A munkások által teljesített összes munkaórák száma[1])	Az ipartelepen kivül (otthon) dolgozó munkások száma 1927. október hó 1-én		
	elő-munkásokra	szak-munkásokra	napszámosokra	tanoncokra		férfi	nő	együtt
	esett munkanap							
870.762	**20.084**	**271.361**	**540.767**	**38.550**	**6,980.090**	**1**	**20**	**21**
690.028	**15.222**	**284.093**	**378.223**	**62.490**	—	—	**2**	**2**
346.089	18.718	88.954	237.351	1.066	4,583.389	—	—	—
232.315	10.320	79.609	121.377	21.009	1,911.150	—	—	—
601.330	24.081	90.801	467.124	19.324	4,880.321	—	—	—
60.965	282	4.097	56.586	—	529.124	—	—	—
486.315	20.444	180.552	257.336	27.983	3,986.711	—	—	—
208.497	6.824	44.732	156.941	—	1,714.804	—	—	—
750.699	18.957	447.597	284.145	—	5,995.592	—	—	—
661.458	9.074	116.777	528.282	7.325	5,348.754	—	—	—
234.900	14.488	37.813	181.517	1.082	2,225.658	—	—	—
404.240	11.997	65.713	326.530	—	3,303.142	—	—	—
58.314	1.034	10.993	46.287	—	537.878	—	—	—
4,045.122	**136.219**	**1,167.638**	**2,663.478**	**77.789**	**35,016.523**	—	—	—
3,726.010	**181.258**	**1,377.338**	**2,105.398**	**62.016**	—	—	—	—
79.542	7.120	14.666	57.756	—	840.337	—	—	—
438.444	8.238	105.984	324.222	—	3,575.098	—	—	—
111.247	4.244	14.386	92.617	—	1,070.071	—	—	—
309.350	13.445	23.876	270.795	1.234	2,614.704	—	—	—
55.267	2.315	4.909	48.043	—	486.949	—	—	—
70.090	2.710	6.322	61.058	—	623.217	—	—	—
146.905	4.691	20.025	122.189	—	1,175.240	—	—	—
105.781	1.280	13.892	90.309	300	938.468	—	—	—
257.869	10.757	28.225	216.795	2.092	2,223.595	—	—	—
40.166	1.233	3.864	35.069	—	344.721	—	—	—
1,614.661	**56.033**	**236.149**	**1,318.853**	**3.626**	**13,892.400**	—	—	—
1,437.442	**57.943**	**242.309**	**1,132.474**	**4.716**	—	—	—	—
2,163.238	**28.696**	**1,402.429**	**536.269**	**195.844**	**16,884.039**	—	—	—
1,841.685	**24.138**	**1,233.305**	**430.833**	**153.409**	—	—	—	—
27,855.784	**967.914**	**10,832.151**	**14,643.056**	**1,412.663**	**236,678.482**	**870**	**1.181**	**2.051**
23,411.214	**911.027**	**9,757.714**	**11,426.681**	**1,315.792**		**608**	**729**	**1.337**

[1]) Az 1926. évről az adat hiányzik.

8. A gyárak összes személyzete.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Üzemben volt	Szünetelő	Gyári személyzet létszáma 1927. évi október hó 1-én											
				Gyárvezető tulajdonosok, bérlők, igazgatók [1]		Tisztviselők		Művezetők		Munkások		Nem ipari alkalmazottak		Együtt	Ebből nő
		ipartelepek száma		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%		szám	%
	I.															
1	1, 2	6	2	11	0·6	103	5·5	33	1·8	1.679	89·6	48	2·5	1.874	85	4·5
2	3	30	1	53	2·6	193	9·6	53	2·6	1.687	83·7	30	1·5	2.016	354	17·6
3	4	11	—	25	1·5	225	13·2	34	2·0	1.378	80·7	45	2·6	1.707	376	22·0
4	5	3	—	4	0·5	37	4·2	11	1·2	828	93·3	7	0·8	887	377	42·5
5	7, 17	2	—	7	2·1	28	8·2	8	2·3	298	87·1	1	0·3	342	210	61·4
6	8	50	—	66	2·6	148	5·8	35	1·4	2.269	88·9	34	1·3	2.552	144	5·6
7	9	8	1	11	2·9	17	4·4	6	1·6	346	90·3	3	0·8	383	31	8·1
8	11	3	—	4	0·9	39	8·6	11	2·4	385	84·8	15	3·3	454	54	11·9
9	12	17	—	22	5·2	21	5·0	5	1·2	359	85·7	12	2·9	419	78	18·6
10	13	4	—	4	6·5	5	8·2	2	3·3	50	82·0	—	—	61	4	6·6
11	14	11	—	17	5·6	15	5·0	8	2·6	263	86·8	—	—	303	37	12·2
12	15	15	—	20	1·6	156	12·7	28	2·3	1.005	81·6	22	1·8	1.231	305	24·8
13	16	34	1	47	1·9	225	9·0	41	1·7	2.146	86·1	33	1·3	2.492	408	16·4
14	18	25	—	38	3·9	68	7·1	23	2·4	824	85·7	9	0·9	962	219	22·8
15	I. ö. 1927	219	5	329	2·1	1.280	8·2	298	1·9	13.517	86·2	259	1·6	15.683	2.682	17·1
16	1926	185	6	—	—	1.318	10·2	286	2·2	11.104	86·1	187	1·5	12.890	2.352	18·2
	II/a															
17	20	61	4	123	0·8	1.651	10·1	308	1·9	13.881	85·2	325	2·0	16.288	455	2·8
18	21	6	—	7	2·0	28	8·2	5	1·5	294	85·7	9	2·6	343	8	2·3
19	23	34	—	71	1·2	786	13·4	157	2·7	4.772	81·1	95	1·6	5.881	1.440	24·5
20	24	6	—	6	5·4	13	11·7	2	1·8	87	78·4	3	2·7	111	9	8·1
21	25	23	1	32	3·2	111	11·2	35	3·5	801	80·4	17	1·7	996	62	6·2
22	II/a) ö. 1927	130	5	239	1·0	2.589	11·0	507	2·1	19.835	84·0	449	1·9	23.619	1.974	8·4
23	1926	132	7	—	—	2.677	12·2	537	2·4	18.397	83·5	421	1·9	22.032	2.002	9·1
24	II/b) 1927	5	—	6	0·2	567	17·3	44	1·4	2.571	78·6	82	2·5	3.270	128	3·9
25	1926	5	—	—	—	548	17·9	46	1·5	2.440	79·7	28	0·9	3.062	126	4·1
	III.															
26	28/a, 30	10	1	20	1·1	92	5·2	10	0·6	1.633	91·9	22	1·2	1.777	559	31·5
27	31/b	9	—	12	4·0	18	6·0	11	3·6	256	84·8	5	1·6	302	34	11·3
28	32, 33, 34	13	1	28	0·6	98	2·2	36	0·8	4.314	94·6	83	1·8	4.559	1.215	26·6
29	35, 36, 37	8	1	12	1·7	24	3·4	8	1·2	650	92·7	7	1·0	701	225	32·1
30	39	11	—	21	8·2	17	6·6	4	1·6	208	80·9	7	2·7	257	32	12·5
31	III. ö. 1927	51	3	93	1·2	249	3·3	69	0·9	7.061	93·0	124	1·6	7.596	2.065	27·2
32	1926	48	3	—	—	345	5·4	67	1·1	5.896	92·3	78	1·2	6.386	1.544	24·2

[1]) 1926-ban az adatok nem gyüjtettek be.

8. A gyárak összes személyzete. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Üzemben volt	Szünetelő	Gyári személyzet létszáma 1927. évi október hó 1-én											
				Gyárvezető tulajdonosok, bérlők, igazgatók [1]		Tisztviselők		Művezetők		Munkások		Nem ipari alkalmazottak		Együtt	Ebből nő
		Ipartelepek száma		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%		szám	%
	IV.															
33	40, 44, 60	19	1	28	2·5	109	9·9	10	0·9	908	82·0	52	4·7	1.107	144	13·0
34	43, 47	4	1	5	2·9	13	7·5	9	5·2	139	80·3	7	4·1	173	12	6·9
35	48, 49, 51	69	1	101	2·9	149	4·3	57	1·6	3.129	89·2	71	2·0	3.507	272	7·8
36	53, 54	8	—	13	4·3	20	6·5	4	1·3	263	85·9	6	2·0	306	137	44·8
37	56	7	—	9	2·9	14	4·6	4	1·3	272	88·9	7	2·3	306	146	47·7
38	58	5	1	6	4·0	9	5·9	3	2·0	130	85·5	4	2·6	152	67	44·1
39	61, 62	3	—	4	5·1	10	12·7	3	3·8	57	72·1	5	6·3	79	3	3·8
40	63	13	—	18	2·4	46	6·1	9	1·2	669	89·2	8	1·1	750	18	2·4
41	55, 59	3	—	4	6·4	5	7·9	1	1·6	53	84·1	—	—	63	13	20·6
42	IV. ö. 1927	131	4	188	2·9	375	5·8	100	1·6	5.620	87·2	160	2·5	6.443	812	12·6
43	1926	112	3	—	—	380	8·1	89	1·9	4.095	87·4	121	2·6	4.685	232	5·0
	V.															
44	64, 69	6	—	9	0·6	164	11·1	32	2·2	1.246	84·7	21	1·4	1.472	538	36·5
45	65	12	—	18	4·8	26	6·9	6	1·5	323	85·7	4	1·1	377	76	20·2
46	67	10	—	13	3·5	22	5·9	9	2·4	320	86·0	8	2·2	372	172	46·2
47	V. ö. 1927	28	—	40	1·8	212	9·5	47	2·1	1.889	85·1	33	1·5	2.221	786	35·4
48	1926	26	—	—	—	209	11·6	42	2·3	1.514	84·4	30	1·7	1.795	657	36·6
	VI.															
49	70	25	—	51	1·1	167	3·7	54	1·2	4.245	93·1	43	0·9	4.560	3.003	65·9
50	71, 72, 73	7	—	8	0·5	21	1·2	8	0·5	1.616	97·1	12	0·7	1.665	1.120	67·3
51	74	7	—	23	1·2	95	4·9	38	2·0	1.756	91·1	16	0·8	1.928	1.299	67·4
52	77	32	—	49	1·5	137	4·3	44	1·4	2.945	91·6	38	1·2	3.213	2.490	77·5
53	76, 78	14	—	26	3·0	56	6·5	17	2·0	746	86·5	17	2·0	862	611	70·9
54	79	4	1	5	2·0	28	11·0	9	3·5	205	80·4	8	3·1	255	220	86·3
55	80	19	—	42	1·4	187	6·2	81	2·7	2.616	87·1	77	2·6	3.003	969	32·3
56	VI. ö. 1927	108	1	204	1·3	691	4·5	251	1·6	14.129	91·2	211	1·4	15.486	9.712	62·7
57	1926	80	—	—	—	698	6·1	216	1·9	10.369	90·8	132	1·2	11.415	6.915	60·6
	VII.															
58	82	20	—	31	1·9	247	15·6	23	1·5	1.234	77·7	53	3·3	1.588	1.096	69·0
59	83	6	—	11	4·4	18	7·1	5	2·0	202	80·2	16	6·3	252	142	56·4
60	84	30	1	45	3·1	123	8·4	15	1·0	1.244	85·0	36	2·5	1.463	1.154	78·9
61	85, 86	6	—	9	8·0	13	11·6	1	0·9	85	75·9	4	3·6	112	74	66·1
62	87	5	1	6	7·9	1	1·3	—	—	69	90·8	—	—	76	32	42·1
63	88	12	—	21	2·7	66	8·5	17	2·2	662	85·4	9	1·2	775	423	54·6
64	90	6	—	11	6·1	32	17·8	2	1·1	128	71·1	7	3·9	180	133	73·9
65	91	27	—	43	2·8	75	4·9	9	0·6	1.377	90·8	13	0·9	1.517	454	29·9
66	VII. ö. 1927	112	2	177	3·0	575	9·6	72	1·2	5.001	83·9	138	2·3	5.963	3.508	58·8
67	1926	77	4	—	—	559	14·2	68	1·7	3.201	81·4	107	2·7	3.935	2.202	56·0

[1]) 1926-ban az adatok nem gyüjtettek be.

8. A gyárak összes személyzete. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Üzemben volt	Szünetelő	Gyári személyzet létszáma 1927. évi október hó 1-én										Ebből nő	
				Gyárvezető tulajdonosok, bérlők, igazgatók [1])		Tisztviselők		Művezetők		Munkások		Nem ipari alkalmazottak		Együtt		
		ipartelepek száma		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%		szám	%
	VIII.															
68	93, 94. 1927	56	—	88	2·5	238	6·8	42	1·2	3.097	87·7	65	1·8	3.530	2.384	67·5
69	1926	50	—	—	—	223	8·3	37	1·4	2.369	88·1	61	2·2	2.690	1.835	68·2
	IX.															
70	95	7	5	19	1·1	318	17·7	30	1·7	1.386	77·0	46	2·5	1.799	166	9·2
71	96/a), 96/b)	24	—	27	3·2	77	9·1	3	0·4	666	78·7	73	8·6	846	242	28·6
72	97, 98	34	—	55	1·7	260	8·2	23	0·7	2.595	82·2	226	7·2	3.159	1.828	57·9
73	99, 100/a), 100/b)	15	—	20	6·1	53	16·3	8	2·4	233	71·5	12	3·7	326	175	53·7
74	102	31	1	50	2·8	231	13·0	18	1·0	1.409	79·5	65	3·7	1.773	608	34·3
75	103	4	—	11	1·0	185	16·8	5	0·4	658	59·7	244	22·1	1.103	235	21·3
76	104	3	—	6	0·3	75	2·8	19	0·7	2.558	96·2	—	—	2.658	1.890	71·1
77	105	4	—	26	0·9	349	12·7	100	3·7	2.196	80·2	68	2·5	2.739	545	19·9
78	106, 108	16	—	31	2·4	344	27·0	12	0·9	823	64·5	66	5·2	1.276	302	23·7
79	110, 111	16	—	22	1·3	345	19·6	32	1·8	1.277	72·7	81	4·6	1.757	222	12·6
80	112	7	—	10	4·1	43	17·7	4	1·6	181	74·5	5	2·1	243	10	4·1
81	IX. ö. 1927	161	6	277	1·6	2.280	12·9	254	1·4	13.982	79·1	886	5·0	17.679	6.223	35·2
82	1926	142	10	—	—	2.419	14·9	267	1·6	12.861	79·1	723	4·4	16.270	5.701	35·0
	X.															
83	113	4	—	7	1·9	61	16·9	8	2·2	260	71·8	26	7·2	362	22	6·1
84	114, 115	2	—	7	0·4	318	16·4	53	2·7	1.389	71·9	166	8·6	1.933	124	6·4
85	116, 118	5	—	10	2·4	50	12·1	8	1·9	321	77·5	25	6·1	414	128	30·9
86	121, 122	28	1	40	2·5	308	18·9	15	0·9	1.214	74·7	48	3·0	1.625	876	53·9
87	124	11	—	16	4·9	80	24·8	6	1·9	190	58·8	31	9·6	323	129	39·9
88	125	16	—	25	6·3	91	22·7	9	2·2	266	66·5	9	2·3	400	181	45·3
89	126	2	1	2	0·3	25	3·5	13	1·8	660	93·5	6	0·9	706	44	6·2
90	127	9	—	10	1·7	45	7·6	11	1·8	509	86·0	17	2·9	592	9	1·5
91	128	26	1	40	3·4	212	17·8	16	1·3	875	73·6	46	3·9	1.189	486	40·9
92	129	17	—	21	8·7	63	26·0	1	0·4	139	57·4	18	7·5	242	96	39·7
93	X. ö. 1927	120	3	178	2·2	1.253	16·1	140	1·8	5.823	74·8	392	5·0	7.786	2.095	26·9
94	1926	106	4	—	—	1.384	21·4	129	2·0	4.808	74·6	127	2·0	6.448	1.747	27·1
	XII.															
95	130. 1927	76	—	117	1·4	646	7·7	99	1·2	7.328	87·6	178	2·1	8.368	2.706	32·3
96	1926	71	—	—	—	619	9·0	81	1·2	6.071	88·3	103	1·5	6.874	2.066	30·1
97	Bp. 1927	1.197	29	1.936	1·7	10.955	9·3	1.923	1·6	99.853	84·9	2.977	2·5	117.644	35.075	29·8
98	1926	1.034	37	—	—	11.374	11·5	1.865	1·9	83.125	84·4	2.118	2·2	98.482	27.779	28·2

[1]) 1926-ban az adatok nem gyüjtettek be.

9. A személyzeti kiadások.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán										kifizetett összes pénzbeli járandóságok összege és természetbeni járandóságok egyenértéke együtt
		a tisztviselők részére kifizetett *pénzbeli* járandóságok (fizetés, fizetés jellegével bíró pénzbeli járandóság, családi pótlék, jutalékok, jutalmak, munkabérek, neveltetési járulékok) összege					a tisztviselők részére nyujtott *természetbeni* járandóságok (kedvezményes vagy ingyenes ellátás, lakás, tüzelőszer, földhaszonélvezet stb.) egyenértéke					
		a tisztviselők	a művezetők	a munkások	a szolgák	az összes alkalmazottak	a tisztviselők	a művezetők	a munkások	a szolgák	az összes alkalmazottak	
		pengőben										
	I.											
1	1, 2	450.976	134.373	2,849.177	37.695	3,472.221	1.020	518	2.373	391	4.302	3,476.523
2	3	654.031	221.120	2,253.998	45.914	3,175.063	3.874	6.124	3.360	980	14.338	3,189.401
3	4	1,098.534	137.298	2,390.788	72.884	3,699.504	3.042	7.588	400	600	11.630	3,711.134
4	5	108.752	61.822	1,010.035	12.749	1,193.358	115	460	—	—	575	1,193.933
5	7, 17	80.406	30.676	251.705	1.920	364.707	—	1.982	379	—	2.361	367.068
6	8	453.314	107.840	2,686.881	45.758	3,293.793	10.380	3.384	2.661	2.308	18.733	3,312.526
7	9	35.013	20.760	576.220	3.280	635.273	—	—	—	—	—	635.273
8	11	200.679	41.450	777.882	24.810	1,044.821	2.025	—	—	902	2.927	1,047.748
9	12	45.432	26.028	675.249	18.014	764.723	—	—	775	—	775	765.498
10	13	13.382	7.040	82.290	—	102.712	1.200	—	260	—	1.460	104.172
11	14	56.562	36.959	500.838	2.496	596.855	1.000	800	240	—	2.040	598.895
12	15	501.720	111.942	1,413.223	49.446	2,076.331	700	560	—	—	1.260	2,077.591
13	16	781.101	170.392	3,199.892	58.869	4,210.254	1.029	2.473	584	2.958	7.044	4,217.298
14	18	210.915	80.255	1,067.582	13.607	1,372.359	4.053	1.391	—	—	5.444	1,377.803
15	**I. ö. 1927**	**4,690.817**	**1,187.955**	**19,735.760**	**387.442**	**26,001.974**	**28.438**	**25.280**	**11.032**	**8.139**	**72.889**	**26,074.863**
16	**1926**	**5,008.703**	**1,156.897**	**14,877.430**	**286.425**	**21,329.455**	**25.444**	**17.877**	**13.676**	**4.743**	**61.740**	**21,391.195**
	II/a											
17	20	6,290.051	1,285.225	24,525.280	426.647	32,527.203	22.014	10.111	4.089	5.470	41.684	32,568.887
18	21	96.049	18.278	485.513	15.828	615.668	—	500	—	165	665	616.333
19	23	2,541.955	627.222	6,049.539	147.417	9,366.133	3.043	3.719	50	18.080	24.892	9,391.025
20	24	23.306	4.660	134.813	2.738	165.517	—	—	—	—	—	165.517
21	25	322.251	135.769	980.266	28.474	1,466.760	200	—	—	1.325	1.525	1,468.285
22	**II/a) ö. 1927**	**9,273.612**	**2,071.154**	**32,175.411**	**621.104**	**44,141.281**	**25.257**	**14.330**	**4.139**	**25.040**	**68.766**	**44,210.047**
23	**1926**	**10,629.855**	**1,988.727**	**28,536.607**	**572.260**	**41,727.449**	**26.826**	**13.703**	**13.578**	**10.466**	**64.573**	**41,792.022**
24	**II/b) 1927**	**2,945.233**	**327.499**	**6,998.813**	**150.722**	**10,422.267**	**89.989**	**5.422**	**155.666**	**4.525**	**255.602**	**10,677.869**
25	**1926**	**3,039.755**	**335.327**	**6,035.998**	**98.077**	**9,509.157**	**92.979**	**5.337**	**165.005**	**2.909**	**266.230**	**9,775.387**
	III.											
26	28/a, 30	329.867	27.812	2,139.377	33.594	2,530.650	6.206	2.600	4.490	455	13.751	2,544.401
27	31/b	51.686	38.628	459.732	14.296	564.342	600	320	—	—	920	565.262
28	32, 33, 34	393.862	108.733	4,906.882	99.379	5,508.856	31.622	12.582	225.780	4.860	274.844	5,783.700
29	35, 36, 37	93.661	27.546	907.041	8.982	1,037.230	8.724	5.552	49.856	2.068	66.200	1,103.430
30	39	43.704	17.819	407.084	12.172	480.779	—	—	—	260	260	481.039
31	**III. ö. 1927**	**912.780**	**220.538**	**8,820.116**	**168.423**	**10,121.857**	**47.152**	**21.054**	**280.126**	**7.643**	**355.975**	**10,477.832**
32	**1926**	**1,220.706**	**205.020**	**6,251.212**	**88.128**	**7,765.066**	**45.953**	**30.101**	**302.686**	**6.789**	**385.529**	**8,150.595**

9. A személyzeti kiadások. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	A z é v f o l y a m á n										kifizetett összes pénzbeli járandóságok összege és természetbeni járandóságok egyenértéke együtt
		a tisztviselők	a művezetők	a munkások	a szolgák	az összes alkalmazottak	a tisztviselők	a művezetők	a munkások	a szolgák	az összes alkalmazottak	
		részére kifizetett *pénzbeli* járandóságok (fizetés, fizetés jellegével bíró pénzbeli járandóság, családi pótlék, jutalékok, jutalmak, munkabérek, neveltetési járulékok) összege					részére nyujtott *természetbeni* járandóságok (kedvezményes vagy ingyenes ellátás, lakás, tüzelőszer, földhaszonélvezet stb.) egyenértéke					
		p e n g ő b e n										
	IV.											
33	40, 44, 60	241.144	37.345	1,365.724	80.215	1,724.428	8.121	2.459	8.720	1.860	21.160	1,745.588
34	43, 47	38.508	27.506	226.212	15.500	307.726	1.600	500	—	—	2.100	309.826
35	48, 49, 51	376.116	225.296	5,097.193	100.565	5,799.170	2.040	3.000	6.776	480	12.296	5,811.466
36	53, 54	76.552	15.710	351.769	8.596	452.627	—	1.000	—	—	1.000	453.627
37	56	37.472	17.282	370.195	8.902	433.851	2.730	820	—	440	3.990	437.841
38	58	30.880	6.564	129.748	2.848	170.040	—	—	—	—	—	170.040
39	61, 62	28.115	7.560	201.239	2.145	239.059	—	—	—	—	—	239.059
40	63	135.878	36.609	1,109.977	15.790	1,298.254	1.680	—	2.616	200	4.496	1,302.750
41	55, 59	10.955	3.150	68.825	—	82.930	—	—	—	—	—	82.930
42	**IV. ö. 1927**	**975.620**	**377.022**	**8,920.882**	**234.561**	**10,508.085**	**16.171**	**7.779**	**18.112**	**2.980**	**45.042**	**10,553.127**
43	**1926**	**1,194.227**	**338.787**	**5,731.226**	**133.353**	**7,397.593**	**13.660**	**4.639**	**10.990**	**1.082**	**30.371**	**7,427.964**
	V.											
44	64, 69	815.159	145.950	1,585.617	42.989	2,589.715	1.909	5.079	4.350	1.883	13.221	2,602.936
45	65	77.655	28.897	419.642	4.480	530.674	—	—	—	—	—	530.674
46	67	66.325	35.087	370.479	13.117	485.008	887	1.475	1.600	360	4.322	489.330
47	**V. ö. 1927**	**959.139**	**209.934**	**2,375.738**	**60.586**	**3,605.397**	**2.796**	**6.554**	**5.950**	**2.243**	**17.543**	**3,622.940**
48	**1926**	**715.123**	**229.868**	**1,800.941**	**67.854**	**2,813.786**	**1.303**	**4.990**	**3.470**	**1.861**	**11.624**	**2,825.410**
	VI.											
49	70	677.376	258.056	5,149.694	86.571	6,171.697	43.689	20.645	64.696	3.412	132.442	6,304.139
50	71, 72, 73	161.939	27.954	1,758.547	22.335	1,970.775	6.432	3.233	24.800	1.088	35.553	2,006.328
51	74	448.457	235.773	2,069.482	34.351	2,788.063	11.780	16.168	2.538	546	31.032	2,819.095
52	77	425.013	224.868	3,211.929	68.555	3,930.365	5.200	10.412	2.740	1.823	20.175	3,950.540
53	76, 78	149.828	78.333	810.536	27.531	1,066.228	800	740	960	—	2.500	1,068.728
54	79	94.906	28.310	411.342	11.888	546.446	—	—	1.200	—	1.200	547.646
55	80	647.330	441.891	3,758.119	133.988	4,981.328	21.088	20.626	32.376	3.043	77.133	5,058.461
56	**VI. ö. 1927**	**2,604.849**	**1,295.185**	**17,169.649**	**385.219**	**21,454.902**	**88.989**	**71.824**	**129.310**	**9.912**	**300.035**	**21,754.937**
57	**1926**	**3,230.708**	**1,046.807**	**11,821.201**	**225.919**	**16,324.635**	**112.885**	**53.838**	**94.324**	**5.154**	**266.201**	**16,590.836**
	VII.											
58	82	791.088	125.072	3,160.376	86.162	4,162.698	—	400	—	720	1.120	4,163.818
59	83	85.508	35.435	258.622	22.866	402.431	—	—	—	—	—	402.431
60	84	339.753	69.102	1,577.697	58.613	2,045.165	4.843	1.840	7.050	600	14.333	2,059.498
61	85, 86	31.627	2.628	161.370	8.105	203.730	—	—	—	—	—	203.730
62	87	2.800	—	76.929	—	79.729	—	—	—	—	—	79.729
63	88	215.281	76.046	825.630	12.568	1,129.525	360	1.302	920	—	2.582	1,132.107
64	90	86.933	4.650	146.925	8.928	247.436	—	—	—	—	—	247.436
65	91	259.978	43.270	2,368.828	19.474	2,691.550	—	—	—	—	—	2,691.550
66	**VII. ö. 1927**	**1,812.968**	**356.203**	**8,576.377**	**216.716**	**10,962.264**	**5.203**	**3.542**	**7.970**	**1.320**	**18.035**	**10,980.299**
67	**1926**	**1,920.814**	**305.148**	**5,687.655**	**168.224**	**8,081.841**	**772**	**5.614**	**3.785**	**—**	**10.171**	**8,092.012**

9. A személyzeti kiadások. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	A z é v f o l y a m á n										kifizetett összes pénzbeli járandóságok összege és természetbeni járandóságok egyenértéke együtt
		a tisztviselők	a művezetők	a munkások	a szolgák	az összes alkalmazottak	a tisztviselők	a művezetők	a munkások	a szolgák	az összes alkalmazottak	
		részére kifizetett *pénzbeli* járandóságok (fizetés, fizetés jellegével bíró pénzbeli járandóság, családi pótlék, jutalékok, jutalmak, munkabérek, neveltetési járulékok) összege					részére nyujtott *természetbeni* járandóságok (kedvezményes vagy ingyenes ellátás, lakás, tüzelőszer, földhaszonélvezet stb.) egyenértéke					
		p e n g ő b e n										
	VIII.											
68	93, 94. 1927	733.133	169.561	3,917.763	98.457	4,918.914	14.962	798	544	1.306	17.610	4,936.524
69	1926	866.562	155.659	3,131.140	93.895	4,247.256	4.976	876	868	1.375	8.095	4,255.351
	IX.											
70	95	1,385.361	145.408	1,977.143	170.699	3,678.611	26.596	17.766	1.987	7.168	53.517	3,732.128
71	96/a, 96/b	274.403	5.760	1,204.212	123.602	1,607.977	5.720	—	32.723	10.401	48.844	1,656.821
72	97, 98	711.819	98.850	2,152.402	75.243	3,038.314	24.512	4.668	152.854	4.210	186.244	3,224.558
73	99, 100/a, 100/b	176.711	33.333	269.421	26.811	506.276	492	1.260	480	216	2.448	508.724
74	102	820.803	110.293	2,329.920	101.842	3,362.858	14.383	2.750	133.652	8.448	159.233	3,522.091
75	103	640.882	28.320	870.187	459.631	1,999.020	8.500	1.200	—	—	9.700	2,008.720
76	104	184.480	37.850	3,154.040	—	3,376.370	2.437	544	51.027	—	54.008	3,430.378
77	105	1,343.155	432.520	3,445.722	154.206	5,375.603	35.196	17.000	—	495	52.691	5,428.294
78	106, 108	1,268.556	38.581	1,032.402	128.946	2,468.485	25.500	1.540	6.664	5.120	38.824	2,507.309
79	110, 111	1,098.114	150.985	2,371.496	117.674	3,738.269	13.848	11.750	21.394	868	47.860	3,786.129
80	112	116.944	16.120	287.400	11.508	431.972	—	500	—	—	500	432.472
81	IX. ö. 1927	8,021.228	1,098.020	19,094.345	1,370.162	29,583.755	157.184	58.978	400.781	36.926	653.869	30,237.624
82	1926	10,601.038	1,096.710	18,903.462	1,187.425	31,788.635	128.777	33.714	297.898	32.894	493.283	32,281.918
	X.											
83	113	277.961	30.758	411.760	29.774	750.253	1.796	1.451	1.402	198	4.847	755.100
84	114, 115	2,327.134	307.665	3,016.740	646.132	6,297.671	98.649	16.916	75.372	3.454	194.391	6,492.062
85	116, 118	198.278	25.523	496.342	40.629	760.772	8.649	1.164	7.240	1.710	18.763	779.535
86	121, 122	1,006.567	56.767	1,195.477	71.366	2,330.177	16.611	907	2.423	713	20.654	2,350.831
87	124	330.281	21.962	293.058	40.321	685.622	2.400	619	996	1.000	5.015	690.637
88	125	266.647	25.520	277.826	17.281	587.274	300	144	1.200	134	1.778	589.052
89	126	113.760	42.640	792.727	17.880	967.007	—	—	—	—	—	967.007
90	127	184.144	56.295	644.488	34.604	919.531	1.256	2.160	349	—	3.765	923.296
91	128	818.796	53.589	1,348.466	73.510	2,294.361	4.408	1.780	9.340	1.020	16.548	2,310.909
92	129	254.212	3.000	178.616	31.457	467.285	1.200	—	628	—	1.828	469.113
93	X. ö. 1927	5,777.780	623.719	8,655.500	1,002.954	16,059.953	135.269	25.141	98.950	8.229	267.589	16,327.542
94	1926	6,785.889	811.599	7,208.239	236.008	15,041.735	154.068	28.225	92.586	6.945	281.824	15,323.559
	XII.											
95	130. 1927	2,476.274	793.238	19,076.216	328.038	22,673.766	800	1.947	3.910	1.700	8.357	22,682.123
96	1926	2,542.952	437.977	15,888.379	199.195	19,068.503	481	—	97	1.251	1.829	19,070.332
97	Bp. 1927	41,183.433	8,730.028	155,516.570	5,024.384	210,454.415	612.210	242.649	1,116.490	109.963	2,081.312	212,535.727
98	1926	47,756.332	8,108.526	125,873.490	3,356.763	185,095.111	608.124	198.914	998.963	75.469	1,881.470	186,976.581

10. Üzemnapok, üzemórák; üzemszünetelés és annak okai.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek által teljesített: üzemnapok	Az ipartelepek által teljesített: üzemórák[1])	Egy ipartelepre eset üzemnap	Az ipartelepek: száma, melyeken az üzem az év folyamán: megszakítás nélkül	legalább 300 munkanapon át	201—299 munkanapon át	151—200 munkanapon át	101—150 munkanapon át	100-nál kevesebb munkanapon át	teljesen szünetelt	hosszabb üzemszünetelésének együttes tartama munkanap	száma, melyeken a hosszabb munkaszünet tartama: 201—300 munkanap	151—200 munkanap	101—150 munkanap	51—100 munkanap	31— 50 munkanap	30-nál kevesebb munkanap	hosszabb üzemszünetelésének oka: vasúti kocsihiány	tőkehiány	nyersanyaghiány	munkahiány	munkaerőhiány	munkásviszály	egyéb gátló körülmény	száma, amelyeken: vasárnapon is folyt a munka	ünnepnapon is folyt a munka
		szám a		folyt																							
	I.																										
1	1, 2	1.776	15.857	296	—	5	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
2	3	8.808	72.312	294	—	17	13	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
3	4	3.172	27.505	288	—	6	4	1	—	—	—	108	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
4	5	896	7.598	299	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
5	7. 17	588	4.795	294	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
6	8	14.760	122.410	295	—	31	18	—	1	—	—	310	—	1	—	1	—	3	—	—	—	3	—	2	—	—	—	20
7	9	2.394	19.458	299	—	4	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
8	11	897	9.025	299	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
9	12	5.068	40.522	298	—	9	8	—	—	—	—	46	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	6
10	13	1.210	9.824	303	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
11	14	3.196	27.639	291	—	7	3	1	—	—	—	100	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
12	15	4.242	35.006	283	—	6	8	—	1	—	—	130	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
13	16	9.973	84.326	293	—	18	16	—	—	—	1	72	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	12
14	18	7.288	60.802	292	—	11	13	1	—	—	—	164	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	5
15	**I. ö. 1927**	**84.268**	**537.079**	**293**	**—**	**120**	**94**	**3**	**2**	**—**	**5**	**930**	**—**	**1**	**3**	**3**	**2**	**6**	**—**	**1**	**—**	**6**	**—**	**4**	**4**	**—**	**71**
16	**1926**	**53.981**	**—**	**292**	**—**	**80**	**104**	**—**	**—**	**1**	**6**	**358**	**1**	**—**	**—**	**1**	**1**	**1**	**—**	**1**	**—**	**3**	**—**	**—**	**—**	**—**	**23**
	II/a)																										
17	20	18.173	151.753	298	—	38	23	—	—	—	4	145	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	4	6	—	11
18	21	1.779	15.573	297	3	1	2	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
19	23	10.071	82.039	296	—	19	14	1	—	—	—	20	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
20	24	1.596	13.201	266	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	25	6.699	55.477	291	—	9	13	1	—	—	1	200	—	—	1	1	1	—	—	1	—	3	—	—	—	—	1
22	**II/a) ö. 1927**	**38.318**	**318.043**	**295**	**3**	**72**	**52**	**2**	**—**	**1**	**5**	**386**	**—**	**—**	**1**	**2**	**2**	**5**	**—**	**1**	**—**	**3**	**—**	**4**	**8**	**—**	**14**
23	**1926**	**38.370**	**—**	**291**	**—**	**65**	**65**	**2**	**—**	**—**	**7**	**467**	**—**	**—**	**1**	**3**	**1**	**2**	**—**	**—**	**—**	**4**	**—**	**—**	**3**	**1**	**29**
24	**II/b) 1927**	**1.825**	**43.800**	**365**	**5**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**5**	**5**
25	**1926**	**1.825**	**—**	**365**	**5**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**5**	**5**
	III.																										
26	28/a), 30	2.900	26.597	290	—	4	6	—	—	—	1	68	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1	—	1	2	1	4
27	31/b)	2.723	23.907	303	—	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	32, 33, 34	4.417	41.500	340	9	2	2	—	—	—	1	16	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	12	12
29	35, 36, 37	2.397	19.826	300	—	6	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
30	39	3.315	26.774	301	—	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
31	**III. ö. 1927**	**15.752**	**138.604**	**309**	**9**	**26**	**16**	**—**	**—**	**—**	**3**	**84**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**5**	**—**	**—**	**—**	**1**	**—**	**1**	**3**	**13**	**26**
32	**1926**	**14.277**	**—**	**297**	**4**	**23**	**20**	**1**	**—**	**—**	**3**	**522**	**—**	**—**	**1**	**4**	**1**	**4**	**—**	**1**	**—**	**2**	**—**	**—**	**7**	**15**	**23**

[1]) Adat az 1926. évben hiányzik.

10. Üzemnapok, üzemórák; üzemszünetelés és annak okai (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek által teljesített: üzemnapok (száma)	Az ipartelepek által teljesített: üzemórák[1]) (száma)	Egy ipartelepre eső üzemnap	Az ipartelepek: száma, melyeken az üzem az év folyamán megszakítás nélkül (folyt munkanapon át)	legalább 300 (folyt munkanapon át)	201—299 (folyt munkanapon át)	151—200 (folyt munkanapon át)	101—150 (folyt munkanapon át)	100-nál kevesebb (folyt munkanapon át)	teljesen szünetelt	hosszabb üzemszünetelésének együttes tartama (munkanap)	száma, melyeken a hosszabb munkaszünet tartama: 201—300 (munkanap)	151—200 (munkanap)	101—150 (munkanap)	51—100 (munkanap)	31—50 (munkanap)	30-nál kevesebb (munkanap)	hosszabb üzemszünetelésének oka: vasúti kocsihiány	tőkehiány	nyersanyaghiány	munkahiány	munkaerőhiány	munkásviszály	egyéb gátló körülmény	száma, amelyeken: vasárnapon (is folyt a munka)	ünnepnapon (is folyt a munka)
	IV.																										
33	40, 44, 60	5.490	48.104	289	—	6	13	—	—	—	1	112	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	3
34	43, 47	875	8.221	219	—	1	2	—	—	1	1	322	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—
35	48, 49, 51	20.739	171.466	301	—	46	23	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
36	53, 54	2.367	20.295	290	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
37	56	2.055	17.733	295	—	3	4	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
38	58	1.217	9.934	243	—	2	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
39	61, 62	900	7.191	300	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	63	3.975	32.257	306	—	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
41	55, 59	862	7.461	287	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
42	**IV. ö. 1927**	**38.490**	**322.662**	**294**	—	**78**	**51**	—	—	**2**	**4**	**450**	**1**	—	—	**2**	—	**2**	—	**1**	—	**1**	—	—	**4**	—	**34**
43	**1926**	**32.765**	—	**293**	—	**72**	**36**	**2**	**1**	**1**	**3**	**353**	—	—	**2**	—	**2**	**1**	—	**2**	—	**2**	—	—	**1**	—	**20**
	V.																										
44	64, 69	1.778	16.544	296	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
45	65	3.614	28.174	301	—	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
46	67	2.988	24.282	299	—	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
47	**V. ö. 1927**	**8.380**	**69.000**	**299**	—	**18**	**10**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**
48	**1926**	**7.495**	—	**288**	—	**12**	**13**	—	**1**	—	—	**239**	—	**1**	—	—	—	**1**	—	—	—	**1**	—	—	**1**	—	**10**
	VI.																										
49	70	7.134	66.391	285	—	13	10	1	1	—	—	187	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	—	8
50	71, 72, 73	2.086	17.704	298	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
51	74	2.102	20.026	300	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
52	77	9.117	81.228	285	—	17	12	1	2	—	—	53	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	8
53	76, 78	3.921	36.073	280	—	7	6	—	1	—	—	15	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	6
54	79	1.075	9.037	269	—	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
55	80	5.577	48.636	294	—	9	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
56	**VI. ö. 1927**	**31.012**	**279.095**	**287**	—	**57**	**44**	**3**	**4**	—	**1**	**255**	—	—	**1**	—	**1**	**4**	—	—	—	—	—	—	**6**	—	**35**
57	**1926**	**23.042**	—	**288**	—	**41**	**37**	—	**1**	**1**	—	**234**	**1**	—	—	—	—	**2**	—	—	—	—	—	—	**3**	—	**27**
	VII.																										
58	82	5.814	42.464	291	—	6	14	—	—	—	—	120	—	—	—	—	2	2	—	—	1	3	—	—	—	—	4
59	83	1.742	14.500	290	—	3	3	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3
60	84	8.377	66.310	279	—	12	16	1	1	—	1	280	—	—	1	1	—	3	—	1	—	3	—	—	1	—	5
61	85, 86	1.776	15.135	296	—	5	1	—	—	—	—	50	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5
62	87	1.518	12.467	304	—	4	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
63	88	3.570	28.843	298	—	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
64	90	1.816	14.826	303	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
65	91	7.778	63.056	288	—	11	15	1	—	—	—	273	—	—	1	1	1	2	—	2	—	2	—	—	1	—	10
66	**VII. ö. 1927**	**32.391**	**257.601**	**289**	—	**57**	**52**	**2**	**1**	—	**2**	**787**	—	—	**2**	**2**	**4**	**8**	—	**3**	**1**	**9**	—	—	**3**	—	**37**
67	1926	21.195	—	275	—	42	32	3	—	—	4	292	—	—	1	1	—	3	—	1	—	4	—	—	—	—	28

[1]) Adat az 1926. évben hiányzik.

10. Üzemnapok, üzemórák; üzemszünetelés és annak okai. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek által teljesített: üzemnapok (száma)	Az ipartelepek által teljesített: üzemórák[1]) (száma)	Egy ipartelepre eső üzemnap	Az ipartelepek: száma, melyeken az üzem az év folyamán megszakítás nélkül (folyt)	legalább 300 munkanapon át (folyt)	201—299 munkanapon át (folyt)	151—200 munkanapon át (folyt)	101—150 munkanapon át (folyt)	100-nál kevesebb munkanapon át (folyt)	teljesen szünetelt (folyt)	hosszabb üzemszünetelésének együttes tartama (munkanap)	száma, melyeken a hosszabb munkaszünet tartama: 201—300 (munkanap)	151—200 (munkanap)	101—150 (munkanap)	51—100 (munkanap)	31—50 (munkanap)	30-nál kevesebb (munkanap)	hosszabb üzemszünetelésének oka: vasúti kocsihiány	tőkehiány	nyersanyaghiány	munkahiány	munkaerőhiány	munkásviszály	egyéb gátló körülmény	száma, amelyeken: vasárnapon is folyt a munka	ünnepnapon is folyt a munka
	VIII.																										
68	**93, 94. 1927**	**16.599**	**137.399**	**296**	—	**29**	**27**	—	—	—	—	**247**	—	—	—	**2**	**1**	**2**	—	—	—	**1**	—	—	**4**	—	**17**
69	**1926**	**14.993**	—	**300**	—	**37**	**13**	—	—	—	—	**12**	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**7**
	IX.																										
70	95	1.742	20.644	249	—	1	4	2	—	—	5	335	1	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	2	4
71	96/a), 96/b)	7.754	60.468	323	13	6	3	1	—	1	—	227	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	15	20
72	97, 98	10.225	88.482	301	8	14	12	—	—	—	—	160	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	8	10
73	99, 100/a), 100/b)	4.261	39.716	284	—	7	7	1	—	—	—	146	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	3
74	102	8.893	76.854	287	—	21	8	1	—	1	1	399	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	14
75	103	1.404	11.922	351	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
76	104	884	7.072	295	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77	105	1.338	11.193	335	3	—	1	—	—	—	—	121	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	4
78	106, 108	5.008	43.168	313	2	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8
79	110, 111	5.255	44.203	328	7	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	10
80	112	2.006	18.688	287	3	2	—	1	—	1	—	320	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	7	7
81	**IX. ö. 1927**	**48.770**	**422.410**	**303**	**39**	**67**	**46**	**6**	—	**3**	**6**	**1.708**	**2**	**2**	**3**	**5**	**2**	**1**	—	**1**	**3**	**5**	—	—	**7**	**50**	**83**
82	**1926**	**42.125**	—	**297**	**19**	**67**	**46**	**2**	**4**	**4**	**10**	**1.466**	**3**	**1**	**1**	**4**	—	—	—	**2**	**2**	**2**	—	**1**	**2**	**38**	**69**
	X.																										
83	113	1.250	13.240	313	1	2	1	—	—	—	—	40	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	3	4
84	114, 115	656	5.248	328	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
85	116, 118	1.626	14.632	325	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4
86	121, 122	7.740	66.843	276	—	13	12	1	—	2	1	685	1	1	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—	2	1	9
87	124	3.271	29.068	297	—	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
88	125	4.841	43.030	303	—	13	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
89	126	646	5.225	323	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
90	127	2.524	23.537	280	—	4	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
91	128	7.392	62.548	284	2	11	9	4	—	—	1	548	—	—	3	1	1	—	—	—	1	3	—	—	1	3	7
92	129	4.956	42.732	292	—	9	8	—	—	—	—	120	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	9
93	**X. ö. 1927**	**34.902**	**306.103**	**291**	**7**	**61**	**44**	**5**	**1**	**2**	**3**	**1.393**	**1**	**1**	**4**	**2**	**4**	—	—	—	**3**	**6**	—	—	**3**	**12**	**45**
94	**1926**	**30.866**	—	**291**	**7**	**52**	**41**	**5**	**1**	—	**4**	**1.277**	—	**2**	**3**	**6**	**2**	**2**	**1**	**1**	**4**	**5**	—	—	**5**	**8**	**31**
	XII.																										
95	**130. 1927**	**22.715**	**184.617**	**299**	—	**32**	**44**	—	—	—	—	**28**	—	—	—	—	—	**2**	—	—	—	—	—	—	**2**	—	**9**
96	**1926**	**20.901**	—	**294**	—	**27**	**41**	—	**1**	**2**	—	**158**	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	**2**	**6**
97	**Bp. 1927**	**353.422**	**3,016.413**	**295**	**63**	**617**	**480**	**21**	**8**	**8**	**29**	**6.218**	**4**	**4**	**14**	**18**	**16**	**35**	—	**7**	**7**	**32**	—	**9**	**44**	**80**	**388**
98	**1926**	**301.865**	—	**292**	**35**	**518**	**448**	**15**	**9**	**9**	**37**	**5.378**	**5**	**5**	**9**	**19**	**8**	**16**	**1**	**8**	**6**	**24**	—	**1**	**23**	**69**	**278**

[1]) Adat az 1926. évben hiányzik.

11. A napi munkaidő tartama.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	A napi munkaidő tartama																							
		télen													nyáron										
		11½—12 óra		10½—11 óra		9½—10 óra		8½—9 óra		8 óra		8-nál kevesebb óra		nem volt üzem	11½—12 óra		10½—11 óra		9½—10 óra		8½—9 óra		8 óra		8-nál kevesebb óra		nem volt üzem
		ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen
	I.																										
1	1, 2	—	—	1	332	1	21	1	534	3	792	—	—	—	—	—	—	232	1	21	1	442	3	858	—	—	—
2	3	—	—	—	—	2	20	6	597	21	1.061	1	9	—	—	—	—	—	—	19	7	655	21	967	—	—	—
3	4	—	—	—	—	2	179	2	140	7	1.059	—	—	—	—	—	—	—	2	137	2	171	7	1.048	—	—	—
4	5	—	—	—	—	—	—	1	242	2	586	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	193	2	532	—	—	—
5	7, 17	—	—	—	—	—	—	—	—	2	298	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	257	—	—	—
6	8	—	—	—	—	6	76	9	467	35	1.726	—	—	—	—	—	—	—	7	115	7	382	36	1.295	—	—	—
7	9	—	—	—	—	—	—	3	93	5	253	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	84	5	280	—	—	—
8	11	1	6	—	—	1	131	—	—	1	248	—	—	—	—	—	—	—	1	119	—	—	1	257	—	—	—
9	12	—	—	—	—	—	—	1	19	16	340	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	16	318	—	—	—
10	13	—	—	—	—	—	—	—	—	4	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	53	—	—	—
11	14	—	—	1	3	1	22	3	31	6	210	—	—	—	1	6	—	—	2	53	4	36	5	162	—	—	—
12	15	—	—	—	—	2	62	1	84	12	863	—	—	—	—	—	—	—	2	56	—	—	11	701	2	91	—
13	16	—	—	—	—	2	73	5	365	24	1.637	3	71	—	—	—	—	—	4	107	4	328	26	1.145	—	—	—
14	18	—	—	1	9	2	41	4	57	18	717	—	—	—	—	—	1	7	2	33	3	46	19	674	—	—	—
15	I. ö. 1927	1	6	3	344	19	625	36	2.629	156	9.840	4	80	—	1	6	2	239	23	660	33	2.354	158	8.547	2	91	—
16	1926	1	7	—	—	16	669	33	1.780	127	8.184	7	464	1	1	8	—	—	17	699	34	1.612	126	7.543	6	193	1
	II/a)																										
17	20	—	—	—	—	6	262	15	3.089	34	10.330	6	200	—	—	—	—	—	12	446	16	3.681	33	9.511	—	—	—
18	21	—	—	1	17	1	93	2	116	1	59	1	9	—	—	—	1	20	2	91	2	132	1	61	—	—	—
19	23	—	—	—	—	2	320	5	523	27	3.991	—	—	—	—	—	—	—	1	37	5	443	27	3.644	1	209	—
20	24	—	—	—	—	—	—	1	21	5	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	23	4	51	—	—	1
21	25	—	—	—	—	—	—	3	111	19	674	1	16	—	—	—	—	—	2	56	4	103	17	609	—	—	—
22	II/a) ö. 1927	—	—	1	17	9	675	26	3.860	86	15.120	8	225	—	—	—	1	20	17	630	28	4.382	82	13.876	1	209	1
23	1926	—	—	—	—	10	568	26	3.875	86	14.259	10	195	—	—	—	—	—	17	513	28	3.342	85	14.547	2	54	—
24	II/b) 1927	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2.571	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2.503	—	—	—
25	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2.440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2.343	—	—	—
	III.																										
26	28/a), 30	—	—	—	—	2	132	2	886	5	192	1	423	—	—	—	1	345	4	627	3	474	2	51	—	—	—
27	31/b)	—	—	—	—	2	15	2	167	4	64	1	10	—	—	—	—	—	3	25	4	193	2	19	—	—	—
28	32, 33, 34	—	—	—	—	4	1.525	5	1.751	4	1.038	—	—	—	1	100	2	742	8	3.803	2	320	—	—	—	—	—
29	35, 36, 37	—	—	—	—	1	9	—	—	5	603	2	38	—	—	—	—	—	2	17	2	30	4	590	—	—	—
30	39	—	—	—	—	—	—	—	—	11	208	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	190	—	—	—
31	III. ö. 1927	—	—	—	—	9	1.681	9	2.804	29	2.105	4	471	—	1	100	3	1.087	17	4.472	11	1.017	19	850	—	—	—
32	1926	—	—	—	—	6	1.478	10	2.440	26	1.474	6	504	—	1	291	1	85	20	4.550	10	592	16	436	—	—	—

11. A napi munkaidő tartama. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	A nappali munkaidő tartama																							
		télen												nyáron											
		11½—12 óra		10½—11 óra		9½—10 óra		8½—9 óra		8 óra		8-nál kevesebb óra		nem volt üzem	11½—12 óra		10½—11 óra		9½—10 óra		8½—9 óra		8 óra		8-nál kevesebb óra		nem volt üzem
		ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen
	IV.																									
33	40, 44, 60	—	—	1	23	3	99	4	215	11	648	—	—	—	—	—	1	101	7	339	9	198	1	175	1	18	—
34	43, 47	—	—	—	—	2	85	1	49	1	5	—	—	—	—	—	—	—	1	78	2	57	—	—	—	—	1
35	48, 49, 51	—	—	—	—	5	210	15	566	49	2.353	—	—	—	—	—	—	—	9	349	13	547	47	1.997	—	—	—
36	53, 54	—	—	—	—	2	55	2	73	4	135	—	—	—	—	—	—	—	2	35	2	109	4	104	—	—	—
37	56	—	—	—	—	2	65	3	193	2	14	—	—	—	—	—	—	—	1	35	4	169	2	12	—	—	—
38	58	—	—	—	—	1	29	1	13	2	66	1	22	—	—	—	—	—	1	34	1	13	2	59	—	—	1
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	—	3	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27	2	34	—	—	—
40	63	—	—	—	—	1	50	4	62	8	557	—	—	—	—	—	—	—	2	120	4	57	7	462	—	—	—
41	55, 59	—	—	—	—	1	25	1	11	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	34	1	16	—	—	—
42	**IV. ö. 1927**	—	—	**1**	**23**	**17**	**618**	**31**	**1.182**	**81**	**3.852**	**1**	**22**	—	—	—	**1**	**101**	**23**	**990**	**38**	**1.211**	**66**	**2.859**	**1**	**18**	**2**
43	**1926**	—	—	**2**	**122**	**11**	**512**	**30**	**764**	**66**	**2.682**	**2**	**15**	**1**	—	—	**1**	**65**	**18**	**778**	**26**	**784**	**64**	**2.218**	**1**	**6**	**2**
	V.																									
44	64, 69	—	—	1	68	2	36	—	—	3	1.142	—	—	—	—	—	—	—	2	34	2	118	2	1.047	—	—	—
45	65	—	—	—	—	—	—	2	55	9	261	1	7	—	—	—	—	—	—	—	2	42	10	293	—	—	—
46	67	—	—	—	—	—	—	2	42	8	278	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	40	8	280	—	—	—
47	**V. ö. 1927**	—	—	**1**	**68**	**2**	**36**	**4**	**97**	**20**	**1.681**	**1**	**7**	—	—	—	—	—	**2**	**34**	**6**	**200**	**20**	**1.620**	—	—	—
48	**1926**	—	—	—	—	**2**	**125**	**4**	**178**	**19**	**1.207**	**1**	**4**	—	—	—	**1**	**67**	**2**	**159**	**5**	**162**	**17**	**995**	**1**	**5**	—
	VI.																									
49	70	2	234	1	71	14	3.608	3	56	5	276	—	—	—	1	212	1	62	15	3.282	1	10	7	354	—	—	—
50	71, 72, 73	—	—	—	—	2	1.410	—	—	5	206	—	—	—	—	—	—	—	4	1.399	—	—	3	186	—	—	—
51	74	—	—	1	81	4	594	1	1.067	1	14	—	—	—	—	—	1	65	4	533	1	956	1	16	—	—	—
52	77	1	46	—	—	9	1.395	11	694	11	810	—	—	—	—	—	—	—	7	1.076	15	1.004	9	289	1	3	—
53	76, 78	—	—	1	17	6	340	—	—	7	389	—	—	—	—	—	1	14	7	363	—	—	6	331	—	—	—
54	79	1	12	—	—	1	51	—	—	1	119	1	23	—	1	9	—	—	—	—	—	—	2	102	1	20	—
55	80	—	—	—	—	5	1.518	2	51	12	1.047	—	—	—	—	—	—	—	5	1.415	2	51	12	1.003	—	—	—
56	**VI. ö. 1927**	4	**292**	**3**	**169**	**41**	**8.916**	**17**	**1.868**	**42**	**2.861**	**1**	**23**	—	2	**221**	**3**	**141**	**42**	**8.068**	**19**	**2.021**	**40**	**2.281**	**2**	**23**	—
57	**1926**	—	—	**1**	**27**	**40**	**8.093**	**10**	**719**	**28**	**1.515**	**1**	**15**	—	—	—	**3**	**139**	**38**	**6.694**	**12**	**1.529**	**26**	**1.230**	**1**	**18**	—
	VII.																									
58	82	—	—	—	—	—	—	2	24	18	1.210	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	64	18	1.392	—	—	—
59	83	—	—	—	—	3	62	—	—	3	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	127	1	19	—
60	84	—	—	—	—	2	52	9	343	17	814	2	35	—	—	—	—	—	2	51	7	295	17	736	3	54	1
61	85, 86	—	—	—	—	1	10	1	5	2	44	2	26	—	—	—	—	—	1	4	—	—	5	60	—	—	—
62	87	—	—	—	—	—	—	1	29	4	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	29	4	37	—	—	—
63	88	—	—	—	—	—	—	2	163	10	499	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	151	10	455	—	—	—
64	90	—	—	—	—	—	—	1	23	5	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	23	5	89	—	—	—
65	91	—	—	—	—	1	25	1	29	25	1.323	—	—	—	—	—	—	—	1	5	1	22	25	1.232	—	—	—
66	**VII. ö. 1927**	—	—	—	—	**7**	**149**	**17**	**616**	**84**	**4.175**	**4**	**61**	—	—	—	—	—	**4**	**60**	**14**	**584**	**89**	**4.128**	**4**	**73**	**1**
67	**1926**	—	—	—	—	**4**	**66**	**8**	**382**	**60**	**2.753**	—	—	**5**	—	—	—	—	**2**	**31**	**7**	**366**	**62**	**2.409**	**1**	**14**	**5**

11. A napi munkaidő tartama. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	A napi munkaidő tartama																							
		télen													nyáron										
		11½—12 óra		10½—11 óra		9½—10 óra		8½—9 óra		8 óra		8-nál kevesebb óra		nem volt üzem	11½—12 óra		10½—11 óra		9½—10 óra		8½—9 óra		8 óra		8-nál kevesebb óra		nem volt üzem
		ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen	munkással	ipartelepen
	VIII.																									
68	93, 94. 1927	1	51	1	26	1	22	7	226	46	2.772	—	—	—	1	42	1	25	2	37	6	193	46	2.677	—	—	—
69	1926	1	44	—	—	2	34	7	197	40	2.094	—	—	—	1	44	—	—	1	18	9	196	39	1.931	—	—	—
	IX.																									
70	95	6	1.237	—	—	1	149	—	—	—	—	—	—	—	6	855	—	—	1	129	—	—	—	—	—	—	—
71	96/a), 96/b)	—	—	—	—	3	97	2	1	19	568	—	—	—	—	—	—	—	2	58	1	—	20	561	1	3	—
72	97, 98	1	572	—	—	1	230	4	784	28	1.009	—	—	—	—	—	—	—	1	231	4	534	29	965	—	—	—
73	99, 100/a), 100/b)	—	—	—	—	9	89	2	31	4	113	—	—	—	—	—	—	—	10	84	2	70	3	84	—	—	—
74	102	1	14	1	38	4	158	4	139	21	1.060	—	—	—	—	—	—	—	5	151	2	80	23	1.166	—	—	1
75	103	—	—	—	—	1	79	—	—	3	579	—	—	—	—	—	—	—	1	77	—	—	3	594	—	—	—
76	104	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2.558	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2.602	—	—	—
77	105	—	—	1	69	—	—	—	—	3	2.127	—	—	—	—	—	1	71	—	—	—	—	3	2.090	—	—	—
78	106, 108	2	414	—	—	1	11	4	44	9	354	—	—	—	1	116	—	—	1	10	4	32	10	462	—	—	—
79	110, 111	—	—	—	—	3	68	1	26	9	1.095	3	88	—	2	76	—	—	—	58	—	—	9	1.126	1	3	—
80	112	—	—	—	—	2	29	1	86	4	66	—	—	—	4	89	—	—	—	—	1	82	2	18	—	—	—
81	IX. ö. 1927	10	2.237	2	107	25	910	18	1.111	103	9.529	3	88	—	13	1.136	1	71	25	798	14	798	105	9.668	2	6	1
82	1926	11	2.032	1	47	20	605	16	632	90	9.480	2	85	2	11	1.000	1	11	20	394	13	436	93	9.763	2	20	2
	X.																									
83	113	1	96	—	—	1	56	—	—	2	108	—	—	—	1	85	—	—	1	56	—	—	2	128	—	—	—
84	114, 115	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1.389	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1.370	—	—	—
85	116, 118	—	—	—	—	1	44	2	124	2	153	—	—	—	—	—	—	—	1	55	2	108	2	189	—	—	—
86	121, 122	—	—	1	18	5	169	2	67	20	963	—	—	—	1	2	1	17	4	124	3	82	19	845	—	—	—
87	124	—	—	—	—	4	51	1	10	6	129	—	—	—	—	—	1	8	2	42	1	11	7	136	—	—	—
88	125	—	—	—	—	6	43	2	14	6	195	2	14	—	—	—	—	—	7	49	1	4	8	177	—	—	—
89	126	—	—	—	—	—	—	—	—	2	660	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	336	—	—	—
90	127	—	—	—	—	2	29	1	45	5	419	1	16	—	2	93	—	—	6	132	—	—	1	270	—	—	—
91	128	1	6	—	—	5	65	1	112	19	692	—	—	—	1	4	2	178	4	53	1	98	18	493	—	—	—
92	129	1	9	—	—	4	19	1	19	11	92	—	—	—	1	13	1	3	4	25	1	21	10	74	—	—	—
93	X. ö. 1927	3	111	1	18	28	476	10	391	75	4.800	3	30	—	6	197	5	208	29	536	9	824	71	4.018	—	—	—
94	1926	2	90	1	24	28	548	11	260	63	3.883	1	3	—	4	144	5	98	29	573	9	823	57	3.460	2	4	—
	XII.																									
95	130. 1927	—	—	—	—	—	—	3	388	72	6.825	1	115	—	—	—	—	—	—	—	3	417	72	6.493	1	106	—
96	1926	—	—	—	—	—	—	3	420	67	5.651	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	406	67	5.557	—	—	1
97	Bp. 1927	19	2.697	13	772	158	14.108	178	15.172	799	66.131	30	1.122	—	24	1.702	17	1.290	184	16.285	181	13.501	773	59.520	13	526	5
98	1926	15	2.178	5	220	139	12.698	158	11.147	677	55.622	30	1.265	10	18	1.487	12	460	184	14.404	156	9.748	657	52.432	16	314	11

12. Munkaközi szünetek ; éjjeli üzem.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek száma, amelyeken a napi munkaközi szünetek (étkezési és pihenési idő) együttes tartama																	munkaközi szünet nem volt		Éjjeli munka					
		télen									nyáron										hány		idején foglalkoztatott			
																							felnőtt		18 évnél fiatalabb	
		¼	½	¾	1	1¼	1½	1¾	2	2-nél több	¼	½	¾	1	1¼	1½	1¾	2	2-nél több	télen	nyáron	ipartelepen folyt	napon át tartott	férfi	nő	férfi	nő
		óra																					munkások száma			
	I.																									
1	1, 2	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	1	1	4	336	96	—	—	—
2	3	2	16	1	9	—	—	—	—	—	2	16	1	9	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
3	4	—	3	1	7	—	—	—	—	—	—	3	1	7	—	—	—	—	—	—	—	3	362	83	14	3	—
4	5	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	602	44	17	—	—
5	7, 17	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	8	1	32	1	16	—	—	—	—	—	1	31	1	17	—	—	—	—	—	—	—	4	216	29	—	—	—
7	9	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
8	11	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	350	5	—	—	—
9	12	1	9	—	5	—	—	—	—	—	1	9	—	5	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
10	13	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	14	—	9	—	2	—	—	—	—	—	—	9	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	20	15	—	—	—
12	15	3	8	—	3	—	—	—	1	—	2	9	—	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
13	16	2	17	1	13	—	—	—	—	—	2	17	1	13	—	—	—	—	—	1	1	2	33	8	1	—	—
14	18	1	18	—	5	—	—	—	—	—	1	18	—	5	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
15	I. ö. 1927	12	126	4	68	—	—	—	1	—	11	126	4	68	—	—	—	1	—	8	9	19	1.919	280	32	3	—
16	1926	11	102	4	57	—	1	—	—	—	11	102	4	57	—	1	—	—	—	9	9	13	1.992	207	30	2	4
	II/a)																										
17	20	9	29	—	16	—	1	—	—	—	9	27	—	18	—	1	—	—	—	6	6	6	336	121	—	6	—
18	21	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
19	23	7	17	1	4	—	—	—	—	—	8	17	—	4	—	—	—	—	—	5	5	2	99	14	—	—	—
20	24	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
21	25	—	14	—	6	—	—	—	—	—	—	15	—	5	—	—	—	—	—	3	3	2	21	2	8	—	—
22	II/a) ö. 1927	17	61	1	38	1	1	—	—	—	17	60	—	34	1	1	—	—	—	16	16	10	456	137	8	6	—
23	1926	18	64	—	36	—	1	—	—	—	18	61	—	38	—	1	—	—	—	13	14	5	88	19	—	—	—
24	II/b) 1927	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5	1.825	457	—	—	—
25	1926	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	2	5	1.825	715	—	—	—
	III.																										
26	28/a) 30	—	4	—	5	—	—	—	1	—	—	1	—	8	—	—	—	1	—	—	—	4	688	68	40	2	—
27	31/b)	—	2	—	7	—	—	—	—	—	—	3	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	32, 33, 34	—	—	—	12	1	—	—	—	—	—	—	—	11	1	1	—	—	—	—	—	12	3.845	69	—	—	—
29	35, 36, 37	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	4	509	39	—	—	—
30	39	—	3	1	5	1	—	—	—	—	—	3	1	5	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
31	III. ö. 1927	—	9	1	37	2	—	—	1	—	—	7	1	37	3	1	—	1	—	1	1	20	5.042	176	40	2	—
32	1926	—	10	—	32	2	2	—	2	—	—	8	—	29	5	3	—	3	—	—	—	18	4.052	142	1	4	—

12. Munkaközi szünetek ; éjjeli üzem. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek száma, amelyeken a napi munkaközi szünetek (étkezési és pihenési idő) együttes tartama																	munkaközi szünet nem volt		Éjjeli munka: hány ipartelepen folyt	hány napon át tartott	idején foglalkoztatott: felnőtt férfi	felnőtt nő	18 évnél fiatalabb férfi	18 évnél fiatalabb nő
		télen									nyáron																
		¼	½	¾	1	1¼	1½	1¾	2	2-nél több	¼	½	¾	1	1¼	1½	1¾	2	2-nél több	télen	nyáron			munkások száma			
		óra																									
	IV.																										
33	40, 44, 60	—	2	—	17	—	—	—	—	—	—	1	—	17	—	—	—	1	—	—	—	3	146	122	13	—	—
34	43, 47	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	150	12	—	—	—
35	48, 49, 51	—	22	1	43	—	1	—	—	—	—	20	1	44	—	2	—	—	—	2	2	1	30	35	—	—	—
36	53, 54	—	5	2	1	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	56	—	1	—	5	—	1	—	—	—	—	1	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	58	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	61, 62	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	63	—	8	—	5	—	—	—	—	—	—	8	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	55, 59	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	**IV. ö. 1927**	—	**44**	**3**	**79**	—	**2**	—	**1**	—	—	**39**	**3**	**80**	—	**3**	—	**2**	—	**2**	**2**	**5**	**326**	**169**	**13**	—	—
	1926	—	**35**	**2**	**67**	—	**3**	—	**1**	**1**	—	**33**	**1**	**66**	**1**	**4**	—	**2**	**1**	**2**	**2**	**5**	**260**	**62**	**2**	**3**	—
	V.																										
44	64, 69	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	1	64	2	—	—	—
45	65	—	5	—	3	—	2	—	—	—	—	5	—	2	—	3	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
46	67	—	2	—	8	—	—	—	—	—	—	2	—	7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
47	**V. ö. 1927**	—	**7**	—	**16**	**1**	**2**	—	—	—	—	**8**	—	**13**	**1**	**3**	—	—	**1**	**2**	**2**	**1**	**64**	**2**	—	—	—
48	**1926**	—	**4**	—	**15**	**2**	**2**	—	—	—	—	**5**	—	**15**	**2**	**2**	—	—	—	**3**	**2**	**1**	**117**	**2**	—	—	—
	VI.																										
49	70	—	4	—	19	—	—	—	1	—	—	4	—	19	—	—	—	1	—	1	1	6	1.350	29	107	2	45
50	71, 72, 73	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
51	74	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	300	17	—	—	—
52	77	—	12	1	18	—	1	—	—	—	—	11	1	19	—	1	—	—	—	—	—	8	891	38	17	—	—
53	76, 78	—	3	1	7	—	—	—	2	—	—	3	1	8	—	—	—	2	—	1	—	3	799	23	15	—	—
54	79	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	1	1	171	3	—	—	—
55	80	—	3	—	13	—	2	—	—	—	—	3	—	13	—	2	—	—	—	1	1	1	200	10	—	—	—
56	**VI. ö. 1927**	—	**24**	**2**	**69**	—	**3**	—	**4**	—	—	**23**	**2**	**71**	—	**3**	—	**4**	—	**6**	**5**	**20**	**3.711**	**120**	**139**	**2**	**45**
57	**1926**	**1**	**14**	**2**	**52**	—	**1**	—	**4**	—	**1**	**14**	**2**	**54**	—	**1**	—	**4**	—	**6**	**4**	**11**	**2.123**	**71**	**58**	**14**	**3**
	VII.																										
58	82	—	3	—	6	—	6	—	5	—	—	3	—	6	—	6	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	83	—	2	—	1	—	2	—	—	1	—	2	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	84	—	19	1	9	—	—	—	1	—	—	18	1	9	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	85, 86	—	—	—	3	—	1	—	2	—	—	1	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	87	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	88	—	3	—	5	—	2	—	2	—	—	4	—	4	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	90	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	91	1	9	1	13	—	3	—	—	—	1	9	1	13	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	**VII. ö. 1927**	**1**	**39**	**2**	**42**	—	**14**	—	**13**	**1**	**1**	**39**	**2**	**41**	—	**14**	—	**14**	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	**1926**	—	**25**	**1**	**24**	—	**10**	—	**9**	**3**	—	**25**	**1**	**24**	—	**10**	—	**10**	**2**	—	—	—	—	—	—	—	—

12. Munkaközi szünetek; éjjeli üzem. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek száma, amelyeken a napi munkaközi szünetek (étkezési és pihenési idő) együttes tartama																	munkaközi szünet nem volt		Éjjeli munka					
		télen									nyáron										hány		idején foglalkoztatott			
		¼	½	¾	1	1¼	1½	1¾	2	2-nél több	¼	½	¾	1	1¼	1½	1¾	2	2-nél több	télen	nyáron	ipartelepen folyt	napon át tartott	felnőtt		18 évnél fiatalabb	
		óra																						férfi	nő	férfi	nő
																								munkások száma			
	VIII.																										
68	93, 94. 1927	1	36	1	15	—	—	—	1	—	1	35	1	16	—	—	—	—	1	2	2	3	333	18	11	—	—
69	1926	1	32	1	16	—	—	—	—	—	1	32	1	16	—	—	—	—	—	—	—	3	322	23	12	—	—
	IX.																										
70	95	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	5	1.095	133	—	—	—
71	96/a) 96/b)	—	5	—	12	—	—	—	1	—	—	4	—	13	—	—	—	1	—	6	6	1	304	1	—	—	—
72	97, 98	—	12	—	15	1	3	—	1	—	—	12	—	16	1	2	—	1	—	2	2	4	114	198	42	—	—
73	99, 100/a) 100/b)	—	2	—	10	1	1	—	1	—	—	2	—	10	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
74	102	1	3	—	19	—	5	—	1	—	1	3	—	19	—	4	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—
75	103	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	1	1	—	3	1.095	64	47	—	—
76	104	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77	105	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	3	636	32	14	—	—
78	106, 108	—	2	1	8	—	2	—	1	1	—	2	1	7	—	2	—	2	1	1	1	4	667	68	42	—	3
79	110, 111	—	1	—	5	—	6	—	2	—	—	1	—	4	—	6	—	3	—	2	2	1	365	90	—	—	—
80	112	—	—	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	1	—	2	1	7	1.508	52	—	—	—
81	IX. ö. 1927	1	27	3	85	2	18	—	8	2	1	26	3	86	2	16	—	9	2	15	15	28	5.784	638	145	—	3
82	1926	—	22	3	77	2	15	1	7	2	—	21	3	80	2	12	1	8	2	11	11	24	4.568	696	232	4	30
	X.																										
83	113	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	3	799	55	—	—	—
84	114, 115	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	365	70	—	—	—
85	116, 118	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	2	729	38	—	—	—
86	121, 122	—	8	—	19	—	—	—	—	—	—	8	—	19	—	—	—	—	—	1	1	4	367	26	—	—	—
87	124	—	1	—	8	1	1	—	—	—	—	2	—	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
88	125	1	5	—	8	—	1	—	—	—	1	4	—	9	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
89	126	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	365	56	—	—	—
90	127	—	1	—	6	—	1	—	—	—	—	1	—	6	—	1	—	—	—	1	1	3	429	56	—	—	—
91	128	3	6	—	14	1	—	—	1	—	3	6	—	14	1	—	—	1	—	1	1	4	794	46	—	—	—
92	129	—	3	—	8	1	2	—	—	—	—	4	—	8	1	1	—	—	—	3	3	2	318	7	—	—	—
93	X. ö. 1927	4	24	—	74	4	5	—	1	—	4	25	—	75	3	4	—	1	—	8	8	20	4.166	354	—	—	—
94	1926	3	23	—	64	3	6	—	4	—	3	22	—	65	2	8	—	3	—	3	3	16	2.951	253	—	—	—
	XII.																										
95	130. 1927	1	70	—	2	2	—	—	—	—	1	70	—	2	2	—	—	—	—	1	1	22	5.702	559	35	1	1
96	1926	—	60	—	3	2	—	—	—	—	—	60	—	3	2	—	—	—	—	5	5	15	3.825	435	52	—	—
97	Bp. 1927	37	467	17	525	12	45	—	30	3	36	458	16	528	12	45	—	32	4	61	61	153	29 328	2.910	423	14	49
98	1926	34	391	13	446	11	41	1	27	6	34	383	12	450	14	42	1	30	5	54	52	116	22.123	2.625	387	27	37

13. Gőzfejlesztő berendezés ; kalórikus gépek.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen használt gőzkazánok darabszáma	gőzkazánok összes fűtőfelülete m²-ben	gőzkazánok összes üzemóráinak száma	közül kézi tüzelésű	közül mechanikai tüzelésű	túlhevítők darabszáma	túlhevítők összes fűtőfelülete m²-ben	túlhevítők összes üzemóráinak száma	füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők darabszáma	füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők összes fűtőfelülete m²-ben	füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők összes üzemóráinak száma	Kalorikus gépek: Kipufogó dugattyús gőzgépek darabszáma	Kipufogó dugattyús gőzgépek összes teljesítőképessége lóerőben	Kipufogó dugattyús gőzgépek összes üzemóráinak száma	Kondenzációs dugattyús gőzgépek darabszáma	Kondenzációs dugattyús gőzgépek összes teljesítőképessége lóerőben	Kondenzációs dugattyús gőzgépek összes üzemóráinak száma	Gőzturbinák darabszáma	Gőzturbinák összes teljesítőképessége lóerőben	Gőzturbinák összes üzemóráinak száma
	I.																				
1	1, 2	8	650·0	5.100	8	—	3	82·0	3.660	2	30·0	—	1	35	—	5	1.230	3.500	—	—	—
2	3	19	2.418·3	17.390	15	4	12	400·3	12.798	—	—	—	1	12	—	8	2.020	8.206	—	—	—
3	4	11	965·0	34.264	8	3	5	166·8	—	1	6·0	1.860	1	130	—	1	450	574	—	—	—
4	5	1	10·0	7.200	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	7, 17	2	179·2	3.097	1	1	1	20·2	2.612	—	—	—	—	—	—	1	150	2.515	—	—	—
6	8	3	49·8	6.888	3	—	—	—	—	—	—	—	1	60	2.400	1	100	2.388	—	—	—
7	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	38	—	—	—	—	—	—	—
8	11	6	191·4	8.940	6	—	—	—	—	1	1·6	—	5	105	6.000	4	916	10.950	—	—	—
9	12	1	4·0	550	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	14	1	12·0	520	1	—	—	—	—	1	4·5	2.970	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	15	3	450·0	14.830	—	3	3	96·4	14.830	—	—	—	—	—	—	2	900	8.400	—	—	—
13	16	6	235·1	10.832	6	—	1	15·0	1.573	—	—	—	1	12	780	3	220	4.144	—	—	—
14	18	1	5·5	100	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	I. ö. 1927	62	5.170·3	109.711	50	12	25	780·7	35.473	5	42·1	4.830	11	392	9.180	25	5.986	40.677	—	—	—
16	1926	57	6.471·0	87.385	47	10	27	940·0	41.877	4	41·0	5.630	18	915	11.230	23	5.726	36.543	—	—	—
	II/a)																				
17	20	93	12.847·6	110.101	65	28	41	2.368·9	46.837	10	2.268·4	21.234	9	392	15.304	13	3.465	10.884	11	21.600	9.199
18	21	3	180·5	1.026	3	—	3	67·5	755	—	—	—	2	188	725	—	—	—	—	—	—
19	23	18	3.024·0	29.940	18	—	4	280·0	7.645	—	—	—	—	—	—	2	340	—	1	2.000	2.773
20	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	II/a) ö. 1927	114	16.052·1	141.067	86	28	48	2.716·4	55.237	10	2.268·4	21.234	11	580	16.029	15	3.805	10.884	12	23.600	11.972
23	1926	118	17.222·0	127.690	89	29	52	2.814·0	58.843	10	2.268·0	7.091	11	590	16.199	16	4.155	11.203	12	23.600	12.245
24	II/b) 1927	95	34.973·0	212.833	4	91	78	8.058·2	206.125	18	7.006·0	78.421	—	—	—	17	15.800	9.525	24	147.200	74.169
25	1926	95	34.973·0	298.513	4	91	78	7.976·0	291.591	18	7.006·0	59 135	—	—	—	17	15.800	8.016	23	132.200	67.441
	III.																				
26	28/a), 30	1	13·4	3.340	1	—	1	15·4	3.340	—	—	—	1	50	3.340	—	—	—	—	—	—
27	31/b)	1	60·0	2.691	1	—	1	14·0	2.691	—	—	—	—	—	—	1	160	2.691	—	—	—
28	32, 33, 34	38	4.230·6	68.939	33	5	17	570·5	45.248	2	160·0	4.550	9	323	12.290	19	4.800	30.456	—	—	—
29	35, 36, 37	2	156·4	7.512	2	—	1	17·5	3.736	—	—	—	—	—	—	1	120	7.512	—	—	—
30	39	1	4·5	2.520	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	III. ö. 1927	43	4.464·9	85.002	38	5	20	617·4	55.015	2	160·0	4.550	10	373	15.630	21	5.080	40.659	—	—	—
32	1926	44	4.500·0	58.539	40	4	19	512·0	31.922	1	10·0	4.200	12	403	12.850	24	5.130	36.301	—	—	—

13. Gőzfejlesztő berendezés ; kalórikus gépek.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen használt											Kalórikus gépek								
		gőzkazánok					túlhevítők			füstgázzal fűtött tápvíz-előmelegítők			Kipufogó			Kondenzációs			Gőzturbinák		
													dugattyús gőzgépek								
		darabszáma	összes fűtőfelülete m²-ben	összes üzemóráinak száma	közül kézi tüzelésű	közül mechanikai tüzelésű	darabszáma	összes fűtőfelülete m²-ben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes fűtőfelülete m²-ben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma
	IV.																				
33	40, 44, 60	20	1.461·5	31.734	20	—	3	52·0	3.824	1	5·0	2.489	11	590	18.904	6	810	12.534	—	—	—
34	43, 47	7	444·6	8.138	7	—	3	93·5	2.905	—	—	—	5	161	5.238	1	250	2.400	—	—	—
35	48, 49, 51	21	735·6	39.059	21	—	5	70·2	5.176	2	10·3	2.464	13	768	26.988	2	185	4.704	—	—	—
36	53, 54	1	12·0	1.300	1	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1.300	—	—	—	—	—	—
37	56	1	160·0	818	—	1	1	38·0	818	1	72·8	818	—	—	—	2	300	818	—	—	—
38	58	1	9·4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	63	1	34·0	—	1	—	1	21·6	—	—	—	—	1	80	—	—	—	—	—	—	—
41	55, 59	1	29·0	1.776	1	—	—	—	—	—	—	—	1	70	1.776	—	—	—	—	—	—
42	IV. ö. 1927	53	2.886·1	82.825	52	1	13	275·3	12.723	4	88·1	5.771	32	1.673	54.206	11	1.545	20.456	—	—	—
43	1926	48	2.769·0	80.124	48	—	10	228·0	19.553	2	73·0	2.381	32	2.046	55.170	8	1.060	18.327	—	—	—
	V.																				
44	64, 69	13	2.482·2	30.873	7	6	7	356·0	18.992	—	—	—	4	597	8.696	3	875	8.934	—	—	—
45	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	67	4	180·4	3.810	4	—	—	—	—	1	21·6	2.950	1	96	3.000	—	—	—	—	—	—
47	V. ö. 1927	17	2.662·6	34.683	11	6	7	356·0	18.992	1	21·6	2.950	5	693	11.696	3	875	8.934	—	—	—
48	1926	17	2.663·0	27.946	11	6	8	378·0	17.500	—	—	—	5	693	9.590	3	875	9.246	—	—	—
	VI.																				
49	70	30	2.776·4	65.230	24	6	8	547·0	20.414	1	420·0	2.960	5	415	11.128	4	690	6.044	1	1.500	2.960
50	71, 72, 73	8	1.203·6	13.748	5	3	4	215·0	9.962	2	400·0	3.794	1	64	185	1	2.400	2.738	—	—	—
51	74	5	213·1	10.753	5	—	—	—	—	1	43·2	2.850	—	—	—	1	120	2.872	—	—	—
52	77	19	409·0	35.064	19	—	1	15·5	3.700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	76, 78	1	7·3	1.880	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	79	1	20·0	1.200	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	80	49	6.143·5	107.261	33	16	19	1.150·9	48.094	5	1.400·0	16.825	16	381	19.991	5	1.280	7.341	5	3.350	9.904
56	VI. ö. 1927	113	10.772·9	235.136	88	25	32	1.928·4	82.170	9	2.263·2	26.429	22	860	31.304	11	4.490	18.995	6	4.850	12.864
57	1926	95	10.259·0	186.951	71	24	29	1.706·0	60.096	9	2.263·0	26.164	18	632	22.931	10	4.310	18.356	5	4.650	11.836
	VII.																				
58	82	1	90·0	1.800	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59	83	3	8·0	3.100	3	—	—	—	—	—	—	—	1	75	—	—	—	—	—	—	—
60	84	4	160·2	5.438	4	—	1	27·0	3.212	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	85, 86	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	87	2	26·0	1.280	2	—	—	—	—	—	—	—	3	100	5.613	2	200	5.269	—	—	—
63	88	11	832·1	29.016	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	91	1	20·0	792	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	VII. ö. 1927	22	1.136·3	41.426	22	—	1	27·0	3.212	—	—	—	4	175	5.613	2	200	5.269	—	—	—
67	1926	21	952·0	32.907	20	1	1	27·0	2.411	—	—	—	4	171	10.038	2	220	5.320	—	—	—

13. Gőzfejlesztő berendezés; kalórikus gépek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen használt gőzkazánok darabszáma	gőzkazánok összes fűtőfelülete m²-ben	gőzkazánok összes üzemóráinak száma	közül kézi tüzelésű	közül mechanikai tüzelésű	túlhevítők darabszáma	túlhevítők összes fűtőfelülete m²-ben	túlhevítők összes üzemóráinak száma	füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők darabszáma	füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők összes fűtőfelülete m²-ben	füstgázzal fűtött tápvízelőmelegítők összes üzemóráinak száma	Kalórikus gépek: Kipufogó dugattyús gőzgépek darabszáma	Kipufogó dugattyús gőzgépek összes teljesítőképessége lóerőben	Kipufogó dugattyús gőzgépek összes üzemóráinak száma	Kondenzációs dugattyús gőzgépek darabszáma	Kondenzációs dugattyús gőzgépek összes teljesítőképessége lóerőben	Kondenzációs dugattyús gőzgépek összes üzemóráinak száma	Gőzturbinák darabszáma	Gőzturbinák összes teljesítőképessége lóerőben	Gőzturbinák összes üzemóráinak száma
	VIII.																				
68	93, 94. 1927	12	335·7	24.230	8	4	3	25·5	3.700	1	3·0	6.284	2	85	8.664	1	100	—	—	—	—
69	1926	8	303·0	15.472	6	2	3	26·0	3·700	—	—	—	2	85	8.640	1	100	—	—	—	—
	IX.																				
70	95	51	9.616·3	101 939	26	25	39	1.670·2	75.539	9	2.801·0	37.942	2	185	191	26	19.125	35.702	1	250	—
71	96/a) 96/b)	3	60·0	7.724	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
72	97, 98	22	1.890·6	33.834	16	6	3	108·0	4.545	—	—	—	17	1.125	26.973	—	—	—	—	—	—
73	99, 100/a) 100/b)	9	297·2	15.339	9	—	—	—	—	—	—	—	4	71	4.190	—	—	—	—	—	—
74	102	10	797·0	16.289	6	4	—	—	—	—	—	—	—1	100	65	1	160	—	—	—	—
75	103	5	250·0	28.410	4	1	—	—	—	—	—	—	2	115	13.610	1	140	8.200	—	—	—
76	104	6	810·0	10.140	3	3	—	—	—	—	—	—	2	12	2.430	—	—	—	—	—	—
77	105	18	3.924·0	51.679	3	15	15	826·0	32.887	3	944·0	25.819	—	—	—	8	5.360	36.900	1	2.000	2.160
78	106, 108	31	2.900·1	40.742	27	4	3	134·0	7.762	—	—	—	16	712	23.749	—	—	—	—	—	—
79	110, 111	35	5.325·7	50.946	35	—	—	—	—	—	—	—	4	66	32.000	26	5.460	168.000	—	—	—
80	112	5	675·0	14.413	1	4	5	172·0	14.413	1	45·0	2.000	—	—	—	5	1.150	20.351	—	—	—
81	IX. ö. 1927	195	26.545·9	371.455	133	62	65	2.910·2	135.146	13	3.790·0	66.761	48	2.386	103.208	57	31.335	269.153	2	2.250	2.160
82	1926	193	27.118·0	464.322	153	40	65	2.716·0	171.788	15	3.742·0	84.306	46	1.987	122.866	68	31.835	257.905	1	2.000	7.680
	X.																				
83	113	22	3.209·2	36.540	18	4	11	450·5	13.488	1	85·0	6.288	8	108	10.930	5	790	4.972	—	—	—
84	114, 115	26	3.445·8	25.112	24	2	12	511·3	21.052	—	—	—	24	450	72.473	5	394	—	4	197	8.760
85	116, 118	15	1.413·4	51.649	15	—	4	124·0	10.690	2	288·0	9.410	9	1.010	32.442	—	—	—	—	—	—
86	121, 122	38	2.115·1	65.540	38	—	10	154·8	25.609	—	—	—	10	140	10.562	3	240	10.578	—	-	-
87	124	7	193·5	14.144	7	—	3	47·0	5.700	—	—	—	—	—	—	1	120	—	—	—	—
88	125	7	198·5	6.646	7	—	1	9·0	2.400	1	3·0	2.400	1	60	2.400	—	—	—	—	—	—
89	126	9	1.037·3	19.428	9	—	2	59·0	—	2	56·0	8.760	2	70	1.674	2	380	3.092	—	—	—
90	127	2	41·5	7.072	2	—	2	31·0	7.072	—	—	—	—	—	—	2	185	6.763	—	—	—
91	128	30	1.351·6	40.763	30	—	6	178·6	10.926	1	6·0	2.400	11	478	18.555	2	310	3.000	—	—	—
92	129	8	207·3	11.366	8	—	—	—	—	—	—	—	3	110	4.527	—	—	—	—	—	—
93	X. ö. 1927	184	13.213·2	278.260	158	6	51	1.565·2	96.937	7	438·0	29.258	68	2.426	153.563	20	2.419	28.405	4	197	8.760
94	1926	152	12.703·0	259.327	144	8	46	1.434·0	79.390	6	435·0	22.096	66	2.279	145.593	19	2.349	35.855	4	197	8.960
	XII.																				
95	130. 1927	39	1.075·9	50.372	37	2	3	45·2	3.582	—	—	—	5	155	5.308	1	65	900	—	—	—
96	1926	31	761·0	43.733	28	3	2	32·0	2.725	—	—	—	5	155	5.272	—	—	—	—	—	—
97	Bp. 1927	929	119.288·9	1,687.000	687	242	346	19.305·5	708.312	70	16.080·4	245.488	218	9.798	414.401	194	71.760	453.857	48	178.097	109.925
98	1926	879	120.604·0	1,682.909	661	218	340	18.789·0	779.376	65	15.838·0	211.003	219	9.956	420.179	191	71.560	437.072	45	162.647	107.932

14. Kalórikus gépek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Kalórikus gépek																					
		Világítógáz-motorok			Generátorgáz-motorok			Benzin-motorok			Nyersolaj- (gázolaj-) motorok			Diesel- vagy hasonló rendszerű motorok			Egyéb motorok			Összesen		
		darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszám	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma
	I.																						
1	1, 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1.645	9.400
2	3	2	24	1.670	2	40	5.290	—	—	—	1	26	—	2	60	800	1	20	—	17	2.202	15.966
3	4	—	—	—	3	125	9.954	3	75	2.640	—	—	—	1	50	2.822	—	—	—	9	830	15.990
4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	7, 17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	150	2.515
6	8	1	10	2.897	5	54	4.083	1	25	—	1	12	—	1	33	—	—	—	—	11	294	11.768
7	9	1	10	2.692	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	48	2.692
8	11	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1.033	16.950
9	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	13	1	8	2.440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	2.440
11	14	1	12	520	—	—	—	1	5	2.970	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	17	3.490
12	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	35	—	—	—	—	3	935	8.400
13	16	1	3	2.120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	70	4.102	—	—	—	7	305	11.146
14	18	1	6	2.320	1	100	—	—	—	—	1	35	2.381	1	50	—	—	—	—	4	191	4.701
15	I. ö. 1927	8	73	14.659	11	319	19.327	6	117	5.610	3	73	2.381	12	678	13.624	1	20	—	77	7.658	105.458
16	1926	11	103	19.148	8	283	13.265	6	116	3.450	2	47	1.960	11	643	12.002	1	20	312	80	7.853	97.910
	II/a)																					
17	20	1	6	—	5	125	8.603	1	30	—	3	110	2.400	5	376	3.833	—	—	—	48	26.104	50.223
18	21	—	—	—	2	80	3.380	1	11	510	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	279	4.615
19	23	2	75	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	3	630	5.929	—	—	—	9	3.051	8.702
20	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	25	2	16	2.490	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	16	2.490
22	II/a) ö. 1927	5	97	2.490	7	205	11.983	2	41	510	4	116	2.400	8	1.006	9.762	—	—	—	64	29.450	66.030
23	1926	6	101	3.305	7	191	10.994	3	41	970	5	126	3.860	9	1.046	8.845	—	—	—	69	29.850	67.621
24	II/b) 1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	163.000	83.694
25	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	148.000	75.457
	III.																					
26	28/a), 30	—	—	—	1	50	3.430	1	4	610	1	10	310	3	220	8.463	—	—	—	7	334	16.153
27	31/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	160	2.691
28	32, 33, 34	—	—	—	2	101	770	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	5.224	43.516
29	35, 36, 37	—	—	—	1	12	1.800	—	—	—	1	12	192	1	12	238	—	—	—	4	156	9.742
30	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	III. ö. 1927	—	—	—	4	163	6.000	1	4	610	2	22	502	4	232	8.701	—	—	—	42	5.874	72.102
32	1926	1	8	—	4	163	12.430	2	10	610	2	22	388	3	220	5.089	—	—	—	48	5.956	67.468

14. Kalórikus gépek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Kalórikus gépek motorok: Világítógáz- darabszáma	Világítógáz- összes teljesítőképessége lóerőben	Világítógáz- összes üzemóráinak száma	Generátorgáz- darabszáma	Generátorgáz- összes teljesítőképessége lóerőben	Generátorgáz- összes üzemóráinak száma	Benzin- darabszáma	Benzin- összes teljesítőképessége lóerőben	Benzin- összes üzemóráinak száma	Nyersolaj- (gázolaj-) darabszáma	Nyersolaj- (gázolaj-) összes teljesítőképessége lóerőben	Nyersolaj- (gázolaj-) összes üzemóráinak száma	Diesel- vagy hasonló rendszerű darabszáma	Diesel- vagy hasonló rendszerű összes teljesítőképessége lóerőben	Diesel- vagy hasonló rendszerű összes üzemóráinak száma	Egyéb darabszáma	Egyéb összes teljesítőképessége lóerőben	Egyéb összes üzemóráinak száma	Összesen darabszáma	Összesen összes teljesítőképessége lóerőben	Összesen összes üzemóráinak száma
	IV.																					
33	40, 44, 60	—	—	—	—	—	—	1	55	20	1	45	1.320	—	—	—	—	—	—	19	1.500	32.778
34	43, 47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	411	7.638
35	48, 49, 51	2	24	3.276	—	—	—	1	2	80	1	25	2.400	1	30	624	—	—	—	20	1.034	38.072
36	53, 54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1.300
37	56	—	—	—	—	—	—	1	20	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	320	830
38	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	80	—
41	55, 59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	70	1.776
42	**IV. ö. 1927**	**2**	**24**	**3.276**	—	—	—	**3**	**77**	**112**	**2**	**70**	**3.720**	**1**	**30**	**624**	—	—	—	**51**	**3.419**	**82.394**
43	**1926**	**2**	**24**	**3.254**	—	—	—	**4**	**83**	**2.158**	**2**	**70**	**2.550**	**1**	**30**	**624**	—	—	—	**49**	**3.313**	**82.083**
	V.																					
44	64, 69	—	—	—	1	16	2.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1.488	20.530
45	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	96	3.000
47	**V. ö. 1927**	—	—	—	**1**	**16**	**2.900**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	**1.584**	**23.530**
48	**1926**	—	—	—	**1**	**16**	**2.990**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**9**	**1.584**	**21.826**
	VI.																					
49	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	2.605	20.132
50	71, 72, 73	—	—	—	—	—	—	1	8	280	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2.472	3.203
51	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	120	2.872
52	77	—	—	—	1	50	2.970	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	60	2.970
53	76, 78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	5.011	37.236
56	**VI. ö. 1927**	—	—	—	**1**	**50**	**2.970**	**2**	**18**	**280**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**42**	**10.268**	**66.413**
57	**1926**	—	—	—	**1**	**50**	**2.600**	**1**	**8**	**240**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**35**	**9.650**	**55.763**
	VII.																					
58	82	1	9	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	800
59	83	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	87	—
60	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	85, 86	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	300	10.882
63	88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	**VII. ö. 1927**	**2**	**21**	**800**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**	**396**	**11.682**
67	**1926**	**2**	**21**	**800**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**	**412**	**16.158**

14. Kalórikus gépek. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Kalórikus gépek																				
		Világítógáz-			Generátor-gáz-			Benzin-			Nyersolaj- (gázolaj-)			Diesel- vagy hasonló rendszerű			Egyéb			Összesen		
		motorok																				
		darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma	darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben	összes üzemóráinak száma
	VIII.																					
68	93, 94. 1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	220	3.842	—	—	—	6	405	12.506
69	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	220	3.676	—	—	—	6	405	12.316
	IX.																					
70	95	—	—	—	—	—	—	2	220	—	—	—	—	1	57	282	—	—	—	32	19.837	36.175
71	96/a) 96/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	40	160	—	—	—	1	40	160
72	97, 98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	1.125	26.973
73	99, 100/a) 100/b)	3	18	1.474	—	—	—	1	10	190	1	5	—	—	—	—	—	—	—	9	104	5.854
74	102	7	52	2.720	1	48	2.500	1	55	—	—	—	—	3	155	3.760	—	—	—	14	570	9.045
75	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	255	21.810
76	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	12	2.430
77	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	7.360	39.060
78	106, 108	1	16	450	—	—	—	1	6	680	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	734	24.879
79	110, 111	1	6	100	1	14	3.860	2	17	1.460	—	—	—	6	570	4.458	—	—	—	40	6.133	209.878
80	112	—	—	—	—	—	—	1	24	4.200	1	125	—	1	300	—	—	—	—	8	1.599	24.551
81	IX. ö. 1927	12	92	4.744	2	62	6.360	8	332	6.530	2	130	—	12	1.122	8.660	—	—	—	153	37.769	400.815
82	1926	10	80	2.900	3	97	7.877	8	337	8.166	2	35	2.400	12	1.217	21.016	—	—	—	150	37.588	430.810
	X.																					
83	113	—	—	—	2	40	1.800	5	93	7.536	—	—	—	2	123	4.841	—	—	—	22	1.154	30.079
84	114, 115	1	100	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	800	8	—	—	—	35	1.941	82.241
85	116, 118	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1.014	32.442
86	121, 122	2	22	3.000	1	30	1.000	—	—	—	1	25	1.200	—	—	—	—	—	—	17	457	26.340
87	124	—	—	—	—	—	—	3	24	4.086	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	144	4.086
88	125	1	12	2.400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	72	4.800
89	126	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	340	2	440	7.475	—	—	—	7	940	12.581
90	127	—	—	—	1	20	2.064	4	90	5.878	1	18	850	—	—	—	—	—	—	8	313	15.555
91	128	—	—	—	—	—	—	1	24	1.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	812	22.755
92	129	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	110	4.527
93	X. ö. 1927	4	134	6.400	4	90	4.864	14	235	18.700	3	93	2.390	5	1.363	12.324	—	—	—	122	6.957	235.406
94	1926	3	43	6.730	3	60	3.920	10	144	10.237	2	68	896	5	1.295	12.681	—	—	—	112	6.435	224.872
	XII.																					
95	130. 1927	1	16	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	200	72	—	—	—	10	436	6.420
96	1926	1	16	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	200	28	—	—	—	9	371	5.400
97	Bp. 1927	34	457	32.509	30	905	54.404	36	824	32.352	16	504	11.393	48	4.851	57.609	1	20	—	625	267.216	1,166.450
98	1926	36	396	36.237	27	860	54.076	34	739	25.831	15	368	12.054	47	4.871	63.961	1	20	312	615	251.417	1,157.684

15. Villamos mótorok.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen használt villamosmótorok: összes darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben: saját (erőforrással)	összes teljesítőképessége lóerőben: idegen (erőforrással)	megoszlása teljesítőképesség szerint (lóerő): legfeljebb 1	1—3	3—5	5—7	7—10	11—15	16—20	21—30	31—50	51—100	101—150	151—200	200-nál több	összes: saját (áramfogyasztása kilowattórákban)	összes: idegen (áramfogyasztása kilowattórákban)	A kalórikus gépek és villamos mótorok összes teljesítőképessége lóerőben: saját (erőforrással)	A kalórikus gépek és villamos mótorok összes teljesítőképessége lóerőben: idegen (erőforrással)
	I.																				
1	1, 2	275	887·0	2.113·8	26	55	35	34	48	20	17	20	12	7	1	—	—	471.000	1,101.631	2.532·0	2.113·8
2	3	239	116·0	3.226·9	26	51	34	20	31	28	11	14	10	10	3	1	—	112.520	1,572.113	2.318·0	3,226·9
3	4	469	79·0	3.481·6	76	171	70	37	35	21	22	18	14	4	—	—	1	66.746	1,788.004	909·0	3.481·6
4	5	39	—	395·2	3	6	9	3	4	6	5	—	3	—	—	—	—	—	870.244	—	395·2
5	7, 17	22	121·5	3·0	2	5	5	4	—	5	1	—	—	—	—	—	—	15.880	1.800	271·5	3·0
6	8	141	—	884·7	19	40	30	14	15	11	8	2	2	—	—	—	—	—	713.761	294·0	884·7
7	9	29	—	108·6	5	12	5	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70.660	48·0	108·6
8	11	91	—	1.753·0	16	18	18	5	9	5	5	8	1	4	—	—	2	—	528.310	1.033·0	1.753·0
9	12	60	—	241·4	17	24	7	7	1	2	—	1	1	—	—	—	—	—	119.312	—	241·4
10	13	5	—	17·0	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.152	8·0	17·0
11	14	45	—	221·0	9	12	10	4	4	3	2	1	—	—	—	—	—	—	64.824	17·0	221·0
12	15	109	680·0	146·4	30	25	14	10	11	6	1	6	6	—	—	—	—	499.781	81.224	1.615·0	146·4
13	16	82	98·0	473·0	11	17	16	13	16	2	1	4	2	—	—	—	—	81.676	266.213	403·0	473·0
14	18	101	—	425·5	27	31	15	15	6	2	2	3	—	—	—	—	—	—	299.246	191·0	425·5
15	**I. ö. 1927**	**1.707**	**1.981·5**	**13.491·1**	**267**	**470**	**269**	**171**	**183**	**111**	**75**	**77**	**51**	**25**	**4**	**1**	**3**	**1,247.603**	**7,483.494**	**9.639·5**	**13.491·1**
16	**1926**	**1.491**	**1.833·4**	**12.493·8**	**221**	**387**	**255**	**120**	**167**	**98**	**57**	**89**	**56**	**29**	**6**	**3**	**3**	**1,064.989**	**6,664.144**	**9.686·4**	**12.493·8**
	II/a)																				
17	20	2.387	11.181·1	21.690·9	257	355	340	207	378	243	236	139	127	88	9	7	1	4,236.091	7,163.596	37.285·1	21.690·9
18	21	30	123·2	221·2	3	5	6	—	3	4	1	6	2	—	—	—	—	39.340	74.719	402·2	221·2
19	23	1.379	6.129·2	3.555·7	342	500	144	134	112	54	46	18	13	8	2	1	5	1,542.526	1,613.078	9.180·2	3.555·7
20	24	21	0·5	42·5	8	12	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	9.577	0·5	42·5
21	25	80	—	258·8	28	27	14	2	5	3	—	1	—	—	—	—	—	—	239.529	16·0	258·8
22	**II/a) ö. 1927**	**3.897**	**17.434·0**	**25.769·1**	**638**	**899**	**504**	**343**	**498**	**304**	**284**	**164**	**142**	**96**	**11**	**8**	**6**	**5,817.957**	**9,100.499**	**46.884·0**	**25.769·1**
23	**1926**	**3.945**	**15.635·1**	**25.288·0**	**682**	**973**	**457**	**333**	**493**	**297**	**285**	**155**	**150**	**100**	**10**	**4**	**6**	**5,394.060**	**8,610.598**	**45.485·1**	**25.288·0**
24	**II/b) 1927**	**410**	**9.201·4**	**—**	**72**	**81**	**63**	**47**	**38**	**16**	**8**	**16**	**22**	**21**	**9**	**7**	**10**	**—**	**—**	**172.201·4**	**—**
25	**1926**	**352**	**7.538·4**	**—**	**65**	**71**	**50**	**50**	**25**	**15**	**8**	**12**	**18**	**15**	**11**	**7**	**5**	**—**	**—**	**155.538·4**	**—**
	III.																				
26	28/a), 30	36	—	853·1	4	5	3	3	5	6	5	—	—	3	1	1	—	—	679.318	334·0	853·1
27	31/b)	56	—	310·7	4	8	24	6	1	11	2	—	—	—	—	—	—	—	140.622	160·0	310·7
28	32, 33, 34	161	1.168·5	2.661·6	2	27	26	7	23	20	15	7	11	16	5	2	—	968.918	2,558.002	6.392·5	2.661·6
29	35, 36, 37	54	86·5	219·8	3	21	16	2	6	1	2	2	1	—	—	—	—	422.000	315.210	242·5	219·8
30	39	50	—	190·5	20	15	6	4	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	81.301	—	190·5
31	**III. ö. 1927**	**357**	**1.255·0**	**4.235·7**	**33**	**76**	**75**	**22**	**37**	**40**	**25**	**9**	**12**	**19**	**6**	**3**	**—**	**1,390.918**	**3,774.453**	**7.129·0**	**4.235·7**
32	**1926**	**322**	**815·5**	**4.224·9**	**34**	**60**	**71**	**21**	**40**	**30**	**21**	**8**	**10**	**19**	**5**	**3**	**—**	**622.218**	**2,602.088**	**6.771·5**	**4.224·9**

15. Villamos mótorok. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen használt villamosmótorok: összes darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben: saját erőforrással	idegen erőforrással	megoszlása teljesítőképesség szerint (lóerő): legfeljebb 1	1—3	3—5	5—7	7—10	11—15	16—20	21—30	31—50	51—100	101—150	151—200	200-nál többb	összes áramfogyasztása kilowattórákban: saját	idegen	A kalórikus gépek és villamosmótorok összes teljesítőképessége lóerőben: saját erőforrással	idegen erőforrással
	IV.																				
33	40, 44, 60	33	239·8	178·0	—	8	2	2	6	3	5	6	1	—	—	—	—	163.202	143.933	1.739·8	178·0
34	43, 47	5	3·0	20·0	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.820	10.046	414·0	20·0
35	48, 49, 51	328	403·9	1.331·8	17	120	80	57	23	20	7	2	1	1	—	—	—	247.913	435.825	1.437·9	1.331·8
36	53, 54	39	—	127·5	7	11	19	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102.715	4·0	127·5
37	56	40	16·0	214·5	7	12	5	5	4	2	3	2	—	—	—	—	—	7.552	55.849	336·0	214·5
38	58	20	—	88·8	4	8	5	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	46.126	—	88·8
39	61, 62	1	—	1·0	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	—	1·0
40	63	78	—	347·0	17	21	20	7	3	8	2	—	—	—	—	—	—	—	75.303	80·0	347·0
41	55, 59	1	—	1·5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.010	70·0	1·5
42	**IV. ö. 1927**	**545**	**662·7**	**2.310·1**	**58**	**182**	**134**	**75**	**37**	**33**	**17**	**10**	**3**	**1**	**—**	**—**	**—**	**420.487**	**871.917**	**4.081·7**	**2.310·1**
43	**1926**	**414**	**882·4**	**1.569·5**	**40**	**124**	**93**	**65**	**35**	**23**	**17**	**8**	**4**	**7**	**—**	**—**	**—**	**422.168**	**546.199**	**4.175·4**	**1.569·5**
	V.																				
44	64, 69	225	1.008·5	2.161·0	41	53	28	18	20	15	15	9	16	5	2	3	—	2,080.592	1,535.256	2.496·5	2.161·0
45	65	19	—	48·1	3	12	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32.153	—	48·1
46	67	30	—	142·3	7	12	4	2	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	67.065	96·0	142·3
47	**V. ö. 1927**	**274**	**1.008·5**	**2.351·4**	**51**	**77**	**34**	**21**	**21**	**18**	**17**	**9**	**16**	**5**	**2**	**3**	**—**	**2,080.592**	**1,634.474**	**2.592·5**	**2.351·4**
48	**1926**	**242**	**1.178·5**	**2.110·4**	**21**	**74**	**32**	**26**	**18**	**20**	**17**	**9**	**15**	**5**	**2**	**3**	**—**	**643.470**	**1,302.456**	**2.762·5**	**2.110·4**
	VI.																				
49	70	1.119	3.000·5	4.669·2	587	135	95	33	103	42	11	58	29	22	2	—	2	2,674.379	5,174.450	5.605·5	4.669·2
50	71, 72, 73	79	63·1	369·3	8	28	14	5	18	4	—	1	1	—	—	—	—	127.153	445.477	2.535·1	369·3
51	74	257	—	2.371·5	54	71	26	14	20	25	15	13	13	6	—	—	—	—	2,200.296	120·0	2.371·5
52	77	224	37·0	478·4	101	81	19	10	8	4	1	—	—	—	—	—	—	24.000	488.191	97·0	478·4
53	76, 78	96	—	314·3	35	21	29	2	6	1	—	1	1	—	—	—	—	—	523.650	—	314·3
54	79	17	—	31·6	12	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44.184	—	31·6
55	80	786	5.829·0	1.314·5	77	150	92	45	67	248	47	34	23	3	—	—	—	3,879.431	880.235	10.840·0	1.314·5
56	**VI. ö. 1927**	**2.578**	**8.929·6**	**9.548·8**	**874**	**489**	**275**	**109**	**224**	**324**	**74**	**107**	**87**	**31**	**2**	**—**	**2**	**6,704.963**	**9,756.483**	**19.197·6**	**9.548·8**
57	**1926**	**1.972**	**7.385·8**	**6.779·0**	**626**	**339**	**214**	**96**	**369**	**110**	**52**	**100**	**50**	**14**	**—**	**—**	**2**	**5,489.251**	**7,611.303**	**17.035·8**	**6.779·0**
	VII.																				
58	82	21	—	28·5	7	11	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23.187	9·0	28·5
59	83	13	—	26·5	10	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	36.315	87·0	26·5
60	84	83	26·0	169·9	24	38	15	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	18.550	110.585	26·0	169·9
61	85, 86	8	—	2·4	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.092	—	2·4
62	87	9	—	18·9	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.300	300·0	18·9
63	88	76	128·1	105·3	17	36	12	6	2	2	1	—	—	—	—	—	—	118.900	85.291	128·1	105·3
64	90	7	—	17·2	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.603	—	17·2
65	91	71	—	292·1	12	23	14	12	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	204.248	—	292·1
66	**VII. ö. 1927**	**288**	**154·1**	**660·8**	**82**	**114**	**50**	**22**	**13**	**6**	**1**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**137.450**	**465.631**	**550·1**	**660·8**
67	1926	227	143·3	592·2	58	88	38	22	13	7	1	—	—	—	—	—	—	94.876	355.639	555·3	592·2

15. Villamos mótorok. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen használt villamosmótorok: összes darabszáma	összes teljesítőképessége lóerőben: saját (erőforrással)	összes teljesítőképessége lóerőben: idegen (erőforrással)	megoszlása teljesítőképesség szerint (lóerő): legfeljebb 1	1— 3	3— 5	5— 7	7— 10	11— 15	16— 20	21— 30	31— 50	51—100	101—150	151—200	200-nál több	összes: saját (áramfogyasztása kilowattórákban)	összes: idegen (áramfogyasztása kilowattórákban)	A kalórikus gépek és villamosmótorok összes teljesítőképessége lóerőben: saját (erőforrással)	A kalórikus gépek és villamosmótorok összes teljesítőképessége lóerőben: idegen (erőforrással)
	VIII.																				
68	93, 94. 1927	362	193·6	883·4	130	147	45	21	13	2	1	—	1	2	—	—	—	99.550	388.255	598·6	883·4
69	1926	306	154·3	801·9	107	128	36	17	10	2	3	—	1	2	—	—	—	59.090	301.835	559·3	801·9
	IX.																				
70	95	223	3.183·0	802·3	7	35	38	10	16	34	28	15	31	6	3	—	—	1,707.584	129.644	23.020·0	802·3
71	96/a), 96/b)	116	—	465·5	17	42	34	6	12	2	1	1	1	—	—	—	—	—	238.969	40·0	465·5
72	97, 98	302	378·0	1.649·5	31	107	55	37	27	11	14	7	11	2	—	—	—	216.580	906.720	1.503·0	1.649·5
73	99, 100/a) 100/b)	39	—	169·7	1	16	16	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	34.313	104·0	169·7
74	102	131	121·0	1.009·7	20	25	18	20	17	14	6	4	5	2	—	—	—	234.820	477.717	691·0	1.009·7
75	103	24	120·7	85·9	3	4	4	1	5	4	1	1	1	—	—	—	—	130.705	215.652	375·7	85·9
76	104	234	—	743·6	61	91	59	5	14	4	—	—	—	—	—	—	—	—	149.360	12·0	743·6
77	105	564	4.359·8	492·7	58	95	182	73	54	35	22	22	16	5	1	—	1	9.576.638	345.025	11.719·8	492·7
78	106, 108	70	179·5	135·1	7	36	10	6	5	3	1	2	—	—	—	—	—	289.614	72.120	913·5	135·1
79	110, 111	80	184·1	1.956·5	9	24	10	8	6	2	2	8	1	5	2	—	3	21.724	2,756.068	6.317·1	1.956·5
80	112	135	354·1	1.407·0	40	17	26	12	16	10	1	3	4	1	2	1	2	250.280	2,357.180	1.953·1	1.407·0
81	IX. ö. 1927	1.918	8.880·2	8.917·5	254	492	452	180	174	120	77	63	70	21	8	1	6	12,427.945	7,682.768	46.649·2	8.917·5
82	1926	1.830	9.404·1	7.244·7	209	509	438	139	174	122	86	60	59	25	6	—	3	11,182.702	6,274.317	46.992·1	7.244·7
	X.																				
83	113	27	216·7	76·4	1	3	4	2	3	3	2	2	7	—	—	—	—	183.540	54.487	1.370·7	76·4
84	114, 115	231	—	5.663·8	17	36	20	9	9	40	28	24	21	16	5	4	2	—	3,248.442	1.941·0	5.663·8
85	116, 118	37	209·0	15·8	—	12	13	2	4	4	1	1	—	—	—	—	—	208.110	17.430	1.223·0	15·8
86	121, 122	131	244·9	594·7	11	33	40	11	14	12	3	6	1	—	—	—	—	302.550	160.936	701·9	594·7
87	124	18	—	135·0	—	9	3	1	1	1	2	—	1	—	—	—	—	—	31.506	144·0	135·0
88	125	42	—	293·4	4	12	11	3	5	1	2	4	—	—	—	—	—	—	140.476	72·0	293·4
89	126	95	687·6	920·0	—	1	12	17	34	8	4	5	6	8	—	—	—	919.620	2,011.780	1.627·6	920·0
90	127	16	—	141·2	2	6	2	—	—	3	1	1	1	—	—	—	—	—	23.808	313·0	141·2
91	128	95	194·1	1.011·7	10	23	16	12	10	9	3	3	2	6	1	—	—	105.710	903.009	1.006·1	1.011·7
92	129	62	—	189·6	21	20	11	6	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	52.947	110·0	189·6
93	X. ö. 1927	754	1.552·3	9.041·6	66	155	132	63	83	81	47	46	39	30	6	4	2	1,719.530	6,644.821	8.509 3	9.041·6
94	1926	665	1.616·3	8,177.9	56	129	108	55	94	68	44	42	27	30	6	4	2	1,992.513	5,920.580	8.051·3	8.177·9
	XII.																				
95	130. 1927	1.864	161·5	5.011·3	828	610	182	76	40	44	37	33	13	1	—	—	—	79.600	2,105.692	597·5	5.011·3
96	1926	1.598	142·0	4.182·6	758	536	150	61	27	19	16	22	8	1	—	—	—	61.000	1,605.310	513·0	4.182·6
97	Bp. 1927	14.954	51.414·4	82.220·8	3.348	3.792	2.215	1 150	1.361	1.099	663	534	436	252	48	27	29	32,126.595	49,908.477	318.630·4	82.220·8
98	1926	13.364	46.709·1	73.464·9	2.877	3.418	1.942	1.005	1.463	811	607	505	398	247	46	24	21	27,025.837	41,794.469	298.126·1	73.464·9

16. Tüzelő- és világítóanyagok.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen kazántüzelésre, mótorhajtásra, fűtésre és világításra felhasznált fontosabb anyagok																	
		szén			kovácsszén	sajtolt szén (brikett)			pirszén (koksz)			tüzifa			fahulladék			faszén		
		kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes		kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes
		mennyisége métermázsában																		
	I.																			
1	1, 2	20.445	14.778	35.223	796	—	674	674	—	66.955	66.955	—	6.901	6.901	—	—	—	—	1.483	1.483
2	3	110.567	23.896	134.463	2.609	—	—	—	—	19.243	19.243	380	7.943	8.323	—	—	—	320	783	1.103
3	4	61.353	15.224	76.577	999	1.310	300	1.610	850	2.524	3.374	107	1.716	1.823	—	—	—	2.090	90	2.180
4	5	19.523	47.163	66.686	—	—	—	—	—	100	100	—	177	177	—	—	—	—	—	—
5	7, 17	5.600	1.400	7.000	—	—	—	—	—	20	20	—	20	20	—	—	—	—	10	10
6	8	6.499	5.666	12.165	4.446	—	—	—	—	2.938	2.938	50	1.755	1.805	2.386	20	2.406	212	316	528
7	9	—	156	156	281	—	—	—	—	1.165	1.165	—	380	380	—	—	—	—	45	45
8	11	28.153	30.499	58.652	180	—	—	—	—	3.807	3.807	—	549	549	—	—	—	—	698	698
9	12	27	270	297	—	—	—	—	—	1.959	1.959	—	1.944	1.944	—	—	—	—	240	240
10	13	—	72	72	—	—	—	—	—	545	545	—	187	187	—	—	—	—	195	195
11	14	—	472	472	—	—	—	—	—	5.298	5.298	—	2.391	2.391	—	—	—	—	561	561
12	15	13.923	25.218	39.141	3	—	—	—	—	6.202	6.202	186	580	766	—	—	—	—	605	605
13	16	8.120	4.239	12.359	147	—	—	—	—	2.191	2.191	134	1.782	1.916	—	—	—	—	1.682	1.682
14	18	54	370	424	5	—	—	—	—	6.394	6.394	—	1.674	1.674	—	—	—	—	230	230
15	**I. ö. 1927**	**274.264**	**169.423**	**443.687**	**9.466**	**1.310**	**974**	**2.284**	**850**	**119.341**	**120.191**	**857**	**27.999**	**28.856**	**2.386**	**20**	**2.406**	**2.622**	**6.938**	**9.560**
16	**1926**	**255.151**	**174.064**	**429.215**	**8.847**	**—**	**187**	**187**	**1.120**	**93.427**	**94.547**	**2.112**	**19.117**	**21.229**	**2.274**	**—**	**2.274**	**2.490**	**6.723**	**9.213**
	II/a)																			
17	20	890.226	226.250	1,116.476	31.237	—	619	619	—	81.331	81.331	3.741	31.988	35.729	4.840	123	4.963	1.230	14.883	16.113
18	21	932	285	1.217	1.048	—	—	—	—	497	497	171	101	272	—	—	—	251	832	1.083
19	23	72.300	7.397	79.697	1.303	—	—	—	1.135	10.804	11.939	55	3.805	3.860	—	—	—	—	1.164	1.164
20	24	—	151	151	—	—	—	—	—	100	100	—	199	199	—	—	—	—	1	1
21	25	—	1.910	1.910	10	—	—	—	—	440	440	—	879	879	—	20	20	—	425	425
22	**II/a) ö. 1927**	**963.458**	**235.993**	**1,199.451**	**33.598**	**—**	**619**	**619**	**1.135**	**93.172**	**94.307**	**3.967**	**36.972**	**40.939**	**4.840**	**143**	**4.983**	**1.481**	**17.305**	**18.786**
23	**1926**	**995.573**	**115.205**	**1,110.778**	**30.399**	**—**	**2.414**	**2.414**	**1.000**	**94.855**	**95.855**	**1.103**	**89.109**	**90.212**	**2.554**	**160**	**2.714**	**1.870**	**18.798**	**20.668**
24	**II/b) 1927**	**4,162.391**	**—**	**4,162.391**	**277**	**—**	**—**	**—**	**—**	**156**	**156**	**1.625**	**—**	**1.625**	**—**	**—**	**—**	**—**	**138**	**138**
25	**1926**	**3,747.234**	**6.238**	**3,753.472**	**194**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1.110**	**2.676**	**3.786**	**—**	**—**	**—**	**—**	**127**	**127**
	III.																			
26	28/a), 30	2.700	33.394	36.094	871	—	—	—	—	27.439	27.439	—	1.872	1.872	—	—	—	350	500	850
27	31/b)	5.360	546	5.906	91	—	—	—	—	79	79	—	610	610	—	—	—	—	98	98
28	32, 33, 34	281.713	654.508	936.221	1.338	—	—	—	2.417	40.804	43.221	136	34.280	34.416	—	—	—	—	34	34
29	35, 36, 37	16.237	77.793	94.030	—	—	—	—	—	—	—	—	9.295	9.295	—	—	—	34	—	34
30	39	240	772	1.012	—	—	—	—	—	70	70	25	394	419	—	—	—	—	—	—
31	**III. ö. 1927**	**306.250**	**767.013**	**1,073.263**	**2.300**	**—**	**—**	**—**	**2.417**	**68.392**	**70.809**	**161**	**46.451**	**46.612**	**—**	**—**	**—**	**884**	**632**	**1.016**
32	**1926**	**257.193**	**616.478**	**873.671**	**1.388**	**—**	**—**	**—**	**3.085**	**51.459**	**54.544**	**11**	**44.353**	**44.364**	**—**	**—**	**—**	**515**	**124**	**639**

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen kazántüzelésre, mótorhajtásra, fűtésre és világításra felhasznált fontosabb anyagok																		
		szén			kovácsszén	sajtolt szén (brikett)			pirszén (koksz)			tüzifa			fahulladék			faszén		
		kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes		kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes
		mennyisége métermázsában																		
	IV.																			
33	40, 44, 60	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	200	260	460	68.961	660	69.621	—	14	14
34	43, 47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.714	—	9.714	—	—	—
35	48, 49, 51	8.890	810	9.700	406	—	—	—	1.000	305	1.305	—	1.243	1.243	32.286	2.447	34.733	—	77	77
36	53, 54	—	174	174	30	—	—	—	—	23	23	20	458	478	600	—	600	—	—	—
37	56	—	95	95	—	—	—	—	—	110	110	—	3.107	3.107	1.428	200	1.628	—	4	4
38	58	—	105	105	—	—	—	—	—	24	24	—	39	39	—	—	—	—	—	—
39	61, 62	—	20	20	—	—	—	—	—	15	15	—	30	30	—	60	60	—	—	—
40	63	—	568	568	1.310	—	—	—	—	962	962	—	681	681	—	—	—	—	81	81
41	55, 59	1.900	30	1.930	—	—	—	—	—	60	60	—	50	50	—	—	—	—	21	21
42	**IV. ö. 1927**	**10.790**	**1.802**	**12.592**	**1.816**	**—**	**—**	**—**	**1.000**	**1.499**	**2.499**	**220**	**5.868**	**6.088**	**112.989**	**3.367**	**116.356**	**—**	**197**	**197**
43	**1926**	**10.741**	**2.013**	**12.754**	**1.690**	**—**	**—**	**—**	**450**	**1.167**	**1.617**	**5.644**	**3.553**	**9.197**	**93.669**	**3.056**	**96.725**	**—**	**132**	**132**
	V.																			
44	64, 69	155.298	80	155.378	20	—	—	—	—	—	—	232	120	352	—	—	—	214	13	227
45	65	—	441	441	—	—	—	—	—	70	70	—	330	330	—	32	32	—	—	—
46	67	9.250	1.100	10.350	20	—	—	—	—	12	12	—	157	157	—	—	—	—	36	36
47	**V. ö. 1927**	**164.548**	**1.621**	**166.169**	**40**	**—**	**—**	**—**	**—**	**82**	**82**	**232**	**607**	**839**	**—**	**32**	**32**	**214**	**49**	**263**
48	**1926**	**151.075**	**5.137**	**156.212**	**50**	**—**	**—**	**—**	**—**	**60**	**60**	**354**	**617**	**971**	**—**	**84**	**84**	**—**	**49**	**49**
	VI.																			
49	70	173.084	3.355	176.439	55	—	—	—	580	1.680	2.260	402	1.539	1.941	—	8	8	—	84	84
50	71, 72, 73	68.276	3.003	71.279	99	—	—	—	—	1.331	1.331	—	200	200	—	—	—	—	103	103
51	74	23.800	2.520	26.320	65	—	—	—	—	112	112	35	582	617	—	—	—	—	86	86
52	77	18.580	1.017	19.597	—	—	—	—	1.111	363	1.474	480	2.383	2.863	—	250	250	519	27	546
53	76, 78	300	1.604	1.904	7	—	—	—	—	656	656	—	388	388	—	10	10	—	7	7
54	79	—	213	213	—	—	—	—	280	800	1.080	—	157	157	—	—	—	—	—	—
55	80	579.013	5.187	584.200	382	—	—	—	3.588	1.052	4.640	214	1.789	2.003	—	—	—	—	394	394
56	**VI. ö. 1927**	**863.053**	**16.899**	**879.952**	**608**	**—**	**—**	**—**	**5.559**	**5.994**	**11.553**	**1.131**	**7.038**	**8.169**	**—**	**268**	**268**	**519**	**701**	**1.220**
57	**1926**	**774.808**	**12.008**	**786.816**	**541**	**102**	**—**	**102**	**1.043**	**4.857**	**5.900**	**1.079**	**10.157**	**11.236**	**—**	**240**	**240**	**431**	**985**	**1.416**
	VII.																			
58	82	—	1.305	1.305	—	—	—	—	1.500	741	2.241	—	1.256	1.256	—	—	—	—	205	205
59	83	—	984	984	—	—	—	—	230	—	230	—	270	270	—	—	—	—	2	2
60	84	5.090	1.870	6.960	15	—	—	—	—	112	112	40	695	735	—	—	—	—	13	13
61	85, 86	—	53	53	—	—	—	—	—	52	52	—	335	335	—	—	—	—	—	—
62	87	—	50	50	—	—	—	—	250	44	294	60	27	87	—	—	—	—	—	—
63	88	49.577	530	50.107	—	—	—	—	140	850	990	372	122	494	—	—	—	—	8	8
64	90	—	348	348	—	—	—	—	—	60	60	—	188	188	—	—	—	—	—	—
65	91	—	962	962	—	—	—	—	1.200	22	1.222	200	431	631	—	—	—	—	100	100
66	**VII. ö. 1927**	**54.667**	**6.102**	**60.769**	**15**	**—**	**—**	**—**	**3.320**	**1.881**	**5.201**	**672**	**3.324**	**3.996**	**—**	**—**	**—**	**—**	**328**	**328**
67	**1926**	**49.694**	**5.943**	**55.637**	**—**	**—**	**—**	**—**	**3.278**	**1.204**	**4.482**	**759**	**3.038**	**3.797**	**—**	**—**	**—**	**—**	**279**	**279**

16. Tüzelő- és világítóanyagok. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen kazántüzelésre, mótorhajtásra, fűtésre és világításra felhasznált fontosabb anyagok																		
		szén			kovácsszén	sajtolt szén (brikett)			pirszén (koksz)			tűzifa			fahulladék			faszén		
		kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes		kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes	kazánfűtésre és mótorhajtásra	egyéb célra	összes
		mennyisége métermázsában																		
	VIII.																			
68	93, 94. 1927	25.245	4.707	29.952	2	84	—	84	534	1.055	1.589	19	2.301	2.320	—	53	53	—	19	19
69	1926	15.694	9.984	25.678	2	—	—	—	—	955	955	200	5.565	5.765	—	25	25	—	15	15
	IX.																			
70	95	383.826	1.455	385.281	284	—	—	—	—	3	3	319	—	319	—	—	—	—	46	46
71	96/a), 96/b)	2.366	40.675	43.041	34	—	—	—	—	704	704	—	24.228	24.228	—	—	—	—	—	—
72	97, 98	146.887	15.564	162.451	—	600	—	600	1.038	7.583	8.621	1.003	4.896	5.899	—	—	—	—	23	23
73	99, 100/a), 100/b)	2.974	871	3.845	—	875	—	875	—	44	44	275	640	915	—	—	—	—	—	—
74	102	29.377	8.897	38.274	42	—	—	—	—	818	818	—	22.710	22.710	—	860	860	451	6	457
75	103	49.535	94	49.629	60	—	—	—	—	—	—	—	1.795	1.795	—	—	—	—	38	38
76	104	10.000	550	10.550	80	—	—	—	1.398	977	2.375	—	1.627	1.627	—	—	—	—	37	37
77	105	503.641	129.532	633.173	432	—	—	—	2.337	960	3.297	3.958	17.369	21.327	—	—	—	—	—	—
78	106, 108	213.375	12.157	225.532	125	—	—	—	406	2.399	2.805	327	2.434	2.761	—	—	—	2	81	83
79	110, 111	602.973	7.955	610.928	333	—	—	—	—	233	233	1.145	2.349	3.494	—	—	—	200	50	250
80	112	106.848	100	106.948	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
81	IX. ö. 1927	2,051.802	217.850	2,269.652	1.430	1.475	—	1.475	5.179	13.721	18.900	7.027	78.048	85.075	—	860	860	653	281	934
82	1926	1,857.234	223.720	2,080.954	1.928	—	550	550	4.701	12.241	16.942	13.892	65.934	79.826	224	—	224	1.106	1.090	2.196
	X.																			
83	113	163.305	49.695	213.000	90	—	—	—	—	50	50	—	216	216	—	—	—	505	24	529
84	114, 115	32.523	272.243	304.766	—	27	—	27	80.514	15.621	96.135	43	—	43	—	—	—	—	—	—
85	116, 118	151.311	5.455	156.766	—	—	—	—	32	70	102	—	1.660	1.660	—	—	—	—	5	5
86	121, 122	110.314	7.561	117.875	5	—	—	—	110	1.190	1.300	1.351	1.967	3.318	100	—	100	79	12	91
87	124	3.978	1.480	5.458	—	—	—	—	247	—	247	—	2.685	2.685	—	28	28	—	3	3
88	125	3.782	2.484	6.266	—	—	—	—	346	994	1.340	—	2.223	2.223	—	—	—	—	—	—
89	126	60.214	18.388	78.602	357	—	—	—	—	83	83	—	1.112	1.112	—	—	—	—	13	13
90	127	25.937	13.366	39.303	63	—	—	—	—	220	220	1.407	8.577	9.984	—	—	—	222	—	222
91	128	67.248	7.288	74.536	—	—	—	—	1.372	2.377	3.749	835	6.869	7.704	—	—	—	—	122	122
92	129	5.552	1.557	7.109	—	—	—	—	—	386	386	88	714	802	—	940	940	—	36	36
93	X. ö. 1927	624.164	379.517	1,003.681	515	27	—	27	82.621	20.991	103.612	3.724	26.023	29.747	100	968	1.068	806	215	1.021
94	1926	508.586	373.218	881.804	398	—	596	596	69.662	17.032	86.694	2.756	18.547	21.303	583	362	945	249	624	873
	XII.																			
95	130. 1927	15.930	15.069	30.999	—	—	—	—	10.161	2.897	13.058	1.249	5.518	6.767	—	—	—	—	1	1
96	1926	13.789	12.313	26.102	—	—	3	3	5.098	2.161	7.257	393	5.851	6.244	—	40	40	—	4	4
97	Bp. 1927	9,516.562	1,815.996	11,332.558	50.037	2.896	1.593	4.489	112.776	329.181	441.957	20.884	240.149	261.033	120.315	5.711	126.026	6.679	26.804	33.483
98	1926	8,636.772	1,556.321	10,193.093	45.437	102	3.750	3.852	89.435	279.418	368.853	29.413	268.517	297.930	99.304	3.967	103.271	6.661	28.950	35.611

16. Tüzelő- és világítóanyagok. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen kazántüzelésre, mótorhajtásra, fűtésre és világításra felhasznált fontosabb anyagok																			
		benzin			gázolaj (nyersolaj)			gáz				szén	kovácsszén	sajtolt szén (brikett)	pirszén (koksz)	tüzifa és tahulladék	faszén	benzin	gázolaj	gáz	villamosáram (idegen telepről beszerzett)
		mótor-hajtásra	egyéb célra	összes	mótor-hajtásra	egyéb célra	összes	mótor-hajtásra	világítási célra	egyéb célra	összes										
		mennyisége										értéke pengőben									
		métermázsában						köbméterben													
	I.																				
1	1, 2	—	171	171	764	1.051	1.815	—	—	3.565	3.565	127.475	4.972	2.878	419.454	25.265	15.027	8.520	58.437	714	198.828
2	3	—	364	364	85	79	164	4.481	—	108.809	113.290	465.482	15.423	—	119.315	32.268	12.161	10.476	11.424	22.063	302.000
3	4	100	484	584	191	993	1.184	—	—	201.353	201.353	240.068	6.734	5.662	22.973	9.668	20.157	32.539	36.990	40.270	330.642
4	5	—	—	—	—	—	—	—	270	1.111	1.381	244.240	—	—	800	1.023	—	—	—	287	41.586
5	7, 17	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	20.720	—	—	100	100	160	80	—	—	756
6	8	—	163	163	—	7	7	11.000	—	5.506	16.506	32.625	29.789	—	17.990	9.877	6.485	8.302	397	4.486	231.787
7	9	—	—	—	—	—	—	14.000	—	13.298	27.298	835	2.214	—	7.592	1.939	520	—	—	3.111	25.105
8	11	—	—	—	—	—	—	—	—	600	600	229.480	1.526	—	30.918	4.709	8.679	—	—	120	86.859
9	12	—	—	—	—	1	1	—	1.436	54.942	56.378	2.258	—	—	15.078	8.921	3.054	—	156	11.279	40.069
10	13	—	—	—	—	—	—	16.220	—	450	16.670	499	—	—	3.840	847	2.547	—	—	3.337	3.295
11	14	22	15	37	—	43	43	6.010	—	61.086	67.096	3.029	—	—	29.764	10.884	7.060	2.044	1.483	14.089	24.635
12	15	—	215	215	29	15	44	—	—	115.650	115.650	101.240	18	—	40.917	3.146	6.630	13.196	1.757	23.439	31.843
13	16	—	249	249	210	2	212	6.720	2.964	79.661	89.345	43.765	1.079	—	14.467	9.191	20.736	12.592	7.316	18.043	94.885
14	18	—	106	106	283	2	285	1.406	—	67.242	68.648	2.690	35	—	47.195	8.441	3.189	10.737	10.390	15.124	87.793
15	I. ö. 1927	122	1.769	1.891	1.562	2.193	3.755	59.837	4.670	713.273	777.780	1,514.406	61.790	8.540	770.403	126.279	106.405	98.486	128.350	156.362	1,500.083
16	1926	151	1.186	1.337	1.628	1.319	2.947	104.904	4.544	634.530	743.978	1,392.028	48.256	821	685.399	93.453	104.066	89.146	92.270	152.158	1,467.638
	II/a)																				
17	20	917	1.449	2.366	1.328	967	2.295	17.000	20.978	308.906	346.884	2,438.240	148.603	2.761	497.119	121.401	156.569	135.121	70.683	107.698	1,153.309
18	21	10	26	36	—	—	—	—	—	460	460	4.986	7.950	—	2.108	1.092	7.422	2.180	—	2.300	23.887
19	23	—	795	795	2.015	2	2.017	—	3.654	451.990	455.644	238.936	7.385	—	77.165	16.655	13.299	38.904	66.572	88.823	296.598
20	24	—	1	1	—	—	—	—	—	5.127	5.127	969	—	—	662	813	17	18	—	562	5.922
21	25	—	11	11	—	—	—	5.610	—	98.999	104.609	10.854	96	—	3.329	4.264	6.263	2.742	—	21.159	78.815
22	II/a ö. 1927	927	2.282	3.209	3.243	969	4.312	22.610	24.632	865.482	912.724	2,693.985	164.034	2.761	580.383	144.225	183.570	178.965	137.255	220.542	1,558.531
23	1926	1.021	1.574	2.595	1.806	1.996	3.802	19.869	16.070	870.662	906.601	2,561.223	164.584	14.980	568.511	298.354	213.840	177.630	143.164	182.641	1,635.579
24	II/b) 1927	—	10	10	—	—	—	—	—	7.131	7.131	9,899.321	1.756	—	978	5.277	1.185	515	—	1.467	4,731.056
25	1926	—	35	35	—	—	—	—	4.181	—	4.181	9,625.856	1.152	—	—	25.452	1.085	2.379	—	840	2,493.277
	III.																				
26	28/a), 30	1.100	150	1.250	762	—	762	—	1.160	9.851	11.011	148.805	4.022	—	47.726	8.170	10.200	40.000	22.248	2.267	94.727
27	31/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	172	172	13.291	436	—	553	2.554	1.210	—	—	49	34.017
28	32, 33, 34	—	36	36	—	51	51	—	—	10.648	10.648	2,299.456	6.274	—	99.132	108.433	688	3.185	1.917	2.151	347.381
29	35, 36, 37	—	—	—	29	33	62	—	7.819	6.713	14.532	423.101	—	—	—	34.325	288	—	2.161	2.922	56.739
30	39	—	—	—	—	—	—	—	—	12.053	12.053	6.763	—	—	476	2.075	—	—	—	2.486	31.808
31	III. ö. 1927	1.100	186	1.286	791	84	875	—	8.979	39.437	48.416	2,891.416	10.732	—	147.887	155.557	12.386	43.185	26.326	9.875	564.672
32	1926	80	100	180	502	68	570	—	1.520	39.804	41.324	2,681.713	7.687	—	120.669	156.114	7.316	11.341	18.261	8.459	476.156

16. Tüzelő- és világítóanyagok. (Folytatás.)

Az ipartelepen kazántüzelésre, motorhajtásra, fűtésre és világításra felhasznált fontosabb anyagok

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	benzin			gázolaj (nyersolaj)			gáz				szén	kovácsszén	sajtolt szén (briket)	pirszén (koksz)	tüzifa és fahulladék	faszén	benzin	gázolaj	gáz	villamosáram (idegen telepről beszerzett)
		motorhajtásra	egyéb célra	összes	motorhajtásra	egyéb célra	összes	motorhajtásra	világítási célra	egyéb célra	összes										
		mennyisége métermázsában						köbméterben				értéke pengőben									
	IV.																				
33	40, 44, 60	—	333	333	250	—	250	—	—	—	—	—	435	—	—	82.436	120	16.662	8.100	—	57.432
34	43, 47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.815	—	—	—	—	1924
35	48, 49, 51	—	27	27	136	2	138	34.709	7.898	8.470	51.077	30.749	2.740	—	6.726	50.612	975	1.480	9.057	10.358	165.771
36	53, 54	—	—	—	—	—	—	—	—	29.952	29.952	1.212	240	—	174	3.307	—	—	—	6.062	31.987
37	56	3	—	3	—	—	—	—	940	23.643	24.583	728	—	—	810	12.187	57	169	—	4.939	21.338
38	58	—	—	—	—	—	—	—	—	20.559	20.559	786	—	—	157	193	—	—	—	4.160	15.013
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	116	—	—	120	230	—	—	—	—	1.202
40	63	—	17	17	—	—	—	—	142	—	142	3.781	9.409	—	5.968	2.912	936	—	—	47	37.720
41	55, 59	—	—	—	—	—	—	—	—	500	500	2.690	—	—	450	240	272	—	—	100	2.293
42	**IV. ö. 1927**	**3**	**377**	**380**	**386**	**2**	**388**	**34.709**	**8.980**	**83.124**	**126.813**	**40.062**	**12.824**	**—**	**14.405**	**162.932**	**2.360**	**19.241**	**17.157**	**25.666**	**334.680**
43	**1926**	**32**	**593**	**625**	**169**	**19**	**188**	**25.588**	**15.162**	**53.617**	**94.317**	**48.366**	**11.389**	**—**	**10.048**	**168.360**	**1.398**	**22.571**	**7.664**	**19.069**	**233.361**
	V.																				
44	64, 69	—	10	10	—	—	—	—	—	128.352	128.352	386.584	360	—	—	1.401	2.733	500	—	25.684	179.745
45	65	—	—	—	—	—	—	—	1.000	20.551	21.551	2.949	—	—	562	1.668	—	—	—	4.411	15.521
46	67	—	85	85	—	—	—	—	—	2.511	2.511	32.541	120	—	112	722	627	4.080	—	532	19.608
47	**V. ö. 1927**	**—**	**95**	**95**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1.000**	**151.414**	**152.414**	**422.074**	**480**	**—**	**674**	**3.791**	**3.360**	**4.580**	**—**	**30.627**	**214.874**
48	**1926**	**—**	**80**	**80**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**63.930**	**63.930**	**412.928**	**304**	**—**	**437**	**5.784**	**650**	**5.141**	**—**	**13.015**	**199.667**
	VI.																				
49	70	—	186	186	—	—	—	—	—	40.083	40.083	437.829	522	—	14.940	7.770	921	10.557	—	8.036	799.957
50	71, 72, 73	7	75	82	—	—	—	—	—	12.000	12.000	218.663	755	—	8.540	880	1.837	4.299	—	2.395	76.467
51	74	—	306	306	—	—	—	—	—	9.947	9.947	49.915	559	—	712	2.534	1.078	18.553	—	2.042	331.515
52	77	—	137	137	—	—	—	—	1.716	7.720	9.436	78.096	—	—	11.486	13.841	4.338	7.401	—	1.988	188.376
53	76, 78	—	—	—	—	—	—	—	—	14.686	14.686	8.084	48	—	4.831	1.851	66	—	—	3.003	134.902
54	79	—	—	—	—	—	—	—	—	15.311	15.311	1.379	—	—	7.352	825	—	—	—	3.073	24.005
55	80	—	1.030	1.030	—	—	—	—	—	369.463	369.463	1,549.800	3.410	—	24.417	7.679	4.849	52.474	—	75.406	223.040
56	**VI. ö. 1927**	**7**	**1.734**	**1.741**	**—**	**—**	**—**	**—**	**1.716**	**489.210**	**470.926**	**2,343.766**	**5.294**	**—**	**72.278**	**35.380**	**13.089**	**93.284**	**—**	**95.943**	**1,778.262**
57	**1926**	**2**	**1.428**	**1.430**	**—**	**224**	**224**	**—**	**—**	**335.571**	**335.571**	**2,045.707**	**4 800**	**411**	**42.732**	**46.391**	**17.683**	**97.196**	**21.019**	**67.643**	**1,576.390**
	VII.																				
58	82	—	—	—	—	—	—	—	—	99.263	99.263	8.826	—	—	13.900	5.942	2.562	—	—	20.059	60.421
59	83	—	—	—	—	—	—	13.500	2.431	350	16.281	4.560	—	—	1.480	1.110	30	—	—	3.363	18.870
60	84	—	46	46	—	—	—	—	—	58.789	58.789	26.061	120	—	810	3.544	200	3.200	—	11.721	56.163
61	85, 86	—	—	—	—	—	—	—	—	4.482	4.482	407	—	—	446	1.892	—	—	—	924	4.468
62	87	—	—	—	—	—	—	—	—	450	450	365	—	—	2.273	506	—	—	—	140	1.366
63	88	—	10	10	—	—	—	—	—	51.713	51.713	149.876	—	—	6.520	2.310	108	4.477	—	10.496	34.638
64	90	—	—	—	—	—	—	—	—	5.951	5.951	2.448	—	—	480	886	—	—	—	1.203	6.091
65	91	—	—	—	—	1.544	1.544	—	908	28.641	29.549	6.525	—	—	9.577	2.977	654	—	244	7.172	84.008
66	**VII. ö. 1927**	**—**	**56**	**56**	**—**	**1.544**	**1.544**	**13.500**	**3.339**	**249.639**	**266.478**	**199.068**	**120**	**—**	**35.486**	**19.167**	**3.554**	**7.677**	**244**	**55.078**	**266.025**
67	**1926**	**—**	**121**	**121**	**—**	**—**	**—**	**5.680**	**3.489**	**178.352**	**187.521**	**179.846**	**—**	**—**	**29.276**	**17.635**	**2.930**	**6.873**	**—**	**33.576**	**213.282**

16. Tüzelő- és világítóanyagok. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen kazántüzelésre, mótorhajtásra, fűtésre és világításra felhasznált fontosabb anyagok																			
		benzin			gázolaj (nyersolaj)			gáz				szén	kovácsszén	sajtolt szén (briket)	pirszén (koksz)	tűzifa és fahulladék	faszén	benzin	gázolaj	gáz	villamosáram (idegen telepről beszerzett)
		mótor-hajtásra	egyéb célra	összes	mótor-hajtásra	egyéb célra	összes	mótor-hajtásra	világítási célra	egyéb célra	összes										
		mennyisége										értéke pengőben									
		métermázsában						köbméterben													
68	VIII. 93, 94. 1927	—	217	217	348	—	348	—	6.638	195.353	201.991	103.929	10	449	11.462	10.095	183	9.438	11.944	41.138	159.037
69	1926	—	62	62	257	—	257	—	3.336	174.598	177.934	100.693	9	—	6.785	17.892	171	4.085	8.068	36.256	140.956
70	IX. 95	—	47	47	28	—	28	—	11.189	9.568	20.757	939.089	1.780	—	20	1.344	583	3.514	840	8.626	58.785
71	96/a), 96/b)	—	—	—	5	—	5	—	1.853	9.889	11.742	199.267	231	—	4.324	83.524	—	—	153	2.462	85.194
72	97 98	—	21	21	—	—	—	—	15.354	333.737	349.091	459.855	—	2.154	57.039	27.383	484	1.093	—	69.686	305.803
73	99,100/a), 100/b)	20	4	24	—	—	—	11.166	—	67.073	78.239	20.364	—	6.212	352	3.864	—	1.176	—	16.030	21.506
74	102	—	20	20	281	—	281	15.979	1.994	41.199	59.172	133.636	322	—	5.140	107.076	4.022	1.000	6.900	12.084	173.884
75	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160.651	360	—	—	8.366	474	—	—	—	65.443
76	104	—	8	8	—	27	27	—	—	6.348	6.348	26.389	555	—	13.365	5.059	517	454	863	1.269	55.728
77	105	—	—	—	—	—	—	—	—	113	113	1,204.745	2.030	—	21.716	71.140	—	—	—	220	82.043
78	106, 108	—	—	—	—	—	—	7.481	3.768	3.340	14.589	561.266	580	—	18.303	9.635	1.101	—	—	3.016	44.005
79	110, 111	12	20	32	626	—	626	181	7.176	4.407	11.764	1,880.919	1.866	—	1.677	11.592	3.200	1.714	20.796	2.211	345.266
80	112	18	—	18	—	—	—	—	—	—	—	222.828	340	—	—	—	—	1.100	—	—	240.642
81	IX. ö. 1927	50	120	170	940	27	967	34.807	41.334	475.674	551.815	5,809.009	8.064	8.366	121.936	328.983	10.381	10.051	29.552	115.604	1,478.299
82	1926	105	1.127	1.232	3.672	760	4.432	28.878	20.534	536.059	585.471	4,828.687	10.751	1.763	106.350	284.844	23.818	77.493	119.952	126 592	1,516.252
83	X. 113	301	106	407	339	—	339	—	—	112	112	596.767	200	—	323	706	3.727	18.602	7.450	3.248	31.713
84	114, 115	—	—	—	—	—	—	140.000	753.174	—	893.174	783.921	—	74	296.213	112	—	—	—	178.634	674.001
85	116, 118	—	51	51	—	—	—	—	—	—	—	333.661	—	—	746	7.740	102	3.060	—	—	6.133
86	121, 122	—	67	67	75	—	75	8.476	9.924	12.574	30.974	324.028	20	—	8.496	14.381	1.065	4.580	245	4.519	87.812
87	124	43	—	43	—	—	—	—	1.215	5.117	6.332	17.847	—	—	1.596	11.709	24	1.984	—	1.303	19.586
88	125	—	—	—	—	—	—	22.953	—	16.462	39.415	24.064	—	—	8.462	9.549	—	—	—	8.066	46.959
89	126	136	3	139	3.345	37	3.382	—	—	3.276	3.276	213.451	2.980	—	580	3.906	192	7.488	95.806	664	198.932
90	127	291	318	609	782	—	782	—	4.946	1.240	6.186	144.278	403	—	1.381	40.949	2.430	27.925	24.132	1.260	11.677
91	128	17	344	361	—	—	—	—	3.650	90.825	94.475	139.714	—	—	27.078	30.549	1.660	18.268	—	19.732	163.690
92	129	—	—	—	—	—	—	—	—	39.221	39.221	23.098	—	—	2.680	5.012	300	—	—	7.257	21.649
93	X. ö. 1927	788	889	1.677	4.541	37	4.578	171.429	772.909	168.827	1,113.165	2,600.829	3.603	74	347.555	124.613	9.500	81.907	127.633	224.683	1,262.152
94	1926	497	375	872	3.479	—	3.479	153.564	743.931	141.954	1,039.449	2,338.372	2.372	2.023	115.156	87.519	8.141	43.767	100.801	159.298	837.055
95	XII. 130. 1927	—	126	126	—	—	—	1.317	17.742	1,529.271	1,548.330	151.292	—	—	80.707	30.826	16	6.764	—	310.933	863.139
96	1926	—	277	277	—	12	12	1.278	1.522	1,339.453	1,342.253	129.886	—	21	43.045	28.959	48	19.678	454	270.905	702.518
97	Bp. 1927	2.997	7.861	10.858	11.911	4.856	16.767	338.209	891.939	4,947.835	6,177.983	28,669.157	268.707	20.190	2,184.154	1,147.125	345.989	554.093	478.461	1,287.918	14,710.810
98	1926	1.888	6.958	8.846	11.513	4.398	15.911	339.711	814.289	4,368.530	5,522.530	26,345.305	251.206	20.019	1,728.408	1,230.758	381.145	557.301	511.652	1,070.453	11,492.132

17. Főbb üzemi és termelési költségek.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek üzemi kiadásai					Az üzemi kiadásokból				Az évi termelés összértéke pengőben	A termelés értékének az üzemi kiadások					A termelés értékének megoszlása	
		a fizetésekre és munkabérekre	a fűtő- és világító-anyagokért	a nyers-anyagokért, félgyártmányokért és üzemi segéd-anyagokért	csomagoló-anyagokért	összesen	fizetésekre és munkabérekre	fűtő- és világító-anyagokra	nyers-anyagokra, stb.	csomagoló-anyagokra		a fizetések és munkabérek	a fűtő- és világító-anyagok	a nyersanyagok, stb.	a csomagoló-anyagok	összesen	a termelés összértékének	az ipari fő-csoportok termelési értékének
		kifizetett összeg pengőben					esett %					hány %-a					%-ában	
	I.																	
1	1, 2	3,476.523	895.995	4,925.361	11.937	9,309.816	37·4	9·6	52·9	0·1	11,457.048	30·4	7·8	43·0	0·1	81·3	1·02	10·3
2	3	3,189.401	1,067.692	5,246.264	137.112	9,640.469	33·1	11·1	54·4	1·4	13,761.711	23·2	7·8	38·1	1·0	70·1	1·22	12·4
3	4	3,711.134	757.344	11,820.622	49.989	16,339.089	22·7	4·6	72·4	0·3	24,666.486	15·0	3·1	47·9	0·2	66·2	2·19	22·2
4	5	1,193.933	287.936	2,529.304	68.257	4,079.430	29·3	7·1	62·0	1·6	5,480.520	21·8	5·3	46·1	1·2	74·4	0·49	4·9
5	7, 17	367.068	21.958	157.842	4.800	551.668	66·5	4·0	28·6	0·9	917.279	40·0	2·4	17·2	0·5	60·1	0·08	0·8
6	8	3,312.526	421.695	5,617.312	53.393	9,404.926	35·2	4·5	59·7	0·6	12,562.016	26·4	3·4	44·7	0·4	74·9	1·12	11·3
7	9	635.273	49.808	877.470	21.928	1,584.479	40·1	3·1	55·4	1·4	1,958.630	32·4	2·6	44·8	1·1	80·9	0·17	1·8
8	11	1,047.748	391.336	3,974.039	27.982	5,441.105	19·3	7·2	73·0	0·5	6,002.394	17·4	6·5	66·2	0·5	90·6	0·53	5·4
9	12	765.498	81.628	4,602.047	3.264	5,452.437	14·0	1·5	84·4	0·1	6,187.625	12·4	1·3	74·3	0·1	88·1	0·55	5·6
10	13	104.172	22.125	118.054	100	244.451	42·6	9·0	48·3	0·1	284.469	36·6	7·8	41·5	0·0	85·9	0·03	0·3
11	14	598.895	96.384	938.793	6.523	1,640.595	36·5	5·9	57·2	0·4	1,943.832	30·8	5·0	48·3	0·3	84·4	0·17	1·8
12	15	2,077.591	246.604	1,703.989	114.268	4,142.452	50·2	6·0	41·1	2·7	5,984.846	34·7	4·1	28·5	1·9	69·2	0·53	5·4
13	16	4,217.298	283.819	6,901.627	91.580	11,494.324	36·7	2·5	60·0	0·8	15,503.775	27·2	1·8	44·5	0·6	74·1	1·38	14·0
14	18	1,377.803	194.124	1,646.816	28.020	3,246.763	42·4	6·0	50·7	0·9	4,262.627	32·3	4·6	38·6	0·7	76·2	0·38	3·8
15	**I. ö. 1927**	**26,074.863**	**4,818.448**	**51,059.540**	**619.153**	**82,572.004**	**31·6**	**5·8**	**61·8**	**0·8**	**110,973.258**	**23·5**	**4·3**	**46·0**	**0·6**	**74·4**	**9·86**	**100·0**
16	**1926**	**21,391.195**	**4,379.043**	**31,647.801**	**466.938**	**57,884.977**	**36·9**	**7·6**	**54·7**	**0·8**	**80,904.730**	**26·4**	**5·4**	**39·1**	**0·6**	**71·5**	**8·64**	**100·0**
	II/a)																	
17	20	32,568.887	5,284.773	34,098.876	107.330	72,059.866	45·2	7·3	47·3	0·2	104,173.774	31·3	5·1	32·7	0·1	69·2	9·25	73·0
18	21	616.333	52.784	412.335	7.830	1,089.282	56·6	4·8	37·9	0·7	1,787.808	34·5	2·9	23·1	0·4	60·9	0·16	1·3
19	23	9,391.025	871.477	9,516.203	337.894	20,116.599	46·7	4·3	47·3	1·7	32,905.161	28·5	2·7	28·9	1·0	61·1	2·92	23·1
20	24	165.517	8.968	64.935	3.577	242.997	68·1	3·7	26·7	1·5	270.654	61·2	3·3	24·0	1·3	89·8	0·03	0·2
21	25	1,468.285	142.010	894.349	16.475	2,521.119	58·2	5·6	35·5	0·7	3,505.818	41·9	4·0	25·5	0·5	71·9	0·31	2·4
22	**II/a) ö. 1927**	**44,210.047**	**6,360.012**	**44,986.698**	**473.106**	**96,029.863**	**46·0**	**6·6**	**46·9**	**0·5**	**142,643.215**	**31·0**	**4·5**	**31·5**	**0·3**	**67·3**	**12·67**	**100·0**
23	**1926**	**41,792.022**	**6,379.110**	**38,555.324**	**507.573**	**87,234.029**	**47·9**	**7·3**	**44·2**	**0·6**	**106,519.346**	**39·2**	**6·0**	**36·2**	**0·5**	**81·9**	**11·37**	**100·0**
24	**II/b) 1927**	**10,677.869**	**14,647.567**	**648.407**	**—**	**25,973.843**	**41·1**	**56·4**	**2·5**	**—**	**51,799.864**	**20·6**	**28·3**	**1·2**	**—**	**50·1**	**4·60**	**100·0**
25	**1926**	**9,775.387**	**12,155.869**	**613.663**	**—**	**22,544.919**	**43·4**	**53·9**	**2·7**	**—**	**42,659.290**	**22·9**	**28·5**	**1·4**	**—**	**52·8**	**4·55**	**100·0**
	III.																	
26	28/a), 30	2,544.401	386.088	1,832.491	74.958	4,837.938	52·6	8·0	37·9	1·5	5,420.524	47·0	7·1	33·8	1·4	89·3	0·48	18·7
27	31/b)	565.262	52.115	544.036	85.535	1,246.948	45·3	4·2	43·6	6·9	1,831.496	30·8	2·8	29·7	4·7	68·0	0·16	6·3
28	32, 33, 34	5,783.700	2,895.816	2,385.889	46.582	11,111.987	52·0	26·1	21·5	0·4	16,705.753	34·6	17·3	14·3	0·3	66·5	1·49	57·6
29	35, 36, 37	1,103.430	519.787	540.834	20.034	2,184.085	50·5	23·8	24·8	0·9	3,053.597	36·1	17·0	17·7	0·7	71·5	0·27	10·5
30	39	481.039	43.608	1,120.946	12.157	1,657.750	29·0	2·7	67·6	0·7	1,990.346	24·2	2·2	56·3	0·6	83·3	0·18	6·9
31	**III. ö. 1927**	**10,477.832**	**3,897.414**	**6,424.196**	**239.266**	**21,038.708**	**49·8**	**18·5**	**30·6**	**1·1**	**29,001.716**	**36·1**	**13·4**	**22·2**	**0·8**	**72·5**	**2·58**	**100·0**
32	**1926**	**8,150.595**	**3,522.203**	**4,732.269**	**123.876**	**16,528.943**	**49·3**	**21·3**	**28·6**	**0·8**	**21,183.869**	**38·5**	**16·6**	**22·3**	**0·6**	**78·0**	**2·26**	**100·0**

17. Főbb üzemi és termelési költségek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek üzemi kiadásai					Az üzemi kiadásokból				Az évi termelés összértéke pengőben	A termelés értékének az üzemi kiadások					A termelés értékének megoszlása	
		a fizetésekre és munkabérekre	a fűtő- és világítóanyagokért	a nyersanyagokért, félgyártmányokért és üzemi segédanyagokért	csomagolóanyagokért	összesen	fizetésekre és munkabérekre	fűtő- és világítóanyagokra	nyersanyagokra, stb.	csomagolóanyagokra		a fizetések és munkabérek	a fűtő- és világítóanyagok	a nyersanyagok, stb.	a csomagolóanyagok	összesen	a termelés összértékének	az ipari főcsoportok termelési értékének
		kifizetett összeg pengőben					esett %					hány %-a					%-ában	
	IV.																	
33	40, 44, 60	1,745.588	165.761	5,280.376	3.530	7,195.255	24·2	2·3	73·4	0·1	8,596.241	20·3	1·9	61·4	0·1	83·7	0·76	26·2
34	43, 47	309.826	12.739	443.954	—	766.519	40·4	1·7	57·9	—	863.811	35·9	1·4	51·4	—	88·7	0·08	2·6
35	48, 49, 51	5,811.466	282.095	5,211.185	19.403	11,324.149	51·3	2·5	46·0	0·2	16,145.318	36·0	1·7	32·3	0·1	70·1	1·44	49·2
36	53, 54	453.627	42.982	774.349	12.320	1,283.278	35·3	3·3	60·4	1·0	1,619.735	28·0	2·6	47·8	0·8	79·2	0·14	4·9
37	56	437.841	40.403	275.037	12.903	766.184	57·1	5·3	35·9	1·7	949.568	46·1	4·3	29·0	1·3	80·7	0·08	2·9
38	58	170.040	20.309	220.594	6.682	417.625	40·7	4·9	52·8	1·6	630.716	27·0	3·2	35·0	1·0	66·2	0·06	1·9
39	61, 62	239.059	1.668	117.174	3.252	361.153	66·2	0·5	32·4	0·9	452.976	52·8	0·4	25·8	0·7	79·7	0·04	1·4
40	63	1,302.750	77.846	987.604	1.191	2,369.391	55·0	3·3	41·6	0·1	3,170.960	41·1	2·5	31·1	0·0	74·7	0·28	9·7
41	55, 59	82.930	6.802	159.870	7.363	256.965	32·3	2·6	62·2	2·9	398.959	20·8	1·7	40·1	1·8	64·4	0·04	1·2
42	**IV. ö. 1927**	**10,553.127**	**650.605**	**13,470.143**	**66.644**	**24,740.519**	**42·7**	**2·6**	**54·4**	**0·3**	**32,828.284**	**32·1**	**2·0**	**41·0**	**0·2**	**75·3**	**2·92**	**100·0**
43	**1926**	**7,427.964**	**532.756**	**9,160.338**	**32.320**	**17,153.378**	**43·3**	**3·1**	**53·4**	**0·2**	**21,807.767**	**34·0**	**2·4**	**42·0**	**0·1**	**78·5**	**2·33**	**100·0**
	V.																	
44	64, 69	2,602.936	598.607	8,155.867	194.841	11,552.251	22·5	5·2	70·6	1·7	15,565.107	16·7	3·8	52·4	1·3	74·2	1·38	74·0
45	65	530.674	25.111	1,594.521	18.580	2,168.886	24·5	1·2	73·5	0·8	3,045.313	17·4	0·8	52·4	0·6	71·2	0·27	14·5
46	67	489.330	60.778	1,017.807	57.328	1,625.243	30·1	3·8	62·6	3·5	2,417.937	20·2	2·5	42·1	2·4	67·2	0·22	11·5
47	**V. ö. 1927**	**3,622.940**	**684.496**	**10,768.195**	**270.749**	**15,346.380**	**23·6**	**4·4**	**70·2**	**1·8**	**21,028.357**	**17·2**	**3·3**	**51·2**	**1·3**	**73·0**	**1·87**	**100·0**
48	**1926**	**2,825.410**	**639.554**	**9,182.586**	**194.258**	**12,841.808**	**22·0**	**5·0**	**71·5**	**1·5**	**16,231.953**	**17·4**	**3·9**	**56·6**	**1·2**	**79·1**	**1·73**	**100·0**
	VI.																	
49	70	6,304.139	1,293.326	25,849.030	184.832	33,631.327	18·7	3·8	76·9	0·6	43,885.071	14·4	2·9	58·9	0·4	76·6	3·90	31·7
50	71, 72, 73	2,006.328	317.170	8,926.140	74.044	11,323.682	17·7	2·8	78·8	0·7	12,838.566	15·6	2·5	69·5	0·6	88·2	1·14	9·3
51	74	2,819.095	412.342	8,531.897	36.865	11,800.199	23·9	3·5	72·3	0·3	17,003.958	16·6	2·4	50·2	0·2	69·4	1·51	12·3
52	77	3,950.540	306.043	9,155.451	113.405	13,525.439	29·2	2·3	67·7	0·8	19,050.638	20·7	1·6	48·1	0·6	71·0	1·69	13·8
53	76, 78	1,068.728	153.511	1,681.381	45.507	2,949.127	36·2	5·2	57·0	1·6	4,897.069	21·8	3·2	34·3	0·9	60·2	0·44	3·5
54	79	547.646	36.634	1,236.286	11.865	1,832.431	29·9	2·0	67·5	0·6	2,228.771	24·6	1·6	55·5	0·5	82·2	0·20	1·6
55	80	5,058.461	1,956.868	21,481.833	296.018	28,793.180	17·6	6·8	74·6	1·0	38,518.741	13·1	5·1	55·8	0·8	74·8	3·42	27·8
56	**VI. ö. 1927**	**21,754.937**	**4,475.894**	**76,862.018**	**782.536**	**103,855.385**	**21·0**	**4·3**	**74·0**	**0·7**	**138,422.814**	**15·7**	**3·2**	**55·5**	**0·6**	**75·0**	**12·30**	**100·0**
57	**1926**	**16,580.836**	**3,963.016**	**60,810.349**	**526.883**	**81,691.084**	**20·3**	**4·9**	**74·2**	**0·6**	**113,698.328**	**14·6**	**3·5**	**53·3**	**0·5**	**71·9**	**12·14**	**100·0**
	VII.																	
58	82	4,163.818	111.710	9,205.272	34.218	13,515.018	30·8	0·8	68·1	0·3	16,076.890	25·9	0·7	57·3	0·2	84·1	1·43	34·7
59	83	402.431	29.413	1,394.316	2.200	1,828.360	22·0	1·6	76·3	0·1	2,716.700	14·8	1·1	51·3	0·1	67·3	0·24	5·9
60	84	2,059.498	103.099	4,913.889	58.024	7,134.510	28·9	1·4	68·9	0·8	9,264.426	22·2	1·1	53·1	0·6	77·0	0·83	20·0
61	85, 86	203.730	8.137	870.046	12.450	1,094.363	18·6	0·8	79·5	1·1	1,446.916	14·1	0·5	60·1	0·9	75·6	0·13	3·1
62	87	79.729	4.650	282.944	7.224	374.547	21·3	1·2	75·6	1·9	491.310	16·2	0·9	57·6	1·5	76·2	0·04	1·1
63	88	1,132.107	208.782	2,701.312	39.442	4,081.643	27·7	5·1	66·2	1·0	5,330.978	21·3	3·9	50·7	0·7	76·6	0·47	11·5
64	90	247.436	11.108	343.607	10.640	612.791	40·4	1·8	56·1	1·7	832.380	29·7	1·3	41·3	1·3	73·6	0·07	1·8
65	91	2,691.550	111.157	5,605.328	110.913	8,518.948	31·6	1·3	65·8	1·3	10,138.849	26·5	1·1	55·3	1·1	84·0	0·90	21·9
66	**VII. ö. 1927**	**10,980.299**	**588.056**	**25,316.714**	**275.111**	**37,160.180**	**29·6**	**1·6**	**68·1**	**0·7**	**46,298.449**	**23·7**	**1·3**	**54·7**	**0·6**	**80·3**	**4·11**	**100·0**
67	**1926**	**8,092.012**	**484.914**	**18,199.487**	**184.243**	**26,960.656**	**30·0**	**1·8**	**67·5**	**0·7**	**32,628.733**	**24·8**	**1·5**	**55·8**	**0·6**	**82·7**	**3·48**	**100·0**

17. Főbb üzemi és termelési költségek. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepek üzemi kiadásai					Az üzemi kiadásokból				Az évi termelés összértéke pengőben	A termelés értékének az üzemi kiadások					A termelés értékének megoszlása	
		a fizetésekre és munkabérekre	a fűtő- és világítóanyagokért	a nyersanyagokért, félgyártmányokért és üzemi segédanyagokért	csomagolóanyagokért	összesen	fizetésekre és munkabérekre	fűtő- és világítóanyagokra	nyersanyagokra, stb.	csomagolóanyagokra		a fizetések és munkabérek	a fűtő- és világítóanyagok	a nyersanyagok, stb.	a csomagolóanyagok	összesen	a termelés összértékének	az ipari főcsoportok termelési értékének
		kifizetett összeg pengőben					esett %					hány %-a					%-ában	
	VIII.																	
68	93, 94. 1927	4,936.524	349.374	8,500.265	134.427	13,920.590	35·5	2·5	61·1	0·9	19,431.767	25·4	1·8	43·7	0·7	71·6	1·72	100·0
69	1926	4,255.351	317.669	6,710.323	111.917	11,395.260	37·3	2·8	58·9	1·0	14,619.342	29·1	2·2	45·9	0·8	78·0	1·56	100·0
	IX.																	
70	95	3,732.128	1,016.991	74,060.430	3,056.422	81,865.971	4·6	1·2	90·5	3·7	93,416.151	4·0	1·1	79·3	3·2	87·6	8·30	25·4
71	96/a) 96/b)	1,656.821	376.119	7,115.735	116.564	9,265.239	17·9	4·1	76·8	1·2	10,702.317	15·5	3·5	66·5	1·1	86·6	0·95	2·9
72	97, 98	3,224.558	928.267	11,710.153	1,425.610	17,288.588	18·7	5·4	67·7	8·2	24,115.696	13·4	3·8	48·6	5·9	71·7	2·14	6·6
73	99, 100/a) 100/b)	508.724	69.646	2,848.813	189.963	3,617.146	14·1	1·9	78·7	5·3	5,212.056	9·8	1·3	54·7	3·6	69·4	0·46	1·4
74	102	3,522.091	446.776	36,996.294	843.711	41,808.872	8·4	1·1	88·5	2·0	51,805.007	6·8	0·9	71·4	1·6	80·7	4·60	14·1
75	103	2,008.720	235.498	21,516.767	571.594	24,332.579	8·3	1·0	88·4	2·3	29,488.355	6·8	0·8	73·0	1·9	82·5	2·62	8·0
76	104	3,430.378	104.699	15,470.747	1,425.616	20,431.440	16·8	0·5	75·7	7·0	66,957.550	5·1	0·2	23·1	2·1	30·5	5·95	18·2
77	105	5,428.294	1,388.355	14,130.740	2,052.523	22,999.912	23·6	6·0	61·5	8·9	40,576.233	13·4	3·4	34·8	5·1	56·7	3·61	11·0
78	106, 108	2,507.309	643.310	16,916.196	1,114.897	21,181.712	11·8	3·0	79·9	5·3	29,576.481	8·5	2·2	57·1	3·8	71·6	2·63	8·1
79	110, 111	3,786.129	2,276.588	498.659	872.656	7,434.032	50·9	30·6	6·7	11·8	13,697.329	27·7	16·6	3·6	6·4	54·3	1·22	3·7
80	112	432.472	467.310	98.845	13.280	1,011.907	42·7	46·2	9·8	1·3	1,973.163	21·9	23·7	5·0	0·7	51·3	0·18	0·6
81	IX. ö. 1927	30,237.624	7,958.569	201,363.379	11,682.836	251,237.398	12·0	3·2	80·1	4·7	367,520.338	8·2	2·2	54·8	3·2	68·4	32·66	100·0
82	1926	32,281.918	7,133.675	170,630.822	6,972.514	217,018.929	14·9	3·3	78·6	3·2	352,724.519	9·2	2·0	48·4	2·0	61·6	37·66	100·0
	X.																	
83	113	755.100	669.376	5,104.599	243.391	6,772.466	11·1	9·9	75·4	3·6	7,657.980	9·9	8·7	66·6	3·2	88·4	0·68	6·9
84	114, 115	6,492.062	1,944.200	7,157.444	—	15,593.706	41·6	12·5	45·9	—	23,419.985	27·7	8·3	30·6	—	66·6	2·08	21·0
85	116, 118	779.535	352.194	2,556.247	151.948	3,839.924	20·3	9·2	66·6	3·9	5,941.228	13·1	5·9	43·0	2·6	64·6	0·53	5·3
86	121, 122	2,350.831	453.848	12,187.262	1,207.509	16,199.450	14·5	2·8	75·2	7·5	23,028.222	10·2	2·0	52·9	5·2	70·3	2·04	20·6
87	124	690.637	54.542	3,492.585	1,522.139	5,759.903	12·0	1·0	60·6	26·4	8,397.314	8·2	0·7	41·6	18·1	68·6	0·75	7·5
88	125	589.052	97.100	3,266.240	988.261	4,940.653	11·9	2·0	66·1	20·0	6,390.521	9·2	1·5	51·1	15·5	77·3	0·57	5·7
89	126	967.007	578.922	6,847.339	1,030.375	9,423.643	10·3	6·1	72·7	10·9	11,941.164	8·1	4·8	57·4	8·6	78·9	1·06	10·7
90	127	923.296	258.811	2,631.678	99.400	3,913.185	23·6	6·6	67·3	2·5	5,611.429	16·5	4·6	46·8	1·8	69·7	0·50	5·0
91	128	2,310.909	411.900	6,984.717	689.752	10,397.278	22·2	4·0	67·2	6·6	17,083.439	13·5	2·4	40·9	4·1	60·9	1·52	15·3
92	129	469.113	61.902	770.829	97.711	1,399.555	33·5	4·4	55·1	7·0	2,202.013	21·3	2·8	35·0	4·4	63·5	0·19	2·0
93	X. ö. 1927	16,327.542	4,832.795	50,998.940	6,030.486	78,239.763	20·9	6·2	65·2	7·7	111,673.295	14·6	4·4	45·7	5·4	70·1	9·92	100·0
94	1926	15,323.559	3,734.932	41,183.605	4,493.341	64,785.437	23·7	5·8	63·6	6·9	94,024.731	16·3	4·0	43·8	4·8	68·9	10·04	100·0
	XII.																	
95	130. 1927	22,682.123	1,443.677	14,482.714	140.183	38,748.697	58·5	3·7	37·4	0·4	53,907.480	42·1	2·7	26·8	0·3	71·9	4·79	100·0
96	1926	19,070.382	1,272.884	10,354.324	108.903	30,806.448	61·9	4·1	33·6	0·4	39,702.703	48·0	3·2	26·1	0·3	77·6	4·24	100·0
97	Bp. 1927	212,535.727	50,751.897	504,881.209	20,694.497	788,863.330	27·0	6·4	64·0	2·6	1,125,528.837	18·9	4·5	44·9	1·8	70·1	100·0	—
98	1926	186,976.581	44,565.625	401,580.891	13,722.771	646,845.868	28·9	6·8	62·2	2·1	936,705.311	19·9	4·8	42·9	1·5	69·1	100·0	—

18. A gyáripari termelés értéke ; értékesítés belföldön.

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen			Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott belföldön							az eladott iparcikkek összértékének %-ában
		az év folyamán termelt iparcikkek	az előző évről raktáron maradt iparcikkek	az év folyamán eladásra rendelkezésre állott iparcikkek	az államnak	városoknak és községeknek	fogyasztási szövetkezeteknek	kereskedőknek és ügynököknek	gyáraknak	közvetlen fogyasztóknak	összesen	
		összértéke pengőben			pengőértékben							
	I.											
1	1, 2	11,457.048	1,288.539	12,745.587	1,025.603	2,562.896	33.589	3,021.561	3,299.905	947.179	10,890.733	94·5
2	3	13,761.711	2,243.543	16,005.254	2,842.794	331.415	234.240	4,113.099	3,665.675	1,256.269	12,443.492	91·7
3	4	24,666.486	2,290.956	26,957.442	7,911.318	4,808.508	414.920	5,782.696	5,456.816	433.343	24,807.601	97·6
4	5	5,480.520	562.513	6,043.033	36.401	49.522	118.660	4,930.739	73.512	60.010	5,268.844	95·8
5	7, 17	917.279	452.828	1,370.107	28.382	—	17.671	807.731	—	27.550	881.334	81·0
6	8	12,562.016	917.878	13,479.894	884.014	484.873	124.976	3,151.954	3,016.417	3,445.652	11,107.886	89·3
7	9	1,958.630	227.546	2,186.176	30.561	37.900	—	877.922	68.000	721.749	1,736.132	96·4
8	11	6,002.394	359.030	6,361.424	984.549	65.137	93.450	2,597.575	1,999.806	243.421	5,983.938	98·2
9	12	6,187.625	647.128	6,834.753	3.200	—	—	1,715.361	87.548	4,337.851	6,143.960	98·3
10	13	284.469	6.200	290.669	3.720	16.965	—	37.400	26.960	174.714	259.759	93·6
11	14	1,943.832	840.566	2,784.398	79.660	553.216	—	247.707	393.297	631.719	1,905.599	87·6
12	15	5,984.846	832.790	6,817.636	584.664	356.090	92.744	2,509.122	171.186	886.670	4,600.476	77·5
13	16	15,503.775	582.564	16,086.339	1,565.043	441.545	341.585	3,018.335	2,153.454	7,149.843	14,669.805	97·9
14	18	4,262.627	728.415	4,991.042	303.913	85.821	37.412	1,672.547	1,042.621	1,057.336	4,199.650	97·4
15	**I. ö. 1927**	**110,978.258**	**11,980.496**	**122,953.754**	**16,283.822**	**9,793.888**	**1,509.247**	**34,483.749**	**21,455.197**	**21,373.306**	**104,899.209**	**94·2**
16	**1926**	**80,904.730**	**11,275.940**	**92,180.670**	**12,298.899**	**6,818.545**	**2,171.107**	**25,588.956**	**13,059.135**	**14,136.745**	**74,073.387**	**92·9**
	II/a)											
17	20	104,173.774	17,375.228	121,549.002	23,812.278	7,692.525	911.139	8,388.705	19,661.990	21,310.524	81,777.161	85·0
18	21	1,787.808	353.733	2,141.541	86.129	394.333	52.020	699.436	261.433	169.939	1,663.290	94·1
19	23	32,905.161	13,678.468	46,583.629	4,854.775	3,510.227	26.036	5,682.008	6,036.959	1,876.447	21,986.452	73·7
20	24	270.654	18.860	289.514	1.176	—	—	14.222	—	199.331	214.729	95·0
21	25	3,505.818	210.799	3,716.617	1,617.231	293.015	11.996	343.017	314.260	622.487	3,202.006	90·6
22	**II/a) ö. 1927**	**142,643.215**	**31,637.088**	**174,280.303**	**30,371.589**	**11,890.100**	**1,001.191**	**15,127.388**	**26,274.642**	**24,178.728**	**108,843.638**	**82·8**
23	**1926**	**106,519.346**	**24,925.776**	**131,445.122**	**25,270.772**	**8,386.298**	**344.520**	**16,722.010**	**12,384.347**	**23,501.648**	**87,209.595**	**78·4**
24	**II/b) 1927**	**51,799.864**	**—**	**51,799.864**	**—**	**86.313**	**—**	**—**	**20,927.695**	**30,785.856**	**51,799.864**	**100·0**
25	**1926**	**42,659.290**	**—**	**42,659.290**	**—**	**89.202**	**—**	**—**	**12,785.617**	**29,784.471**	**42,659.290**	**100·0**
	III.											
26	28/a), 30	5,420.524	1,016.383	6,436.907	497.870	1,102.332	34.944	1,825.880	561.578	1,396.806	5,419.410	99·9
27	31/b)	1,831.496	127.271	1,958.767	25.118	71.601	767	532.159	263.659	477.965	1,371.269	98·0
28	32, 33, 34	16,705.753	3,084.572	19,790.325	849.934	541.834	134.519	5,609.621	372.135	6,148.140	13,656.183	84·8
29	35, 36, 37	3,053.597	835.563	3,889.160	284.789	42.150	61.080	2,285.708	47.606	178.065	2,899.398	95·7
30	39	1,990.346	100.718	2,091.064	9.344	18.825	—	1,347.900	315.372	219.613	1,911.054	96·5
31	**III. ö. 1927**	**29,001.716**	**5,164.507**	**34,166.223**	**1,667.055**	**1,776.742**	**231.310**	**11,601.268**	**1,560.350**	**8,420.589**	**25,257.314**	**90·4**
32	**1926**	**21,183.869**	**4,621.710**	**25,805.579**	**605.977**	**1,189.588**	**54.605**	**10,963.493**	**699.965**	**4,502.965**	**18,016.593**	**86·3**

18. A gyáripari termelés értéke ; értékesítés belföldön. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen			Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott							
					belföldön							
		az év folyamán termelt iparcikkek	az előző évről raktáron maradt iparcikkek	az év folyamán eladásra rendelkezésre állott iparcikkek	az államnak	városoknak és községeknek	fogyasztási szövetkezeteknek	kereskedőknek és ügynököknek	gyáraknak	közvetlen fogyasztóknak	összesen	az eladott iparcikkek összértékének %-ában
		összértéke pengőben			pengőértékben							
	IV.											
33	40, 44, 60	8,596.241	1,087.579	9,683.820	260.119	82.793	273.605	4,065.460	1,022.779	2,857.078	8,561.834	97·9
34	43, 47	863.811	249.203	1,113.014	1.445	—	66.823	135.438	670.642	98.398	972.746	99·1
35	48, 49, 51	16,145.318	2,547.611	18,692.929	899.934	1,186.175	65.636	2,342.560	1,532.868	8,796.397	14,823.570	97·2
36	53, 54	1,619.735	192.679	1,812.414	77.175	119.102	53.244	551.453	158.845	653.296	1,613.115	97·7
37	56	949.568	235.718	1,185.286	300	2.000		717.920	12.000	110.800	843.020	97·9
38	58	630.716	42.894	673.610	—	—	11.832	585.584	21.116	—	618.532	100·0
39	61, 62	452.976	91.012	543.988	9.810	—	—	261.000	—	70.000	340.810	75·1
40	63	3,170.960	113.996	3,284.956	5.408	90.420	—	562.277	215.119	2,285.588	3,158.812	99·7
41	55, 59	398.959	24.144	423.103	—	—	—	212.500	—	186.989	399.489	100·0
42	**IV. ö. 1927**	**32,828.284**	**4,584.836**	**37,413.120**	**1,254.191**	**1,480.490**	**471.140**	**9,434.192**	**3,633.369**	**15,058.546**	**31,331.928**	**97·5**
43	**1926**	**21,807.767**	**3,701.768**	**25,509.535**	**1,271.332**	**882.625**	**489.129**	**7,238.762**	**1,155.254**	**9,781.301**	**20,818.403**	**96·4**
	V.											
44	64, 69	15,565.107	1,118.193	16,683.300	564.295	—	—	10,587.608	—	—	11,151.903	75·5
45	65	3,045.313	505.824	3,551.137	72.807	—	19.281	2,181.467	659.697	57.278	2,990.530	98·7
46	67	2,417.937	757.699	3,175.636	162.291	54.512	47.590	1,209.296	122.014	146.610	1,742.313	65·0
47	**V. ö. 1927**	**21,028.357**	**2,381.716**	**23,410.073**	**799.393**	**54.512**	**66.871**	**13,978.371**	**781.711**	**203.888**	**15,884.746**	**77·5**
48	**1926**	**16,231.953**	**1,665.349**	**17,897.302**	**540.512**	**41.519**	**36.951**	**11,627.308**	**600.814**	**290.079**	**13,137.183**	**81·0**
	VI.											
49	70	43,885.071	2,408.427	46,293.498	71.409	396.742	21.780	29,599.452	9,241.664	—	39,331.047	97·5
50	71, 72, 73	12,838.566	2,140.834	14,979.400	84.405	—	—	9,477.579	1,538.998	35.100	11,136.082	84·7
51	74	17,003.958	2,699.545	19,703.503	1,139.282	11.886	208.978	12,256.456	1,483.425	41.400	15,141.427	95·8
52	77	19,050.638	1,508.734	20,559.372	59.763	—	469.162	17,048.610	—	1.030	17,578.565	97·8
53	76, 78	4,897.069	586.304	5,483.373	152.470	—	111.649	4,291.959	134.116	20.000	4,710.194	99·8
54	79	2,228.771	168.529	2,397.300	—	—	—	536.043	—	243.202	779.245	35·5
55	80	38,518.741	7,320.016	45,838.757	370.795	299.230	165.753	25,213.953	4,272.229	2,158.631	32,480.591	84·8
56	**VI. ö. 1927**	**138,422.814**	**16,832.389**	**155,255.203**	**1,878.124**	**707.858**	**977.322**	**98,424.052**	**16,670.432**	**2,499.363**	**121,157.151**	**91·4**
57	**1926**	**113.698.328**	**21,932.344**	**135,630.672**	**1,597.069**	**23.539**	**1,070.719**	**84,973.072**	**15,325.751**	**2,292.569**	**105,282.719**	**89·4**
	VII.											
58	82	16,076.890	1,786.757	17,863.647	939.516	402.851	202.000	8,597.656	268.551	4,513.967	14,924.541	93·5
59	83	2,716.700	793.965	3,510.665	167.000	—	—	485.000	274.000	1,360.095	2,286.095	93·1
60	84	9,264.426	1,794.017	11,058.443	713.746	282.690	1,473.707	5,294.635	80.775	724.125	8,569.678	96·2
61	85, 86	1,446.916	118.325	1,565.241	—	—	60.000	1,305.510	—	54.000	1,419.510	100·0
62	87	491.310	99.398	590.708	28.000	12.500	6.500	164.400	11.000	253.868	476.268	100·0
63	88	5,330.978	983.184	6,314.162	—	—	—	4,654.007	—	663.020	5,317.027	97·1
64	90	832.380	81.477	913.857	2.000	9.200	13.075	803.506	7.000	5.000	839.781	99·9
65	91	10,138.849	913.298	11,052.147	64.248	28.958	291.833	9,028.852	3.699	343.225	9,760.815	99·4
66	**VII. ö. 1927**	**46,298.449**	**6,570.421**	**52,868.870**	**1,914.510**	**736.199**	**2,047.115**	**30,333.566**	**645.025**	**7,917.300**	**43,593.715**	**96·2**
67	**1926**	**32,628.733**	**7,203.572**	**39,832.305**	**1,676.288**	**910.990**	**551.632**	**23,392.283**	**80.969**	**5,866.988**	**32,479.150**	**98·2**

18. A gyáripari termelés értéke; értékesítés belföldön. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az ipartelepen: az év folyamán termelt iparcikkek	Az ipartelepen: az előző évről raktáron maradt iparcikkek	Az ipartelepen: az év folyamán eladásra rendelkezésre állott iparcikkek	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott belföldön: az államnak	városoknak és községeknek	fogyasztási szövetkezeteknek	kereskedőknek és ügynököknek	gyáraknak	közvetlen fogyasztóknak	összesen	az eladott iparcikkek összértékének %-ában
		összértéke pengőben			pengőértékben							
	VIII.											
68	93, 94. 1927	19,431.767	1,619.351	21,051.118	1,475.843	22.213	527.135	12,840.626	2,544.117	2,078.518	19,488.452	98·4
69	1926	14,619.342	1,419.835	16,039.177	462.001	18.449	536.961	10,256.795	1,034.117	2,057.132	14,365.455	98·2
	IX.											
70	95	[1]) 93,416.151	18,031.968	111,448.119	32.320	15.150	1,908.568	27,618.325	1,040.144	11,788.710	42,403.217	47·4
71	96/a), 96/b)	10,702.317	116.939	10,819.256	24.000	647.383	107.515	4,977.828	241.000	4,756.540	10,754.266	100·0
72	97, 98	24,115.696	2,973.912	27,089.608	—	4.343	2,569.585	14,075.713	1,241.140	5,923.314	23,814.095	93·7
73	99, 100/a), 100/b)	5,212.056	516.192	5,728.248	2.480	19.878	152.668	4,881.869	7.575	58.313	5,122.783	96·4
74	102	51,805.007	2,540.379	54,345.386	646.672	421.708	769.570	12,259.619	1,227.487	31,243.671	46,568.727	90·3
75	103	29,488.355	105.724	29,594.079	238.810	553.700	996.800	14,942.485	219.550	11,211.904	28,163.249	97·5
76	104	66,957.550	—	66,957.550	—	—	—	66,957.550	—	—	66,957.550	100·0
77	105	40,576.233	11,317.913	51,894.146	—	—	—	37,201.871	342.609	174.253	37,718.733	95·3
78	106, 108	29,576.481	4,677.898	34,254.379	52.468	85.143	919.480	25,530.713	302.913	694.626	27,585.343	96·0
79	110, 111	13,697.329	101.264	13,798.593	1,274.901	544.493	194.171	3,158.528	4.802	7,501.491	12,678.386	92·6
80	112	1,973.163	—	1,973.163	21.900	—	29.800	180.200	—	1,741.263	1,973.163	100·0
81	IX. ö. 1927	367,520.338	40,382.189	407,902.527	2,293.551	2,291.798	7,648.157	211,784.701	4,627.220	75,094.085	303,739.512	83·8
82	1926	[1]) 352,724.519	34,657.176	387,381.695	1,725.531	4,173.565	10,809.010	204,055.455	4,703.455	66,054.676	[1]) 291,521.692	83·1
	X.											
83	113	7,657.980	1,555.855	9,213.835	613.260	495.785	362.945	3,366.281	938.683	1,758.223	7,535.177	100·0
84	114, 115	23,419.985	1,803.028	25,223.013	1,551.324	1,966.879	—	1,807.527	661.629	16,962.235	22,949.594	99·8
85	116, 118	5,941.228	322.124	6,263.352	—	—	167.344	2,782.320	812.891	23.960	3,786.515	65·0
86	121, 122	23,028.222	3,831.445	26,859.667	213.041	256.538	1,683.041	17,644.622	1,907.619	687.813	22,392.674	94·9
87	124	8,397.314	367.165	8,764.479	141.028	148.201	345.835	6,106.476	569.392	938.284	8,249.216	100·0
88	125	6,390.521	689.113	7,079.634	272.724	16.000	32.578	4,776.825	518.157	646.461	6,262.745	99·7
89	126	11,941.164	2,193.114	14,134.278	—	—	—	1,758.044	1,210.208	9,255.426	12,223.678	98·7
90	127	5,611.429	274.794	5,886.223	298.811	3,190.424	70.770	1,129.469	283.730	310.462	5,283.666	98·6
91	128	17,083.439	2,723.388	19,806.827	355.334	394.020	70.664	8,490.550	1,108.930	4,071.420	14,490.918	87·9
92	129	2,202.013	587.117	2,789.130	261.060	82.842	53.253	992.793	525.465	203.625	2,119.038	92·4
93	X. ö. 1927	111,678.295	14,347.143	126,020.438	3,706.582	6,550.689	2,786.430	48,854.907	8,536.704	34,857.909	105,293.221	94·9
94	1926	94,024.731	16,895.093	110,919.824	2,127.025	3,227.525	1,925.837	46,971.686	5,598.506	28,933.259	88,783.838	94·7
	XII.											
95	130. 1927	53,907.480	1,549.895	55,457.375	7,424.346	3,905.175	1,748.385	16,027.483	1,659.377	23,157.689	53,922.455	99·6
96	1926	39,702.703	978.096	40,680.799	4,942.154	4,107.729	978.494	10,762.393	312.749	18,591.898	39,695.417	99·9
97	Bp. 1927	1.125,528.837	137,050.031	1.262,578.868	69,069.006	39,295.977	19,014.303	502,890.303	109,315.839	245,625.777	985,211.205	89·5
98	1926	1.936,705.311	129,276.659	1.065,981.970	52,517.560	29,869.574	19,568.965	452,552.213	67,740.679	205,793.731	828,042.722	87·9

[1]) Az 1926. évben egy malom termelési értékében a vidéki fióktelepeinek termelése is bennfoglaltatik; a 21—31 táblákban a termelési értékadatok már az említett vidéki adatok nélkül közöltettek.

19. Értékesítés külföldön; raktári készletek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott														
		csatolt területen					elszakított területen összesen	elszakított területen az eladott iparcikkek összértékének százalékában	külföldön							
		Cseh-Szlovákiához	Romániához	Sz.-H.-Sz. államhoz	Ausztriához	Olaszországhoz			Cseh-Szlovákia	Románia	Sz.-H.-Sz. állam	Ausztria	Olaszország	Németországban	Franciaországban	Nagybritanniában
		anyaterületén														
		pengőértékben							pengőértékben							
	I.															
1	1, 2	—	184.600	172.592	—	—	357.192	3·1	—	7.874	84.200	32.459	—	3.367	—	—
2	3	2.540	445.655	234.609	2.921	3.200	688.925	5·1	—	175.956	116.716	21.500	1.900	—	—	—
3	4	10.598	280.605	256.366	—	—	547.569	2·2	226	19.210	12.742	204	100	—	—	—
4	5	—	18.160	7.325	—	2.070	27.555	0·5	—	25.440	28.775	9.200	3.930	400	—	—
5	7, 17	—	17.630	2.779	—	—	20.409	1·9	—	42.398	—	1.722	29.379	658	1.395	9.925
6	8	40.457	212.270	166.735	—	—	419.462	3·4	—	696.400	97.150	400	26.000	3.400	—	—
7	9	—	4.160	30.150	—	2.700	37.010	2·1	—	—	22.500	—	750	—	—	—
8	11	—	12.000	41.000	—	—	53.000	0·9	—	29.000	18.000	—	—	—	—	—
9	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.370	38.000	—	3.000	36.000
10	13	—	17.700	—	—	—	17.700	6·4	—	—	—	—	—	—	—	—
11	14	53.208	101.360	37.245	—	513	192.326	8·8	—	70.393	—	2.680	—	—	—	—
12	15	64.462	236.024	70.072	—	7.344	377.902	6·4	1.637	164.566	122.453	5.045	38.126	—	4.600	2.648
13	16	—	9.796	35.048	—	620	45.464	0·3	160	81.931	31.283	31.875	1.360	5.219	—	450
14	18	—	41.918	38.352	—	—	80.270	1·9	—	—	18.483	1.144	—	1.103	—	—
15	I. ö. 1927	171.265	1,581.878	1,092.273	2.921	16.447	2,864.784	2·6	2.023	1,313.168	552.302	118.599	139.545	14.147	8.995	49.023
16	1926	116.405	1,693.909	975.186	2.821	40.775	2,829.096	3·5	1.134	317.109	920.424	186.367	83.297	124.425	19.278	8.929
	II/a)															
17	20	316.890	2,327.199	2,254.872	10.231	2.272	4,911.464	5·1	86.400	1,984.809	1,523.306	620.104	519.249	138.896	1,059.909	—
18	21	—	36.200	26.300	—	—	62.500	3·5	—	—	11.900	—	—	—	—	—
19	23	133.259	825.433	317.336	—	7.281	1,283.309	4·3	257.748	307.425	575.796	711.636	1,773.193	520.478	70.137	73.717
20	24	1.200	—	—	—	—	1.200	0·5	527	800	600	2.000	—	1.464	—	—
21	25	—	40.878	10.142	—	—	51.020	1·5	—	163.255	10.489	16.960	—	83.554	—	—
22	II/a) ö. 1927	451.349	3,229.710	2,608.650	10.231	9.553	6,309.493	4·8	344.675	2,456.289	2,122.091	1,350.700	2,292.442	744.392	1,130.046	73.717
23	1926	245.946	3,639.798	1,858.975	9.723	—	5,754.442	5·2	215.409	2,137.719	3,763.755	555.697	3,031.224	851.839	255.404	122.505
24	II/b) 1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	III.															
26	28(a), 30	—	—	3.800	—	—	3.800	0·1	—	—	—	—	—	—	—	—
27	31(b)	977	10.000	4.218	—	—	15.195	1·1	200	8.000	—	3.327	—	1.108	—	—
28	32, 33, 34	1.020	27.095	85.304	—	—	113.419	0·7	—	153.276	386.044	6.600	—	678.866	497.572	—
29	35, 36, 37	191	15.812	48.752	—	238	64.993	2·1	239	6.079	28.536	9.451	—	1.830	—	—
30	39	—	32.161	20.679	—	—	52.840	2·7	—	10.500	3.000	—	—	—	—	—
31	III. ö. 1927	2.188	85.068	162.753	—	238	250.247	0·9	439	177.855	417.580	19.378	—	681.804	497.572	—
32	1926	957	223.173	133.932	—	—	358.062	1·7	63	98.715	274.477	22.620	41.670	306.747	1,088.834	891

19. Értékesítés külföldön; raktári készletek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott														
		csatolt területen					elszakított területen összesen	elszakított területen az eladott ipa cikkek összértékének százalékában	külföldön							
		Cseh-Szlovákiához	Romániához	Sz.-H.-Sz. államhoz	Ausztriához	Olaszországhoz			Cseh-Szlovákia	Románia	Sz.-H.-Sz. állam	Ausztria	Olaszország	Németországban	Franciaországban	Nagybritanniában
		anyaterületén							anyaterületén							
		pengőértékben							pengőértékben							
	IV.															
33	40, 44, 60	4.225	60.209	1.682	—	—	66.116	0·8	17.657	10.212	4.112	18.526	12.952	13.474	—	—
34	43, 47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.403	—	—	—	—	—
35	48, 49, 51	24.920	213.125	40.120	—	—	278.165	1·8	5.000	—	2.850	14.220	10.000	55.300	—	56.300
36	53, 54	1.488	11.249	980	—	—	13.717	0·8	4.987	247	—	13.451	—	2.870	500	—
37	56	—	6.510	3.450	—	—	9.960	1·2	—	4.340	3.825	—	—	—	—	—
38	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	61, 62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51.800	1.000	31.200	—	10.000
40	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7.800	—	—	—	—
41	55, 59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	IV. ö. 1927	30.633	291.093	46.232	—	—	387.958	1·2	27.644	14.799	19.190	105.797	23.952	102.844	500	66.300
43	1926	29.527	111.376	123.997	—	—	264.900	1·2	24.243	46.198	96.427	72.713	21.991	23.433	4.337	76.311
	V.															
44	64, 69	88.788	670.564	186.000	—	—	945.352	6·4	190.000	280.000	130.000	424.747	192.000	613.156	180.000	237.500
45	65	—	2.749	9.322	—	—	12.071	0·4	—	—	14.000	—	—	—	—	—
46	67	5.535	33.138	16.997	—	—	55.670	2·1	12.577	—	65.482	529.669	19.719	155.857	7.503	10.907
47	V. ö. 1927	94.323	706.451	212.319	—	—	1,013.093	5·0	202.577	280.000	209.482	954.416	211.719	769.013	187.503	248.407
48	1926	11.530	427.635	154.148	—	133	593.446	3·7	155.970	237.768	115.306	474.739	155.341	484.688	153.205	331.921
	VI.															
49	70	—	301.037	12.545	—	—	313.582	0·8	—	698.820	—	9.055	—	—	—	—
50	71, 72, 73	—	1,038.433	172.427	—	—	1,210.860	9·2	—	276.602	244.513	71.575	—	24.993	—	—
51	74	1.924	5.645	27.427	—	—	34.996	0·2	—	243.577	15.107	105.294	—	108.043	—	3.041
52	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.300	—	56.485
53	76, 78	—	5.000	1.000	—	—	6.000	0·1	—	5.000	300	—	—	—	—	—
54	79	—	—	8.253	—	—	8.253	0·4	—	—	—	36.329	4.902	549.170	19.938	492.371
55	80	—	763.708	659.986	—	—	1,423.694	3·7	—	—	1,621.000	2,771.000	—	—	—	—
56	VI. ö. 1927	1.924	2,113.823	881.638	—	—	2,997.385	2·3	—	1,223.999	1,880.920	2,993.253	4.902	694.508	19.938	551.897
57	1926	—	2,097.802	1,188 860	—	—	3,286.662	2·8	305.368	2,075.449	1,837.582	2,234.044	420	550.601	—	553.718
	VII.															
58	82	—	71.000	569.574	—	—	640.574	4·0	—	—	105.486	8.000	—	10.058	—	425
59	83	19.000	44.000	43.000	1.600	—	107.600	4·4	11.800	13.100	10.600	4.900	6.300	2.680	7.320	4.700
60	84	—	171.131	—	—	—	171.131	1·9	—	66.177	94.300	4.281	1.660	—	—	2.500
61	85, 86	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	88	41.804	83.608	—	—	—	125.412	2·3	—	—	—	31.353	—	—	—	—
64	90	—	—	576	—	—	576	0·1	—	—	—	—	—	—	—	—
65	91	6.465	—	6.450	—	—	12.915	0·2	—	—	—	30.611	5.148	3.676	—	—
66	VII. ö. 1927	67.269	369.739	619.600	1.600	—	1,058.208	2·3	11.800	79.277	210.386	79.145	13.108	16.414	7.320	7.625
67	1926	—	302.021	157.344	1.292	2.249	462.906	1·4	379	—	6.860	108.769	—	2.668	—	—

19. Értékesítés külföldön; raktári készletek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott														
		csatolt területen					elszakított területen összesen	elszakított terület az eladott iparcikkek összértékének százalékában	külföldön							
		Cseh-Szlovákiához	Romániához	Sz.-H.-Sz. államhoz	Ausztriához	Olaszországhoz			Cseh-Szlovákia	Románia	Sz.-H.-Sz. állam	Ausztria	Olaszország	Németországban	Franciaországban	Nagybritanniában
		pengőértékben							anyaterületén					pengőértékben		
68	VIII. 93, 94. 1927	12.396	185.826	18.988	52	—	217.262	1·1	22.040	11.645	3.080	44.356	—	—	—	2.383
69	1926	17.663	170.646	23.082	34	—	211.425	1·5	2.828	365	509	27.464	—	—	—	—
70	IX. 95	1,507.543	310.048	18.264	1,189.613	—	3,025.468	3·4	14,366.286	606.115	50.020	23,817.427	457.982	981.757	29.547	371.232
71	96/a) 96/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
72	97, 98	34.175	8.646	113.230	1.436	—	157.487	0·6	6.344	—	7.103	66.099	2.615	9.778	—	—
73	99, 100/a) 100/b)	—	5.314	2.043	—	—	7.357	0·2	43.900	—	—	3.237	18.977	91.358	8.383	6.077
74	102	1,623.289	59.330	37.750	89.400	4.000	1,813.769	3·5	452.740	24.483	92.401	1,625.080	51.655	586.202	14.456	41.631
75	103	1.780	640	930	—	—	3.350	0·1	240	—	110	88.536	—	625.440	—	—
76	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77	105	10.050	—	105.144	—	—	115.194	0·3	1.975	—	87.762	200.148	310.808	34.210	—	—
78	106, 108	—	4.876	—	—	—	4.876	0·1	32.000	—	—	110.746	10.676	26.054	—	—
79	110, 111	9.403	27.600	81.734	—	—	118.737	0·9	20.954	9.870	51.447	125.681	115.252	127.373	51.115	151.850
80	112	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
81	IX. ö. 1927	3,186.240	416.454	359.095	1,280.449	4.000	5,246.238	1·5	14,924.439	640.468	288.843	26,036.954	937.965	2,482.172	103.501	570.790
82	1926	3,394.141	283.719	99.958	189.998	91.010	4,058.826	1·2	13,864.333	544.447	171.725	24,490.412	879.345	6,343.579	137.453	450.829
83	X. 113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
84	114, 115	—	14.972	11.576	—	—	26.548	0·1	—	—	—	—	—	261	—	—
85	116, 118	—	45.551	89.594	—	—	135.145	2·3	81.996	3.440	6.650	379.128	57.840	579.627	6.980	203.774
86	121, 122	85.437	150.756	70.078	8.662	—	314.933	1·3	155.140	—	13.000	605.272	4.912	108.662	1.800	—
87	124	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
88	125	—	16.906	416	—	—	17.322	0·3	—	—	—	—	—	—	—	—
89	126	—	—	—	—	—	—	—	107.222	—	—	—	—	51.880	—	—
90	127	38.830	6.100	—	—	—	44.930	0·8	—	—	30.000	—	—	—	—	—
91	128	141.059	237.714	157.632	—	—	536.405	3·3	106.114	76.915	13.500	62.720	48.556	157.205	37.350	134.251
92	129	—	1.786	11.579	—	—	13.365	0·6	—	44	11.884	38.233	—	111.075	—	—
93	X. ö. 1927	265.326	473.785	340.875	8.662	—	1,088.648	1·0	450.472	80.399	75.034	1,085.353	111.308	1,008.710	46.130	338.025
94	1926	341.852	437.716	458.633	27.381	—	1,265.582	1·4	265.330	159.103	83.187	808.406	117.516	878.214	37.393	330.628
95	XII. 130. 1927	14.850	83.820	84.971	4.000	1.000	188.641	0·3	3.140	—	—	240	1.000	—	1.000	8.585
96	1926	7.620	8.242	7.107	—	—	22.969	0·1	—	—	2.233	5.663	—	2.916	—	4.482
97	1927	4,297.763	9,537.647	6,427.384	1,307.915	31.233	21,601.957	2·0	15,989.249	6,277.899	5,778.908	32,788.131	3,765.941	6,514.002	2,002.505	1,916.752
98	Bp. 1926	4,165.641	9,396.037	5,181.222	231.249	134.167	19,108.316	2·0	14,835.057	5,616.873	7,272.485	28,986.894	4,330.804	9,568.210	1,693.904	1,880.214

19. Értékesítés külföldön; raktári készletek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott külföldön – pengőértékben: Lengyelországban	Bulgáriában	Görögországban	Svájcban	Egyéb Európában	Ázsiában	Afrikában	Amerikában	Ausztráliában	egyéb meg nem nevezett helyen	összesen	az eladott iparcikkek összértékének százalékában	mindössze (belföldön, elszakított területen és külföldön együtt) pengőértékben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének százalékában	Az év végén raktáron maradt iparcikkek értéke pengőben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének százalékában
		I.															
1	1, 2	—	—	—	—	48.792	—	96.364	—	—	—	273.056	2·4	11,520.981	90·0	1,224.606	10·0
2	3	64.981	50.549	—	—	10.000	—	—	1.000	—	—	442.602	3·2	13,575.019	84·8	2,430.235	15·2
3	4	—	745	—	252	—	5.100	—	—	—	—	38.579	0·2	25,393.749	94·2	1,563.693	5·8
4	5	—	5.000	30.400	—	6.100	90.900	3.800	—	—	—	208.945	3·7	5,500.344	91·0	542.689	9·0
5	7, 17	30.826	7.768	26.094	—	—	—	—	12.372	—	23.389	185.926	17·1	1,087.669	79·4	282.438	20·6
6	8	—	65.100	17.100	—	—	6.500	—	—	—	—	912.050	7·3	12,439.398	92·3	1,040.496	7·7
7	9	1.500	—	—	—	—	2.880	—	—	—	—	27.630	1·5	1,800.772	82·4	385.404	17·6
8	11	—	—	6.500	—	—	—	—	—	—	—	53.500	0·9	6,090.438	95·7	270.986	4·3
9	12	—	1.000	—	—	—	—	—	15.000	—	—	105.370	1·7	6,249.330	91·4	585.423	8·6
10	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	277.459	95·5	13.210	4·5
11	14	—	—	—	—	5.060	—	—	—	—	—	78.133	3·6	2.176.058	78·2	608.340	21·8
12	15	192.906	43.700	101.700	—	31.542	176.700	72.700	—	—	—	958.323	16·1	5,936.701	87·1	880.935	12·9
13	16	—	4.327	10.315	35.038	26.383	9.282	790	36.638	—	—	275.051	1·8	14,990.320	93·2	1,096.019	6·8
14	18	—	5.163	—	—	—	3.889	1.204	—	—	—	30.986	0·7	4,310.906	86·4	680.136	13·6
15	**I. ö. 1927**	**290.213**	**183.352**	**192.109**	**35.290**	**127.877**	**295.251**	**174.858**	**65.010**	**—**	**23.389**	**3,585.151**	**3·2**	**111,349.144**	**90·6**	**11,604.610**	**9·4**
16	**1926**	**154.624**	**246.135**	**180.228**	**19.681**	**58.447**	**204.284**	**171.528**	**146.182**	**—**	**37.685**	**2,879.750**	**3·6**	**79,782.233**	**86·5**	**12,398.437**	**13·5**
		II/a)															
17	20	442.991	1,775.038	975.544	—	170.158	137.452	16.237	7.004	—	—	9,457.097	9·9	96,145.722	79·1	25,403.280	20·9
18	21	—	31.096	—	—	—	—	—	—	—	—	42.996	2·4	1,768.786	82·6	372.755	17·4
19	23	276.915	99.437	181.984	13.052	801.334	531.821	82.263	238.786	28.015	—	6,543.737	22·0	29,813.498	64·0	16,770.131	36·0
20	24	—	—	—	—	—	—	—	4.666	—	—	10.057	4·5	225.986	78·1	63.528	21·9
21	25	—	2.520	—	—	1.126	—	—	1.970	—	—	279.874	7·9	3,532.900	95·1	183.717	4·9
22	**II/a) ö. 1927**	**719.906**	**1,908.091**	**1,157.528**	**13.052**	**972.618**	**669.273**	**98.500**	**252.426**	**28.015**	**—**	**16,333.761**	**12·4**	**131,486.892**	**75·5**	**42,793.411**	**24·5**
23	**1926**	**805.584**	**1,419.961**	**2,111.067**	**1.951**	**1,263.188**	**382.269**	**632.579**	**667.545**	**—**	**—**	**18,197.696**	**16·4**	**111,161.733**	**84·6**	**20,283.389**	**15·4**
24	**II/b) 1927**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**51,799.864**	**100·0**	**—**	**—**
25	**1926**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**42,659.290**	**100·0**	**—**	**—**
		III.															
26	28/a), 30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,423.210	84·3	1,013.697	15·7
27	31/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.635	0·9	1,399.099	71·4	559.668	28·6
28	32, 33, 34	146.253	505	21.313	—	300.611	46.762	8.161	78.920	—	—	2,324.883	14·5	16,094.485	81·3	3,695.840	18·7
29	35, 36, 37	—	—	—	—	270	—	—	20.047	—	—	66.452	2·2	3,030.843	78·0	858.317	22·0
30	39	—	—	—	—	—	—	1.495	—	—	—	14.995	0·8	1,978.889	94·6	112.175	5·4
31	**III. ö. 1927**	**146.253**	**505**	**21.212**	**—**	**300.881**	**46.762**	**9.656**	**98.967**	**—**	**—**	**2,418.965**	**8·7**	**27,926.528**	**21·7**	**6,239.897**	**18·3**
32	**1926**	**38.416**	**—**	**4.388**	**—**	**376.252**	**780**	**36.988**	**216.437**	**—**	**—**	**2,505.278**	**12·0**	**20,879.933**	**80·9**	**4,925.646**	**19·1**

19. Értékesítés külföldön; raktári készletek. (Folytatás.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott külföldön pengőértékben: Lengyelországban	Bulgáriában	Görögországban	Svájcban	Egyéb Európában	Ázsiában	Afrikában	Amerikában	Ausztriában	egyéb meg nem nevezett helyen	összesen	az eladott iparcikkek összértékének százalékában	mindössze (belföldön, elszakított területen és külföldön együtt) pengőértékben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének százalékában	Az év végén raktáron maradt iparcikkek értéke pengőben	Az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének százalékában
		pengőértékben															
	IV.																
33	40, 44, 60	1.457	27.612	1.620	—	434	7.485	—	—	—	—	115.541	1·3	8,743.491	90·3	940.329	9·7
34	43. 47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.403	0·9	981.149	88·2	131.865	11·8
35	48, 49, 51	—	—	—	—	—	—	—	3.876	—	—	147.546	1·0	15,249.281	81·6	3,443.648	18·4
36	53, 54	2.090	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24.145	1·5	1,650.977	91·1	161.437	8·9
37	56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.165	0·9	861.145	72·6	324.141	27·4
38	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	618.532	91·8	55.078	8·2
39	61, 62	—	—	—	5.000	1.000	—	—	13.000	—	—	113.000	24·9	453.810	83·4	90.178	16·6
40	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7.800	0·3	3,166.612	96·4	118.344	3·6
41	55, 59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	399.489	94·4	23.614	5·6
42	IV. ö. 1927	3.547	27.612	1.620	5.000	1.434	7.485	—	16.876	—	—	424.600	1·3	32,124.488	85·9	5,288.634	14·1
43	1926	64.711	—	—	—	2.159	—	—	83.293	—	—	515.816	2·4	21,599.119	84·7	3,910.416	15·3
	V.																
44	64, 69	112.250	—	—	641	318.800	—	—	—	—	—	2,679.094	18·1	14,776.349	88·6	1,906.951	11·4
45	65	—	—	—	—	—	—	12.000	—	—	—	26.000	0·9	3,028.601	85·3	522.536	14·7
46	67	22.872	—	4.851	—	27.848	—	—	26.260	—	—	883.545	32·9	2,681.528	84·4	494.108	15·6
47	V. ö. 1927	135.122	—	4.851	641	346.648	—	12.000	26.260	—	—	3,588.639	17·5	20,486.478	87·5	2,923.595	12·5
48	1926	69.602	1.037	—	6.032	281.384	—	—	16.065	—	—	2,483.058	15·3	16,213.687	90·6	1,683.615	9·4
	VI.																
49	70	—	—	—	—	2.225	—	—	—	—	—	710.100	1·7	40,354.729	87·2	5,938.769	12·8
50	71, 72, 73	—	—	749	—	—	11.485	—	171.856	—	—	801.773	6·1	13,148.715	87·8	1,830.685	12·2
51	74	—	16.067	5.136	360	8.431	51.094	76.938	—	—	—	633.088	4·0	15,809.511	80·2	3,893.992	19·8
52	77	—	—	—	25.000	293.597	—	—	—	—	—	387.382	2·2	17,965.947	87·4	2,593.425	12·6
53	76, 78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.300	0·1	4,721.494	86·1	761.879	13·9
54	79	—	—	—	6.530	1.634	—	—	292.659	—	—	1,403.533	64·1	2,191.031	91·4	206.269	8·6
55	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,392.000	11·5	38,296.285	83·5	7,542.472	16·5
56	VI. ö. 1927	—	16.067	5.885	31.890	305.887	62.579	76.938	464.515	—	—	8,333.176	6·3	132,487.712	85·3	22,767.491	14·7
57	1926	—	344.351	247.451	586	64.644	397.230	82.367	490.255	—	—	9,184.046	7·8	117,753.427	86·8	17,877.245	13·2
	VII.																
58	82	—	—	—	—	37.576	—	—	232.625	—	—	394.170	2·5	15,959.285	89·3	1,904.362	10·7
59	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61.400	2·5	2,455.095	69·9	1,055.570	30·1
60	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168.918	1·9	8,909.727	80·6	2,148.716	19·4
61	85, 86	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,419.510	90·7	145.731	9·3
62	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	476.268	80·6	114.440	19·4
63	88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31.353	0·6	5,473.792	86·7	840.370	13·3
64	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	840.357	91·9	73.500	8·1
65	91	—	—	—	—	2.677	—	—	—	—	—	42.112	0·4	9,815.842	88·8	1,236.305	11·2
66	VII. ö. 1927	—	—	—	—	40.253	—	—	232.625	—	—	697.953	1·5	45,349.876	85·8	7,518.994	14·2
67	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	118.676	0·4	33,060.732	83·0	6,771.573	17·0

19. Értékesítés külföldön ; raktári készletek. (Vége.)

Sorszám	Az ipari fő- és alcsoport száma	Az év folyamán rendelkezésre állott iparcikkekből eladatott külföldön													Az év végén raktáron maradt iparcikkek értéke pengőben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének százalékában
		Lengyelországban	Bulgáriában	Görögországban	Svájcban	Egyéb Európában	Ázsiában	Afrikában	Amerikában	Ausztráliában	egyéb meg nem nevezett helyen	összesen	az eladott iparcikkek összértékének százalékában	mindössze (belföldön, elszakított területen és külföldön együtt) pengőértékben	az eladásra rendelkezésre állott iparcikkek értékének százalékában		
		pengőértékben															
	VIII.																
68	93, 94 1927	—	7.175	—	758	—	—	906	10.500	—	—	102.843	0·5	19,808.557	94·1	1,242.561	5·9
69	1926	—	—	—	8.789	—	—	450	2.810	—	—	43.215	0·3	14,620.095	91·2	1,419.082	8·8
	IX.																
70	95	967.739	—	123.975	1,880.855	317.890	—	—	1.100	—	—	43,971.925	49·2	89,400.610	80·2	22,047.509	19·8
71	96/a), 96/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,754.266	99·4	64.990	0·6
72	97, 98	9.528	—	—	—	1,348.580	—	2.333	1.823	—	—	1,454.203	5·7	25,425.785	93·9	1,663.823	6·1
73	99, 100/a), 100/b)	—	—	—	—	—	—	—	10.498	—	—	182.430	3·4	5,312.570	92·7	415.678	7·3
74	102	68.035	700	85.380	32.090	27.605	46.320	7.214	59.695	—	—	3,215.687	6·2	51,598.183	94·9	2,747.203	5·1
75	103	—	—	—	—	—	—	—	42	—	—	714.368	2·4	28,880.967	97·6	713.112	2·4
76	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66,957.550	100·0	—	—
77	105	—	—	—	677.589	429.389	—	—	—	—	—	1,741.881	4·4	39,575.808	76·3	12,318.338	23·7
78	106, 108	—	—	42.747	—	887.718	37.439	—	—	—	—	1,147.380	3·9	28,737.599	83·9	5,516.780	16·1
79	110, 111	57.722	2.379	1.020	28.688	105.890	5.137	1.760	31.772	—	—	887.910	6·5	13,685.033	99·2	113.560	0·8
80	112	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,973.163	100·0	—	—
81	IX. ö. 1927	1,103.024	3.079	253.122	2,619.222	3,117.072	88.896	11.307	104.930	—	—	53,315.784	14·7	362,301.534	88·8	45,600.993	11·2
82	1926	1,306.748	6.169	3,191.253	1,755.771	897.696	209.528	37.231	104.705	—	721.551	55,112.775	15·7	350,693.293	90·5	36,688.402	9·5
	X.																
83	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,535.177	81·8	1,678.658	18·2
84	114, 115	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	261	0·1	22,976.403	91·1	2,246.610	8·9
85	116, 118	109.390	2.676	4.536	152.873	285.964	2.669	—	25.796	—	—	1,903.339	32·7	5,824.999	93·0	438.353	7·0
86	121, 122	—	40	—	—	—	—	—	1.800	—	—	890.626	3·8	23,598.233	87·9	3,261.434	12·1
87	124	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,249.216	94·1	515.263	5·9
88	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,280.067	88·7	799.567	11·3
89	126	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	159.102	1·3	12,382.780	87·6	1,751.498	12·4
90	127	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30.000	0·6	5,358.596	91·0	527.627	9·0
91	128	83.768	—	—	37.565	22.206	325.000	—	333.056	—	12.000	1,450.206	8·8	16,477.529	83·2	3,329.298	16·8
92	129	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	161.536	7·0	2,293.939	82·2	495.191	17·8
93	X. ö. 1927	193.458	2.716	4.536	190.438	308.170	327.669	—	360.652	—	12.000	4,595.070	4·1	110,976.938	88·1	15,043.499	11·9
94	1926	222.711	4.282	6.718	166.869	881.484	89.286	—	80.903	—	9.640	3,641.670	3·9	93,691.090	84·5	17,228.734	15·5
	XII.																
95	130. 1927	—	—	—	—	19.730	—	—	5.000	—	—	38.695	0·1	54,149.791	97·6	1,307.584	2·4
96	1926	—	—	—	—	2.530	—	—	—	—	—	16.924	0·0	39,735.310	97·7	945.489	2·3
97	Bp. 1927	2,591.523	2,148.597	1,640.964	2,896.291	5,540.570	1,497.915	384.165	1,637.761	28.015	35.889	93,434.637	8·5	1.100,247.799	87·1	162,331.069	12·9
98	1926	2,662.396	2,021.935	5,741.103	1,959.659	3,827.784	1,263.377	961.138	1,808.195	—	768.876	94 698.904	10·1	941,849.942	88·4	124,132.028	11·6

20. A gyárak száma alapítási év szerint.

Az ipari főcsoport száma és megnevezése	Az ipartelepek összes száma	Az ipartelepek száma, amelyeket																		
		1927	1926	1925	1924	1923	1922	1921	1919—1920	1914—1918	1911—1913	1901—1910	1891—1900	1881—1890	1871—1880	1861—1870	1851—1860	1800—1850	1800 előtti	ismeretlen
		évben alapítottak																		
I. Vas- és fémipar	224	—	—	3	3	6	5	4	15	17	13	51	53	23	11	12	2	5	1	—
II/a) Gépgyártás, stb.	135	2	—	3	1	6	5	3	13	8	10	26	21	17	5	5	3	7	—	—
II/b) Közhasználatú elektromos áramfejlesztő telepek	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—
III. Kő-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar	54	1	—	1	—	1	4	2	—	4	1	11	10	3	3	9	—	4	—	—
IV. Fa- és csontipar	135	1	5	3	5	3	3	7	9	11	9	18	26	16	9	7	1	1	1	—
V. Bőr-, sörte-, toll- stb. ipar	28	—	—	—	1	—	3	2	1	1	1	4	4	4	2	2	—	3	—	—
VI. Fonó- és szövőipar	109	7	2	6	9	24	12	6	5	5	2	17	3	1	3	3	1	1	2	—
VII. Ruházati ipar	114	2	4	1	8	10	3	5	12	10	5	13	15	15	3	5	2	1	—	—
VIII. Papirosipar	56	—	1	—	4	1	3	3	2	3	2	14	13	3	2	3	1	1	—	—
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása	167	2	6	1	2	3	5	11	10	16	9	29	27	6	13	16	7	4	—	—
X. Vegyészeti ipar	123	—	2	1	3	3	4	5	11	8	13	28	13	9	6	7	4	5	—	1
XII. Sokszorosító- és műipar	76	—	—	—	1	2	4	1	2	1	4	10	17	9	9	8	3	3	1	1
Mindössze	1.226	15	20	19	37	59	51	49	80	84	70	222	205	106	66	77	24	35	5	2

21. Az ipartelepek néhány fontosabb adata alapítási év szerint.

Az ipari főcsoport száma	1927					1926					1925					1924				
	évben alapított ipartelepek																			
	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben
I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	33	—	46·5	383.472	3	44	—	26·5	320.007
II/a)	2	30	—	34·9	136.350	—	—	—	—	—	3	80	—	19·6	580.665	1	48	—	10·5	191.000
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	1	22	—	16·0	188.000	—	—	—	—	—	1	25	—	—	46.800	—	—	—	—	—
IV.	1	27	—	11·5	36.900	5	160	—	69·0	847.729	3	43	—	39·7	352.801	5	107	35·0	87·6	585.470
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	—	1·5	132.236
VI.	7	133	—	81·3	511.103	2	67	180·0	67·1	844.640	6	157	—	154·3	1,951.660	9	700	—	390·2	6,418.520
VII.	2	38	—	47·5	197.442	4	109	—	5·3	693.324	1	24	—	—	132.994	8	327	113·0	34·2	1,946.208
VIII.	—	—	—	—	—	1	23	—	23·5	268.500	—	—	—	—	—	4	189	—	85·2	1,293.869
IX.	2	29	—	350·0	371.289	6	80	—	36·5	1,014.724	1	27	—	—	3,209.435	2	290	54·0	223·5	3,070.505
X.	—	—	—	—	—	2	8	—	80·1	115.220	1	95	—	52·3	1,159.350	3	23	—	28·8	571.377
XII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	44	—	28·5	325.000
Mindössze	15	279	—	541·2	1,441.084	20	447	180·0	281·5	3,784.137	19	484	—	312·4	7,817.177	37	1.789	202·0	916·5	14,854.192

21. Az ipartelepek néhány fontosabb adata alapítási év szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	1923					1922					1921					1919—1920				
	évben alapított ipartelepek																			
	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben
			saját erőforrással	idegen erőforrással				saját erőforrással	idegen erőforrással				saját erőforrással	idegen erőforrással				saját erőforrással	idegen erőforrással	
I.	6	601	—	341·0	3,844.760	5	182	—	220·1	2,007.534	4	54	—	33·0	530.498	15	238	28·0	162·8	1,211.668
II/a)	6	143	—	104·6	927.315	5	146	—	71·5	951.128	3	168	—	33·0	702.299	13	365	29·5	142·9	2,243.124
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	1	—	35·0	—	—	4	322	82·0	90·5	1,241.338	2	54	—	36·0	356.840	—	—	—	—	—
IV.	3	75	—	16·7	429.915	3	65	255·0	50·3	743.850	7	386	645·0	69·0	2,625.985	9	382	231·0	125·2	2,477.584
V.	—	—	—	—	—	3	90	—	32·5	487.852	2	31	—	98·0	1,145.075	1	8	—	0·5	55.600
VI.	24	3.411	4.988·0	3.449·0	33,084.222	12	2.488	467·2	3.598·1	24,467.779	6	490	—	180·6	3,522.010	5	264	—	104·4	1,988.295
VII.	10	280	—	50·2	2,097.788	3	40	—	4·8	660.200	5	432	—	109·2	3,787.500	12	814	146·3	104·0	5,109.229
VIII.	1	52	—	4·5	193.760	3	277	—	63·3	2,716.248	3	63	—	27·2	438.348	2	46	—	1·2	212.389
IX.	3	274	—	340·8	3,058.012	5	265	115·7	164·4	7,023.644	11	837	—	320·7	26,892.754	10	284	52·0	236·8	8,344.529
X.	3	4	—	11·0	136.660	4	34	—	20·0	156.291	5	139	25·0	15·0	4,478.096	11	169	132·0	52·5	2,536.094
XII.	2	161	—	63·8	839.747	4	593	—	422·9	3,876.350	1	23	—	14·0	87.332	2	141	—	43·5	1,556.380
Mindössze	59	5.001	5.023·0	4.381·6	44,612.179	51	4.502	919·9	4.738·4	44,332.214	49	2.677	670·0	935·7	44,536.787	80	2.711	618·8	974·8	25,734.892

21. Az ipartelepek néhány fontosabb adata alapítási év szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	1914—1918 évben alapított ipartelepek					1911—1913 évben alapított ipartelepek					1901—1910 évben alapított ipartelepek					1891—1900 évben alapított ipartelepek				
	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben
I.	17	1.042	570·0	1.780·5	8,041.944	13	705	684·0	943·8	9,983.589	51	2.277	1.549·5	2.905·1	24,357.571	53	3.589	2.939·5	5.186·3	35,256.124
II/a	8	348	—	118·0	1,619.015	10	454	44·0	219·3	5,428.027	26	1.086	1.261·5	535·1	7,994.829	21	1.505	506·2	646·1	9,159.486
II/b	—	—	—	—	—	1	253	49.204·0	—	15,134.845	1	136	31.784·4	—	3,911.436	3	2.165	91.213·0	—	32,753.583
III.	4	106	50·0	43·5	756.570	1	68	286·0	37·4	291.170	11	1.142	766·0	113·0	5,125.754	10	1.389	2.394·3	296·7	8,773.692
IV.	11	497	494·5	566·1	3,593.918	9	314	88·0	79·6	1,886.595	18	718	527·5	432·3	3,634.557	26	670	629·8	358·4	5,003.586
V.	1	33	22·0	24·0	424.340	1	18	—	—	79.160	4	173	993·5	20·8	2,569.559	4	234	96·0	29·5	2,177.827
VI.	5	292	15·0	89·3	2,373.222	2	106	150·0	201·8	611.660	17	1.893	3.599·0	414·9	17,955.319	3	82	—	41·8	612.014
VII.	10	419	—	87·2	3,073.860	5	77	—	12·4	2,162.900	13	509	9·0	72·7	3,089.291	15	288	151·8	7·3	8,041.353
VIII.	3	84	—	8·5	317.640	2	89	50·0	2·5	508.990	14	413	92·8	110·2	2,883.428	13	565	—	132·9	4,257.965
IX.	16	694	270·0	807·7	20,896.641	9	1.632	2.391·0	1.152·3	25,173.156	29	1.111	3.425·1	612·0	23,854.998	27	2.411	5.871·3	995·5	80,368.469
X.	8	330	265·0	206·4	6,655.316	13	359	1.208·0	832·4	8,009.834	28	1.046	1.930·9	1.529·3	25,591.127	13	168	74·0	229·3	4,372.456
XII.	1	22	—	9·0	85.000	4	113	—	46·5	831.756	10	716	—	529·6	5,049.972	17	1.416	—	898·6	10,095.247
Mindössze	84	3.867	1.686·5	3.740·2	47,837.466	70	4.188	54.105·0	3.528·0	70,101.682	222	11.220	45.939·2	6.975·0	126,017.841	205	14.422	103.875·9	8.822·4	200,871.802

21. Az ipartelepek néhány fontosabb adata alapítási év szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	1881—1890 évben alapított ipartelepek					1871—1880 évben alapított ipartelepek					1861—1870 évben alapított ipartelepek					1851—1860 évben alapított ipartelepek				
	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben
I.	23	1.820	3.140·0	681·4	12,388.755	11	523	75·0	246·8	3,713.770	12	644	450·0	110·9	4,316.778	2	102	130·0	221·2	694.048
II/a)	17	2.097	2.374·5	3.585·3	13.635.716	5	789	513·7	501·7	4,623.136	5	5.819	25.300·4	4.160·0	46,613.761	3	86	—	181·3	610.450
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	3	119	—	750·6	819.868	3	535	240·0	223·2	2,289.464	9	2.019	2.081·7	2.394·8	7,042.420	—	—	—	—	—
IV.	16	487	255·0	200·7	3,514.690	9	492	478·0	99·2	2,790.721	7	563	442·9	34·8	3,706.846	1	11	—	11·0	85.000
V.	4	1.034	1.096·0	2.134·8	10,545.140	2	84	369·0	9·3	2,875.442	2	25	—	0·5	135.797	—	—	—	—	—
VI.	1	1.282	2.527·1	—	10,575.522	3	172	156·3	19·2	1,309.716	3	537	124·0	430·6	5,249.648	1	2	8·0	—	49.580
VII.	15	822	20·0	47·3	9,023.015	3	67	—	22·9	669.678	5	334	110·0	40·0	4,620.263	2	63	—	15·8	645.404
VIII.	3	336	100·0	152·4	1,626.348	2	250	299·3	99·2	1,936.080	3	121	—	28·6	874.960	1	240	—	140·0	703.763
IX.	6	907	781·0	373·0	28,799.088	13	469	1.898·0	262·6	20,036.913	16	3.139	26.341·6	2.552·0	87,419.661	7	410	2.660·0	442·6	10,537.651
X.	9	424	1.090·5	59·8	9,383.185	6	272	389·0	118·6	8,310.495	7	611	1.465·5	82·0	10,071.921	4	1.432	1.689·0	5.571·1	23,939.278
XII.	9	735	—	563·8	4,629.668	9	1.216	159·2	807·8	10,528.059	8	1.399	232·3	983·0	9,072.294	3	187	160·0	363·0	4,053.000
Mindössze	106	10.063	11.384·1	8.549·1	104,940.995	66	4.869	4.577·5	2.410·5	59,083.480	77	15.211	58.548·4	10.817·2	179,124.349	24	2.533	4.647·0	6.946·0	41,318.174

21. Az ipartelepek néhány fontosabb adata alapítási év szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	1800—1850 évben alapított ipartelepek					1800 előtti évben alapított ipartelepek					Ismeretlen évben alapított ipartelepek					Az összes ipartelepek				
	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben
I.	5	468	28·0	878·2	3,676.668	1	58	45·0	7·0	246.072	—	—	—	—	—	224	12.380	9.639·5	13.491·1	110,973.258
II/a)	7	5.994	16.854·2	15.405·3	47,226.914	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	19.158	46.884·0	25.769·1	142,643.215
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2.554	172.201·4	—	51,799.864
III.	4	581	1.194·0	234·0	2,069.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	6.382	7.129·0	4.2[illegible]5·7	29,001.716
IV.	1	34	—	20·0	257.600	1	50	—	38·0	254.537	—	—	—	—	—	135	5.081	4.081·7	2.310·1	32,828.284
V.	3	33	16·2	—	400.329	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	1.780	2.592·5	2.351·4	21,028.357
VI.	1	366	2.685·0	23·2	8,648.196	2	648	4.298·0	303·0	18,249.708	—	—	—	—	—	109	13.090	19.197·6	9.548·8	138,422.814
VII.	1	16	—	—	348.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	4.659	550·1	660·8	46,298.449
VIII.	1	225	56·5	4·2	1,199.473	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	2.973	598·6	883·4	19,431.767
IX.	4	266	2.790·0	47·1	17,478.869	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	167	13.125	46.649·2	8.917·5	367,520.338
X.	5	210	240·4	108·0	6,084.495	—	—	—	—	—	1	6	—	45·0	102.100	123	5.330	8.509·3	9.041·6	111,673.295
XII.	3	322	16·0	231·1	2,350.172	1	101	30·0	—	455.903	1	10	—	6·0	71.600	76	7.199	597·5	5.011·3	53,907.480
Mindössze	35	8.515	23.880·1	16.951·1	89,740.516	5	857	4.373·0	348·0	19,206.220	2	16	—	51·0	173.700	1.226	93.711	318.630·4	82.220·8	1.125,528.837

22. Az ipartelepek néhány fontosabb adata a tulajdonosváltozások szerint.

Az ipari főcsoport száma	Az ipartelepet a jelenlegi tulajdonos évi óta tartja üzemben																									
	1927.									1926.										1925.						
	Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep			
	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben
I.	—	3	3	—	—	41	—	17·0	146.570	—	3	3	—	—	46	—	17·5	336.638	2	4	3	3	—	192	70·0	89·6	2 148.884
II/a)	2	1	1	2	—	1.176	1.585·0	2.729·9	11,937.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	3	—	275	—	210·6	2,380.665
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	1	1	1	1	—	32	—	18·0	216.000	—	4	1	3	—	1.209	1.673·7	202·0	3,595.127	1	1	2	—	—	35	—	2·5	107.900
IV.	1	3	4	—	—	83	—	58·5	578.500	5	3	6	2	—	195	35·0	115·0	1,488.077	3	1	2	2	—	58	—	43·7	424.051
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	7	3	9	1	—	263	—	153·8	1,287.546	2	—	—	2	—	67	180·0	67·1	844.640	5	—	2	3	—	143	—	136·3	1,913.000
VII.	2	—	2	—	—	38	—	47·5	197.442	4	9	9	4	—	344	—	53·6	2,818.929	1	2	2	1	—	343	—	104·8	3,227.136
VIII.	—	3	3	—	—	49	—	17·5	250.500	1	2	2	1	—	112	—	40·3	831.234	—	1	1	—	—	46	50·0	—	314.696
IX.	2	4	3	3	—	157	306·0	949·0	2,086.925	6	4	5	5	—	564	260·0	115·5	24,713.467	1	6	4	3	—	203	5.405·0	36·0	12,930.877
X.	—	2	—	2	—	11	—	—	83.847	2	5	3	4	—	72	145·0	233·9	1,578.082	1	5	4	2	—	238	—	188·0	3,733.142
XII.	—	2	2	—	—	36	—	19·5	204.997	—	1	1	—	—	44	—	17·0	281.789	—	3	1	2	—	387	—	322·2	2.484.630
Mind-összesen 1927-ben	15	22	28	9	—	1.886	1.891·0	4.010·7	16,989.327	20	31	30	21	—	2.653	2.293·7	861·9	36,487.983	17	24	22	19	—	1.920	5.525·0	1.133·7	29,664.981
Mind-összesen 1926-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	17	9	13	—	1.600	2.035·7	735·2	23,564.203	7	27	14	20	—	1.482	6.498·7	1.207·8	25,834.499

22. Az ipartelepek néhány fontosabb adata a tulajdonosváltozások szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Az ipartelepet a jelenlegi tulajdonos évóta tartja üzemben																											
	1924.									1923.										1922.								
	Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet			Az ipartelep			
	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját	erőgépeinek lóereje idegen	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját	erőgépeinek lóereje idegen	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társ s cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját	erőgépeinek lóereje idegen	termelésének értéke pengőben
	tartja üzemben					erőforrással				tartja üzemben					erőforrással				tartja üzemben					erőforrással			
I.	3	5	2	6	—	168	—	123·8	996.303	6	9	4	11	—	1.182	—	840·1	9,064.989	6	5	5	6	—	700	825·0	527·1	6,466.439
II/a)	1	4	3	2	—	207	104·7	86·5	1,108.740	6	6	4	8	—	322	—	202·7	1 903.816	4	2	2	4	—	131	45·0	34·5	960.028
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	346	58.670·4	—	7,145.098	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	—	4	—	4	—	184	160·0	268·2	1,941.292	1	1	—	2	—	68	321·0	37·4	291.170	4	1	3	2	—	338	82·0	102·5	1,358.578
IV.	4	5	2	7	—	223	35·0	149·1	1,610.386	3	11	8	6	—	546	250·5	262·5	3,730.276	3	5	4	4	—	418	586·0	62·8	2,334.698
V.	1	1	1	1	—	49	—	1·5	317.929	—	1	—	1	—	8	—	—	367.276	3	1	3	1	—	108	—	32·5	567.012
VI.	9	2	3	8	—	807	—	413·7	7,025.454	23	3	5	21	—	3.577	4.992·0	3.552·5	34,500.266	11	—	2	9	—	2.396	467·2	3.575·1	23,987.779
VII.	7	3	4	6	—	374	113·0	48·4	2,558.250	7	7	7	7	—	509	110·0	99·5	5.574.786	1	2	2	1	—	103	—	9·0	983.354
VIII.	4	2	2	4	—	257	40·0	137·2	1,570.318	1	6	2	5	—	211	—	44·1	1,998.867	1	2	1	2	—	294	—	75·6	2,900.658
IX.	1	6	2	5	—	361	54·0	300·4	6,276.652	3	5	1	7	—	878	1.903·5	346·7	14,560.325	5	4	4	5	—	330	141·7	241·9	8,689.805
X.	3	2	1	4	—	43	43·0	28·8	718.911	3	9	2	10	—	207	93·1	91·5	5,688.457	2	3	2	3	—	104	20·0	79·6	3,579.546
XII.	1	—	—	1	—	44	—	28·5	325.000	2	3	—	5	—	602	—	539·8	3,561.140	3	4	1	5	1	674	—	303·7	4,370.038
Mind-össze 1927-ben	34	34	20	48	—	2.717	549·7	1.586·1	24,449.235	55	63	33	85	—	8.456	66.340·5	6.016·8	88,386.466	43	29	29	42	1	5.596	2.166·9	5.044·3	56,197.935
Mind-össze 1926-ban	25	30	16	39	—	2.061	629·0	1.567·0	15,098.519	54	68	31	91	—	7.764	49.360·9	5.265·9	85,447.333	32	38	32	37	1	4.316	911·0	3.784·2	39,114.052

22. Az ipartelepek néhány fontosabb adata a tulajdonosváltozások szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Az ipartelepet a jelenlegi tulajdonos év óta tartja üzemben																									
	1921.									1919—1920										1914—1918						
	Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep			
	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	termelésének értéke pengőben
I.	3	6	6	3	—	386	51·0	115·5	2,787.373	14	7	14	7	—	698	1.115·0	308·5	3,967.689	12	16	17	11	—	1.957	1.036·5	1.913·8	15,196.731
II/a)	3	2	1	4	—	340	40·0	93·0	1,950.574	10	9	13	6	—	903	249·5	403·6	4,928.594	5	10	6	8	1	1.126	95·0	646·1	8,884.449
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1.955	64.327·0	—	29,519.921
III.	2	—	—	2	—	54	—	36·0	356.840	—	2	1	1	—	448	124·0	15·0	1,731.296	4	3	2	5	—	326	200·0	827·1	2,055.918
IV.	5	1	1	5	—	371	620·0	92·8	2,194.532	4	8	7	5	—	373	127·7	165·5	2,134.857	6	6	5	7	—	575	817·2	437·5	4,404.704
V.	2	1	2	1	—	43	—	98·5	1,201.775	1	—	1	—	—	8	—	0·5	55.600	—	2	1	1	—	44	22·0	35·5	456.740
VI.	6	—	3	3	—	490	—	180·6	3,522.010	4	2	3	3	—	494	399·3	59·4	4,230.866	5	3	6	2	—	456	15·0	224·7	4,098.835
VII.	2	2	2	2	—	141	—	4·3	2,680.002	10	5	10	5	—	911	146·3	122·2	5,452.353	9	5	9	5	—	784	—	81·5	6,599.710
VIII.	1	2	1	2	—	87	—	26·5	476.639	1	2	2	1	—	314	—	62·2	2,204.436	2	3	4	1	—	132	—	14·0	553.722
IX.	7	5	6	4	2	990	335·0	302·4	31,208.592	8	2	4	6	—	270	52·0	235·0	7,631.377	16	6	12	8	2	959	740·0	837·0	28,446.964
X.	4	3	1	6	—	159	62·0	33·6	5,311.456	5	7	4	8	—	264	94·0	699·1	4,082.334	7	10	5	10	2	657	967·5	257·1	11,838.892
XII.	1	2	1	2	—	96	—	63·2	625.476	1	3	—	3	1	348	—	245·4	3,896.200	1	5	1	5	—	704	135·2	487·6	4,603.842
Mindössze 1927-ben	36	24	24	34	2	3.157	1.108·0	1.046·4	52,315.269	58	47	59	45	1	5.031	2.307·8	2.316·4	40,315.802	67	71	68	63	7	9.675	58.355·4	5.761·9	116,660.428
Mindössze 1926-ban	31	28	20	36	1	2.710	1.034·0	1.039·7	50,408.896	46	41	44	41	2	3.553	2.091·3	1.630·2	27,029.658	47	71	53	61	4	7.798	58.534·9	4.635·1	86,864.047

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

22. Az ipartelepek néhány fontosabb adata a tulajdonosváltozások szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Az ipartelepet a jelenlegi tulajdonos																							
	1911—1913									1901—1910							1891—1900							
	év óta tartja üzemben																							
	Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet			Az ipartelep			
			egyéni és társas cég			évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben			egyéni és társas cég			évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben			egyéni és társas cég			évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje		termelésének értéke pengőben
			részvénytársaság és szövetkezet				saját	idegen				részvénytársaság és szövetkezet				saját	idegen				részvénytársaság és szövetkezet				saját	idegen	
	egyező	nem egyező	egyéb jogi személy			erőforrással				egyező	nem egyező	egyéb jogi személy			erőforrással					egyező	nem egyező	egyéb jogi személy			erőforrással		
	tartja üzemben									tartja üzemben										tartja üzemben							
I.	8	11	1	8	—	1.613	1.500·0	2.054·7	17,862.049	36	24	52	8	—	2.704	2.094·5	4.437·5	30,607.123	27	5	28	4	—	1.800	1.224·0	2.958·5	15,310.458
II/a)	6	11	8	9	—	5.254	8.773·5	12.129·8	42,463.947	19	9	20	7	1	3.041	9.438·7	2.689·9	21,762.695	11	1	8	4	—	1.241	1.590·2	3.401·1	7,194.987
II/b)	1	—	—	—	1	253	49.204·0	—	15,134.845	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	—	1	1	—	—	9	—	5·0	91.000	3	4	4	3	—	707	1.265·8	44·0	3,028.622	6	3	5	4	—	1.389	1.907·5	340·7	8,620.115
IV.	6	8	12	2	—	688	307·0	225·5	3,955.409	11	4	13	2	—	574	553·5	333·3	3,048.534	19	6	25	—	—	847	711·8	333·7	6,295.155
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	6	1	—	296	1.089·5	28·3	3,551.618	1	6	5	2	—	1.178	1.481·0	2.150·8	14,255.207
VI.	2	2	2	2	—	292	237·0	256·2	1,581.778	12	3	9	6	—	2.413	10.252·0	570·4	40,660.868	2	—	2	—	—	55	—	28·8	445.014
VII.	4	1	5	—	—	175	151·8	12·4	3,171.601	9	1	9	1	—	400	9·0	56·6	2,094.946	10	4	11	3	—	273	—	7·8	9,036.640
VIII.	1	2	1	2	—	506	156·5	114·1	2,608.684	8	2	8	2	—	326	92·8	63·5	2,036.056	6	1	6	1	—	331	259·3	107·9	2,693.663
IX.	8	3	6	3	2	1.712	2.097·0	628·7	28,656.604	24	7	18	10	3	1.374	5.693·7	773·3	47,739.154	17	5	14	7	1	2.378	5.875·3	974·1	78,761.205
X.	7	3	3	6	1	359	1.555·2	298·2	8,703.246	12	7	10	8	1	1.711	1.895·4	6.002·6	31,204.473	8	5	8	5	—	859	1.722·1	1.097·7	22,635.941
XII.	3	—	1	2	—	69	—	29·5	549.967	9	9	14	4	—	1.011	160·0	942·8	10,205.114	10	1	6	4	1	536	—	25·90	3,539.289
Mind-össze 1927-ben	48	42	50	34	4	10.930	83.982·0	15.754·1	124,779.130	148	74	163	52	5	14.557	32.544·9	15.942·2	195,939.203	117	37	118	34	2	10.887	14.771·2	11.633·1	168,787.674
Mind-össze 1926-ban	42	43	46	36	3	13.172	65.431·5	18.627·5	121,499.228	133	69	147	52	3	12.132	31.362·4	12.491·7	156,563.824	108	37	111	32	2	9.746	14.780·1	10.692·7	158,324.372

22. Az ipartelepek néhány fontosabb adata a tulajdonosváltozások szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	Az ipartelepet a jelenlegi tulajdonos év óta tartja üzemben: 1881—1890									1871—1880									1871 előtti								
	Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep				Az ipartelepek száma, melyeknél az alapítási év az üzembentartási évvel		Az ipartelepet tartja üzemben			Az ipartelep			
	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	termelésének értéke pengőben	egyező	nem egyező	egyéni és társas cég	részvénytársaság és szövetkezet	egyéb jogi személy	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	termelésének értéke pengőben
I.	8	1	7	2	—	893	1.723·0	87·5	6,082.012	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II/a)	6	1	6	1	—	677	929·5	92·0	5,425.647	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	4.465	24.032·9	3.049·4	31,742.073
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	2	1	3	—	—	21	—	45·0	209.289	—	1	1	—	—	10	—	—	38.500	3	—	1	2	—	1.552	1.395·0	2.292·3	5,360.069
IV.	3	—	3	—	—	84	—	30·2	421.105	1	—	1	—	—	46	38·0	—	208.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	1	—	1	—	—	46	—	3·8	255.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	1	1	1	1	—	1.284	2.535·1	—	10,625.102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	353	120·0	330·2	3,699.656
VII.	6	1	6	1	—	264	20·0	13·2	1,903.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	1	—	1	—	—	68	—	40·5	288.531	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	240	—	140·0	703.763
IX.	1	1	1	1	—	592	160·0	632·0	5,962.426	1	2	3	—	—	135	4·0	45·4	5,091.357	6	1	1	5	1	2.222	23.622·5	2.527·1	64,764.608
X.	3	1	3	1	—	277	747·0	31·5	6,256.639	2	—	1	1	—	142	365·0	—	2,993.564	2	—	—	2	—	227	800·0	—	3,264.765
XII.	5	1	4	2	—	654	—	509·6	4,042.531	2	—	—	1	1	789	40·0	430·8	7,632.267	4	—	—	2	2	1.205	262·3	812·5	7,585.200
Mindössze 1927-ben	87	8	38	9	—	4.860	6.114·6	1.485·3	41,471.782	6	3	6	2	1	1.122	447·0	476·2	15,963.688	18	2	2	13	5	10 264	50.232·7	9.151·5	117,120.134
Mindössze 1928-ban	85	10	37	8	—	3.783	6.008·1	1.089·8	28,514.792	4	2	4	1	1	948	308·0	406·7	10,406.386	19	4	5	13	5	9.205	49.095·5	10.291·4	98,204.435

23. A gyárak megoszlása a tisztviselők és művezetők szerint.

Az ipari főcsoport száma	Október hó 1-én																					
						tisztviselőt, művezetőt nem alkalmazó ipartelepek					műszaki végzettségű											
											gyárvezetőt, illetve tisztviselőt						művezetőt					
											foglalkoztató ipartelepek											
	az üzemben volt ipartelepek összes száma	alkalmazó ipartelepek száma: csak tisztviselőt	alkalmazó ipartelepek száma: csak művezetőt	alkalmazó ipartelepek száma: tisztviselőt és művezetőt	tisztviselőt, művezetőt alkalmazó ipartelepek száma az összes ipartelepek %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	októberi munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	száma	tisztviselői létszáma: műszaki	tisztviselői létszáma: összes	októberi munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	száma	művezetői létszáma: szakiskolázott	művezetői létszáma: összes	októberi munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)
I.	219	53	8	116	80·8	42	19·2	524	61·0	326·6	83	213	566	4.365	2.513·0	2.316·7	14	16	16	298	282·0	112·5
II/a)	130	32	5	84	93·1	9	6·9	122	20·0	40·5	50	178	334	2.320	969·2	1.409·2	8	11	14	286	—	99·3
II/b)	5	—	2	3	100·0	—	—	—	—	—	1	4	8	212	26.886·0	—	2	8	8	658	88.753·0	—
III.	51	15	—	29	86·3	7	13·7	66	12·0	68·0	16	34	125	2.299	2.089·0	1.747·1	2	2	3	100	286·0	70·4
IV.	131	42	5	59	80·9	25	19·1	486	149·0	292·6	49	73	194	2.144	1.151·0	845·7	12	14	18	660	615·5	224·4
V.	28	5	2	13	71·4	8	28·6	134	16·0	22·8	3	3	21	234	96·0	24·0	3	3	3	88	—	109·5
VI.	108	24	3	73	92·6	8	7·4	93	8·0	40·0	30	44	133	1.801	473·5	654·9	23	42	47	2.320	190·0	1.065·1
VII.	112	51	1	41	83·0	19	17·0	364	—	15·4	19	25	141	853	—	148·9	6	8	9	431	9·0	76·1
VIII.	56	17	2	28	83·9	9	16·1	111	—	28·8	10	13	72	602	142·8	110·1	8	9	13	632	259·3	155·2
IX.	161	80	1	58	86·3	22	13·7	268	151·0	270·9	21	48	467	1.907	1.981·9	1.018·9	18	30	55	2.985	5.247·0	1.936·2
X.	120	61	—	52	94·2	7	5·8	15	62·0	127·5	44	89	366	1.411	2.585·2	801·3	6	8	9	145	311·0	5·0
XII.	76	24	12	33	90·8	7	9·2	87	—	62·2	25	76	333	3.164	382·5	1.806·2	7	12	15	969	30·0	792·9
Mind-össze 1927-ben	1.197	404	41	589	86·4	163	13·6	2.270	479·0	1.295·8	351	800	2.760	21.312	39.270·1	10.883·0	109	163	210	9.572	95.982·8	4.646·6
Mind-össze 1926-ban	1.034	317	31	558	87·6	128	12·4	1.401	626·0	927·6	210	505	1.983	14.869	42.454·7	7.927·9	124	178	238	8.437	96.582·8	3.810·2

23. A gyárak megoszlása a tisztviselők és művezetők szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	Október hó 1-én műszaki végzettségű gyárvezetőt, illetve tisztviselőt és művezetőt foglalkoztató ipartelepek								A műszaki vezetés alatt állott összes ipartelepek								
	száma	műszaki tisztviselői létszáma	összes tisztviselői létszáma	szakiskolázott művezetői létszáma	összes művezetői létszáma	októberi munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	műszaki tisztviselői létszáma	összes tisztviselői létszáma	szakiskolázott művezetői létszáma	összes művezetői létszáma	októberi munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással
I.	53	261	800	107	180	6.918	7.172·1	8.578·0	150	68·5	474	1.366	123	196	11.581	9.967·1	11.007·2
IIa)	54	1.074	2.406	238	448	17.147	45.799·8	24.281·6	112	86·2	1.252	2.740	249	462	19.753	46.769·0	25.790·1
IIb)	2	143	565	26	26	1.701	56.562·4	—	5	100·0	147	573	34	34	2.571	172.201·4	—
III.	15	44	158	26	46	3.402	3.468·3	2.297·7	33	64·7	78	283	28	49	5.801	5.843·3	4.115·2
IV.	17	38	100	27	30	1.511	979·2	422·8	78	59·5	111	294	41	48	4.315	2.745·7	1.492·9
V.	3	36	168	7	31	1.167	2.458·5	2.118·0	9	32·1	39	189	10	34	1.489	2.554·5	2.251·5
VI.	32	109	507	94	175	9.257	18.406·1	7.500·5	85	78·7	153	640	136	222	13.378	19.069·6	9.220·5
VII.	6	10	88	8	16	754	521·1	110·0	31	27·7	35	229	16	25	2.038	530·1	335·0
VIII.	5	13	37	7	9	390	100·0	184·7	23	41·1	26	109	16	22	1.624	502·1	450·0
IX.	17	105	1.156	136	164	5.443	30.151·8	3.765·2	56	34·8	153	1.623	166	219	10.335	37.380·7	6.720·3
X.	21	129	729	66	102	3.580	5.493·6	1.896·6	71	59·2	218	1.095	74	111	5.136	8.389·8	2.702·9
XII.	14	35	188	32	48	1.961	160·0	1.782·3	46	60·5	111	521	44	63	6.094	572·5	4.381·4
Mindössze 1927-ben	239	1.997	6.902	774	1.275	53.231	171.272·9	52.937·4	699	58·4	2.797	9.662	937	1.485	84.115	306.525·8	68·467·0
Mindössze 1926-ban	211	1.817	6.757	720	1.152	45.706	147.493·2	54.967·2	545	52·7	2.322	8.740	898	1.388	69.012	286.530·7	66.325·3

24. A gyárak megoszlása a munkások neme szerint.

Az ipari főcsoport száma	Csak férfi munkást foglalkoztató ipartelepek					Csak női munkást foglalkoztató ipartelepek					Inkább férfi munkást foglalkoztató ipartelepek						
	száma	évi átlagos munkáslétszáma az otthon dolgozó munkásokkal együtt	munkásai által teljesített munkanapok száma	munkásai részére kifizetett munkabér összege (pengőben)	egy munkására eső évi keresmény (pengőben)	száma	évi átlagos munkáslétszáma az otthon dolgozó munkásokkal együtt	munkásai által teljesített munkanapok száma	munkásai részére kifizetett munkabér összege (pengőben)	egy munkására eső évi keresmény (pengőben)	száma	évi átlagos munkáslétszáma az otthon dolgozó munkásokkal együtt: férfi	nő	összesen	munkásai által teljesített munkanapok száma	munkásai részére kifizetett munkabér összege (pengőben)	egy munkására eső évi keresmény (pengőben)
I.	101	2.421	716.640	4,319.681	1.784·3	1	4	585	1.175	293·8	107	7.677	1.840	9.517	2,745.770	14,956.290	1.571·5
II/a)	76	3.077	881.944	4,970.387	1.615·3	—	—	—	—	—	48	14.500	1.053	15.553	4,582.973	26,565.570	1.708·1
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2.500	54	2.554	847.933	7,154.479	2.801·3
III.	9	99	31.287	250.466	2.530·0	—	—	—	—	—	42	4.564	1.719	6.283	1,828.594	8,849.776	1.408·5
IV.	69	1.647	486.878	3,253.675	1.975·5	—	—	—	—	—	51	2.737	429	3.166	898.529	5,267.652	1.663·8
V.	5	128	37.327	255.450	1.995·7	—	—	—	—	—	17	863	530	1.393	407.215	1,782.541	1.279·6
VI.	4	39	10.276	41.960	1.075·9	6	373	49.759	397.847	1.066·6	18	1.538	572	2.110	597.843	3,125.453	1.481·3
VII.	7	699	24.021	1,061.385	1.518·4	15	340	66.782	342.161	1.006·4	34	1.106	324	1.430	349.891	2,206.499	1.543·0
VIII.	2	57	13.449	43.072	755·6	—	—	—	—	—	4	76	33	109	32.480	180.108	1.652·4
IX.	27	491	142.781	840.468	1.711·7	2	20	5.582	17.756	887·8	72	6.124	1.224	7.348	2,322.992	12,383.873	1.685·3
X.	33	457	132.879	716.630	1.568·1	4	25	6.425	24.950	998·0	45	2.944	419	3.363	1,049.405	6,416.490	1.908·0
XII.	3	29	8.496	77.267	2.664·4	—	—	—	—	—	66	4.474	2.030	6.504	1,955.543	17,632.852	2.711·1
Mind-össze 1927-ben	336	9.144	2,485.978	15,830.441	1.731·2	28	762	129.133	783.889	1.028·7	509	49.103	10.227	59.330	17,619.168	106,521.583	1.795·4
Mind-össze 1926-ban	292	7.287	1,986.837	11,235.920	1.541·9	20	425	114.978	411.121	967·3	459	44.209	8.491	52.700	15,404.021	89,702.512	1.702·1

24. A gyárak megoszlása a munkások neme szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	Inkább női munkást foglalkoztató ipartelepek							A csak férfi	A csak női	Az inkább férfi	Az inkább női	Tanoncot foglalkoztató ipartelepek				A telepen dolgozó munkásokon kívül otthon dolgozó munkást is foglalkoztató ipartelepek				Csak otthon dolgozó munkást foglalkoztató ipartelepek	
	száma	évi átlagos munkáslétszáma az otthon dolgozó munkásokkal együtt			munkásai által teljesített munkanapok száma	munkásai részére kifizetett munkabér összege	egy munkásra esett évi keresmény	munkást foglalkoztató ipartelepek száma az üzemben volt összes ipartelepek %-ában				száma	tanoncainak létszáma		összes munkáslétszáma	száma	otthon dolgozó munkásainak száma		összes munkáslétszáma (az otthon dolgozók száma nélkül)	száma	otthon dolgozó munkásainak száma
		férfi	nő	összesen		pengőben							fiú	leány			férfi	nő			
I.	10	145	334	479	134.336	469.646	980·4	46·1	0·5	48·9	4·5	142	796	7	9.081	5	—	41	607	—	—
II/a)	6	131	402	533	154.113	643.593	1 207·5	58·5	—	36·9	4·6	113	2.159	—	19.667	2	1	4	160	—	—
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	—	—	—	—	—	—	—	17·6	—	82·4	—	25	95	—	3.846	—	—	—	—	—	—
IV.	11	119	234	353	93.974	417.667	1.183·2	52·7	—	38·9	8·4	60	370	6	2.626	4	69	16	141	—	—
V.	6	115	150	265	78.278	343.697	1.297·0	17·9	—	60·7	21·4	13	81	4	1.411	1	6	—	34	—	—
VI.	80	2.778	8.239	11.017	3,221.019	13,733.699	1.246·6	3·7	5·6	16·7	74·0	30	57	30	6.072	18	1	448	1.269	—	—
VII.	53	810	2.511	3.321	916.034	4,455.558	1.341·6	6·4	13·8	31·2	48·6	46	83	225	2.509	34	604	527	989	3	313
VIII.	50	655	2.173	2.828	824.833	3,695.127	1.316·4	3·6	—	7·1	89·3	25	45	75	1.804	5	1	20	239	—	—
IX.	60	1.405	3.861	5.266	1,573.767	6,253.029	1.187·4	16·8	1·2	44·7	37·3	53	265	—	6.074	—	—	—	—	—	—
X.	38	378	1.107	1.485	425.952	1,596.380	1.075·0	27·5	3·3	37·5	31·7	6	12	—	430	—	—	—	—	—	—
XII.	7	301	365	666	199.199	1,370.007	2.057·0	3·9	—	86·8	9·3	72	401	258	6.615	—	—	—	—	—	—
Mind- 1927-ben	321	6.837	19.876	26.213	7,621.505	32,978.403	1.258·1	28·1	2·3	42·7	26·9	585	4.364	605	60.135	69	682	1.056	3.439	3	313
össze 1926-ban	259	5.624	14.951	20.575	5,905.378	24,465.375	1.189·0	28·4	1·9	44·6	25·1	499	4.060	586	52.046	18	350	387	921	4	620

25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint.

Az ipari főcsoport száma	Legfeljebb 20 munkást foglalkoztató ipartelepek									21—50 munkást foglalkoztató ipartelepek								
	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke (pengőben)	egy munkására esett átlag termelési érték [1] (pengőben)	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke (pengőben)	egy munkására esett átlag termelési érték [1] (pengőben)
I.	94	1.032	1.429	296.653	287	144·0	701·0	6,683.786	6.439	67	2.173	3.141	646.932	298	223·5	1.036·1	19,629.784	9.017
II/a)	39	490	666	146.764	300	67·5	265·2	2,597.937	5.280	48	1.670	2.149	481.218	288	165·5	945·9	9,941.932	5.953
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	19	193	252	58.461	303	24·0	176·0	1,423.714	7.377	13	421	654	132.438	315	380·0	187·5	3,139.773	7.458
IV.	55	635	879	186.246	293	333·0	644·3	5,523.906	8.699	49	1.624	2.183	473.133	291	645·0	763·4	10,127.890	5.926
V.	16	200	275	61.092	305	16·0	147·8	2,796.866	13.984	7	250	321	74.335	297	22·0	62·1	1,702.933	6.652
VI.	29	368	511	102.786	279	23·0	281·5	3,555.211	8.933	27	905	1.209	259.021	286	50·0	510·7	8,653.422	7.070
VII.	48	551	784	157.411	286	—	98·8	12,282.117	9.771	35	1.136	1.450	331.808	292	20·0	205·0	9,617.218	7.302
VIII.	19	235	297	73.424	312	—	114·0	2,131.210	9.069	20	644	823	192.626	299	50·0	151·2	4,789.542	7.437
IX.	73	728	1.026	232.759	320	380·5	1.720·2	16,225.933	22.288	34	1.070	1.482	325.019	304	906·0	923·4	30,200.654	28.225
X.	74	646	887	189.690	294	753·0	1.081·6	16,403.286	25.392	22	746	925	222.841	299	763·0	1.020·1	15,781.063	21.154
XII.	22	285	353	88.837	312	—	203·8	1,714.953	6.017	19	613	721	184.925	302	—	278·6	4,113.076	6.710
Mind-össze 1927-ben	488	5.363	7.359	1,594.123	297	1.741·0	5.434·2	71,838.919	11.682	341	11.252	15.058	3,324.296	295	3.225·0	6.084·0	117,697.287	9.929
Mind-össze 1926-ban	434	4.565	6.315	1,353.732	297	1.778·5	3.997·2	50,688.685	10.063	294	9.790	13.470	2,885.262	295	6.377·6	5.637·2	106,529.374	10.667

[1]) Az otthon dolgozó munkások számának figyelembevételével számítva.

25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	51—100 munkást foglalkoztató ipartelepek									101—200 munkást foglalkoztató ipartelepek								
	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására eset átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke (pengőben)	egy munkására eset átlag termelési érték [1] (pengőben)	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására eset átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke (pengőben)	egy munkására eset átlag termelési érték [1] (pengőben)
I.	28	2.031	2.878	603.632	297	703·0	1.239·3	15,259.269	7.513	16	2.281	2.956	655.088	287	2.300·0	3.214·0	22,349.477	9.692
II/a)	17	1.075	1.228	311.841	290	672·2	407·3	6,432.573	5.984	12	1.885	2.225	558.548	296	1.321·2	950·8	13,512.111	7.157
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	136	142	42.243	311	31.784·4	—	3,911.436	28.761
III.	2	148	206	38.594	261	436·0	37·4	489.891	3.310	5	689	932	211.188	307	1.501·8	1.078·0	6,238.139	9.054
IV.	18	1.297	1.771	386.263	298	1.215·5	700·7	8,131.424	6.269	7	1.037	1.397	288.456	278	1.158·7	73·5	5,965.504	5.753
V.	3	248	291	71.410	288	1.362·5	23·5	5,385.447	21.716	1	117	142	35.106	300	96·0	—	964.151	8.241
VI.	23	1.634	2.118	486.906	294	505·5	1.086·7	15,343.730	9.106	14	2.007	2.392	606.281	302	720·0	2.160·5	19,312.403	9.584
VII.	14	921	1.355	264.778	287	9·0	115·7	6,233.873	5.464	9	1.213	1.447	359.572	296	521·1	85·6	8,022.569	6.486
VIII.	11	700	892	199.554	285	132·8	189·2	3,642.260	5.101	1	195	209	57.931	297	259·3	78·2	1,722.832	8.835
IX.	27	1.912	2.368	594.592	311	2.092·2	965·3	64,784.564	33.883	12	1.731	2.589	532.187	307	10.461·7	773·1	60,013.412	34.670
X.	14	1.041	1.310	305.500	293	1.985·2	328·0	25,456.299	24.454	8	1.102	1.452	325.432	295	1.761·5	164·3	19,878.827	18.039
XII.	10	662	764	198.936	301	—	374·9	4,944.637	7.469	15	2.041	2.411	615.242	301	350·2	1.535·4	16,346.734	8.009
Mindössze 1927-ben	167	11.669	15.181	3,462.006	297	9.113·9	5.468·0	156,103.967	13.059	101	14.434	18.294	4,287.274	297	52.235·9	10.113·4	178,237.595	12.297
Mindössze 1926-ban	127	9.157	12.701	2,701.581	295	12.243·9	4.715·7	109,310.759	11.919	91	12.320	16.183	3.627.263	294	38.689·3	8.879·1	131,695.678	10.659

[1]) Az otthon dolgozó munkások számának figyelembevételével számítva.

25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	201—300 munkást foglalkoztató ipartelepek									301—500 munkást foglalkoztató ipartelepek								
	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke (pengőben)	egy munkására esett átlag termelési érték [1]) (pengőben)	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke (pengőben)	egy munkására esett átlag termelési érték [1]) (pengőben)
I.	7	1.815	2.242	533.797	294	2.156·5	3.480·7	17,833.156	9.825	5	1.959	2.524	536.325	274	1.682·0	3.528·2	22,051.086	11.222
II/a)	2	501	566	134.176	268	—	698·0	6,512.434	12.999	2	669	751	195.621	292	220·0	408·0	3,946.383	5.899
II/b)	2	463	473	154.200	333	76.090·0	—	18,368.507	39.673	1	415	439	138.396	333	39.549·0	—	14,519.198	34.986
III.	4	1.032	1.239	304.980	296	827·5	266·8	4,330·728	4.196	5	1.966	2.687	551.912	281	1.875·7	202·0	6,127.593	3.117
IV.	2	488	616	145.283	298	606·5	44·2	3,079.560	6.311	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	2	471	571	132.593	282	—	250·5	5,500.305	11.678	7	2.626	2.965	770.429	293	6.300·0	976·9	27,187.074	10.194
VII.	2	522	611	149.143	286	—	148·4	4,186.957	8.021	1	316	564	94.016	298	—	—	2,512.000	7.949
VIII.	5	1.199	1.418	347.227	290	156·5	350·8	7,145.923	5.960	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	7	1.706	2.163	503.887	295	9.175·0	879·8	62,033.485	36.361	2	705	852	246.050	348	420·0	364·0	25,060.088	35.546
X.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	423	798	142.900	338	1.054·6	920·0	11,628.884	27.491
XII.	4	1.034	1.288	304.765	295	—	801·6	7,502.538	7.256	5	2.061	2.268	620.303	301	247·3	1.211·3	15,615.743	7.577
Mind- 1927-ben	37	9.231	11.187	2,710.051	293	89.012·0	6.920·8	136,498.593	14.786	29	11.140	13.848	3,295.952	295	51.348·6	7.610·4	128,648.049	11.500
össze 1926-ban	29	7.200	9.071	2,090.691	290	85.889·1	6.232·5	113,102.664	15.708	28	10.661	12.739	3,208.070	300	54.062·0	8.906·6	133,875.619	12.557

[1]) Az otthon dolgozó munkások számának figyelembevételével számítva.

25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	501—1.000									1.000-nél több								
	munkást foglalkoztató ipartelepek																	
	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására eset átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke pengőben	egy munkására esett átlag termelési érték [1]) pengőben	száma	munkáslétszáma átlagos	munkáslétszáma legmagasabb	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje idegen (erőforrással)	termelésének értéke pengőben	egy munkására esett átlag termelési érték [1]) pengőben
I.	2	1.089	1.268	324.904	298	1.580·0	283·8	7,166.700	6.581	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II/a)	6	4.185	4.737	1,227.104	293	10.487·5	7.059·3	31,118.203	7.436	4	8.683	9.649	2,563.758	295	33.875·1	15.015·6	68,581.642	7.898
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.540	1.588	513.094	333	24.778·0	—	15,000.723	9.741
III.	3	1.933	2.546	562.308	291	2.049·0	2.288·0	7,251.878	3.752	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	1	965	1.084	280.877	291	1.096·0	2.118·0	10,178.960	10.548	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	4	2.771	3.312	828.970	299	9.072·0	2.572·7	38,954.632	14.058	2	2.308	2.578	691.911	300	2.527·1	1.709·3	19,916.037	8.629
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	5	4.005	4.411	1,245.747	311	15.279·8	2.631·6	98,412.751	24.572	1	1.268	1.324	364.881	288	12·0	350·0	10,789.451	8.509
X.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.372	1.425	428.298	312	1.689·0	5.527·6	22,524.936	16.418
XII.	1	503	577	150.230	299	—	605·5	3,669.799	7.296	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mind-össze 1927-ben	22	15.451	17.935	4,620.140	299	39.564·8	17.558·9	196,752.923	12.734	9	15.171	16.564	4,561.942	301	62.881·2	22.602·5	186,812.789	9.018
Mind-össze 1926-ban	20	14.066	16.306	3,912.911	278	35.746·7	15.631·6	188,618.335	13.404	7	12.511	13.275	3,631.750	290	59.299·5	19.229·0	87.767.031	7.016

[1]) Az otthon dolgozó munkások számának figyelembevételével számítva.

25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Legfeljebb 20				21—50				51—100				101—200				201—300				301—500			
	munkást foglalkoztató ipartelepek																							
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában
I.	94	42·9	1.032	8·3	67	30·6	2.173	17·6	28	12·8	2.031	16·4	16	7·3	2.281	18·4	7	3·2	1.815	14·7	5	2·3	1.959	15·8
II/a)	39	30·1	490	2·6	48	36·9	1.670	8·7	17	13·1	1.075	5·6	12	9·2	1.885	9·8	2	1·5	501	2·6	2	1·5	669	3·5
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20·0	136	5·3	2	40·0	463	18·1	1	20·0	415	16·3
III.	19	37·3	193	3·0	13	25·5	421	6·6	2	3·9	148	2·3	5	9·8	689	10·8	4	7·8	1.032	16·2	5	9·8	1.966	30·8
IV.	55	42·0	635	12·5	49	37·4	1.624	32·0	18	13·7	1.297	25·5	7	5·3	1.037	20·4	2	1·6	488	9·6	—	—	—	—
V.	16	57·1	200	11·2	7	25·0	250	14·1	3	10·7	248	13·9	1	3·6	117	6·6	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	29	26·9	368	2·8	27	25·0	905	6·9	23	21·3	1.634	12·5	14	13·0	2.007	15·3	2	1·8	471	3·6	7	6·5	2.626	20·1
VII.	48	44·1	551	11·8	35	32·1	1.136	24·4	14	12·8	921	19·8	9	8·3	1.213	26·0	2	1·8	522	11·2	1	0·9	316	6·8
VIII.	19	33·9	235	7·9	20	35·7	644	21·7	11	19·6	700	23·5	1	1·8	195	6·6	5	9·0	1.199	40·3	—	—	—	—
IX.	73	45·3	728	5·5	34	21·1	1.070	8·2	27	16·8	1.912	14·6	12	7·5	1.731	13·2	7	4·3	1.706	13·0	2	1·2	705	5·4
X.	74	61·7	646	12·1	22	18·3	746	14·0	14	11·7	1.041	19·5	8	6·7	1.102	20·7	—	—	—	—	1	0·8	423	7·9
XII.	22	28·9	285	4·0	19	25·0	613	8·5	10	13·2	662	9·2	15	19·7	2.041	28·4	4	5·3	1.034	14·4	5	6·6	2.061	28·6
Mind- 1927-ben	488	40·9	5.363	5·7	341	28·5	11.252	12·0	167	14·0	11.669	12·5	101	8·5	14.434	15·4	37	3·1	9.231	9·9	29	2·4	11.140	11·9
össze 1926-ban	434	42·2	4.565	5·7	294	28·6	9.790	12·2	127	12·3	9.157	11·4	91	8·8	12.320	15·3	30	2·9	7.587	9·5	27	2·6	10.274	12·8

25. A gyárak megoszlása a munkáslétszám szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	501—1.000 munkást foglalkoztató ipartelepek				1.000-nél több munkást foglalkoztató ipartelepek				Az üzemben volt valamennyi ipartelep										
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkásainak száma az összes munkások %-ában	száma	száma az összes üzemben volt ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	átlagos munkáslétszáma az ipartelepek összes munkásainak %-ában	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlag teljesített munkanap	erőgépeinek lóereje: saját erőforrással	erőgépeinek lóereje: idegen erőforrással	100 munkására esett átlagos lóerőszám	termelésének értéke pengőben	egy munkására esett átlag termelési érték pengőben: csak az ipartelepen dolgozó munkásoknál	egy munkására esett átlag termelési érték pengőben: az összes munkásoknál (az otthon dolgozókkal együtt)
I.	2	0·9	1.089	8·8	—	—		—	219	18·3	12.380	13·2	3,597.331	291	8.789·0	13.483·1	180	110,973.258	8.964	8.934
II/a)	6	4·6	4.185	21·8	4	3·1	8.683	45·4	130	10·9	19.158	20·4	5,619.030	293	46.809·0	25.750·1	379	142,643.215	7.446	7.444
II/b)	—	—	—	—	1	20·0	1.540	60·3	5	0·4	2.554	2·7	847.933	332	172.201·4	—	6.742	51,799.864	20.282	20.282
III.	3	5·9	1.933	30·3	—	—	—	—	51	4·3	6.382	6·8	1,859 881	291	7.094·0	4.235·7	178	29 001.716	4.544	4.544
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	131	10·9	5.081	5·4	1,479.381	291	3.958·7	2.226·1	122	32.828.284	6.461	6.355
V.	1	3·6	965	54·2	—	—	—	—	28	2·3	1.780	1·9	522.820	294	2.592·5	2.351·4	278	21,028.357	11.814	11.774
VI.	4	3·7	2.771	21·2	2	1·8	2.308	17·6	108	9·0	13.090	14·0	3,878.897	296	19.197·6	9.548·8	220	138,422.814	10.575	10.224
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	112	9·4	4.659	5·0	1,356.728	291	550·1	654·3	26	46,298.449	9.937	7.586
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	56	4·7	2.973	3·2	870.762	293	598·6	883·4	50	19,431.767	6.536	6.490
IX.	5	3·1	4.005	30·5	1	0·7	1.268	9·6	161	13·4	13.125	14·0	4,045.122	308	38.727·2	8.607·4	361	367,520.338	28.002	28.002
X.	—	—	—	—	1	0·8	1.372	25·8	120	10·0	5.330	5·7	1,614.661	303	8.006·3	9.041·6	320	111,673.295	20.952	20.952
XII.	1	1·3	503	6·9	—	—	—	—	76	6·4	7.199	7·7	2,163.238	300	597·5	5.011·1	78	53,907.480	7.488	7.488
Mind- 1927-ben	22	1·9	15.451	16·5	9	0·7	15.171	16·1	1.197	100·0	93 711	100·0	27,855.784	297	309.121·9	81.793·0	417	1.125,528.837	12.011	11.753
össze 1926-ban	20	1·9	14.066	17·5	7	0·7	12.511	15·6	1.034	100·0	80.270	100·0	23,411.214	292	294.084·6	73.228·9	458	926,872.244	11.547	11.358

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint.

Az ipari főcsoport száma	Legfeljebb 10 lóerőt alkalmazó ipartelepek																				
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	közül					kalórikus erőgépeinek			saját			idegen			termelésének		
					erőgéppel	idegen	erőgéppel és saját	erőgéppel és idegen	erőgéppel és saját és idegen				erőforrással hajtott villamos motorjainak						értéke	értékéből átlag esett egy munkásra	értékéből átlag esett egy lóerőre
					árammal hajtott villamos motorral dolgoztak					száma	lóereje	üzemóráinak száma	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	pengő		
I.	98	28.069	1.738	507.737	7	89	—	2	—	9	67·5	21.648	—	—	—	184	491·3	306.238	12,027.619	6.897	21.837
II/a)	47	13.695	1.151	337.645	2	45	—	—	—	2	10·0	2.490	—	—	—	109	245·0	220.032	5,774.149	5.008	23.005
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	3	904	29	8.481	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9·5	2.810	180.100	6.210	18.958
IV.	27	7.775	534	152.201	2	25	—	—	—	2	16·0	1.190	—	—	—	46	143·6	75.062	3,409.679	6.155	21.364
V.	10	3.023	197	60.025	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	30·6	13.513	1,859.277	9.159	6.076
VI.	32	8.832	844	249.134	1	31	—	—	—	1	8·0	280	—	—	—	117	153·8	143.830	7,130.051	7.313	44.067
VII.	57	16.011	1.463	417.724	—	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128	177·7	99.319	20,320.047	8.051	118.692
VIII.	29	8.678	738	225.446	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86	138·9	58.427	5,198.419	7.044	37.426
IX.	56	17.618	876	278.474	4	51	—	1	—	5	32·0	5.727	—	—	—	96	275·4	110.149	19,708.520	22.498	64.114
X.	24	7.033	314	91.102	4	19	—	1	—	5	38·0	6.186	—	—	—	36	127·2	35.587	8,768.651	27.926	53.079
XII.	19	5.681	308	92.502	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	119·1	85.518	1,817.327	5.900	15.259
Mind-összesen 1927-ben	402	117.319	8.192	2,420.471	20	378	—	4	—	24	171·5	37.521	—	—	—	901	1.912·1	1,150.485	86.193.839	9.141	41.738
Mind-összesen 1926-ban	334	96.228	6.243	1,845.278	22	289	—	23	—	27	174·0	35.349	—	—	—	719	1.651·9	860.422	56,937.607	8.433	31.673

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	11—20 lóerőt alkalmazó ipartelepek																			
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkásiétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	közül dolgoztak: erőgéppel	közül dolgoztak: idegen	közül dolgoztak: erőgéppel és árammal hajtott villamos mótorral: saját	közül dolgoztak: erőgéppel és árammal hajtott villamos mótorral: idegen	közül dolgoztak: erőgéppel és árammal hajtott villamos mótorral: saját és idegen	kalórikus erőgépeinek: száma	kalórikus erőgépeinek: lóereje	kalórikus erőgépeinek: üzemóráinak száma	saját erőforrással hajtott villamos mótorjainak: száma	saját erőforrással hajtott villamos mótorjainak: lóereje	saját erőforrással hajtott villamos mótorjainak: áramfogyasztása KWó-ban	idegen erőforrással hajtott villamos mótorjainak: száma	idegen erőforrással hajtott villamos mótorjainak: lóereje	idegen erőforrással hajtott villamos mótorjainak: áramfogyasztása KWó-ban	termelésének értéke (pengő)	termelésének értékéből átlag esett egy munkásra (pengő)	termelésének értékéből átlag esett egy lóerőre (pengő)
I.	34	10.202	903	270.910	4	30	—	—	—	5	70·0	3.755	—	—	—	117	460·2	239.749	7,222.791	7.964	13.623
II/a)	23	6.306	756	213.976	1	21	—	1	—	2	26·0	2.016	—	—	—	105	308·0	174.936	3,838.076	5.077	12.031
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	10	2.995	179	53.563	2	8	—	—	—	2	24·0	1.992	—	—	—	34	114·0	60.142	1,695.610	9.473	12.287
IV	26	7.594	644	186.514	1	25	—	—	—	1	16·0	2.384	—	—	—	102	367·6	146.441	3,852.161	5.926	10.042
V.	5	1.500	116	34.936	1	4	—	—	—	1	16·0	2.900	—	—	—	25	59·3	32.345	913.760	7.877	12.135
VI.	14	3.910	451	132.485	1	11	—	2	—	3	27·0	7.202	—	—	—	61	160·9	146.373	3,276.257	7.091	17.436
VII.	12	3.443	556	164.387	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	161·5	70.405	4,338.296	7.467	26.863
VIII.	5	1.508	166	53.610	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	62·3	34.812	1,394.449	8.400	23.629
IX.	18	5.398	455	135.141	1	14	—	3	—	5	26·5	430	—	—	—	61	255·5	103.027	8,528.307	18.744	30.242
X.	14	4.154	247	73.292	2	11	—	1	—	3	36·0	6.250	—	—	—	39	180·9	73.724	5,212.687	21.104	24.033
XII.	15	4.479	368	111.079	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	200·5	101.007	2,214.768	6.018	11.046
Mind-össze 1927-ben	176	51.489	4.841	1,429.893	13	156	—	7	—	22	241·5	26.929	—	—	—	741	2.330·7	1,182.961	42,487.162	8.894	16.615
Mind-össze 1926-ban	153	43.257	5.619	1,040.668	15	122	—	16	—	24	289·0	33.537	—	—	—	606	2.019·7	905.246	32,399.870	5.927	14.216

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	21—50 lóerőt alkalmazó ipartelepek																				
					közül					kalórikus erőgépeinek			saját			idegen			termelésének		
							erőgéppel és						erőforrással hajtott villamos motorjainak						értéke	értékéből átlag esett	
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgéppel	idegen	saját	idegen	saját és idegen	száma	lóereje	üzemóráinak száma	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban		egy munkásra	egy lóerőre
					árammal hajtott villamos motorral dolgoztak														pengő		
I.	38	11.154	1.815	531.594	5	29	—	4	—	11	274	12.081	—	—	—	158	937·7	626.097	12,370.238	6.816	10.209
II/a)	27	7.942	1.326	386.238	3	19	—	4	1	9	218	15.864	2	13·5	10.010	130	704·1	463.818	8,006.083	6.024	8.557
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	8	2.063	166	50.600	2	6	—	—	—	2	85	3.340	—	—	—	42	207·0	78.970	1,256.038	7.567	4.887
IV.	40	11.333	1.053	310.062	11	27	1	1	—	13	414	27.995	2	8·0	814	182	883·3	333.617	7,460.750	7.085	6.109
V.	2	608	132	38.899	—	1	—	1	—	1	22	3.516	—	—	—	7	47·5	27.096	1,217.340	9.222	17.516
VI.	24	7.158	2.225	664.059	—	22	1	1	—	2	58	3.000	1	2·0	7.000	237	748·3	845.186	18,878.051	8.222	23.355
VII.	5	1.446	441	125.648	—	3	—	2	—	2	29	3.608	—	—	—	34	154·0	106.769	3,093.618	7.015	16.905
VIII.	10	2.855	615	170.278	1	9	—	—	—	1	50	6.284	—	—	—	91	273·5	114.064	5,134.324	8.281	15.871
IX.	23	6.865	1.182	376.658	2	17	—	3	1	9	114	9.740	4	11·0	15.820	116	587·2	281.056	34,080.245	28.833	47.852
X.	30	8.511	751	222.299	9	19	—	2	—	13	330	27.309	—	—	—	132	683·4	251.992	15,295.109	20.366	15.093
XII.	18	5.392	1.208	364.686	1	17	—	—	—	2	30	2.384	—	—	—	298	547·0	229.052	8,985.082	7.438	15.572
Mind-össze 1927-ben	225	65.827	10.914	3,241.021	34	169	2	18	2	65	1.624	115.121	9	34·5	33.644	1.427	5.773·0	3,357.717	115,776.878	10.532	15.833
1926-ban	188	54.107	8.420	2,483.410	31	132	6	17	2	61	1.619	124.042	20	91·0	29.184	1.120	4.561·2	2,332.258	81,236.298	9.640	13.238

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	51—100 lóerőt alkalmazó ipartelepek																				
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	közül dolgoztak: erőgéppel	közül dolgoztak: idegen	közül dolgoztak: erőgéppel és árammal hajtott villamos motorral: saját	közül dolgoztak: erőgéppel és árammal hajtott villamos motorral: idegen	közül dolgoztak: erőgéppel és árammal hajtott villamos motorral: saját és idegen	kalórikus erőgépeinek: száma	kalórikus erőgépeinek: lóereje	kalórikus erőgépeinek: üzemóráinak száma	saját erőforrással hajtott villamos mótorjainak: száma	saját erőforrással hajtott villamos mótorjainak: lóereje	saját erőforrással hajtott villamos mótorjainak: áramfogyasztása KWó-ban	idegen erőforrással hajtott villamos mótorjainak: száma	idegen erőforrással hajtott villamos mótorjainak: lóereje	idegen erőforrással hajtott villamos mótorjainak: áramfogyasztása KWó-ban	termelésének értéke (pengő)	értékéből átlag esett: egy munkásra (pengő)	értékéből átlag esett: egy lóerőre (pengő)
I.	9	2.699	776	231.239	—	5	—	4	—	6	213	6.254	—	—	—	64	485·2	421.697	10,519.351	13.556	15.066
II/a)	7	1.794	744	222.264	2	1	—	4	—	7	275	7.859	—	—	—	41	226·8	190.740	4,183.985	5.624	9.873
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	3	949	679	195.927	2	1	—	—	—	3	190	4.514	—		—	9	57·5	32.000	2,425.742	3.573	9.801
IV.	15	3.839	858	253.954	4	5	6	—	—	12	623	21.235	21	114·7	42.544	60	374·8	146.882	5,138.660	5.989	5.193
V.	2	602	129	38.857	1	1	—	—	—	1	96	3.000	—	—	—	8	96·0	40.500	1,471.726	11.409	7.665
VI.	8	2.213	621	175.951	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	140	576·5	586.787	4,926.716	7.934	8.546
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	4	1.220	644	185.579	—	1	1	1	1	3	145	4.876	14	44·3	34.550	29	83·1	19.270	3,530.463	5 482	12.961
IX.	7	2.182	404	126.387	—	4	—	3	—	3	104	3.110	—	—	—	68	384·2	291.557	14,780.290	36.585	30.275
X.	13	3.507	563	158.420	3	3	—	5	2	19	542	22.570	5	19·1	22.710	55	375·1	144.510	13,388.383	23.780	14.301
XII.	5	1.495	664	203.890	—	3	—	2	—	2	41	680	—	—	—	120	338·8	143.035	3,988.250	6.006	10.501
Mind-össze 1927-ben	78	20.500	6.082	1,792.468	12	32	7	19	3	56	2.229	74.098	40	178·1	99.804	594	2.998·0	2,016.978	64,353.566	10.581	12.359
Mind-össze 1926-ban	76	21.436	5.542	1,650.874	11	33	9	20	3	53	2.370	70.957	64	286·0	169.298	746	3.136·1	2,209.960	51,388.578	9.273	9.187

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	101—200 lóerőt alkalmazó ipartelepek																			
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	közül					kalórikus erőgépeinek			saját			idegen			termelésének		
					erőgéppel	idegen	erőgéppel és saját	erőgéppel és idegen	erőgéppel és saját és idegen				erőforrással hajtott villamos motorjainak						értéke	értékéből átlag esett	
					áramival hajtott villamos motorral dolgoztak															egy munkásra	egy lóerőre
										száma	lóereje	üzemóráinak száma	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	pengő		
I.	10	2.699	938	275.594	1	4	2	2	1	12	651	22.308	19	86·0	55.350	104	722·6	625.066	7,701.932	8.211	6.066
II/a)	8	2.341	811	236.486	1	5	—	—	2	4	263	6.058	9	31·9	18.340	139	848·0	614.473	8,552.660	10.546	7.483
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	6	1.754	1.001	291.244	3	1	—	1	1	8	584	21.526	4	60·0	57.189	36	239·8	329.483	4,315.818	4.312	4.883
IV.	7	2.119	877	258.351	—	2	4	1	—	7	648	12.712	18	107·7	50.575	46	328·1	80.780	5,603.406	6.389	5.170
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	6	1.793	682	200.543	—	3	2	—	1	3	250	8.160	103	146·8	125.300	184	427·6	442.591	6,745.033	9.775	8.182
VII.	5	1.500	856	254.125	—	1	1	—	3	6	367	8.074	33	154·1	137.450	35	167·6	189.128	6,908.188	8.070	10.031
VIII.	1	296	240	69.790	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	140·0	54.362	703.763	2.932	5.027
IX.	12	3.519	1.561	465.415	—	7	2	1	2	9	355	9.143	48	270·2	147.597	160	1.172·4	677.731	45,085.164	28.882	25.081
X.	8	2.369	600	172.766	2	—	1	3	2	10	633	18.242	38	247·9	182.550	19	243·2	40.297	11,842.913	19.738	10.535
XII.	5	1.492	792	233.581	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	191	619·8	261.805	5,143.602	6.494	8.299
Mind-össze 1927-ben	68	19.882	8.358	2,457.895	7	29	12	8	12	59	3.751	106.223	272	1.104·6	774.351	949	4.909·1	3,315.716	102,602.479	12.284	10.714
1928-ban	67	18.648	8.161	2,409.394	9	21	15	14	8	67	4.328	111.491	258	944·0	538.276	827	4.607·6	2,659.553	90,259.822	11.059	9.432

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	201—500 lóerőt alkalmazó ipartelepek																			
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	közül					kalórikus erőgépeinek			saját			idegen			termelésének		
					erőgéppel és								erőforrással hajtott villamos mótorjainak						értéke	értékéből átlag esett	
					erőgéppel	idegen	saját	idegen	saját és idegen	száma	lóereje	üzemóráinak száma	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban		egy munkásra	egy lóerőre
					árammal hajtott villamos mótorral dolgoztak														pengő		
I.	11	3.214	2.311	674.255	—	3	3	4	1	13	1.375	12.340	60	561·5	359.596	215	1.573·5	1,533.523	15,556.945	6.660	4.432
II/a)	5	1.439	1.018	297.309	1	1	—	1	2	6	761	6.250	12	192·5	98.131	82	690·2	357.828	6,352.686	6.240	3.865
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	5	1.628	1.052	311.058	—	1	2	—	2	8	1.168	19.429	37	252·5	604.450	49	334·3	230.085	7,021.676	6.675	4.001
IV.	7	1.911	831	232.480	1	—	2	1	3	16	1.702	16.878	44	432·3	326.554	24	212·7	89.135	5,418.902	6.521	2.309
V.	1	266	77	21.457	—	—	1	—	—	1	200	2.610	8	169·0	129.572	—	—	—	2,611.081	33.910	7.076
VI.	9	2.652	1.696	507.764	—	3	1	5	—	8	717	16.670	11	81·0	41.600	186	2.152·5	1,641.340	17,802.733	10.497	6.034
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	2	602	433	128.382	—	—	—	1	1	2	210	1.346	53	149·3	65.000	35	185·6	107.320	2,937.749	6.785	5.391
IX.	17	4.955	4.114	1,252.348	—	5	4	3	5	31	2.556	61.483	105	597·6	747.626	356	2.646·5	1,940.380	99,295.828	24.136	17.120
X.	8	2.383	643	197.203	2	1	4	1	—	26	1.610	50.482	52	415·5	464.280	19	348·7	366.586	13,845.838	21.533	5.832
XII.	10	2.984	3.149	945.121	—	7	—	1	2	4	205	3.284	53	161·5	79.600	732	2.224·9	968.089	23.594.115	7.493	9.105
Mind- 1927-ben	75	22.034	15.324	4,567.377	4	21	17	17	16	115	10.504	190.772	435	3.012·7	2,916.409	1.698	10.368·9	7,234.286	194,437.553	12.673	8.140
össze 1926-ban	63	17.824	12.548	3,706.659	7	19	14	11	12	98	8.826	156.693	386	2.559·4	2,197.898	1.394	8.670·0	6,597.709	174,926.501	13.934	8.843

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	501—1.000 lóerőt alkalmazó ipartelepek																				
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	közül					kalórikus erőgépeinek			saját			idegen			termelésének		
							erőgéppel és						erőforrással hajtott villamos mótorjainak						értéke	értékéből átlag esett	
					erőgéppel	idegen	saját	idegen	saját és idegen	száma	lóereje	üzemőrűnak száma	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban		egy munkásra	egy lóerőre
					áramma dolgoztak	l hajtott villamos mótorral													pengő		
I.	4	910	1.109	329.041	—	2	2	—	—	6	815	5.400	33	604·0	289.000	162	1.449·8	716.731	7,737.259	6.977	3.506
II/a)	4	1.217	1.572	456.656	—	1	—	1	2	10	1.870	8.713	34	188·0	105.221	190	1.085·5	462.363	13,761.296	8.754	4.378
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	6	2.045	1.873	519.490	—	1	1	—	4	16	2.688	17.323	39	682·5	520.939	40	1.160·6	852.429	7,074.859	3.777	1.561
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	1	296	72	21.390	—	—	1	—	—	2	475	3.924	32	518·5	200.000	—	—	—	1,981.366	27.519	1.994
VI.	2	606	328	106.523	—	1	—	—	1	1	200	600	7	8·7	13.241	117	874·0	1,341.953	5,571.673	16.987	5.146
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	2	336	20	6.323	1	—	—	1	—	3	1.085	—	—	—	—	24	556·0	1,100.654	569.722	28.486	666
X.	4	967	261	82.849	—	1	2	—	1	11	1.459	14.032	39	435·2	130.370	22	635·5	502.385	5,293.597	20.282	2.612
XII.	2	595	613	183.039	—	1	—	1	—	2	160	72	—	—	—	271	961·0	317.186	7.249.799	11.827	6.467
Mind-össze 1927-ben	25	6.972	5.848	1,705.311	1	7	6	3	8	51	8.752	50.064	184	2.436·9	1,258.771	826	6.722·4	5,293·701	49,239.571	8.420	3.085
Mind-össze 1926-ban	26	6.976	5.114	1,420.746	—	6	12	5	8	66	9.883	83.412	214	2.562·6	1,250.229	626	5.379·3	3,220.875	38,423.960	7.462	2.352

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	1.000-nél több lóerőt alkalmazó ipartelepek																				
					közül					kalorikus erőgépeinek			saját			idegen			termelésének		
							erőgéppel és						erőforrással hajtott villamos motorjainak						értéke	értékéből átlag esett	
																				egy munkásra	egy lóerőre
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgéppel	idegen	saját	idegen	saját és idegen	száma	lóereje	üzemóráinak száma	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	száma	lóereje	áramfogyasztása KWó-ban	pengő		
					árammal hajtott villamos motorral dolgoztak																
I.	8	2.299	2.442	672.312	—	2	1	4	1	15	4.192	21.672	57	730·0	543.657	534	7.370·8	3,014.393	34,294.339	14.009	2.780
II/a)	8	2.377	11.738	3,454.596	—	—	1	2	5	24	26.027	16.780	1.396	17.007·6	5,586.255	1.648	21.662·0	6,616.309	92,022.393	7.840	1.422
II/b)	5	1.825	2.554	847.933	—	—	5	—	—	41	163.000	83.694	410	9.201·4	—	—	—	—	51,799.864	20.282	301
III.	2	715	1.267	387.349	—	—	—	1	1	3	1.135	3.978	12	260·0	208.340	52	2.113·0	2,188.534	4,315.779	3.406	1.230
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	1	298	965	280.877	—	—	—	—	1	3	775	7.580	13	321·0	1,751.020	164	2.118·0	1,521.020	10,178.960	10.548	3.167
VI.	9	2.657	6.195	1,828.430	—	2	1	—	6	24	9.008	30.501	1.121	8.691·1	6,517.822	293	4.455·2	4,608.423	73,296.653	11.832	3.308
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	15	3.370	4.277	1,335.415	—	—	8	2	5	88	33.497	311.182	786	8.001·4	11,516.902	94	3.040·3	3,178.214	135,764.040	31.743	3.048
X.	2	730	1.795	571.198	—	—	—	1	1	35	2.309	90.335	26	434·6	919.620	272	6.447·6	5,229.740	34,153.820	19.027	3.716
XII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mindösszesen 1927-ben.	50	14.271	31.233	9.378.110	—	4	16	10	20	233	239.943	565.722	3.821	44.647·1	27.043.616	3.057	47.206·9	26.356.633	435.825.848	13.951	1.344
Mindösszesen 1926-ban.	49	14.255	28.838	8,318.258	—	4	15	9	21	219	223.948	542.203	3.651	40.266·1	22,840.952	2.783	43.439·1	23,007.446	366,635.871	12.709	1.199

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Az ipartelepek közül										A legfeljebb 10					A 11—20					A 21—50					Az 51—100				
	az erőgépet nem használó ipartelepek		dolgoztak						az erőgépet használó ipartelepek		lóerőt alkalmazó ipartelepek																			
			erőgéppel	erőgéppel és				a kapcsolatos üzemtől kapott hajtóerővel																						
				idegen	saját árammal hajtott villamos-motorral		idegen	saját és idegen																						
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában							összes száma	száma az összes ipartelepek %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában
I.	11	4·9	17	164	8	20	3	1	213	95·1	98	46·2	558·8	2·4	11·2	34	16·0	530·2	2·3	6·7	38	17·9	1.211·7	5·2	11·5	9	4·3	698·2	3·0	9·8
II/a)	6	4·4	10	93	1	13	12	—	129	95·6	47	36·5	255·0	0·4	4·1	23	17·9	334·0	0·5	2·7	27	20·9	935·6	1·3	5·6	7	5·4	501·8	0·7	2·9
II/b)	—	—	—	—	5	—	—	—	5	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	11	20·4	9	21	3	2	8	—	43	79·6	3	7·0	9·5	0·0	0·6	10	23·2	138·0	1·2	6·0	8	18·6	292·0	2·6	4·5	3	7·0	247·5	2·2	8·6
IV.	13	9·6	19	84	13	3	3	—	122	90·4	27	22·2	159·6	2·5	11·0	26	21·3	383·6	6·0	12·5	40	32·8	1.305·3	20·4	24·2	15	12·3	1.112·5	17·4	16·6
V.	6	21·4	2	16	2	1	1	—	22	78·6	10	45·5	30·6	0·6	9·2	5	22·7	75·3	1·5	4·5	2	9·1	69·5	1·4	6·0	2	9·1	192·0	3·9	7·3
VI.	5	4·6	2	81	5	8	8	—	104	95·4	32	30·8	161·8	0·6	5·2	14	13·5	187·9	0·7	2·4	24	23·1	808·3	2·8	13·7	8	7·7	576·5	2·0	3·6
VII.	35	30·7	—	73	1	2	3	—	79	69·3	57	72·2	177·7	14·7	58·6	12	15·2	161·5	13·3	12·5	5	6·3	183·0	15·1	8·9	—	—	—	—	—
VIII.	4	7·1	1	45	1	2	2	1	52	92·9	29	56·9	138·9	9·4	27·5	5	9·8	62·3	4·2	7·4	10	19·6	323·5	21·8	27·2	4	7·8	272·4	18·4	18·7
IX.	17	10·2	8	98	14	17	13	—	150	89·8	56	37·3	307·4	0·6	5·5	18	12·0	282·0	0·5	2·4	23	15·4	712·2	1·3	9·5	7	4·7	488·2	0·9	4·1
X.	20	16·3	22	54	7	14	6	—	103	83·7	24	23·3	165·2	0·9	8·1	14	13·6	216·9	1·2	4·8	30	29·1	1.013·4	5·8	14·2	13	12·6	936·2	5·4	12·4
XII.	2	2·6	1	67	—	4	2	—	74	97·4	19	25·6	119·1	2·1	3·4	15	20·3	200·5	3·6	4·2	18	24·3	577·0	10·3	17·0	5	6·8	379·8	6·8	7·5
Mind-össze 1927-ben	130	10·7	91	796	60	86	61	2	1.096	89·3	402	36·8	2.083·6	0·5	7·9	176	16·1	2.572·2	0·7	3·9	225	20·6	7.481·5	1·9	10·6	78	6·7	5.405·1	1·3	5·9
Mind-össze 1926-ban	115	10·7	95	628	71	115	49	—	956	89·3	334	34·9	1.825·9	0·5	8·4	153	16·0	2.308·7	0·6	3·6	188	19·7	6.271·2	1·7	9·1	78	8·0	5.792·1	1·6	5·8

26. Az ipartelepek megoszlása a lóerő nagysága szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	A 101—200					A 201—500					Az 500-nál több					Az összes								
	lóerőt alkalmazó ipartelepek																							
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	erőgépeinek teljesítőképessége HP-ben	lóereje az összes lóerő %-ában	termelési értéke az összes termelés %-ában	száma	évi átlagos munkáslétszáma	kalórikus erőgépeinek száma	kalórikus erőgépeinek lóereje	saját erőforrással hajtott villamos motorjainak száma	saját erőforrással hajtott villamos motorjainak lóereje	saját erőforrással hajtott villamos motorjainak áramfogyasztása KWó-ban	idegen erőforrással hajtott villamos motorjainak száma	idegen erőforrással hajtott villamos motorjainak lóereje	idegen erőforrással hajtott villamos motorjainak áramfogyasztása KWó-ban
I.	10	4·7	1.459·6	6·3	7·2	11	5·2	3.510·0	15·2	14·5	12	5·7	15.161·6	65·6	39·1	212	12.032	77	7.657·5	169	1.981·5	1,247.603	1.538	13.491·1	7,483.494
II/a)	8	6·2	1.142·9	1·6	6·0	5	3·8	1.643·7	2·3	4·5	12	9·3	67.840·1	93·2	74·2	129	19.116	64	29.450·0	1.453	17.433·5	5,817.957	2.444	25.769·6	9,100.499
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	100·0	172.201·4	100·0	100·0	5	2.554	41	163.000·0	410	9.201·4	—	—	—	—
III.	6	14·0	883·8	7·8	15·3	5	11·6	1.754·8	15·5	24·8	8	18·6	8.039·1	70·7	40·2	43	6.246	42	5.874·0	92	1.255·0	1,390.918	265	4.235·7	3,774.453
IV.	7	5·7	1.083·8	17·0	18·2	7	5·7	2.347·0	36·7	17·5	—	—	—	—	—	122	4.797	51	3.419·0	85	662·7	420.487	460	2.310·1	871.917
V.	—	—	—	—	—	1	4·5	369·0	7·5	12·9	2	9·1	4.207·5	85·1	60·1	22	1.688	9	1.584·0	53	1.008·5	2,080.592	221	2.351·4	1,634.474
VI.	6	5·8	824·4	2·9	4·9	9	8·7	2.950·5	10·3	12·9	11	10·4	23.237·0	80·7	57·3	104	13.042	42	10.268·0	1.243	8.929·6	6,704.963	1.335	9.548·8	9,756.483
VII.	5	6·3	688·7	56·9	20·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	3.316	8	396·0	33	154·1	137.450	255	660·8	465.621
VIII.	1	2·0	140·0	9·5	3·7	2	3·9	544·9	36·7	15·5	—	—	—	—	—	51	2.836	6	405·0	67	193·6	99.550	295	883·4	388.255
IX.	12	8·0	1.797·6	3·2	12·6	17	11·3	5.800·1	10·4	27·8	17	11·3	46.179·7	83·1	38·1	150	12.889	153	37.769·5	943	8.880·2	12,427.945	975	8.917·5	7,682.768
X.	8	7·8	1.124·1	6·4	11·0	8	7·8	2.374·2	13·5	12·9	6	5·8	11.720·9	66·8	36·6	103	5.174	122	6.957·0	160	1.552·3	1,719.530	594	9.041·6	6,644.821
XII.	5	6·8	619·8	11·1	9·7	10	13·5	2.591·4	46·2	44·5	2	2·7	1.121·0	19·9	13·7	74	7.102	10	436·0	53	161·5	79.600	1.811	5.011·1	2,105.692
Mindösse 1927-ben	68	6·2	9.764·7	2·4	9·4	75	6·8	23.885·6	6·0	17·8	75	6·8	349.708·3	87·2	44·5	1.094	90.792	625	267.216·0	4.761	51.413·9	32,126.595	10.193	82.221·1	49,908.477
Mindösse 1926-ban	67	7·0	9.879·6	2·7	10·1	68	6·6	20,055·4	5·4	19·6	75	7·8	325.458·1	87·5	45·4	956	78.485	615	251.417·0	4.593	46.709·1	27.025.837	8.771	73.464·9	41,794.469

27. Az erőgépet nem használó és a szünetelő üzemek.

Az ipari főcsoport száma	Erőgépet nem használó ipartelepek					Erőgépet közvetlenül nem használó, de a kapcsolatos üzem által hajtóerővel ellátott ipartelepek					Az év folyamán teljesen szünetelő ipartelepek közül															
											az erőgépet nem használó	az erőgépet közvetlenül nem használó	a legfeljebb 10		11—20		21—50		51—100		101—200		201—500		500-on felüli	
													lóerőre berendezett ipartelepek													
	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkaslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlagos termelési érték pengőben	száma	üzemnapjainak száma	évi átlagos munkaslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	egy munkására esett átlagos termelési érték pengőben	ipar-telepek száma		száma	lóereje	száma	lóereje	száma	lóereje	száma	lóereje	száma	lóereje	száma	lóereje	száma	lóereje
I.	11	2.714	325	97.863	10.592	1	308	23	6.786	4.370	2	—	1	8·0	—	—	—	—	—	—	1	188·0	—	—	1	662·0
II/a)	6	1.207	42	13.860	3.616	—	—	—	—	—	2	—	1	4·0	1	15·0	—	—	1	75·0	—	—	—	—	—	—
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	11	2.699	136	42.169	5.265	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	35·0	—	—	—	—	—	—	—	—
IV.	13	3.919	284	85.819	5.670	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	84·0	2	123·0	—	—	—	—	—	—
V.	6	1.787	92	26.379	8.640	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	5	1.191	48	14.008	2.883	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII.	35	9.991	1.343	394.844	6.842	—	—	—	—	—	1	—	1	6·5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	4	1.143	83	22.186	3.780	1	297	54	15.491	3.704	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	17	4.527	236	68.961	41.137	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8.232·6
X.	20	5.248	156	45.532	24.822	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	503·0
XII	2	597	97	29.340	9.428	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mindössze 1927-ben	130	35.023	2.842	840.961	9.826	2	605	77	22.277	3.903	12	—	3	18·5	1	15·0	3	119·0	3	198·0	1	188·0	—	—	6	9.397·6
Mindössze 1926-ban	115	29.134	1.785	535.932	18.556[1])	—	—	—	—	—	15	—	6	28·0	2	30·0	5	134·5	3	198·0	2	808·0	1	278·0	3	3.301·0

[1]) 1926. évben adat hiányzik.

28. Az ipartelepek megoszlása a termelési érték szerint.

Az ipari főcsoport száma	Legfeljebb 25.000									25.001—50.000								
	pengő évi termelést kimutató ipartelepek																	
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje		az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett		száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje		az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett	
					saját	idegen		felhasznált nyersanyag-	termelési					saját	idegen		felhasznált nyersanyag-	termelési
					erőforrással			érték pengőben						erőforrással			érték pengőben	
I.	12	5·5	108	0·9	26·0	158·7	0·8	2·10	7·27	29	13·2	269	2·2	56·0	231·1	1·3	5·24	13·83
II/a)	8	6·2	82	0·4	16·0	66·3	0·1	1·62	7·16	10	7·7	114	0·6	45·5	58·2	0·2	3·68	9·73
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	3	5·9	10	0·2	12·0	19·5	0·3	6·49	15·24	8	15·7	77	1·2	—	36·0	0·3	3·82	12·71
IV.	4	3·1	40	0·8	33·0	12·3	0·7	1·30	11·09	21	16·0	219	4·3	82·0	258·6	5·5	3·46	12·93
V.	1	3·6	5	0·3	—	—	—	2·33	8·00	1	3·6	11	0·6	—	11·5	0·2	2·07	9·89
VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	6·5	96	0·7	8·0	26·8	0·1	4·54	15·20
VII.	3	2·7	20	0·4	—	8·2	0·7	7·26	13·20	12	10·7	119	2·6	—	14·7	1·2	5·86	13·89
VIII.	1	1·8	6	0·2	—	1·5	0·1	7·33	13·30	5	8·9	45	1·5	—	16·8	1·1	4·34	13·42
IX.	3	1·9	30	0·2	—	10·5	0·0	2·00	4·89	8	5·0	48	0·4	—	177·0	0·4	9·06	23·62
X.	4	3·3	12	0·2	16·0	51·5	0·4	8·05	24·44	12	10·0	71	1·3	82·0	95·4	1·1	10·79	21·77
XII.	1	1·3	5	0·0	—	2·2	0·0	3·36	17·32	2	2·6	23	0·3	—	12·2	0·2	2·61	12·54
Mind-összesen 1927-ben	40	3·3	318	0·3	103·0	330·7	0·1	2·53	8·48	115	9·6	1.092	1·2	273·5	938·3	0·3	5·02	14·05
Mind-összesen 1926-ban	79	7·6	553	0·7	386·0	518·4	0·2	3·17	10·65	118	11·4	1.446	1·8	104·0	1.064·4	0·3	4·59	12·36

28. Az ipartelepek megoszlása a termelési érték szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	50.001—100.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek									100.001—250.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek								
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	erőgépeinek lóereje az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett felhasznált nyersanyag érték pengőben	munkásai által teljesített egy munkanapra esett termelési érték pengőben	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje saját erőforrással	erőgépeinek lóereje idegen erőforrással	erőgépeinek lóereje az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett felhasznált nyersanyag érték pengőben	munkásai által teljesített egy munkanapra esett termelési érték pengőben
I.	43	19·6	610	4·9	33·0	374·4	1·8	6·50	17·32	50	22·8	1.369	11.1	175·0	497·9	3·0	7·72	19·61
II/a)	23	17·7	425	2·2	32·0	161·7	0·3	4·69	13·79	33	25·4	1.071	5·6	44·0	466·5	0·7	4·70	16·88
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	4	7·9	50	0·8	12·0	37·5	0·4	4·09	19·06	12	23·5	366	5·7	320·0	195·5	4·6	4·31	18·00
IV.	23	17·5	339	6·7	33·0	218·3	4·1	5·85	16·03	39	29·8	1.241	24·4	518·0	485·1	16·2	6·35	17·79
V.	9	32·2	133	7·5	—	32·5	0·7	7·26	15·40	4	14·2	119	6·7	—	15·0	0·3	10·23	19·96
VI.	14	12·9	238	1·8	—	73·7	0·3	5·77	15·05	18	16·7	485	3·7	23·0	357·4	1·3	8·21	22·22
VII.	11	9·8	165	3·5	—	32·6	2·7	7·86	16·84	33	29·5	1.022	21·9	—	164·1	13·6	9·55	19·34
VIII.	11	19·7	185	6·2	—	65·2	4·4	5·95	15·23	12	21·4	482	16·2	40·0	74·2	7·7	5·34	14·48
IX.	20	12·4	152	1·2	52·5	91·0	0·3	18·37	29·91	29	18·0	422	3·2	332·5	1.009·2	2·8	21·72	37·83
X.	9	7·5	69	1·3	—	75·0	0·4	16·21	34·99	29	24·2	319	6·0	195·0	525·6	4·2	25·66	52·29
XII.	16	21·1	228	3·2	—	153·2	2·7	4·00	15·94	15	19·7	359	5·0	—	185·7	3·3	5·47	21·70
Mindössze 1927-ben	183	15·3	2.594	2·8	162·5	1.315·1	0·4	6·87	17·28	274	22·9	7.255	7·7	1.647·5	3.976·2	1·4	8·56	21·26
Mindössze 1926-ban	151	14·6	2.394	3·0	2.715·0	1.630·8	1·2	6·99	17·40	266	25·7	7.586	9·5	3.197·9	4.606·1	2·1	9·68	22·24

28. Az ipartelepek megoszlása a termelési érték szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	250.001—500.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek									500.001—1,000.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek								
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	erőgépeinek lóereje: az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték pengőben: felhasznált nyersanyag-	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték pengőben: termelési	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	erőgépeinek lóereje: az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték pengőben: felhasznált nyersanyag-	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték pengőben: termelési
I.	37	16·9	1.728	14·0	574·0	774·5	6·1	10·77	24·26	20	9·1	1.723	13·9	638·0	867·7	6·8	11·96	27·01
II/a)	25	19·2	1.233	6·5	686·7	641·7	1·8	8·43	24·61	13	10·0	1.480	7·7	372·2	815·4	1·6	7·92	20·13
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	7	13·7	387	6·0	1.431·8	100·4	13·5	6·90	19·64	5	9·8	826	13·0	1.195·7	1.018·8	19·6	4·95	17·04
IV.	25	19·1	1.165	22·9	786·0	1.017·4	29·2	10·21	23·60	15	11·5	1.256	24·7	1.514·7	190·2	27·6	14·90	28·77
V.	6	21·4	151	8·4	38·0	52·9	1·8	28·87	44·64	4	14·2	247	13·9	96·0	121·5	4·4	17·74	39·54
VI.	21	19·5	884	6·8	204·0	530·1	2·6	12·30	27·39	21	19·5	1.955	14·9	448·3	1.454·5	6·6	12·64	26·02
VII.	26	23·2	846	18·2	—	87·3	7·3	20·89	37·57	16	14·3	1.195	25·7	288·3	157·8	37·0	17·45	32·14
VIII.	20	35·7	799	26·9	142·8	263·5	27·4	13·14	29·17	2	3·6	302	10·2	—	173·2	11·7	7·33	15·39
IX.	28	17·3	757	5·8	1.570·1	361·4	4·1	25·34	45·05	17	10·6	724	5·5	691·6	830·3	3·2	25·82	49·98
X.	23	19·2	338	6·4	537·0	436·6	5·7	51·49	87·21	17	14·2	539	10·1	715·0	845·0	9·2	42·73	76·98
XII.	12	15·8	616	8·5	30·0	253·8	5·1	5·89	22·53	14	18·4	1.510	21·0	25·0	982·8	18·0	5·22	21·67
Mind-összesen 1927-ben	230	19·2	8.904	9·5	6.000·4	4.519·6	2·7	14·32	30·47	144	12·0	11.757	12·6	5.984·8	7.457·2	3·5	13·42	29·09
Mind-összesen 1926-ban	163	15·8	8.362	10·4	7.853·6	4.451·5	3·4	12·39	27·04	112	10·8	11.226	14·0	11.754·0	6.411·5	5·0	13·02	27·74

28. Az ipartelepek megoszlása a termelési érték szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	1,000.001—2,500.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek									2,500.001—5,000.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek								
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett: felhasznált nyersanyag (érték pengőben)	munkásai által teljesített egy munkanapra esett: termelési (érték pengőben)	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje: saját (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: idegen (erőforrással)	erőgépeinek lóereje: az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett: felhasznált nyersanyag (érték pengőben)	munkásai által teljesített egy munkanapra esett: termelési (érték pengőben)
I.	19	8·7	3.557	28·7	3.690·0	2.859·7	29·4	15·16	30·70	7	3·2	2.377	19·2	3.022·0	5.063·4	36·3	18·39	35·82
II/a)	5	3·9	1.208	6·3	520·0	664·8	1·6	7·07	22·39	6	4·6	2.452	12·8	3.308·0	4.358·5	10·6	8·41	29·99
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	40·0	346	13·6	58.670·4	—	34·1	1·62	64·53
III.	9	17·6	3.113	48·8	2.382·5	1.038·3	30·2	2·79	12·76	3	5·9	1.553	24·3	1.740·0	1.789·7	31·1	3·42	19·15
IV.	4	3·0	821	16·2	992·0	44·2	16·7	6·03	21·97	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	1	3·6	72	4·1	993·5	—	20·1	61·67	92·63	1	3·6	77	4·3	369·0	—	7·5	104·11	121·69
VI.	13	12·0	1.620	12·4	615·2	1.097·6	6·0	17·96	38·67	7	6·5	2.367	18·1	3.615·0	1.703·5	18·5	16·57	35·97
VII.	9	8·0	696	14·9	261·8	88·0	29·1	36·17	65·07	2	1·8	596	12·8	—	101·6	8·4	19·92	30·76
VIII.	5	8·9	1.154	38·8	415·8	289·0	47·6	11·24	24·35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	21	13·1	1.517	11·6	1.001·0	1.122·4	4·5	45·04	71·73	18	11·2	2.123	16·2	1.890·7	1.299·8	6·8	64·55	94·51
X.	19	15·8	1.664	31·2	3.247·3	466·3	21·8	34·76	66·35	5	4·2	523	9·8	470·4	98·6	3·3	71·32	116·33
XII.	9	11·9	1.784	24·8	135·2	1.248·9	24·7	7·07	25·21	7	9·2	2.674	37·2	407·3	2.172·3	46·0	8·09	28·46
Mind-össze 1927-ben	114	9·6	17.206	18·4	14.254·3	8.919·2	5·9	16·79	35·10	58	4·9	15.088	16·1	73.492·8	16.587·4	23·0	21·87	44·31
Mind-össze 1926-ban	82	7·9	14.651	18·3	57.978·8	12.624·5	19·2	16·37	35·65	30	2·9	10.820	13·5	26.079·7	14.354·2	11·0	18·51	35·91

28. Az ipartelepek megoszlása a termelési érték szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	Az 5,000.001—10,000.000 pengő évi termelést kimutató ipartelepek									A 10,000.000-n felüli pengő évi termelést kimutató ipartelepek										Az összes üzemben volt ipartelepek				
	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték P-ben: felhasznált nyersanyag	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték P-ben: termelési	száma	száma az összes ipartelepek %-ában	évi átlagos munkáslétszáma	munkáslétszáma az összes munkáslétszám %-ában	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	az összes lóerő %-ában	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték P-ben: felhasznált nyersanyag	munkásai által teljesített egy munkanapra esett érték P-ben: termelési	száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje erőforrással: saját	erőgépeinek lóereje erőforrással: idegen	termelésének értéke pengőben
I.	1	0·5	281	2·3	575·0	800·5	6·2	31·84	68·71	1	0·5	358	2·8	—	1.855·2	8·3	43·59	103·44	219	12.380	8.789·0	13.483·1	110,973.258
II/a)	3	2·3	2.410	12·6	7.909·5	3.501·4	15·7	8·61	28·07	4	3·0	8.683	45·3	33.875·1	15.015·6	67·4	8·67	26·75	130	19.158	46.809·0	25.750·1	142,643.215
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	60·0	2.208	86·4	113.531·0	—	65·9	0·64	60·57	5	2.554	172.201·4	—	51,799.864
III.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	6.382	7.094·0	4.235·7	29,001.716
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	131	5.081	3.958·7	2.226·1	32,828.284
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3·6	965	54·2	1.096·0	2.118·0	65·0	15·10	36·24	28	1.780	2.592·5	2.351·4	21,028.357
VI.	5	4·6	3.636	27·8	7.702·0	4.002·2	40·7	22·71	37·17	2	1·8	1.809	13·8	6.582·1	303·0	23·9	38·25	51·16	108	13.090	19.197·6	9.548·7	138,422.814
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	112	4.659	550·1	654·3	46,298.449
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	2.973	598·6	883·4	19,431.767
IX.	7	4·3	1.736	13·2	13.123·5	2.081·0	32·1	56·38	95·63	10	6·2	5.616	42·7	20.065·3	1.624·8	45·8	60·14	111·50	161	13.125	38.727·2	8.607·4	367,520.338
X.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1·6	1.795	33·7	2.743·6	6.447·6	53·9	24·74	59·79	120	5.330	8.006·3	9.041·6	111,673.295
XII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	7.199	597·5	5.011·1	53,907.480
Mind-össze 1927-ben	16	1·8	8.063	8·6	29.810·0	10.385·1	10·2	26·54	48·85	23	1·9	21.434	22·8	177.893·1	27.364·2	53·5	25·99	59·47	1.197	93.711	309.121·8	81.792·9	1.125,522.837
Mind-össze 1926-ban	17	1·7	8.104	10·0	24.644·9	9.907·5	9·4	31·79	57·26	16	1·6	15.128	18·8	159.370·7	17.660·0	48·2	24·92	67·93	1.034	80.270	294.084·6	73.228·9	926,887.244

29a) Kis gyári üzemek a termelési érték szerint.

A legfeljebb 500.000 pengő értékű termelést kimutató ipartelepek

Az ipari főcsoport száma	száma, amelyek dolgoztak: teljesítőképességük kihasználásával	teljesítőképességük kihasználása nélkül	üzemszünet: megszakítás nélkül (legalább 350 napon át)	üzemszünet: nélkül (legalább 280 napon át)	üzemszünet: mellett	által munkában eltöltött üzemnapok: száma	által munkában eltöltött üzemnapok: közül egy üzemre esett átlag	üzemszünetének tartama	évi átlagos munkáslétszáma	egy üzemre esett átlagos munkáslétszám	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgépeinek lóereje: saját erőforrással	erőgépeinek lóereje: idegen erőforrással	szénfogyasztása q-ban	által kifizetett fizetések és munkabérek pengőben	által felhasznált tüzelő- és világítóanyagok értéke pengőben	által felhasznált nyersanyagok és kereskedelmi anyagok értéke pengőben	termelésének értéke pengőben	A termelés az összes termelés értékének %-ában
I.	10	161	—	151	20	50.029	293	918	4.084	24	1,197.713	864·0	2.036·6	21.356	7,882.103	964.919	10,247.227	24,671.062	22·2
II/a)	7	92	—	91	8	29.130	294	253	2.925	30	850.369	824·2	1.394·4	11.561	5,630.407	576.310	5,222.659	16,271.403	11·4
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	4	30	—	30	4	10.158	299	68	890	26	270.922	1.775·8	388·9	126.713	1,871.808	416.050	1,462.004	4,953.447	17·1
IV.	7	105	—	108	4	32.842	293	399	3.004	27	877.986	1.452·0	1,991·7	4.251	6,298.455	423.638	6,652.235	17,116.841	52·1
V.	1	20	—	17	4	6.314	301	—	419	20	125.693	38·0	111·9	2.675	675.247	49.658	1,942.678	3,354.724	16·0
VI.	3	57	—	47	13	16.691	278	255	1.703	28	488.394	235·0	988·0	48.336	2,570.249	456.477	4,878.511	11,636.331	8·4
VII.	15	70	1	65	19	24.505	288	690	2.172	26	627.433	—	306·9	5.117	4, 117.580	157.437	8,555.837	16,274.305	35·2
VIII.	5	44	—	41	8	14.485	296	247	1.517	31	447.570	182·8	421·2	19.375	2,656.801	196.338	4,222.562	9,915.020	51·0
IX.	11	77	23	54	11	26.583	302	1.163	1.409	16	436.502	1.955·1	1.649·1	127.174	2,915.246	813.989	9,798.024	17,301.117	4·7
X.	4	73	—	65	12	21.641	281	1.353	809	11	237.702	830·0	1.184·1	67.224	2,006.051	508.612	8,187.340	14,941.609	13·4
XII.	1	45	—	45	1	13.756	299	14	1.231	27	373.127	30·0	607·1	5.116	3,329.437	192.211	1.991.060	7,773.774	14·4
Mind-összesen 1927-ben	68	774	24	714	104	246.134	292	5.360	20.168	24	5,933.411	8.186·9	11.079·9	438.898	39,953.384	4,755.639	63,160.137	144,209.638	12·8
Mind-összesen 1926-ban	99	678	19	663	95	226.682	292	6.351	20.341	26	5,937.981	14.256·5	12.271·2	534.403	41,916.784	5,353.925	59,085.475	184,496.807	14·5

29b) Közép gyári üzemek a termelési érték szerint.

Az ipari főcsoport száma	Az 500.000—2,500.000 pengő értékű termelést kimutató ipartelepek																	
	száma, amelyek					által munkában eltöltött üzemnapok		üzemszünetének tartama	évi átlagos munkáslétszáma	egy üzemre esett átlagos munkáslétszám	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgépeinek lóereje		szén fogyasztása q-ban	által			termelésének	A termelés az összes termelés értékének %-ában
	teljesítőképességük											saját	idegen		kifizetett fizetések és munkabérek	felhasznált tüzelő- és világítóanyagok	felhasznált nyersanyagok és kereskedelmi anyagok		
	kihasználásával	kihasználása nélkül	megszakítás nélkül (legalább 350 napon át)	üzemszünet nélkül (legalább 280 napon át)	mellett	száma	közül egy üzemre esett átlag					erőforrással			pengőben				
	dolgoztak																		
I.	2	37	—	32	7	11.552	296	12	5.280	135	1,541.924	4.328·0	3.727·4	146.254	11,125.658	1,964.814	21,748.936	45,357.004	40·9
II/a)	1	17	—	12	6	5.306	295	110	2.688	149	789.593	892·2	1.480·2	33.620	5,729.250	618.151	5,953.707	16,700.203	11·7
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	2	12	4	10	—	4.519	323	—	3.939	281	1,150.773	3.578·2	2.057·1	602.193	6,265.315	2,274.114	3,702.616	15,656.540	54·0
IV.	3	16	—	17	2	5.648	297	51	2.077	109	601.395	2.506·7	234·4	8.341	4,254.672	226.967	6,884.552	15,711.443	47·9
V.	—	5	—	5	—	1.502	300	—	319	64	94.793	1.089·5	121·5	40.310	612.306	126.548	2,621.368	4,883.592	23·2
VI.	6	28	—	32	2	10.167	299	—	3.575	105	1,064.255	1.063·5	2.552·1	128.771	5,988.663	1,062.786	15,974.899	33.693.805	24·3
VII.	1	24	—	21	4	7.311	292	47	1.891	76	555.881	550·1	245·8	55.652	5,435.687	378.887	13,581.413	24,690.744	53·3
VIII.	1	6	—	7	—	2.114	302	—	1.456	208	423.192	415·8	462·2	10.577	2,279.723	153.036	4,412.130	9,516.747	49·0
IX.	3	35	5	31	2	11.806	311	181	2.241	59	687.969	1.692·6	1.952·7	135.801	4,982.247	984.050	26,750.773	44,533.524	12·1
X.	3	33	5	30	1	11.058	307	40	2.203	61	657.891	3.962·3	1.311·3	521.674	5,554.595	1,679.878	24,164.714	45,376.619	40·6
XII.	8	15	—	22	1	6.877	299	14	3.294	143	986.769	160·2	2.231·7	11.900	10,377.342	694.851	6,133.307	23,268.164	43·2
Mind-összesen 1927-ben	30	228	14	219	25	77.860	302	455	28.963	112	8,554.435	20.239·1	16.376·4	1,695.098	62,605.458	10,164.082	131,928.415	279,388.385	24·8
Mind-összesen 1926-ban	38	156	14	158	22	56.599	292	1.184	25.877	133	7,589.419	69.732·8	19.035·0	2,970.459	58,575.485	13,908.779	113,062.503	244,065.919	26·3

29c) Nagy gyári üzemek a termelési érték szerint.

Az ipari főcsoport száma	A 2,500.000 pengőnél nagyobb értékű termelést kimutató ipartelepek																	
	száma, amelyek					által munkában eltöltött üzemnapok		üzemszünetének tartama	évi átlagos munkáslétszáma	egy üzemre eset átlagos munkáslétszám	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgépeinek lóereje		szénfogyasztása q-ban	által			termelésének	A termelés az összes termelés értékének %-ában
	teljesítőképességük		üzemszünet									saját	idegen		kifizetett fizetések és munkabérek	felhasznált tüzelő- és világítóanyagok	felhasznált nyers-anyagok és kereskedelmi anyagok		
	kihasználásával	kihasználása nélkül	megszakítás nélkül (legalább 350 napon át)	nélkül (legalább 280 napon át)	mellett	száma	közül egy üzemre eset átlag					erőforrással			értéke pengőben				
	dolgoztak																		
I.	1	8	—	9	—	2.687	299	—	3.016	335	857.694	3.597·0	7.719·1	276.077	7,067.102	1,888.715	19,682.530	40,945.192	36·9
II/a)	—	13	—	10	3	3.882	299	23	13.545	1042	3,979.068	45.092·6	22.875·5	1,154.270	32,850.390	5,165.551	34,283.438	109,671.609	76·9
II/b)	—	5	5	—	—	1.825	365	—	2.554	511	847.933	172.201·4	—	4,162.391	10,677.869	14,647.567	648.407	51,799.864	100·0
III.	1	2	2	—	1	1.075	358	16	1.553	518	438.186	1.740·0	1.789·7	344.357	2,340.709	1,207.250	1,498.842	8,391.729	28·9
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	—	2	—	1	1	564	282	—	1.042	521	302.334	1.465·0	2.118·0	123.184	2,335.387	508.290	6,474.898	12,790.041	60·8
VI.	4	10	—	13	1	4.154	297	—	7.812	558	2,326.248	17.899·1	6.008·7	702.845	13,196.025	2,956.631	56,771.144	93,092.678	67·3
VII.	1	1	—	2	—	575	288	—	596	298	173.414	—	101·6	—	1,427.032	51.732	3,454.575	5,333.400	11·5
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	7	28	9	22	4	10.381	297	364	9.475	271	2,920.651	35.079·5	5.005·6	2,006.677	22,340.131	6,155.520	176,497.418	305.685.697	83·2
X.	—	7	2	5	—	2.203	315	—	2.318	331	719.068	3.214·0	6.546·2	414.783	8,766.896	2,694.305	24,677.372	51,355.067	46·0
XII.	2	5	—	7	—	2.082	297	—	2.674	382	803.342	407·3	2.172·3	13.983	8,975.344	556.615	6,498.530	22,865.542	42·4
Mind-összesen 1927-ben	16	81	18	69	10	29.428	303	403	44.585	460	13,367.938	280.695·9	54.336·7	9,138.567	109,976.885	35,832.176	330,487.154	701,930.819	62·4
Mind-összesen 1926-ban	15	48	10	41	12	18.584	295	906	34.052	541	9,883.814	210,095·3	41.922·7	6,688.231	86,484.311	25,302.920	243,155.684	548,209.518	59·2

30. Az ipartelepek főbb adatai a cég jellege szerint.

Az ipari főcsoport száma	Egyéni és társas cég birtokában levő ipartelepek																	
	amelyek teljesítőképességük kihasználása		üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	közül egy ipartelepre eset átlagos munkáslétszám	legnagyobb munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgépeinek lóereje		üzemi kiadásai					a termelés értékének %-ában	termelésének értéke pengőben	az összes termelés %-ában
										fizetések és munkabérek		tüzelő- és világítóanyagok	felhasznált nyersanyagok és csomagolóanyagok	összesen			
	mellett	nélkül						saját	idegen	együtt	ebből munkabér	értéke					
	dolgoztak							erőforrással		pengőben							
I.	10	145	44.627	4.320	29	6.097	1,275.233	1.356·5	2.040·5	8,644.565	7,344.169	1,035.119	17,835.206	27,514.890	81·6	33,739.817	30·4
II/a)	4	69	20.588	2.124	31	2.708	625.020	559·2	1146·2	4,075.492	3,332.242	418.924	4,525.112	9,019.528	71·7	12,582.283	8·8
II/b)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III.	2	23	7.178	650	27	887	198.608	194·0	422·8	1,180.469	1,092.274	298.864	1,063.880	2,543.213	76·0	3,344.408	11·5
IV.	7	84	26.206	2.434	28	3.247	721.940	1.192·8	1.211·4	5,228.708	4,702.095	336.081	6,185.253	11,750.042	74·1	15,857.151	48·3
V.	1	19	6.020	518	26	649	155.427	1.009·5	113·4	900.436	788.548	120.367	3,107.422	4,128.225	72·3	5,710.121	27·2
VI.	2	45	12.661	2.128	46	2.692	619.095	172·0	677·3	3,361.210	2,926.169	444.947	7,229.181	11,035.338	66·6	16,557.570	12·0
VII.	14	64	22.528	2.161	28	2.841	626.663	160·8	249·3	5,036.263	4,011.822	295·865	12,639.503	17,971.631	78·7	22,842.895	49·3
VIII.	3	30	9.860	865	26	1.089	258.683	90·0	208·8	1,504.478	1,274.762	127.014	2,242.419	3,873.911	72·9	5,315.567	27·4
IX.	10	72	25.186	2.295	28	3.076	716.310	1.230·1	1.406·4	4,712.330	3,382.621	835.353	35,932.489	41,480.172	82·6	50,233.043	13·7
X.	3	42	12.945	865	20	1.064	261.602	879·0	505·5	2,191.179	1,459.648	473.657	11,691.147	14,355.983	72·8	19,714.477	17·7
XII.	1	30	9.286	740	24	873	225.960	160·0	716·0	2,291.324	2,026.112	172.515	2,973.341	5,437.180	68·5	7,943.472	14·7
Mind-összesen 1927-ben	57	628	197.085	19.100	29	25.223	5,684.541	7.003·9	8.697·6	39,126.454	32,340.462	4,558.706	105,424.953	149,110.113	76·9	193,840.804 [1]	17·2
Mind-összesen 1926-ban	74	491	160.762	14.178	25	19.064	4,214.508	7.244·6	7.397·5	28,836.614	22,761.890	3,802.120	82,505.660	115,144.394	80·1	143,561.173	15·5

[1]) 8 egyéni és társas cég bérletében levő ipartelepek termelése (1,992.780 pengő) 0·2%.

30. Az ipartelepek főbb adatai a cég jellege szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Szövetkezet és részvénytársaság birtokában levő ipartelepek																	
	amelyek teljesítőképességük kihasználása		üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	közül egy ipartelepre esett átlagos munkáslétszám	legnagyobb munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgépeinek lóereje		üzemi kiadásai					a termelés értékének %-ában	termelésének értéke pengőben	az összes termelés %-ában
	mellett	nélkül						saját	idegen	fizetések és munkabérek		tüzelő- és világítóanyagok	felhasznált nyersanyagok és csomagolóanyagok	összesen			
	dolgoztak							erőforrással		együtt	ebből munkabér	értéke					
										pengőben							
I.	3	66	19.641	8.060	119	10.341	2,322.098	8.282·5	11.450·6	17,430.298	13,615.858	3,783.329	33,843.487	55,057.114	71·3	77,233.441	69·6
II/a)	4	55	16.833	13.277	229	15.480	3,891.427	26.267·9	23.310·1	32,213.728	23,877.592	4,378.680	35,705.751	72,298.159	70·2	103,032.230	72·2
II/b)	—	2	730	346	173	353	110.728	58.670·4	—	1,087.147	1,005.872	3,532.995	179.447	4,799.589	67·2	7,145.098	13·8
III.	5	24	8.574	5.732	212	7.629	1,661.273	6.935·0	3.812·9	9,297.363	8,249.560	3,598.550	5,599.582	18,495.495	72·1	25,657.308	88·5
IV.	3	38	11.637	2.534	63	3.460	728.600	2.842·9	1.093·7	5,073.800	4,377.761	306.628	7,210.859	12,591.287	76·6	16,444.733	50·1
V.	—	8	2.360	1.262	158	1.464	367.393	1.583·0	2.238·0	2,722.504	1,809.628	564.129	7,931.522	11,218.155	73·2	15,318.236	72·8
VI.	11	51	18.351	10.962	177	12.964	3,259.802	19.025·6	8.871·5	18,393.727	15,739.799	4,030.947	70.395.373	92,820.047	76·2	121,865.244	88·0
VII.	3	33	9.863	2.498	73	3.370	730.065	389·3	411·5	5,944.036	4,932.270	292.191	12,952.322	19,188.549	81·8	23,455.554	50·7
VIII.	3	17	5.932	1.743	87	2.059	512.515	508·6	484·0	2,923.938	2,370.839	187.812	5,626.619	8,738.369	69·8	12,516.392	64·4
IX.	8	63	19.539	6.852	105	8.775	2,127.711	39.551·6	4.021·3	17,835.673	11,015.366	4,555.288	150,385.105	172,776.066	75·8	227,905.477	62·0
X.	3	69	20.225	2.837	41	3.913	852.950	5.657·3	2.721·3	7,119.169	4,125.885	2,399.869	37,349.433	46,868.471	70·7	66,338.417	59·4
XII.	7	31	11.346	5.292	139	6.218	1,585.426	200·2	3.802·5	16,953.337	15,038.868	1,115.987	8,485.073	26,554.397	70·9	37,443.855	69·5
Mindössze 1927-ben	50	457	145.031	61.395	125	76.026	18,149.988	169.914·3	62.217·4	136,994.720	106,159.298	28,746.405	375,664.578	541,405.698	73·7	734,355.985 [1]	65·2
Mindössze 1926-ban	78	402	132.380	53.231	117	67.185	15,846.358	149.002·0	54.034·6	123,585.833	87,037.594	26,442.116	298,326.028	448,353.977	76·4	586,881.015	63·3

[1]) 3 részvénytársaság bérletében levő ipartelepek termelése (1,158.395 pengő) 0·1 %.

30. Az ipartelepek főbb adatai a cég jellege szerint. (Folytatás.)

Az ipari főcsoport száma	Egyéb jogi személy (állam, város, község, egyház stb.) birtokában lévő ipartelepek																	
	amelyek: teljesítőképességük kihasználása		üzemnapjainak száma	évi átlagos munkáslétszáma	közül egy ipartelepre eset átlagos munkáslétszám	legnagyobb munkáslétszáma	munkásai által teljesített munkanapok száma	erőgépeinek lóereje		üzemi kiadásai					a termelés értékének %-ában	termelésének értéke pengőben	az összes termelés %-ában
	mellett	nélkül						saját	idegen	fizetések és munkabérek		tüzelő- és világítóanyagok	felhasznált nyersanyagok és csomagolóanyagok	összesen			
	dolgoztak							erőforrással		együtt	ebből munkabér	értéke					
										pengőben							
I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II/a)	—	3	897	3.757	1.252	3.783	1,102.583	20.056·9	1.312·8	7,920.827	7,055.200	1,562.408	5,228.941	14,712.176	54·4	27,028.702	19·0
II/b)	—	3	1.095	2.208	736	2.289	737.205	113.531·0	—	9,590.722	6,481.528	11,114.572	468.960	21,174.254	60·9	44,654.766	86·2
III.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII.	—	1	296	240	240	301	69.790	—	140·0	320.237	293.482	22.525	374.083	[1]) 716.845	—	[1]) 703.763	3·6
IX.	3	8	3.103	3.919	356	4.283	1,182.159	5.868·0	3.473·3	7,567.962	6,166.341	2,544.017	26,297.727	36,409.706	41·2	88,453.028	24·1
X.	1	3	1.257	1.585	396	1.769	487.931	1.973·0	5.751·0	6,942.492	3,769.704	2,001.095	7,666.065	16,609.652	66·2	25,102.250	22·5
XII.	3	3	1.783	1.123	187	1.238	338.340	237·3	475·6	3,346.282	2,727.131	146.882	3,122.766	6,615.930	80·3	8,238.364	15·3
Mind-össze 1927-ben	7	21	8.431	12.832	458	13.663	3,918.008	141.666·2	11.152·7	35,688.522	26,493.386	17,391.499	48,158.542	96,238.563	49·6	194,180.873	17·3
Mind-össze 1926-ban	8	14	6.977	12.182	554	12.851	3,668.174	138.873·4	11.796·6	33,685.079	24,590.899	14,108.817	31,098.881	78,892.757	41·6	189,577.235	20·5

[1]) Egyik dohánygyár melléküzeme, amely a termelési értéket önköltségi áron mutatta ki s az a főbb üzemi költségeknél alacsonyabb volt.

30. Az ipartelepek főbb adatai a cég jellege szerint. (Vége.)

Az ipari főcsoport száma	Egyéni cég	Társas cég	Szövetkezet	Részvénytársaság	Az állam, város, község	Egyéb jogi személy	Bérlő	Egyéni cég	Társas cég	Szövetkezet	Részvénytársaság	Az állam, város, község	Egyéb jogi személy	Bérlő	Egyéni cég	Társas cég	Szövetkezet	Részvénytársaság	Az állaM, város község	Egyéb jogi személy	Bérlő
	által üzemben tartott ipartelepek száma							által üzemben tartott egy ipartelepre esett lóerő							által üzemben tartott ipartelepek egy munkására esett termelési érték pengőben						
I.	110	41	1	67	—	—	—	20·8	22·3	5·0	284·6	—	—	—	6.718	12.978	4.035	9.565	—	—	—
II/a)	39	30	—	58	3	—	—	21·0	26·5	—	854·8	368·4	—	—	5.445	6.309	—	7.758	7.194	—	—
II/b)	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	29.335·2	37.843·7	—	—	—	—	—	20.651	20.224	—	—
III.	16	8	—	27	—	—	—	12·4	52·2	—	396·8	—	—	—	6.433	4.468	—	4.476	—	—	—
IV.	70	18	1	39	—	—	3	26·4	21·9	12·5	99·5	—	—	17·0	6.204	6.686	4.463	6.473	—	—	4.658
V.	14	6	—	8	—	—	—	78·3	4·4	—	477·6	—	—	—	11.287	9.511	—	12.138	—	—	—
VI.	32	14	1	61	—	—	—	15·7	24·8	—	457·3	—	—	—	7.641	7.136	2.702	10.954	—	—	—
VII.	47	31	1	33	—	—	—	3·5	8·0	0·3	24·1	—	—	—	7.851	8.176	4.637	7.260	—	—	—
VIII.	23	10	—	20	1	—	2	10·3	6·1	—	49·6	140·0	—	25·3	5.412	7.484	—	7.148	2.932	—	7.168
IX.	49	33	5	60	10	1	3	19·2	51·4	43·5	601·9	931·1	30·0	5·5	30.664	15.634	45.742	32.698	22.623	11.789	15.742
X.	29	15	—	70	4	—	2	30·7	32·9	—	112·5	1.931·0	—	31·9	19.448	28.106	—	23.383	15.837	—	12.050
XII.	20	11	1	37	4	2	1	37·3	11·7	25·5	107·5	159·8	36·9	17·0	12.393	7.192	13.241	6.954	7.637	6.258	6.404
Mind-össze 1927-ben	449	217	10	482	25	3	11	21·7	25·4	26·1	461·4	6.108·6	34·6	18·1	9.620	9.809	21.010	11.624	15.311	6.656	8.206
Mind-össze 1926-ban	357	187	5	455	19	3	8	27·1	31·3	21·1	437·7	7.924·2	36·2	400·3	9.442	10.563	12.353	10.805	15.810	4.352	10.093

31. A gyárak termelőképességének kihasználása és a termelt iparcikkek értékesítési módja.

Az ipari főcsoport száma	Az üzem legnagyobb termelőképességének kihasználása nélkül: dolgozó ipartelepek: száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját erőforrással	erőgépeinek lóereje: idegen erőforrással	termelésének értéke ezer pengőben	termelésének értéke az összes termelés %-ában	Az üzem legnagyobb termelőképességének kihasználása mellett: dolgozó ipartelepek: száma	évi átlagos munkáslétszáma	erőgépeinek lóereje: saját erőforrással	erőgépeinek lóereje: idegen erőforrással	termelésének értéke ezer pengőben	termelésének értéke az összes termelés %-ában	Az összes ipartelepek: száma, amelyek: csak belföldi eredetű nyersanyagot, félgyártmányt stb. használtak fel	csak külföldi	belföldi és külföldi	eladásra rendelkezésre állott termelésének értéke ezer pengőben	közül: belföldön értékesítette áruit: ipartelep	belföldön értékesítette áruit: ezer pengő értékben	külföldön is értékesítette áruit: ipartelep	külföldön is értékesítette áruit: ezer pengő értékben	raktárra is termelt: ipartelep	raktárra is termelt: ip. tel. száma az összes telepek %-ában	raktárra is termelt: iparteleppek árukészletének értéke az év végén ezer pengőben
I.	211	11.394	9.601·0	12.963·2	103.529	13	986	38·0	527·9	7.445	6·7	104	8	107	122.954	219	104.899	66	6.450	142	64·8	11.605
II/a)	127	18.843	46.884·0	25.681·8	141.023	8	315	—	87·3	1.619	1·1	43	—	87	174.280	131	108.844	59	22.643	91	70·0	42.793
II/b)	5	2.554	172.201·4	—	51.800	—	—	—	—	—	—	5	—	—	51.800	5	51.800	—	—	—	—	—
III.	47	4.529	5.094·0	2.110·7	22.754	7	1.853	2.035·0	2.125·0	6.248	21·5	14	3	34	34.166	51	25.257	15	2.669	40	78·4	6.240
IV.	125	4.408	3.411·2	2.141·9	28.801	10	673	670·5	168·2	4.027	12·3	33	14	84	37.413	132	31.332	20	792	79	60·3	5.289
V.	27	1.768	2.592·5	2.349·9	20.950	1	12	—	1·5	79	0·4	2	2	24	23.410	28	15.885	10	4.602	22	78·6	2.923
VI.	96	10.613	17.718·1	7.586·2	107.619	13	2.477	1.479·5	1.962·6	30.804	22·3	2	21	85	155.255	108	121.157	16	11.331	78	72·2	22.767
VII.	97	3.903	550·1	634·9	39.483	17	756	—	25·9	6.815	14·7	15	29	68	52.869	112	43.594	19	1.756	92	82·1	7.519
VIII.	50	2.540	598·6	803·0	16.062	6	433	—	80·4	3.370	17·3	3	1	52	21.051	56	19.488	6	320	36	64·3	1.243
IX.	146	9.693	40.161·2	5.984·1	303.659	21	3.432	6.488·5	2.933·4	63.861	17·4	100	—	61	407.903	159	303.740	40	58.562	98	60·9	45.601
X.	116	5.110	8.043·3	8.862·2	106.915	7	220	466·0	179·4	4.758	4·3	11	8	101	126.021	120	105.293	38	5.685	99	82·5	15.043
XII.	65	5.276	271·0	3.857·5	40.019	11	1.923	326·5	1.153·8	13.889	25·8	3	3	70	55.457	76	53.922	8	227	24	31·6	1.308
Mind-össze 1927-ben	1.112	80.631	307.126·4	72.975·4	982.814	114	13.080	11.504·0	9.245·4	142.915	12·7	835	89	773	1,262.579	1.187	985.211	297	115.037	801	66·9	162.831
Mind-össze 1926-ban	915	65.961	284.849·5	64.025·9	697.890	158	14.309	13.776·6	9.439·0	228.982	24·7	872	92	607	1,058.149	1.023	819.013	250	113.004	686	66·2	124.132

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 55.3.49/1951. sz.